รายงาน
ของ
คณะกรรมาธิการวิสามัญ
พิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า
สภาผู้แทนราษฎร

กลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง
สำนักกรรมาธิการ ๓
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

รายนามคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า สภาผู้แทนราษฎร (ชุดที่ ๒๕)

นายสรวุฒิ เนื่องจำนงค์
ประธานคณะกรรมาธิการ

นายกิตติกร โล่ห์สุนทร
รองประธานคณะกรรมาธิการ
คนที่หนึ่ง

นายจารึก ศรีอ่อน
รองประธานคณะกรรมาธิการ
คนที่สอง

นางสาวแสงเดือน ชัยเลิศ
รองประธานคณะกรรมาธิการ
คนที่สาม

นางศรีสมร รัศมีฤกษ์เศรษฐ์
รองประธานคณะกรรมาธิการ
คนที่สี่

นายจาตุรงค์ เพ็งนรพัฒน์
รองประธานคณะกรรมาธิการ
คนที่ห้า

พันตำรวจโทฐนภัทร กิตติวงศา
รองประธานคณะกรรมาธิการ
คนที่หก

นายวศิน สิริเกียรติกุล
รองประธานคณะกรรมาธิการ
คนที่เจ็ด

นายสุชาติ อุสาหะ
ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ

นายอัฏฐพล โพธิพิพิธ
ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ

นายจักรัตน์ พั้วช่วย

ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ

นางสาวญาณธิชา บัวเผื่อน

โฆษกคณะกรรมาธิการ

นายคุณากร ปรีชาชนะชัย

โฆษกคณะกรรมาธิการ

นายศิรสิทธิ์ เลิศด้วยลาภ

โฆษกคณะกรรมาธิการ

นายไพรินทร์ หนูมาก

โฆษกคณะกรรมาธิการ

นายพรเทพ วิสุทธิ์วัฒนศักดิ์

โฆษกคณะกรรมาธิการ

นายกรรณ ศิริภัทสร์

กรรมาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์กฤษณรักษ์ ธีรรัฐ

กรรมาธิการ

นายดำรงค์ พิเดช

กรรมาธิการ

นายธัญญา เนติธรรมกุล

กรรมาธิการ

นายศิริศักดิ์ ร่วมพัฒนา

กรรมาธิการ

นายสมศักดิ์ สุนทรนวภัทร

กรรมาธิการ

นายบัญญัติ เจตนจันทร์

เลขานุการคณะกรรมาธิการ

นายสุวิชาณ สุวรรณาคะ

ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการ

นายเดชา คงคา

ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการ

รายนาม
คณะอนุกรรมาธิการศึกษาการส่งเสริมความสมดุลของระบบนิเวศ
ในเขตป่าอนุรักษ์เพื่อรองรับประชากรช้างป่าอย่างยั่งยืน
สภาผู้แทนราษฎร
ชุดที่ ๒๕

นายพรเทพ วิสุทธิ์วัฒนศักดิ์
ประธานคณะอนุกรรมาธิการ

นายจาตุรงค์ เพ็งนรพัฒน์
รองประธานคณะอนุกรรมาธิการ
คนที่หนึ่ง

นายศิรสิทธิ์ เลิศด้วยลาภ
รองประธานคณะอนุกรรมาธิการ
คนที่สอง

นายนิติพล ผิวเหมาะ
โฆษกคณะอนุกรรมาธิการ

นายกรรณ ศิริภัทร์
โฆษกคณะอนุกรรมาธิการ

นายศุภกิจ วินิตพรสวรรค์
เลขานุการคณะอนุกรรมาธิการ

นายศรัณย์ ทิมสุวรรณ
ผู้ช่วยเลขานุการ
คณะอนุกรรมาธิการ

นายนวรานนท์ อนัณวรณกรณ์
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ

นายคุณากร ปรีชาชนะชัย
อนุกรรมาธิการ

นายศิริศักดิ์ ร่วมพัฒนา
อนุกรรมาธิการ

รายนาม
คณะอนุกรรมาธิการศึกษาการป้องกันแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกที่ทำกินและเยียวยา
ในคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า
สภาผู้แทนราษฎร
ชุดที่ ๒๕

นายจารึก ศรีอ่อน
ประธานคณะอนุกรรมาธิการ

นางสาวญาณธิชา บัวเผื่อน
รองประธานคณะอนุกรรมาธิการ

นายบัญญัติ เจตนจันทร์
ประธานที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ

นายอมรชัย ปิ่นเจริญ
โฆษกคณะอนุกรรมาธิการ

นายดิเรก จอมทอง
โฆษกคณะอนุกรรมาธิการ

นายจักรัตน์ พั้วช่วย
อนุกรรมาธิการ

นายดำรงค์ อ่อนน้อม
อนุกรรมาธิการ

นายไพรินทร์ หนูมาก
อนุกรรมาธิการ

นายสุวิชาณ สุวรรณาคะ
เลขานุการคณะอนุกรรมาธิการ

นายเพทาย สุภาผล
ผู้ช่วยเลขานุการคณะอนุกรรมาธิการ

รายนาม
คณะอนุกรรมาธิการศึกษาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระเบียบที่เป็นอุปสรรค
ต่อการแก้ไขปัญหาช้างป่า และศึกษาผลงานวิจัย นวัตกรรมที่เกี่ยวข้อง
สภาผู้แทนราษฎร
ชุดที่ ๒๕

นายสุชาติ อุสาหะ
ประธานคณะอนุกรรมาธิการ

นายอภิชัย ยอดครุฑ
รองประธานคณะอนุกรรมาธิการ
คนที่หนึ่ง

นางสาวแสงเดือน ชัยเลิศ
รองประธานคณะอนุกรรมาธิการ
คนที่สอง

พันตำรวจโท ฐนภัทร กิตติวงศา
รองประธานคณะอนุกรรมาธิการ
คนที่สาม

นางสาวจิณณพัต เพ็งนรพัฒน์
เลขานุการคณะอนุกรรมาธิการ

นายอัฏฐพล โพธิพิพิธ
อนุกรรมาธิการ

พลเอก สมชาย วิษณุวงศ์
อนุกรรมาธิการ

นายจิตรพรต พัฒนสิน
อนุกรรมาธิการ

นายณัฐศักย์ ดีศรี
อนุกรรมาธิการ

นายพิชยา เจริญสุขใส
อนุกรรมาธิการ

รายงานของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า สภาผู้แทนราษฎร

ตามที่ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๒ ครั้งที่ ๒๐ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) เป็นพิเศษ วันศุกร์ที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ที่ประชุมได้พิจารณา ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาแก้ปัญหาช้างป่าเพิ่มจำนวนบุกรุกที่ทำกินของเกษตรกรและเยียวยาผลกระทบอย่างยั่งยืน (นายบัญญัติ เจตนจันทร์ เป็นผู้เสนอ) ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกพื้นที่ทำกินของประชาชน (นายพรเทพ วิสุทธิ์วัฒนศักดิ์ เป็นผู้เสนอ) ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกพื้นที่ทำกินและสร้างความเสียหายให้แก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน (นายจาตุรงค์ เพ็งนรพัฒน์ และนายอุบลศักดิ์ บัวหลวงงาม เป็นผู้เสนอ) ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหากรณีช้างป่าออกนอกเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าเข้าทำลายทรัพย์สินและพืชผลทางการเกษตรของประชาชน และทำร้ายประชาชนถึงแก่ชีวิต (นางสาวเพชรชมพู กิจบูรณะ เป็นผู้เสนอ) ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกพื้นที่ทำกินและทำร้ายประชาชนในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี (นายจารึก ศรีอ่อน เป็นผู้เสนอ) ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาหาแนวทางแก้ไขปัญหาช้างป่าอย่างยั่งยืน (นายนิติพล ผิวเหมาะ เป็นผู้เสนอ) ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาแก้ปัญหาช้างป่าบุกรุกรบกวนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ที่ดินทำกินของเกษตรกรและเยียวยาผลกระทบอย่างยั่งยืน (นายสรวุฒิ เนื่องจำนงค์ เป็นผู้เสนอ) และญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกเข้าทำลายทรัพย์สิน พืชผลการเกษตรและทำร้ายประชาชน (นายสุชาติ อุสาหะ เป็นผู้เสนอ) และมีมติตั้งกรรมาธิการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๔๙ และ ข้อ ๕๐ โดยได้กำหนดระยะเวลาการพิจารณาศึกษาไว้ ๙๐ วัน

ต่อมา คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาแล้วพบว่า ข้อมูลเกี่ยวกับการพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่ามีจำนวนมาก และต้องรับฟังข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาและผลกระทบที่เกิดกับประชาชนในพื้นที่ประสบภัยปัญหาช้างป่าจากพื้นที่ต่าง ๆ ดังนั้น เพื่อให้การพิจารณาศึกษามีความรอบคอบและเกิดประโยชน์สูงสุดในการพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า คณะกรรมาธิการจึงได้มีมติขอขยายระยะเวลาการพิจารณาศึกษาออกไปอีกสองครั้ง คือ ครั้งที่หนึ่ง จำนวน ๙๐ วัน และครั้งที่สอง จำนวน ๙๐ วัน ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๑๐๖ รวมระยะเวลาการพิจารณาศึกษา ๒๗๐ วัน นั้น

บัดนี้ คณะกรรมาธิการวิสามัญได้ดำเนินการพิจารณาศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาช้างป่าเสร็จเรียบร้อยแล้ว ซึ่งปรากฏผล ดังนี้

๑. คณะกรรมาธิการวิสามัญได้มีมติเลือกตั้ง

คณะกรรมาธิการวิสามัญ ได้ดำเนินการเพื่อเลือกตั้งตำแหน่งต่าง ๆ ในคณะกรรมาธิการวิสามัญตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๙๓ วรรคสอง แล้วมีมติ ดังนี้

(๑) นายสรวุฒิ เนื่องจำนงค์	ประธานคณะกรรมาธิการ
(๒) นายกิตติกร โล่ห์สุนทร	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง
(๓) นายจารึก ศรีอ่อน	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง
(๔) นางสาวแสงเดือน ชัยเลิศ	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สาม
(๕) นางศรีสมร รัศมีฤกษ์เศรษฐ์	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สี่
(๖) นายจาตุรงค์ เพ็งนรพัฒน์	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่ห้า
(๗) พันตำรวจโท ฐนภัทร กิตติวงศา	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หก
(๘) นายวศิน สิริเกียรติกุล	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่เจ็ด
(๙) นายสุชาติ อุสาหะ	ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ
(๑๐) นายอัฏฐพล โพธิพิพิธ	ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ
(๑๑) นายจักรัตน์ พั้วช่วย	ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ
(๑๒) นางสาวญาณธิชา บัวเผื่อน	โฆษกคณะกรรมาธิการ
(๑๓) นายคุณากร ปรีชาชนะชัย	โฆษกคณะกรรมาธิการ
(๑๔) นายศิรสิทธิ์ เลิศด้วยลาภ	โฆษกคณะกรรมาธิการ
(๑๕) นายไพรินทร์ หนูมาก	โฆษกคณะกรรมาธิการ
(๑๖) นายพรเทพ วิสุทธิ์วัฒนศักดิ์	โฆษกคณะกรรมาธิการ
(๑๗) นายบัญญัติ เจตนจันทร์	เลขานุการคณะกรรมาธิการ
(๑๘) นายสุวิชาณ สุวรรณาคะ	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการ
(๑๙) นายเดชา คงคา	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการ

๒. คณะกรรมาธิการวิสามัญได้มีมติตั้งที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ คือ

(๑) ศาสตราจารย์โกวิทย์ พวงงาม	ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๒) นายเกียรติศักดิ์ ตันติวรวงษ์	ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๓) นางสาวจิณณพัต เพ็งนรพัฒน์	ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๔) นายดิเรก จอมทอง	ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๕) นายดำรงค์ อ่อนน้อม	ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๖) นายทิวัฒน์ รัตนเกตุ	ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๗) นายนวรานนท์ อนัณวรณกรณ์	ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๘) นางสาวนาราการ ติยายน	ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๙) นายนิติพล ผิวเหมาะ	ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๑๐) นายมานะ ชนะสิทธิ์	ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๑๑) รองศาสตราจารย์รัตนวัฒน์ ไชยรัตน์	ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๑๒) นายวิชิต ปลั่งศรีสกุล	ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๑๓) ดาบตำรวจ วิเชียรยุต จันทร์เขียว	ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๑๔) นายวัชรพล โตมรศักดิ์	ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๑๕) นายวันเผด็จ เตชะนันทวณิช	ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๑๖) นายศักดินัย นุ่มหนู	ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ

(๑๗) นางสาวสุชัญญา แสงสว่าง ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๑๘) นายอนงค์ สมคิด ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๑๙) นายกิตติธัช ไชยอรรถ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๒๐) นายเกรียงไกร ช่วยดำรงสกุล ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๒๑) นายคมสัน เรืองฤทธิ์สาระกุล ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๒๒) นายจิรศักดิ์ เกตุวัตถา ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๒๓) นายตระกูล สว่างอารมณ์ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๒๔) นายธวัช ลีลาสุขสันต์ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๒๕) นายโนชญ์ ชาญด้วยกิจ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๒๖) นายเพทาย สุภาผล ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๒๗) นายมานะ เพิ่มพูล ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๒๘) นายศุภกิจ วินิตพรสวรรค์ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๒๙) นายศุภชัย ธาราธนวัตร ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๓๐) นายสมร เคหะธรรม ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๓๑) นายสมยศ ศรีทองคำ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๓๒) นายสารคาม คูคำ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๓๓) นายสุพจน์ กุลประยงค์ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๓๔) นายสุรชัย สุขสวัสดิ์ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๓๕) นายสุรพล นาคนคร ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๓๖) นายสุรินทร์ สินรัตน์ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๓๗) นายหลิม สาธุชาติ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๓๘) นายอุดร โพธิ์พ่วง ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๓๙) นายกมล เลิศประเสริฐเวช ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๔๐) ร้อยเอก จองชัย วงศ์ทรายทอง ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๔๑) นางณิชชา สุวรรณาคะ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๔๒) นางสาวพิมพ์ภัทรา วิชัยกุล ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๔๓) นายภัทรพล มณีอ่อน ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๔๔) นายมนตรี ปาน้อยนนท์ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๔๕) นายวสันต์ สุนจิรัตน์ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๔๖) นายสมพงศ์ คูทรัพย์ทวี ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๔๗) นายอมรชัย ปิ่นเจริญ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๔๘) นายอัครเดช วงษ์พิทักษ์โรจน์ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๔๙) นายชาญชัย เรืองสุข ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๕๐) นายพิทักษ์ ยิ่งยง ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๕๑) นายมารุต พิสุทธิพันธ์พงศ์ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ

(๕๒) นายสมชาติ ด้วงประเสริฐ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๕๓) ผู้ช่วยศาสตราจารย์สัมพันธ์ จันทร์ดำ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๕๔) นายกฤษณาพันธุ์ พันธศรีนิธิศ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๕๕) นายสมนึก จงมีวศิน ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๕๖) นายสันติ โชคชัยชำนาญกิจ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๕๗) นายอิทธิเดช บุญโยประการ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๕๘) นายเฉลียว มะลิคำ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๕๙) นายสุวัฒน์ สุขสาลี ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๖๐) นายภาณุมาส อุ่นเจริญ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๖๑) นายโกศล โมมา ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๖๒) นายรักชีพ ชูช่วย ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๖๓) นายสมหมาย ผ่องผล ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๖๔) นางสาวพิชภ์ณิชา กวางทอง ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๖๕) นายสริยา สายธนู ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๖๖) นายศุภกิจ จินดาพรรณ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๖๗) นายสมเจตน์ จันทนา ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๖๘) นายประจวบ มะลิแย้ม ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๖๙) นายละลวย วันดี ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๗๐) นายวุฒิ ปะสิ่งชอบ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๗๑) นางภาสินี สุวรรณเจริญ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๗๒) นายรพี ชำนาญเรือ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๗๓) นายพนพล ศรีทา ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๗๔) นายบุญสิน จันทะสอน ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๗๕) นายประสิทธิ์ แซ่ลี้ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๗๖) นางสมจิตต์ พวงบุญชู ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๗๗) นายปฏิพันธ์ ชาญด้วยกิจ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๗๘) นายชินวัฒน์ หาบุญพาด ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๗๙) นางสาวกิตติยา บุญโยประการ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๘๐) เรือตรี เสกสรรค์ ทองศรี ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๘๑) นายนพธนชัย วสุชัยพิโรดม ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๘๒) นางดารา หัสรังค์ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๘๓) นายอุดม อ่องสิทธิ์ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๘๔) นางสาวจินตนา พลอยพานิชเจริญ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๘๕) นายสมชาย ฉากเขียน ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๘๖) นายสอ้อย มิ่งไธสงค์ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๘๗) นายประพันธ์ บุญมี ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ

(๘๘) นางสาวอิสราภรณ์ เจริญทรัพย์ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๘๙) นายสุพจน์ อุดมจริยคุณ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๙๐) นางอนุชสา จันทสิทธิ์ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๙๑) นายณัฐธวัช ผู้ล้ำเลิศ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๙๒) นายเนวี สุขุมกาญจนะ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๙๓) นางสาวพัชณีย์ กากะนิ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๙๔) นายเอกชัย แสนดี ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๙๕) นางสาวศรินญา ธีรารัฐ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๙๖) นายพรพรต จิตต์รัตนธรรม ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๙๗) พลเรือตรี สมาน สุขวิบูลย์ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๙๘) นายสมพาส จันแก้ว ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๙๙) นายสมชาย สืบสุข ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๑๐๐) นายวงศ์ตระกูล มาเกตุ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๑๐๑) นายวิทยา คงปาน ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๑๐๒) นายวินัย ชูสกุลตันติวงค์ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๑๐๓) นางสาวอภิชญา ธันยาวุฒิ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๑๐๔) นายเดชา อยู่หว่าง ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๑๐๕) นายภาสกร ดมหอม ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๑๐๖) นายสีห์พงษ์ ธารานุวัตร ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ

๓. คณะกรรมาธิการวิสามัญได้มีมติตั้งที่ปรึกษาประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ คือ

(๑) นายเฉลิมชัย สำเร็จกิจสกุล ที่ปรึกษาประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๒) นายนฤพล นิยมทรัพย์ ที่ปรึกษาประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๓) นายภูมิสรรค์ เสนีวงศ์ ณ อยุธยา ที่ปรึกษาประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๔) นายอาทิตย์ สีเหลือง ที่ปรึกษาประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๕) ร้อยตำรวจตรี วัลลภ ทัศนาธนพงษ์ ที่ปรึกษาประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๖) นายสมชาย ลาภทวีพรทรัพย์ ที่ปรึกษาประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๗) พลเอก สมชาย วิษณุวงศ์ ที่ปรึกษาประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๘) นายสมศักดิ์ เดชอุดมไพศาล ที่ปรึกษาประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๙) นายสมโชค สิทธิภานุวงค์ ที่ปรึกษาประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๑๐) นายอุบลศักดิ์ บัวหลวงงาม ที่ปรึกษาประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๑๑) นายสายยนต์ รัตนะไมตรี ที่ปรึกษาประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๑๒) นายปริญญา จิตต์อารี ที่ปรึกษาประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ
(๑๓) นายไพชยนต์ กังวลกิจ ที่ปรึกษาประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ

๔. การแต่งตั้งผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการวิสามัญ

คณะกรรมาธิการวิสามัญได้มีมติแต่งตั้งให้ **นางนภาภรณ์ แพทย์พันธุ์ วิทยากรเชี่ยวชาญ กลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง สำนักกรรมาธิการ ๓ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร** เป็นผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการ ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๙๓ วรรคสี่

๕. ผู้ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มอบหมายให้มาชี้แจงแสดงความคิดเห็น คือ

- กระทรวงคมนาคม

กรมทางหลวง

(๑) นายมนตรี เดชาสกุลสม	รองอธิบดีกรมทางหลวง
(๒) นายสมหวัง โลหะนุต	ผู้อำนวยการแขวงทางหลวงสระแก้ว
(๓) นายสมประสงค์ อรรถาชิต	ผู้อำนวยการแขวงทางหลวงฉะเชิงเทรา
(๔) นายจิระพงศ์ เทพพิทักษ์	ผู้อำนวยการสำนักงานทางหลวงที่ ๑๐
(๕) นายกำธร ศรีพิทักษ์	ผู้อำนวยการสำนักงานทางหลวงที่ ๑๒
(๖) นายปกรณ์ ศรีปานวงค์	รองผู้อำนวยการสำนักงานทางหลวงที่ ๑๐
(๗) นายศุภโชค มีอำพล	รองผู้อำนวยการสำนักงานทางหลวงที่ ๑๔
(๘) นายพิชญ รุ่งเรืองวิโรจน์	วิศวกรโยธาเชี่ยวชาญ สำนักบริหารบำรุงทาง
(๙) นายประภัทรเผ่า อาวะกุล	วิศวกรโยธาเชี่ยวชาญ สำนักบริหารบำรุงทาง
(๑๐) นายบุญธรรม ไกรศรศรี	วิศวกรโยธาเชี่ยวชาญ สำนักสำรวจและออกแบบ
(๑๑) นายพงศ์เทพ ทองพัฒน์	วิศวกรโยธาเชี่ยวชาญ สำนักงานทางหลวงที่ ๑๕
(๑๒) นายธวัชชัย แสงรัตน์	วิศวกรโยธาชำนาญการพิเศษ สำนักอำนวยความปลอดภัย
(๑๓) นายเชาวลิต นาประจุล	วิศวกรโยธาชำนาญการพิเศษ สำนักงานทางหลวงที่ ๑๒
(๑๔) นายชัยวุฒิ กาญจนะสันติสุข	วิศวกรโยธาชำนาญการพิเศษ สำนักอำนวยความปลอดภัย
(๑๕) นายพรเทพ ธีระกุล	วิศวกรโยธาชำนาญการพิเศษ สำนักงานทางหลวงที่ ๑๕
(๑๖) นายครรชิต กุศล	วิศวกรโยธาชำนาญการพิเศษ สำนักก่อสร้างทางที่ ๑
(๑๗) นายธนคม บุญรอด	วิศวกรโยธาชำนาญการพิเศษ สำนักก่อสร้างทางที่ ๒
(๑๘) นางสาวสุภัทตรา มาลาเวช	นักวิชาการสถิติชำนาญการ สำนักงานทางหลวงที่ ๑๐
(๑๙) นางวิภา พลครบุรี	นักวิชาการสถิติชำนาญการ สำนักงานทางหลวงที่ ๑๐
(๒๐) นายนฤดล บำรุงวงษ์	นายช่างโยธาอาวุโส สำนักงานทางหลวงที่ ๑๕

๖. ผู้ซึ่งคณะกรรมาธิการวิสามัญได้เชิญมาชี้แจงแสดงความคิดเห็น คือ

๖.๑ กระทรวงคมนาคม

(๑) นายอภิชาต จันทรทรัพย์	รองอธิบดีกรมทางหลวง
(๒) นายประภัทรเผ่า อาวะกุล	วิศวกรโยธาเชี่ยวชาญ สำนักบริหารบำรุง กรมทางหลวง

๖.๒ กระทรวงมหาดไทย

(๑) กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น

๑) นายทวี เสริมภักดีกุล	รองอธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น
๒) นายธีรยุทธ สำราญทรัพย์	ผู้ตรวจราชการ
๓) นางสาวอ้อวดี สุนทรวิภาต	ผู้อำนวยการกองสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น

๔) นายสมศักดิ์ หนูสนิท	ผู้อำนวยการกลุ่มงานทรัพยากรธรรมชาติ
๕) นายฐนกริศน์ รัตนวงศ์กวี	หัวหน้ากลุ่มงานทรัพยากรธรรมชาติ
๖) นายธีรเนศ แสงแป้น	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
๗) นายพีระศักดิ์ ชินชัยพงษ์	เลขานุการรองอธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น

(๒) กรมที่ดิน

- นางสาวขนิษฐา วงศ์สวัสดิ์	ผู้อำนวยการส่วนจัดการที่ดินของรัฐ

(๓) จังหวัดเพชรบุรี

๑) นายณัฐวุฒิ เพ็ชรพรหมศร	รองผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
๒) นายธรรมนูญ เต็มไชย	หัวหน้าศูนย์วิจัยและพัฒนานวัตกรรม อุทยานแห่งชาติ จังหวัดเพชรบุรี
๓) นายธนวัฒน์ ณนรงค์	เจ้าพนักงานปกครอง (ปฏิบัติหน้าที่เลขานุการรองผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี)

(๔) จังหวัดกาญจนบุรี

๑) นายประหยัด จงจริยวงศ์	ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดกาญจนบุรี
๒) นายสุทธิพร ศิรเวทพิกุล	ผู้แทนจากนายอำเภอศรีสวัสดิ์
๓) นายนรชิต เหลืองอร่ามฟ้า	ผู้แทนจากนายอำเภอทองผาภูมิ
๔) นายสุชาย ไม้แก่นจันทร์	ปลัดอำเภอไทรโยค
๕) นายไพฑูรย์ อินทรบุตร	เจ้าพนักงานป่าไม้อาวุโส หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ
๖) นายรพี ชำนาญเรือ	ผู้แทนชาวบ้านอำเภอทองผาภูมิ

(๕) จังหวัดจันทบุรี

๑) นายอลงกรณ์ แอคะรัจน์	รองผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี
๒) นางภาสินี สุวรรณเจริญ	หัวหน้าสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดจันทบุรี
๓) ว่าที่ร้อยตรี สิทธา โฆษิตพันธวงศ์	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ

(๖) จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

- นายศิริศักดิ์ ศิริมังคะลา	รองผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

(๗) จังหวัดฉะเชิงเทรา

๑) นายสรายุทธ แก้วปรีชา	รองผู้ว่าราชการจังหวัดจังหวัดฉะเชิงเทรา
๒) นายธนดล เมตตา	ผู้แทนชาวบ้านอำเภอท่าตะเกียบ

(๘) จังหวัดระยอง

๑) นายอนันต์ นาคนิยม	รองผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง
๒) นางสาวกานต์จรัส เอียดทองใส	นายอำเภอเขาชะเมา

(๙) จังหวัดชลบุรี

๑) นายสุพจน์ กุลประยงค์	ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดชลบุรี

๒) นายรังสรรค์ โค้ววราวรรณ	เจ้าพนักงานป่าไม้อาวุโส
๓) นายรวิภาส ศิริเลิศ	นักวิชาการป่าไม้ปฏิบัติการ

(๑๐) จังหวัดสระแก้ว

๑) นายธีรพล ศรีโมรา	ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดสระแก้ว
๒) นางสาวณัฐณิชา รัตนธรรม	รักษาการหัวหน้าฝ่ายสงเคราะห์ผู้ประสบภัย สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จังหวัดสระแก้ว

(๑๑) จังหวัดตราด

๑) นายชูศิษฎ์ พงษ์เจริญ	ผู้อำนวยการส่วนทรัพยากรธรรมชาติ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดตราด
๒) นายธัญญา วัฒนวีรพงษ์	หัวหน้ากลุ่มยุทธศาสตร์ตราด สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดตราด
๓) นายบัญญัติ โยธะกา	เจ้าพนักงานป่าไม้อาวุโส สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดตราด
๔) นายอวิรุทธิ์ วรกิตติ์ไพศาล	หัวหน้าสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดตราด

๖.๓ กระทรวงกลาโหม

(๑) พลเรือตรี อภิรักษ์ กลิ่นหม่น	เสนาธิการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด
(๒) นาวาอากาศโท บุญเอื้อ สุวรรณ์	หัวหน้าแผนกกิจการพลเรือนกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด
(๓) เรือโท สมพร ชัยพันธุ์พร	ช่วยปฏิบัติราชการกองกิจการพลเรือน กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด

๖.๔ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

- นางกานดาศรี ลิมปาคม	รองผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน)

๖.๕ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(๑) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

๑) นายสมปอง ทองสีเข้ม	ผู้อำนวยการสำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า
๒) นายศุภกิจ วินิตพรสวรรค์	ผู้อำนวยการส่วนสารสนเทศด้านอนุรักษ์สัตว์ป่า
๓) นายธานี วงค์นาค	ผู้อำนวยการส่วนคุ้มครองสัตว์ป่า
๔) นางสาวสมหญิง ทัฬหิกรณ์	นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการพิเศษ
๕) นายวัชรพร ปลื้มทรัพย์	สำนักฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่อนุรักษ์

(๒) กรมป่าไม้

๑) นายวสันต์ ยิ่งงามแก้ว เจ้าพนักงานป่าไม้ชำนาญงาน

๒) นายกษมา มุสิกวัตร นักวิชาการป่าไม้ปฏิบัติการ

(๓) สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๒ (ศรีราชา) จังหวัดชลบุรี

- นายอนุชา กระจายศรี ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๒

(๔) สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๓ (บ้านโป่ง) จังหวัดราชบุรี

๑) นายสิขกพงษ์ กระแจะจันทร์ ผู้อำนวยการส่วนอนุรักษ์สัตว์ป่า

๒) นายไพฑูรย์ อินทรบุตร หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ

๓) นายสุทธิชัย โผภูเขียว ผู้ช่วยหัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ

(๕) สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดระยอง

๑) นายครรชิต ศรีนพวรรณ ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดระยอง

๒) นายจักรกฤษณ์ นิตรมร ผู้อำนวยการส่วนทรัพยากรธรรมชาติ

(๖) สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดฉะเชิงเทรา

- นายพันธ์ศักดิ์ ภมรรัตน์ นักวิชาการป่าไม้

๖.๖ กระทรวงการคลัง

(๑) กรมบัญชีกลาง

๑) นางสาวสุภาภรณ์ โรจนรุ่งทวี ผู้อำนวยการกองกฎหมาย

๒) นางสาววันวิสาข์ ศิริเจริญจรรยา นิติกรชำนาญการ กองกฎหมาย

(๒) สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย

๑) นางสาวดาเนตร วันทนีย์ ผู้อำนวยการกลุ่มงานกำกับผลิตภัณฑ์ประกันวินาศภัย

๒) นางสาวทัศนวรรณ เชาว์ดำรงสกุล หัวหน้ากลุ่มกำกับผลิตภัณฑ์ประกันภัยสำหรับบุคคล

๓) นางสาวกฤษณา ศักดิวรพงศ์ รักษาการ หัวหน้ากลุ่มวางแผนและพัฒนากฎหมายด้านพฤติกรรมทางการตลาด

๔) นางสาวกมลทิพย์ มหาวงษ์ ผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มกำกับพฤติกรรมด้านการรับประกันภัย

๖.๗ สมาคมประกันวินาศภัยไทย

(๑) นางสาวกัลยา จุกหอม ผู้ช่วยผู้อำนวยการบริหารอาวุโส สายงานวิชาการ

(๒) นางสาวนันทภรณ์ คุ้มปิยะผล หัวหน้ากลุ่มผลิตภัณฑ์ประกันภัย

๖.๘ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

(๑) นายกมลธรรม วาสบุญมา รองเลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

(๒) นายเมธี มั่นคง ผู้อำนวยการสำนักสอบสวน ๒

(๓) นายอัครพงษ์ เวชยานนท์ ผู้อำนวยการสำนักสอบสวน ๓

๖.๙ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(๑) นายชนินทร์ เกตุปราชญ์ รองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(๒) นายอาทิตย์ ร่มพนาธรรม นักวิชาการสิทธิมนุษยชน

(๓) นางสาวประธุมพร ชัยรัตน์ นักวิชาการสิทธิมนุษยชน

๖.๑๐ สำนักงบประมาณ

(๑) นายประโมทย์ สมาธิ ผู้อำนวยการส่วนงบประมาณ

(๒) นางสาวรตินุช กันตะปีติ นักวิเคราะห์งบประมาณชำนาญการพิเศษ

(๓) นายสักกชาญ ขันชุมภู นักวิเคราะห์งบประมาณชำนาญการ

๖.๑๑ สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- นายวิฑูร เอี่ยมโอภาส ผู้อำนวยการสำนักงานสำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๖.๑๒ มูลนิธิอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด

- นายภัทรพล มณีอ่อน นายสัตวแพทย์ชำนาญการพิเศษ สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

๖.๑๓ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

(๑) นายธีระวุฒิ สุวัธนะเชาวน์ ที่ปรึกษาอธิบดีกรมปศุสัตว์

(๒) นายสมเกียรติ์ พันธ์ศรี ผู้อำนวยกองสวัสดิภาพสัตว์และสัตว์แพทย์บริการกรมปศุสัตว์

๗. การพิจารณาของคณะกรรมาธิการวิสามัญ

คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่าได้มีการประชุมพิจารณาศึกษาเรื่องนี้แล้ว ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

๗.๑ กรอบแนวทางการพิจารณาของคณะกรรมาธิการ

คณะกรรมาธิการวิสามัญ ได้มีการประชุมและมีกรอบแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

กรอบที่ ๑ การศึกษาการส่งเสริมความสมดุลของระบบนิเวศในเขตป่าอนุรักษ์เพื่อรองรับประชากรช้างป่าอย่างยั่งยืน กรอบที่ ๒ การศึกษาการป้องกันแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกที่ทำกินและเยียวยาผลกระทบจากภัยช้างป่าอย่างเป็นธรรม และกรอบที่ ๓ การศึกษาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขปัญหาช้างป่า และ ศึกษาผลงานวิจัย นวัตกรรมที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ คณะกรรมาธิการทำการศึกษา โดยเชิญหน่วยงาน องค์กร และบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูลข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา รวมทั้งศึกษาจากเอกสารที่หน่วยงานส่งมายังคณะกรรมาธิการ ตลอดจนการเดินทางไปศึกษาดูงาน ณ พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาช้างป่าบุกรุก เพื่อรับฟังความคิดเห็น รวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริง เกี่ยวกับสถานการณ์ช้างป่า และสภาพปัญหาของประชาชนที่ได้ประสบปัญหาช้างป่าบุกรุก ตลอดจนข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์จากหน่วยงานภาครัฐ ภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ประกอบการพิจารณาในการจัดทำรายงานของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า

๗.๒ การตั้งคณะอนุกรรมาธิการ

คณะกรรมาธิการวิสามัญได้ตั้งคณะอนุกรรมาธิการจำนวน ๓ คณะ ประกอบด้วย (๑) คณะอนุกรรมาธิการศึกษาการส่งเสริมความสมดุลของระบบนิเวศในเขตป่าอนุรักษ์เพื่อรองรับประชากรช้างป่าอย่างยั่งยืน (๒) คณะอนุกรรมาธิการศึกษาการป้องกันแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกที่ทำกินและเยียวยา

ผลกระทบจากภัยช้างป่าอย่างเป็นธรรม และ (๓) คณะอนุกรรมาธิการศึกษาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขปัญหาช้างป่า และศึกษาผลงานวิจัย นวัตกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายชื่อแต่ละคณะอนุกรรมาธิการ ดังนี้

(๑) คณะอนุกรรมาธิการศึกษาการส่งเสริมความสมดุลของระบบนิเวศในเขตป่าอนุรักษ์เพื่อรองรับประชากรช้างป่าอย่างยั่งยืน

๑) นายพรเทพ วิสุทธิ์วัฒนศักดิ์	ประธานคณะอนุกรรมาธิการ
๒) นายจาตุรงค์ เพ็งนรพัฒน์	รองประธานคณะอนุกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง
๓) นายศิรสิทธิ์ เลิศด้วยลาภ	รองประธานคณะอนุกรรมาธิการ คนที่สอง
๔) นายนิติพล ผิวเหมาะ	โฆษกคณะอนุกรรมาธิการ
๕) นายกรรณ ศิริภัทสร์	โฆษกคณะอนุกรรมาธิการ
๖) นายศุภกิจ วินิตพรสวรรค์	เลขานุการคณะอนุกรรมาธิการ
๗) นายศรัณย์ ทิมสุวรรณ	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการ
๘) นายนวรานนท์ อนัณวรณกรณ์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๙) นายคุณากร ปรีชาชนะชัย	อนุกรรมาธิการ
๑๐) นายศิริศักดิ์ ร่วมพัฒนา	อนุกรรมาธิการ

(๒) คณะอนุกรรมาธิการศึกษาการป้องกันแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกที่ทำกินและเยียวยาผลกระทบจากภัยช้างป่าอย่างเป็นธรรม

๑) นายจารึก ศรีอ่อน	ประธานคณะอนุกรรมาธิการ
๒) นางสาวญาณธิชา บัวเผื่อน	รองประธานคณะอนุกรรมาธิการ
๓) นายอมรชัย ปิ่นเจริญ	โฆษกคณะอนุกรรมาธิการ
๔) นายดิเรก จอมทอง	โฆษกคณะอนุกรรมาธิการ
๕) นายสุวิชาณ สุวรรณาคะ	เลขานุการคณะอนุกรรมาธิการ
๖) นายเพทาย สุภาผล	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการ
๗) นายบัญญัติ เจตนจันทร์	ประธานที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๘) นายจักรัตน์ พั้วช่วย	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๙) นายดำรงค์ อ่อนน้อม	อนุกรรมาธิการ
๑๐) นายไพรินทร์ หนูมาก	อนุกรรมาธิการ

(๓) คณะอนุกรรมาธิการศึกษาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขปัญหาช้างป่า และศึกษาผลงานวิจัย นวัตกรรมที่เกี่ยวข้อง

๑) นายสุชาติ อุสาหะ	ประธานคณะอนุกรรมาธิการ
๒) นายอภิชัย ยอดครุฑ	รองประธานคณะอนุกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง
๓) นางสาวแสงเดือน ชัยเลิศ	รองประธานคณะอนุกรรมาธิการ คนที่สอง
๔) พันตำรวจโท ฐนภัทร กิตติวงศา	รองประธานคณะอนุกรรมาธิการ คนที่สาม
๕) นายจิตรพรต พัฒนสิน	อนุกรรมาธิการ
๖) นายณัฐศักย์ ดีศรี	อนุกรรมาธิการ
๗) นายพิชยา เจริญสุกใส	อนุกรรมาธิการ

๘) พลเอก สมชาย วิษณุวงศ์ อนุกรรมาธิการ
๙) นายอัฏฐพล โพธิพิพิธ อนุกรรมาธิการ
๑๐) นางสาวจิณณพัต เพ็งนรพัฒน์ เลขานุการคณะอนุกรรมาธิการ

๗.๓ การตั้งที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ

(๑) ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการศึกษาการส่งเสริมความสมดุลของระบบนิเวศในเขตป่าอนุรักษ์เพื่อรองรับประชากรช้างป่าอย่างยั่งยืน

๑) นายวิชิต ปลั่งศรีสกุล ประธานที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๒) นายกิตติกร โล่สุนทร ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๓) นายบัญญัติ เจตนจันทร์ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๔) นายอุบลศักดิ์ บัวหลวงงาม ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๕) นายวศิน สิริเกียรติกุล ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๖) นายเดชา คงคา ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๗) นายสมศักดิ์ สุนทรนวภัทร ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๘) นายโนชญ์ ชาญด้วยกิจ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๙) รองศาสตราจารย์รัตนวัฒน์ ไชยรัตน์ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๑๐) นางสุชัญญา แสงสว่าง ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๑๑) นายสุรินทร์ สินรัตน์ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๑๒) นายอุดร โพธิ์พ่วง ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๑๓) นางสาวจิณณพัต เพ็งนรพัฒน์ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๑๔) นายทิวัฒน์ รัตนเกตุ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๑๕) นางกานดาศรี ลิมปาคม ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๑๖) ผู้ช่วยศาสตราจารย์กฤษณรักษ์ ธีรรัฐ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๑๗) นายขจรศักดิ์ หลิมจิตธรรม ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๑๘) นายอัมรินทร์ พันธุ์ศิริ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๑๙) นายสิงห์ สืบสุทธา ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๒๐) นายประเจียด ปานทอง ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๒๑) นายมลศักดิ์ พงศ์สุพัฒน์ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๒๒) นายบุญต่อ เพชรประดับ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๒๓) นายอมรชัย ปิ่นเจริญ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๒๔) นายกฤติเดช สุทธิวงค์ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๒๕) ผู้ช่วยศาสตราจารย์พงพัฒน์ จิตตานุรักษ์ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๒๖) นางสาวถนอมขวัญ อยู่สุข ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๒๗) นายประจวบ มะลิแย้ม ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ

๒๘) นายสมนึก รุ่งกำจัด ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๒๙) นายดำหริ กำปั่นวงษ์ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๓๐) นายประดิษฐ์ เปรมปรีดิ์ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๓๑) นายทองใบ เจริญคง ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๓๒) นางสาวจุฑามาส จิตรชุ่ม ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๓๓) นางสาวหลิน พลอยน้ำเงิน ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๓๔) นายเศษฐวิชช์ อัครกิจวราสกุล ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๓๕) นายมนูญ บุตตะนาม ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๓๖) นายสหพล รุ่งอนันต์ทรัพย์ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๓๗) นายธชย ปานสมบุญ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๓๘) นายสมพาส จันแก้ว ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๓๙) นายวิทยา คงปาน ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๔๐) นายสมชาย สืบสุข ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๔๑) นายวินัย ชูสกุลตันติวงค์ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ

(๒) ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการศึกษาการป้องกันแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกที่ทำกินและเยียวยาผลกระทบจากภัยช้างป่าอย่างเป็นธรรม

๑) นายจาตุรงค์ เพ็งนรพัฒน์ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๒) นายพรเทพ วิสุทธิ์วัฒนศักดิ์ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๓) นายศักดินัย นุ่มหนู ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๔) นางศรีสมร รัศมีฤกษ์เศรษฐ์ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๕) พลเอก สมชาย วิษณุวงศ์ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๖) นายวศิน สิริเกียรติกุล ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๗) นางสาวแสงเดือน ชัยเลิศ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๘) นางสาวจิณณพัต เพ็งนรพัฒน์ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๙) นางณิชชา สุวรรณาคะ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๑๐) นายโนชญ์ ชาญด้วยกิจ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๑๑) นายมานะ ชนะสิทธิ์ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๑๒) นางสาววรจรรย์ เที่ยงธรรม ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๑๓) นายวันเผด็จ เตชะนันทวณิช ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๑๔) ดาบตำรวจ วิเชียรยุต จันทร์เขียว ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๑๕) ผู้ช่วยศาสตราจารย์สัมพันธ์ จันทร์ดำ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๑๖) นายสมพงศ์ คูทรัพย์ทวี ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๑๗) นางสาวจิรัฐติกาล จันทราทิพย์ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ

๑๘) นายชยันต์ เนรัญชร ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๑๙) พลเอก ชวลิต สาลีติ๊ด ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๒๐) นายกฤตพงศ์ ศรีอ่อน ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๒๑) นายวุฒิ ปะสิ่งชอบ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๒๒) นายทิวัฒน์ รัตนเกตุ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๒๓) นางสาวธิดา พิกุลศรี ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๒๔) นายประจวบ มะลิแย้ม ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๒๕) นายนวรานนท์ อนันวรณกรณ์ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๒๖) นายมารุต พิสุทธิพันธ์พงศ์ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๒๗) นายวิชิต ปลั่งศรีสกุล ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๒๘) นายศักดา เดชเรืองพิภพ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๒๙) นายสมพร วงศ์ประดิษฐ์ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๓๐) นายสร้อยธนกร โคตน ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๓๑) นายสมโชค สิทธิ์ภานุวงค์ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๓๒) นายกิตติธัช ไชยอรรถ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๓๓) นางสาวเจริญสุข คงชาติ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๓๔) นายบุญรอด เขียวเพชร ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๓๕) นายพาน เกิดพร้อม ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๓๖) นายพันธุ์พงษ์ โพธิ์จินดา ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๓๗) นายมงคล พ่วงจาด ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๓๘) นายยุทธนา อรรณพเพชร ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๓๙) นายสีห์พงศ์ ธาราธนวัตร ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๔๐) นายเดชา อยู่หว่าง ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๔๑) นายภาสกร ดมหอม ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ

(๓) ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการศึกษาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขปัญหาช้างป่า และศึกษาผลงานวิจัย นวัตกรรมที่เกี่ยวข้อง

๑) นายจาตุรงค์ เพ็งนรพัฒน์ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๒) นายบัญญัติ เจตนจันทร์ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๓) นายสมศักดิ์ สุนทรนวภัทร ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๔) นายวศิน สิริเกียรติกุล ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๕) นายนิติพล ผิวเหมาะ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๖) ผู้ช่วยศาสตราจารย์กุลปราณี ศรีใย ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๗) นางจีระภา มิลินทางกูร ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ

๘) นางสาวเจนจิรา แพรรังสี ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๙) นายชิณวัฒน์ หาบุญพาด ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๑๐) นายทศพร กลั่นแก้ว ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๑๑) นายทิวัฒน์ รัตนเกตุ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๑๒) ร้อยตรี ธนา ภัทรภาษิต ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๑๓) นายโนชญ์ ชาญด้วยกิจ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๑๔) ผู้ช่วยศาสตราจารย์บำเพ็ญ ไมตรีโสภณ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๑๕) นางวรัตดา ภัทโรดม ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๑๖) นายสาธิต ปรัชญาอริยะกุล ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๑๗) ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุภาวดี โพธิยะราช ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๑๘) นายอมรชัย ปิ่นเจริญ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ
๑๙) นางอัญชลี วงศาโรจน์ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมาธิการ

๗.๔ การตั้งคณะทำงาน

คณะกรรมาธิการได้ตั้งคณะทำงานจำนวน ๒ คณะ ประกอบด้วย (๑) คณะทำงานศึกษาการผลักดันช้างป่าออกจากชุมชนสู่ป่าอนุรักษ์ (๒) คณะทำงานจัดทำรายงานและรวบรวมเอกสารคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า โดยมีรายชื่อแต่ละคณะทำงาน ดังนี้

(๑) คณะทำงานศึกษาการผลักดันช้างป่าออกจากชุมชนสู่ป่าอนุรักษ์

๑) นายบัญญัติ เจตนจันทร์ ประธานคณะทำงาน
๒) รองศาสตราจารย์รัตนวัฒน์ ไชยรัตน์ รองประธานคณะทำงาน ฝ่ายวิชาการ
๓) ผู้ช่วยศาสตราจารย์กฤษณรักษ์ ธีรรัฐ รองประธานคณะทำงาน ฝ่ายบริหารแผน
๔) นายพิทักษ์ ยิ่งยง รองประธานคณะทำงาน ฝ่ายปฏิบัติการ
๕) นายมานะ ชนะสิทธิ์ รองประธานคณะทำงาน จังหวัดจันทบุรี
๖) นายโนชญ์ ชาญด้วยกิจ รองประธานคณะทำงาน จังหวัดระยอง
๗) นายสมศักดิ์ เดชอุดมไพศาล รองประธานคณะทำงาน จังหวัดชลบุรี
๘) นายอมรชัย ปิ่นเจริญ รองประธานคณะทำงาน จังหวัดฉะเชิงเทรา
๙) นายละลวย วันดี รองประธานคณะทำงาน จังหวัดสระแก้ว
๑๐) นายกิตติธัช ไชยอรรถ รองประธานคณะทำงาน จังหวัดตราด
๑๑) นายดิเรก จอมทอง รองประธานคณะทำงาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
๑๒) นายจารึก ศรีอ่อน ที่ปรึกษาคณะทำงาน
๑๓) พันตำรวจโท ฐนภัทร กิตติวงศา ที่ปรึกษาคณะทำงาน
๑๔) นางสาวญาณธิชา บัวเผื่อน ที่ปรึกษาคณะทำงาน
๑๕) นายไพรินทร์ หนูมาก ที่ปรึกษาคณะทำงาน
๑๖) นายศิริศักดิ์ ร่วมพัฒนา คณะทำงาน

๑๗) นายสุวิชาณ สุวรรณาคะ คณะทำงาน
๑๘) นายสมศักดิ์ สุนทรนวภัทร คณะทำงาน
๑๙) นายวุฒิ ปะสิ่งชอบ คณะทำงาน
๒๐) นายศุภกิจ วินิตพรสวรรค์ คณะทำงาน
๒๑) นายทิวัฒน์ รัตนเกตุ คณะทำงาน
๒๒) นายวันเผด็จ เตชะนันทวณิช คณะทำงาน
๒๓) นายภัทรพล มณีอ่อน คณะทำงาน
๒๔) นายปราโมทย์ วงษ์เจริญสมบัติ คณะทำงาน
๒๕) นายสุรินทร์ สินรัตน์ คณะทำงาน
๒๖) นางสมหญิง ทัฬหิกรณ์ คณะทำงาน
๒๗) ดาบตำรวจ วิเชียรยุต จันทร์เขียว คณะทำงาน
๒๘) นายสมพงษ์ คูทรัพย์ทวี คณะทำงาน
๒๙) นายประจวบ มะลิแย้ม คณะทำงาน
๓๐) นายดำรงค์ อ่อนน้อม คณะทำงาน
๓๑) นางณิชชา สุวรรณาคะ คณะทำงาน
๓๒) นายนพพล ศรีทา คณะทำงาน
๓๓) นายบุญสิน จันทะสอน คณะทำงาน
๓๔) นางนภาภรณ์ แพทย์พันธุ์ คณะทำงาน
๓๕) นายกวีพัฒน์ พิจารณ์ คณะทำงาน
๓๖) นางสาววัลทนา จำปาทอง คณะทำงาน
๓๗) ผู้ช่วยศาสตราจารย์สัมพันธ์ จันทร์ดำ เลขานุการคณะทำงาน

(๒) คณะทำงานจัดทำรายงานและรวบรวมเอกสารคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า

๑) นายบัญญัติ เจตนจันทร์ ประธานคณะทำงาน
๒) นายสุวิชาณ สุวรรณาคะ รองประธานคณะทำงานคนที่หนึ่ง
๓) นายเดชา คงคา รองประธานคณะทำงานคนที่สอง
๔) นายศิริศักดิ์ ร่วมพัฒนา รองประธานคณะทำงานคนที่สาม
๕) นายมานะ ชนะสิทธิ์ ที่ปรึกษาคณะทำงาน
๖) นางณิชชา สุวรรณาคะ ที่ปรึกษาคณะทำงาน
๗) นายอมรชัย ปิ่นเจริญ ที่ปรึกษาคณะทำงาน
๘) นายสมพงศ์ คูทรัพย์ทวี ที่ปรึกษาคณะทำงาน
๙) นายทิวัฒน์ รัตนเกตุ คณะทำงาน
๑๐) นายดิเรก จอมทอง คณะทำงาน
๑๑) ดาบตำรวจ วิเชียรยุต จันทร์เขียว คณะทำงาน

๑๒) นางนภาภรณ์ แพทย์พันธุ์ เลขานุการคณะทำงาน
๑๓) นางสาววัลทนา จำปาทอง ผู้ช่วยเลขานุการคณะทำงาน

๗.๕ คณะกรรมาธิการได้มีการประชุมและเชิญหน่วยงาน องค์กร และบุคคลมาให้ข้อมูล จำนวน ๑๕ ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ ๑ วันอังคารที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔
ครั้งที่ ๒ วันอังคารที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔
ครั้งที่ ๓ วันอังคารที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๔
ครั้งที่ ๔ วันอังคารที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๔
ครั้งที่ ๕ วันอังคารที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๔
ครั้งที่ ๖ วันอังคารที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๔
ครั้งที่ ๗ วันอังคารที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๔
ครั้งที่ ๘ วันจันทร์ที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔
ครั้งที่ ๙ วันจันทร์ที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๔
ครั้งที่ ๑๐ วันอังคารที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๔
ครั้งที่ ๑๑ วันอังคารที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๖๔
ครั้งที่ ๑๒ วันอังคารที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๖๔
ครั้งที่ ๑๓ วันอังคารที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๖๔
ครั้งที่ ๑๔ วันอังคารที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๔
ครั้งที่ ๑๕ วันอังคารที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๔

๗.๖ คณะกรรมาธิการได้พิจารณาศึกษาข้อเท็จจริงและรายละเอียดข้อมูลเรื่องนี้ จากเอกสารและคำชี้แจงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งรายละเอียดจากแหล่งข้อมูลต่างๆ โดยนำมาประกอบการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมาธิการวิสามัญ

๗.๗ คณะกรรมาธิการได้มีมติเดินทางไปศึกษาดูงาน จำนวน ๖ ครั้ง ดังนี้

(๑) ศึกษาดูงานเกี่ยวกับ การพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า กลุ่มป่าตะวันออก ระหว่างวันศุกร์ที่ ๑๙ - วันเสาร์ที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๔ ณ จังหวัดระยอง และจังหวัดจันทบุรี

(๒) ศึกษาดูงานเกี่ยวกับ การพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า กลุ่มป่าตะวันตก ระหว่างวันศุกร์ที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๖๔ - วันเสาร์ที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๔ ณ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดกาญจนบุรี

(๓) ศึกษาดูงานเกี่ยวกับสภาพปัญหาช้างป่าโดยรอบเขตอุทยานแห่งชาติกุยบุรี และข้อเสนอการป้องกันแก้ไขปัญหาช้างป่า ณ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างวันอาทิตย์ที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๖๔ - วันจันทร์ที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๖๔

(๔) ศึกษาดูงานเกี่ยวกับสภาพปัญหาช้างป่าและข้อเสนอการแก้ไขปัญหาช้างป่า ณ จังหวัดเพชรบุรี และ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างวันศุกร์ที่ ๘ – วันเสาร์ที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๔

(๕) ศึกษาดูงานเกี่ยวกับการพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า กลุ่มป่าดงพญาเย็น – เขาใหญ่ ระหว่างวันอังคารที่ ๒๖ – วันพุธที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๔ ณ จังหวัดนครราชสีมา

(๖) ศึกษาดูงานเกี่ยวกับการพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่าบริเวณเขาตะกรุบ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาไน ณ จังหวัดสระแก้ว ระหว่างวันอังคารที่ ๒๖ – วันพุธที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๔

๘. ผลการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมาธิการวิสามัญ

คณะกรรมาธิการวิสามัญได้จัดทำรายงานผลการพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า โดยนำข้อมูลที่ได้มาสรุปและรวบรวมเอกสารเป็นรูปเล่ม ปรากฏผลการดำเนินการตามที่แนบมาพร้อมนี้ โดยแบ่งเนื้อหารายงานออกเป็นรายละเอียด ประกอบด้วย

บทที่ ๑ บทนำ

บทที่ ๒ การรวบรวมและการทบทวนข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาช้างป่า

บทที่ ๓ สภาพปัญหาช้างป่าบุกรุก

บทที่ ๔ ผลการพิจารณาศึกษาการแก้ไขปัญหาช้างป่า

บทที่ ๕ บทสรุป ข้อเสนอแนะ และข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการวิสามัญ

๙. ข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการวิสามัญ

คณะกรรมาธิการวิสามัญได้ตั้งข้อสังเกตและข้อเสนอแนะจากผลการพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่าทั้งในด้านเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ ตามกรอบแนวทางการศึกษา ๓ ด้าน ประกอบด้วย

(๑) การส่งเสริมความสมดุลของระบบนิเวศในเขตป่าอนุรักษ์ เพื่อรองรับประชากรช้างป่าอย่างยั่งยืน

(๒) การป้องกันแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกที่ทำกินและเยียวยาผลกระทบจากภัยช้างป่าอย่างเป็นธรรม

(๓) การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขปัญหาช้างป่า และ ศึกษาผลงานวิจัย นวัตกรรมที่เกี่ยวข้อง

โดยรายงานของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่ามีข้อมูลและรายละเอียดดังกล่าว ปรากฏอยู่ในรายงานฉบับนี้ ดังนี้

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

คณะกรรมาธิการวิสามัญ ได้พิจารณาศึกษาข้อมูลจำนวนช้างป่า ขนาดพื้นที่และศักยภาพในการรองรับช้างป่าของแต่ละกลุ่มป่า โดยอาศัยฐานข้อมูลของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และ พันธุ์พืช ปี พ.ศ. ๒๕๕๙ และยังได้คาดการณ์ประชากรช้างป่าในปัจจุบันและในอนาคตอันใกล้ ได้นำเสนอสถิติความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อราษฎรและช้างป่า ตลอดจนนำเสนอสาเหตุสำคัญที่ทำให้ช้างป่าออกนอกเขตป่าอนุรักษ์เพิ่มสูงขึ้น รวมทั้งได้เสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาช้างป่าต่อรัฐบาล ดังต่อไปนี้

จากการสำรวจจำนวนช้างป่าในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช พบว่าประเทศไทยมีจำนวนช้างป่าทั้งสิ้นประมาณ ๓,๑๖๘ - ๓,๔๔๐ ตัว อาศัยอยู่ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ๑๖ กลุ่มป่า ทั้งในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และอุทยานแห่งชาติ จำนวน ๖๙ แห่ง และในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติบางแห่ง มีพื้นที่ที่เป็นแหล่งอาศัยของช้างป่า รวมทั้งสิ้นประมาณ ๕๒,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร โดยกลุ่มป่าที่มีจำนวนช้างป่ามากที่สุด ประกอบด้วย ๕ กลุ่มป่า ดังนี้ **กลุ่มป่าตะวันตก** มีพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ๑๘,๒๘๒ ตารางกิโลเมตร มีช้างป่า ๖๔๒ - ๗๓๔ ตัว พื้นที่รองรับช้างป่าได้ ๒,๔๖๓ ตัว **กลุ่มป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่** มีพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ๖,๑๙๗ ตารางกิโลเมตร มีช้างป่า ๕๓๓ - ๕๘๖ ตัว พื้นที่รองรับช้างป่าได้ ๘๘๔ ตัว **กลุ่มป่าภูเขียว - น้ำหนาว** มีพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ๗,๖๗๕ ตารางกิโลเมตร มีช้างป่า ๔๙๒ - ๔๙๓ ตัว พื้นที่รองรับช้างป่าได้ ๑,๑๑๙ ตัว **กลุ่มป่าแก่งกระจาน** มีพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ๔,๘๓๘ ตารางกิโลเมตร มีช้างป่า ๔๘๗ - ๕๐๐ ตัว พื้นที่รองรับช้างป่าได้ ๖๐๑ ตัว **กลุ่มป่าตะวันออก** มีพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ๒,๔๕๓ ตารางกิโลเมตร มีช้างป่าประมาณ ๔๒๓ ตัว พื้นที่รองรับช้างป่าได้ ๓๑๓ ตัว

ในการประเมินศักยภาพของพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในการรองรับช้างป่าทั้งหมด ๑๖ กลุ่มป่า ในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ มี ๗ กลุ่มป่า ที่ไม่มีข้อมูลที่เพียงพอในการประเมินศักยภาพการรองรับช้างป่า ได้แก่ กลุ่มป่าภูเมี่ยง - ภูทอง กลุ่มป่าลุ่มน้ำปาย - สาละวิน กลุ่มป่าภูพาน กลุ่มป่าศรีลานนา - ขุนตาล กลุ่มป่าพนมดงรัก - ผาแต้ม กลุ่มป่าดอยภูคา - แม่ยม กลุ่มป่าชุมพร ส่วนอีก ๙ กลุ่มป่า มีข้อมูลในการประเมินได้แก่ กลุ่มป่าฮาลา - บาลา กลุ่มป่าตะวันออก กลุ่มป่าแก่งกระจาน กลุ่มป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่ กลุ่มป่าภูเขียว - น้ำหนาว กลุ่มป่าตะวันตก กลุ่มป่าเขาหลวง กลุ่มป่าคลองแสง - เขาสก กลุ่มป่าแม่ปิง - อมก๋อย โดย ๒ กลุ่มป่าคือ กลุ่มป่าฮาลา - บาลา และกลุ่มป่าตะวันออก มีจำนวนช้างป่าเกินศักยภาพการรองรับของป่าแล้ว ทั้งนี้เมื่อคำนวณอัตราการเพิ่มจำนวนประชากรช้างป่าที่ร้อยละ ๘.๒ ต่อปี คาดว่าในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ มีช้างป่าทั่วประเทศ ๔,๖๙๘ - ๕,๑๐๑ ตัว มีอีก ๑ กลุ่มป่าคือ กลุ่มป่าแก่งกระจาน รวมเป็น ๓ กลุ่มป่า ที่มีช้างป่าเกินศักยภาพการรองรับของป่าได้ ปี พ.ศ. ๒๕๖๖ จะมีช้างป่า ๕,๕๐๐ - ๕,๙๗๒ ตัว มีอีก ๒ กลุ่มป่าคือ กลุ่มป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่ และ กลุ่มป่าเขาหลวง รวมเป็น ๕ กลุ่มป่า ที่มีจำนวนช้างป่าเกินศักยภาพการรองรับของป่า ปี พ.ศ. ๒๕๗๐ จะมีช้างป่า ๗,๕๓๙ - ๘,๑๘๖ ตัว มีอีก ๑ กลุ่มป่าคือ กลุ่มป่าภูเขียว - น้ำหนาว รวมเป็น ๖ กลุ่มป่า ที่มีจำนวนช้างป่าเกินศักยภาพการรองรับของป่า และในปี พ.ศ. ๒๕๗๒ ประเทศไทยจะมีช้างป่ารวมทั้งหมดถึง ๘,๘๒๖ - ๙,๕๘๓ ตัว และจะเหลือกลุ่มป่าที่มีศักยภาพรองรับช้างป่าได้เพียง ๓ กลุ่มป่าเท่านั้น คือ กลุ่มป่าตะวันตก กลุ่มป่าคลองแสง - เขาสก และกลุ่มป่าแม่ปิง - อมก๋อย

ปัญหาช้างป่าในป่าอนุรักษ์เพิ่มจำนวนมากขึ้น บุกรุกที่ดินทำกินของเกษตรกรโดยรอบป่าอนุรักษ์ ทำร้ายร่างกาย ชีวิต ทำลายทรัพย์สิน พืชผลการเกษตรต่อเนื่องมาประมาณ ๑๕ ปี และทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นตามลำดับ จากข้อมูล ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๓ ของ ๑๖ กลุ่มป่า พบว่ามีสถิติช้างป่าออกหากินนอกเขตป่าอนุรักษ์จำนวน ๑๙,๕๓๗ ครั้ง ทำลายทรัพย์สินราษฎร ๓๖๔ ราย ทำลายพืชผลทางการเกษตร ๓,๔๗๙ ราย ราษฎรบาดเจ็บ ๘๙ ราย ราษฎรเสียชีวิต ๗๙ ราย ช้างป่าบาดเจ็บ ๓๐ ตัว ช้างป่าตาย ๗๔ ตัว สาเหตุที่ช้างป่าบาดเจ็บคือ ถูกล่า ๗ ตัว ป่วย ๗ ตัว ต่อสู้กันเอง ๔ ตัว ไฟฟ้าช็อต ๑ ตัว โดนน้ำกรด ๑ ตัว รถชน ๘ ตัว ตกหลุมและท่อ ๒ ตัว สาเหตุที่ช้างป่าตาย คือ ถูกล่า ๙ ตัว ป่วย ๑๙ ตัว ต่อสู้กันเอง ๗ ตัว ไฟฟ้าช็อต ๑๐ ตัว สิ้นอายุขัย ๓ ตัว รถชน ๑ ตัว ตกหน้าผา ๑๑ ตัว จมน้ำ ตกน้ำ แท้งลูก และได้รับอันตรายจากสารเคมีที่ใช้ในการเกษตร ๑๐ ตัว ไม่ทราบสาเหตุ ๘ ตัว ซึ่งข้อมูลความเสียหายที่เกิดจากการทำลายของช้างป่าทั้งหมดนี้ น่าจะน้อยกว่าความเป็นจริงหลายเท่า เนื่องจากภาครัฐมิได้จ่ายค่าเสียหายให้เหมาะสมกับความเป็นจริง ทำให้ราษฎรรู้สึกไม่คุ้มค่ากับการเสียเวลาในการเดินทางไปเขียนคำร้องต่อทางราชการ อนึ่ง ภัยจากช้างป่ายังเป็นภัยที่มีความแตกต่างจากภัยอื่น ๆ เช่น อุทกภัย วาตภัย กล่าวคือ ภัยจากช้างป่าเป็นภัยที่เกิดความเสียหายแบบเรื้อรัง ซ้ำซาก ต่อเนื่อง การประเมินความเสียหายมีความยุ่งยากกว่าภัยอื่น ๆ

สาเหตุที่ช้างป่าออกนอกเขตป่าอนุรักษ์ สรุปได้ดังนี้ (๑) ช้างป่าเพิ่มจำนวนมากจนเกินศักยภาพพื้นที่ป่าที่จะสามารถรองรับได้ เนื่องจากประชากรช้างป่ามีอัตราการเพิ่มประมาณร้อยละ ๘.๒ ต่อปี ขณะเดียวกันห่วงโซ่อาหารระบบนิเวศช้างป่าขาดผู้ล่า เช่น ไม่มีเสือโคร่งล่าลูกช้างป่า มีการออกกฎหมายห้ามล่าช้างเพื่อเอางาการคล้องช้างป่าไปสวมสิทธิ์เป็นช้างบ้านกระทำได้ยากขึ้น ทำให้ช้างป่าล้นป่า เกิดภาวะขาดแคลนแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร แหล่งเกลือแร่ (๒) ลักษณะพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยพื้นที่ที่เป็นป่าไม้มีต้นไม้ใหญ่เติบโตขึ้นรกทึบ ทำให้พื้นที่ที่เป็นทุ่งหญ้าสำหรับเป็นแหล่งอาหารช้างป่าลดลง (๓) การเปลี่ยนแปลงถิ่นที่อยู่อาศัยของช้างป่า อันเนื่องมาจากมีสิ่งรบกวนภายในเขตป่าอนุรักษ์ เช่น การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า การลักลอบล่าสัตว์ (๔) พื้นที่เกษตรกรรมโดยรอบป่าอนุรักษ์ มีแหล่งน้ำ แหล่งอาหารเป็นแรงดึงดูดทำให้ช้างป่าออกนอกป่าอนุรักษ์มากินอาหารพืชผลทางการเกษตร ทำให้ช้างป่าติดใจในรสชาติอาหารมากกว่าอาหารในป่าอนุรักษ์ (๕) การสร้างแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร แหล่งเกลือแร่โป่งเทียม บริเวณขอบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ใกล้ที่ดินทำกินของราษฎร

คณะกรรมาธิการวิสามัญ ขอเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาช้างป่า ดังนี้ (๑) รัฐบาลต้องเร่งสำรวจจำนวนช้างป่า และศึกษาศักยภาพในการรองรับช้างป่าให้ครบทุกกลุ่มป่า (๒) รัฐบาลต้องเร่งควบคุมจำนวนช้างป่า โดยให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ร่วมกับกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ศึกษาหาแนวทาง วิธีการควบคุมประชากรช้างป่าให้มีผลสรุปและนำมาประยุกต์ใช้ได้โดยเร็ว (๓) รัฐบาลต้องเร่งสร้าง และปรับปรุงทุ่งหญ้าสำหรับเป็นแหล่งอาหารช้างป่า เช่น การชิงเผาอย่างมีแบบแผน หรือวิธีการตัดสาง ปลูกพืชที่เป็นอาหารของช้างป่า เร่งสร้างและปรับปรุงแหล่งน้ำ แหล่งเกลือแร่โป่งเทียม โดยเน้นให้จัดสร้างบริเวณที่ลึกเข้าไปในป่าอนุรักษ์ แทนที่จะสร้างตามแนวขอบป่าอนุรักษ์เพื่อรองรับการผลักดันช้างป่าที่บุกรุกพื้นที่ทำกินของราษฎรทั้งหมดกลับสู่ป่าอนุรักษ์โดยเร็ว (๔) รัฐบาลต้องดำเนินการทางกฎหมายอย่างเคร่งครัด ไม่ให้คนบุกรุกหรือลักลอบเข้าไปตัดไม้ทำลายป่าในเขตป่าอนุรักษ์ เพื่อไม่ให้ถิ่น

ที่อยู่อาศัยของช้างป่าถูกรบกวน ขณะเดียวกัน รัฐบาลต้องบริหารจัดการไม่ให้ช้างป่าบุกรุกที่ทำกินของคนด้วย โดยการแบ่งเขตการจัดการที่ดินหรือโซนนิ่ง (Zoning) เป็นเขตป่าอนุรักษ์และเขตที่ดินทำกินของราษฎร อย่างชัดเจน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการกระทบกระทั่งระหว่างคนและช้างป่า คนเกิดการบาดเจ็บ เสียชีวิต ทรัพย์สิน พืชผลทางการเกษตรได้รับความเสียหาย รวมทั้งไม่ให้ช้างป่าได้รับอันตรายเกิดการบาดเจ็บล้มตาย ด้วยเช่นกัน (๕) รัฐบาลต้องเร่งก่อสร้างสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์ เพื่อป้องกันการบุกรุกของช้างป่า ตามแนวเขตป่าอนุรักษ์ เพราะว่าการใช้กำลังเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครป้องกันและเฝ้าระวังช้างป่าเพียงอย่างเดียว คงไม่เพียงพอที่จะต้านทานการบุกรุกของช้างป่าออกนอกเขตป่าอนุรักษ์ได้ ในกลุ่มป่าที่มีปัญหาภัยช้างป่าบุกรุกที่ทำกินของราษฎร ซึ่งคณะกรรมาธิการวิสามัญ ได้ออกแบบคันกันช้างพร้อมถนนตรวจการณ์ตามแนวเขตป่าอนุรักษ์ เป็นรูปแบบที่มีความคุ้มค่า มีประสิทธิภาพ มากกว่าสิ่งกีดขวางที่เคยดำเนินการมาก่อนหน้านี้ มีความพร้อมที่จะให้รัฐบาลนำไปจัดสรรงบประมาณและดำเนินการก่อสร้างในพื้นที่ที่มีปัญหาการบุกรุกของช้างป่าเป็นประจำอย่างเร่งด่วนได้ทันที อย่างไรก็ตามรัฐบาลจะต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมก่อนดำเนินการก่อสร้าง (๖) รัฐบาลต้องขนย้าย **ช้างป่าที่มีความเสี่ยงเผชิญหน้าและทำร้ายประชาชนหรือ “ช้างป่าเกเร”** ออกจากป่าชุมชนหรือที่ดินทำกินของราษฎรโดยเร่งด่วน นำไปปรับพฤติกรรมในสถานที่กักกันช้างป่าออกนอกป่าอนุรักษ์ ซึ่งควรจัดสร้างขึ้นในแต่ละจังหวัด และผลักดัน**ช้างป่าประจำถิ่น**ที่อาศัยอยู่ตามป่าชุมชนหรือที่ดินทำกินของราษฎรกลับคืนสู่ป่าอนุรักษ์โดยเร็ว พร้อมทั้งจัดกำลังเจ้าหน้าที่ อาสาสมัครเฝ้าระวังและติดตามช้างป่า สนธิกำลังกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตรึงกำลังที่ชายขอบป่าอนุรักษ์ไม่ให้ช้างป่าเล็ดลอดออกมาอีก จนกว่าจะก่อสร้างเครื่องกีดขวางพร้อมถนนตรวจการณ์ตามแนวเขตป่าอนุรักษ์แล้วเสร็จ (๗) รัฐบาลต้องเร่งเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากภัยช้างป่าทุกกรณีทันที ด้วยความเป็นธรรม ไม่ว่าจะเป็นความเสียหายต่อร่างกาย ชีวิต ทรัพย์สิน พืชผลทางการเกษตร คณะกรรมาธิการวิสามัญได้ศึกษารูปแบบการประกันภัยช้างป่า ซึ่งเป็นการประกันภัยที่ตัวช้างป่าทั้งประเทศ กรณีราษฎรเสียชีวิต ทุพพลภาพ พิการ จากช้างป่า ราษฎรจะได้รับสินไหมทดแทนที่มีความเป็นธรรมมากขึ้น ขณะเดียวกันกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จะต้องออกระเบียบว่าด้วยการเยียวยาชดเชยแก่ผู้ได้รับความเสียหายจากช้างป่า เพื่อรองรับการทำประกันภัยช้างป่า จะทำให้กรมธรรม์ประกันภัยจากช้างป่ามีผลคุ้มครองโดยสมบูรณ์ ซึ่งรัฐบาลสามารถจัดสรรงบประมาณมาเพื่อชำระเบี้ยประกันภัยจากช้างป่าได้ทันที การทำประกันภัยจากช้างป่านี้ จะช่วยบรรเทาปัญหาวงเงินเยียวยาตามระเบียบกฎหมายของทางราชการที่มีอัตราต่ำไม่มีความเป็นธรรม ไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้ อนึ่ง คณะกรรมาธิการวิสามัญยังได้มีข้อเสนอให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จัดทำบัญชีราคากลางต้นไม้และพืชผล เพื่อชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นจากภัยช้างป่า โดยให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาพิจารณาและใช้ตาราง “รายละเอียดค่าทดแทนต้นไม้และไม้ผลที่ถูกเขตชลประทาน” ของกรมชลประทานมาเป็นแหล่งข้อมูลอ้างอิง (๘) รัฐบาลต้องแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การแก้ไขปัญหาช้างป่าสามารถดำเนินการได้อย่างครบวงจรด้วยความเป็นธรรม และเกิดความยั่งยืน (๙) รัฐบาลต้องนำวิกฤตปัญหาช้างป่ามาเป็นโอกาส เมื่อการก่อสร้างเครื่องกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) คันกันช้างพร้อมถนนตรวจการณ์ ตามแนวเขตป่าอนุรักษ์แล้วเสร็จสมบูรณ์ จะทำให้คนและช้างป่ามีความปลอดภัย รัฐบาลสามารถพัฒนาพื้นที่ที่เคยวิกฤตมีปัญหาภัยจากช้างป่า

เป็นแหล่งท่องเที่ยว ให้นักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศ มาท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชมช้างป่า เพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจแก่ชุมชน ท้องถิ่น เพิ่มรายได้แก่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นช่องทางการนำรายได้เข้าประเทศได้เป็นอันมาก แม้ว่าการก่อสร้างเครื่องกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) คันกันช้างพร้อมถนนตรวจการณ์ จะใช้งบประมาณค่อนข้างสูง แต่เชื่อเหลือเกินว่าจะได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่า การดำรงอยู่ของช้างป่าทำให้คนมีรายได้ คนจะอนุรักษ์ช้างป่าเป็นการพัฒนาที่เกื้อกูลซึ่งกันและกัน เมื่อไม่มีผู้เสียชีวิต ไม่มีผู้ประสบภัยช้างป่า ทรัพย์สิน พืชผลทางการเกษตรไม่เสียหาย รัฐบาลก็ประหยัดงบประมาณ ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุข สามารถขายพืชผลทางการเกษตรเป็นอาหารช้างป่าได้อีกด้วย ทำให้คนรักช้างป่าไปโดยปริยาย ดังนั้นงบประมาณที่ใช้ในการแก้ปัญหานี้ จึงไม่เป็นค่าใช้จ่ายที่สูญเปล่าอย่างแน่นอนนับว่าเป็นการลงทุนที่สามารถแก้ได้หลายปัญหา สร้างรายได้อย่างมหาศาลและต่อเนื่องแก่ประเทศชาติ หวังเป็นอย่างยิ่งว่ารัฐบาลคงจะได้นำข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการวิสามัญไปดำเนินการแก้ไขปัญหาช้างป่าโดยเร็วต่อไป

สารบัญ

	หน้า
รายนามคณะกรรมาธิการวิสามัญ	**ก**
รายนามคณะอนุกรรมาธิการ	**ค**
รายงานของคณะกรรมาธิการวิสามัญ	**ฉ**
บทสรุปผู้บริหาร	**ป**
บทที่ ๑ บทนำ	**๑**
๑.๑ ความเป็นมาและสภาพปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์	๓
๑.๓ ขอบเขตการดำเนินงาน	๓
๑.๔ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๓
บทที่ ๒ การรวบรวมและการทบทวนข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง	**๔**
๒.๑ ข้อมูลจากหน่วยงานหรือบุคคลต่าง ๆ นำเสนอต่อคณะกรรมาธิการวิสามัญ	๔
๒.๑.๑ จำนวนประชากรช้างป่าแต่ละกลุ่มป่า	๔
๒.๑.๒ แผนงานการจัดการแก้ไขปัญหาช้างป่าของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง	๑๙
๒.๑.๓ แนวทางและการดำเนินงานการแก้ไขปัญหาช้างป่าของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง	๓๐
๒.๑.๔ มาตรการด้านการบริหารจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างราษฎรกับช้างป่าของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง	๔๒
๒.๑.๕ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการช้างป่า	๔๓
๒.๑.๖ แนวทางการเยียวยาและการจ่ายค่าชดเชย กรณีปัญหาช้างป่าบุกรุกทำร้ายร่างกาย ชีวิต ทรัพย์สินและพืชผลทางการเกษตร	๔๖
๒.๑.๗ สถานการณ์สภาพปัญหาช้างป่า และการบริหารจัดการปัญหาช้างป่าในรอบ ๑๐ ปี ในการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากช้างป่าและมาตรการแผนงานโครงการแก้ปัญหาช้างป่าในพื้นที่	๕๒
๒.๒ การเดินทางไปศึกษาดูงานของคณะกรรมาธิการวิสามัญ	๕๗
๒.๓ สรุปผลการดำเนินการของคณะอนุกรรมาธิการ	๗๖
บทที่ ๓ สภาพปัญหาช้างป่าบุกรุก	**๘๔**
บทที่ ๔ ผลการพิจารณาศึกษาการแก้ไขปัญหาช้างป่า	**๑๑๕**

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ ๕ บทสรุป ข้อเสนอแนะ และข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการวิสามัญ **๑๗๕**

๕.๑ บทสรุป ๑๗๕

๕.๒ ข้อเสนอแนะของคณะกรรมาธิการ ๑๗๖

๕.๓ ข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการ ๑๘๑

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก คำสั่งแต่งตั้ง

ภาคผนวก ข ญัตติที่เกี่ยวข้อง

ภาคผนวก ค หนังสือขอขยายระยะเวลาการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมาธิการวิสามัญ

ภาคผนวก ง ประมวลภาพการประชุมของคณะกรรมาธิการวิสามัญ

ภาคผนวก จ ประมวลภาพการประชุมของคณะอนุกรรมาธิการ

ภาคผนวก ฉ สรุปประเด็นความคิดเห็นของพี่น้องประชาชนผู้ประสบภัยช้างป่า

ภาคผนวก ช ข้อมูลเพิ่มเติมของคณะกรรมาธิการวิสามัญ

ภาคผนวก ซ รายงานคณะทำงานศึกษาการผลักดันช้างป่าออกจากชุมชนสู่ป่า

ภาคผนวก ฌ การเดินทางศึกษาดูงานของคณะกรรมาธิการวิสามัญ

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่

๑ จำนวนช้างป่าในพื้นที่อนุรักษ์ จำแนกตามกลุ่มป่า จากการสำรวจในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ๒๑

๒ จำนวนเงินเอาประกันภัยจากช้างป่า และความคุ้มครอง ๔๙

๓ ข้อเสนอความคุ้มครองและอัตราเบี้ยประกันภัยสำหรับกรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดจากภัยช้างป่า ปี พ.ศ. ๒๕๖๔ ๕๑

๔ สถิติภัยจากช้างป่าและการให้ความช่วยเหลือโดยใช้เงินทดรองราชการ จังหวัดจันทบุรี ๖๑

๕ ต้นทุนการผลิตที่จำเป็นของไม้ผลแต่ละชนิดประกอบคำขออนุมัติกรมบัญชีกลางของจังหวัดจันทบุรี เพื่อจ่ายค่าทดแทน กรณีถูกช้างป่าทำลาย ๖๔

๖ ความเหมาะสมของจำนวนช้างป่าต่อพื้นที่กลุ่มป่าที่จะรองรับประชากรช้างป่าได้ ข้อมูลจากการสำรวจในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ๗๙

๗ สถิติความเสียหายจากช้างป่ากลุ่มป่าตะวันตก ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๓ ๘๖

๘ หมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากภัยช้างป่า กลุ่มป่าตะวันตก ๘๗

๙ สถิติความเสียหายจากช้างป่า กลุ่มป่าตะวันออก ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๓ ๙๒

๑๐ หมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากภัยช้างป่า กลุ่มป่าตะวันออก ๙๔

๑๑ สถิติความเสียหายจากช้างป่า กลุ่มป่าดงพญาเย็น – เขาใหญ่ ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๓ ๙๘

๑๒ หมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากภัยช้างป่า กลุ่มป่าดงพญาเย็น – เขาใหญ่ ๙๙

๑๓ สถิติความเสียหายจากช้างป่า กลุ่มป่าภูเขียว - น้ำหนาว ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๓ ๑๐๑

๑๔ หมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากภัยช้างป่า กลุ่มป่าภูเขียว – น้ำหนาว ๑๐๒

๑๕ สถิติความเสียหายจากช้างป่า กลุ่มป่าแก่งกระจาน ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๓ ๑๐๔

๑๖ หมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากภัยช้างป่า กลุ่มป่าแก่งกระจาน ๑๐๕

๑๗ สรุปสถานการณ์ช้างป่าทั่วประเทศ ๑๐๗

๑๘ สถิติความเสียหายจากช้างป่า พ.ศ. ๒๕๖๐ ๑๑๗

๑๙ สถิติความเสียหายจากช้างป่า พ.ศ. ๒๕๖๑ ๑๑๘

๒๐ สถิติความเสียหายจากช้างป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ ๑๑๙

๒๑ สถิติความเสียหายจากช้างป่า พ.ศ. ๒๕๖๓ ๑๒๐

๒๒ สาเหตุการบาดเจ็บของช้างป่าในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ถึง พ.ศ. ๒๕๖๓ ๑๒๑

๒๓ สาเหตุการตายของช้างป่าในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ถึง พ.ศ. ๒๕๖๓ ๑๒๒

๒๔ ขนาดพื้นที่ป่าอนุรักษ์ และศักยภาพในการรองรับประชากรช้างป่า ๑๒๓

๒๕ ผลการดำเนินงานกิจกรรมการฟื้นฟูสภาพถิ่นอาศัยของช้างป่า ภายในเขตป่าอนุรักษ์ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๖๔ ที่ผ่านมา (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช) ๑๒๕

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่

๒๖ แผนการดำเนินงานกิจกรรมการฟื้นฟูสภาพถิ่นอาศัยของช้างป่าในพื้นที่ ๕ กลุ่มป่าเร่งด่วน ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ – ๒๕๖๗ (๓ ปี) ๑๒๕

๒๗ ช้างป่าที่มีความเสี่ยงเผชิญหน้าและทำร้ายประชาชน (ช้างป่าเกเร) ๑๓๐

๒๘ ตัวชี้วัดเป้าหมายโครงการ/กิจกรรม ๑๓๑

๒๙ รายละเอียดงบประมาณในแต่ละกิจกรรม ๑๓๑

๓๐ การจัดทำสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) ป้องกันช้างป่าที่ดำเนินการแล้วและรอพิจารณาดำเนินการ ๑๓๘

๓๑ ต้นทุนการผลิตที่จำเป็นของไม้ผลแต่ละชนิดประกอบคำขออนุมัติกรมบัญชีกลางของจังหวัดจันทบุรี เพื่อจ่ายค่าทดแทน กรณีถูกช้างป่าทำลาย ๑๔๓

๓๒ อัตราเบี้ยประกันภัย แบ่งตามจำนวนเงินเอาประกัน ๑๕๒

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่

๑ พื้นที่กลุ่มป่าตะวันตก ๕
๒ ลักษณะการใช้พื้นที่ของช้างป่าบริเวณกลุ่มป่าตะวันตก ๖
๓ พื้นที่กลุ่มป่าตะวันออก (ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัดและจังหวัดตราด) ๘
๔ ลักษณะการใช้พื้นที่ของช้างป่าบริเวณกลุ่มป่าตะวันออก (ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด และจังหวัดตราด) ๙
๕ พื้นที่กลุ่มป่าดงพญาเย็น – เขาใหญ่ ๑๑
๖ ลักษณะการใช้พื้นที่ของช้างป่าบริเวณกลุ่มป่าดงพญาเย็น – เขาใหญ่ ๑๒
๗ พื้นที่กลุ่มป่าภูเขียว – น้ำหนาว ๑๔
๘ ลักษณะการใช้พื้นที่ของช้างป่าบริเวณกลุ่มป่าภูเขียว – น้ำหนาว ๑๕
๙ พื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจาน ๑๗
๑๐ ลักษณะการใช้พื้นที่ของช้างป่าบริเวณพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจาน ๑๘
๑๑ การกระจายของช้างป่าบริเวณพื้นที่กลุ่มป่าตะวันตก (ข้อมูลปี พ.ศ. ๒๕๖๒) ๘๘
๑๒ การกระจายของช้างป่าบริเวณกลุ่มป่าตะวันออก (ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด) ๙๖
๑๓ พื้นที่และเส้นทางเดินของช้างป่าที่ออกหากินนอกพื้นที่ป่าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาไน ๙๗
๑๔ การกระจายของช้างป่าบริเวณกลุ่มป่าดงพญาเย็น – เขาใหญ่ ๑๐๐
๑๕ การกระจายของช้างป่าบริเวณกลุ่มป่าภูเขียว – น้ำหนาว ๑๐๓
๑๖ การกระจายของช้างป่าบริเวณกลุ่มป่าแก่งกระจาน ๑๐๖
๑๗ รูปแบบที่ ๑ รูปแบบสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) คันกันช้าง พร้อมถนนตรวจการณ์ ในกรณีไม่ทำทางลาด ๑๕๙
๑๘ รูปแบบที่ ๒ รูปแบบสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) คันกันช้าง พร้อมถนนตรวจการณ์ ๑๖๐ บนพื้นที่ดินทั่วไป สำหรับสัตว์ขึ้นลงที่ ๓๐๐ - ๕๐๐ เมตร ความกว้างยืดหยุ่นตามสภาพภูมิประเทศ (Varies) ๑๖๐
๑๙ รูปแบบที่ ๓ รูปแบบสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) คันกันช้าง พร้อมถนนตรวจการณ์บนพื้นที่ดินอ่อน ๑๖๑
๒๐ รูปแบบที่ ๔ รูปแบบสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) คันกันช้าง พร้อมถนนตรวจการณ์ บนพื้นที่ดินอ่อน สำหรับสัตว์ขึ้นลง ทุกระยะ ๓๐๐ - ๕๐๐ เมตร ความกว้างยืดหยุ่นตามสภาพภูมิประเทศ (Varies) ๑๖๒
๒๑ จำลองจากสภาพเท่าของจริง เพื่อแสดงให้เห็นว่า สิ่งกีดขวาง หรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์ มีความสูงพอที่จะกั้นช้างได้ ๑๖๔

บทที่ ๑
บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากการสำรวจจำนวนช้างป่าในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช พบว่ามีช้างป่าในประเทศไทยจำนวนทั้งสิ้นประมาณ ๓,๑๖๘ - ๓,๔๔๐ ตัว อาศัยในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ทั้งในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติ จำนวน ๖๙ แห่ง และในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติบางแห่ง มีพื้นที่ที่เป็นแหล่งอาศัยของช้างป่ารวมทั้งสิ้นประมาณ ๕๒,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร โดยกลุ่มป่าที่มีจำนวนช้างป่ามากที่สุด และมีปัญหาช้างป่ามากที่สุดในประเทศประกอบด้วย ๕ กลุ่มป่า ดังนี้

๑.๑.๑. กลุ่มป่าตะวันตก เป็นผืนป่าขนาดใหญ่ในภาคตะวันตก ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดตาก จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดอุทัยธานี จังหวัดสุพรรณบุรี และจังหวัดกาญจนบุรี มีพื้นที่ประมาณ ๑๑,๗๐๐,๐๐๐ ไร่ หรือประมาณ ๑๘,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ซึ่งประกอบด้วยเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอุ้มผาง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร ฝั่งตะวันออก เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ อุทยานแห่งชาติเขื่อนศรีนครินทร์ อุทยานแห่งชาติเอราวัณ อุทยานแห่งชาติเขาแหลม อุทยานแห่งชาติทองผาภูมิ อุทยานแห่งชาติไทรโยค และอุทยานแห่งชาติเฉลิมรัตนโกสินทร์ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ มีประชากรช้างป่าจำนวนทั้งสิ้นประมาณ ๖๔๒ - ๗๓๔ ตัว

๑.๑.๒. กลุ่มป่าตะวันออก เป็นผืนป่าขนาดใหญ่ในภาคตะวันออก ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดจันทบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดชลบุรี และจังหวัดสระแก้ว ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด มีพื้นที่ประมาณ ๑,๓๖๓,๓๒๓.๐๕ ไร่ หรือประมาณ ๒,๑๘๑.๓๒ ตารางกิโลเมตร ซึ่งประกอบด้วย เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาไน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว อุทยานแห่งชาติเขาสิบห้าชั้น อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ และอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา – เขาวง ในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ มีประชากรช้างป่าจำนวนทั้งสิ้นประมาณ ๔๒๓ ตัว แบ่งออกเป็น ๑๐ โขลงใหญ่ ที่มีขนาดประชากรในโขลงมากกว่า ๒๐ ตัว พื้นที่ที่เหมาะสมที่มีช้างป่าอาศัยอยู่จำนวนมากอยู่ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาไน เนื่องจากเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาไนมีแหล่งน้ำ แหล่งแหล่งอาหาร แหล่งเกลือแร่ และสภาพพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการใช้ประโยชน์ของช้างป่า

๑.๑.๓. กลุ่มป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่ ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดสระบุรี จังหวัดนครนายก จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดสระแก้ว และจังหวัดบุรีรัมย์ มีพื้นที่ประมาณ ๓,๘๗๔,๘๖๓ ไร่ หรือประมาณ ๖,๑๕๕ ตารางกิโลเมตร ซึ่งประกอบด้วยเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อุทยานแห่งชาติทับลาน อุทยานแห่งชาติปางสีดา และอุทยานแห่งชาติตาพระยา ในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ มีประชากรช้างป่าจำนวนทั้งสิ้นประมาณ ๕๓๓ - ๕๘๖ ตัว ปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่าของพื้นที่กลุ่มป่านี้ส่วนใหญ่มีปัญหาช้างป่าบริเวณแนวเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ช้างป่าออกหากินพืชไร่ แหล่งน้ำ และแหล่งอาหาร ทำให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของราษฎร

๑.๑.๔. กลุ่มป่าภูเขียว - น้ำหนาว ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดเลย จังหวัดหนองบัวลำภู จังหวัดอุดรธานี จังหวัดขอนแก่น จังหวัดชัยภูมิ และจังหวัดลพบุรี มีพื้นที่ประมาณ ๓,๕๘๐,๘๗๔.๒๕ ไร่ ประกอบด้วยเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตะเบาะ – ห้วยใหญ่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าผาผึ้ง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูค้อ – ภูกระแต เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูผาแดง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา อุทยานแห่งชาติน้ำหนาว อุทยานแห่งชาติตาดหมอก อุทยานแห่งชาติภูกระดึง อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ มีประชากรช้างป่า จำนวนทั้งสิ้นประมาณ ๔๙๒ – ๔๙๓ ตัว ปัญหาช้างป่าในกลุ่มป่านี้ พบมากในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง จังหวัดเลย ซึ่งเป็นพื้นที่อนุรักษ์ ที่มีพื้นที่กว่า ๕๖๐,๕๙๓ ไร่ ถูกล้อมรอบด้วยการตั้งถิ่นฐานของชุมชนและการขยายตัวของพื้นที่การเกษตรของราษฎร เช่น ข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง อ้อย กล้วย ลูกเดือย เป็นต้น จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ช้างป่าออกไปหากินนอกเขตฯ และทำความเสียหายต่อพืชไร่ของราษฎรที่ปลูกไว้ได้รับความเดือดร้อน โดยเฉพาะทางด้านทิศตะวันออกและทิศใต้ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวงซึ่งอยู่ในท้องที่อำเภอวังสะพุง และอำเภอภูหลวง จังหวัดเลย

๑.๑.๕. กลุ่มป่าแก่งกระจาน เป็นกลุ่มป่าที่ตั้งอยู่บนเทือกเขาตะนาวศรี ซึ่งทอดตัวตามแนวชายแดนไทย – พม่า ทิศตะวันตกของกลุ่มป่าแก่งกระจาน จึงมีลักษณะเป็นเทือกเขาสูงสลับซับซ้อนเชื่อมต่อเป็นผืนป่าเดียวกันกับป่าในเขตตะนาวศรีของประเทศพม่า คลอบคลุมพื้นที่จังหวัดราชบุรี จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีพื้นที่ประมาณ ๒,๙๓๘,๙๑๐ ไร่ หรือประมาณ ๔,๗๐๒ ตารางกิโลเมตร ซึ่งประกอบด้วยเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชี อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน อุทยานแห่งชาติกุยบุรี อุทยานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติไทยประจัน ในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ มีประชากรช้างป่าจำนวนทั้งสิ้นประมาณ ๔๘๗ – ๕๐๐ ตัว

โดยทั้ง ๕ กลุ่มป่านี้ พบว่าประชาชนมีปัญหาความเดือดร้อนจากช้างป่าออกนอกเขตป่าอนุรักษ์เป็นเวลากว่า ๑๕ ปี และมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้นตามลำดับ ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่า อันเนื่องมาจากช้างป่าออกมาบุกรุกพื้นที่เกษตรกรรม ทำลายพืชผลทางการเกษตรของราษฎรตามแนวขอบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ทำลายทรัพย์สิน ทำร้ายประชาชนได้รับบาดเจ็บหรือ เสียชีวิตอย่างต่อเนื่อง โดยยังไม่มีมาตรการแก้ปัญหาการเยียวยาอย่างเหมาะสม และเป็นธรรม ทำให้ประชาชนต้องดำรงชีวิตและประกอบอาชีพด้วยความหวาดผวา ไม่มีหลักประกันในความปลอดภัย ทั้งในด้านการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

ทั้งนี้ จากสภาพปัญหาดังกล่าว แม้ว่าแต่ละหน่วยงานจะพยายามแก้ไขปัญหาตามอำนาจหน้าที่ของตนเองแต่ก็ยังไม่สำเร็จ กล่าวคือ ยังไม่สามารถผลักดันช้างป่ากลับคืนสู่ป่า และยังไม่สามารถก่อสร้างสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) ที่มีประสิทธิภาพและครอบคลุมทุกพื้นที่ ยังไม่สามารถควบคุมประชากรช้างป่าให้มีจำนวนที่เหมาะสมกับพื้นที่กลุ่มป่า และยังไม่สามารถเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากภัยช้างป่าอย่างเป็นธรรม ดังนั้นทุกหน่วยงานจะต้องมีการบูรณาการร่วมมือกันแก้ไขปัญหาช้างป่าให้สำเร็จโดยเร็ว

สภาผู้แทนราษฎร ได้ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องดังกล่าว จึงได้มีการพิจารณาญัตติเรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาแก้ปัญหาช้างป่าเพิ่มจำนวนบุกรุกที่ทำกินของเกษตรกรและเยียวยาผลกระทบอย่างยั่งยืน จำนวน ๘ ญัตติ ในคราวประชุมการประชุมสภาผู้แทนราษฎร

ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๒ ครั้งที่ ๒๐ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) เป็นพิเศษ วันศุกร์ที่ ๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๔ และได้ตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า สภาผู้แทนราษฎร ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๔๙ และข้อ ๕๐ ซึ่งคณะกรรมาธิการวิสามัญดังกล่าว ได้ทำการพิจารณาศึกษาตามที่สภาผู้แทนราษฎรมอบหมาย โดยมีการประชุมเชิญหน่วยงาน องค์กร และบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง รวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ รวมทั้งข้อมูลจากการลงพื้นที่โดยตรงจากการพูดคุยกับบุคคลในพื้นที่ต่างๆ รวมทั้งได้ตั้งคณะอนุกรรมาธิการขึ้น จำนวน ๓ คณะ เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาอุปสรรคจากปัญหาช้างป่าบุกรุก และรวบรวมข้อมูลปัญหา แนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ อีกทั้งได้มีการบูรณาการร่วมกันกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งหน่วยงานราชการ ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และภาคประชาสังคม เพื่อให้การพิจารณาของคณะกรรมาธิการวิสามัญเป็นไปอย่างครอบคลุมในทุกมิติ และสามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

๑.๒ วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหา ผลกระทบจากช้างป่าบุกรุก ทำร้ายร่างกาย ชีวิต ทรัพย์สิน พืชผลทางการเกษตรของราษฎร

๒. เพื่อศึกษาเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาทั้งเชิงนโยบาย และเชิงปฏิบัติในการบริหารจัดการปัญหาช้างป่าบุกรุก ทำร้ายร่างกาย ชีวิต ทรัพย์สิน พืชผลทางการเกษตรของราษฎร

๓. เพื่อจัดทำ ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ข้อสังเกต ต่อรัฐบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำไปดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหา

๑.๓ ขอบเขตการดำเนินงาน

การศึกษานี้ดำเนินการศึกษา โดยใช้การรวมรวมข้อมูลทุติยภูมิ และการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องชี้แจงข้อมูล และการลงพื้นที่เพื่อร่วมปรึกษาหารือกับส่วนราชการและประชาชนในพื้นที่ พร้อมทั้งรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาช้างป่าบุกรุกทำร้ายร่างกาย ชีวิต ทรัพย์สิน พืชผลทางการเกษตรของราษฎรของกลุ่มป่าต่างๆ รวมทั้งเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาและการบริหารจัดการ ทั้งเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติของแต่ละพื้นที่

๑.๔ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ได้รับทราบถึงสภาพปัญหาผลกระทบจากช้างป่าบุกรุก ทำร้ายร่างกาย ชีวิต ทรัพย์สิน พืชผลทางการเกษตรของราษฎร

๒. สามารถจัดทำแนวทางแก้ไขปัญหาทั้งเชิงนโยบาย และเชิงปฏิบัติในการบริหารจัดการปัญหาช้างป่าบุกรุกทำร้ายร่างกาย ชีวิต ทรัพย์สิน พืชผลทางการเกษตรของราษฎร

๓. สามารถจัดทำ ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ข้อสังเกต ต่อรัฐบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำไปดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุก ทำร้ายร่างกาย ชีวิต ทรัพย์สิน พืชผลทางการเกษตรของราษฎร

บทที่ ๒
การรวบรวมและการทบทวนข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาช้างป่า

๒.๑ ข้อมูลจากหน่วยงานหรือบุคคลต่าง ๆ นำเสนอต่อคณะกรรมาธิการวิสามัญ

คณะกรรมาธิการวิสามัญได้เชิญหน่วยงาน องค์กร บุคคล มาให้ข้อมูลข้อเท็จจริง ซึ่งสามารถรวบรวมประเด็นและสรุปข้อมูลได้ ดังนี้

๒.๑.๑ จำนวนประชากรช้างป่าแต่ละกลุ่มป่า

๒.๑.๑.๑ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

จากข้อมูลแผนการจัดการช้างป่า ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๗๒ พบว่าบริเวณพื้นที่ที่เกิดปัญหาเกี่ยวกับช้างป่ามากที่สุดและมีปัญหาเร่งด่วนคือจำนวน ๕ พื้นที่กลุ่มป่า ประกอบด้วยพื้นที่กลุ่มป่าตะวันตก พื้นที่กลุ่มป่าตะวันออก พื้นที่กลุ่มป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่ พื้นที่กลุ่มป่าภูเขียว - น้ำหนาว และพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจาน ซึ่งมีข้อมูลรายละเอียดดังนี้

(๑) จำนวนประชากรช้างป่าในพื้นที่กลุ่มป่าตะวันตก

กลุ่มป่าตะวันตก เป็นผืนป่าขนาดใหญ่ในภาคตะวันตกครอบคลุมพื้นที่จังหวัดตาก จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดอุทัยธานี จังหวัดสุพรรณบุรี และจังหวัดกาญจนบุรี มีพื้นที่ประมาณ ๑๑,๗๐๐,๐๐๐ ไร่ หรือประมาณ ๑๘,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร จากการสำรวจในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ พบช้างป่าจำนวนทั้งสิ้น ๖๔๒ – ๗๓๔ ตัว เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอุ้มผางมีประชากรช้างป่าประมาณ ๔๐ ตัว เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรมีประชากรช้างป่าประมาณ ๒๐ – ๓๐ ตัว เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งมีประชากรช้างป่าประมาณ ๓๐๐ – ๓๖๔ ตัว เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ มีประชากรช้างป่าประมาณ ๑๘๒ – ๒๐๐ ตัว และอุทยานแห่งชาติเขาแหลม อุทยานแห่งชาติทองผาภูมิ อุทยานแห่งชาติไทรโยค มีประชากรช้างป่ารวมกันประมาณ ๑๐๐ ตัว โครงสร้างชั้นอายุของประชากรช้างป่าจำแนกออกเป็น ๔ ชั้นอายุ ได้แก่ ตัวเต็มวัย ใกล้เต็มวัย วัยรุ่น และลูกช้าง ปัจจุบันพบช้างป่าหลายกลุ่มเคลื่อนที่หากินนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์

ลักษณะการใช้ประโยชน์พื้นที่ของช้างป่า

การประเมินลักษณะการใช้ประโยชน์พื้นที่ของช้างป่าในกลุ่มป่าตะวันตก จากข้อมูลตำแหน่งการใช้ประโยชน์พื้นที่ของช้างป่าที่ได้จากระบบลาดตระเวนเชิงคุณภาพ (SMART Patrol) และข้อมูลรายงานสถานการณ์ช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ โดยใช้การวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองการปรากฏ (Maximum Entropy Species Distribution Modeling, MaxEnt) ซึ่งมีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ ได้แก่ ความลาดชัน (Slope) หน่วยงานด้านป่าไม้ (Station) แบบจำลองภูมิประเทศเชิงเลข (DEM) เส้นทางคมนาคม (Road) ปัจจัยคุกคาม (Threat) และ แหล่งน้ำ (Water body) สามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของถิ่นอาศัยของช้างป่าในกลุ่มป่าตะวันตกเป็น ๓ ระดับ ดังนี้

- เหมาะสมมากมีพื้นที่ ๘,๐๔๒,๗๓๔ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๗๕
- เหมาะสมปานกลางมีพื้นที่ ๒,๑๖๙,๐๐๔ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๐๘
- เหมาะสมน้อยมีพื้นที่ ๑,๑๕๕,๕๘๔ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๑๗

ภาพที่ ๑ พื้นที่กลุ่มป่าตะวันตก

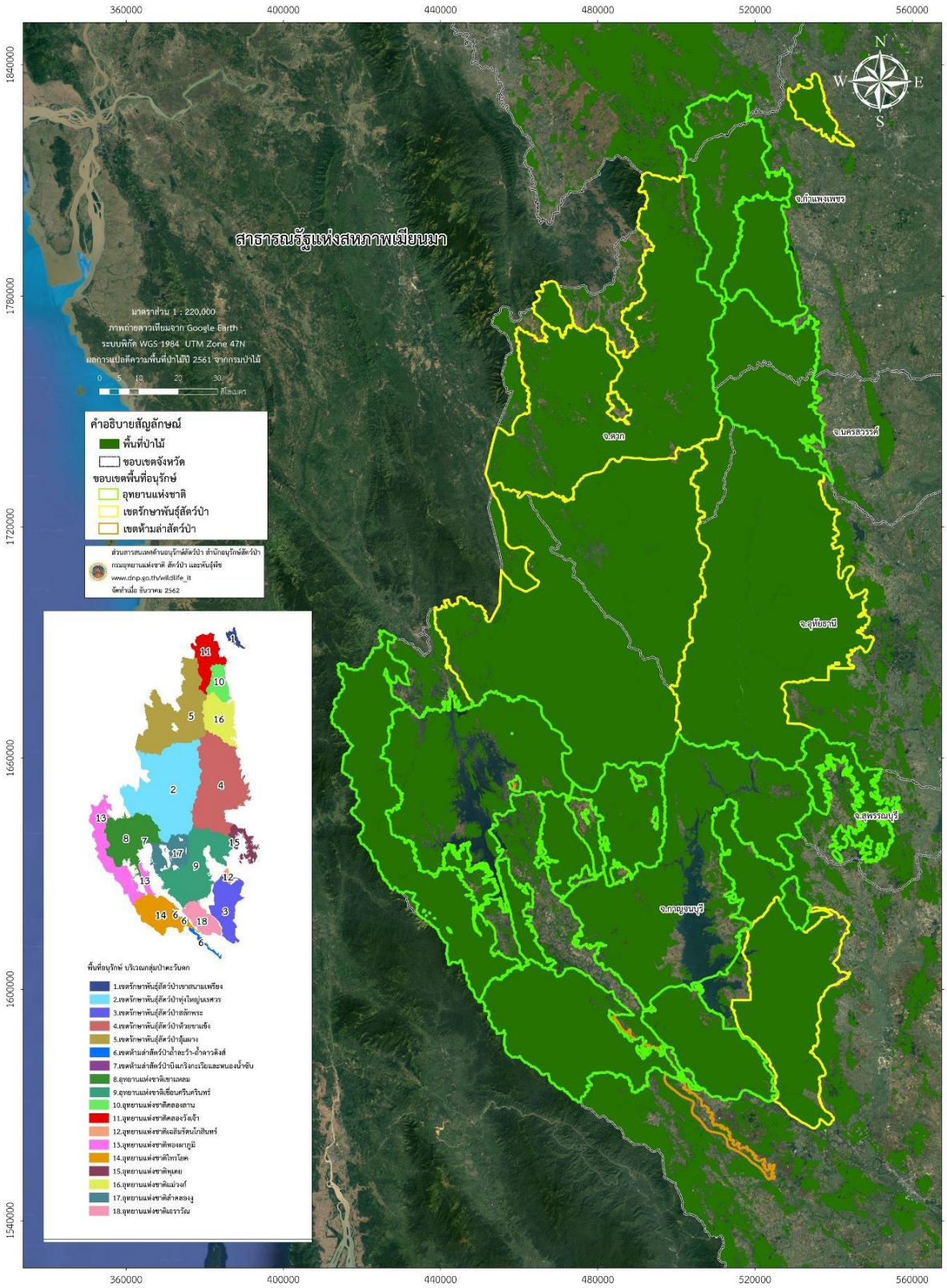

ภาพที่ ๒ ลักษณะการใช้พื้นที่ของช้างป่าบริเวณกลุ่มป่าตะวันตก

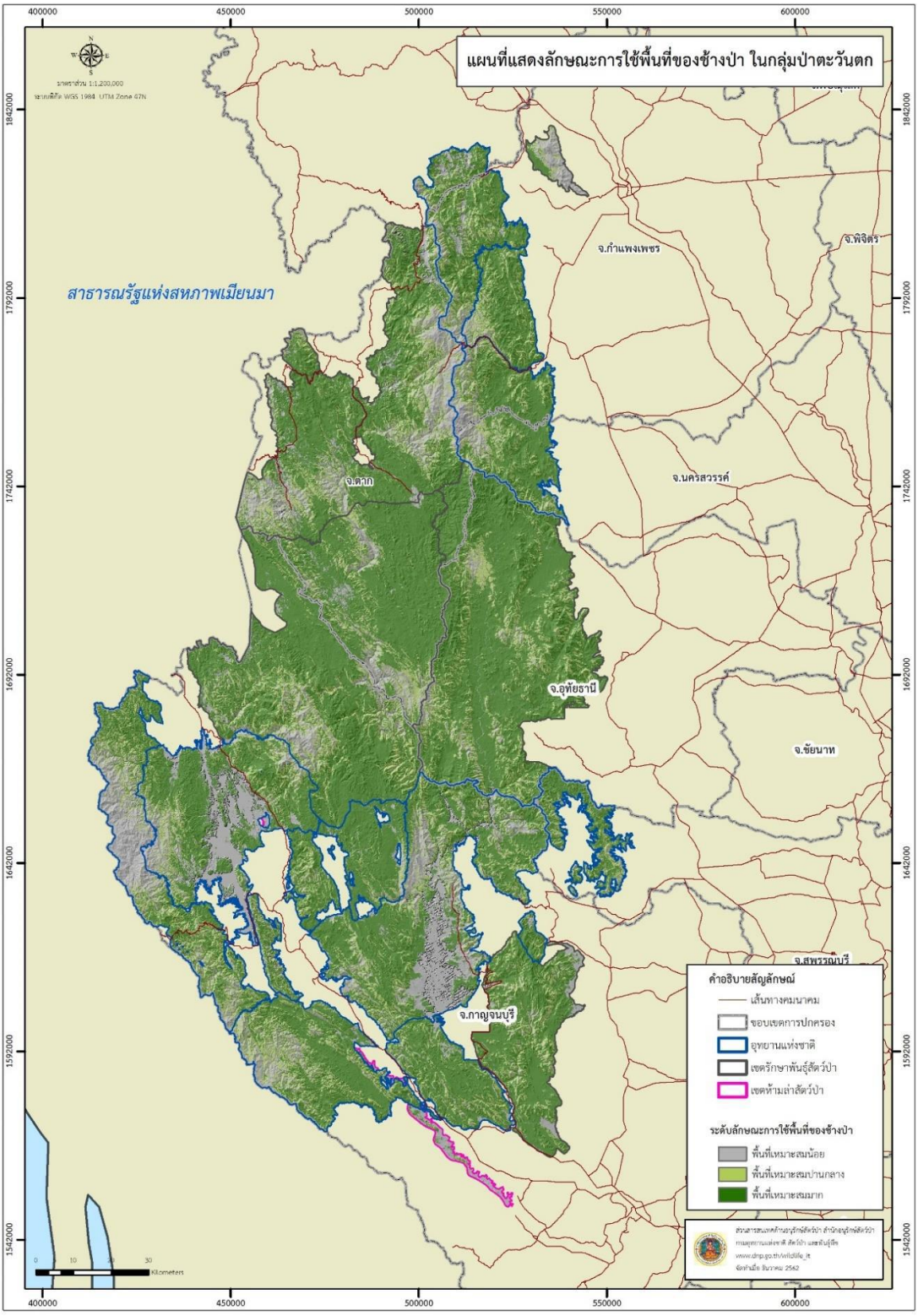

(๒) จำนวนประชากรช้างป่าในพื้นที่กลุ่มป่าตะวันออก

พื้นที่กลุ่มป่าตะวันออก เป็นผืนป่าขนาดใหญ่ในภาคตะวันออก ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดจันทบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดชลบุรี และจังหวัดสระแก้ว ซึ่งเรียกว่าป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด รวมถึงจังหวัดตราด มีพื้นที่ประมาณ ๑,๓๖๓,๓๒๓.๐๕ ไร่ หรือประมาณ ๒,๑๘๑.๓๒ ตารางกิโลเมตร ประชากรและโครงสร้างอายุของช้างป่าในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในกลุ่มป่าตะวันออก “ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด” จากการสำรวจในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ พบช้างป่าจำนวนทั้งสิ้น ๔๒๓ ตัวประกอบไปด้วยพื้นที่ในเขตความรับผิดชอบของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาไน จำนวน ๒๗๗ ตัว เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว จำนวน ๗๙ ตัว อุทยานแห่งชาติเขาสิบห้าชั้น จำนวน ๓๔ ตัว เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองเครือหวายเฉลิมพระเกียรติ และอุทยานแห่งชาติน้ำตกคลองแก้ว จำนวน ๒๐ ตัว อุทยานแห่งชาติเขาชะเมา – เขาวง จำนวน ๑๒ ตัว และอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ จำนวน ๒ ตัว โครงสร้างชั้นอายุของประชากรช้างป่าจำแนกออกเป็น ๔ ชั้นอายุ ได้แก่ ตัวเต็มวัย ใกล้เต็มวัย วัยรุ่น และลูกช้าง คิดเป็นสัดส่วนของโครงสร้างชั้นอายุได้เท่ากับ ๔.๗: ๒.๑: ๒.๐: ๑ ตามลำดับ ซึ่งเป็นสัดส่วนโครงการสร้างชั้นอายุของช้างเอเชียแบบปกติที่พบได้ทั่วไปในทุกภูมิภาค ปัจจุบันพบช้างป่าหลายกลุ่มเคลื่อนที่หากินนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา สระแก้ว ระยอง ชลบุรี จันทบุรี และตราด

ลักษณะการใช้ประโยชน์พื้นที่ของช้างป่า

การประเมินลักษณะการใช้ประโยชน์พื้นที่ของช้างป่าในกลุ่มป่าตะวันออก จากข้อมูลตำแหน่งการใช้ประโยชน์พื้นที่ของช้างป่าที่ได้จากระบบลาดตระเวนเชิงคุณภาพ (SMART Patrol) และข้อมูลรายงานสถานการณ์ช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ โดยใช้การวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองการปรากฏ (Maximum Entropy Species Distribution Modeling, MaxEnt) ซึ่งมีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ได้แก่

- ความลาดชัน (Slope)
- หน่วยงานด้านป่าไม้ (Station)
- แบบจำลองภูมิประเทศเชิงเลข (DEM)
- เส้นทางคมนาคม (Road)
- ปัจจัยคุกคาม (Threat)
- แหล่งน้ำ (Water body)

สามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของถิ่นอาศัยของช้างป่าในกลุ่มป่าตะวันออก เป็น ๓ ระดับ ดังนี้

- เหมาะสมมากมีพื้นที่ ๖๐๒,๘๒๖.๘๘ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๗๙
- เหมาะสมปานกลางมีพื้นที่ ๗๑๘,๗๙๑.๖๕ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๒๕
- เหมาะสมน้อยมีพื้นที่ ๒๓๒,๕๘๒.๑๙ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๙๖

ภาพที่ ๓ ภาพพื้นที่กลุ่มป่าตะวันออก (ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัดและจังหวัดตราด)

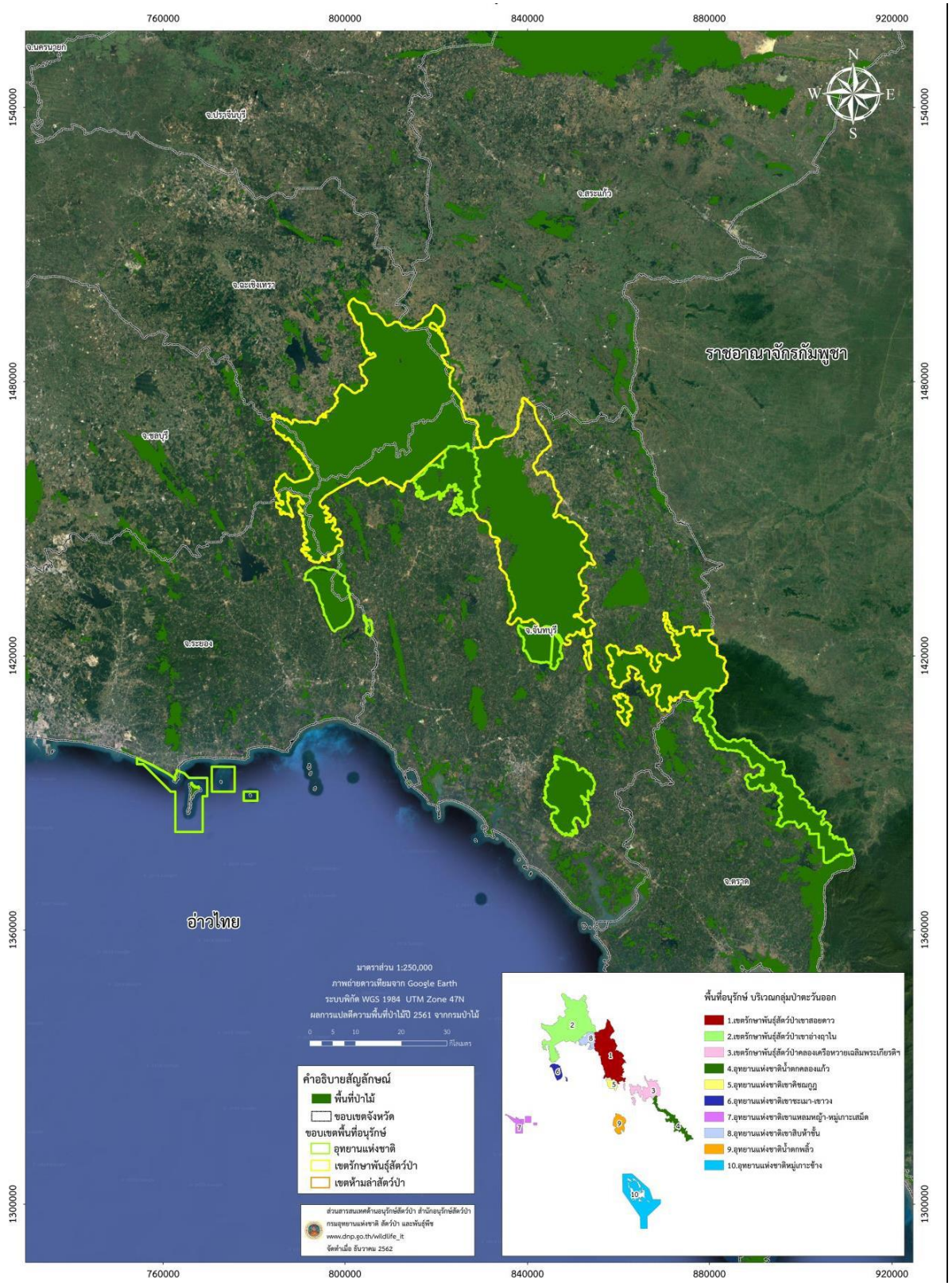

ภาพที่ ๔ ลักษณะการใช้พื้นที่ของช้างป่าบริเวณกลุ่มป่าตะวันออก (ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด และจังหวัดตราด)

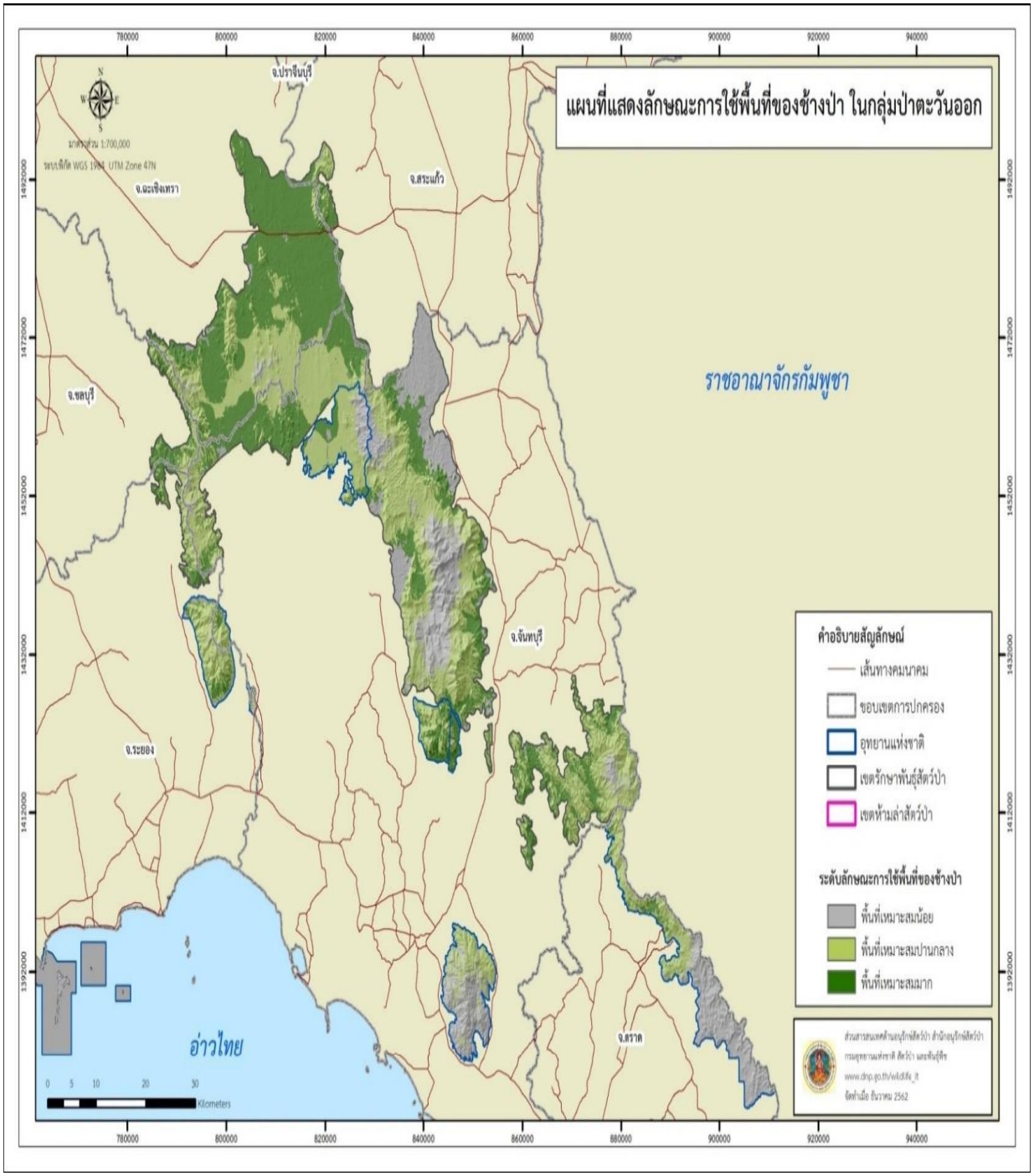

(๓) จำนวนประชากรช้างป่าในพื้นที่กลุ่มป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่

กลุ่มป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่ เป็นแหล่งมรดกโลก แหล่งมรดกทางธรรมชาติของไทยครอบคลุมพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดสระบุรี จังหวัดนครนายก จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดสระแก้ว และจังหวัดบุรีรัมย์ มีพื้นที่ประมาณ ๓,๘๗๔,๘๖๓ ไร่ หรือประมาณ ๖,๑๕๕ ตารางกิโลเมตร ประชากรและโครงสร้างอายุของช้างป่าในพื้นที่ป่าอนุรักษ์กลุ่มป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่ จากการสำรวจในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ พบช้างป่าจำนวนทั้งสิ้น ๕๓๓ - ๕๘๖ ตัว พบช้างป่าในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จำนวน ๒๒๐ ตัว อุทยานแห่งชาติทับลาน และอุทยานแห่งชาติปางสีดา ๒๕๑ ตัว อุทยานแห่งชาติตาพระยา และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่ ๓๐ ตัว อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ได้มีการศึกษาประชากรและการใช้พื้นที่อาศัยของช้างป่าพบว่ามีความหนาแน่นของประชากรช้างป่าอยู่ที่ ๐.๑๕ ตัว ต่อตารางกิโลเมตร ในฤดูแล้ง (พฤศจิกายน – เมษายน) คิดเป็น ๐.๒๓ ตัว ต่อตารางกิโลเมตร ในฤดูฝน (พฤษภาคม – ตุลาคม) คิดเป็น ๐.๑๓ ตัวต่อตารางกิโลเมตร และพบว่าสัดส่วนโครงสร้างชั้นอายุโดยแบ่งตาม ลูกช้าง (น้อยกว่า ๑ ปี) : ช้างวัยรุ่น (๑ – ๕ ปี) : ช้างก่อนเต็มวัย (๕ – ๑๕ ปี) : ช้างตัวเต็มวัย (มากกว่า ๑๕ ปี) คิดเป็น ๑ : ๙.๕๗ : ๑๗.๐๗ : ๑๒.๐๔ ตามลำดับสัดส่วนช้างเพศผู้ตัวเต็มวัย : เพศเมียตัวเต็มวัย คิดเป็น ๑ : ๑.๐๙ ตามลำดับ

ลักษณะการใช้ประโยชน์พื้นที่ของช้างป่า

การประเมินลักษณะการใช้ประโยชน์พื้นที่ของช้างป่าในกลุ่มป่าดงพญาเย็น – เขาใหญ่ จากข้อมูลตำแหน่งการใช้ประโยชน์พื้นที่ของช้างป่าที่ได้จากระบบลาดตระเวนเชิงคุณภาพ (SMART Patrol) และข้อมูลรายงานสถานการณ์ช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ โดยใช้การวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองการปรากฏ (Maximum Entropy Species Distribution Modeling, MaxEnt) ซึ่งมีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ได้แก่

- ความลาดชัน (Slope)
- หน่วยงานด้านป่าไม้ (Station)
- แบบจำลองภูมิประเทศเชิงเลข (DEM)
- เส้นทางคมนาคม (Road)
- ปัจจัยคุกคาม (Threat)
- แหล่งโป่ง (Salt) และ
- แหล่งน้ำ (Water body)

สามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของถิ่นอาศัยของช้างป่าในกลุ่มป่าดงพญาเย็น – เขาใหญ่ เป็น ๓ ระดับ

- เหมาะสมมากมีพื้นที่ ๑,๙๐๔,๘๑๒ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๔๒
-. เหมาะสมปานกลางมีพื้นที่ ๑,๔๒๘,๒๙๙ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๘๐
- เหมาะสมน้อยมีพื้นที่ ๑๖๗,๔๑๕ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๔.๗๘

ภาพที่ ๕ ภาพพื้นที่กลุ่มป่าดงพญาเย็น – เขาใหญ่

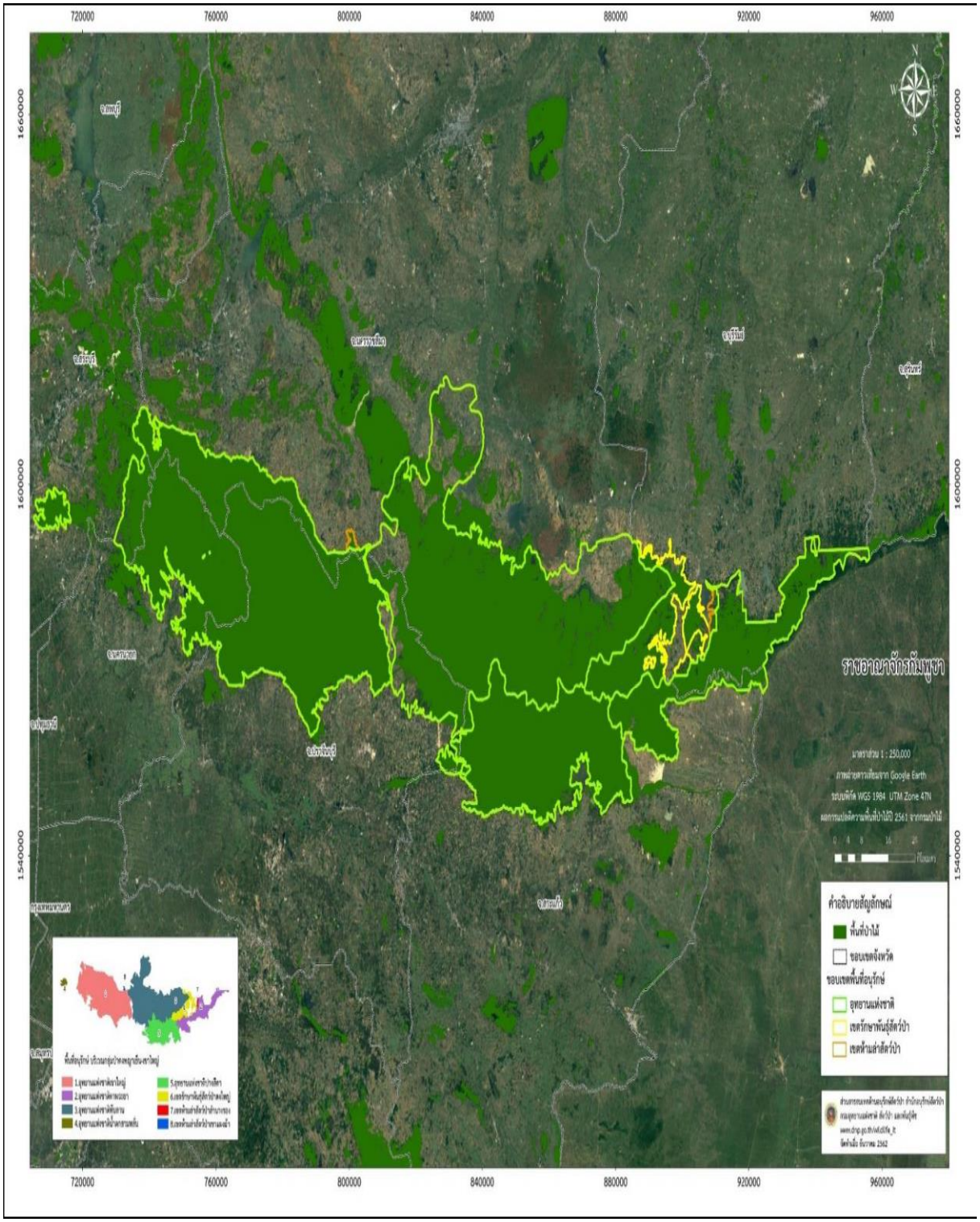

ภาพที่ ๖ ลักษณะการใช้พื้นที่ของช้างป่าบริเวณกลุ่มป่าดงพญาเย็น – เขาใหญ่

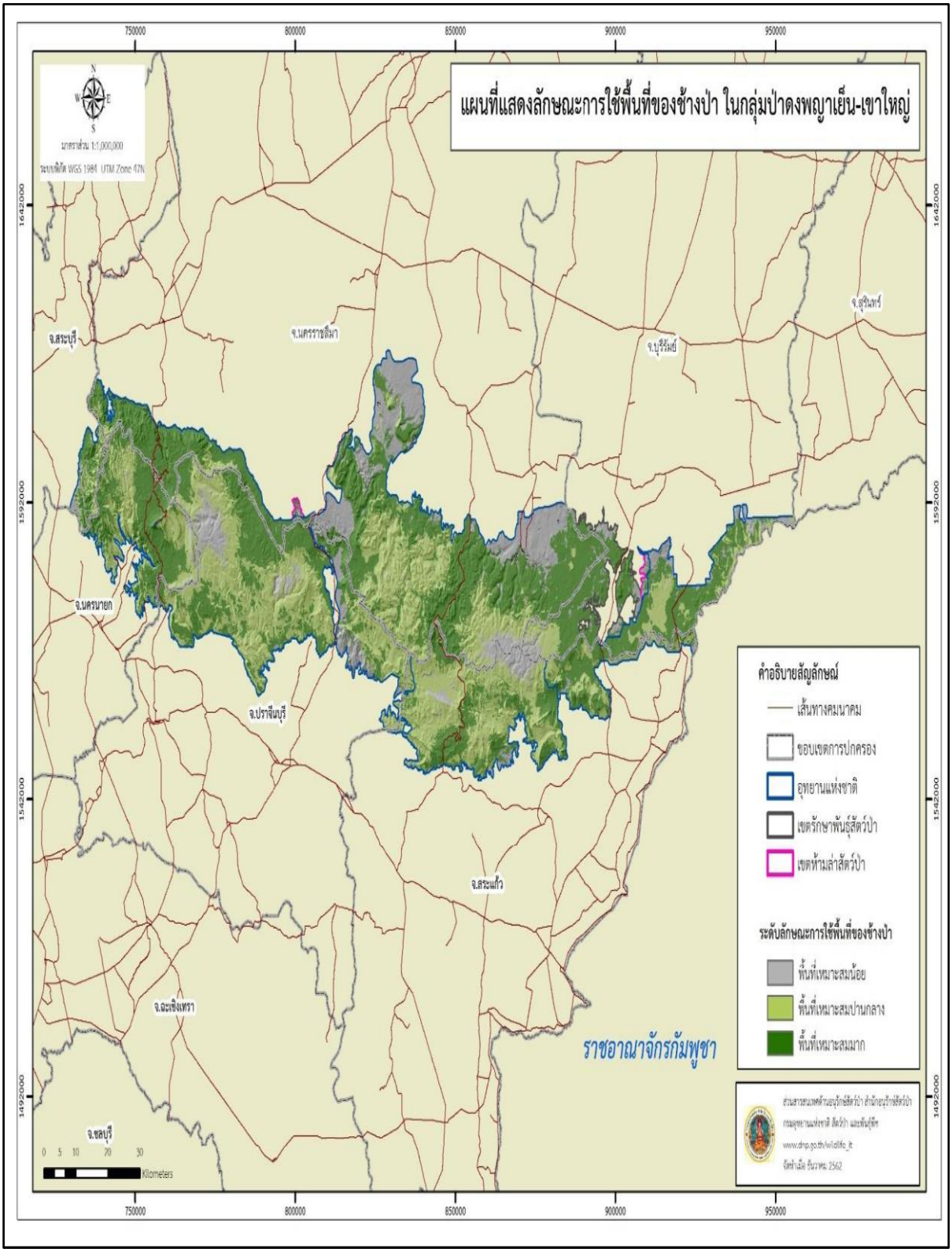

(๔) จำนวนประชากรช้างป่าในพื้นที่กลุ่มป่าภูเขียว - น้ำหนาว

กลุ่มป่าภูเขียว – น้ำหนาว มีลักษณะทางภูมิประเทศด้านทิศตะวันออกมีการยกตัวของพื้นดินทำให้พื้นที่บางส่วนมีลักษณะเป็นทุ่งหญ้าที่ง่ายต่อการใช้ประโยชน์ในการเป็นแหล่งอาหารและที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าหลากหลายชนิด และพื้นที่ส่วนใหญ่ในกลุ่มป่าภูเขียว – น้ำหนาว ได้ถูกจัดอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ ๑ ซึ่งจัดเป็นแหล่งต้นน้ำที่สำคัญของภูมิภาคและของประเทศ ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดเลย จังหวัดหนองบัวลำภู จังหวัดอุดรธานี จังหวัดขอนแก่น จังหวัดชัยภูมิ และจังหวัดลพบุรี มีพื้นที่ประมาณ ๓,๕๘๐,๘๗๔.๒๕ ไร่ ประกอบด้วยเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตะเบาะ – ห้วยใหญ่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าผาผึ้ง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูค้อ – ภูกระแต เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูผาแดง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา อุทยานแห่งชาติน้ำหนาว อุทยานแห่งชาติตาดหมอก อุทยานแห่งชาติภูกระดึง อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน ประชากรและโครงสร้างอายุของช้างป่าในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในกลุ่มป่าภูเขียว – น้ำหนาว จากการสำรวจในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ พบช้างป่าจำนวนทั้งสิ้น ๔๙๒ - ๔๙๓ ตัว

ลักษณะการใช้ประโยชน์พื้นที่ของช้างป่า

การประเมินลักษณะการใช้ประโยชน์พื้นที่ของช้างป่าในกลุ่มป่าภูเขียว – น้ำหนาว จากข้อมูลตำแหน่งการใช้ประโยชน์พื้นที่ของช้างป่าที่ได้จากระบบลาดตระเวนเชิงคุณภาพ (SMART Patrol) และข้อมูลรายงานสถานการณ์ช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ โดยใช้การวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองการปรากฏ (Maximum Entropy Species Distribution Modeling, MaxEnt) ซึ่งมีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ ได้แก่

- ความลาดชัน (Slope)
- หน่วยงานด้านป่าไม้ (Station)
- แบบจำลองภูมิประเทศเชิงเลข (DEM)
- เส้นทางคมนาคม (Road)
- ปัจจัยคุกคาม (Threat) และ
- แหล่งน้ำ (Water body)

สามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของถิ่นอาศัยของช้างป่าในกลุ่มป่าภูเขียว – น้ำหนาวเป็น ๓ ระดับ

- เหมาะสมมากมีพื้นที่ ๑,๕๐๐,๕๐๘.๕๘ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๖๒
- เหมาะสมปานกลางมีพื้นที่ ๒,๑๗๙,๙๔๒.๖๗ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๕๗
- เหมาะสมน้อยมีพื้นที่ ๑๐๖,๓๒๙ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒.๘๑

ภาพที่ ๗ ภาพพื้นที่กลุ่มป่าภูเขียว - น้ำหนาว

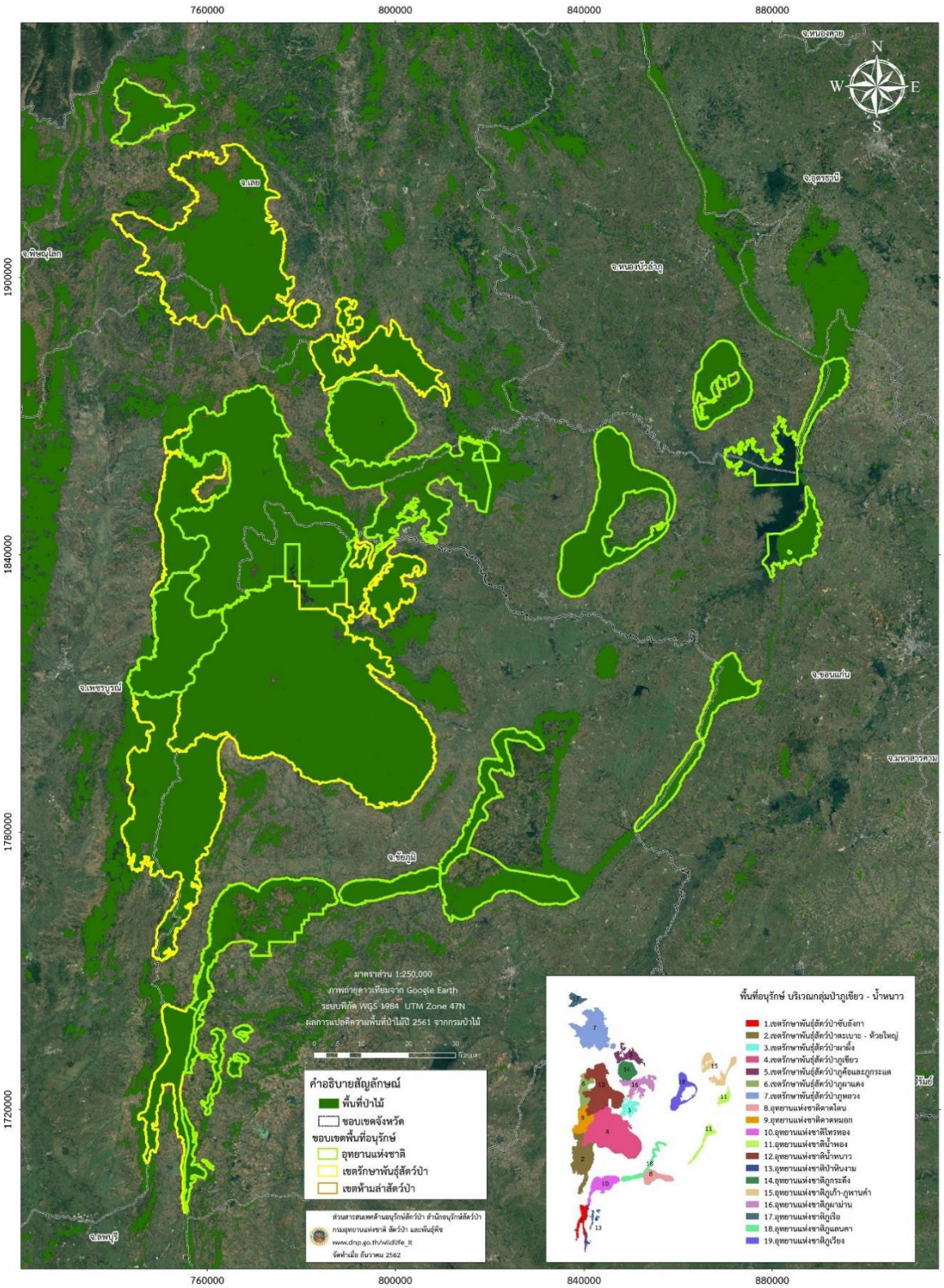

ภาพที่ ๘ ลักษณะการใช้พื้นที่ของช้างป่าบริเวณกลุ่มป่าภูเขียว – น้ำหนาว

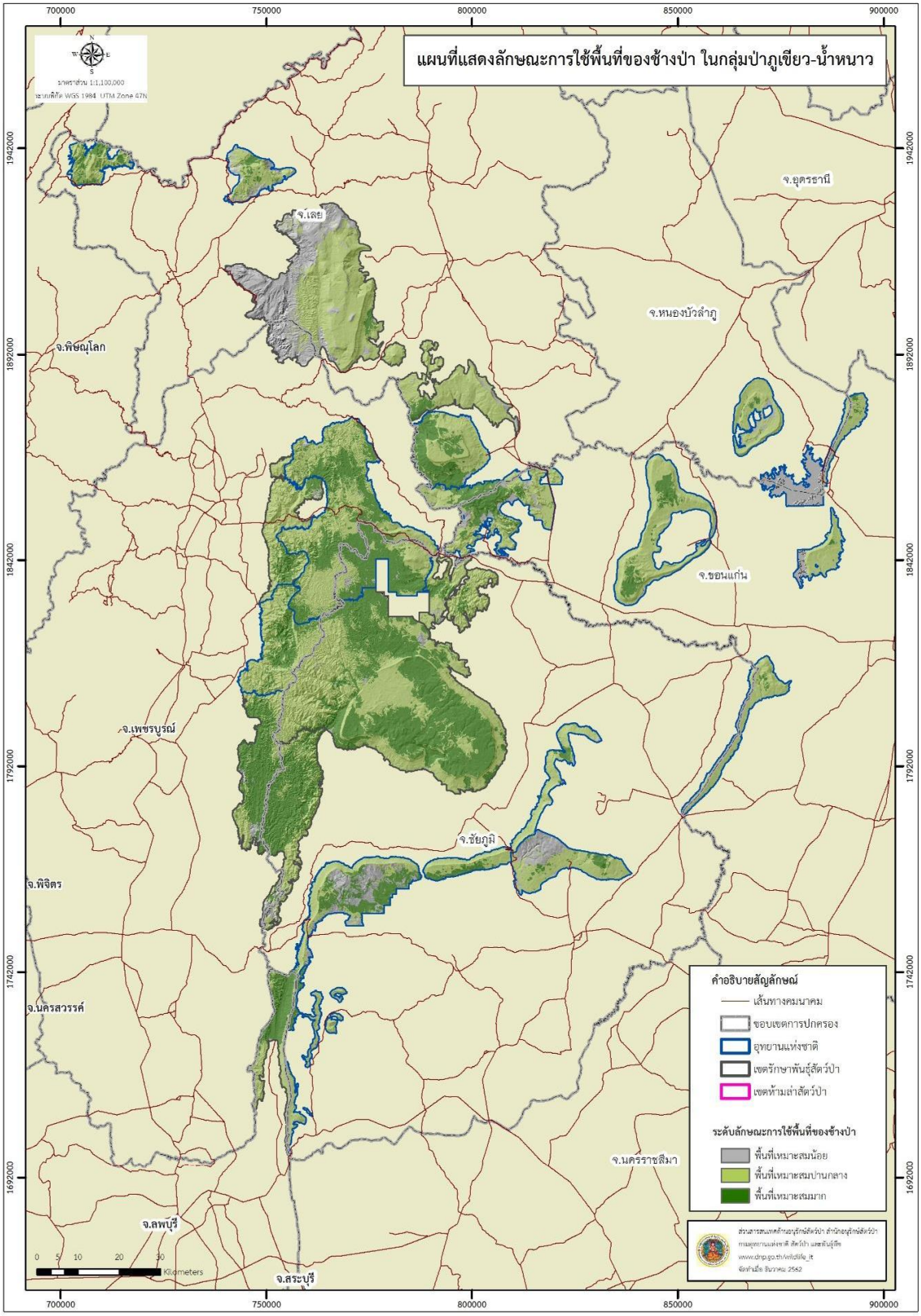

(๕) จำนวนประชากรช้างป่าในพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจาน

กลุ่มป่าแก่งกระจาน เป็นกลุ่มป่าที่ตั้งอยู่บนเทือกเขาตะนาวศรี ซึ่งทอดตัวตามแนวชายแดนไทย – พม่า ทิศตะวันตกของกลุ่มป่าแก่งกระจานจึงมีลักษณะเป็นเทือกเขาสูงสลับซับซ้อนเชื่อมต่อเป็นผืนป่าเดียวกันกับป่าในเขตตะนาวศรีของประเทศพม่า ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดราชบุรี จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีพื้นที่ประมาณ ๒,๙๓๘,๙๑๐ ไร่ หรือประมาณ ๔,๗๐๒ ตารางกิโลเมตร ซึ่งประกอบด้วยเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชี อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน อุทยานแห่งชาติกุยบุรี อุทยานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติไทยประจัน เป็นศูนย์รวมความหลากหลายทางชีวภาพที่สำคัญและโดดเด่นที่สุดแห่งหนึ่งในเอเชีย ประชากรและโครงสร้างอายุของช้างป่าในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ จากการสำรวจในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ พบช้างป่าจำนวนทั้งสิ้น ๔๘๗ - ๕๐๐ ตัว อยู่ในเขตของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ๒๕๐ ตัว อุทยานแห่งชาติกุยบุรี จำนวน ๒๓๗ - ๒๕๐ ตัว

ลักษณะการใช้ประโยชน์พื้นที่ของช้างป่า

การประเมินลักษณะการใช้ประโยชน์พื้นที่ของช้างป่าในกลุ่มป่าแก่งกระจาน จากข้อมูลตำแหน่งการใช้ประโยชน์พื้นที่ของช้างป่าที่ได้จากระบบลาดตระเวนเชิงคุณภาพ (SMART Patrol) และข้อมูลรายงานสถานการณ์ช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ โดยใช้การวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองการปรากฏ (Maximum Entropy Species Distribution Modeling, Max Ent) ซึ่งมีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ ได้แก่

- ความลาดชัน (Slope)
- หน่วยงานด้านป่าไม้ (Station)
- แบบจำลองภูมิประเทศเชิงเลข (DEM)
- เส้นทางคมนาคม (Road)
- ปัจจัยคุกคาม (Threat)
- แหล่งน้ำ (Water body)

สามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของถิ่นอาศัยของช้างป่าในกลุ่มป่าแก่งกระจาน เป็น ๓ ระดับ

- เหมาะสมมากมีพื้นที่ ๑,๔๘๐,๑๑๘ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๕๕๒
- เหมาะสมปานกลางมีพื้นที่ ๙๙๑,๙๑๗ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๒๑
- เหมาะสมน้อยมีพื้นที่ ๕๑๕,๒๑๔ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๒๕

ภาพที่ ๙ ภาพพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจาน

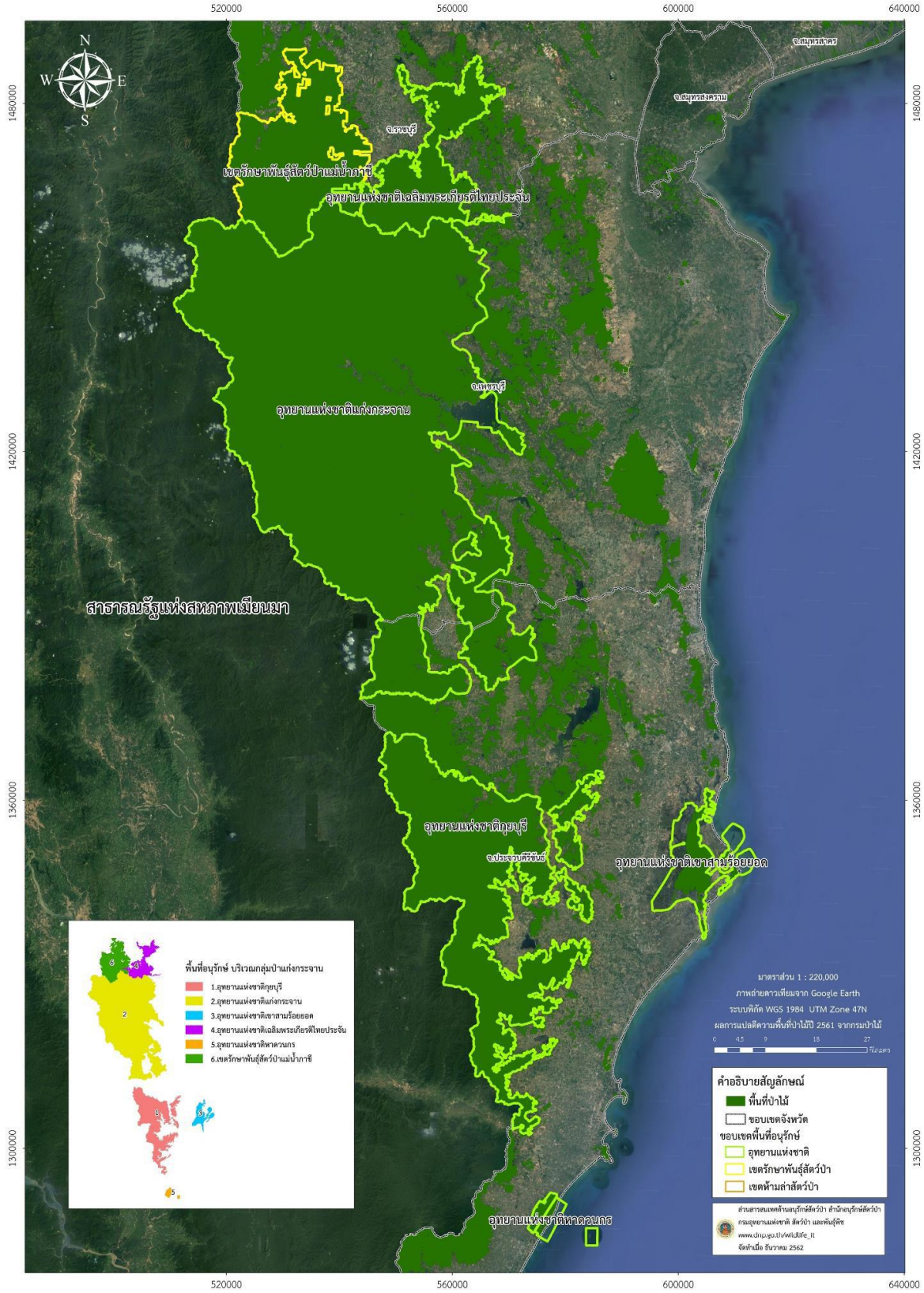

ภาพที่ ๑๐ ลักษณะการใช้พื้นที่ของช้างป่าบริเวณพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจาน

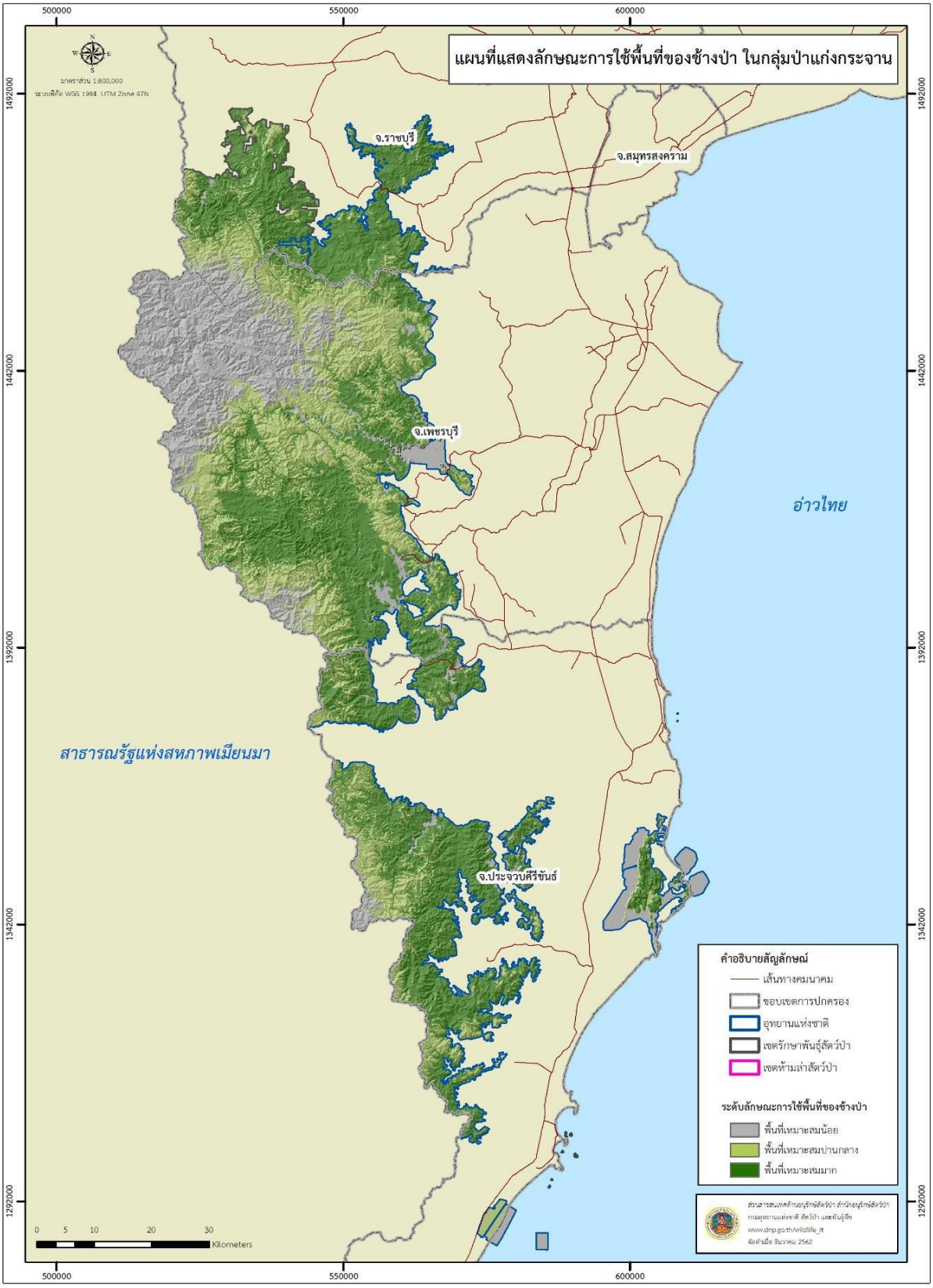

๒.๑.๒ แผนงานการจัดการแก้ไขปัญหาช้างป่าของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๒.๑ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช นำเสนอสถานการณ์ช้างป่าในประเทศไทย ในปัจจุบันที่พบว่า ภาพรวมประชากรช้างป่าในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นประมาณร้อยละ ๘.๒ ต่อปี ปัญหาหลักของการอนุรักษ์และการจัดการช้างป่าในปัจจุบัน ได้แก่ จำนวนช้างป่าเพิ่มมากขึ้นเกินกว่าที่หลายๆ กลุ่มป่าจะรองรับได้ การลดลงของแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร แหล่งเกลือแร่ในป่าอนุรักษ์ และปัญหาการกระทบกระทั่งระหว่างช้างป่ากับราษฎรโดยรอบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ของกลุ่มป่าต่าง ๆ และการขาดแคลนงบประมาณในการก่อสร้างสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) โดยรอบป่าอนุรักษ์ เพื่อป้องกันช้างป่าเล็ดลอดออกจากป่าบุกรุกที่ทำกินราษฎร

(๑) แผนงานโครงการคำของบประมาณในการแก้ไขปัญหาช้างป่าที่มีความพร้อมในการดำเนินการ ปัจจุบันเรื่องของช้างป่าออกนอกพื้นที่รบกวนราษฎรจะมีปัญหาอยู่หลัก ๆ จำนวน ๑๒ กลุ่มป่าใน ๖๙ พื้นที่ป่าอนุรักษ์ กลุ่มป่าที่มีปัญหาเร่งด่วน คือ กลุ่มป่าตะวันออก กลุ่มป่าแก่งกระจาน กลุ่มป่าตะวันตก กลุ่มป่าดงพญาเย็น – เขาใหญ่ และกลุ่มป่าภูเขียว – น้ำหนาว เป็นเป้าหมายสำคัญ พื้นที่กิจกรรมหลักที่คณะกรรมาธิการวิสามัญรวมถึงกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ดำเนินการแก้ไขปัญหาช้างป่า ณ ปัจจุบันในกรอบตามแผนงานซึ่งดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๓ จะแล้วเสร็จในปี พ.ศ. ๒๕๗๒ ซึ่งมีระยะเวลา ๑๐ ปี ปัจจุบันถ้านับในห้วงของปี พ.ศ. ๒๕๖๕ ถึง ๒๕๖๗ เป็นช่วงเฟส ๒ ของการดำเนินงานนับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ซึ่งแผนการดำเนินงานหลัก ๆ ประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์สำคัญ เรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกัน และการจัดการช้างป่าเป็นหัวใจหลักและหัวใจสำคัญคือ เรื่องของถิ่นที่อยู่อาศัยของช้างป่า รวมถึงการติดตามสถานภาพและประชากรของช้างป่าที่มีการเปลี่ยนแปลงไปในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ งบประมาณที่ได้รับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๔ จะมีแผนงานที่ยังไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ คือ ในเรื่องของการฟื้นฟูไม่ว่าจะเป็นแหล่งอาหารทุ่งหญ้า และแหล่งน้ำ งบประมาณจะขาดหายไปจำนวน ๑๐.๕ ล้านบาท รวมไปถึงเรื่องของการพัฒนาเครือข่ายอาสาสมัครป้องกันเฝ้าระวังช้างป่า ซึ่งยังไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ รวมทั้งหมดจำนวน ๔๓ ล้านบาท ที่กล่าวมาเป็นแผนงานที่ยังไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ ปี พ.ศ. ๒๕๖๔ ในภาพรวมแผนงานระยะที่ ๒ ปี พ.ศ. ๒๕๖๕ ภาพรวมตามยุทธศาสตร์ที่ ๒ การฟื้นฟูถิ่นที่อยู่อาศัย การจัดทำสิ่งกีดขวางและยุทธศาสตร์ที่ ๓ เป็นเรื่องของการพัฒนาเครือข่ายอาสาสมัครป้องกันเฝ้าระวังช้างป่า ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การบังคับใช้ระเบียบ กฎหมาย และข้อบังคับ ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การพัฒนาอาชีพทางเลือกรวมไปถึงส่งเสริมในเรื่องของแหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติเกี่ยวกับช้างป่า และยุทธศาสตร์ที่ ๖ การใช้นวัตกรรมและเทคนิคในการจัดการศึกษาในปัจจุบัน ซึ่งในปี ๒๕๖๕ มีกรอบวงเงินคำของบประมาณในภาพรวมจำนวน ๑๕๑ ล้านบาท ปี พ.ศ. ๒๕๖๖ จำนวน ๑๒๔ ล้านบาท และปี พ.ศ. ๒๕๖๗ จำนวน ๑๒๖ ล้านบาท สำหรับภารกิจเร่งด่วนตามแผนการจัดการช้างป่าไม่ได้แยกออกเป็นรายปี แต่เป็นเรื่องของการจัดทำสิ่งกีดขวางป้องกันช้างป่า ในภาพรวมจะมีระยะทางรวมค่อนข้างมากเป็นจำนวน ๘๔๐.๕๙ กิโลเมตร วงเงินคำของบประมาณจำนวน ๑,๒๖๐.๘๙ ล้านบาท และกระจายไปในแต่ละพื้นที่ป่าอนุรักษ์ทั้ง ๑๑ แห่ง เป้าหมายตามแผนเฟส ๒ ที่มีการสำรวจความเป็นไปได้จะต้องพิจารณาในเรื่องของความเหมาะสมและเรื่องความจำเป็นอีกครั้ง แผนงานของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ที่ไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณจะมีแผนงานตกค้างที่สะสมมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ปี พ.ศ.๒๕๖๔ รวมถึงคำของบประมาณในปี ๒๕๖๕ ซึ่งยังไม่ได้รับการพิจารณาจะเป็นสัดส่วนให้ทางสำนักงบประมาณ และสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้รับทราบว่า

แผนงานแก้ไขปัญหาช้างป่าและสัตว์ป่าออกนอกพื้นที่รบกวนประชาชนได้รับการจัดสรรงบประมาณเทียบกับแผนรายปีที่นำเสนอ สำหรับแผนงานระยะที่ ๒ ประเด็นหลัก ๆ ในส่วนของยุทธศาสตร์ที่ ๑ ภาพรวมเรื่องของการแก้ไขปัญหาช้างป่าจะมีทั้งกิจกรรมที่มีความเร่งด่วนจำเป็นที่ต้องดำเนินการทันที รวมไปถึงแผนงานที่จะต้องดำเนินการในระยะยาว ซึ่งจะอยู่ในยุทธศาสตร์ต่างๆ ในส่วนของยุทธศาสตร์ที่ ๑ เรื่องของการเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันและการจัดการช้างป่าจะเห็นว่า ในส่วนของเรื่องของการติดตามสถานการณ์ประชากร ซึ่งการเปลี่ยนแปลงประชากรช้างป่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ทราบว่ากิจกรรมที่จะต้องเปลี่ยนหรือสอดคล้องกับสถานการณ์ของช้างป่าในแต่ละพื้นที่จะต้องดำเนินการอย่างไร และจะดำเนินการเท่าไหร่ ส่วนยุทธศาสตร์ที่ ๒ จะเป็นในเรื่องของการฟื้นฟูถิ่นที่อยู่อาศัยของช้างป่า ซึ่งเป็นแผนงานระยะยาวที่จำเป็นจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจจะไม่สำเร็จในช่วงเวลาระยะเวลาอันสั้น ต้องใช้เวลาในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีกรอบวงเงินในภาพรวมจำนวน ๕๑.๗๑ ล้านบาท

นอกจากนี้ ในส่วนแผนงานของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุพืช เป็นการผสมผสานทั้งในส่วนของภารกิจที่จำเป็นเร่งด่วน รวมถึงระยะยาวระบบนิเวศภายใน และสภาพเป็นพื้นที่ป่าบางแห่งเป็นพื้นที่ป่าปลูก ซึ่งไม่ได้เป็นพืชอาหารของช้าง ในปัจจุบันแนวคิดและแนวทางในการฟื้นฟูเปลี่ยนแปลงไป สำหรับกรณีของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาไนที่มีพื้นที่ป่าปลูกอยู่ โดยจำนวนประมาณ ๓ - ๔ หมื่นไร่ เดิมเป็นพื้นที่อพยพเป็นที่ประชาชนพักอาศัย และได้อพยพประชาชนออกไปตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๑ ณ ขณะนั้นยังไม่มีปัญหาเรื่องของช้างป่า การฟื้นฟูสภาพธรรมชาติเป็นการฟื้นฟูระบบนิเวศ ซึ่งอาจจะยังไม่ได้คำนึงถึงในเรื่องของปริมาณพืชอาหารของช้างป่า ณ ปัจจุบันได้จัดการฟื้นฟูแหล่งอาหารของช้างป่าตามแผนในเรื่องของการปลูกพืชเป็นหลัก ฉะนั้นในบางพื้นที่ป่าซึ่งไม่เหมาะสำหรับการอยู่ของช้างป่า หรือไม่ใช่เป็นพื้นที่ที่ช้างป่าสามารถใช้ประโยชน์เป็นอาหารได้ ต้องมีการปรับปรุงและมีการฟื้นฟู เป็นแนวทางในเรื่องของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ที่ ๑ สำหรับยุทธศาสตร์ที่ ๒ เรื่องการจัดทำสิ่งกีดขวางซึ่งเป็นประเด็นหลักที่คณะกรรมาธิการวิสามัญมีความสนใจ และมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ จากการสำรวจการจัดทำสิ่งกีดขวางกลุ่มป่าเร่งด่วนแยกออกเป็น ๕ กลุ่มป่า ดังนี้ กลุ่มป่าตะวันออก ๒๖๔ กิโลเมตร ที่ยังเหลือพื้นที่เหลือแนวเขตที่อาจจะจำเป็นหรืออาจจะต้องพิจารณาความเหมาะสมในการจัดทำสิ่งกีดขวาง กลุ่มป่าตะวันตก จำนวน ๕๒ กิโลเมตร กลุ่มป่าแก่งกระจานรวมทั้งพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และอุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีการนำเสนอโครงการและนำเสนอแนวเขตเข้ามาเพิ่มเติมเป็น ๓๖๐ กิโลเมตร กลุ่มป่าดงพญาเย็น – เขาใหญ่ จำนวน ๑๐๓ กิโลเมตร และกลุ่มป่าภูเขียว – น้ำหนาว จำนวน ๖๐ กิโลเมตร ที่กล่าวมาเป็นภาพรวมของการจัดทำสิ่งกีดขวางในห้วงระยะเวลาของการดำเนินการแก้ไขปัญหาช้างป่าในเฟส ๒ สำหรับแผนการดำเนินงานการจัดทำสิ่งกีดขวางทั้งหมด ๕ กลุ่มป่า เป็นระยะทางรวมทั้งสิ้น ๑,๐๕๒ กิโลเมตร ดำเนินการแล้วเสร็จจำนวน ๒๑๒ กิโลเมตร จะแล้วเสร็จภายในสิ้นปี พ.ศ. ๒๕๖๔ คงเหลือระยะทางที่ต้องดำเนินการจัดทำสิ่งกีดขวางอีก ๘๔๐ กิโลเมตร ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือซึ่งสอดคล้องกับทางโครงการที่จังหวัดเสนอมาในเรื่องของการสร้างเครือข่ายอาสาสมัครป้องกันเฝ้าระวังช้างป่า ซึ่งจะประกอบไปด้วยชุมชนและเจ้าหน้าที่ รวมถึงการจัดทำศูนย์เฉพาะกิจต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการลดความเสี่ยงในเรื่องของช้างป่าออกนอกพื้นที่รบกวนประชาชน และรวมไปถึงในเรื่องของการประชาสัมพันธ์และการให้ความรู้แก่ชุมชนทั่วไป

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่บังคับใช้แล้ว รวมไปถึงการใช้ประโยชน์พื้นที่และการกำหนดพื้นที่ควบคุมต่าง ๆ จะเป็นแผนงานที่ให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงชุมชนทั่วไปด้วย ยุทธศาสตร์ที่ ๕ เกี่ยวข้องกับเรื่องการส่งเสริมความเป็นอยู่ ซึ่งเป็นแนวทางในอนาคตในการพัฒนาพื้นที่แหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับช้างป่าในพื้นที่ที่มีศักยภาพ รวมไปถึงการส่งเสริมอาชีพทางเลือกในชุมชนหรือพื้นที่ที่สนใจ หรือมีความพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนรูปแบบวิถีชีวิตเป็นแผนงานส่วนสุดท้าย และยุทธศาสตร์ที่ ๖ การใช้นวัตกรรม ณ ปัจจุบันมีอยู่ ๒ แนวทางคือ (๑) เรื่องการพัฒนาศูนย์แจ้งเตือน (Warning System) และ (๒) การเคลื่อนย้ายช้างป่าไปสู่พื้นที่รองรับแห่งใหม่ ซึ่งจะอยู่ในแผนงานที่แตกต่างแยกย่อยตามรายละเอียดของแต่ละกลุ่มป่า กิจกรรมหลักและกิจกรรมย่อยตามแผนยุทธศาสตร์ต่าง ๆ เป็นกิจกรรมที่ครอบคลุมทุกมิติในเรื่องของการจัดการและการแก้ไขปัญหาช้างป่า

แผนงานโครงการใดที่คณะกรรมาธิการวิสามัญเห็นว่าเป็นเรื่องจำเป็นเร่งด่วน คณะกรรมาธิการวิสามัญก็สามารถหยิบยกหรือคัดเลือกแผนงานตามแผนการจัดการช้างป่าระดับกลุ่มป่าของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ไปใช้ประโยชน์ก็ได้

(๒) สรุปแผนการจัดการช้างป่าระดับกลุ่มป่า (แผน ๑๐ปี พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๗๒)

ตาราง ที่ ๑ จำนวนช้างป่าในพื้นที่อนุรักษ์ จำแนกตามกลุ่มป่า จากการสำรวจในปี พ.ศ. ๒๕๕๙

ลำดับ	กลุ่มป่า	จำนวนพื้นที่อนุรักษ์ (แห่ง)	พื้นที่ที่พบปัญหาช้างป่า		ขนาดพื้นที่ (ตร.กม.)	จำนวนช้างป่า (ตัว)
			อุทยานฯ (แห่ง)	เขตรักษาพันธุ์ฯ (แห่ง)		
๑	ตะวันตก	๑๔	๕	๒	๑๖,๓๙๗	๖๔๒ - ๗๓๔
๒	แก่งกระจาน	๒	๒	-	๓,๘๘๔	๔๘๗ - ๕๐๐
๓	ดงพญาเย็น - เขาใหญ่	๕	๓	๑	๖,๑๘๑	๕๓๓ - ๕๘๖
๔	ภูเขียว - น้ำหนาว	๘	๒	๒	๔,๙๐๐	๔๙๒ - ๔๙๓
๕	ตะวันออก	๗	๔	๓	๒,๔๕๓	๔๒๓
๖	ฮาลา - บาลา	๔	๑	๑	๑,๔๘๖	๑๐๐ - ๑๔๐
๗	เขาหลวง - เขาบรรทัด	๕	๔	๑	๑,๕๑๑	๗๐ - ๑๐๐
๘	ทุ่งแสลงหลวง-ภูเมี่ยง - ภูทอง	๒	-	-	๑,๙๕๙	๖๐ - ๑๐๐
๙	คลองแสง - เขาสก	๘	๒	๒	๔,๓๘๘	๑๐๐

ลำดับ	กลุ่มป่า	จำนวนพื้นที่อนุรักษ์ (แห่ง)	พื้นที่ที่พบปัญหาช้างป่า		ขนาดพื้นที่ (ตร.กม.)	จำนวนช้างป่า (ตัว)
			อุทยานฯ (แห่ง)	เขตรักษาพันธุ์ฯ (แห่ง)		
๑๐	ลุ่มน้ำปาย - สาละวิน	๓	-	-	๑,๙๑๒	๕๐
๑๑	แม่ปิง	๓	๑	๑	๒,๖๑๗	๕๐
๑๒	ภูพาน	๒	-	๑	๘๕๒	๕๕ - ๕๘
๑๓	ศรีลานนา - ขุนตาล	๑	-	๑	๕๘๖	๓๖
๑๔	พนมดงรัก – ผาแต้ม	๑	-	๑	๓๗๖	๓๐
๑๕	ดอยภูคา - แม่ยม	๒	-	-	๑,๗๒๔	๒๐
๑๖	ชุมพร	๒	๑	-	๑,๓๑๘	๒๐
	รวม	**๖๙**	**๒๕**	**๑๖**	**๕๑,๓๒๐**	**๓,๑๖๘ - ๓,๔๔๐**

(๓) ผลการดำเนินงานของแผนจัดการช้างป่า ปัญหา อุปสรรค และการประเมินผล

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช รับผิดชอบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ๓๑๓ แห่ง ๗๓.๖ ล้านไร่ ปัจจุบันมีช้างป่า ๖๙ พื้นที่ อาศัยอยู่ใน ๑๖ กลุ่มป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ดูแล ๑๙ กลุ่มป่า แต่ปัญหาที่รุนแรงมี ๑๒ กลุ่มป่า ๔๑ พื้นที่ การดูแลพื้นที่ใช้ระบบการลาดตระเวนเชิงคุณภาพหรือ Smart Patrol (Spatial Monitoring and Reporting Tool) ทำให้ประชากรของสัตว์เพิ่มมากขึ้นไม่ใช่เฉพาะช้างป่า แต่รวมถึงเสือโคร่ง กระทิง และสัตว์อื่น ๆ เพิ่มขึ้นอย่างมาก และก่อให้เกิดปัญหาสัตว์ออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ซึ่งไม่ใช่เฉพาะช้างป่า แต่รวมถึงเสือโคร่ง และกระทิง ได้ออกมานอกเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ นอกจากนี้การดูแลแก้ไขปัญหาช้างป่า เริ่มดำเนินการศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ และปัจจุบันได้จัดทำแผนการจัดการช้างป่าใน ๑๒ กลุ่มป่าที่มีปัญหารุนแรงใน ๔๑ พื้นที่อนุรักษ์เสร็จเรียบร้อยแล้ว โดยหลักการของแผนดังกล่าวแบ่งออกเป็น ๒ กรณี คือ สร้างความอุดมสมบูรณ์ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ เพื่อให้สัตว์หรือช้างป่าอยู่ในเขตป่าอนุรักษ์ ส่วนนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ดำเนินการแก้ไขปัญหาสัตว์ป่าที่สร้างความเสียหายแก่ประชาชน รวมถึงการคุมกำเนิดสัตว์ป่าโดยการฉีดยาคุมกำเนิดป้องกัน อย่างไรก็ตาม กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ไม่สามารถดำเนินการตามแผนได้อย่างสมบูรณ์เพราะได้รับงบประมาณเพียง ๑๑.๖๓% เท่านั้น ส่วนเรื่องของช้างมี ๒ ประเภท คือ ช้างที่เป็นสัตว์พาหนะตามพระราชบัญญัติสัตว์พาหนะ พุทธศักราช ๒๔๘๒ คือ ช้างที่มีตั๋วรูปพรรณ และช้างที่ไม่มีตั๋วรูปพรรณ ซึ่งถือว่าเป็นช้างป่าทั้งหมดไม่ได้พิจารณาว่าอยู่ในป่าหรือไม่ ปัจจุบันได้มีการตรวจดีเอ็นเอเพื่อบันทึกลงในตั๋วรูปพรรณช้างทำให้หลังจากปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ไม่สามารถสวมตั๋ว

รูปพรรณช้างได้เหมือนในอดีต จึงไม่สามารถจับช้างป่าเพื่อสวมตั๋วรูปพรรณช้างได้อีก ทำให้ปัจจัยคุกคามช้างป่าลดลงส่งผลให้ประชากรช้างป่าเพิ่มมากขึ้น

นอกจากนี้ แผนการจัดการช้างป่าระดับกลุ่มป่าเร่งด่วน ๕ กลุ่มป่า ได้ดำเนินการจัดทำเสร็จแล้ว ส่วนภาคใต้ ๔ กลุ่มป่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๓ กลุ่มป่า อยู่ระหว่างการจัดทำร่าง ซึ่งหลักการไม่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม แต่ละพื้นที่มีบริบทที่ไม่เหมือนกัน เพราะฉะนั้น ช้างป่าและมิติของการแก้ไขปัญหาช้างป่าจะแตกต่างกันไปในแต่ละภูมิภาคไม่มีสูตรสำเร็จ แต่มีกลยุทธ์และวิธีการที่แตกต่างกันไป องค์ประกอบของสถานการณ์ช้างป่ามีความเปลี่ยนแปลงทุกปี ทั้งรูปแบบของประชากรช้างป่าหรือการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ของประชากรช้างป่า เพราะฉะนั้น กลยุทธ์และรูปแบบการแก้ไขปัญหาช้างป่าจึงเป็นลักษณะ Adaptive Management คือ เปลี่ยนแปลงทุกปี แผนไม่ใช่ Strategy แต่พิจารณาระยะยาว ๑๐ ปีข้างหน้าจะเกิดอะไรขึ้นและปลายทางควรอยู่ที่ใด สำหรับสถิติความเสียหายย้อนหลัง ๓ ปี เห็นได้ว่า ภาพรวมของทั้งประเทศในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ เมื่อดำเนินการตามแผนการจัดการช้างป่าในแต่ละกลุ่มป่า สถิติความเสียหายจากช้างป่าลดลง แต่ยังไม่อยู่ในระดับที่น่าพอใจ กล่าวคือ ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากช้างป่าเป็นร้อยครั้งยังยอมรับไม่ได้ในมิติของสังคม อย่างไรก็ตาม ทิศทางแนวโน้มการออกนอกพื้นที่ของช้างป่าลดลง สถิติความเสียหายจากช้างป่าลดลง กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เห็นว่า การดำเนินการตามแผนดังกล่าวยังอยู่ในระดับที่น่าพอใจ แต่อาจไม่รวดเร็ว เพราะฉะนั้น การบริหารจัดการช้างป่าต้องมี Time Line ที่ดีกล่าวคือ มีแผนการจัดการระยะสั้นซึ่งเป็นแผนเร่งด่วน ส่วนแผนระยะกลาง และระยะยาวเป็นองค์ประกอบสนับสนุนเพื่อให้การจัดการช้างป่าทั้งระบบเกิดขึ้น แต่เรื่องใดเป็นเรื่องเร่งด่วน หรือเรื่องใดควรอยู่ในแผนระยะกลางหรือระยะยาวต้องมีการหารือร่วมกัน นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาสถิติความเสียหายที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช แยกเป็นรายกลุ่มป่า เห็นว่า มีทั้งเพิ่มขึ้นและลดลง แม้แต่กลุ่มป่าแม่ปิง - อมก๋อย ซึ่งปีที่แล้วไม่เคยมีช้างป่าข้ามมาจากอมก๋อยกลับมาแม่ปิง จึงถือเป็นมิติใหม่และสถานการณ์ใหม่ที่ต้องแก้ไขปัญหา เพราะปัญหาของช้างป่าจะหมุนเวียนเปลี่ยนผ่านตลอดเวลา

ทั้งนี้ ในส่วนของกลุ่มป่าที่มีการกระจายของช้างป่าและกลุ่มป่าที่มีปัญหารุนแรงได้มีการติดตามตรวจสอบข้อมูลตลอดเวลา ทั้งเรื่องของการใช้ประโยชน์พื้นที่ และการกระจายตัว เช่น พื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด เมื่อพิจารณาจากข้อมูลจะเห็นว่า มีพื้นที่ที่ช้างป่าใช้ภายในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ และพื้นที่ที่ช้างป่ากระจายตัวอยู่นอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ แต่เหลือพื้นที่ตรงกลาง ซึ่งพื้นที่บริเวณนี้เป็นประเด็นที่น่าสนใจว่าเหตุใดช้างป่าจึงไม่ใช้พื้นที่บริเวณดังกล่าว เพราะฉะนั้น แผนการทำงานไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาพื้นที่ภายในเขตป่าอนุรักษ์หรือการควบคุมช้างป่าต้องมีความสอดคล้องกับสถานการณ์ของช้างป่าที่เปลี่ยนแปลงในแต่ละปี

(๔) การถ่ายโอนภารกิจเพื่อการกระจายภารกิจ การถ่ายโอนภารกิจเพื่อการกระจายภารกิจของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ไปยังหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ยังไม่ได้มีการดำเนินอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม ดังนั้นการจะให้อำนาจแก่กระทรวงมหาดไทยสามารถดำเนินการเรื่องการแก้ไขปัญหาช้างป่าอย่างเต็มตัวและเต็มอำนาจในการดำเนินการ อาจจะกระทำมิได้อย่างเต็มที่ เพราะยังไม่มีกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ รองรับ โดยเฉพาะเรื่องการเยียวยา ทั้งนี้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

เห็นด้วยที่จะให้มีการถ่ายโอนภารกิจดังกล่าว ลงไปยังการปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ยังติดขัดเรื่องของศักยภาพท้องถิ่นยังไม่เหมาะสมในการจะดำเนินการภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนไป เช่น กรณี อุทยานแห่งชาติทางทะเล แหล่งน้ำต่าง ๆ บุคลากรที่มีความเป็นวิชาการ ดังนั้นจึงต้องคิดอย่างรอบคอบเพื่อให้ถูกต้องตามระเบียบข้อกฎหมาย

๒.๑.๒.๒ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๒ (ศรีราชา)

(๑) โครงการแก้ปัญหาช้างป่าในพื้นที่ กรณีแนวความคิดที่จะนำช้างป่ามากักกันชั่วคราวเพื่อปรับพฤติกรรมช้างป่า ที่อำเภอวังสมบูรณ์ จังหวัดสระแก้ว ที่มีพื้นที่จำนวน ๔,๐๐๐ ไร่ นั้น สามารถใช้พื้นที่ได้ ๒,๒๐๐ ไร่ พื้นที่ด้านหน้าเป็นทุ่งหญ้า ด้านหลังเป็นภูเขา ใช้ไฟฟ้าแรงดันสูงปิด จึงมีความเหมาะสม โดยแบ่งเป็นสามโซน และสามารถใช้พื้นที่เพื่อกักกันช้างป่าใกล้ที่สุด มี ๕ จุด คือ บริเวณบ้านเขาใหญ่ หมู่ ๔ ตำบลพวงทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี บริเวณอำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี พื้นที่จำนวน ๒๖๐ ไร่ บริเวณคลองตะเกรา จังหวัดฉะเชิงเทรา พื้นที่ จำนวน ๒๖๘ ไร่ บริเวณบ้านวังตะแพ อำเภอเขาสอยดาว พื้นที่ จำนวน ๓๔๐ ไร่ และอำเภอเขาคิชฌกูฏ พื้นที่ จำนวน ๕๐๐ ไร่เศษ

(๒) แผนงานโครงการการแก้ไขปัญหาช้างป่าที่มีความพร้อมในการดำเนินการ ศูนย์กักกันช้างเขาตะกรุบ ตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ได้รับอนุมัติเป็นเงินจำนวน ๔๘ ล้านบาทเศษ ได้ดำเนินการทำเพนียด ซึ่งเป็นการแก้ไขของเดิมเป็นรั้วไฟฟ้าแรงดันสูง สัญญาจัดซื้อจัดจ้างมีระยะเวลาจำนวน ๒๗๐ วัน ได้เร่งรัดให้บริษัทคู่สัญญารีบดำเนินการให้แล้วเสร็จในเงื่อนเวลา สำหรับการจับช้างป่า กรมอุทยานแห่งชาติ ฯ ได้อนุญาตให้จับและเคลื่อนย้ายช้างป่าได้ที่ตำบลน้ำเป็น อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง ณ ขณะนี้มีจำนวน ๒ ตัว แต่มีข้อจำกัดการเคลื่อนย้ายช้างป่าไปกักกันที่ใด เนื่องจากศูนย์กักกันช้างเขาตะกรุบอยู่ระหว่างซ่อมแซม จึงต้องนำไปไว้ที่หลังเขตเขาอ่างฤาไนและมีสภาพปัญหาเรื่องรถที่จะใช้เคลื่อนย้าย การเคลื่อนย้ายแต่ละครั้งต้องมีเจ้าหน้าที่รวมทั้งสัตวแพทย์ และยังติดขัดปัญหาการแพร่ระบาดของโรคระบาดไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ นอกจากนี้ศูนย์ดังกล่าวมีชุมชนจำนวนมาก ซึ่งประชาชนในพื้นที่คุ้นเคยกับช้างสีดอแก้ว แต่หากเป็นการนำช้างป่าตัวอื่นเข้าไปอยู่ด้วยกันอาจมีปัญหาเกิดขึ้น

แนวคิดก่อสร้างศูนย์กักกันช้างเขาตะกรุบ เดิมวัตถุประสงค์เพื่อดักช้างป่าสีดอแดง ในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๕๘ มีแนวคิดจัดทำเป็นโครงการจัดการช้างป่า มีพื้นที่ จำนวน ๒,๒๐๐ ไร่ ด้านหลังเป็นภูเขา แบ่งพื้นที่เป็นสามโซน ๆ ละ ๑ ตัว สำหรับการสำรวจสร้างศูนย์กักกันช้างชั่วคราวจำนวน ๗ แห่ง มีจำนวน ๕ จังหวัด คือ แห่งที่ ๑ จังหวัดสระแก้ว ที่ศูนย์กักกันช้างเขาตะกรุบ ตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอวังน้ำเย็น แห่งที่ ๒ จังหวัดฉะเชิงเทราที่คลองตะเกราด้านหลังเขาอ่างฤาไน แห่งที่ ๓ จังหวัดชลบุรี และแห่งที่ ๔ ถึงแห่งที่ ๗ จังหวัดจันทบุรี ซึ่งแห่งที่ ๗ ที่รอยต่อระหว่างจังหวัดระยองกับอำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี บริเวณเขาวงกต

(๓) ด้านงบประมาณในการบริหารจัดการช้างป่า ปัญหาที่พบคืองบประมาณต้องได้รับอนุญาตตามระเบียบกฎหมาย ซึ่งขั้นตอนการขออนุญาตอยู่ระหว่างสำรวจ แต่ยังไม่คืบหน้า ขอให้คณะกรรมาธิการวิสามัญช่วยผลักดันงบประมาณ

(๔) แผนยุทธศาสตร์ ดำเนินการตามแผนแม่บทยุทธศาสตร์ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เช่น การปรับปรุงซ่อมแซมคูกันช้าง ปรับปรุงทุ่งหญ้า แหล่งอาหารสัตว์

ส่วนประเด็นชุดเฉพาะกิจซึ่งเป็นชุดเร่งด่วนผลักดันช้างป่า มีปัญหาอุปสรรคไม่มีงบประมาณในการดำเนินการ อยากให้มีการผลักดันชุดเคลื่อนที่เร็วจำนวน ๑๐ ชุด พร้อมรถยนต์และอุปกรณ์ การทำคูกันช้างแรกเริ่ม ปี ๒๕๔๙ ในจังหวัดสระแก้วโดยกองกำลังบูรพาใช้เงินจังหวัดขุดเป็นร่อง แต่ปัจจุบันนี้เกิดการชำรุด ควรมีนักวิชาการมาศึกษาแบบคูกันช้างว่าต้องใช้แบบไหน เช่น กว้าง ๓ เมตร ลึก ๓ เมตร เป็นต้น หรือเป็นทางลาดชัน สำหรับระยะทางในการสร้างคูกันช้างนั้น มีความห่วงใยมากในขณะนี้ ซึ่งเห็นว่าต้องรีบดำเนินการ แต่ยังไม่มีงบประมาณ จึงขอให้มูลนิธิอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ดำเนินการขุดคูบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาวติดถนนสาย ๓๒๕๙ เพราะช้างป่าเดินข้ามถนน เมื่อใกล้เวลาพลบค่ำ ควรจะมีไฟสลัวติดตั้งไว้เพื่อป้องกันเรื่องอุบัติเหตุระหว่างช้างป่าและราษฎร

๒.๑.๒.๓ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย

- งบประมาณที่อยู่ในความรับผิดชอบเพื่อการป้องกันปัญหาประสบภัยจากช้างป่า

กระทรวงมหาดไทยได้หารือพิจารณาเรื่องดังกล่าวมานานแล้วในเรื่องต่าง ๆ คือ อาสาสมัครหรือผู้มีจิตอาสาที่เข้ามาช่วยเหลือเรื่องการผลักดันช้างป่ายังไม่มีระเบียบรองรับเรื่องการจ่ายค่าตอบแทน แต่มีอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ที่มีฐานอำนาจในกรณีการป้องกันสาธารณภัย และกรณีรักษาความสงบเรียบร้อย กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจสั่งการได้ ส่วนการให้อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเข้าไปปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันช้างป่านั้น จำเป็นจะต้องมีทักษะและความรู้เรื่องนี้ และอาจมีค่าตอบแทนแบบการเบิกจ่ายค่าเบี้ยเลี้ยงในการเดินทางเพื่อการเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ราชการเกี่ยวกับการป้องกันช้างป่า ส่วนอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนด้านสาธารณภัยจะได้รับเป็นค่าตอบแทนตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย

ทั้งนี้กรณีที่ช้างป่ามาบุกรุกแล้วเกิดความเสียหายที่เป็นความเสียหายทางสาธารณภัยให้เป็นไปตามระเบียบการช่วยเหลือประชาชน ๒ กรณี คือกรณีที่เกิดสาธารณภัยฉับพลันทันที บ้านเรือนเสียหาย จำเป็นจะต้องซ่อมแซมเพื่ออาศัยอยู่ได้ เป็นอำนาจผู้บริหารท้องถิ่นสามารถดำเนินการช่วยเหลือเยียวยาได้ทันทีไม่เกิน ๔๙,๕๐๐ บาท และกรณีการฟื้นฟูเยียวยาหลังเกิดสาธารณภัยจะต้องนำมาเข้าคณะกรรมการพิจารณาข้อเท็จจริงว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นมีจำนวนเท่าไหร่ เช่น พืชไร่ที่เกิดความเสียหาย ทั้งนี้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้กำหนดไว้ในการจ่ายค่าชดเชยดังกล่าว และกรณีที่ประชาชนได้รับการทำร้ายจากช้างป่าจนเสียชีวิตนั้น เป็นเรื่องของการเยียวยา กระทรวงการคลังได้กำหนดค่ายาไว้ที่ ๒๙,๕๐๐ บาท ต่อ ๑ ศพ แต่กรณีผู้เสียชีวิตเป็นหัวหน้าครอบครัวจะได้รับการจ่ายเงินเพิ่มอีกจำนวนหนึ่งเท่าของราคา ๒,๕๐๐ บาท ต่อ ๑ ศพ

๒.๑.๒.๔ สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(๑) การกระจายอำนาจ การกระจายอำนาจจากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ไปยังท้องถิ่นในการรับภาระเพื่อป้องกันการแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกในส่วนของการกระจายอำนาจที่มีการถ่ายโอนภารกิจของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ในแผนการกระจายอำนาจฉบับที่ ๑ และฉบับที่ ๒ มีภารกิจ ๓ ภารกิจ คือ (๑) การควบคุมไฟป่า ให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ในการป้องกันและดับไฟป่าในพื้นที่ในส่วนของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จะกำหนดความพร้อมขององค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดำเนินการฝึกอบรม และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณ (๒) การบริหารพื้นที่อนุรักษ์ เป็นการมอบอำนาจในการบริหารจัดการในพื้นที่ดังกล่าวให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (๓) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นการมอบอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนที่เกี่ยวข้องกับช้างป่าจะไม่มีภารกิจถ่ายโอน แต่จะมีในส่วนของแผนกระจายอำนาจและแผนปฏิบัติการฉบับที่ ๑ เนื่องจากมีการแก้ไขกฎหมายให้อำนาจในการเปรียบเทียบปรับเป็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(๒) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับช้างป่า มี ๒ ฉบับ คือ พระราชบัญญัติตามช้างรัตนโกสินทร์ ศก ๑๒๗ และ พระราชบัญญัติสำหรับรักษาช้างป่า พระพุทธศักราช ๒๔๖๔ กฎหมายทั้ง ๒ ฉบับนี้ถูกยกเลิกแล้วไม่ได้มีการบรรจุการแก้ไขกฎหมายดังกล่าวไว้ในแผนการกระจายอำนาจ ฉบับที่ ๒ เรื่องของช้างป่าไม่ได้ระบุในรายละเอียดในแผนการกระจายอำนาจ แผนปฏิบัติการ อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการกระจายอำนาจมีการทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันระหว่าง ๔ หน่วยงานคือ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน และ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติงานในเรื่องของการอนุรักษ์ฟื้นฟูและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ ส่วนที่เกี่ยวข้องเป็นเรื่องของการบูรณาการแผนการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติ แผนการอนุรักษ์คุ้มครองพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า การอนุรักษ์สัตว์ป่ากับแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำหรับการดำเนินการตามบันทึกข้อตกลง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องกำหนดรายละเอียดในเรื่องหน้าที่และความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน

(๓) ปัญหาเรื่องภารกิจถ่ายโอน เรื่องทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมทั้งหมดจะมีที่เกี่ยวข้องคือกรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกรมทรัพยากรทะเลชายฝั่ง ซึ่งกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีภารกิจถ่ายโอนที่สำคัญ จึงประสงค์จะแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งจะทำอย่างไรให้เกิดความร่วมมือกันและแก้ปัญหาให้ได้สำเร็จนั้น ควรหารือกับกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนเพื่อการสนับสนุนงบประมาณในพื้นที่ ส่วนสภาพปัญหาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับพื้นที่อุทยานฯ มีปัญหาหลายแห่งอยากดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนในพื้นที่อุทยานฯ บางครั้งอาจจะเกิดข้อจำกัดในการดำเนินการสิ่งเหล่านี้ เมื่อทำบันทึกความร่วมมือจะพิจารณาว่าจะแก้ไขปัญหาได้อย่างไร และได้มีการหารือกับกรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นเรื่องควบคุมไฟป่า โดยมุ่งเน้นภารกิจถ่ายโอน นอกจากนี้ ตามกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจในการดำเนินการจัดการทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม แต่ปัญหาคือ หากท้องถิ่นจะดำเนินการในเขตพื้นที่อุทยานหรือเขตป่าไม้ หรือเป็นพื้นที่เฉพาะจะต้องขออนุญาตจากกรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งบันทึกความร่วมมือจะมีแผนการปฏิบัติการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช หรือทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเข้าไปพัฒนาในพื้นที่เขตอุทยานฯ แผนที่ดำเนินการจะพัฒนาในเรื่องใดจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

และของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ทำให้ทราบว่าในช่วงระยะเวลาต่าง ๆ จะมีการพัฒนาพื้นที่เหล่านั้นเรื่องใดบ้าง และจะทำให้การขออนุญาตจากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ง่ายขึ้น

๒.๑.๒.๕ มูลนิธิอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด

(๑) การบริหารจัดการแนวทางป้องกันปัญหาช้างป่าบุกรุก ผลการดำเนินงานและความเป็นมาของมูลนิธิอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด จัดตั้งขึ้นจากปณิธานและความมุ่งมั่นของ พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ ในการสนองพระราชเสาวนีย์สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เมื่อวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๔๘ โดยมีพระราชเสาวนีย์ให้ทหารเป็นหลักในการประสานงานดูแลพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ภาคตะวันออก อนุรักษ์แหล่งน้ำ และสัตว์ป่า ให้คน ป่า และสัตว์ป่า อยู่ร่วมกันได้อย่างพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน จัดให้พื้นที่ป่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวและให้ความรู้แก่ราษฎรในพื้นที่ รวมถึงขยายไปสู่ราษฎรทั่วประเทศให้ช่วยกันรักษาผืนป่าแห่งนี้ มูลนิธิอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ปฏิบัติตามโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ภาคตะวันออก

(๒) ช้างป่าออกนอกป่าอนุรักษ์ การศึกษาเป็นระยะเวลานาน ๑๐ ปีเศษ พบว่าปัจจุบันปัญหาเรื่องช้างป่าทวีความรุนแรงมากขึ้นจนถึงขั้นวิกฤต เนื่องจากจำนวนช้างป่า ณ เวลานี้เพิ่มขึ้นมีจำนวนมากกว่า ๔๐๐ ตัว จึงทำให้พื้นที่ป่า แหล่งน้ำ แหล่งอาหารไม่เพียงพอ ดังนั้นช้างป่ามาหากินนอกป่าอนุรักษ์ และเกิดความขัดแย้งกับราษฎรที่อาศัยอยู่รอบป่ารุนแรงที่สุดคือบาดเจ็บและเสียชีวิต แนวทางมูลนิธิได้สนับสนุนอยู่บนพื้นฐานทางการศึกษาคือ เรื่องแนวกันช้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ในพื้นที่ป่าไม้รอยต่อได้ร่วมมือกับส่วนราชการระดับจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล หน่วยทหารในพื้นที่ โดยมูลนิธิให้การสนับสนุนงบประมาณในการขุดคูกันช้างเป็นระยะทาง ๓๓๐ กิโลเมตร จากระยะทางทั้งสิ้นประมาณ ๖๐๐ กิโลเมตร สำหรับงบประมาณค่าใช้จ่ายดำเนินการกิโลเมตรละ ๑.๕ แสนบาท โดยมีกองพันทหารช่างที่ ๒ รักษาพระองค์เป็นหน่วยรับผิดชอบ โครงการปรับปรุงคูกันช้าง เนื่องจากโครงสร้างเป็นดินทรายและประกอบกับช่วงฝนที่ตกลงมาทำให้เกิดการพังทลายของดินเป็นเหตุทำให้คูตื้นเขิน ช้างป่าออกมานอกพื้นที่ และได้ทำการปรับปรุงโครงสร้างให้ได้มาตรฐาน รวมระยะทางทั้งหมดประมาณ ๑๖ กิโลเมตร โดยมีกองกำลังบูรพาและสำนักงานพัฒนาภาค ๑ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนากองบัญชาการ กองทัพไทย เป็นหน่วยรับผิดชอบ มูลนิธิได้เรียนรู้ว่าการทำแนวกันช้างเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ของช้างป่า และช้างป่าเองก็เรียนรู้ เราไม่มีวิธีการใดวิธีการหนึ่งที่สามารถทำเป็นแนวกันช้างป่าได้เบ็ดเสร็จร้อยเปอร์เซ็นต์ การจัดสร้างรั้วกันช้างก็น่าจะเป็นแนวทางป้องกันและสนับสนุนกันช้างป่าไม่ออกนอกพื้นที่อีกแนวทางหนึ่ง และมูลนิธิก็มีความคิดในการสนับสนุนให้มีการขุดรั้วกันช้างตามแนวขอบพื้นที่คูกันช้างตามแนวของพื้นที่ โดยสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๒ (ศรีราชา) เป็นผู้ดำเนินการ ต่อมาอีกปัจจัยหนึ่งที่น่าสนใจในแผนของพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด บริเวณตอนบนของพื้นที่ป่ารอยต่อจะมีถนนอยู่เส้นหนึ่งคือถนนเส้น ๓๐๗๖ ในอดีตเป็นถนนขรุขระเป็นทางลูกรัง ต่อมามีการซ่อมแซมเป็นถนนทางเรียบเป็นถนนสัญจร ถนนเส้นดังกล่าวได้มีการศึกษาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยหัวหน้าสถานีวิจัยสัตว์ป่าฉะเชิงเทราศึกษาแล้วพบว่า ใน ๑ ปี บนถนนเส้นดังกล่าวมีสัตว์ป่าเสียชีวิตบนถนนประมาณ ๑๐๐ ตัวเศษ มีการจัดระเบียบในเรื่องของการใช้ถนน และมีการเปิด ปิด เป็นเวลา พบว่า ณ เวลานี้ยังมีสัตว์ป่าเสียชีวิต

อีกประมาณ ๓๐ ตัวเศษต่อปี จากการเก็บสถิติและข้อมูล จึงมีแนวความคิดจะปรับปรุงทางอ้อมเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาไน เพื่อให้ราษฎรได้มีโอกาสใช้ทาง เพื่อลดความเสี่ยงต่อการสูญเสียชีวิตของราษฎรและสัตว์ป่า

(๓) แนวคิดการแก้ปัญหาช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ คือแนวทางการแก้ไขปัญหาและการยับยั้งไม่ให้ช้างป่าข้ามมายังพื้นที่ของราษฎร ภาครัฐจำเป็นต้องสนับสนุนงบประมาณจำนวนมาก เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวประกอบด้วย ๑) การขุดคูกันช้างให้รอบพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ๒) การปรับปรุงคูกันช้างที่ตื้นเขินเพื่อป้องกันและเป็นอุปสรรคในการขัดขวางช้างป่าออกนอกพื้นที่ ๓) สร้างรั้วกันช้างแบบแนวโครงการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสกัดกั้นช้างป่าตลอดรอบผืนป่า ๔) สร้างแหล่งน้ำ แหล่งอาหารขนาดใหญ่ ทั่วทั้งพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ให้มีความอุดมสมบูรณ์และเพียงพอต่อการดำรงชีวิตของช้างในป่า

๒.๑.๒.๖ หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาเขียว - เขาชมภู่ จังหวัดชลบุรี

- การบริหารจัดการแนวทางป้องกันปัญหาช้างป่าบุกรุก กรณีช้างป่าตัวที่มีพฤติกรรมดุร้ายหรือทำร้ายราษฎร ต้องดำเนินการจับช้างป่าแน่นอน แต่ช้างป่าที่จัดเป็นกลุ่มอยู่ตรงกลางไม่ดุร้าย ลงมาพื้นที่ชุมชนบางครั้ง เพื่อกินอาหารหรือหลงทางมา เสนอว่า ให้จับช้างป่าที่เป็นผู้นำโขลง พฤติกรรมช้างป่าจะถ่ายทอดไปให้ช้างป่าลำดับรองลงมาเรื่อย ๆ ช้างป่ามีการเรียนรู้ สภาพปัญหาที่พบคือ ความรู้เกี่ยวกับช้างป่าของราษฎรในพื้นที่ค่อนข้างที่จะมีปัญหา ทำให้เกิดการเข้าใจสื่อสารข้อมูลผิดพลาด จึงมีปัญหาเรื่อยมา และแนวทางการเคลื่อนย้ายช้างป่า การผลักดันช้างป่า ถ้าระยะทางเกินกว่า ๖ กิโลเมตร สามารถควบคุมได้ แต่ถ้าระยะทาง ๖ กิโลเมตร ไม่สามารถควบคุมได้ สำหรับการเคลื่อนย้ายช้างป่าชั่วคราวนั้น ทางหน่วยงานไม่ขัดข้อง ทั้งนี้การผลักดันช้างป่าบริเวณพื้นที่สามรอยต่อ อำเภอคิชฌกูฏ อำเภอแก่งหางแมว และอำเภอท่าใหม่ไม่สามารถผลักดันช้างป่ากลับไปได้ เพราะราษฎรไม่ให้ความร่วมมือและไม่ยินยอม นอกจากนี้สภาพปัญหาอีกประเด็นคือ กำลังคนที่จะเฝ้าพื้นที่แนวตะเข็บต่อเนื่องในระยะเวลายาวนาน ๒ - ๓ วัน อาจจะไม่เพียงพอ ดังนั้นการแก้ไขปัญหาเรื่องช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่มีการจัดทำแผนปฏิบัติการแล้ว แม้จะมีการผลักดันช้างป่าออกไป แต่ยังมีแรงดึงดูดที่ช้างป่าอยากจะออกจากป่าอนุรักษ์ด้วยหลายเหตุปัจจัย จึงต้องวางแผนให้รอบคอบ

๒.๑.๒.๗ สำนักงบประมาณ

- แผนขั้นตอนเพื่อตั้งคำของบประมาณ และการจัดทำราคากลาง สำนักงบประมาณเล็งเห็นถึงความจำเป็นในการแก้ไขปัญหาช้างป่า โดยมีการจัดสรรงบประมาณตลอดมา มีทั้งงบประมาณประจำปี ในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ได้รับงบกลาง งบลงทุนเป็นจำนวนมาก เป็นเรื่องรั้วกันช้าง แหล่งอาหาร การจัดทำแหล่งน้ำ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ได้รับการจัดสรรงบประมาณจำนวน ๓๐๐ ล้านบาท สำหรับปี พ.ศ. ๒๕๖๔ - ๒๕๖๕ ได้รับการพิจารณาตามความจำเป็น ตามลำดับความสำคัญ สำหรับการก่อสร้างรั้วเป็นสิ่งก่อสร้างที่มีความถาวร จำเป็นต้องมีการศึกษาถึงความคุ้มค่า ความยั่งยืนของการแก้ไขปัญหา เช่น การสร้างคูหรือรั้วกันช้างในพื้นที่นั้น ควรมีการศึกษาว่าความเห็นของพื้นที่หรือท้องถิ่นนั้นมีความต้องการอย่างไร ขัดกับการใช้ชีวิตของราษฎรในพื้นที่หรือไม่ หรือขัดกับหลักวิชาการในด้านใด ๆ หรือไม่ เนื่องจากข้อมูลเหล่านี้มีความสำคัญที่สำนักงบประมาณต้องการทราบถึงผลการดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อจะนำมาประกอบในการพิจารณาคำของบประมาณ สำหรับเรื่องความเหมาะสมราคาหรือแบบอาจจะขอรายละเอียดกับทางผู้เชี่ยวชาญหรือ

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ต่อไป สำหรับการจัดทำราคากลางจะต้องเสนอเรื่องมายังสำนักงบประมาณ โดยอาจจะต้องมีเหตุผลความจำเป็น เช่น ถ้าเป็นราคามาตรฐานจะต้องเป็นลักษณะเป็นสิ่งก่อสร้างที่ต้องใช้ร่วมกันในหลายหน่วยงาน แต่ละหน่วยงานก็ใช้อ้างอิงราคานี้ได้ โดยมีผลการศึกษาทางวิชาการ หรือทางสถิติ ส่งมาให้สำนักงบประมาณพิจารณา

๒.๑.๒.๘ กองสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

แผนขั้นตอนและวิธีการในการจัดทำงบประมาณ เพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดขึ้นจากช้างป่า ใช้หลักเกณฑ์การจ่ายเงินทดรองราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วย เงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๖๒ ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วย วิธีการงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๓ ข้อ ๑๙ กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดให้มีเงินสำรองจ่ายในงบกลาง เพื่อกรณีฉุกเฉินที่มีเหตุสาธารณภัยเกิดขึ้น หรือกรณีการป้องกันและยับยั้งก่อนเกิดสาธารณภัย หรือคาดว่าจะเกิดสาธารณภัยหรือกรณีฉุกเฉิน เพื่อบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนของราษฎรเป็นส่วนรวมได้ การใช้เงินสำรองจ่ายตามวรรคหนึ่ง เป็นอำนาจของผู้บริหารท้องถิ่น ประกอบกับหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๘๐๘.๒/ว ๓๒๑๕ ลงวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๙ เรื่อง ซักซ้อมแนวทางการใช้จ่ายงบประมาณ เพื่อช่วยเหลือราษฎรกรณีเกิดสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สรุปว่า ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาใช้จ่ายงบประมาณเพื่อช่วยเหลือราษฎร กรณีเกิดสาธารณภัย ได้ ดังนี้

(๑) การตั้งงบประมาณรายจ่ายไว้ในงบกลาง ประเภทเงินสำรองจ่าย เพื่อกรณีฉุกเฉินที่มีเหตุสาธารณภัยเกิดขึ้น หรือกรณีการป้องกันและยับยั้งก่อนเกิดสาธารณภัย หรือคาดว่าจะเกิดสาธารณภัยหรือกรณีฉุกเฉิน เพื่อบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนของราษฎรเป็นส่วนรวมได้

(๒) การตั้งงบประมาณเพื่อฟื้นฟูเยียวยาหลังเกิดสาธารณภัย ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำโครงการและบรรจุไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่น และตั้งจ่ายในข้อบัญญัติหรือเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี หมวดค่าใช้สอย ประเภทรายจ่ายเกี่ยวเนื่องกับการปฏิบัติราชการที่ไม่เข้าลักษณะรายจ่ายหมวดอื่น ๆ

(๓) การตั้งงบประมาณเพื่อการทำแนวเขตกั้น โดยเป็นการจัดซื้อ เช่น รั้ว ลวดหนาม ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งจ่ายเป็นค่าวัสดุ ประเภท วัสดุสนาม หรือ อาจพิจารณาตั้งจ่ายในลักษณะหมวดงบลงทุน เป็นการจัดจ้างก่อสร้างรั้วลวดหนาม เพื่อเป็นแนวเขตป้องกันกรณีดังกล่าวได้

๒.๑.๒.๙ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- นโยบายการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาช้างป่า การจัดงบประมาณเพื่อการฟื้นฟูป่าอนุรักษ์ การก่อสร้างสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) การเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากช้างป่าบุกรุก การแก้ไขกฎหมาย กฎ และระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การแก้ไขปัญหาช้างป่าประสบความสำเร็จและเป็นรูปธรรม การบริหารจัดการแก้ไขปัญหาช้างป่ามีสภาพปัญหาสำคัญคือ การติดขัดเรื่องงบประมาณ และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยินดีสนับสนุนเงินงบประมาณเพื่อการแก้ไขปัญหา

(๑) การทำประกันภัยช้างป่า กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยินดีที่จะดำเนินการตามแนวคิดของคณะกรรมาธิการวิสามัญที่ได้เสนอแนะแนวทางไว้ แต่ขอให้มีความชัดเจนตามกฎหมายว่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จะสามารถทำประกันภัยช้างป่าได้หรือไม่ อย่างไร

(๒) การเยียวยาพืชผลการเกษตรเสียหาย กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เห็นด้วยกับใช้อัตราการเยียวยาพืชผลการเกษตรเสียหายของกรมชลประทานให้กับผู้ได้รับผลกระทบ แต่อัตราการเยียวยาความเสียหายของกรมชลประทานเป็นการเยียวยาทรัพย์สิน ซึ่งไม่สามารถใช้ได้ตลอดไป นอกจากนี้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้เห็นด้วยกับการกำหนดให้มีการออกระเบียบเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ ทั้งนี้การเร่งรัดแก้ไขกฎหมายเพื่อให้นำเงินในสำนักอุทยานแห่งชาติไปใช้ร่วมกับสำนักอนุรักษ์สัตว์ป่านั้น กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้รายงานประเด็นดังกล่าวแล้ว ต่อกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่เนื่องจากจะต้องให้อนุบัญญัติของพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ และพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ประกาศใช้ก่อน จึงจะดำเนินการแก้ไขในเรื่องเงินรายได้ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๖๐ (๘) และพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๓๒ ต่อไป

(๓) การแก้ไขปัญหาช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีแผนดำเนินการแก้ไขปัญหาช้างป่าจำนวน ๑๓ แผน งบประมาณปี พ.ศ. ๒๕๖๕ เป็นงบค่าใช้จ่ายจำนวน ๒๖ ล้านบาท สำหรับกรณีการแก้ไขปัญหาช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาไนได้รับงบค่าใช้จ่ายเพียงเดือนละ ๑ หมื่นบาทเศษ ปัญหาการแก้ไขปัญหาช้างป่าเพิ่มขึ้น ส่วนงบประมาณจะลดลง

(๔) การแก้ไขกฎหมายเพื่อให้นำเงินในสำนักอุทยานแห่งชาติไปใช้ร่วมกับสำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ร่วมกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในการผลักดันการแก้ไขกฎหมาย พระราชบัญญัติช้างแห่งชาติ และในอนาคตอาจมีคณะกรรมการเพื่อแก้ไขปัญหาช้างป่า นอกจากนี้ร่างพระราชบัญญัติช้างแห่งชาติยังอยู่ระหว่างดำเนินการร่างกฎหมาย ซึ่งกฎหมายฉบับดังกล่าวได้ครอบคลุมถึงเรื่องของช้างบ้านและช้างป่า ในเชิงแนวทางอนุรักษ์

(๕) การแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับความเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในตัวช้างป่า ซึ่งการแก้ไขกฎหมายนั้น เนื่องจากติดขัดในเรื่องความเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในตัวช้างป่า จึงยังไม่สามารถดำเนินการเรื่องต่าง ๆ ได้ หากสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีความเห็นว่าสามารถแก้ไขกฎหมายในลักษณะดังกล่าวได้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ไม่ขัดข้องที่จะดำเนินการ

(๖) ศูนย์กักกันช้างป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ดำเนินการศึกษาจำนวน ๔ ถึง ๕ ศูนย์ ซึ่งการเคลื่อนย้ายช้างป่าจะใช้ระยะทางไม่ไกลมาก และในการเคลื่อนย้ายช้างป่าได้อยู่ระหว่างการดำเนินการศึกษาเรื่องของยากดประสาทสำหรับใช้ในการเคลื่อนย้ายช้างป่า เนื่องจากการเคลื่อนย้ายช้างป่าไกลกว่า ๖ ชั่วโมง เช่น การย้ายข้ามกลุ่มป่าตะวันตก อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ กับกลุ่มป่าภูเขียว – น้ำหนาว เป็นการย้ายในระยะทางไกลเกินกว่า ๖ ชั่วโมง ไม่สามารถดำเนินการได้

๒.๑.๓ แนวทางและการดำเนินงานการแก้ไขปัญหาช้างป่าของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๓.๑ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

(๑) ปัญหาช้างป่าที่มีความเสี่ยงเผชิญหน้าและทำร้ายประชาชน (ช้างป่าเกเร) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีฐานข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องปัญหาช้างป่าจำนวนมาก พร้อมทั้งมีเจ้าหน้าที่เข้าไปศึกษาเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหา ขาดเพียงความร่วมมือจากหน่วยงานทุกภาคส่วนเข้ามาร่วมมือแก้ไขปัญหากันอย่างจริงจัง ทั้งนี้การเกิดปัญหาเรื่องช้างป่ายังมีอีกหลายประเด็นตามมาหลาย ๆ เรื่อง โดยเฉพาะปัญหาความขัดแย้งของชุมชนที่มีความเห็นแตกต่างกันไป ในเรื่องการแก้ไขปัญหาช้างป่าที่เกี่ยวข้องกับการย้ายช้างป่าออกไปจากพื้นที่ชุมชน ดังนั้นการแก้ไขปัญหาช้างป่าจึงต้องใช้ระยะเวลายาวในการแก้ไข หากมีแหล่งน้ำ

อาหารอุดมสมบูรณ์ ช้างป่าย่อมที่จะเดินทางกลับสู่ป่าได้ แต่ก็ต้องมีการเดินทางเพื่อพักในระหว่างทางก่อนจะเข้าสู่ป่าลึก ดังนั้นจึงต้องใช้ระยะเวลานานพอสมควร นอกจากนี้ในเรื่องของการสร้างแหล่งอาหาร แหล่งน้ำ โป่งดินเทียมในพื้นที่ป่าลึกนั้น ใช้เวลาการเดินทางเข้าไป ๒ - ๓ วัน ทางกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้มีการดำเนินการพร้อมกับความร่วมมือจากทหาร

(๒) การจัดการและการแก้ไขปัญหาช้างป่า ปัจจุบันจำเป็นต้องมีการกำหนดแผนงานและการจัดการที่ถูกต้องเหมาะสม เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการและการแก้ไขปัญหาช้างป่า ปัจจุบันกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้จัดทำร่างแผนการจัดการช้างป่าแห่งชาติ (แผน ๒๐ ปี) เป็นกรอบในการอนุรักษ์และการจัดการช้างป่า อย่างไรก็ตามจำเป็นต้องมีการดำเนินการจัดทำแผนการจัดการช้างป่าระดับกลุ่มป่า (แผน ๑๐ ปี) และแผนการจัดการช้างป่าระดับพื้นที่ (แผนการจัดการช้างป่าระยะเร่งด่วน) โดยปัจจุบันมีพื้นที่เร่งด่วนที่ต้องดำเนินการทั้งสิ้น ๕ กลุ่มป่า ได้แก่ กลุ่มป่าตะวันออก กลุ่มป่าแก่งกระจาน กลุ่มป่าดงพญาเย็น – เขาใหญ่ กลุ่มป่าตะวันตก กลุ่มป่าภูเขียว – น้ำหนาว ซึ่งมีองค์ประกอบของกิจกรรมงานสำคัญที่ดำเนินการ ได้แก่

๑) การพัฒนาพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ได้ดำเนินการร่วมกับกรมทรัพยากรน้ำ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กรมปศุสัตว์ ในการเร่งดำเนินงานฟื้นฟูป่า พัฒนาแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร เช่น ทุ่งหญ้าและโป่งดิน ให้มีความอุดมสมบูรณ์ เพื่อดึงช้างป่ากลับสู่ผืนป่าใหญ่ รวมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐและภาคราษฎร

๒) การพัฒนาพื้นที่แนวกันชน ปัจจุบันช้างป่าใช้เป็นที่อยู่อาศัยทั้งอยู่ประจำและออกมาหากินเป็นครั้งคราวในช่วงฤดูแล้ง ได้ประสานงานกับกรมป่าไม้ และกรมทรัพยากรน้ำ ในการดำเนินการพัฒนาแหล่งน้ำ แหล่งอาหารสำหรับช้างป่า ตามเส้นทางการเคลื่อนตัวของช้างป่า สร้างจุดพักช้างในป่าชุมชน เพื่อดึงดูดให้ช้างป่ากลับคืนสู่ป่าใหญ่ รวมทั้งพัฒนาระบบติดตามและเฝ้าระวังช้างป่า โดยจัดตั้งศูนย์เฝ้าระวังช้างป่าด้วยระบบเตือนภัยล่วงหน้า (Elephant smart early warning system) เพื่อกระจายข้อมูลไปยังเครือข่ายเจ้าหน้าที่และชุมชนต่างๆ รอบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ โดยการจัดทำหรือสร้างสิ่งกีดขวาง ป้องกันช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (รั้ว คูกันช้าง รั้วไฟฟ้า) ได้ดำเนินการไปแล้ว ดังนี้ ปลูกกล้าไผ่หนาม ๒๖๔.๕ กิโลเมตร ปรับปรุงคูกันช้าง ๒๙๕ กิโลเมตร ก่อสร้างคูกันช้าง ๓๐๔.๕ กิโลเมตร ก่อสร้างรั้วไฟฟ้า ๑๑๗ กิโลเมตร รั้วกึ่งถาวร ๙๘.๘ กิโลเมตร รวมพื้นที่แนวกั้นชนทั้งสิ้น ๑,๐๗๙.๘ กิโลเมตร

๓) การพัฒนาพื้นที่ชุมชน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่า เริ่มต้นจากการให้ความรู้ สร้างความเข้าใจให้แก่ชุมชนเรื่องพฤติกรรมของช้างป่าและการปฏิบัติต่อช้างป่า ในพื้นที่ท้องถิ่นและราษฎร ในการอยู่ร่วมกันกับช้างป่า รวมทั้งสร้างเครือข่ายชุมชนอนุรักษ์ช้างป่า พัฒนาแหล่งน้ำชุมชนแยกจากแหล่งน้ำช้างป่า ส่งเสริมให้เกิดป่าชุมชนร่วมกับภาครัฐ สร้างกลุ่มอาสาสมัครเฝ้าระวัง ป้องกัน และแจ้งเตือนภัยจากช้างป่า เป็นต้น

๔) การดำเนินการติดตั้งระบบ Warning System ระบบการเฝ้าระวังและการแจ้งเตือน โดยเทคโนโลยีของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ใช้มี ๒ แบบ คือ Real Time Camera Trap และการใช้ระบบติดตามตัวสัตว์โดยตรงหรือ GPS Collar เพื่อช่วยในการแจ้งเตือนเจ้าหน้าที่

ให้สามารถเข้าถึงพื้นที่ที่มีปัญหาได้รวดเร็วมากขึ้น ปัจจุบันขยายผลต่อยอดจากอุทยานแห่งชาติกุยบุรี เริ่มติดตั้งอุปกรณ์ส่งสัญญาณ ๓๖ จุด แต่ยังถือว่าน้อยมาก ช่วยลดความเสี่ยงการปะทะระหว่างราษฎรกับช้างป่า นอกจากนี้ ได้มีการจัดตั้งศูนย์แม่ข่ายเพื่อควบคุมเฝ้าระวังที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาใน และมีเครือข่ายมือถือหรือแท็บเล็ต ๓๖ เครือข่าย ๑ ตัว มีราคาประมาณ ๒๕,๐๐๐ บาท ปัจจุบันจัดซื้อเพิ่มเติม ๙๐ ตัว หรือ ๙๐ เครือข่าย เพื่อติดตั้งเพิ่มเติมในพื้นที่ป่ารอยต่อ การทำงานของระบบแจ้งเตือน เมื่อช้างป่าผ่านบริเวณแนวขอบป่า ข้อมูลจะเข้าระบบคลาวด์หรือส่งข้อมูลมาที่ศูนย์ควบคุม หรือผู้ที่ถืออุปกรณ์รับสัญญาณแล้ว จึงส่งข้อมูลให้ทีมเครือข่ายเร่งรัดดำเนินการผลักดันช้างป่าออกนอกพื้นที่

สำหรับปลอกคอสัญญาณดาวเทียม (GPS Collar) เริ่มดำเนินการใส่ปลอกคอสัญญาณดาวเทียมกับช้างป่าตัวแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๑ มีราคาประมาณ ๑๗๐,๐๐๐ บาทต่อ ๑ ชุด อายุการใช้งาน ๑๐ ปี การคัดเลือกช้างป่าที่จะใส่ปลอกคอสัญญาณดาวเทียมจะพิจารณาจากช้างป่าที่มีความเสี่ยงหรือมีประวัติทำร้ายคน หรือเป็นกลุ่มช้างป่าขนาดใหญ่ที่มีประวัติออกนอกพื้นที่รบกวนราษฎร โดยเป้าหมายของปี พ.ศ. ๒๕๖๓ กำหนดให้ติดตั้งปลอกคอสัญญาณดาวเทียมแก่ช้างป่า ๒๔ ตัว หรือ ๒๔ ฝูง ดำเนินการไปแล้ว ๑๒ ตัว วิธีการรับส่งข้อมูล คือ Real Time สามารถรับส่งข้อมูลได้เป็นนาทีหรือทุก ๆ ชั่วโมงตลอด ๒๔ ชั่วโมง โดยข้อมูลจากปลอกคอสัญญาณดาวเทียมจะถูกส่งไปที่ศูนย์และชุดเคลื่อนที่เร็ว ทำให้สามารถทราบว่าช้างป่าอยู่ ณ จุดใดและจะไปจุดไหน เพื่อหามาตรการป้องกันลดการเผชิญหน้าระหว่างคนกับช้างป่า และศึกษาพฤติกรรมการเดินทาง การออกหากินของช้างป่า

๕) การพัฒนาระบบเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยการบุกรุกช้างป่าของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โครงการดังกล่าวเป็นแผนการจัดการช้างป่าเพื่อแก้ไขปัญหาช้างป่าออกนอกพื้นที่อนุรักษ์บริเวณเขาตะกรุบ ระยะทาง ๑๗ กิโลเมตร ซึ่งยังไม่ได้เริ่มดำเนินการ แต่เป็นแผนการจัดการซึ่งกรมอุทยาน แห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีวัตถุประสงค์ในการจัดหาพื้นที่ให้กับช้างป่าเพื่อควบคุมช้างป่าในการลดความเสี่ยงระหว่างช้างป่ากับชุมชน ซึ่งมีพื้นที่ ๒,๕๐๐ ไร่ โดยการกันช้างมีลักษณะผสมผสานระหว่างรั้วไฟฟ้าและการขุดคูกันช้าง ซึ่งโครงการดังกล่าวอยู่ระหว่างการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างอุปกรณ์รั้วกันช้าง และจะดำเนินการตามแผนงานของปี พ.ศ. ๒๕๖๔ ทั้งนี้การพัฒนาระบบเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยการบุกรุกช้างป่าได้ดำเนินการจัดชุดเฝ้าระวังในพื้นที่ต่อเนื่องจากการติดตั้งระบบ Warning System ในพื้นที่รอยต่อ ๕ จังหวัดอยู่ในระยะเริ่มแรก ซึ่งเพิ่งดำเนินการมาในช่วงระยะเวลา ๕ เดือน มีการประชุมร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการกระจายข้อมูลไปยังระดับอำเภอ แต่การรับทราบข้อมูลและการเข้าถึงข้อมูลอาจจะยังไม่ทั่วถึงหน่วยงานองค์กรปกครองท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่

๖) การทำรั้วกันช้าง คูกันช้าง กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาช้างป่าในเรื่องการระงับและแก้ไขปัญหาในระดับหนึ่ง สำหรับกรณีการทำรั้วกันช้างรอบป่านั้นเห็นว่า เป็นการใช้งบประมาณจำนวนมหาศาล เพราะช้างป่ามีพัฒนาการที่ฉลาดขึ้น สามารถเดินข้ามคูกันช้างได้ แม้กระทั่งการใช้รั้วไฟฟ้ากันช้างป่าทางป่าฝั่งตะวันออกก็พบว่า ช้างป่าสามารถดันรั้วไฟฟ้ากั้นช้างพังลงได้ ส่วนกรณีการผลักดันช้างป่าเข้าไปในป่าเคยได้ดำเนินการมาแล้ว โดยผลักดันไปได้ไกลถึง ๕๐ – ๖๐ กิโลเมตร แต่ช้างป่าก็ยังสามารถเดินกลับมาพื้นที่ป่าดังเดิมได้ รวมถึงการทำรั้วกึ่งถาวรหรือ

รั้วถาวรเริ่มแรกก็สามารถป้องกันช้างป่าบุกรุกได้ แต่ในระยะเวลาที่เนิ่นนานขึ้นไป ช้างป่าก็เกิดการเรียนรู้และสามารถออกมานอกผืนป่าได้อีก ดังนั้นวิธีการที่สามารถกันช้างป่าและได้ผลดีที่สุดคือ ต้องไม่ให้มีช่องว่างระหว่างบริเวณรั้วกันช้าง เพื่อให้ช้างป่าดันตัวออกมาจากป่าได้ หรืออาจจะมีรั้วถาวรขนานข้างกับคูกันช้างก็ช่วยป้องกันช้างป่าได้อีกแนวทางหนึ่ง ปัจจุบันกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ดำเนินการทดลองเกี่ยวกับเรื่องการก่อสร้างรั้วถาวรควบคู่ไปกับการปลูกป่าไผ่หนาม และจะเห็นได้ว่าปัจจุบันยังไม่มีวิธีการที่ป้องกันช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ได้อย่างถาวร แต่สามารถมีวิธีการเพื่อยืดระยะเวลา ในการแก้ไขปัญหาไม่ให้ช้างป่าออกมานอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ได้ ทั้งนี้ วิธีการที่จะสามารถแก้ปัญหาได้อย่างถาวรคือ การดึงช้างป่ากลับบ้านหรือกลับป่าอนุรักษ์ เพราะเมื่อมีการทำแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร โป่งดินเทียม ให้กับช้างป่าได้อย่างอุดมสมบูรณ์ บริเวณป่าซึ่งถือเป็นบ้านของช้างป่าแล้ว ช้างป่าก็ย่อมที่จะอยากกลับคืนเข้าสู่ป่าได้ดังเดิม นอกจากนี้ที่ผ่านมาการดำเนินการสร้างแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร โป่งดินเทียมให้กับช้างป่า มักจะสร้างบริเวณแนวถนน ช้างป่าก็จะรุกป่าออกมาได้ง่าย ทั้งนี้การจะร่วมมือกันแก้ปัญหาเรื่องช้างป่าบุกรุกนั้น ต้องร่วมมือกันจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

๗) ศูนย์กักกันช้างป่าชั่วคราว เพื่อจัดการช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ปัจจุบันกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีโครงการจัดการช้างป่าที่ออกนอกเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์จำนวน ๑ แห่ง ได้แก่ พื้นที่บริเวณเขาตะกรุบ ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาไน ตั้งอยู่ในท้องที่ตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ ๒,๙๔๑ ไร่ มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบกลางหุบเขาล้อมรอบไปด้วยภูเขาทุกทิศทาง ยกเว้นทางด้านตะวันออกที่ติดกับหมู่บ้าน สำหรับรองรับการเคลื่อนย้ายช้างป่าที่ออกหากินนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ขณะเดียวกันในส่วนของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ทำการศึกษาและสำรวจเพื่อจัดพื้นที่กักกันทั้งป่าชั่วคราวอื่น ๆ ซึ่งอยู่ในส่วนของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๒ ศรีราชา จำนวน ๗ แห่ง แหล่งที่ ๑ จังหวัดฉะเชิงเทรา บริเวณหน่วยพิทักษ์ป่าภูไท บ้านสามพราน ตำบลคลองตะเกรา อำเภอท่าตะเกียบ เนื้อที่ประมาณ ๒๖๘ ไร่ บริเวณที่ ๒ บริเวณอ่างเก็บน้ำตำบลท่ากระดาน อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา เนื้อที่ ประมาณ ๑๐๐ ไร่ แหล่งที่ ๓ จังหวัดชลบุรี บริเวณพื้นที่เขาใหญ่ ตำบลพลวงทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี เนื้อที่ประมาณ ๒๐๐ ไร่ แหล่งที่ ๔ จังหวัดจันทบุรี รวมมีจำนวน ๔ แห่ง คือ บริเวณที่ ๑ ตำบลพวา อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี เนื้อที่ประมาณ ๒๖๐ ไร่ บริเวณที่ ๒ ตำบลทับไท อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี เนื้อที่ประมาณ ๒๖๐ ไร่ บริเวณที่ ๓ ตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ประมาณ ๙๕๐ กว่าไร่ และบริเวณที่ ๔ บริเวณป่าถาวรและเขตปฏิรูปที่ดินตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน เนื้อที่ประมาณ ๙๕๐ ไร่ และในการจัดทำพื้นที่กักกันช้างป่าเป็นการจัดทำพื้นที่กักกันชั่วคราว ซึ่งจำเป็นต้องมีการศึกษาอย่างรอบคอบ และต้องทำการประชาพิจารณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยเฉพาะชุมชนโดยรอบพื้นที่ให้ความเห็นชอบ ทั้งนี้แผนดำเนินการในส่วนของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้อยู่ระหว่างการทำการศึกษา เมื่อศึกษาเสร็จแล้ว จะมีการทำประชาพิจารณ์อีกครั้ง ปัจจุบันกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ดำเนินการที่เขาตะกรุบมีเนื้อที่เกือบ ๓๐๐๐ ไร่

๒.๑.๓.๒ สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า

(๑) แนวทางการแก้ไขปัญหาช้างป่า สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่าได้ดำเนินการ โดยแผนดังกล่าว จะบริหารจัดการเป็นรายกลุ่มป่าออกไป ทั้งนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ และในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ และเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดมาร่วมประชุม เพื่อร่างแผนการดำเนินการและส่งแผนลงไปยังพื้นที่ เพื่อทำประชาพิจารณ์ จากนั้นจึงประกาศใช้เป็นแผนการจัดการช้างป่าระดับกลุ่มป่า (แผน ๑๐ ปี) นอกจากนี้ยังรวมถึงแผนงานการดำเนินการก่อสร้างต่าง ๆ และแผนงานการซ่อมแซม แต่ยังติดเงื่อนไขสำคัญคืองบประมาณไม่เพียงพอ ส่วนการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ป่าอนุรักษ์นั้น เป็นการแก้ไขปัญหาในระยะยาว และนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์จะเป็นการแก้ไขปัญหาในระยะสั้น โดยเฉพาะงบประมาณที่จัดสรรให้กับเครือข่ายที่ดูแลเรื่องช้างป่าเครือข่ายละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท รวม ๒๐๐ เครือข่าย เป็นเงินที่ต้องจัดสรรงบประมาณให้รวมทั้งสิ้น ๒๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท แต่ก็ไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ สำหรับกรณีในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ นั้น กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้รับการจัดสรรงบเพียง ๒๔ เปอร์เซ็นต์ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ ได้รับการจัดสรรงบ ๑๑.๖๓ เปอร์เซ็นต์ เพราะฉะนั้นแผนการต่าง ๆ ที่สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่าเคยเสนอหรือกำหนด จึงไม่สามารถดำเนินการได้ ด้วยมีข้อจำกัดในเรื่องงบประมาณไม่เพียงพอ ส่วนเรื่องกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช นั้น จะไม่พบปัญหาอุปสรรคใด ๆ และจะเกี่ยวข้องกับกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ในกรณีการเพิกถอนโดยพนักงานเจ้าหน้าที่และอธิบดีอนุมัติโครงการต่างๆ

ส่วนแผนยุทธศาสตร์จำนวน ๖ ยุทธศาสตร์นั้น ดำเนินการภายใต้แผนกิจกรรมการจัดการแก้ไขปัญหาช้างป่าและสัตว์ป่าออกนอกพื้นที่ราษฎร ซึ่งเป็นแผนที่ได้รับงบประมาณการสนับสนุนจากงบประมาณรายปี ถึงแม้ว่าอาจจะเป็นสัดส่วนที่ไม่มากนักตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ เป็นต้นมา ในยุทธศาสตร์ที่เป็นงบลงทุนและเครือข่ายจะไม่ค่อยได้รับการสนับสนุน กรอบยุทธศาสตร์ที่ ๒ เรื่องของการจัดทำสิ่งกีดขวาง ไม่ค่อยได้รับการจัดสรรงบประมาณ ซึ่งเป็นงบลงทุนที่มีงบประมาณค่อนข้างสูงในแต่ละปี ส่วนที่ ๒ เป็นเรื่องของการพัฒนาเครือข่ายอาสาสมัครป้องกันเฝ้าระวังช้างป่า รวมไปถึงการจัดตั้งชุดเฉพาะกิจในการผลักดันช้างป่า ซึ่งจะตรงกับยุทธศาสตร์ที่ ๒ ทั้งสองยุทธศาสตร์นี้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ – ๒๕๖๔ ไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ ทำให้การดำเนินงานตามแผนงานล่าช้าออกไป จึงต้องการให้สนับสนุนยุทธศาสตร์ที่ ๒ และยุทธศาสตร์ที่ ๓ ซึ่งเป็นเรื่องเร่งด่วน

(๒) การจัดสร้างสถานที่กักกันช้างป่า จำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาถึงองค์ประกอบความเหมาะสมในการจัดสร้างสถานที่กักกันช้างป่า และกรณีการจัดสร้างสถานที่จัดการกักกันช้างป่าดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นกรณีเร่งด่วน จะมีผู้เชี่ยวชาญและคณะทำงานลงไปประเมินศักยภาพของพื้นที่ และคาดว่าดำเนินการแล้วเสร็จภายในสัปดาห์แรกของเดือนเมษายน ๒๕๖๔ ทั้งนี้กรณีพื้นที่ที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้นำเสนอว่ามีจำนวน ๗ แห่ง ในการจัดสร้างสถานที่จัดการช้างป่านั้น เมื่อทำการประเมินศักยภาพของพื้นที่แล้วอาจจะมีความเหมาะสมในการจัดสร้างได้ถึง ๗ แห่ง หรืออาจจะไม่สามารถดำเนินการก่อสร้างได้ และการดำเนินการศึกษาถึงความเหมาะสมดังกล่าว กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จะได้ดำเนินการเพื่อให้เกิด

ความคืบหน้าต่อไป ทั้งนี้การศึกษาถึงความเหมาะสมในการจัดสร้างสถานที่กักกันช้างป่านั้น ควรมีความครอบคลุมทั้งในป่าตะวันตก และป่าตะวันออกด้วย

กรณีศึกษาถึงความเหมาะสมในการจัดตั้งสถานที่กักกันช้างเขาวง สามารถดำเนินการได้หรือไม่ อย่างไรนั้น เห็นว่า สถานที่ดังกล่าวซึ่งเป็นพื้นที่รอยต่อระหว่างจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดระยอง กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีความยินดีในเรื่องการเสนอพื้นที่เข้ามา เพื่อนำไปพิจารณาถึงความเหมาะสมสำหรับใช้ในการจัดสร้างสถานที่กักกันช้างป่า โดยเฉพาะพื้นที่ที่ราษฎรเสนอมา เพราะแสดงให้เห็นว่าราษฎรมีความยินยอมและให้ความร่วมมือในการจัดสถานที่กักกันช้างในบริเวณดังกล่าว แต่ทั้งนี้การจัดสร้างสถานที่กักกันช้าง จำเป็นจะต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และความร่วมมือจากราษฎรในพื้นที่เป็นสิ่งสำคัญ สำหรับสูตรในการคิดคำนวณที่จะนำช้างมากักกันได้ในแต่ละพื้นที่ และการใช้งบประมาณเพื่อดำเนินการนั้น ต้องคำนึงถึงความเหมาะสม เช่น กรณี สถานที่กักกันช้างเขาตะกรุบที่มีพื้นที่เกือบ ๓,๐๐๐ ไร่ ในพื้นที่ ๑๒ กิโลเมตร จะใช้งบประมาณจัดสร้าง ๒๐ กว่าล้านบาท และส่วนใหญ่จะมีการใช้งบประมาณเพื่อการปลูกสร้าง เช่น สร้างคูกันช้าง และรั้วไฟฟ้า เส้นทางถนนตรวจการณ์ และงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ จำนวน ๔๘ ล้านบาท จะนำมาใช้ในส่วนของการดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างให้มีความเป็นมาตรฐานแข็งแรงขึ้นกว่าเดิม เพื่อรองรับการป้องกันช้างที่มีขนาดใหญ่ รวมไปถึงการพัฒนาพื้นที่เขาตะกรุบเป็นสถานที่รองรับช้าง

(๓) ศูนย์กักกันช้างป่าชั่วคราว กรณีของศูนย์กักกันช้างป่าเขาตะกรุบ ใช้สำหรับจัดการช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ รวมมีพื้นที่เกือบ ๓,๐๐๐ ไร่ และจะรับการกักกันเฉพาะช้างตัวผู้เคยรับได้สูงสุดจำนวน ๔ ตัว มีการแบ่งแยกพื้นที่เป็นโซน เช่น โซนแรกรับ จะมีการแยกย่อยเป็นส่วน ๆ หรือห้องเพื่อจัดการช้างป่าในแต่ละตัวไป ดังนั้นการจัดการพื้นที่ในโครงการเขาตะกรุบยังสามารถที่จะรองรับช้างป่าโดยเฉพาะช้างตัวเมียได้อีกหลายตัว แต่จำนวนเท่าไรนั้นย่อมขึ้นกับองค์ประกอบของช้างแต่ละตัวจะไม่เหมือนกัน โดยคำนึงถึงสถานที่ที่แบ่งแยกระหว่างช้างตัวผู้ ช้างตัวเมีย รวมไปถึงในเรื่องของขนาดของห้องที่แบ่งซอยย่อยระบบ ฉะนั้นโดยวิธีคิดของโครงการจัดการทางออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์หรือพื้นที่กักกันจะมีรูปแบบของการจัดการในการแบ่งพื้นที่ที่มีอยู่จำกัดให้เป็นห้องไป และในส่วนของพื้นที่เขาตะกรุบสามารถใช้เป็นพื้นที่รองรับช้างได้อีกถึง ๑๐ ตัว แต่ในขณะเดียวกันพื้นที่อื่น ๆ ที่มีการศึกษาเรื่องของการจัดการพื้นที่กักกันช้างก็ยังมีอีก ๗ แห่ง อยู่ในขั้นตอนของการศึกษา เนื่องจากว่าเป็นพื้นที่ที่ได้มีการทำเป็นข้อเสนอขึ้นมาสำหรับกักกันช้าง ซึ่งกรมอุทยานฯ ยังไม่ได้ประเมินศักยภาพของพื้นที่จริง แต่ทั้งนี้ส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่อยู่ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์คือ ป่าสงวนแห่งชาติ หรือในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอุทยานแห่งชาติ เป็นสำคัญ ในระยะยาวนั้นไม่ได้ต้องการให้ช้างป่าอยู่นอกพื้นที่ป่า ดังนั้นในส่วนของมาตรการการทำพื้นที่กักกันขึ้นมาก็จะเป็นการรองรับช้างแบบชั่วคราว ซึ่งจะสอดคล้องกับประชากรของช้างป่าที่อยู่ในแต่ละส่วนของป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด หรือพื้นที่ป่าอนุรักษ์อื่น ๆ

สำหรับการบริหารจัดการเรื่องอาหารช้างป่าสถานที่กักกันช้างเขาตะกรุบ ได้ดำเนินการควบคู่ไปทั้ง ๒ ส่วน คือ พื้นที่แรกรับช้างป่าเข้ามาจะเป็นบริเวณพื้นที่แคบ และเป็นพื้นที่ที่ต้องบังคับรวมทั้งต้องระวังเรื่องสุขภาพช้างเป็นสำคัญ ฉะนั้นในห้วงระยะเวลาแรกซึ่งเป็นพื้นที่แคบจำนวน ๔ ไร่ จะมีการให้อาหารช้าง

กินไปพลางก่อน เช่น กล้วย หรือหัวปลี ส่วนพื้นที่ที่เป็นในระดับขยายจะมีพื้นที่ประมาณ ๑๐๐ ถึง ๑,๐๐๐ ไร่ จะเป็นพื้นที่ที่ได้มีการประเมินถึงเรื่องแหล่งอาหาร และแหล่งน้ำของช้างไว้ด้วยแล้ว จึงได้มีการปล่อยช้างป่าเพื่อหาอาหารกินเองได้อย่างอิสระตามธรรมชาติ โดยมีทีมสัตวแพทย์หรือสัตวบาลคอยกำกับดูแลเรื่องสุขภาพและสวัสดิภาพของช้าง ส่วนกรณีสถานที่กักกันช้างเขาตะกรุบ ช้างสีดอแดงหนีออกมาจากสถานที่กักกันช้างเกิดจากสภาพปัญหา เนื่องจากช้างป่ามีความสามารถในการเอาชนะสิ่งกีดขวางได้ และมีความแตกต่างตามอุปนิสัยของแต่ละตัวโดยจะเห็นได้ว่าช้างเอเชียจะมีน้ำหนักโดยเฉลี่ย ๕ - ๖ ตัน/ตัว มีความสูง ๒ - ๓ เมตร เมื่อมีการออกแบบทางวิศวกรรมของสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) ตามมาตรฐานของสิ่งกีดขวาง เพื่อรองรับการป้องกันช้างออกจากป่าจะยึดในเกณฑ์เฉลี่ยนี้ด้วย แต่กรณีที่เป็นช้างสีดอแดงเป็นช้างที่มีขนาดตัวใหญ่มาก มีขนาดน้ำหนักต่อตัวหนักถึง ๘ - ๙ ตัน จึงไม่สามารถป้องกันช้างสีดอแดงได้

ทั้งนี้ ศูนย์กักกันช้างเขาตะกรุบ เดิมแนวป้องกันเป็นแนวผสมผสานคือ ใช้คูกันช้างและรั้วไฟฟ้าซึ่งมีค่าบำรุงรักษาและมีความเปราะบางค่อนข้างสูง แต่ในส่วนของปีงบประมาณ ๒๕๖๔ ได้รับเงินในการซ่อมแซมปรับปรุงจำนวน ๔๘ ล้านบาทเศษ จะเปลี่ยนรูปแบบไปเป็นลักษณะของคอนกรีตอัดแรงคล้ายกับการสร้างเพนียด ทั้งนี้กรอบวงเงินที่ได้รับอาจจะไม่ครบถ้วนรอบพื้นที่ ๑๒ กิโลเมตร รอบศูนย์กักกันช้างเขาตะกรุบ แต่อย่างไรก็ตามข้อกังวลที่ว่าพื้นที่ในศูนย์กักกันช้างเขาตะกรุบจำนวน ๒,๙๑๖ ไร่ จะรองรับช้างได้กี่ตัวนั้น เห็นว่าพื้นที่ขนาดดังกล่าวจะรองรับช้างได้ไม่มาก ถ้าเป็นช้างตัวผู้ เพราะฉะนั้นรูปแบบของการซ่อมแซมและการดีไซน์จะแบ่งออกเป็นโซน เพื่อซอยย่อยพื้นที่ให้สามารถรองรับประชากรช้างหรือจำนวนช้างที่เราเคลื่อนย้ายเข้าสู่ศูนย์กักกันช้างเขาตะกรุบได้มากขึ้น ก็จะเป็นการจำกัดพื้นที่ แต่ทั้งนี้จะเห็นว่าในรูปแบบของการพัฒนาศูนย์กักกันช้างเขาตะกรุบก็ไม่ได้เป็นเรื่องของการทำแนวป้องกันอย่างเดียว แต่ยังมีในเรื่องของการพัฒนาพืชอาหาร และการเสริมแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร ภายในพื้นที่เขาตะกรุบ เพื่อให้รองรับตัวช้างที่จะมีการเคลื่อนย้ายเข้าในพื้นที่โครงการ

(๔) การจัดทำสิ่งกีดขวางกรณีคูกันช้างและรั้วกันช้าง การดำเนินงานที่ผ่านมากรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการสร้างรั้วกันช้างมาตั้งแต่แรก และในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ได้รับงบประมาณในการจัดทำรั้วกึ่งถาวรคอนกรีตที่ร้อยด้วยเหล็ก ซึ่งได้รับแบบมาจากอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และมีการลงนามในสัญญาจัดซื้อจัดจ้างเมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๔ ซึ่งได้มีการประเมินผลและติดตามว่า สามารถที่จะป้องกันช้างป่าได้ ถึงแม้ว่าอาจจะยังมีจุดอ่อนในบางส่วนที่จะต้องดูแลในเรื่องของการเป็นชั้น แต่ในส่วนของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ที่ดำเนินการในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ และสำเร็จภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ คาดว่าน่าจะป้องกันช้างป่าออกนอกพื้นที่ และลดความเสี่ยงที่ช้างป่าออกนอกพื้นที่รบกวนราษฎรได้ ถึงแม้จะไม่ร้อยเปอร์เซ็นต์แต่ได้รับต้นแบบและสถิติของการป้องกันช้างป่าจากอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ซึ่งทางคณะกรรมาธิการวิสามัญก็ได้ไปตรวจสอบสภาพพื้นที่ และได้เห็นประสิทธิภาพของรั้วกันช้าง จึงน่าจะเป็นแนวทางให้ประกอบการพิจารณาการสร้างรั้วกึ่งถาวรที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ดำเนินการ

กรณีการจัดทำสิ่งกีดขวางกรณีคูกันช้าง และรั้วกันช้างที่จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดฉะเชิงเทรา ที่ได้สร้างแล้วมีสภาพชำรุดและยังไม่ได้รับการซ่อมแซม ทำให้ไม่สามารถกันช้างป่าออกนอกพื้นที่ได้

เป็นงบประมาณจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ทหารเรือ โดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เห็นว่า เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของราษฎรจึงได้อนุญาตให้จัดทำในพื้นที่ของกรมอุทยานแห่งชาติ ฯ และหน่วยงานต่าง ๆ ที่ขออนุญาตได้ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างเอง ตามแบบที่เสนอมา ณ ขณะนั้น อาจจะประสบผลสำเร็จบ้างและมีอุปสรรคบ้าง ทางกรมอุทยานแห่งชาติ ฯ ได้นำบทเรียนต่าง ๆ ที่ประสบผลสำเร็จถอดออกมาเป็นแบบปัจจุบัน และเสนอเป็นแนวคิดไว้ในราคา ๑.๕ ล้านบาท ต่อระยะทางหนึ่งกิโลเมตร

๒.๑.๓.๓ สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) หรือ GISTDA

(๑) แนวทางการจัดการแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุก โดยการนำเทคโนโลยีอวกาศและข้อมูลภูมิสารสนเทศจากข้อมูลดาวเทียม เพื่อส่งเสริมภารกิจการแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกประกอบด้วย

๑) การทำ Mapping แหล่งอาหาร และแหล่งน้ำ บริเวณที่พบช้างป่า การนำข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินมาวิเคราะห์กับจำนวนครั้งที่พบช้างป่า สามารถนำมาเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์พื้นที่ของช้างป่า เช่น แหล่งอาหาร แหล่งน้ำ พฤติกรรมการหากิน และเส้นทาง เป็นต้น

๒) การวิเคราะห์หาพื้นที่เสี่ยงอันตรายจากช้างป่า จะมีการนำตำแหน่งช้างป่าที่พบมาวิเคราะห์หาพื้นที่เสี่ยงอันตรายจากช้างป่า เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนบริหารจัดการพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม

๓) การติดตามช้างป่าจากภาพถ่ายดาวเทียมรายละเอียดสูง และโดรน (Drone) โดยการนำภาพถ่ายที่ได้มาใช้ในการติดตามจำนวนของช้างป่า พฤติกรรม และแหล่งที่พบ เพื่อสนับสนุนการวางแผนต่อไป แต่ก็ยังมีข้อจำกัด หากพื้นที่ป่าเป็นป่าโปร่งก็จะถ่ายภาพช้างป่าได้ชัดเจน แต่ถ้าพื้นที่ป่าเป็นป่าทึบก็จะเห็นภาพช้างป่าไม่ชัดเจน อาจเห็นเพียงภาพต้นไม้

๔) การติดตามช้างป่าโดยใช้กล้องอินฟาเรดติดตั้งบนโดรน (Drone) เป็นการใช้ระบบจับความร้อน ในกรณีที่ช้างป่าหากินในเวลากลางคืน จะช่วยให้การมองเห็นได้ชัดเจนขึ้น

๕) การใช้ระบบ GPS Tracking เพื่อติดตามช้างป่าโดยนำมาติดที่ช้างป่าแล้วทำระบบติดตามโขลงช้างป่า ผ่านทาง Web และ Mobile Application เพื่อใช้ในการดูพฤติกรรม เส้นทางการเคลื่อนย้ายตัวของโขลงช้าง เป็นต้น

๖) การใช้ระบบแจ้งเตือนภัยจากการบุกรุกจากช้างป่าจากข้อมูล GPS / Sensor / Geo – fence การจัดทำระบบแจ้งเตือนภัยจากการบุกรุกของช้างป่าโดยใช้ข้อมูลจาก GPS - Collar ร่วมกับการกำหนดรั้วเสมือน Geo - fence และการติดตั้ง Sensor ในบริเวณที่เหมาะสม เมื่อช้างป่าข้าม Geo - fence หรือผ่านเข้ามาในระยะที่กำหนด ระบบจะมีการแจ้งเตือนไปยัง Mobile Application ของเจ้าหน้าที่ชุดผลักดันช้าง เจ้าของพื้นที่ หรือผู้อยู่อาศัยบริเวณนั้น

(๒) แนวคิดในการแก้ไขปัญหาช้างป่า โดยใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศกำหนดโซนนิ่ง (Zoning) เพื่อความปลอดภัยต่อช้างป่าและราษฎร ได้กำหนดให้มีเส้นแบ่งเขตที่ชัดเจนไม่ทับซ้อน และกำหนดให้จัดหาแหล่งน้ำ และแหล่งอาหาร ที่มีความเพียงพอต่อความต้องการของช้างป่า รวมถึงกำหนดให้จำกัดจำนวนช้างป่าให้มีความเหมาะสมกับขนาดของพื้นที่ ส่วนการนำเทคโนโลยีมาติดตาม และเฝ้าระวังปัญหาช้างป่าบุกรุกที่ทำกิน ประกอบด้วย

๑) การจัดทำฐานข้อมูลเชิงพื้นที่และวิเคราะห์หาพื้นที่เหมาะสมของแหล่งอาหารและแหล่งน้ำของช้างป่า ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง เช่น ขอบเขตที่ดินทำกินของชาวบ้าน และขอบเขตป่าอนุรักษ์ เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการวิเคราะห์เชิงพื้นที่ การวิเคราะห์เชิงพื้นที่เพื่อกำหนดโซนนิ่ง (Zoning) ระหว่างพื้นที่ทำกินของราษฎรกับช้างป่าเพื่อใช้เป็นข้อมูลที่ใช้สนับสนุนการวางแผนบริหารจัดการพื้นที่ และกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างราษฎรกับช้างป่า การวิเคราะห์หาพื้นที่ที่เหมาะสมของแหล่งอาหารและแหล่งน้ำของช้างป่าในพื้นที่อนุรักษ์ เพื่อผลักดันให้ช้างป่าอยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ได้อย่างยั่งยืน

๒) การใช้ปัจจัยเชิงพื้นที่วิเคราะห์หาพื้นที่เสี่ยงอันตรายจากช้างป่า ประกอบด้วยการรวบรวมปัจจัยที่เกี่ยวข้องเชิงพื้นที่ที่ทำให้ช้างป่าออกมาบุกรุกที่ทำกิน เช่น จำนวนการพบช้างป่า ดัชนีชี้วัดความสมบูรณ์ของแหล่งอาศัยช้างป่า ชนิดดิน แหล่งอาหาร โป่ง แหล่งน้ำ ความลาดเอียงของพื้นที่ ชนิดป่า เป็นต้น การวิเคราะห์หาพื้นที่เสี่ยงอันตรายจากช้างป่า (รูปแบบของ Heat Map) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนบริหารจัดการและการกำหนดกลยุทธ์สำหรับป้องกัน ติดตาม และเฝ้าระวังช้างป่าบุกรุก

๓) การประเมินความเหมาะสมของจำนวนช้างป่ากับขนาดของพื้นที่ ประกอบด้วยการสำรวจจำนวนช้างป่าในแต่ละพื้นที่ การกำหนดขนาดพื้นที่ทำกินของช้างป่าในแต่ละพื้นที่ การประเมินความเหมาะสมของจำนวนช้างป่ากับขนาดของพื้นที่ การหาแนวทางการแก้ไขปัญหาจำกัดจำนวนช้างป่าให้มีความเหมาะสมกับขนาดของพื้นที่

๔) การพัฒนาระบบเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยการบุกรุกช้างป่า ผ่าน Mobile Application ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) โดยรวบรวมฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศต่างๆ เพื่อใส่ในระบบออกแบบ และพัฒนาระบบเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยการบุกรุกช้างป่า ผ่าน Mobile Application

๒.๑.๓.๔ กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด กองทัพเรือ

(๑) แนวรั้วกันช้าง คูกันช้าง กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด รับผิดชอบในการสนับสนุนกำลังพลและยุทโธปกรณ์ให้กับหน่วยงานหลัก เพื่อป้องกันไม่ให้ช้างป่ารุกล้ำที่ทำกินและผลักดันช้างป่ากลับสู่ป่า สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้น สิ่งสำคัญคือจะนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมได้อย่างไร โดยรั้วกันช้าง คูกันช้าง ที่ได้ดำเนินการสร้างเสร็จใหม่ ๆ นั้น สามารถป้องกันช้างป่าบุกรุกออกนอกป่าอนุรักษ์ได้จริง แต่มีปัญหาคือยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ แต่เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่ง จะเกิดการทรุดโทรมของรั้วกันช้าง คูกันช้าง เนื่องจากน้ำฝนชะหน้าดินก็จะไม่สามารถป้องกันช้างป่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(๒) การสำรวจเรื่องรั้วกันช้างและคูกันช้างในจังหวัดจันทบุรี กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด เป็นหน่วยสำรวจและสนับสนุนการดำเนินงานของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ในการดำเนินการสร้างรั้วกันช้าง คูกันช้าง ภารกิจในการกำหนดเส้นทางการขุดคูกันช้างไม่ได้อยู่ในภารกิจ และกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด จังหวัดจันทบุรี ได้ดำเนินการขุดคูกันช้างแล้วจำนวน ๘๕ กิโลเมตรเศษ แบ่งเป็นห้วง ๆ ไม่ได้ต่อเนื่องกัน สืบเนื่องจากเรื่องงบประมาณมาจาก ๓ แหล่ง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มูลนิธิอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด และกองทัพเรือ สำหรับรูปแบบคูกันช้าง

ตามที่คณะกรรมาธิการวิสามัญได้นำเสนอว่ายังไม่ได้ผลมากนัก เห็นได้ว่าแบบที่กำหนดมานั้นได้มาจากการลองปรับเปลี่ยนรูปแบบเอง ไม่ใช่มาจากการวิจัยหรือศึกษาที่แน่นอน หากแนวคิดการสร้างคูกันช้างได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมาธิการวิสามัญน่าจะกำหนดแบบที่ใช้ได้ในอนาคตต่อไป และได้รับการประสานจากเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาวว่า มีแผนดำเนินงานสร้างคูกันช้างอีกจำนวนสองพื้นที่ คือ ๒๐ กิโลเมตร และ ๔๐ กิโลเมตร แต่ยังไม่ได้รับการยืนยันว่าปีงบประมาณใด สำหรับการสร้างรั้วกันช้างจำนวน ๓ ตำบล ของอำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี เป็นงบประมาณของท้องถิ่นสร้างรั้วกันช้างประกอบคูกันช้าง

๒.๑.๓.๕ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

- การดำเนินงานการแก้ไขปัญหาช้างป่า การช่วยเหลือในเรื่องภัยที่เกิดจากช้างป่าเป็นการป้องกันบรรเทาสาธารณภัย เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมในกระบวนการตั้งแต่เรื่องของการป้องกันและหน้าที่ในเรื่องการป้องกันด้วยวิธีการต่าง ๆ ถ้าเป็นสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) ที่ต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กอาจจะทำไม่ได้ อาจจะต้องให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดไปดำเนินการในส่วนของการเยียวยา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และมีระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการช่วยเหลือราษฎรตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกลไกหลักในการให้ความช่วยเหลือ และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นไม่ขัดข้องหากคณะกรรมาธิการวิสามัญจะมอบหมายให้ไปดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องในกระบวนการทั้งหมด

๒.๑.๓.๖ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

- แนวทางการแก้ไขปัญหา กรณีที่องค์กรหรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องซึ่งมีหน้าที่และอำนาจในการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกทำร้ายประชาชนได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิต รวมทั้งทำลายพืชผลการเกษตรเสียหายต่อเนื่องกันมายาวนานนับสิบปี เพิกเฉยไม่ดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม โดยหลักการทำงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติคือการทำงานในระดับสากล ซึ่งกติการะหว่างประเทศ หรืออนุสัญญา หรือภาคีที่เข้าไปเป็นภาคีด้านสิทธิมนุษยชนมีจำนวนทั้งหมด ๙ ภาคี แต่ประเทศไทยเข้าไปเป็นภาคีจำนวน ๗ ภาคีหลัก ๆ คือ เรื่องสิทธิพลเมือง สิทธิทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องช้าง และกติกาจะถ่ายทอดมายังรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในเรื่องสิทธิและเสรีภาพในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน สำหรับกรณีที่ประชาชนถูกทำร้ายโดยช้างป่า การทำงานตามหลักการของสิทธิเมื่อเข้าเป็นภาคีจะมีหลักใหญ่ ๆ จำนวน ๓ ประการ คือ หลักในการเคารพ คือ รัฐต้องไม่เข้าไปแทรกแซงการใช้สิทธิ หลักการปกป้องคุ้มครอง เมื่อประชาชนถูกละเมิดสิทธิ รัฐมีหน้าที่เข้าไปดูแลคุ้มครอง และหลักการทำสิทธินั้นให้เป็นจริง หมายความว่า เมื่อเป็นภาคีกับกติกาด้านสิทธิมนุษยชน และสิทธิที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดไว้ สิทธิใดที่ยังไม่เกิดผลในทางปฏิบัติให้เป็นจริง รัฐมีหน้าที่ทำให้สิทธินั้นเกิดผลเป็นจริง เพราะฉะนั้นตามหลักการหน่วยงานของรัฐจะต้องเข้ามาทำหน้าที่ ๓ ส่วน ในเรื่องของช้างป่า ทั้งนี้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาตินั้น ได้เคยตรวจสอบเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการสร้างคูกันช้างรุกล้ำที่ดินของประชาชน กรณีตัวอย่าง ณ บริเวณป่ารอยต่อ จังหวัดชลบุรี เนื่องจากว่ามีการสร้างโดยประชาชนไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้อง และไม่ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการคิด การทำ จึงได้มีการร้องเรียนและประเด็นที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตรวจสอบเป็นประเด็นหน่วยงานรัฐที่เข้ามาดำเนินการและไปกระทบสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยตรวจสอบการใช้อำนาจ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติให้ความสำคัญว่า ถ้าการดำเนินโครงการลักษณะดังกล่าว ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการ และแสดงความคิดเห็น ทั้งนี้ในกรณีที่โครงการลักษณะดังกล่าว เกิดผลกระทบกับประชาชน

หน่วยงานของรัฐต้องเยียวยาความเสียหาย ทั้งนี้ในเรื่องของช้างป่า ตามที่คณะกรรมาธิการวิสามัญ ได้เสนอความเห็นว่า หน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงในการจัดการปัญหาช้างป่า คือ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช หรือ หน่วยงานอื่น ที่มีหน้าที่จะต้องดูแลทุกข์สุขของประชาชน หากเมื่อยังไม่ทราบว่าช้างเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ใด แต่ช้างป่าได้ทำความเดือดร้อนเสียหายให้กับประชาชนเสียชีวิตต่อเนื่องมาเป็น ๑๐ ปี หรือทรัพย์สินเมื่อประชาชนถูกละเมิดจากช้างป่า หน่วยงานของรัฐจึงต้องมีหน้าที่ไปดูแลในพื้นที่ดังกล่าว เพื่อดูแลชีวิตของประชาชน หากมีกรณีที่มีการส่งเป็นเรื่องร้องเรียนในส่วนของลักษณะแบบนี้เข้ามายังคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติแล้ว การทำหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จะไม่ได้เข้าไปตรวจสอบโดยตรงว่าช้างกระทำกับคนและเกิดความเสียหายอย่างไรบ้าง แต่จะดำเนินการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งต้องพิจารณาว่าพื้นที่ที่ช้างป่าอยู่บริเวณนั้น เป็นพื้นที่ของหน่วยงานใด อาจจะเป็นพื้นที่ของกรมป่าไม้ หรือพื้นที่ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จากนั้นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะส่งไปให้หน่วยงานนั้น ๆ เข้าไปดำเนินการแก้ไขปัญหาต่อไป

สำหรับการคุ้มครองชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ตามที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ให้ข้อมูลต่อคณะกรรมาธิการวิสามัญว่า หน่วยงานไม่มีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะดำเนินการเยียวยา แต่มีหน้าที่ด้านการดำเนินการในแนวป้องกัน เช่น การสร้างแนวกั้นช้างตามธรรมชาติ หรือการผลักดันกลับเข้าไปสู่ป่าอนุรักษ์ ทั้งนี้เรื่องการเยียวยา เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นแล้วจะเยียวยาอย่างไรนั้น จึงเห็นได้ว่าเป็นสภาพปัญหาทางกฎหมายที่ไม่เปิดช่องหรือเอื้ออำนวยช่องทางให้สามารถดำเนินการได้ ทั้งนี้หากยังไม่พิจารณาถึงจำนวนเงินในการเยียวยานั้น ทางกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้มีการดำเนินการเยียวยาความเสียหายจากภัยพิบัติเบื้องต้นอยู่แล้ว เพียงแต่จำนวนเงินสำหรับชดเชยความเสียหายจะเหมาะสมหรือไม่อย่างไร อาจจะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงเป็นเรื่อง ๆ ไป ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับอีกหลายหน่วยงานที่จะต้องพิจารณาในรายละเอียดข้อกฎหมายดังกล่าวนี้ แต่สำหรับกรณีการทำประกันภัยจากช้างป่าที่คณะกรรมาธิการวิสามัญได้มีการพิจารณา ซึ่งประเด็นดังกล่าวนี้ยังหาหน่วยงานหลักที่เป็นเจ้าภาพไม่ได้ ดังนั้นจึงควรจะมีกฎหมายทั่วไปที่บัญญัติเกี่ยวกับการทำประกันภัยจากช้างป่า ในที่นี้อาจจะเกี่ยวข้องกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจจะต้องเป็นเจ้าภาพในการจัดทำกฎหมายขึ้นมา ซึ่งการทำกฎหมายอาจต้องศึกษาในรายละเอียดว่า พื้นที่ที่ประชาชนเข้าไปทำประโยชน์หรืออยู่อาศัย มีความทับซ้อนหรือไม่ ถ้าไม่ทับซ้อนแต่มีปัญหาเฉพาะ คือ ความเสียหายเกิดขึ้นช้างป่า ซึ่งไม่มีหน่วยงานใดเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในตัวช้างป่า จึงต้องหาหน่วยงานที่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในตัวช้างป่า เพื่อนำไปสู่การชดเชยความเสียหายให้กับผู้ที่ได้รับภัยจากช้างป่า นอกจากนี้ กรณีช้างป่ามาวนเวียนละแวกที่พักอาศัย ทำลายพืชสวนไร่นาของประชาชนได้รับความเสียหาย หน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลและเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการช้างป่าแต่ไม่ดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ถือว่าเป็นการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิของประชาชน

๒.๑.๓.๗ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

- แนวทางการแก้ไขปัญหา กรณีที่องค์กรหรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องซึ่งมีหน้าที่และอำนาจในการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกทำร้ายประชาชนได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิต รวมทั้งทำลายพืชผลการเกษตรเสียหายต่อเนื่องกันมายาวนานนับสิบปี เพิกเฉยไม่ดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม หน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินคือ การดำเนินการตามกรอบที่กฎหมายบัญญัติไว้ คือ ตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดินในทุกเรื่อง หน้าที่ดังกล่าวจะไม่ซ้ำซ้อนกับหน้าที่ขององค์กรอิสระอื่น ถือเป็นกระบวนการยุติธรรมขั้นต้น แต่แตกต่างจากศาลเพราะศาลจะมีกระบวนการฟ้อง พิจารณาพิพากษา และบังคับคดีตามคำพิพากษา ดังนั้นกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ สร้างความเดือดร้อน ความไม่เป็นธรรมให้กับประชาชน ประชาชนมีสิทธิร้องเรียนมาที่ผู้ตรวจการแผ่นดินได้

และผู้ตรวจการแผ่นดินจะตรวจสอบเป็นเรื่อง ๆ ไป โดยหลักคือ มีเรื่องร้องเรียนมายังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน จากนั้นสรุปเรื่องส่งผู้ตรวจการแผ่นดิน เมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินวินิจฉัยว่า หน่วยงานปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจที่มีแล้วก็จบเรื่องไป แต่ถ้าหน่วยงานของรัฐดำเนินการไม่ถูกต้อง จะเสนอแนะไปยังหน่วยงานดังกล่าวให้ดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้อง แต่ถ้ายังมีข้อโต้แย้งจะต้องมีการหารือ หากหน่วยงานของรัฐไม่ดำเนินการแก้ไขและไม่มีเหตุผลอธิบายการไม่ดำเนินการแก้ไขตามที่ได้เสนอแนะไป ผู้ตรวจการแผ่นดินจะแจ้งเรื่องไปยังหน่วยงานที่สูงขึ้นตามลำดับต่อไป เช่น กรณี กรมฯ ไม่ดำเนินการ ผู้ตรวจการแผ่นดินจะแจ้งไปยังกระทรวง ถ้าไม่สามารถยุติได้จะส่งเรื่องไปยังคณะรัฐมนตรี ซึ่งอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินแตกต่างจากศาลที่มีสภาพบังคับ แต่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่มีสภาพบังคับ เพียงแนะนำตามลำดับชั้น นอกจากนี้สำหรับประเด็นการแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ หากมีการร้องเรียนในลักษณะว่า ระเบียบไม่เป็นธรรมหรือสร้างภาระให้ประชาชนเกินสมควร หากผู้ตรวจการแผ่นดินมีความเห็นว่า ควรปรับแก้ไขจะเสนอไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ปรับแก้ไข กฎ ระเบียบนั้นต่อไป

ทั้งนี้เรื่องช้างป่า มีกรณีตัวอย่าง การร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดินในปี ๒๕๕๗ ผู้ร้องและคณะได้ร้องเรียนว่า เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง จังหวัดเลย สังกัดกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลช้างป่าไม่ปฏิบัติหน้าที่ ทำให้ช้างป่าในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง ออกมาทำลายพืชผลทางการเกษตรของประชาชนในหมู่ที่ ๔ ตำบลทรายขาว อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย ดังนั้นผู้ตรวจการแผ่นดินได้ให้หน่วยงานของรัฐชี้แจง รวมทั้งได้พบกับผู้ร้องและได้ดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริง ในช่วงระยะเวลาในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ ถึงปี พ.ศ. ๒๕๕๘ และมีคำวินิจฉัยในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ จากข้อเท็จจริงและคำวินิจฉัย มีประเด็นที่น่าสนใจ ๒ ประเด็น คือ หน่วยงานของรัฐแก้ไขปัญหาช้างป่าออกมาทำลายพืชผลทางการเกษตรของประชาชนอย่างไร และมีการเยียวยาอย่างไร และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้มีหนังสือที่ ทส ๐๙๕๑/๑๖๒๔๖ ลงวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๘ ชี้แจงว่า (๑) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีการแก้ไขปัญหาในเชิงป้องกันมีทีมลาดตระเวน ไม่ให้เข้าชุมชน (๒) สร้างแนวป้องกันโดยใช้เสาไฟฟ้าเก่ากั้นเป็นแนวเขตป้องกันช้างป่าออกนอกเขตป่าอนุรักษ์ ไม่ต้องใช้งบประมาณ และในการเยียวยาความเสียหายของประชาชน กรม ฯ ตั้งกองทุน โดยใช้จ่ายเงินจากระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เรื่องการจ่ายเงินกองทุนช่วยเหลืออาหารช้างป่าแห่งประเทศไทย และอีกทางหนึ่งขอให้จังหวัดสนับสนุนงบช่วยเหลือ แต่ทางจังหวัดช่วยเหลือได้บางส่วน อีกบางส่วนช่วยเหลือไม่ได้เนื่องจากผู้ร้องบางส่วนไม่มีเอกสารสิทธิในที่ดิน จึงไม่มีข้อเท็จจริงว่าผู้ร้องมีสิทธิในที่ดินนั้น ภายหลังผู้ร้องทั้งหมดได้แจ้งว่าได้รับเงินเยียวยาครบแล้ว จึงยุติเรื่องร้องเรียนดังกล่าว จากตัวอย่างสำนวนการสอบสวนดังกล่าว จึงเป็นแนวทางแก้ไขของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ที่จะดำเนินการได้ สำหรับความเห็นส่วนตัวไม่เกี่ยวกับสำนวนการสอบสวน เห็นว่า การแก้ไขปัญหาครั้งนั้น เป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า สำหรับการแก้ไขปัญหาในระยะยาวที่ยั่งยืนยังจำเป็นต้องมีอยู่ เพราะ ณ ขณะที่ทำการสอบสวนเรื่องดังกล่าวในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๕๘ จำนวนช้างป่ามีจำนวน ๑๐๐ ตัวเศษ แต่ปัจจุบันมีจำนวน ๔๐๐ ตัวเศษ ปัญหาย่อมทวีคูณขึ้น ดังนั้นจึงต้องมีการแก้ไขโดยมีการบูรณาการและใช้ทรัพยากรแต่ละหน่วยงาน เช่น เสาไฟฟ้าเก่าของการไฟฟ้า ขอรับการสนับสนุนเพื่อสร้างแนวเขตป้องกัน เป็นต้น

สำหรับกรณีช้างป่าบุกรุกเข้ามาในพื้นที่ของประชาชน และมีการยิงช้างเสียชีวิต ต้องพิจารณาเป็น ๒ ส่วน คือ (๑) หน่วยงานไม่ดูแลปล่อยช้างเข้ามาในชุมชน หน่วยงานต้องรับผิดชอบ (๒) ส่วนคดี ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินไม่มีอำนาจแทรกแซงศาล ซึ่งเป็นอำนาจตุลาการได้ ผู้ตรวจการแผ่นดิน

มีหน้าที่รายงานต่อฝ่ายนิติบัญญัติ นอกจากนี้ในเรื่องเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในช้างป่า ตามที่ได้มีการนำเสนอจากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช สรุปได้ว่า กรมอุทยานฯ ได้หารือไปยังสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเมื่อวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๖๐ และได้รับคำตอบข้อหารือเมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๑ ว่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ไม่ใช่ผู้เสียหายตามกฎหมายที่จะฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายใด ๆ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ไม่ใช้เจ้าของกรรมสิทธิ์ในช้างป่า ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ หรือพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ ไม่มีบทบัญญัติใดที่กำหนดว่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นผู้ที่มีกรรมสิทธิ์ในสัตว์ป่า สัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครองนั้น เพียงแต่เป็นเจ้าพนักงานที่มีหน้าที่ในการควบคุมดูแลไม่ให้สัตว์ป่า สัตว์ป่าสงวน หรือสัตว์ป่าคุ้มครอง สูญหายหรือถูกกระทำหรือถูกล่าไป ดังนั้นกรม ฯ จึงทำหน้าที่เพียงดูแลเป็นหน้าที่หลัก แต่การตั้งคำของบประมาณในการทำประกันภัยช้างป่า หากได้รับการจัดสรรงบประมาณ กรม ฯ ไม่ได้ติดขัด เพียงแต่มีข้อกังวลว่า เมื่อกรม ฯ ไม่ใช่ผู้ที่มีกรรมสิทธิ์ในช้างป่า หากตั้งคำของบประมาณในการทำประกันภัยช้างป่าจะไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ ซึ่งประเด็นดังกล่าวนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินมีความเห็นว่า เพื่อให้ง่ายต่อการพิจารณาควรแยกเป็น ๒ ประเด็น คือ กรรมสิทธิ์เป็นของผู้ใดและใครเป็นผู้ดูแล หลักกรรมสิทธิ์เกิดได้โดยกฎหมายเท่านั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ผู้ถือครองเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ ส่วนกฎหมายมหาชนการเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ต้องเกิดขึ้นโดยกฎหมาย ดังนั้น หากคณะกรรมาธิการวิสามัญเห็นว่า ควรมีการเสนอการแก้ไขกฎหมาย ซึ่งคณะกรรมาธิการวิสามัญก็สามารถดำเนินการเสนอได้เอง และสามารถเสนอเรื่องมายังผู้ตรวจการแผ่นดิน ทั้งนี้ผู้ตรวจการแผ่นดินขอยกตัวอย่าง กรณีสัตว์ที่ไม่มีเจ้าของกรรมสิทธิ์และสร้างความเดือดร้อน คือ นกนางแอ่น ได้อุจจาระก่อให้เกิดความสกปรกและกลิ่นเหม็น สุดท้ายได้แก้ไขปัญหาโดยการออกกฎหมายลำดับรองของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นต้น ส่วนประเด็นเกี่ยวกับ การมีโอกาสที่จะออกกฎหมายกำหนดให้ช้างเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ใดได้หรือไม่ อย่างไรนั้น เพื่อที่จะได้ให้เกิดการฟ้องคดี หรือผู้รับผิดชอบที่จะไปตั้งงบประมาณในการเยียวยา หรือกรณีถ้าเกิดว่ากฎหมายใช้เวลานานจะมีการออกกฎหมายลำดับรอง เช่น ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี จะมีทางออกหรือไม่อย่างไร เพื่อให้เกิดการเยียวยาได้รวดเร็วที่สุด ผู้ตรวจการแผ่นดินมีความเห็นเป็นการส่วนตัวว่า เดิมสัตว์ป่ามีจำนวนไม่มาก แต่ปัจจุบันสัตว์ป่ามีจำนวนมาก และปัญหาที่เกิดคือ สัตว์ที่สร้างความเดือดร้อน ไม่เกี่ยวกับขนาดใหญ่หรือขนาดเล็ก เช่น ช้างป่า นกนางแอ่น ลิง ถ้าเป็นไปได้ อาจจะเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแล หรือ สำนักนายกรัฐมนตรีได้พิจารณาสัตว์หลายประเภทที่จะสร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชน และในอนาคตถ้าไม่มีใครมากำกับดูแลอาจออกเป็นระเบียบกฎหมายลำดับรอง กำหนดเจ้าของกรรมสิทธิ์ในสัตว์ และใครเป็นผู้ดูแลสัตว์ และอาจจะแยกต่างหาก หรือเป็นหน่วยงานเดียวที่เป็นทั้งเจ้าของกรรมสิทธิ์และเป็นผู้ดูแลสัตว์ ถ้ามีระเบียบกลางก็จะสะดวกขึ้น ไม่ต้องมาคอยตรวจสอบตามหน่วยงานต่าง ๆ ว่าใครมีอำนาจและเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์สัตว์เหล่านี้ หรือกระทรวงอาจออกระเบียบเพื่อระบุเรื่องดังกล่าวให้ชัดเจนได้

๒.๑.๔ มาตรการด้านการบริหารจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างราษฎรกับช้างป่าของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๔.๑ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

(๑) การบริหารและแก้ไขสถานการณ์ปัญหาช้างป่า การจัดตั้งศูนย์อำนวยการแก้ไขปัญหาช้างป่ารบกวนราษฎรประจำกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และศูนย์อำนวยการแก้ไข

ปัญหาช้างป่ารบกวนราษฎรประจำสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ และประจำสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์สาขา โดยมีองค์ประกอบได้แก่ งานควบคุมและจัดการช้างป่า งานสวัสดิภาพช้างป่า งานวิจัยและสารสนเทศช้างป่า งานส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือเฝ้าระวัง และลดผลกระทบจากช้างป่า งานเผยแพร่และประชาสัมพันธ์

(๒) มาตรการและแนวทางการชดเชยเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากช้างป่า โดยดำเนินการช่วยเหลือเยียวยาราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่า กรณีพืชผลทางการเกษตรได้รับความเสียหาย ผ่านทางกองทุนอาหารช้างป่าแห่งประเทศไทย มีการจัดทำระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เพื่อให้การช่วยเหลือเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสัตว์ป่าตามมาตรา ๖๐ (๘) แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งอยู่ระหว่างดำเนินการ นอกจากนี้ยังมีการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบผ่านมูลนิธิผู้พิทักษ์ป่าและรักษาทะเล วัตถุประสงค์เพื่อให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือแก่หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ รวมทั้งครอบครัวของผู้ปฏิบัติงานพิทักษ์ป่า ตลอดจนบุคคล องค์กร กลุ่ม ชมรม สมาคมและอื่น ๆ ที่มีส่วนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้มีสวัสดิภาพและคุณภาพ ในการปฏิบัติงานและดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม และประสานงานกับกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.) เพื่อพิจารณาความเสียหายอันเนื่องจากช้างป่าเป็นภัยพิบัติ ให้สามารถได้รับความช่วยเหลือ ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ กรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งกรมป้องกันบรรเทาสาธารณะภัยได้รับไปดำเนินการตามระเบียบที่เกี่ยวข้องแล้ว

(๓) การควบคุมประชากรช้างป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีการพัฒนาโครงการนำร่องระยะแรกในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ซึ่งมีการวิจัยและพัฒนาสูตรยาคุมกำเนิดควบคุมฮอร์โมนชะลอการปฏิสนธิของช้างป่า โดยความร่วมมือระหว่างสถาบันคชบาลแห่งชาติ ในพระอุปถัมภ์ฯ และศูนย์ความเป็นเลิศด้านการวิจัยช้างและสัตว์ป่า มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยการวิจัยดังกล่าวจะเป็นฐานข้อมูลทางวิชาการอ้างอิงสนับสนุน เพื่อป้องกันมิให้ยาคุมกำเนิดดังกล่าว มีผลกระทบต่อประชากรช้างป่าในระยะยาว สำหรับประเด็นการจัดกลุ่มประชากรช้างป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยความร่วมมือขององค์กรภาคเอกชนและสถาบันการศึกษา มีการสำรวจข้อมูลและประเมินสถานภาพกลุ่มประชากรช้างป่าในทุก ๆ ๒ ปี แต่ข้อมูลดังกล่าวยังมิได้มีการจัดทำในลักษณะข้อมูลรายละเอียดเชิงโครงสร้างกลุ่มประชากรช้างป่า ซึ่งกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จะมีการพัฒนาองค์ความรู้และจัดทำฐานข้อมูลเชิงโครงสร้างกลุ่มประชากรช้างป่าต่อไป ส่วนการทำหมันช้างป่าปัจจุบันยังไม่ได้มีการดำเนินการ

๒.๑.๕ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการช้างป่า ชี้แจงโดยหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๕.๑ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

(๑) ช้างป่าจัดเป็น“สัตว์ป่าคุ้มครอง”ในบัญชีแนบท้ายกฎกระทรวง ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีข้อห้ามหลัก ๆ คือ ห้ามล่าทั้งในและนอกพื้นที่เขตอนุรักษ์ ห้ามครอบครอง ห้ามเพาะพันธุ์ และห้ามทำการค้า ซึ่งรวมทั้งงาและซากของช้างป่าด้วย เว้นแต่จะได้รับอนุญาต หากฝ่าฝืนจะได้รับโทษปรับจำคุกหรือทั้งจำทั้งปรับขึ้นอยู่กับกรณี

(๒) พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๗๐ การกำหนดพื้นที่ควบคุมเพื่อการจัดการสัตว์ป่า ในกรณีมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อประโยชน์ในการจัดการกับสัตว์ป่าที่อยู่นอกเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่าที่ก่อให้เกิดผลกระทบหรือสร้างความเดือดร้อนต่อราษฎร หรือเพื่อการอนุรักษ์สัตว์ป่าชนิดที่ใกล้สูญพันธุ์ หรือมีความสำคัญต่อระบบนิเวศเป็นอย่างยิ่ง ให้อธิบดีมีอำนาจกำหนดให้บริเวณดังกล่าวเป็นพื้นที่ควบคุม เพื่อการจัดการสัตว์ป่าชนิดหรือประเภทนั้นได้ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา และมีแผนที่แสดงแนวเขตแนบท้ายประกาศด้วย โดยต้องไม่เกิน ๒ ปี

นอกจากสถานะการคุ้มครองช้างป่าในระดับประเทศแล้ว ช้างป่าถูกจัดอยู่ในบัญชีหมายเลข ๑ ว่าด้วยอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์หรือไซเตส (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora: CITES) ซึ่งมีข้อตกลงว่า ห้ามมีการค้าขายชนิดพันธุ์ดังกล่าวโดยเด็ดขาด เนื่องจากใกล้สูญพันธุ์ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเพื่อการศึกษาวิจัยหรือเพาะพันธุ์

(๓) การเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากช้างป่า ตามมาตรา ๖๐ (๘) แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยมาตรา ๕๙ ระบุว่า “เงินที่เรียกเก็บได้ตามมาตรา ๕๘ และเงินที่มีผู้บริจาคไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน และให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เก็บรักษาไว้เป็นเงินเพื่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และบำรุงรักษาเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า เพื่อการอนุรักษ์สัตว์ป่าและรักษาไว้ ซึ่งแหล่งที่อยู่อาศัยหรือแหล่งหากินของสัตว์ป่า หรือเพื่อการช่วยเหลือเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสัตว์ป่า” และมาตรา ๖๐ ระบุว่า “เงินตามมาตรา ๕๙ ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช นำไปใช้จ่ายเพื่อกิจการดังต่อไปนี้ (๘) การช่วยเหลือเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสัตว์ป่า” ทั้งนี้ การใช้จ่ายเพื่อการช่วยเหลือเยียวยา ตามมาตรา ๖๐ (๘) แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ นั้น ยังไม่สามารถกระทำได้ เนื่องจากปัจจุบันกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช อยู่ระหว่างการจัดทำร่างกฎหมายลำดับรองตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว

๒.๑.๕.๒ กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง

(๑) การแก้ไขกฎหมายหรือระเบียบ เพื่อนำเงินมาใช้ในการเยียวยา หรือสวัสดิภาพความเป็นอยู่ของสัตว์ป่า สามารถนำเงินของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มาใช้ในกรณีเป็นการนำเงินที่เก็บจากการผ่านเข้าไปในอุทยานแห่งชาติสามารถนำมาใช้ได้หรือไม่อย่างไรนั้น กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง เห็นว่า ระบบการใช้จ่ายของส่วนราชการตามหลักการในกฎหมายการคลังนั้น กำหนดว่ารายได้ทุกอย่างให้ส่งกระทรวงการคลังเป็นรายได้แผ่นดิน ในขณะที่การจ่ายให้จ่ายจากงบประมาณรายจ่ายประจำปีที่ได้รับจัดสรร ขณะเดียวกันหากพระราชบัญญัติที่อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้กำหนดไว้เป็นการเฉพาะว่า เงินรายรับที่ได้รับไว้นั้นไม่ต้องส่งเป็นรายได้แผ่นดิน จะทำให้หน่วยงานเก็บไว้ใช้จ่ายได้เองในกิจการตามที่พระราชบัญญัติฉบับนั้นบัญญัติ โดยไม่ต้องส่งกระทรวงการคลังก็ให้เป็นรายได้แผ่นดินเพื่อรอการทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี

(๒) การใช้เงินทดรองเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการว่าด้วย เงินช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๖๒ วัตถุประสงค์เพื่อ

ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติโดยมุ่งหมายที่จะบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้า แต่ไม่มุ่งหมายที่จะชดเชยความเสียหายแก่ผู้ใด เป็นในกรณีที่มีภัยพิบัติที่เกิดขึ้น และมีการประกาศภัยพิบัติให้ความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เป็นเจ้าของวงเงินในจังหวัดคือ สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ภายใต้วงเงิน ๒๐ ล้านบาท สำหรับเรื่องประเด็นเยียวยา ถ้าการเยียวยาหมายถึงการชดเชยความเสียหาย เงินทดรองตามระเบียบนี้ไม่สามารถนำไปใช้ได้ ที่ผ่านมาในกรณีที่มีการประกาศภัยพิบัติจากกรณีช้างป่าบุกรุก ปัจจุบันมีการประกาศในหลาย ๆ จังหวัดให้ความช่วยเหลือในด้านการดำรงชีพ การเกษตรต่าง ๆ เป็นการช่วยเหลือเพื่อบรรเทาความเดือดร้อน ไม่ได้ชดเชยความเสียหาย ส่วนวิธีการจ่ายเงินอัตราที่ชดเชยและเป็นเงินจำนวนน้อยนั้น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นผู้พิจารณาหลักเกณฑ์ปลีกย่อย โดยคำนวณจากต้นทุนการผลิต และต้องขอความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง ซึ่งในปีนี้มีการเพิ่มเติมอัตราแต่ไม่ได้เป็นจำนวนที่มาก ขณะนี้อยู่ระหว่างขอความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง สำหรับการจ่ายเงินเยียวยาต้องจ่ายจากเงินงบประมาณ โดยกระทรวงที่เกี่ยวข้องนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อของบประมาณดังกล่าว

๒.๑.๕.๓ กองสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

- กฎหมายที่เกี่ยวข้องการบูรณาการการแก้ไขปัญหาช้างป่า อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบูรณาการการแก้ไขปัญหาช้างป่า สามารถดำเนินการได้ในเรื่องดังกล่าว ไม่ว่าจะดำเนินการเอง หรือสนับสนุนงบประมาณให้แก่หน่วยงานที่มีหน้าที่ไปดำเนินการ เช่น การจัดทำสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์ แนวรอบป่าอนุรักษ์ ประกอบด้วย

(๑) พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

“มาตรา ๑๖ ให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ดังนี้

ฯลฯ

(๒๙) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(๓๐) การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ฯลฯ”

(๒) พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

“มาตรา ๖๗ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

ฯลฯ

(๑/๑) รักษาความสงบเรียบร้อย การดูแลการจราจร และส่งเสริมสนับสนุนหน่วยงานอื่นในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว

(๔) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย”

(๓) พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

“มาตรา ๕๐ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาล ดังต่อไปนี้

ฯลฯ

(๑) รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน

ฯลฯ”

(๔) พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

“มาตรา ๔๕ องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการภายในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด ดังต่อไปนี้

ฯลฯ

(๔) ประสานและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ของสภาตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่น

(๗) คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ฯลฯ”

๒.๑.๖ แนวทางการเยียวยาและการจ่ายค่าชดเชย กรณีปัญหาช้างป่าบุกรุกทำร้ายร่างกาย ชีวิต ทรัพย์สินและพืชผลทางการเกษตร ชี้แจงโดยหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๖.๑ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

(๑) ระเบียบ หลักเกณฑ์

๑) ช่วยเหลือ ผ่าน “กองทุนช่วยเหลืออาหารช้างป่าแห่งประเทศไทย” โดยตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๘ ได้ให้ความช่วยเหลือราษฎรที่ประสบเหตุช้างป่าทำลายพืชผลทางการเกษตรแล้วจำนวน ๔๒๒ ราย เป็นเงิน ๓,๙๙๘,๕๔๕.๙๐ บาท และตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๙ - ปัจจุบัน ไม่มีการเยียวยาผ่านกองทุน ฯ ดังกล่าว เนื่องจากงบประมาณไม่เพียงพอ ซึ่งตามระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ว่าด้วยการรับ การเก็บรักษา และการจ่ายเงินกองทุนช่วยเหลืออาหารช้างป่าแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๕ (ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๖) และหลักเกณฑ์การช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการที่ช้างป่าเข้าทำลายพืชผลทางการเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๗ ได้กำหนดหลักเกณฑ์การช่วยเหลือเฉพาะกรณีความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อพืชผลการเกษตร และต้องเป็นพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิ์ตามกฎหมายเท่านั้น ทั้งนี้ การเยียวยาราษฎรกรณีบาดเจ็บ เสียชีวิต อยู่ในระหว่างการพิจารณา ปรับเพิ่มหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเยียวยาของกองทุนช่วยเหลืออาหารช้างป่าแห่งประเทศไทย และให้สอดคล้องตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒

๒) ประสานกรมป้องกันบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.) เพื่อพิจารณาความเสียหายอันเนื่องจากช้างป่าเป็นภัยพิบัติ ให้สามารถได้รับความช่วยเหลือตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๖ ซึ่งกรมป้องกันบรรเทาสาธารณะภัยได้รับไปดำเนินการตามระเบียบที่เกี่ยวข้องแล้ว

๓) พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๕๙ ระบุว่า “เงินที่เรียกเก็บได้ตามมาตรา ๕๘ และเงินที่มีผู้บริจาคไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน และให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เก็บรักษาไว้เป็นเงินเพื่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และบำรุงรักษาเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและเขตห้ามล่าสัตว์ป่า เพื่อการอนุรักษ์สัตว์ป่าและรักษาไว้ ซึ่งแหล่งที่อยู่อาศัยหรือแหล่งหากินของสัตว์ป่า หรือเพื่อการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากสัตว์ป่า” และมาตรา ๖๐ (๘) ระบุว่า “เงินตามมาตรา ๕๙ ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ช่วยเหลือเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสัตว์ป่า” ทั้งนี้ การใช้จ่ายเพื่อการช่วยเหลือเยียวยา ตามมาตรา ๖๐ (๘) แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ นั้น ยังไม่สามารถกระทำได้ เนื่องจากปัจจุบันกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช อยู่ระหว่างการจัดทำร่างกฎหมายลำดับรองตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว

(๒) การจัดทำกรมธรรม์การประกันภัยที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่าบุกรุก และแนวทางการคิดคำนวณเบี้ยกรมธรรม์ รวมทั้งค่าชดเชยเยียวยา กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เห็นด้วยกับการเยียวยาให้ราษฎรที่ได้รับผลกระทบและได้รับการเยียวยาที่เป็นธรรม แต่มีข้อสังเกตคือ เพราะเหตุใดกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จึงเป็นผู้ชำระเบี้ยประกันภัย เพราะในพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ มีบทบัญญัติที่จะชดเชยเยียวยาผู้ประสบภัยจากสัตว์ป่า และข้อสังเกต กรณีจำนวนเบี้ยประกันสำหรับชำระเบี้ยประกันภัย สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่าไม่มีงบประมาณในการชำระเบี้ยประกันภัย เนื่องจากถูกตัดงบประมาณลงทุกปีและเงินรายได้ต้องใช้ในการเยียวยาทั้งหมด สำหรับปีนี้งบประมาณในการแก้ไขปัญหาช้างป่าที่ขอไปถูกตัดไป และได้รับงบประมาณมาเพียงจำนวน ๓๐ เปอร์เซ็นต์ ซึ่งได้นำงบประมาณครึ่งหนึ่งแบ่งเป็นการสร้างสิ่งกีดขวางคันกันช้าง ครึ่งหนึ่งเป็นการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาช้างป่า จำนวน ๖๔ พื้นที่ ทั่วประเทศเฉลี่ยแต่ละพื้นที่จะได้รับงบประมาณ ๙ หมื่นบาทต่อหนึ่งพื้นที่ งบประมาณจึงค่อนข้างจำกัด และขอฝากเป็นข้อสังเกต ขอให้พิจารณาภัยจากช้างป่าเป็นสาธารณภัยคล้ายกับน้ำท่วม ซึ่งกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ก็เห็นว่าภัยจากช้างป่าเป็นสาธารณภัย ดังนั้นจึงควรผลักดันการเพิ่มวงเงินสาธารณภัยและหลักเกณฑ์การเยียวยาของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ให้สมเหตุสมผล เพื่อให้ผลดีที่สุด ขอเสนอว่า ควรเพิ่มเงินทดรองฉุกเฉินและระบุให้ชัดเจนสำหรับผู้ประสบภัยจากช้างป่า วิธีนี้น่าจะเกิดและผลักดันได้รวดเร็วกว่าการทำประกันภัยที่อาจจะติดขัดปัญหาข้อกฎหมาย และกฎหมายลำดับรองที่ออกตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่ยังอยู่ระหว่างการดำเนินการ เนื่องจากกรมธรรม์นี้เป็นการคุ้มครองการเสียชีวิตและทุพพลภาพถาวร แต่จากข้อเท็จจริงยังมีผู้ประสบภัยที่ได้รับบาดเจ็บ ซึ่งหัวหน้าส่วนราชการในภูมิภาคของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ให้ความช่วยเหลือเป็นเงินจำนวนห้าพันบาท หรือหนึ่งหมื่นบาท ซึ่งเป็นเงินเรี่ยไรไม่ได้มีในงบประมาณปกติ สำหรับกรณีผู้บุกรุกป่าอนุรักษ์หรือคนต่างด้าว ถ้าไม่ได้ระบุในกฎหมายให้ได้รับการเยียวยา กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ไม่สามารถชดเชยความเสียหายหรือให้การเยียวยาได้

๒.๑.๖.๒ ผู้อำนวยการส่วนงบประมาณกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

- แนวทางการบริหารจัดการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากช้างป่าบุกรุกอย่างเป็นรูปธรรม การจ่ายเงินชดเชยหรือเงินเยียวยากรณีช้างป่าบุกรุกทำลายพืชผลทางการเกษตรมีแหล่งที่มาของเงิน ๓ แหล่ง คือ แหล่งกองทุนช่วยเหลืออาหารช้างป่าแห่งประเทศไทย เงินทดรองราชการตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการ ว่าด้วยเงินช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๖๒ ผ่านสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด และผู้ว่าราชการจังหวัด รวม จำนวน ๒๐ ล้านบาท ถ้ามากกว่า

๒๐ ล้านบาท ขออนุมัติจากกระทรวงการคลัง ภัยพิบัติรวมทุกกรณีไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติ หรือบุคคล หรือสัตว์ทำให้เกิดขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตร่างกายของราษฎร ทำให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินราษฎร และจากแหล่งเงินตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๖๐ (๘) สามารถใช้เงินช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากสัตว์ป่าได้ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

๒.๑.๖.๓ กองสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

(๑) หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการพิจารณาให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ

กรณีช้างป่าทำร้ายร่างกาย ทรัพย์สิน และพืชผลทางการเกษตรของราษฎร ถือว่าเป็นกรณีสาธารณภัยจากสัตว์ทำให้เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นช่วยเหลือการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติได้ ดังนี้

๑) กรณีเกิดสาธารณภัยในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ว่าจะมีการประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินหรือไม่ก็ตาม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการช่วยเหลือราษฎรในเบื้องต้น โดยฉับพลันทันที เพื่อการดำรงชีพ หรือบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้า หรือระงับสาธารณภัย หรือเพื่อคุ้มครองชีวิตและทรัพย์สิน หรือป้องกันภยันตรายที่จะเกิดแก่ราษฎรได้ตามความจำเป็น ภายใต้ขอบอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย โดยไม่ต้องเสนอคณะกรรมการพิจารณา โดยสามารถใช้จ่ายเงินงบประมาณจากงบกลาง ประเภทเงินสำรองจ่ายได้ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยค่าใช้จ่ายเพื่อช่วยเหลือราษฎร ตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ข้อ ๖ วรรคแรก ข้อ ๑๑ วรรคแรก ข้อ ๑๖ (๑) และข้อ ๑๘

๒) กรณีหลังเกิดสาธารณภัย มีความจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือราษฎรเพื่อเยียวยาหรือฟื้นฟูหลังเกิดสาธารณภัย ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการ ดังนี้

- กรณีจังหวัดประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินในพื้นที่เกิดภัย ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ กรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๖๒ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรายงานความเสียหายต่ออำเภอ หรือจังหวัดหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณานำเงินทดรองราชการ

- กรณีจังหวัดมิได้ประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินในพื้นที่เกิดภัย ในการช่วยเหลือราษฎร ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๖๒ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำรายชื่อราษฎรที่ยื่นลงทะเบียนขอรับความช่วยเหลือต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เสนอคณะกรรมการเพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือและนำรายชื่อผู้ได้รับความช่วยเหลือติดประกาศ ณ สำนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานที่กลาง และที่ทำการหมู่บ้าน ชุมชนให้ทราบ เป็นเวลาไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน และรายงานผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการต่อไป โดยปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยค่าใช้จ่ายเพื่อช่วยเหลือราษฎรตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติมข้อ ๗ (๒) ข้อ ๙ ข้อ ๑๖ (๑) และข้อ ๑๗ ซึ่งอัตราในการช่วยเหลือให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงินทดรองราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๖๓

๓) กรณีการป้องกันเพื่อมิให้เกิดกรณีช้างป่าทำลายร่างกาย ทรัพย์สิน และพืชผลทางการเกษตรของราษฎร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจพิจารณาดำเนินการในกรณี ดังนี้

- การทำแนวเขตกั้น เพื่อป้องกันการบุกรุกเข้าทำลายร่างกาย ทรัพย์สิน และพืชผลทางการเกษตรของราษฎรในพื้นที่สาธารณะ สามารถดำเนินการได้ โดยได้รับความเห็นชอบจากผู้ว่าราชการจังหวัด ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดิน อันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน สำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน พ.ศ. ๒๕๕๓

- กรณีการทำแนวเขตกั้นที่ไม่ใช่พื้นที่สาธารณะ เช่น เขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องขออนุญาตใช้พื้นที่ต่อส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เมื่อได้รับอนุญาตแล้วสามารถดำเนินการจัดทำแนวเขตกั้นได้ต่อไป

๒.๑.๖.๔ สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย

- การจัดทำกรมธรรม์การประกันภัยที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่าบุกรุก และแนวทางการคิดคำนวณเบี้ยกรมธรรม์ รวมทั้งค่าชดเชยเยียวยา ปัญหาการบุกรุกที่ทำกินของประชาชนจากช้างป่า รวมถึงการเยียวยาผลกระทบของประชาชน ในเรื่องการจัดทำประกันภัยช้างป่า คณะกรรมาธิการวิสามัญได้มอบให้สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยแนะนำเสนอรูปแบบกรมธรรม์ประกันภัยช้างป่าที่จะให้ความคุ้มครองประชาชนที่ประสบเหตุจากภัยช้างป่า ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยได้ร่วมกับสมาคมประกันวินาศภัยไทยในการจัดทำรูปแบบกรมธรรม์ ในเบื้องต้นเพื่อการจัดทำรูปแบบกรมธรรม์ หากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีการออกระเบียบหรือประกาศว่าด้วยการชดเชยหรือเยียวยาความเสียหายแล้ว สำนักงาน ฯ จะสามารถร่างแบบกรมธรรม์ที่อ้างอิงกฎระเบียบของกรม ฯ ได้ โดยบริษัทผู้รับประกันภัยเป็นผู้ชำระค่าสินไหมทดแทนในนามของผู้เอาประกันภัยให้แก่บุคคลภายนอกสำหรับการสูญเสียต่อชีวิต ร่างกาย หรือการบาดเจ็บจากการกระทำของช้างป่า ซึ่งผู้เอาประกันภัยจะต้องชดเชยตามระเบียบหรือกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ในระหว่างระยะเวลาที่เอาประกันภัย ซึ่งสำนักงาน ฯ ได้ร่างความคุ้มครองของกรมธรรม์ประกันภัยช้างป่าความคุ้มครองไปเป็นตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ ๒ จำนวนเงินเอาประกันภัยจากช้างป่า และความคุ้มครอง

	จำนวนเงินเอาประกันภัย	ความคุ้มครอง
๑.	๑๐๐% ของจำนวนเงินเอาประกันภัย	สำหรับการเสียชีวิต
๒.	๑๐๐% ของจำนวนเงินเอาประกันภัย	สำหรับการตกเป็นบุคคลทุพพลภาพถาวรสิ้นเชิง และการทุพพลภาพถาวรสิ้นเชิงนั้นได้เป็นไปติดต่อกันไม่น้อยกว่า ๑๒ เดือนนับแต่วันที่เกิดอุบัติเหตุ หรือมีข้อบ่งชี้ทางการแพทย์ชัดเจนว่าบุคคลภายนอกตกเป็นบุคคลทุพพลภาพถาวรสิ้นเชิง
๓.	๑๐๐% ของจำนวนเงินเอาประกันภัย	สำหรับมือสองข้างตั้งแต่ข้อมือ หรือเท้าสองข้างตั้งแต่ข้อเท้า หรือสายตาสองข้าง
๔.	๑๐๐% ของจำนวนเงินเอาประกันภัย	สำหรับมือหนึ่งข้างตั้งแต่ข้อมือ และเท้าหนึ่งข้างตั้งแต่ข้อเท้า
๕.	๑๐๐% ของจำนวนเงินเอาประกันภัย	สำหรับมือหนึ่งข้างตั้งแต่ข้อมือ และสายตาหนึ่งข้าง
๖.	๑๐๐% ของจำนวนเงินเอาประกันภัย	สำหรับเท้าหนึ่งข้างตั้งแต่ข้อเท้า และสายตาหนึ่งข้าง
๗.	๖๐% ของจำนวนเงินเอาประกันภัย	สำหรับมือหนึ่งข้างตั้งแต่ข้อมือ
๘.	๖๐% ของจำนวนเงินเอาประกันภัย	สำหรับเท้าหนึ่งข้างตั้งแต่ข้อเท้า
๙.	๖๐% ของจำนวนเงินเอาประกันภัย	สำหรับสายตาหนึ่งข้าง

สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยได้ขอข้อมูลสถิติการเสียชีวิตของผู้ประสบภัยจากการกระทำของช้างป่า ใน ปี พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๓ จากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช พบว่าสถิติการเสียชีวิตของผู้ประสบภัยจากการกระทำของช้างป่ามีอัตราเพิ่มจำนวนขึ้นในแต่ละปี ในปี ๒๕๕๙ มีผู้เสียชีวิตจำนวน ๑๖ คน ในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ มีผู้เสียชีวิตจำนวน ๒๔ คน สำหรับการคำนวณเบี้ยประกันภัยจึงต้องมีการประมาณการจำนวนผู้เสียชีวิตในอนาคต เพื่อที่จะใช้เป็นเบี้ยประกันภัยในปี พ.ศ.๒๕๖๔ - ๒๕๖๕

สำหรับกรณีบุคคลผู้ได้รับภัยจากช้างป่าได้จัดทำประกันชีวิตหรือประกันอุบัติเหตุส่วนบุคคล บริษัทจะชำระเงินเอาประกันภัยอย่างไรนั้น กรณีดังกล่าวนี้ หากเป็นการจัดทำประกันชีวิต เนื่องจากชีวิต ไม่สามารถประเมินมูลค่าได้เหมือนทรัพย์สิน หากกรมธรรม์ได้กำหนดจำนวนเงินเอาประกันไว้จำนวนเท่าใดก็จะชำระเงินเอาประกันภัยตามที่กรมธรรม์กำหนดไว้ หากมีการซื้อความคุ้มครองประกันชีวิตไว้ ๑๐ กรมธรรม์ จะได้รับความคุ้มครองทั้งจำนวน ๑๐ กรมธรรม์ ส่วนประกันวินาศภัยเป็นการประกันความเสียหาย ต่อทรัพย์สินหรือความรับผิด จะจ่ายตามกรมธรรม์ เป็นการกำหนดจ่ายตามความเสียหายที่แท้จริง ฉะนั้นจึงต้องพิจารณาก่อนว่า กรมธรรม์เป็นลักษณะการประกันวินาศภัยหรือการประกันชีวิต ถ้าเป็นกรมธรรม์อุบัติเหตุจะแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน เป็นการผสมระหว่างประกันวินาศภัยและการประกันชีวิต ถ้าเป็นการเสียชีวิตจะพิจารณาเป็นกรมธรรม์ประกันชีวิต ถ้าได้รับบาดเจ็บกรมธรรม์จะจ่ายเป็นค่ารักษาพยาบาลตามความเสียหายแท้จริงที่ได้รักษาพยาบาล ส่วนกรมธรรม์ฉบับนี้ ลักษณะการจ่ายตามประกันชีวิต ฉะนั้นถ้าผู้ประกันภัยได้ทำประกันภัยไว้หลายบริษัท ก็จะได้รับความคุ้มครองทุกกรมธรรม์ นอกจากนี้หากทางระเบียบของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กำหนดให้มีการชดเชยความเสียหายจากภัยช้างป่าให้กับคนต่างด้าวหรือ นักท่องเที่ยวต่างชาติ กรมธรรม์ก็จะคุ้มครองด้วย สำหรับการคุ้มครองประกันภัยตามนี้ จะต้องเจรจากับผู้ร่วมรับประกันภัยใหม่อีกครั้งหนึ่งว่า ทางบริษัทผู้รับประกันภัยจะสามารถรับความเสี่ยงภัยไว้ได้หรือไม่อย่างไร นอกจากนี้ในหลักการประกันภัยนั้น หากมีมาตรการป้องกันการเกิดภัยอาจจะนำมาคำนวณส่วนลดเบี้ยประกันภัยเช่นเดียวกับกรมธรรม์ประกันภัยประเภทอื่น ๆ ในเบื้องต้น ดังนั้นการคำนวณเบี้ยประกันภัยจึงต้องครอบคลุมความเสี่ยงภัย ในปีแรกอาจจะมีข้อมูลที่ไม่ชัดเจนว่า ภาครัฐมีมาตรการป้องกันระหว่างคนกับช้างป่ายอดผู้เสียชีวิตจำนวนเท่าใด แต่ในปีถัด ๆ ไปการเก็บสถิติข้อมูลและจำนวนผู้เสียชีวิตอาจลดลงทำให้มีข้อมูลเพื่อเจรจากับบริษัทผู้รับประกันภัยได้ว่า จากมาตรการป้องกันของภาครัฐทำให้ลดจำนวนผู้เสียชีวิตลงได้อย่างต่อเนื่อง เป็นการขอลดจำนวนเบี้ยประกันภัยได้ง่ายขึ้น ดังนั้นสิ่งสำคัญในการจัดทำร่างกรมธรรม์จึงต้องการข้อมูลหลักเกณฑ์ระเบียบของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มาใช้ประกอบการพิจารณามาตรการลดความเสี่ยงภัยจากช้างป่า ว่า บุคคลใดได้รับการคุ้มครองหรือไม่ได้รับการคุ้มครอง ทั้งนี้การชำระเงินเอาประกันภัยเป็นการชำระตามระเบียบของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช รูปแบบกรมธรรม์ที่ได้ร่างไว้ตามความรับผิดไม่คุ้มครองบุคลากรของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เนื่องจากไม่ใช่บุคคลภายนอก ถ้าเปลี่ยนการออกแบบกรมธรรม์ให้ชำระเบี้ยประกันภัยตามระเบียบ ต้องหารือกับสมาคมประกันวินาศภัยไทยว่าวงเงินคุ้มครองสูงสุดตลอดระยะเวลาเอาประกันภัยเป็นจำนวนกี่บาท และสามารถคุ้มครองผู้เอาประกันภัยได้กี่คน ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากข้อมูลต่างๆ สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยมีความเห็นว่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช สามารถทำประกันภัยช้างป่าได้ และในประเด็นเรื่องความรับผิด และการเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากภัยช้างป่าในส่วนของเบี้ยประกันภัยช้างป่านั้น ความคุ้มครองตามกรมธรรม์ สามารถอ้างอิงระเบียบจากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

๒.๑.๖.๕ นายกสมาคมประกันวินาศภัยไทย

- การจัดทำกรมธรรม์การประกันภัยที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่าบุกรุก และแนวทางการคิดคำนวณเบี้ยกรมธรรม์ รวมทั้งค่าชดเชยเยียวยา เนื่องจากไม่มีการตั้งงบประมาณไว้แต่แรกในการจัดทำกรมธรรม์การประกันภัยที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่าบุกรุก สมาคมประกันวินาศภัยไทยจึงเสนอทางเลือกความคุ้มครองเสียชีวิต ทุพพลภาพถาวรสิ้นเชิง ไม่สามารถประกอบอาชีพ สูญเสียอวัยวะ จำนวนหลายทางเลือก รายละเอียด ความคุ้มครอง ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๓ ข้อเสนอความคุ้มครองและอัตราเบี้ยประกันภัยสำหรับกรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดจากภัยช้างป่า ปี พ.ศ. ๒๕๖๔

ข้อเสนอความคุ้มครองและอัตราเบี้ยประกันภัย
สำหรับกรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดจากภัยช้างป่า ปี 2564
โดย สมาคมประกันวินาศภัยไทย

ข้อตกลงคุ้มครอง

ความคุ้มครอง การเสียชีวิต การสูญเสียอวัยวะ สายตา หรือทุพพลภาพถาวรสิ้นเชิงจากอุบัติเหตุ (อ.บ.1) อันเกิดจากการกระทำของช้างป่าต่อบุคคลภายนอก (ประชาชนโดยรอบอุทยาน) ซึ่งผู้เอาประกันภัยจะต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย ในระหว่างระยะเวลาเอาประกันภัย ณ อาณาเขตความคุ้มครอง โดยจะจ่ายค่าทดแทน สำหรับ

1. กรณีเสียชีวิต หรือทุพพลภาพถาวรสิ้นเชิง
2. กรณีสูญเสียอวัยวะ สายตาจากอุบัติเหตุ (อ.บ.1)

เสนอทางเลือกความคุ้มครองและอัตราเบี้ยประกันภัย ดังนี้

จำนวนเงินเอาประกันภัย (ต่อ 1 คน)	ทางเลือกที่ 1 (บาท)	ทางเลือกที่ 2 (บาท)	ทางเลือกที่ 3 (บาท)	ทางเลือกที่ 4 (บาท)	ทางเลือกที่ 5 (บาท)
1. กรณีเสียชีวิต	200,000	300,000	500,000	500,000	1,000,000
2. กรณีทุพพลภาพถาวรสิ้นเชิง	200,000	300,000	500,000	500,000	1,000,000
3. กรณีสูญเสียข้อมือ หรือข้อเท้า หรือสายตา ตั้งแต่ สองข้าง	200,000	300,000	500,000	500,000	1,000,000
4. กรณีสูญเสียข้อมือ หรือข้อเท้า หรือสายตา หนึ่งข้าง	120,000	180,000	300,000	300,000	600,000
วงเงินคุ้มครองสูงสุดตลอดระยะเวลาเอาประกันภัย	10,000,000	15,000,000	20,000,000	24,000,000	49,000,000
เบี้ยประกันภัย ต่อปี	**6,700,000**	**10,000,000**	**16,500,000**	**16,500,000**	**33,300,000**

หมายเหตุ 1: เบี้ยประกันภัยนี้ไม่รวมอากรแสตมป์และภาษีมูลค่าเพิ่ม
2: ข้อเสนอข้างต้นสำหรับการพิจารณารับประกันภัยปี 2564 เท่านั้น
3: วงเงินคุ้มครองสูงสุดตลอดระยะเวลาเอาประกันภัยในทางเลือกที่ 3 คิดจากการดำเนินงานรับประกันภัยปกติ แต่เนื่องจากไม่สามารถลดเบี้ยประกันภัยลงได้จากสถิติการเสียชีวิตที่เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย 12.1% ต่อปี จึงพิจารณาเพิ่มวงเงินความคุ้มครองสูงสุดในทางเลือกที่ 4 เป็น 24 ล้านบาท โดยจ่ายเบี้ยประกันภัยเท่าเดิม
4: กรมธรรม์ประกันภัยจะสิ้นสุดความคุ้มครองเมื่อจ่ายเต็มวงเงินความคุ้มครองสูงสุด

โดยรายละเอียดวงเงินความคุ้มครองสูงสุดตลอดระยะเวลาเอาประกันภัยในทางเลือกที่ ๓ และที่ ๔ จำนวน ๒๐ และ ๒๔ ล้านบาทต่อปี เป็นเรื่องของทุนของบริษัทที่จะแบกรับความเสี่ยงภัย ดังนั้น วงเงินความคุ้มครองสูงสุดตลอดระยะเวลาเอาประกันภัยต่อปี จะชำระเบี้ยประกันภัยจำนวน ๑๖.๕ ล้านบาทเท่ากัน

ทั้งนี้ กรรมาธิการได้พิจารณาในข้อมูลที่นายกสมาคมประกันวินาศภัยไทย และเห็นชอบกับทางเลือกความคุ้มครองและอัตราเบี้ยประกันภัยสำหรับกรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดจากภัยช้างป่า ปี ๒๕๖๔ กรณีเสียชีวิต หรือทุพพลภาพถาวรสิ้นเชิง หรือกรณีสูญเสียข้อมือ หรือข้อเท้า หรือสายตา ตั้งแต่สองข้าง จำนวนเงินเอาประกันภัยห้าแสนบาทต่อคน กรณีสูญเสียข้อมือ หรือข้อเท้า หรือสายตา หนึ่งข้าง จำนวนเงินเอาประกันภัยสามแสนบาทต่อคน วงเงินคุ้มครองสูงสุดตลอดระยะเวลาเอาประกันภัย จำนวน ๒๔ ล้านบาทต่อปี และจำนวนเบี้ยประกันภัยจำนวน ๑๖.๕ ล้านบาทต่อปี

๒.๑.๗ สถานการณ์สภาพปัญหาช้างป่า และการบริหารจัดการปัญหาช้างป่า ในรอบ ๑๐ ปี ในการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากช้างป่า และมาตรการแผนงานโครงการแก้ปัญหาช้างป่าในพื้นที่ ชี้แจงโดยหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๗.๑ ผู้ว่าราชการจังหวัดกาญจนบุรี

ราษฎรได้รับผลกระทบจากช้างป่ามาโดยตลอดจากการที่ช้างป่าออกมาจากเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ จึงได้มีการจัดการประชุมเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาในปลายปี พ.ศ. ๒๕๖๓ พบว่า สาเหตุหลักเกิดจากมีจำนวนประชากรช้างป่าเพิ่มมากขึ้น แต่พื้นที่อยู่อาศัยของช้างป่ามีจำนวนเท่าเดิม และพื้นที่ป่ามีการเปลี่ยนแปลง รวมถึงด้านภูมิสภาพอากาศ และการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ทำกินของราษฎรที่อาจจะเข้าไปเพาะปลูกบริเวณที่ดินที่เคยเป็นที่อยู่อาศัยของช้างป่ามาก่อน และมีการปลูกพืชที่เหมาะกับการกินเป็นอาหารช้าง เช่น กล้วย ข้าวโพด มะม่วง มะละกอ มันสำปะหลัง จึงเป็นการกระตุ้นให้ช้างป่าเข้ามากินพืชผลการเกษตรมากขึ้น จึงเป็นปัญหาเกิดขึ้นตามมาว่า ช้างป่าเข้ามาทำลายพืชผลทางการเกษตร รวมไปถึงแหล่งที่อยู่อาศัย และทำร้ายชีวิต ทั้งนี้ ก่อนหน้านี้ได้เคยมีแนวป้องกันช้างป่า แต่ยังไม่ครอบคลุม เนื่องจากพื้นที่ป่าบริเวณจังหวัดกาญจนบุรีจะมีจำนวนมากเป็นอันดับสามของประเทศ และมีพื้นที่ป่าอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติจำนวน ๗ แห่ง นอกจากนี้แล้วทางกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้เคยสำรวจจำนวนช้างป่าพบว่า รวมมีจำนวน ๔๐๐ – ๕๐๐ ตัว แบ่งเป็น ๒ กลุ่ม คือกลุ่มช้างป่าฝั่งตะวันตก จำนวน ๒๐๐ ตัว เริ่มจากเขตรอยขอบตะเข็บป่าอำเภอสังขละ อำเภอทองผาภูมิ อำเภอไทรโยค และอำเภอเมือง ครอบคลุมบริเวณพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาแหลม อุทยานแห่งชาติไทรโยค อุทยานแห่งชาติทองผาภูมิ และกลุ่มช้างป่าฝั่งตะวันออกจำนวน ๒๕๐ – ๓๐๐ ตัว ครอบคลุมบริเวณเขตพื้นที่อนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ อุทยานแห่งชาติศรีนครินทร์ อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง อำเภอสลักพระ อำเภอศรีสวัสดิ์

สภาพปัญหาอุปสรรค พบว่า ป่าบริเวณจังหวัดกาญจนบุรีได้มีการสร้างรั้วกันช้างขึ้นมาเป็นรั้วไฟฟ้าแต่ก็ยังไม่สามารถกั้นช้างป่าออกทางแนวพื้นที่ป่าได้ เนื่องจากช้างป่าได้มีพัฒนาการที่ฉลาดขึ้นในการนำไม้ไผ่มาวางพาดคูน้ำ เพื่อสามารถเดินข้ามได้ หรืออาจเกิดการเรียนรู้โดยช้างป่าเดินไปเรื่อย ๆ บริเวณแนวรั้วไฟฟ้าจนกระทั่งไม่มีแนวรั้วไฟฟ้าก็สามารถเดินเข้าออกมาจากบริเวณป่าได้ นอกจากนี้ยังมีปัญหาของคูคลองที่ขุดเพื่อกั้นช้างป่าเกิดการตื้นเขิน เนื่องจากดินสไลด์ตัวลงมา หรือการตะกุยของช้างป่า ดินจึงไปทับถมบริเวณคูกันช้างจนเกิดตื้นเขิน ทำให้ช้างป่าสามารถเดินออกจากป่าและข้ามคูกันช้าง ในปัจจุบันได้มีการปรับปรุงคูคลองดังกล่าว เพื่อไม่ให้เกิดตะกอนดินทับถมและตื้นเขินป้องกันช้างป่าเดินข้ามได้ ปัญหาเรื่องช้างป่าจะลดลงตามลำดับ ในรอบ ๑๐ ปี ที่ผ่านมาดูได้จากเมื่อเริ่มมีการสร้างรั้วกันช้างขึ้นมา แต่ทั้งนี้รั้วกันช้างอย่างเดียวก็ไม่สามารถป้องกันช้างป่าออกนอกพื้นที่ได้ เพราะได้มีการสร้างแหล่งอาหารโป่งเทียมขึ้นมาในพื้นที่ป่าเพื่อให้เป็นแหล่งอาหารได้อย่างเพียงพอสำหรับช้างป่า สำหรับกรณีรั้วกันช้างมีประโยชน์และประสบผลสำเร็จในการกั้นช้างป่าอย่างไรนั้น เห็นได้จากยอดสถิติตัวเลขที่ต้องจ่ายค่าเยียวยาให้กับราษฎรผู้ได้รับผลกระทบจากช้างป่าบุกรุกนั้นจะมีปริมาณจำนวนที่ลดลงกว่าเดิมที่เคยจ่ายในปริมาณจำนวนมาก

๒.๑.๗.๒ ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี

สภาพปัญหาช้างป่าและการบริหารจัดการปัญหาช้างป่าในรอบ ๑๐ ปี ของจังหวัดเพชรบุรี ได้เกิดขึ้นในบริเวณชุมชน และเขตพื้นที่การเกษตร มีมูลค่าความเสียหายไม่สูงมากนัก อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และหน่วยงานราชการจังหวัดเพชรบุรีต่าง ๆ ภาคเอกชน ท้องถิ่นจังหวัด ได้ร่วมกันบูรณาการเพื่อแก้ปัญหาช้างป่า โดยในช่วงแรกจะทำแนวรั้วกึ่งถาวร รวมระยะทาง ๑๔ กิโลเมตร ก็สามารถยับยั้งการบุกรุกของช้างป่าได้พอสมควร และในปีนี้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้รับการจัดสรรงบประมาณจำนวนประมาณ ๘๔ ล้านบาท จึงสามารถนำมาดำเนินการจัดทำแนวรั้วกึ่งทางเดินรถเพิ่มอีกเป็นระยะทาง ๒๐ กว่ากิโลเมตร อีกทั้งในปีที่ผ่านมา พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อนำไปปลูกพืชอาหารช้างป่า สร้างแหล่งน้ำ โป่งเทียม มาตลอด ในการป้องกันไม่ให้ช้างป่าออกมานอกป่าอนุรักษ์

๒.๑.๗.๓ ผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ปัญหาช้างป่าได้เกิดขึ้นและออกมาบุกรุกพื้นที่ทำกินของราษฎรอย่างต่อเนื่องและมีจำนวนค่อนข้างมาก และแนวทางการบริหารจัดการปัญหาช้างป่าได้ยึดตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ ๙ ที่ได้ทรงพระราชทานไว้เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๓ ในหลักการสำคัญคือ ให้ราษฎรกับช้างป่าอยู่ร่วมกันได้ และให้ช้างป่าได้อยู่ในพื้นที่ป่ามากที่สุด โดยมีแนวทางในการสร้างแหล่งอาหารให้ช้างป่า และไม่มีการทำร้ายช้างป่าหากออกมานอกพื้นที่ป่า ทั้งนี้การเกิดสถานการณ์สภาพปัญหาช้างป่าในรอบ ๑๐ ปี ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์นั้น ได้มีการออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการบูรณาการขึ้นมา ๑ คณะ ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธาน และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ๒๐ หน่วยงาน โดยกำหนดแนวทางออกมาเป็น ๒ ยุทธศาสตร์ ๓ กลยุทธ์ ๑๕ โครงการ และมีการตั้งคณะทำงาน ๒ พื้นที่ คืออำเภอหัวหิน และอำเภอกุยบุรี เนื่องจากมีสถิติความถี่ในระดับ ๓ คือ ประมาณ ๑๔ - ๒๑ วัน ของช้างป่าออกมาหากินในพื้นที่ชาวบ้านในระดับบ่อยมาก โดยมียุทธศาสตร์ที่ ๑ คือการสร้างระบบเฝ้าระวัง มีการดำเนินการโครงการ ๔ โครงการ เพื่อรักษาความปลอดภัยและสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน และยุทธศาสตร์ที่ ๒ คือการบริหารจัดการถิ่นที่อยู่อาศัยของช้างป่า มี ๒ กลยุทธ์คือ กลยุทธ์การบริหารจัดการแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร และกลยุทธ์การสร้างถิ่นที่อยู่ระหว่างรอยแนวต่อพื้นที่ที่เกิดปัญหาช้างป่าให้เกิดความเหมาะสม ทั้งนี้การตั้งคณะทำงาน ๒ พื้นที่ อำเภอหัวหิน และอำเภอกุยบุรี เพื่อให้มีหน้าที่การขับเคลื่อนในพื้นที่ของตนเกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหาของช้างป่านั้น ได้ผลในการปฏิบัติดีพอสมควร ส่งผลให้ช้างป่าออกมาบุกรุกพื้นที่ทำกินในพื้นที่ชาวบ้านแนวโน้มลดลง เพราะมีการสร้างเครือข่ายเฝ้าระวัง การติดตั้งระบบเตือนภัยจากภาคเอกชนให้ความร่วมมือช่วยเหลือ ปัญหาเรื่องช้างป่าบุกรุกจึงเริ่มลดเบาบางลงมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ เป็นต้นมา ทั้งนี้ก็ยังมีปัญหาเรื่องช้างป่าออกมารบกวนชาวบ้านบางครั้ง เนื่องจากติดปัญหาอุปสรรคเรื่องการสร้างแหล่งอาหารในพื้นที่ป่าไม่ทันต่อความต้องการอาหารของช้างป่า จึงแก้ปัญหาโดยการปลูกหญ้าหว่านเมล็ด และจะเกิดผลช้าเพราะต้องใช้ระยะเวลานาน ส่วนเรื่องการสร้างแนวกั้นช้างในผืนป่าจังหวัดประจวบคีรีขันธ์จะคาบเกี่ยวระหว่างป่าฝั่งตะวันออก และฝั่งป่าตะวันตก มีแนวเขตในพื้นที่ของราษฎร และการสร้างแนวรั้วกันช้างได้รับการจัดสรรงบกลางจากนายกรัฐมนตรี และภาคเอกชนสนับสนุนงบประมาณให้ด้วย แต่ก็ยังสร้างได้ไม่ครอบคลุมตลอดแนวป่า นอกจากนี้พื้นที่รอยกันชนระหว่างอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน อุทยานแห่งชาติกุยบุรี ได้มีการเสนอเรื่องเพื่อของบประมาณ แต่ก็ยังไม่ได้รับการตอบรับเพราะพื้นที่ดังกล่าวยังเป็นในส่วนของพื้นที่เขตทหาร จึงยังไม่สามารถดำเนินการสร้างรั้วกันช้างได้

ตลอดแนว ส่วนเรื่องปัญหาอุปสรรคจะเป็นเรื่องของเจ้าหน้าหน่วยเฝ้าระวังมีจำนวนไม่เพียงพอในพื้นที่แนวรอยต่ออำเภอหัวหิน และอำเภอกุยบุรี เนื่องจากมีเส้นทางระยะยาว จึงทำให้ช้างป่าสามารถออกมาได้หลายช่องทางจากป่า การเฝ้าระวังจึงไม่ครอบคลุม และการออกแบบรั้วกันช้างได้ดำเนินการไว้ ๒ ฝั่งคือ ฝั่งตะวันตกและฝั่งตะวันออกรวม ๕๘ กิโลเมตร มีการดำเนินการไปแล้ว ๑๐ กว่ากิโลเมตร โดยได้รับงบกลางจากรองนายกรัฐมนตรี พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ และกองทุนสัตว์ป่าโลกสากล หรือ WWF รวมทั้งกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยส่วนที่ติดขัดไม่สามารถดำเนินการได้คือ บริเวณแนวเขตปลอดภัยทางทหารราบ และในส่วนที่ได้ดำเนินการจัดสร้างรั้วกันช้างป่านั้น จะมีการถูกทำลายจากช้างป่าไปด้วยคือ พื้นที่เขตอำเภอหัวหิน ตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ และคณะทำงานของอำเภอหัวหิน ได้หาวิธีการแนวทางในการจะทำให้รั้วมีความแข็งแรงมากขึ้น อันดับแรกมีแนวคิดในการเลี้ยงผึ้ง เพื่อสร้างความรบกวนให้กับช้างป่าบริเวณแนวรั้วกันช้าง แต่เป็นวิธีที่ใช้งบประมาณเยอะ และไม่ค่อยได้ผลจึงไม่ดำเนินการ จึงได้หันมาใช้วิธีปลูกต้นมะขามแทรกตามรั้วกันช้าง ซึ่งปลูกได้ภายในระยะเวลา ๑ ปีกว่าแล้ว แต่บางช่วงต้นมะขามก็ยังไม่สามารถทนแรงการลุกล้ำของช้างป่าได้เท่าที่ควร

๒.๑.๗.๔ ผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้ว

จากการเฝ้าติดตามระวังช้างป่าในเขตอนุรักษ์ที่ออกหากินนอกพื้นที่ป่า จังหวัดสระแก้ว มีพื้นที่ติดกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาไน มีพื้นที่ ๒ อำเภอ ๗ ตำบล ที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่า และเป็นความเสียหายในพืชผลเกษตรกรรมแต่เพียงเล็กน้อย และได้รับการเยียวยาจากเงินงบประมาณของท้องถิ่น งบประมาณเงินช่วยเหลือผู้ประสบภัย งบประมาณจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และการระดมทุนเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยที่จะมีการดำเนินการภายในจังหวัด ส่วนมาตรการการแก้ไขปัญหาช้างป่าที่ผ่านมา จะดำเนินการในแนวทางการทำงานร่วมกัน และได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ แต่ละพื้นที่ของจังหวัด รวมทั้งคำนึงถึงชุมชนที่อยู่ติดกับพื้นที่ป่าอนุรักษ์เพื่อเตรียมความพร้อมในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบางอย่างให้มีความปลอดภัยขึ้นในการดำรงชีพเป็นสำคัญควบคู่กันไป ซึ่งราษฎรก็ได้ให้ความร่วมมือเพื่อมีการปรับเปลี่ยนบางเรื่องด้วยเช่นกัน ตามหลักการของโครงการพัชรสุธาคชานุรักษ์ โดยเรื่องการดูแลด้านช้างป่าจะอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๒ (ศรีราชา) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีการจัดทำเรื่องของการป้องกันช้างป่า จัดตั้งศูนย์อำนวยการแก้ไขปัญหาช้างป่ารบกวน จัดตั้งชุดปฏิบัติการเคลื่อนที่เร็ว และการดำเนินงานที่แก้ไขปัญหาช้างป่า ซึ่งจะทำงานร่วมกับจังหวัด และมีการตั้งคณะกรรมการจังหวัดให้สอดคล้องกับการดำเนินงานของโครงการพัชรสุธาคชานุรักษ์ เพื่อให้เกิดความปลอดภัยต่อช้างป่า และทรัพย์สิน ชีวิตราษฎร ส่วนเรื่องการมีสถานกักกันช้างนั้น ทางกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้มีการจัดตั้งศูนย์กักกันช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ไว้หนึ่งแห่งเพื่อกักกันกรณีช้างป่าที่มีความเสี่ยงเผชิญหน้าและทำร้ายประชาชน (ช้างป่าเกเร) นอกจากนี้การสร้างแนวคูรั้วกันช้างจะเริ่มมีการก่อสร้างตลอดแนวจังหวัดรวม ๙๙ กิโลเมตร ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๙ – ปัจจุบัน และเมื่อระยะเวลาผ่านไปแล้วคูกันช้างที่ไม่ได้รับการดูแลรักษาจะเกิดการตื้นเขินดินเคลื่อนตัวลงทับถมจนตื้นเขิน ทำให้ช้างป่าสามารถเดินข้ามได้ จนกระทั่งในปี ๒๕๖๓ จังหวัดสระแก้วได้รับการจัดสรรงบประมาณและได้นำมาจัดทำรั้วผสมมีเป้าหมายการดำเนินการจัดสร้างที่ ๑๒ กิโลเมตร งบประมาณ ๑๗ กว่าล้านบาท

โดยแนวรั้วดินสามารถปลูกต้นไผ่เพื่อเพิ่มความยากต่อการเดินลงคูน้ำกันช้างได้ จึงมีปัญหาในเรื่องการขุดพื้นที่ทำรั้วเพราะสภาพผืนดินจะเป็นหินขุดได้ยากที่จะให้ลึกถึง ๒.๕ เมตร จากนั้นจะทำรั้วแนวดินสูงอีก ๒.๕ เมตร

๒.๑.๗.๕ ผู้ว่าราชการจังหวัดฉะเชิงเทรา

ช้างป่าทั้งหมดที่เข้ามาในเขตพื้นที่ป่าประมาณ ๑๐๐ กว่าตัว เข้ามาในลักษณะ ๓ รูปแบบคือ ถ้ามาแบบเดี่ยวจะเป็นช้างป่าที่นิสัยเกเร มาแบบคู่จะเป็นช้างป่าที่ค่อนข้างกึ่งนิสัยเกเร มาแบบโขลงจะเป็นช้างป่าที่มีจ่าฝูง โดยจะลงมาหาอาหารที่อำเภอท่าตะเกียบกินพืชไร่ อำเภอสนามไชยเขต กินต้นข้าวที่ปลูกไว้ อำเภอแปลงยาวกินขนุน และทางจังหวัดมีการเยียวยาชดเชยให้กับชาวบ้าน กรณีที่พื้นที่บ้านเกษตรกรใช้การประกาศภัยพิบัติช้างป่าและจ่ายค่าเยียวยาชดเชยในวงเงินค่อนข้างต่ำไม่คุ้มค่ากับความเสียหายเกิดขึ้น ทั้งนี้จากแนวทางต่าง ๆ ที่ที่ประชุมได้นำเสนอมาเพื่อแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุก มีความเห็นด้วยว่าควรดำเนินการหลาย ๆ กระบวนการควบคู่กันทั้งคันกันช้าง รั้วกันช้าง รวมทั้งเรื่องการชดเชยทางอาชีพให้กับชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่าทำลายพืชผลทางการเกษตร นอกจากนี้กรณีช้างป่าทำร้ายชาวบ้านจนเสียชีวิตจากสถิติที่ผ่านมา ๒ ปี พบว่าเสียชีวิต ๕ คน และการป้องกันจะใช้วิธีการขับไล่แบบเสียงดัง เช่น ยิงปืนขู่ ระเบิดปิงปอง ทำให้ช้างป่าตกใจและเกิดความโมโหทำร้ายราษฎรได้ ทั้งนี้ ในอีกระยะเวลา ๓ เดือนข้างหน้า จังหวัดฉะเชิงเทราจะประกาศเป็น “สมาร์ทซิตี้” ผสานรวมวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการพัฒนาเมืองใหญ่ โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะเรื่องช้างป่ามีการแจ้งเรื่องเตือนภัยอย่างเป็นระบบในมือถือ และมีคณะทำงานดูแล

๒.๑.๗.๖ ผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรี

สาเหตุหลักของปัญหา มี ๓ ประการหลัก คือ การเพิ่มขึ้นของประชากรช้างป่า พื้นที่อยู่อาศัย แหล่งน้ำแหล่งอาหาร และประชากรช้างป่าเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ปัจจุบันช้างป่าในเขตรอยต่อ ๕ จังหวัดมีจำนวนประมาณ ๔๒๓ ตัว ในจังหวัดชลบุรี จำนวน ๑๖๒ ตัว พื้นที่จังหวัดชลบุรีติดเขตพื้นที่ป่ารอยต่อน้อยกว่าจังหวัดอื่น คือ จำนวน ๓๘,๓๗๕ ไร่ สำหรับการเพิ่มขึ้นของประชากรช้างป่าเป็นไปอย่างรวดเร็ว การทำหมันเป็นไปได้ยาก ซึ่งกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับพืชที่ลดความกำหนัดทางเพศ ถิ่นที่อยู่อาศัยเป็นข้อจำกัดทุกพื้นที่ พื้นที่ที่ไม่เพิ่มขึ้น บางส่วนอาจลดลง พื้นที่ที่มีอยู่เดิมศักยภาพในการอาศัยลดน้อยลงเนื่องจากแหล่งอาหาร ขณะเดียวกันพื้นที่ป่ารอยต่อเป็นพื้นที่ต่อเนื่องกับพื้นที่ของเกษตรกร ทำให้ช้างป่าออกมากินพืชสวนของเกษตรกร สำหรับจังหวัดชลบุรี อำเภอที่มีปัญหาเรื่องช้างป่า มีจำนวน ๔ อำเภอ คือ อำเภอหนองใหญ่ ได้แก่ ตำบลหนองใหญ่ ตำบลคลองพลู ตำบลห้างสง และตำบลเขาครก อำเภอบ่อทอง ได้แก่ ตำบลบ่อทอง ตำบลธาตุทอง ตำบลเกษตรสุวรรณ ตำบลบ่อกวางทอง และตำบลพวงทอง อำเภอเกาะจันทร์ ได้แก่ ตำบลเกาะจันทร์ และอำเภอพนัสนิคมได้แก่ ตำบลหนองปรือ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ มีผู้เสียชีวิตจำนวน ๒ ราย ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ จำนวน ๑ ราย ปี พ.ศ. ๒๕๖๔ จำนวน ๔ รายบาดเจ็บ ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ จำนวน ๑ ราย ปี พ.ศ.๒๕๖๓ จำนวน ๑ ราย กรณีช้างป่าออกนอกเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ พ.ศ. ๒๕๖๒ ถึง พ.ศ. ๒๕๖๔ เห็นชัดว่าเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ จำนวน ๒๓ ครั้ง ปี พ.ศ. ๒๕๖๓ จำนวน ๑๐๔ ครั้ง ปี พ.ศ. ๒๕๖๔ ตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคม จำนวน ๓๔ ครั้ง มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีผู้เสียชีวิต จำนวน ๗ ราย การเยียวยามีลักษณะเดียวกับจังหวัดอื่น ๆ กรณีประกาศภัยพิบัติจากช้างป่าเป็นเหตุอื่น ๆ ปัญหาการจ่ายเงินชดเชยที่ล่าช้าเกิดจากการตัดสินใจของหน่วยงานในระดับท้องถิ่นที่เกรงว่าจะเกิดความสุ่มเสี่ยง ต้องมีการสื่อสารให้ชัดเจน สำหรับ

อำเภอบ่อทองใช้การร่วมมือจากเอกชนแสดงเจตจำนงเป็นราย ๆ ไป เมื่อมีผู้เสียชีวิตจะเก็บเงินจากผู้ที่แสดงเจตจำนงไว้ จึงเกิดความรวดเร็วยิ่งขึ้น มาตรการและแผนงานมีการจัดชุดเฝ้าระวังและแก้ไขปัญหาช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ โดยมีสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๒ สังกัดกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นหน่วยงานหลัก จัดตั้งศูนย์อำนวยการแก้ปัญหาช้างป่ารบกวนประชาชน และชุดปฏิบัติการเฝ้าระวังและเคลื่อนที่เร็วในการป้องกันภัย ขับไล่ช้างป่าและการต้อนช้างป่ากลับเขาสู่ป่า เป็นวิธีการป้องกันโดยทั่วไป สำหรับการเพิ่มศักยภาพในพื้นที่คือ การจัดทำแหล่งน้ำและแหล่งอาหาร โดยมีโครงการพัชรสุธาคชานุรักษ์ แบ่งพื้นที่สามโซนคือ โซนอนุรักษ์ โซนรอยต่อ และโซนพื้นที่ชุมชน ซึ่งจะเน้นการพัฒนาพื้นที่ให้เพียงพอให้มีศักยภาพในการรองรับเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของช้างป่า การดำเนินการสำรวจพื้นที่ปรับพฤติกรรมช้างป่าที่รบกวนชุมชนขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการสำรวจ สำหรับพื้นที่จังหวัดชลบุรีที่เหมาะสมสำหรับการกักกันช้างป่าชั่วคราว คือ ที่บ้านเขาใหญ่ หมู่ ๔ ตำบลพวงทอง อำเภอบ่อทอง เนื้อที่ประมาณ ๒๐๐ ไร่ อยู่ในพื้นที่เตรียมผนวกเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งอยู่ระหว่างเตรียมผนวกเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

๒.๑.๗.๗ ผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง

ช้างป่าในจังหวัดระยองมีจำนวน ๓๐ - ๔๐ ตัว สภาพปัญหาที่พบเช่นเดียวกับจังหวัดอื่น ๆ คือ การเพิ่มขึ้นของช้างป่า การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ แหล่งอาหารและแหล่งน้ำ ในจังหวัดพื้นที่ที่มีปัญหาช้างป่ามีจำนวน ๕ อำเภอ ๑๔ ตำบล ๔๘ หมู่บ้าน อำเภอเขาชะเมาเป็นอำเภอที่มีช้างป่าออกนอกเขตป่าอนุรักษ์เป็นประจำ สำหรับอำเภออื่น ๆ มีช้างป่าออกมาบ้าง ยอดผู้เสียชีวิต ๒ ปี พบจำนวน ๖ ราย ในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ จำนวน ๔ ราย ปี พ.ศ. ๒๕๖๔ จำนวน ๒ ราย เป็นผู้เสียชีวิตที่อำเภอเขาชะเมา ๑ ราย และผู้ที่มีภูมิลำเนาที่อำเภอแกลง แต่ทำงานที่อำเภอเขาชะเมาจำนวน ๑ ราย การเยียวยาให้ความช่วยเหลือตามระเบียบของทางราชการ เงินเยียวยามีจำนวนไม่มาก อีกประการหนึ่งเป็นเงินกองทุนในกรณีบาดเจ็บและเสียชีวิต แนวทางแก้ปัญหามี ๒ ส่วน คือ (๑) การสร้างแหล่งน้ำที่อำเภอเขาชะเมา โดยการสร้างโป่งดิน (๒) ราษฎรปรับพฤติกรรมการออกไปทำงานการกรีดยางเป็นช่วงบ่าย ๆ ถึงแม้น้ำยางจะลดลง รายได้ลดลง แต่ความปลอดภัยมากขึ้นกว่าการกรีดยางในช่วงเช้าที่ช้างป่าอาจจะเข้ามาในสวนยาง และแนวทางการปลูกพืชชนิดอื่น ๆ ทดแทนพืชที่ช้างป่าชอบแต่เป็นเรื่องที่ดำเนินการได้ยาก ส่วนการเฝ้าระวังมีการจัดการทุกหมู่บ้านมีชุดเฝ้าระวังช้างป่า การให้ความรู้ในการระวังตัว

๒.๑.๗.๘ ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี

จังหวัดจันทบุรี พบช้างป่าจำนวน ๘ อำเภอ คือพื้นที่อำเภอแก่งหางแมว พบช้างป่าจำนวน ๑๒๐ - ๑๕๐ตัว อำเภอท่าใหม่ อำเภอสอยดาว จำนวน ๕๐ - ๖๐ ตัว อำเภอโป่งน้ำร้อน อำเภอขลุง ๑๕ - ๒๐ ตัว อำเภอนายายอาม อำเภอมะขาม อำเภอเขาคิชฌกูฏ จำนวน ๑๐ ตัว ในช่วงเวลา ๑๐ ปีที่ผ่านมามีผู้เสียชีวิต ๒๘ ราย บาดเจ็บ ๓๓ ราย บ้านชำรุด ๒๔ ราย พืชสวนเสียหาย จำนวน ๓,๖๐๐ ไร่ โดยอำเภอแก่งหางแมวเป็นอำเภอที่ช้างป่าออกนอกเขตป่าอนุรักษ์มากที่สุด สำหรับการแก้ไขปัญหาเช่นเดียวกับจังหวัดอื่น การชดเชยความเสียหาย พืชไร่ ๆ ละ ๑,๔๔๘ บาท พืชสวนไร่ละ ๑,๖๙๐ บาท ซึ่งเป็นจำนวนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับมูลค่าของพืชสวน พืชไร่ ทางจังหวัดได้คำนวณความเสียหายจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และขอนำเสนอต่อคณะกรรมาธิการวิสามัญ ดังนี้ ทุเรียนออกผลผลิตแล้ว ๕ ปีขึ้นไป ต้นละ ๑,๕๐๐ บาท มังคุดออกผลผลิตแล้ว ๗ ปี ขึ้นไปต้นละ ๑,๗๗๖ บาท เงาะออกผลผลิตแล้ว ๔ ปี ต้นละ ๘๐๐ บาท ลองกอง

ออกผลผลิตแล้ว ๗ ปี ต้นละ ๔๐๗ บาท ลำไยออกผลผลิตแล้ว ๔ ปี ต้นละ ๑,๑๖๕ บาท เพื่อเยียวยาให้กับเกษตรกรได้อย่างรวดเร็วเป็นการแก้ไขปัญหาระยะสั้น การแก้ไขปัญหาต้องนำช้างป่ากลับสู่ป่าอนุรักษ์และต้องเป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์

๒.๑.๗.๙ ผู้ว่าราชการจังหวัดตราด

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ มีช้างป่าจำนวน ๘ ตัว ปี พ.ศ. ๒๕๖๓ จำนวน ๕๐ ตัว มีลูกช้างป่าทุกโขลงอาหารอุดมสมบูรณ์ มีผู้เสียชีวิตจำนวน ๕ ราย จังหวัดตราดไม่ได้อยู่ในเขตป่ารอยต่อ จึงไม่ได้รับงบประมาณความช่วยเหลือ ต้องช่วยเหลือตัวเอง และได้รับเงินกองทุนของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จำนวน ๑ ล้านบาทเศษ ปัจจุบันเงินกองทุนหมดและได้มีการตั้งคณะกรรมการผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ผู้อำนวยการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเป็นรองประธาน ซึ่งการเยียวยาคล้ายคลึงกับจังหวัดอื่น ๆ โดยการประกาศภัยพิบัติจากช้างป่ากำหนดให้ต้นทุเรียนไร่ละหนึ่งพันบาทเศษ ซึ่งมีมูลค่าความเสียหายน้อยมากเมื่อเทียบกับมูลค่าราคาจริงของทุเรียน ส่วนป่าอุทยานคลองแก้วไม่ใช่ป่าลึก ความกว้างเพียง ๑๐ กิโลเมตร เป็นแนวเขตชายแดนไม่สามารถสร้างแหล่งอาหารได้ ต่างจากป่ารอยต่อ หรือป่าอื่น ๆ ในภาคตะวันออก ปัจจุบันใช้ชุดเฝ้าระวังช้างป่า โดยความร่วมมือของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และจังหวัด โดยผู้ว่าราชการจังหวัดตราด อนุมัติงบประมาณห้าแสนบาทเศษ เพื่อใช้ในการเฝ้าระวังช้างป่า มีจำนวน ๔ ชุด การรับทราบปัญหาได้รับทราบทุกเรื่องแต่ไม่มีทางแก้ไข เนื่องจากไม่ทราบข้อมูลที่ชัดเจนว่าจะต้องสร้างคูกันช้าง รั้วกันช้างบริเวณใด จึงกั้นลำบากมีพื้นที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น นอกจากนี้ช้างป่าส่วนใหญ่ออกมาอยู่ในชุมชนและเขตป่าเล็ก ๆ แต่ช้างป่าส่วนใหญ่ได้ออกไปบริเวณด่านชุมพล เกษตรกรยังมีการปลูกกล้วย สับปะรด ซึ่งเป็นแหล่งอาหารที่ช้างป่ามักชอบออกไปกิน ปัจจุบันเกษตรกรได้ปรับเปลี่ยนอาชีพเลิกปลูกกล้วยที่เป็นแหล่งอาหารของช้างป่า

๒.๒ การเดินทางไปศึกษาดูงานของคณะกรรมาธิการวิสามัญ

คณะกรรมาธิการวิสามัญได้พิจารณาศึกษาข้อเท็จจริงและรายละเอียดข้อมูล จากเอกสารข้อมูลคำชี้แจงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากการเดินทางไปศึกษาดูงาน รวมทั้งรายละเอียดจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ โดยนำมาประกอบการพิจารณาศึกษาข้อเท็จจริงของคณะกรรมาธิการวิสามัญ ทั้งนี้คณะกรรมาธิการวิสามัญได้มีมติเดินทางไปศึกษาดูงาน กล่าวโดยสรุปได้ ดังนี้

๒.๒.๑ การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ การพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า กลุ่มป่าตะวันออก ระหว่างวันศุกร์ที่ ๑๙ ถึงวันเสาร์ที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๔ ณ จังหวัดระยอง และจังหวัดจันทบุรี

๒.๒.๑.๑ วันศุกร์ที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๔ พิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า กลุ่มป่าตะวันออก ณ จังหวัดระยอง โดยเป็นการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนในพื้นที่จังหวัดระยอง จังหวัดชลบุรี จังหวัดฉะเชิงเทรา และจังหวัดสระแก้ว โดยมีผู้แทนจากส่วนราชการต่าง ๆ และผู้แทนจากประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่าบุกรุก ร่วมปรึกษาหารือ สรุปผลการศึกษาดูงานได้ ดังนี้

สถานการณ์ช้างป่าออกหากินนอกพื้นที่อนุรักษ์ ปี พ.ศ.๒๕๖๒ – ปัจจุบัน สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๒ (ศรีราชา) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีผลการสำรวจข้อมูล คือราษฎรและเจ้าหน้าที่ถูกช้างป่าทำร้ายจำนวน ๔๔ ราย เสียชีวิตจำนวน ๒๘ ราย ช้างป่าได้รับบาดเจ็บ จำนวน ๑๘ ตัว

และล้มตายจากการกระทำของมนุษย์และโรคตามธรรมชาติ จำนวน ๒๔ ตัว สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๒ (ศรีราชา) ใช้แผนการจัดการช้างป่าในพื้นที่กลุ่มป่าตะวันออก (ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด) ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ ถึงปี ๒๕๗๒ แบ่งพื้นที่เป็น ๒ ส่วน คือ (๑) ในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ดำเนินการติดตามประชากรโครงสร้างชนชั้นอายุของช้างป่าโดยการนับจำนวน ติดตามการเคลื่อนที่ของช้างป่าโดยการติดปลอกคอสัญญาณดาวเทียม (GSP – Collar) ที่ตัวช้างป่า จำนวน ๑๒ ตัว การฟื้นฟูถิ่นที่อยู่อาศัยโดยการปรับปรุงแหล่งน้ำที่มีขนาดเล็กและขนาดใหญ่สามารถรองรับการใช้ประโยชน์ของสัตว์ป่า จำนวน ๓๒ แห่ง การสร้างฝายชะลอน้ำเพื่อรักษาความชุ่มชื้น จำนวน ๑๐ แห่ง การสร้างอาหาร การจัดการทุ่งหญ้า รวมไปถึงการปลูกพืชอาหารสัตว์ป่ามากกว่า ๖,๕๐๐ ไร่ การสร้างโป่งเทียมให้กระจายอยู่รอบพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด จำนวน ๑๑๐ แห่ง และการเพิ่มประสิทธิภาพรั้วกันช้าง ระยะทางไม่น้อยกว่า ๓๐ กิโลเมตรต่อปี ปรับปรุงคูกันช้างระยะทางไม่น้อยกว่า ๑๐ กิโลเมตรต่อปี ปรับปรุงรั้วไฟฟ้าระยะทาง ๕ กิโลเมตรต่อปี ปรับปรุงรั้วกันช้างในพื้นที่เป้าหมาย ระยะทาง ๕๐ กิโลเมตรต่อปี รวมถึงการลาดตระเวนเชิงคุณภาพไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๐ (๒) นอกพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ดำเนินการสร้างเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ป่าขึ้นในหลายพื้นที่มีจำนวนไม่น้อยกว่า ๕๐๐ ราย ปัจจุบันจึงมีอาสาสมัครในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด มากกว่า ๒๐ ชุด รวมถึงการจัดชุดเคลื่อนที่เร็วเฝ้าระวังช้างป่าสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๒ ศรีราชา จำนวน ๑๕ ชุด โดยเริ่มปฏิบัติงานกับชุดอาสาสมัคร ผู้นำท้องถิ่น ชมรมในพื้นที่ต่างๆ โดยสามารถแจ้งเหตุความเดือดร้อนจากช้างป่าผ่านสายด่วนพิทักษ์ป่า ๑๓๖๒ ตลอด ๒๔ ชั่วโมง การจัดฝึกอบรมให้ความรู้และเข้าใจการป้องกันตนเอง จากช้างป่า การอบรมเยาวชนเครือข่ายป้องกันไฟป่า การเพาะชำกล้าไม้ กิจกรรมปลูกป่าจำนวนห้าแสนต้น และจัดพื้นที่รองรับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของช้างป่า ในพื้นที่ตำบลวังสมบูรณ์ อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว โดยเบื้องต้นดำเนินการติดอุปกรณ์ติดปลอกคอสัญญาณดาวเทียมที่ตัวช้างป่า รวมถึงการติดตั้งกล้องเรียลไทม์คาเมร่าแท็บ ในเส้นทางที่ช้างป่าออกหากิน การช่วยเหลือเยียวยาราษฎรเจ้าหน้าที่ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิต กรณีช้างป่าทำร้าย โดยมีสวัสดิการจากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มูลนิธิป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด มูลนิธิสืบ นาคะเสถียร มูลนิธิผู้พิทักษ์ป่าและรักษาทะเล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้การช่วยเหลือเยียวยาการคุ้มครองสวัสดิภาพของช้างป่าในพื้นที่ โดยมีสัตวแพทย์สัตวบาลจากสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๒ (ศรีราชา) ร่วมกับสำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ร่วมกันประเมินอาการและรักษาช้างป่า และสัตว์ป่าในพื้นที่ที่ได้รับบาดเจ็บจากการกระทำของมนุษย์หรือการคัดสรรจากธรรมชาติในลักษณะต่างๆ

นอกจากนี้ การดำเนินการแก้ไขปัญหาช้างป่า ทั้งในและนอกพื้นที่อนุรักษ์ที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ยังเป็นการสนับสนุนโครงการพัชรสุธาคชานุรักษ์ ปัจจุบันกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้นำบุคลากรที่มีหน้าที่ดูแลช้างป่าในป่าอนุรักษ์ออกมาเฝ้าติดตามช้างป่าที่ออกจากป่าอนุรักษ์ การแจ้งจุดที่พบช้างป่า ชุดเคลื่อนที่เร็วมี จำนวน ๑๕ ชุด สภาพปัญหาคือเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ ทั้งนี้ สามารถจำแนกการเข้าออกของช้างป่าเป็น ๓ ลักษณะ คือ (๑) ช้างป่าที่ออกจากป่าอนุรักษ์และกลับเข้ามาในป่าอนุรักษ์ (๒) ช้างป่าที่ออกไปจากป่าอนุรักษ์และค้างคืนนอกเขตป่าอนุรักษ์ (๓) ช้างป่าที่ออกไปจากป่าอนุรักษ์และอยู่ประจำถิ่น โดยมีจำนวนช้างป่าในภาคตะวันออก รวมจำนวน ๔๒๓ กว่าตัว เป็นการนับตามหลักวิชาการระยะเวลา ๒ ปี จึงจะมีการสำรวจประชากรช้างป่า เพราะช้างตั้งครรภ์ระยะเวลา ๒๒ เดือน ข้อมูลการสำรวจ

ล่าสุดปี พ.ศ. ๒๕๖๐ ส่วนเรื่องการเยียวผลกระทบผู้ประสบภัยจากช้างป่าตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้มีการแก้ไขให้สามารถใช้เงินเยียวยาได้ ขณะนี้อยู่ระหว่างการทำประชาพิจารณ์ตามกฎหมาย

(๑) สภาพปัญหา สถานการณ์ช้างป่าออกหากินนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ และข้อเสนอแนะ

ผู้แทนประชาชน และหน่วยงานต่าง ๆ นำเสนอ ดังนี้

๑) ผู้แทนประชาชน ตำบลวังน้ำเป็น อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ปัญหาช้างป่าออกนอกป่าอนุรักษ์พบว่า มีผู้เสียชีวิตจากกรณีช้างป่าบุกรุก ได้รับเงินเยียวยาผู้เสียชีวิต จำนวน ๒๕,๐๐๐ ถึง ๕๐,๐๐๐ บาท การเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากช้างป่าบุกรุกทำลายพืชผลทางการเกษตรเสียหาย และมีผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิต เพื่อให้เป็นรูปธรรมควรมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากช้างป่า โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการดูแลกองทุนดังกล่าว และขอให้หามาตรการป้องกันช้างป่าออกนอกเขตป่าอนุรักษ์เพื่อแก้ไขปัญหาโดยเร่งด่วนในการนำช้างป่าออกจากชุมชนกลับเข้าสู่ป่าอนุรักษ์ หรือจัดหาพื้นที่กักกันช้างป่าชั่วคราว สร้างแหล่งอาหาร แหล่งน้ำ ซึ่งสามารถสร้างเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ หรือสร้างปางช้างในพื้นที่รอบเขตพื้นที่ป่ารอยต่อ และนำช้างป่าที่มีพฤติกรรมเกเรมาไว้รวมกัน

๒) ประชาชนได้รับผลกระทบจากช้างป่าบุกรุก ขอให้คณะกรรมาธิการวิสามัญศึกษาข้อมูลการเยียวยากรณีภัยพิบัติอื่น ๆ ที่ได้รับเงินชดเชยเป็นจำนวนสูง และหากสำรวจประชากรช้างป่า พบว่า พื้นที่ป่าไม่เพียงพอต่อประชากรช้างป่า อาจต้องมีการเวนคืนที่ดิน หรือ เป็นการแลกเปลี่ยนพื้นที่การพักอาศัย ทั้งนี้ควรมีการสร้างสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) ป้องกันช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ กรณีแหล่งอาหารช้างป่าไม่เพียงพอ ควรจัดซื้ออาหารให้ช้างป่า และช้างป่าที่มีพฤติกรรมดุร้ายควรนำไปปรับพฤติกรรม

๓) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เสนอว่า การบริหารจัดการช้างป่า ควรมีการจัดตั้งหน่วยเคลื่อนที่เร็วของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เพื่อให้เกิดความรวดเร็วในการผลักดันช้างป่าออกจากชุมชน ขอให้เพิ่มบุคลากรของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และยานพาหนะเพื่อให้สามารถแบ่งบุคลากรออกไปปฏิบัติงานยังจุดที่ช้างป่าเข้าชุมชน

๔) ผู้แทนอาสาสมัครผลักดันและเฝ้าระวังช้างป่า จังหวัดระยอง นำเสนอสภาพปัญหาเกี่ยวกับช้างป่า เมื่อพบช้างป่าเข้าสู่ชุมชน ควรแจ้งเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ ความชำนาญในการผลักดันช้างป่า เพราะหากผลักดันช้างป่าไม่ถูกวิธี จะเกิดอันตรายต่อบุคคลที่อยู่ในพื้นที่บริเวณดังกล่าวได้ บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ความร่วมมือผลักดันช้างป่าเป็นแนวทางเดียวกัน อาสาสมัครผลักดันและเฝ้าระวังช้างป่าบางรายยังขาดความรู้ในการผลักดันช้างป่าที่ถูกต้อง เช่น การใช้ระเบิดปิงปอง ทำให้ช้างป่าเกิดความตกใจและเกิดความหวาดกลัว ทำให้เกิดอันตรายต่ออาสาสมัคร ขอให้มีการจัดอบรมให้ความรู้การผลักดันช้างป่าที่ถูกต้อง และจัดให้มีสวัสดิการแก่อาสาสมัครผลักดันและเฝ้าระวังช้างป่า เช่น ประกันชีวิต เงินเดือน รวมถึงอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการเฝ้าระวังช้างป่า เช่น หัวไฟฉาย วิทยุสื่อสาร โดรนจับภาพช้างป่า เสื้อกั๊กสะท้อนแสง รถยนต์ และค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เป็นต้น

๕) ผู้นำชุมชนในจังหวัดระยอง จากสภาพปัญหาเกี่ยวกับช้างป่าที่พบนั้น การจัดการแก้ไขเสนอให้คณะกรรมาธิการวิสามัญศึกษาวิธีการพ่นกลิ่นเสือโคร่ง เป็นส่วนผสมระหว่างปัสสาวะ มูลเสือ น้ำอาบจากเสือ

เพื่อไล่ช้างป่าออกจากชุมชน และการนำเคลื่อนความถี่สูงมาใช้ก่อนสร้างสิ่งกีดขวาง หรือแบริเออร์ (Barrier) ป้องกันช้างป่า

๖) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่สามารถนำเงินรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาใช้เยียวยาความเสียหายจากช้างป่าเข้าสู่ชุมชนได้ เพราะเกรงว่าจะถูกตรวจสอบจากสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน และขอให้จัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาช้างป่าเข้าสู่ชุมชน และแก้ไขระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถนำรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาใช้เยียวยาความเสียหายจากช้างป่าเข้าสู่ชุมชนได้

๗) ชมรมเพื่อนช้างทุ่งควายกิน เสนอทางเลือกในการป้องกันช้างป่าเข้าสู่ชุมชนเป็นพื้นที่ต้นแบบ เนื่องจากชมรมได้รับการสนับสนุนเครื่องมือจับสัญญาณช้างป่า โดยร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ติดตั้งเสาสัญญาณครอบคลุมพื้นที่ ๗๐ กิโลเมตร สามารถนำอุปกรณ์ดังกล่าวมาเพื่อจับสัญญาณช้างป่า

(๒) ข้อเสนอแนะของคณะกรรมาธิการวิสามัญ

๑) พื้นที่ตำบลน้ำเป็น อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง ส่วนใหญ่พื้นที่รอบบริเวณดังกล่าวเป็นที่ดินเอกสารสิทธิ์รอบภูเขาซึ่งเป็นข้อจำกัด บางพื้นที่ไม่มีพื้นที่ให้ช้างป่า โดยเฉพาะช้างป่าที่มีความเสี่ยงเผชิญหน้าและทำร้ายประชาชน (ช้างป่าเกเร) ต้องหาสถานที่กักกันช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ การหาพื้นที่ ๆ เหมาะสมในจังหวัดระยองเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยาก เมื่อหาพื้นที่ที่เหมาะสมได้แล้ว ต่อไปจะเป็นการสร้างแหล่งน้ำ แหล่งอาหารให้ช้างป่า เพื่อให้ช้างป่าไม่ออกจากพื้นที่ดังกล่าว พื้นที่ ๆ มีความเหมาะสมเป็นสถานที่กักกันช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ มีหลายพื้นที่ เช่น ตำบลพวา อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี ตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี แต่พื้นที่ ๆ มีความเหมาะสมมากที่สุดในขณะนี้คือ พื้นที่บริเวณเขาตะกรุบ อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว มีพื้นที่จำนวน ๒,๙๔๑ ไร่

๒) การแก้ไขปัญหาช้างป่าออกนอกป่าอนุรักษ์ จำเป็นต้องพัฒนาให้ป่ามีความสมบูรณ์ จึงจะเป็นการแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน การนำเทคโนโลยีมาใช้ เช่น การติดปลอกคอสัญญาณดาวเทียมที่ตัวช้าง เป็นเพียงมาตรการเสริมในการศึกษาพฤติกรรมการเคลื่อนที่ของช้างป่าเท่านั้น จำเป็นต้องมีมาตรการหลักในการแก้ปัญหาในพื้นที่ เช่น การทำเครื่องหมายที่ตัวช้างป่าเกเรทันทีที่ก่อเหตุ หรือการทำรูปพรรณช้างป่าประจำถิ่น เพื่อประโยชน์ในการขนย้ายช้างป่าเกเรไปปรับพฤติกรรมที่สถานที่กักกันช้างป่าออกนอกป่าอนุรักษ์โดยเร่งด่วน และผลักดันช้างป่าประจำถิ่นกลับสู่ป่าอนุรักษ์โดยเร็ว พร้อมจัดเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครเฝ้าระวังและผลักดันช้างป่าตรึงกำลังไม่ให้ช้างป่าเล็ดลอดออกมาจากป่าอนุรักษ์อีกต่อไป

๓) สำหรับเงินเยียวยานั้น ระเบียบทางราชการสามารถเบิกจ่ายได้ แต่เป็นเงินจำนวนน้อย กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ต้องเร่งออกกฎหมายลำดับรองเพื่อให้มีระเบียบการเยียวยาที่เหมาะสมเป็นธรรมโดยเร็ว

๔) ปัจจุบันไม่สามารถนำเงินรายได้จากอุทยานแห่งชาติต่าง ๆ มาใช้เยียวยาความเสียหายจากช้างป่าได้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ต้องเร่งแก้ไขกฎหมายเพื่อให้สามารถนำเงินรายได้ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มาใช้กับช้างป่าได้

๒.๒.๑.๒ วันเสาร์ที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๔ พิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า กลุ่มป่าตะวันออก ณ จังหวัดจันทบุรี โดยเป็นการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากประชาชน จังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด โดยมีผู้แทนจากส่วนราชการต่าง ๆ ร่วมปรึกษาหารือด้วย สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

(๑) สถานการณ์สภาพปัญหาช้างป่า ของจังหวัดจันทบุรี ในรอบ ๑๐ ปี

จังหวัดจันทบุรี มีพื้นที่อยู่ในเขตพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด เดิมมีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยพันธุ์ไม้ และสัตว์ป่านานาพันธุ์ และเป็นป่ารอยต่อระหว่างระบบนิเวศภาคกลางกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงมีความหลากหลายทางชีวภาพ และเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่ากว่า ๖๐๐ ชนิด โดยเฉพาะช้างป่า ปัจจุบันมีช้างป่าในเขตป่าอนุรักษ์ประมาณ ๔๐๐ - ๕๐๐ ตัว จากที่เคยมีปรากฏอยู่ระหว่าง ๔๐ - ๖๐ ตัว ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๒๐ และเป็นกลุ่มที่มีอัตราการเพิ่มประชากรช้างป่าสูงที่สุดในประเทศไทย คือ ประมาณร้อยละ ๘.๒ ต่อปี จากข้อมูลการติดตามแก้ไขปัญหาช้างป่าที่สร้างผลกระทบต่อราษฎร พบว่าบริเวณที่ช้างป่าออกหากินในพื้นที่จังหวัดจันทบุรีมีจำนวน ๘ อำเภอ จาก ๑๐ อำเภอ โดยพื้นที่อำเภอแก่งหางแมว พบช้างป่ามากที่สุด จำนวน ๑๑๐ - ๑๒๐ ตัว รองลงมาเป็นอำเภอท่าใหม่ อำเภอสอยดาว จำนวน ๕๕ - ๖๐ ตัว อำเภอโป่งน้ำร้อน อำเภอขลุง จำนวน ๑๕ - ๒๕ ตัว และอำเภอนายายอาม อำเภอมะขาม และอำเภอเขาคิชฌกูฏ จำนวน ๑ - ๓ ตัว ปัจจุบัน พบว่าประชากรช้างป่าบางกลุ่มได้ออกหากินนอกพื้นที่ป่า เนื่องจากในป่ามีอาหารของช้างไม่เพียงพอสำหรับประชากรช้างป่าที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างราษฎรและช้างป่ารุนแรงขึ้น เกิดความสูญเสียทั้งชีวิตราษฎร ช้างป่า ทรัพย์สิน และพืชผลทางการเกษตร ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีมาตรการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม ราษฎรที่ได้รับผลกระทบไม่ได้รับการเยียวยาที่เหมาะสม จังหวัดจันทบุรีมีพื้นที่เสี่ยงภัยจากช้างป่า เป็นจำนวนทั้งสิ้น ๘ อำเภอ ๒๐ ตำบล ๑๑๘ หมู่บ้าน

สำหรับสถิติการการเกิดภัยพิบัติจากช้างป่า ตามที่จังหวัดจันทบุรีได้ประกาศไว้ เพื่อให้ความช่วยเหลือเยียวยาราษฎร มาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ – ปัจจุบัน (๑๖ มีนาคม ๒๕๖๓) ดังนี้

ตารางที่ ๔ สถิติภัยจากช้างป่าและการให้ความช่วยเหลือโดยใช้เงินทดรองราชการ จังหวัดจันทบุรี

ปี พ.ศ.	จำนวนครั้งที่เกิดภัย	ความเสียหาย				ให้ความช่วยเหลือโดยใช้เงินทดรองราชการ (บาท)
		ตาย	บาดเจ็บ	บ้าน	พื้นที่เกษตร (ไร่)	
๒๕๕๕ - ๒๕๕๖	๑๕	๖	๓	๑	๒๐๑	๒๒๙,๐๐๐
๒๕๕๗	๓	๑	๔	๑	๑๔๐	๑๗๙,๐๐๐
๒๕๕๘	๑๒	๔	๕	๑	๕๒๑.๕	๓๘๕,๐๐๐
๒๕๕๙	๓๐	๕	๔	๑	๓๒๗	๔๒๘,๗๖๐.๕๐
๒๕๖๐	๔๕	๒	๖	๗	๑,๓๙๔	๒๓๔,๘๗๗
๒๕๖๑	๖๕	๒	๔	๕	๕๔๐	๔๑๕,๙๙๘
๒๕๖๒	๕๙	๕	๕	๑	๒๘๘.๕	๓๙๕,๗๓๐.๕๐

ปี พ.ศ.	จำนวนครั้งที่เกิดภัย	ความเสียหาย				ให้ความช่วยเหลือโดยใช้เงินทดรองราชการ (บาท)
		ตาย	บาดเจ็บ	บ้าน	พื้นที่เกษตร (ไร่)	
๒๕๖๓	๔๗	๑	๑	๗	๒๕๔.๒๕	๑๗๕,๒๕๔
๒๕๖๔	๑๐	๒	๑	๐	๒๑.๗๕	๕๗,๕๕๖
รวม	**๒๘๖**	**๒๘**	**๓๓**	**๒๔**	**๓,๖๘๘**	**๒,๕๐๑,๑๗๖**

สำหรับความเสียหายด้านเกษตร จังหวัดได้ให้ความช่วยเหลือตามหลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินของกระทรวงการคลัง ข้อ ๕.๕.๑ และหลักเกณฑ์ปลีกย่อยของกระทรวงเกษตรฯ ซึ่งให้ความช่วยเหลือเฉพาะในกรณีที่พืชตายโดยสิ้นเชิง ไร่ละ ๑,๖๙๐ บาท ซึ่งเกษตรกรที่ได้รับความเดือดร้อน ต่างมีความรู้สึกว่าการช่วยเหลือดังกล่าว ไม่มีความเป็นธรรมกับความเสียหายที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นความเสียหายที่ช้างป่าได้เข้าทำลายต้นพืช หรือกินพืชผลของเกษตรกร เนื่องจากพืชผลที่เสียหายล้วนแต่เป็นพืชผลที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง เช่น ทุเรียน มังคุด เงาะ ลองกอง ลำไย กล้วย สร้างความไม่พอใจแก่เกษตรกรที่มีต่อช้างป่าเป็นอย่างมาก จนถึงขั้นทำร้ายช้างป่า เช่น การลักลอบทำรั้วไฟฟ้าป้องกันพืชผลทางการเกษตรของตัวเองจากช้างป่า เป็นผลให้ช้างป่าที่ไปสัมผัสโดนรั้วตาย

(๒) การบริหารจัดการปัญหา

จังหวัดจันทบุรี ได้พยายามบริหารจัดการแก้ไขปัญหาช้างป่าด้วยตัวเองหลายรูปแบบ เช่น การทำรั้ว คูกันช้าง ตามแนวเขตรอยต่อป่ากับพื้นที่ราษฎร การเพิ่มแหล่งอาหารและน้ำในเขตป่า การจัดตั้งชุดอาสาสมัครเฝ้าระวังและผลักดันช้างป่า เป็นต้น แต่ก็เป็นเพียงการประคับประคองสถานการณ์เท่านั้น จากปัญหาที่สะสมต่อเนื่องมายาวนาน และรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ จังหวัดจันทบุรี ได้เล็งเห็นถึงปัญหานี้ว่าเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนฉุกเฉิน จึงได้ยกปัญหาช้างป่านี้ขึ้นเป็น “วาระของจังหวัด” และได้จัดทำแผนเผชิญเหตุช้างป่าจังหวัดขึ้น เพื่อบูรณาการหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมกันแก้ไขปัญหาภายใต้ศูนย์บัญชาการเหตุการณ์จังหวัดจันทบุรี (ภัยจากช้างป่า) ซึ่งได้กำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาเบื้องต้นโดยทำทันที ดังนี้ ศึกษาทิศทางของช้างป่าที่ออกหากินนอกพื้นที่เขตอนุรักษ์ และเก็บข้อมูลทำสถิติตอนช้างป่าออกหากินนอกพื้นที่ เพื่อจะได้มีการติดตามโดยการติดกล้อง CCTV หรือการติด GPS เพื่อติดตามและเพื่อประโยชน์ในการแจ้งเตือน กรณีอำเภอที่ประสบปัญหาจากช้างป่า ได้ตั้งคณะทำงานระดับอำเภอเพื่อแก้ไขปัญหาช้างป่าอย่างเร่งด่วน โดยให้อำเภอแต่งตั้งคณะทำงานผลักดันช้างป่า โดยมีนายอำเภอเป็นหัวหน้าคณะทำงาน และมีการอบรมจิตอาสาภัยพิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เหลืออยู่ให้ปรับหลักสูตรเป็นการอบรมให้ความรู้ในการผลักดันช้างป่าอย่างถูกวิธี โดยให้สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๒ (ศรีราชา) เป็นวิทยากร รวมทั้งใช้เบอร์สายด่วนศูนย์ดำรงธรรม หมายเลข ๑๕๖๗ เป็นเบอร์ติดต่อในการอำนวยความสะดวกให้กับราษฎรในการติดต่อประสานงานเมื่อประสบปัญหาช้างป่า

(๓) การเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากช้างป่าของจังหวัดในรอบ ๑๐ ปี

จากความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน และความเป็นอยู่ของราษฎร จากปัญหาช้างป่า จังหวัดจันทบุรี ได้เยียวยาผู้ประสบภัย ดังนี้

๑) หน่วยงานราชการเป็นความช่วยเหลือหลักตามหลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงินทดรองราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ซึ่งจังหวัดได้ให้ความช่วยเหลือโดยใช้เงินทดรองราชการในอำนาจผู้ว่าราชการจังหวัด รวมตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ เป็นเงินทั้งสิ้น ๒,๕๐๑,๑๗๖ บาท ในอัตราการให้ความช่วยเหลือ ประกอบด้วย กรณีเสียชีวิต ช่วยเหลือเป็นค่าจัดการศพรายละ ๒๙,๗๐๐ บาท และกรณีผู้เสียชีวิตเป็นหัวหน้าครอบครัว หรือผู้หารายได้เลี้ยงครอบครัว ช่วยเหลือเป็นค่าสงเคราะห์ครอบครัว เพิ่มเติมอีก ๒๙,๗๐๐ บาท รวมเป็น ๕๙,๔๐๐ บาท และกรณีบาดเจ็บช่วยเหลือเป็นค่าปลอบขวัญผู้ได้รับบาดเจ็บที่รักษาตัวในสถานพยาบาล ๒,๓๐๐ บาท กรณีนอนโรงพยาบาล ตั้งแต่ ๓ วันขึ้นไป ช่วยเหลือเบื้องต้นอีก ๔,๐๐๐ บาท กรณีพิการ ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติ ช่วยเหลือเบื้องต้นอีก ๑๓,๓๐๐ บาท รวมทั้งสิ้นไม่เกิน ๑๙,๖๐๐ บาท กรณีบ้านเสียหายช่วยเหลือเป็นค่าซ่อมแซมบ้านหลังละไม่เกิน ๔๙,๕๐๐ บาท กรณีพืชตายโดยสิ้นเชิง ช่วยเหลือเป็นค่าปุ๋ยและพันธุ์พืช ข้าว ไร่ละ ๑,๑๑๓ บาทต่อพืชไร่ ไร่ละ ๑,๑๔๘ บาท ต่อพืชสวน ไร่ละ ๑,๖๙๐ บาท

๒) หน่วยงานเอกชน มูลนิธิ กองทุน สมาคมต่าง ๆ เป็นความช่วยเหลือเสริมเพิ่มเติมที่จังหวัดและหน่วยงานต่าง ๆ ภายในจังหวัด พยายามประสานขอความช่วยเหลือจากภาคส่วนต่าง ๆ ภายในจังหวัด และภายนอกจังหวัด เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากช้างป่า โดยเฉพาะการเยียวยาครอบครัวผู้เสียชีวิต และผู้บาดเจ็บ เพิ่มเติมจากเงินของทางราชการ ซึ่งจังหวัดได้รวบรวมข้อมูลหน่วยงานเอกชน มูลนิธิ กองทุน และสมาคมต่าง ๆ เพื่อใช้ประโยชน์ในการประสานงานขอรับความช่วยเหลือ

(๔) มาตรการและแผนงานโครงการแก้ปัญหาช้างป่าในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี

๑) ด้านการป้องกันช้างป่า สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดจันทบุรี ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ ตามแผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ของจังหวัดจันทบุรี ในการแก้ไขปัญหาช้างป่า โดยการขุดคูกันช้างในพื้นที่ตำบลทรายขาว อำเภอสอยดาว ระยะทาง ๑๑.๓ กิโลเมตร และได้รับการสนับสนุนงบประมาณประจำปี พ.ศ.๒๕๖๔ จากกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จัดฝึกอบรมโครงการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ภัยอื่น ๆ ภัยจากช้างป่า) โดยอบรมในหมู่บ้านเสี่ยงภัยช้างป่า

๒) ด้านการเยียวยาผู้ประสบภัยความเสียหาย กรณีพืชเสียหายโดยสิ้นเชิง จังหวัดได้เสนอเรื่องขอปฏิบัตินอกเหนือหลักเกณฑ์ไปยังกรมบัญชีกลาง โดยนำข้อมูลจากสำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรี เกี่ยวกับต้นทุนการผลิตเฉลี่ยของพืชที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่า ซึ่งคิดเฉพาะส่วนของต้นทุนการผลิตที่จำเป็นของพืชแต่ละชนิด ซึ่งเป็นอัตราที่เหมาะสม ไม่มากจนเกินไป ไม่กระทบกับวงเงินทดรองราชการในอำนาจผู้ว่าราชการจังหวัดมากนัก และเป็นไปตามหลักการเยียวยาให้ความช่วยเหลือ ตามข้อ ๑๖ ของระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๖๒ ดังนี้

ตารางที่ ๕ ต้นทุนการผลิตที่จำเป็นของไม้ผลแต่ละชนิดประกอบคำขออนุมัติกรมบัญชีกลาง ของจังหวัดจันทบุรี เพื่อจ่ายค่าทดแทน กรณีถูกช้างป่าทำลาย

ชนิดพืช	อัตราค่าทดแทน		หมายเหตุ
	พืชที่ยังไม่ให้ผลผลิต (บาท/ต้น)	ต้นพืชที่ให้ผลผลิตแล้ว (บาท/ต้น)	
ทุเรียน	๒๖๕	๑,๕๐๐	๒๐ ต้น/ไร่, ให้ผลผลิตเมื่อต้นอายุ ๕ ปี
มังคุด	๑๒๒	๖๗๖	๒๐ ต้น/ไร่, ให้ผลผลิตเมื่อต้นอายุ ๗ ปี
เงาะ	๑๕๗	๘๐๐	๒๕ ต้น/ไร่, ให้ผลผลิตเมื่อต้นอายุ ๔ ปี
ลองกอง	๘๓	๔๐๗	๔๕ ต้น/ไร่, ให้ผลผลิตเมื่อต้นอายุ ๗ ปี
ลำไย	๑๘๗	๑,๑๖๕	๒๕ ต้น/ไร่, ให้ผลผลิตเมื่อต้นอายุ ๔ ปี

เมื่อกรมบัญชีกลางอนุมัติแล้ว จังหวัดจะได้ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากช้างป่า ตามอัตราดังกล่าว เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างราษฎรกับช้างป่า ต่อไป (ไม่ได้รับการอนุมัติจากกรมบัญชีกลาง)

(๕) สภาพปัญหา และข้อเสนอแนะของประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากช้างป่า

๑) การเยียวยาพืชสวนที่ถูกทำลายจากภาครัฐที่ผ่านมา มีมูลค่าเป็นจำนวนน้อยมาก รวมถึงไม่ได้รับการช่วยเหลือค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการดำเนินการเฝ้าระวังช้างป่าจากภาครัฐ เช่น ค่าอาหาร ค่าน้ำดื่ม ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง จึงเสนอให้หน่วยงานราชการส่วนกลางควรกำหนดหลักเกณฑ์จ่ายเงินเยียวยาแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากช้างป่า ให้มากกว่าภัยประเภทอื่น เป็นกรณีพิเศษ ครอบคลุมความเสียหายทั้งด้านชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน และพืชผลทางการเกษตร

๒) องค์การบริหารส่วนตำบลขุนซ่อง นำเสนอถึงปัญหาที่ควรมีการแก้ไขคือ ขอให้พิจารณาเพิ่มอัตราการช่วยเหลือที่เหมาะสม เพื่อเป็นการเยียวยาเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบ โดยขอให้พิจารณาเปรียบเทียบเกี่ยวกับต้นทุนการผลิตเฉลี่ยของพืชที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่า และการชดเชยค่าทดแทนต้นไม้ในพื้นที่ที่ถูกเวนคืนในเขตชลประทาน เพื่อกำหนดอัตราการให้ความช่วยเหลือ และควรมีการแก้ไขกฎหมายการเยียวยากรณีช้างป่าได้บุกรุกเข้าทำลายพื้นที่ทางการเกษตรของราษฎรเสียหาย อย่างเป็นธรรม เนื่องจากจังหวัดได้ให้ความช่วยเหลือตามหลักเกณฑ์ปลีกย่อยของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยให้ความช่วยเหลือเฉพาะในกรณีที่พืชตายโดยสิ้นเชิง เป็นข้าวไร่ละ ๑,๑๑๓ บาท พืชไร่ ไร่ละ ๑,๑๔๘ บาท และพืชสวนไร่ละ ๑,๖๙๐ บาท ซึ่งความเสียหายที่ช้างป่าได้เข้าทำลายต้นพืชหรือกินพืชผลของเกษตรกรล้วนเป็นพืชผลที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง

๓) ผู้แทนอำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด นำเสนอขอให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องช้างป่าและงบประมาณที่ได้รับในหนึ่งปี เนื่องจากงบประมาณ จำนวน ๖๐,๐๐๐ บาท นั้นไม่เพียงพอ และเห็นด้วยกับการฝังชิปให้หัวหน้าฝูงช้างป่าเพื่อทำให้ทราบความเคลื่อนไหว

๔) การแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุก ควรศึกษา ๕ ประเด็น ดังนี้ ประเด็นความขัดแย้งราษฎรกับช้างป่าและผู้ได้รับผลกระทบ ประเด็นศึกษาการบุกรุกทำลายป่าของชุมชนที่ห่างไกลความเจริญหรือป่าสมบูรณ์

ประเด็นปัญหาการขอรับการขยายถนน ซึ่งท้องถิ่นมีส่วนสำคัญ ประเด็นปัจจัยด้านการเพิ่มจำนวนช้างป่าใช้กฎหมายควบคุมการกำเนิดช้างป่า และ ประเด็นปัจจัยการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ

๕) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๘ ตำบลทับไทร อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี นำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุก โดยขอให้จัดตั้งกองทุนช้างแห่งชาติเพื่อชดเชยความเสียหายให้กับผู้ประสบภัยจากช้างป่า ส่งผลให้รายได้ประชากรลดลงถึงขั้นเกษตรกรฆ่าตัวตายเพื่อหนีปัญหาหนี้สิน เสนอขอให้แก้ไขปัญหาเร่งด่วนนำช้างป่าออกจากพื้นที่ชุมชน พื้นที่ทำกินของเกษตรกร โดยต้องเตรียมพื้นที่ให้ช้างป่าเพียงพอกับจำนวนช้างป่าที่มีอยู่ ทั้งแหล่งน้ำ แหล่งอาหารให้เพียงพอกับการดำรงชีพของช้างป่า เพื่อไม่ให้ช้างป่ากลับมากินพืชสวนของเกษตรกร ขอให้มีค่าตอบแทนแก่อาสาสมัครเฝ้าระวังและผลักดันช้างป่า จึงเสนอให้มอบรถยนต์พร้อมน้ำมันเชื้อเพลิงใช้เป็นอุปกรณ์ในการเฝ้าระวังช้างป่า หากเป็นสมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) มีภารกิจหน้าที่จำนวนมาก ควรจัดตั้งอาสาสมัครเฝ้าระวังและผลักดันช้างป่าแยกเฉพาะ

๖) เสนอโครงการแก่งหางแมวโมเดล และเสารั้วกันช้าง ควรมีขนาดใหญ่เหมือนเสาไฟฟ้าของการไฟฟ้าฝ่ายผลิต ได้รับมาตรฐานผลิตอุตสาหกรรม พร้อมถนนตรวจการณ์ และมีการปลูกต้นยูคาลิปตัส อายุการปลูก ๑๐ - ๑๕ ปี เพราะขนาดลำต้นจะมีขนาดใหญ่แข็งแรง ช้างป่าไม่สามารถหักต้นไม้ได้ ปลูกแบบสลับฟันปลา

๗) องค์การบริหารส่วนจังหวัดจันทบุรี เสนอแนะการแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกที่อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี ในระหว่างที่ยังไม่มีสถานที่กักกันช้างชั่วคราว โดยขอให้ดำเนินการติดชิปช้างป่าที่มีพฤติกรรมเกเรเพื่อจะได้ติดตามพฤติกรรมช้างป่าได้ตลอดเวลา และป้องกันความเสียหายได้ทันท่วงที และนำไปกักกันในสถานที่กักกันช้างชั่วคราว ขอให้มีการตรากฎหมายเพื่อคุ้มครองราษฎร อาสาสมัครเฝ้าระวังและผลักดันช้างป่า และราษฎรที่ได้รับความเสียหายจากช้างป่าบุกรุก โดยรัฐเป็นผู้จ่ายค่าชดเชยในกรณีเกิดความเสียหายต่อร่างกาย พิการ หรือเสียชีวิต และขอเสนอให้มีการยกร่องคันกันช้างป่าสำหรับชาวสวน ให้มีความกว้าง ๑ เมตร สูง ๒ เมตร ความลาดเอียงตามธรรมชาติ เพราะช้างป่าไม่สามารถข้ามได้ โดยบนพื้นดินอาจจะปลูกต้นยูคาลิปตัส มีระยะห่างต้นละ ๑ เมตร เพื่อใช้กันช้างได้อีกชั้นหนึ่ง หรือปลูกหญ้าแฝกบนคันดินกันการชะล้างของน้ำที่จะทำให้คันทลายลงไป สำหรับพื้นที่ราบเท่านั้น หากเป็นพื้นที่ภูเขาอาจเป็นการขวางทางน้ำ

(๖) สภาพปัญหาเกี่ยวกับรั้วกันช้างป่า อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี

๑) นายกเทศมนตรีตำบลพวา จังหวัดจันทบุรี นำเสนอ การดำเนินการโครงการต่างๆ ในการป้องกันและชะลอช้างป่าออกหากินนอกเขตป่า และเข้าทำลายพืชผลทางการเกษตรในพื้นที่อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี โดยสามารถสรุปโครงการที่ดำเนินการได้ในพื้นที่ ดังนี้

๑. ดำเนินการขุดคูกันช้างตามแนวเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาไน ซึ่งกองกำลังป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราดได้ร่วมกับคณะทำงานของมูลนิธิอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ดำเนินการขุดตามแผนของโครงการของมูลนิธิป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ดำเนินการขุดโดยทหารช่างของกองกำลังบูรพาอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของฉก.นย.จันทบุรี ระยะทางประมาณ ๖๐ กิโลเมตร และได้ดำเนินการซ่อมบำรุงคูกันช้างในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑

๒. ดำเนินการก่อสร้างรั้วเสาไฟฟ้าคอนกรีต โดยได้รับความจากชาวบ้านในพื้นที่อย่างดี โดยในขั้นต้นได้สร้างเสาคอนกรีตขนาดความกว้าง ๔๐ เซนติเมตร สูง ๓ เมตร ห่างกันต้นละ ๖ เมตร

โดยมีเหล็กเส้น เส้นผ่าศูนย์กลาง ประมาณ ๖ หุน จำนวน ๓ เส้น และเหล็กเส้นขนาด ๔ หุน ผ่ากลาง ซึ่งต่อมาได้ดำเนินการสร้างรั้วเสาไฟฟ้าคอนกรีตเพิ่มเติมบริเวณพื้นที่ที่ช้างป่าออกพื้นที่บริเวณตำบลพวา อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี ซึ่งมีระยะทางยาว ๒,๐๐๐ เมตร และไฟฟ้าคอนกรีตบริเวณพื้นที่ตำบลขุนซ่อง อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี ระยะทางยาว ๕๐๐ เมตร รวมระยะทางในการสร้างรั้วเสาไฟฟ้าทั้งสองพื้นที่ ๒,๕๐๐ เมตร

๓. ดำเนินการก่อสร้างรั้วกันช้างเสาคอนกรีต ดำเนินการก่อสร้างรั้วกันช้างตามแนวคูกันช้าง โดยที่ว่าการอำเภอแก่งหางแมว ด้วยงบประมาณกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ โดยก่อสร้างแบบเสาสูง ๒.๕ เมตร และร้อยเหล็กจำนวน ๔ แถว ดำเนินการในพื้นที่ตำบลขุนซ่อง ระยะทาง ๗.๕ กิโลเมตร และพื้นที่หมู่ ๙ บ้านบ่อมะเดื่อ ตำบลพวา ระยะทาง ๗.๕ กิโลเมตร รวมระยะทาง ๑๕ กิโลเมตร เป็นงบประมาณ ๒๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท

๔. ดำเนินการก่อสร้างรั้วกันช้างเสาคอนกรีตเสริมเหล็กพาดด้วยลวดสลิง ๓ เส้น ตามแนวคูกันช้าง ก่อสร้างด้วยงบประมาณกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยก่อสร้างในปีงบประมาณ ๒๕๖๓ รวมระยะก่อสร้าง ๑๔ กิโลเมตร งบประมาณ ๒๒,๗๙๙,๐๕ บาท และก่อสร้างในปีงบประมาณ ๒๕๖๔ รวมระยะก่อสร้าง ๘ กิโลเมตร งบประมาณ ๙,๕๙๙,๖๐๐ บาท รวมเป็นระยะก่อสร้างทั้งสิ้น ๒๗ กิโลเมตร

๒) สภาพปัญหาการใช้รั้วและคูกันช้าง

๑. การก่อสร้างรั้วและคูกันช้างไม่มีการฝังท่อระบายน้ำ ส่งผลให้น้ำท่วมขังจุดที่ต่ำของคูกันช้าง ทำให้น้ำล้นกัดเซาะคูกันช้าง และรั้วชำรุดล้ม ช้างป่าสามารถลอดเข้ามาในพื้นที่ทำลายพืชผลการเกษตร ทรัพย์สินหรือทำร้ายร่างกายชาวบ้านบาดเจ็บและเสียชีวิต และการก่อสร้างรั้วกันช้างป่ายังก่อสร้างไม่ตลอดแนวเขต ส่งผลให้ช้างป่าสามารถออกมานอกพื้นที่ป่าได้ และสามารถทำลายรั้วกันช้างได้

๒. หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาไน นำเสนอสภาพปัญหาการดำเนินการขุดรั้วกันช้างมีการดำเนินการแล้วจำนวน ๖๐ กิโลเมตร บริเวณขุนซ่อง – พวา สำหรับแผนจัดสร้างรั้วกันช้างจำนวน ๑๙ กิโลเมตร ก่อสร้างแล้วจำนวน ๘ กิโลเมตร พบปัญหาคือ น้ำไหลลงจากภูเขาปะทะกับดินด้านล่าง ดินจึงถล่มทำให้คูกันช้างชำรุด

๓. กำนันตำบลพวา อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี นำเสนอการแก้ปัญหาคูและรั้วกันช้างควรสร้างให้มีประตูกันช้างออกนอกพื้นที่ เพราะช้างป่าอยู่ที่ในพื้นที่มากกว่าอยู่ป่า และควรมีการชดเชยเงินของผู้ประสบภัยจากช้างป่า และสร้างแนวทางให้ราษฎรกับช้างป่าอยู่ห่างกันเป็นโครงการถาวร

๔. ช้างป่าได้ออกนอกป่าเข้ามาในโรงเรียนบ้านคลองครก ตำบลพวา อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรีในช่วงเวลา ๐๓.๐๐ - ๐๔.๐๐ นาฬิกา ทำให้มีข้อกังวลว่า หากช้างป่าบุกรุกเข้ามาในโรงเรียนช่วงเวลาเปิดภาคเรียนจะทำให้เกิดอันตรายต่อชีวิตของเด็กนักเรียนและครู

๓) ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาการใช้รั้วและคูกันช้าง

เสนอให้ดำเนินการวางท่อระบายน้ำคอนกรีตเสริมเหล็กตามจุดที่ต่ำของแนวคูกันช้าง จำนวน ๖๒ จุด ต้องใช้งบประมาณ ๑,๔๘๕,๐๐๐ บาท และดำเนินก่อสร้างรั้วกันช้างเพิ่มเติมให้ตลอดแนว

เขตป่า พร้อมทั้งดำเนินการก่อสร้างปรับปรุงถนนถนนตรวจการณ์เลียบแนวรั้วและคูกันช้าง เพื่อความสะดวกในการซ่อมบำรุง

(๗) ข้อเสนอแนะและข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการวิสามัญ

๑) การจัดตั้งกองทุนช้างแห่งชาตินั้น อาจจะมีหลายขั้นตอน หากแก้ไขระเบียบอาจจะมีความรวดเร็ว จึงควรมีการศึกษาและแก้ไขระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ว่าด้วยการเก็บการรักษา การใช้จ่ายเงินรายได้เพื่อบำรุงรักษาอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ เพื่อให้สามารถนำเงินรายได้ไปใช้จ่ายในการเยียวยาความเสียหายจากช้างป่า

๒) ควรมีการจัดพื้นที่ของราษฎรและช้างป่าแยกต่างหากจากกันเป็นส่วนปลอดภัย มีเส้นแบ่งรอยต่อ และขอให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ถ่ายโอนภารกิจเรื่องช้างป่าไปยังหน่วยงานในระดับท้องถิ่น เพื่อการให้ความช่วยเหลือกับราษฎรในเรื่องการเยียวยาความเสียหายรวดเร็วยิ่งขึ้น

๓) พื้นที่ของราษฎรกับช้างป่าต้องแยกจากกันไม่ให้ซ้อนทับกัน โดยมีสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์ แบ่งแยกพื้นที่ของราษฎรกับช้างป่า เพื่อความปลอดภัยของราษฎร หากช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ต้องจับและนำไปไว้ที่สถานที่กักกันชั่วคราว

๔) หนี้สินของเกษตรกรควรยืดระยะเวลาการชดใช้หนี้ และเสนอให้แก้ไขเพิ่มจำนวนเงินที่ชดเชยพืชทางการเกษตรของเกษตรกรที่ช้างป่าได้เข้าทำลายและเงินชดเชยความเสียหายให้กับผู้ที่ได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตจากช้างป่าทำร้าย หรือมีการทำประกันชีวิตให้กับอาสาสมัครเฝ้าระวังและผลักดันช้างป่า

๒.๒.๒ การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ การพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า กลุ่มป่าตะวันตก ระหว่างวันศุกร์ที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๖๔ - วันเสาร์ที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๔ ณ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดกาญจนบุรี

๒.๒.๒.๑ วันศุกร์ที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๖๔ พิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า กลุ่มป่าตะวันตก ณ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีผู้แทนจากส่วนราชการต่าง ๆ และผู้แทนประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่าบุกรุก ร่วมปรึกษาหารือ สรุปผลการศึกษาดูงานได้ ดังนี้

รองผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีรีขันธ์ นำเสนอแนวทางสำคัญในการแก้ไขปัญหาช้างป่าได้มีการร่วมมือมือกันจากหลายหน่วยงานและเห็นว่า การแก้ไขปัญหาช้างป่าอย่างยั่งยืนคือ การสร้างแหล่งน้ำ แหล่งอาหารในผืนป่าให้กับช้างป่า และการสร้างรั้วและคูกันช้างให้ครอบคลุมระยะทางตามแนวผืนป่า ซึ่งหลายฝ่ายรวมทั้งภาคราษฎรได้เห็นร่วมกันว่าเป็นวิธีที่จะแยกราษฎรกับช้างป่าได้ดีที่สุด

อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และสมาคมอนุรักษ์สัตว์ป่า (WCS) ประเทศไทย นำเสนอการสำรวจติดตามการกระจายของประชากรช้างป่าในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ทั่วทั้งบริเวณพื้นที่ที่เหมาะสม ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๙ – ๒๕๖๒ สรุปได้ว่า ช้างป่าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานโดยรวมแบ่งออกได้เป็น ๒ กลุ่มใหญ่ รวมประมาณ ๒๓๐ - ๒๕๐ ตัว โดยกลุ่มแรกอาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่โซนกลาง ต้นแม่น้ำเพชรบุรี ห้วยแม่เสลียง บ้านกร่าง ห้วยคมกฤต และกระจายขึ้นไปทางด้านทิศเหนือบางกลอยบน รวมประมาณ ๕๐ - ๗๐ ตัว และอาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่โซนใต้ ท้องที่ตำบลป่าเด็ง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ ตำบลหนองพลับ ตำบลบึงนคร อำเภอหัวหิน รวมประมาณ ๑๕๐ - ๑๘๐ ตัว และเกิดปัญหา

ความขัดแย้งระหว่างราษฎรกับช้างป่า ปัญหาเรื่องช้างป่าบุกรุกจะพบมากที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ช่วงตอนล่างระหว่างจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในพื้นที่ตำบลหนองพลับ ตำบลป่าเด็ง ตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ และตำบลบึงนคร จะพบว่ามีช้างป่าอยู่ปริมาณ ๑๕๐ ถึง ๑๘๐ ตัว ซึ่งมีปัญหากับชาวบ้าน โดยเฉพาะตำบลห้วยป่าเด็ง และตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ จะพบปัญหาและได้รับผลกระทบมากที่สุด ทางอุทยานได้จัดเจ้าหน้าที่ เพื่อช่วยเหลือในเรื่องของการผลักดันช้างป่า ทั้งนี้ในส่วนของการแก้ไขปัญหาช้างป่าได้ยึดแนวทางการแก้ไขปัญหาช้างป่าในหลักสำคัญคือ การจัดสรรพื้นที่ระหว่างราษฎรและช้างป่าอย่างยั่งยืน เน้นความสำคัญและความปลอดภัยของราษฎรและการดำรงชีวิตอยู่ตามธรรมชาติของช้างป่า และแนวทางเรื่องการจัดหาพื้นที่กักกันช้างป่าชั่วคราวเป็นสำคัญ สำหรับแนวรั้วป้องกันช้างป่าที่อยู่ระหว่างดำเนินการของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้อนุมัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ งบกลางรายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็นในโครงการแก้ไขปัญหาช้างป่าออกหากินนอกพื้นที่อนุรักษ์แบบบูรณาการ พื้นที่ดำเนินการ คือ ทางด้านทิศตะวันตกของตำบลป่าเด็ง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี และทางด้านทิศตะวันออกและทิศตะวันตกของตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ระยะทาง ๔๓.๒๖ กิโลเมตร งบประมาณ ๘๙,๙๗๕,๐๐๐ บาท มีแนวรั้วป้องกันช้างป่าที่ยังไม่ดำเนินการระยะทางทั้งหมด ๔๑.๘๖ กิโลเมตร

(๑) สภาพปัญหาช้างป่าบุกรุก

๑) ผู้แทนจากภาคประชาชน ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์นำเสนอสภาพปัญหาของเกษตรกรตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีพื้นที่ทำการเกษตรติดกับอุทยานแห่งชาติกุยบุรี ซึ่งมีช้างป่าอาศัยอยู่เป็นจำนวนไม่น้อยกว่า ๓๐๐ ตัว บางจำนวนประมาณ ๑๐๐ ตัว ได้ออกหากินในพื้นที่การเกษตรของเกษตรกรทำให้เกิดความเสียหายต่อพืชผลของเกษตรกรเป็นจำนวนมาก และมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นทุกปี โดยมีพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบได้แก่หมู่ ๗ บ้านรวมไทย หมู่ ๙ บ้านย่านซื่อ หมู่ ๘ บ้านโพบอล และหมู่ ๕ หมู่ ๖ บ้านยางชุม ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี ๔ หมู่บ้านนี้ มีจำนวนประมาณ ๖๐๐ ครัวเรือน พื้นที่การเกษตรประมาณ ๑๐ ไร่ ได้รับความเดือดร้อนจากการเข้าทำลายของช้างป่า และไม่สามารถเข้าเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ และพื้นที่หมู่ ๗ หมู่ ๙ ได้รับผลกระทบอย่างมาก จากช้างป่าเข้าทำลายพืชไร่และพืชสวน รวมระยะเวลาไม่น้อยกว่า ๑๐ ปี มีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ จนถึงปัจจุบัน โดยช้างป่าจะเข้าทำลายพืชผลแทบทุกคืน บางครอบครัวต้องทิ้งพื้นที่ทำการเกษตรไปยังที่ทำกินอื่น ปล่อยเป็นพื้นที่รกร้าง ชาวบ้านต้องช่วยเหลือตัวเอง โดยการทำรั้วกันช้างและนอนเฝ้าทุกคืน แต่ยังมีความเสี่ยงและอันตรายต่อการถูกช้างป่าทำร้ายได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิต

๒) ช้างป่าเข้าทำลายต้นไม้และพืชผลทางการเกษตรในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนนเรศวรป่าละอู ทางโรงเรียนได้ดำเนินการจัดทำรั้วลวดหนามแบบหีบเพลงชั่วคราว ทำการเคลียร์เส้นทางเข้าออกของช้างป่าให้มีทัศนวิสัย ที่มองเห็นได้กว้างขึ้น เพื่อความปลอดภัยในการมองเห็นในเวลากลางคืน และจัดทำรั้วสัญญาณเตือนเมื่อมีช้างป่ามารบกวน รวมทั้งจัดทำโป่งเทียมอาหารช้างป่า เพื่อเป็นการนำช้างป่ากลับเข้าอุทยานแห่งชาติ ส่วนการปลูกพืชอาหารช้างป่ายังไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากเป็นช่วงหน้าแล้ง แนวเขต

อุทยานห่างไกลจากแหล่งน้ำในการดูแลต้นไม้ที่ปลูกใหม่ เป็นการบรรเทาความเดือดร้อนเบื้องต้นแต่ยังไม่สามารถแก้ปัญหาแบบยั่งยืนได้

(๒) แนวทางการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาช้างป่า

๑) แนวทางการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาช้างป่าของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

๑. ใช้กำลังเจ้าหน้าที่ในการผลักดันบริเวณพื้นที่ตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ ตำบลบึงนคร และตำบลหนองพลับ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และตำบลป่าเด็ง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่แนวเขตติดต่อกับพื้นที่บริเวณตอนใต้ของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน โดยปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ ตั้งแต่เดือนเมษายนถึงเดือนกันยายน อุทยานฯ ได้รับงบประมาณชุดเฝ้าระวังช้างป่า จำนวนเงิน ๒๑๖,๐๐๐ บาท ทั้งหมด ๓ ชุด จำนวน ๒๔ คน ปัจจุบันอุทยานแห่งแก่งกระจานยังไม่ได้รับงบประมาณชุดเฝ้าระวังช้างป่า ทั้งหมด ๕ ชุด คือ หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานที่ ๓ (ห้วยป่าเลา) หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานที่ ๗ (เขาหุบเต่า) หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานที่ ๑๖ (ห้วยป่าแดง) หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานที่ ๑๔ (ห้วยสัตว์ใหญ่) และชุดปฏิบัติการพิเศษ ปราบปราม กู้ภัย มวลชนสัมพันธ์และช่วยชีวิตสัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

๒. การสร้างแหล่งน้ำ แหล่งอาหารสัตว์ป่า และให้มีการจัดทำแผนเฝ้าระวังช้างป่า ซึ่งมีกิจกรรมโครงการปลูกพืชให้ช้างป่า สร้างอาหารให้สัตว์ป่า ประกอบด้วย แปลงหญ้าอาหารช้าง จำนวน ๖๐๐ ไร่ ประกอบด้วยฝายต้นน้ำแบบผสมผสาน จำนวน ๓๕๒ ฝาย โป่งเทียม จำนวน ๔๒๘ โป่ง และขุดลอกปรับปรุงแหล่งน้ำธรรมชาติ (เดิม) จำนวน ๗๑ แห่ง

๓. แนวรั้วป้องกันช้างป่า แนวรั้วกึ่งถาวรที่ดำเนินการแล้วมีความยาวทั้งสิ้นประมาณ ๒๕ กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ด้านตะวันออก ๒ ตำบล ๕ หมู่บ้าน ที่อยู่ติดชายป่า ได้แก่ หมู่ที่ ๑ และหมู่ ๕ ตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ และ หมู่ ๓ หมู่ ๖ หมู่ ๗ ตำบลป่าเด็ง ใน ๒ อำเภอ ๒ จังหวัด อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และ อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

๔. การติดตั้งกล้องดักถ่ายภาพสัตว์ป่าแบบเรียลไทม์ NCAPS เพื่อป้องกันช้างป่าออกหากินนอกเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ เป็นการดำเนินการร่วมกับสมาคมอนุรักษ์สัตว์ป่า (WCS) ประเทศไทย ผลการดำเนินการพบว่า ช่วงเวลาที่ช้างป่าออกนอกเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์บ่อยที่สุดของพื้นที่ตำบลป่าเด็ง คือ เวลาประมาณ ๑๘.๐๐ นาฬิกา - ๒๒.๐๐ นาฬิกา และพื้นที่ตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ คือ เวลาประมาณ ๑๙.๓๐ นาฬิกา - ๒๓.๐๐ นาฬิกา

๕. การติดปลอกคอสัญญาณดาวเทียม (GPS Collar) การเคลื่อนย้ายช้างป่า และการให้การช่วยเหลือและเยียวยาส่วนภารกิจที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานต้องทำเพิ่มเติมคือ ดำเนินการเรื่องแนวรั้วป้องกันช้างป่าเพิ่มเติม ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณสองข้างทางถนนพุไทร - ไทรเอน ติดกล้องวงจรปิด CCTV ตลอดถนน เพิ่มสัญญาณโทรศัพท์ในจุดอับสัญญาณ และการสำรวจประชากรช้างป่าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

๒) แนวทางการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาช้างป่าของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี

๑. การจัดการแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร โดยใช้แนวทางตามแนวพระราชดำรัสในหลวงรัชกาลที่ ๙ โดยดำเนินแผนการจัดการแปลงพืชอาหารและแหล่งน้ำให้เป็นวงรอบ โดยมีปริมาณให้เพียงพอและมีคุณภาพ เพื่อให้สัตว์ป่าทุกชนิดในผืนป่ากุยบุรี อยู่อย่างปลอดภัย ไม่ออกไปนอกพื้นที่ ไปทำลายทรัพย์สิน

ของราษฎร ลดความเสี่ยงต่อการถูกทำร้าย และมีการบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อรองรับประชากรของสัตว์ป่าที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น โดยปัจจุบันอุทยานแห่งชาติกุยบุรี ได้ดำเนินการจัดทำแปลงหญ้า แหล่งอาหารให้กับสัตว์ป่าไปแล้วทั้งหมด ๑๒ แปลง รวมเป็นพื้นที่ ๑,๗๓๐ ไร่ แหล่งน้ำจำนวน ๑๖ บ่อ กระทะน้ำ จำนวน ๔๓ จุด และจัดทำโป่งเทียมให้กับสัตว์ป่า มีจำนวน ๗๓ โป่ง เพื่อให้ช้างป่าและสัตว์ป่าอื่นๆ มีแหล่งอาหารที่มีคุณภาพและปริมาณเพียงพอสำหรับใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ ดึงดูดให้สัตว์ป่าอาศัยในพื้นที่ป่า ไม่ออกหากินในเขตเกษตรกรรมของราษฎร

๒. การเฝ้าระวังช้างป่าติดตั้งศูนย์ด้วยระบบเตือนภัยล่วงหน้า (Kuiburi SMART Early Warning System) ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการสื่อสารร่วมกับการใช้กล้องดักถ่ายภาพอัตโนมัติ และพัฒนาระบบเตือนภัยล่วงหน้าในคอมพิวเตอร์และสมาร์ทโฟนแบบทันทีทันใด เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในการเฝ้าระวังช้างป่าออกนอกพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้ดำเนินการติดตั้งกล้องดักถ่ายภาพอัตโนมัติทั้งหมด จำนวน ๒๗ ตัว บริเวณท้องที่ หมู่ที่ ๕ ยางชุม หมู่ที่ ๗ หมู่บ้านรวมไทย หมู่ที่ ๙ ย่านซื่อ หมู่ที่ ๑๑ บ้านเขาตกน้ำ ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และหมู่ที่ ๖ บ้านหนองกระทิง ตำบลกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๓. เส้นทางตรวจการณ์ จัดทำเส้นทางตรวจการณ์ ระยะทาง ๕ กิโลเมตร ตั้งแต่บริเวณโค้งอ่างหิน – ท้ายซอย ๖ ท้องที่หมู่ ๗ บ้านรวมไทย ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สนับสนุนงบประมาณจากโครงการอนุรักษ์ป่ากุยบุรี WWF ประเทศไทย งบประมาณ ๒๙,๗๐๐ บาท เพื่อเป็นทางตรวจการณ์ลาดตระเวนเฝ้าระวังและผลักดันช้างป่า โดยดำเนินการจัดทำทางลำลองตามแนวเขตรอยต่อระหว่างพื้นที่อนุรักษ์กับพื้นที่เกษตรกรรมของราษฎร

๔. ติดปลอกคอสัญญาณดาวเทียม (GPS Collar) เพื่อสำรวจเส้นทางการกินและศึกษาพฤติกรรมแนวทางการแก้ไขปัญหาช้างป่าในอนาคต ดำเนินการติดตั้งเมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๓ จำนวน ๑ เส้น โดยช้างป่าที่ได้ทำการติดปลอกคอสัญญาดาวเทียม เป็นช้างเพศผู้ จะทำการเก็บข้อมูลพืชอาหารในเส้นทางการเดินของช้างป่าตัวดังกล่าว

ทั้งนี้การดำเนินการดังกล่าว พบสภาพปัญหา คือขาดแคลนอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ชุดเฝ้าระวังช้างป่า ไม่มีเส้นทางตรวจการณ์เพื่อเป็นทางตรวจการณ์ ลาดตระเวน เฝ้าระวัง และผลักดันช้างป่า ขาดแคลนอุปกรณ์ผลักดันช้างป่าและยานพาหนะ เช่น มอเตอร์ไซค์ รถยนต์ใช้สำหรับตรวจการณ์ นอกจากนี้การเยียวยากรณีพืชผลทางการเกษตร ราษฎรที่ได้รับความเสียหายอยู่นอกพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิ์ จึงไม่มีสิทธิ์การรับความช่วยเหลือจากรัฐ

(๓) ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาช้างป่า

๑) แนวทางที่ดีที่สุดในการป้องกันช้างป่าบุกรุก ประกอบด้วย จัดเจ้าหน้าที่เฝ้าระวังช้างป่าบุกรุกและสนับสนุนการจัดสรรงบประมาณเกี่ยวกับสวัสดิการ อุปกรณ์ผลักดันช้างป่า และเจ้าหน้าที่เฝ้าระวังช้างป่า รวมทั้งจัดสร้างรั้วกันช้าง คูกันช้าง และถนนตรวจการณ์

๒) สมาคมอนุรักษ์สัตว์ป่า (WCS) ประเทศไทย เสนอแนวคิดการสร้างแนวรั้วสัญญาณเตือนภัย เห็นด้วยกับการสร้างแนวรั้วกึ่งถาวร เป็นการป้องกันช้างป่าแบบตั้งรับ และจะเห็นได้ว่าในปัจจุบันช้างป่า

ได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการทำลายพืชผลเกษตรมาเป็นทำลายสิ่งก่อสร้าง ดังนั้นแนวทางป้องกันที่ดีที่สุด คือการป้องกันไม่ให้ช้างป่าเข้ามาในพื้นที่ของราษฎรอาศัยอยู่ โดยการสร้างแนวรั้วกึ่งถาวรควบคู่กับการดำเนินการติดตั้งกล้อง NCAPS รวมทั้งการปลูกแนวต้นไม้ตามแนวรั้ว เช่น ต้นมะขาม ต้นสะเดา ต้นขี้เหล็ก และยังเป็นการสร้างรายได้ให้กับราษฎรอีกทางหนึ่งในการเก็บผลผลิตจากต้นไม้เหล่านี้เพื่อจำหน่าย ทั้งนี้ยังมีข้อจำกัดในพื้นที่ป่าที่เป็นร่องน้ำ เพราะไม่สามารถสร้างแนวรั้วกึ่งถาวรได้

๓) อุทยานแห่งชาติกุยบุรี เสนอให้ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การช่วยเหลือและเยียวยา ผู้ที่ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตจากช้างป่า รวมทั้งเสนอการดำเนินการจัดทำโครงการเพื่อขออนุมัติใช้เงินรายได้เพื่อบำรุงรักษาอุทยานแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ มีจำนวนโครงการที่เกี่ยวข้องกับการเฝ้าระวังและแก้ไขปัญหาช้างป่าทั้งสิ้น ประกอบด้วย

๑. โครงการจัดซื้อรถตักหน้า ขุดหลัง ชนิดขับเคลื่อน ๔ ล้อ เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานอุทยานแห่งชาติกุยบุรี งบประมาณ ๓,๑๐๐,๐๐๐ บาท แยกเป็นโครงการจัดซื้อยานพาหนะเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพแก่ชุดปฏิบัติการเคลื่อนที่เร็วในการเฝ้าระวังช้างป่าและลาดตระเวนในพื้นที่เสี่ยง งบประมาณ ๖๔๓,๕๐๐ บาท โครงการจัดตั้งหน่วยปฏิบัติการให้ความปลอดภัยแก่สัตว์ป่าและช้างป่าอุทยานแห่งชาติกุยบุรี งบประมาณ ๑,๓๘๐,๐๐๐ บาท แยกเป็นโครงการจัดจ้างเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานประจำศูนย์เฝ้าระวังช้างป่าด้วยระบบเตือนภัยล่วงหน้าอุทยานแห่งชาติกุยบุรี งบประมาณ ๕๔๐,๐๐๐ บาท โครงการจัดจ้างเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานประจำศูนย์เฝ้าระวังช้างป่าด้วยระบบเตือนภัยล่วงหน้า งบประมาณ ๓,๑๘๐,๐๐๐ บาท โครงการจัดสร้างเส้นทางตรวจการณ์และคูเชิงอนุรักษ์ ระยะทาง ๑๘.๔๓ กิโลเมตร

๒. การติดปลอกคอสัญญาณดาวเทียม (GPS Collar) จำนวน ๕ เส้น เพื่อป้องกันอันตรายให้กับชาวบ้านและนักท่องเที่ยว

๓. จัดทำเส้นทางตรวจการณ์ รอบแนวเขตอุทยานแห่งชาติกุยบุรี ระยะทางทั้งหมด ๓๒๘ กิโลเมตร โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็น ๓ โซน ได้แก่โซนเหนือ เขตอำเภอปราณบุรี และอำเภอสามร้อยยอด ๘๑.๔๔ กิโลเมตร โซนกลาง เขตอำเภอกุยบุรี ๑๐๑.๖๐ กิโลเมตร และโซนใต้ เขตอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ ๑๔๔.๙๖ กิโลเมตร

๔) ผู้แทนจากภาคประชาชน ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เสนอแนะการจัดสร้างรั้วหรือแนวกันช้างป่า และให้ดำเนินการจับช้างป่าที่เกเรและเข้ามาทำลายทรัพย์สิน พืชผลชีวิตราษฎร ออกนอกเขตทำกินและที่อยู่อาศัย และจัดให้มีคณะทำงานศึกษาความเป็นอยู่ของชาวบ้านในเขตพื้นที่ช้างป่าบุกรุก พร้อมออกระเบียบหรือมาตรการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากช้างป่าทั้งด้านทรัพย์สินและพืชผลเสียหาย กรณีเจ้าบ้านเสียชีวิตหรือบาดเจ็บจากการโดนช้างป่าทำร้ายให้ชดเชยและเยียวยาเช่นเดียวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๒.๒.๒.๒ การเดินทางไปศึกษาดูงานพื้นที่ป่าเกี่ยวกับแนวกันช้าง และรั้วกันช้าง ณ บ้านป่าเด็ง – ป่าละอู ตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีผู้แทนจากส่วนราชการ และประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากช้างป่าบุกรุก ได้สรุปข้อมูลสภาพปัญหา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

(๑) สภาพปัญหา

ชาวบ้านเกษตรกรมีพื้นที่ทำกินการเกษตรเกิดผลกระทบจากช้างป่าบุกรุก และเกิดความเสียหายกับพืชผลทางการเกษตรเป็นจำนวนมาก และบางครั้งถึงแก่ชีวิต ไม่สามารถเข้าเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ บางพื้นที่ชาวบ้านทิ้งพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัยจนรกร้าง

(๒) ข้อเสนอแนะ

๑) เพื่อเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนเบื้องต้น กรณีช้างป่าบุกรุกพืชผลทางการเกษตร ภาครัฐควรดำเนินการจัดสรรงบประมาณ เพื่อจัดทำแนวรั้วป้องกันช้างป่าแบบถาวร ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ควบคู่กับการขุดร่องคูกันช้าง สำหรับกรณีชาวบ้านเสียชีวิตหรือบาดเจ็บจากช้างป่าบุกรุกให้ดำเนินการจ่ายค่าชดเชยและเยียวยา โดยมีหลักเกณฑ์ ระเบียบ ข้อกฎมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเรื่องเยียวยาที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม และสอดคล้องกับสภาพความเสียหายที่มีมูลค่าจริง และขอให้รัฐสนับสนุนไฟฟ้า แสงสว่าง บริเวณพื้นที่ถนนที่ช้างป่าเดินผ่าน เพื่อป้องกันความปลอดภัยให้กับราษฎร

๒) เรียกร้องให้ผลักดันช้างป่ากลับคืนสู่ป่า จัดหาสถานที่กักกันช้างป่าและจับช้างป่าที่เกเรออกนอกพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัยของราษฎรโดยเร็ว นอกจากนี้กรณีมีการแก้ไขปัญหาช้างป่ากลับคืนสู่สภาวะปกติ ขอสนับสนุนแนวคิดการพลิกวิกฤติเป็นโอกาส สนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่เกี่ยวกับช้างป่า ช่วยสร้างเศรษฐกิจการเงินให้กับราษฎรในพื้นที่

(๓) ข้อเสนอแนะของคณะกรรมาธิการวิสามัญ

๑) กรณีการได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติช้างป่า ควรมีการดูแลเยียวยาชดเชยเบื้องต้นในเรื่องของการประกันภัยให้กับราษฎร เสนอให้หน่วยงานอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ศึกษาในเรื่องดังกล่าว

๒) ควรให้เจ้าหน้าที่หาวิธีการทำสัญลักษณ์ตัวช้างป่าเกเรทันทีที่ก่อเหตุ ทำรูปพรรณช้างป่าประจำถิ่น เพื่อประโยชน์ในการติดตาม ขนย้ายช้างป่าเกเรไปปรับพฤติกรรม และผลักดันช้างป่าประจำถิ่นกลับสู่ป่าอนุรักษ์ อาจนำวิธีการติดปลอกคอสัญญาณดาวเทียม (GPS Collar) มาใช้เพื่อศึกษาพฤติกรรมการกินและการเคลื่อนที่ของช้างป่าเกเร ร่วมด้วยก็ได้

๓) แหล่งอาหาร แหล่งน้ำ ของช้างป่าเป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะหากมีปริมาณอาหารเพียงพอในป่าอนุรักษ์ ช้างป่าก็จะไม่ออกมานอกป่า เพื่อมาทำลายพืชผลชาวเกษตรกร จึงขอให้หน่วยงานอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ได้คำนึงถึงเรื่องนี้เป็นสำคัญ

๔) หลักการสำคัญในการพิจารณาแก้ไขปัญหาช้างป่าประกอบด้วยหลักการ ๒ เรื่อง คือ คนไม่สามารถอยู่ร่วมกับช้างได้อย่างยั่งยืนและเป็นรูปธรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่สามารถดูแลป้องกันเรื่องช้างป่าบุกรุกได้อย่างเบ็ดเสร็จ ปัจจัยมาจากขาดเครื่องมือ กฎ ระเบียบ ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งยังไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงาน ดังนั้นควรมีการจัดโซนนิ่งช้างป่าให้อยู่ในเขตปลอดภัย และมีสิ่งกีดขวางหรือ

แบริเออร์ (Barrier) ป้องกันช้างป่า รวมถึงสิ่งกีดขวาง หรือสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) ที่เป็นมนุษย์สำหรับช่วยสอดส่องดูแลเรื่องการผลักดันช้างป่าเข้าสู่ป่าอนุรักษ์

๒.๒.๒.๓ วันเสาร์ที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๔ การศึกษาดูงานเกี่ยวกับสภาพปัญหาช้างป่ากลุ่มป่าตะวันตก ณ พื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี คณะกรรมาธิการวิสามัญได้เดินทางไปศึกษาดูงานและร่วมปรึกษาหารือกับส่วนราชการ โดยมีผู้แทนจากส่วนราชการ และประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากช้างป่าบุกรุก ร่วมปรึกษาหารือ สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ปัจจุบันพบว่า ปัจจัยสนับสนุนการเกิดปัญหาช้างป่าบุกรุกประกอบด้วยจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นของช้างป่า จากข้อมูลช้างป่าในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ มีช้างป่าที่สำรวจพบจำนวน ๑๘๒ ตัว แบ่งออกเป็น กลุ่มบ่อพลอย กลุ่มทุ่งสลักพระ และมีกระจายอยู่ในหลายพื้นที่ และในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ มีการสำรวจข้อมูลพบว่า ช้างป่าเพิ่มขึ้นเป็น ๒๗๐ ถึง ๓๑๐ ตัว นับว่าจำนวนช้างป่าเพิ่มขึ้นเป็นอีกเท่าตัว และพื้นที่อาศัยของช้างป่าเปลี่ยนแปลง เช่น หนองน้ำตื้นเขิน สภาพความอุดมสมบูรณ์ของป่าโปร่ง ดินเทียมเสื่อมสภาพ พื้นที่อาศัยของช้างป่าถูกรบกวนจากกิจกรรมของมนุษย์ เช่น การเลี้ยงปศุสัตว์ การล่าสัตว์ การตัดไม้รวก ไม้ไผ่ การเก็บหาของป่า นอกจากนี้เกษตรกรรอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ ปลูกพืชผลทางการเกษตรที่ช้างชอบกิน เช่น กล้วย ข้าวโพด มะม่วง ขนุน และการสร้างแหล่งน้ำ เพื่อการปศุสัตว์ที่ติดเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ เป็นต้น

(๑) สภาพปัญหาช้างป่าบุกรุก

๑) อุทยานแห่งชาติไทรโยค นำเสนอปัญหาช้างป่าออกนอกพื้นที่อนุรักษ์ จะมีปริมาณช้างป่าที่เดินหากินไปมาระหว่างอุทยานแห่งชาติไทรโยค และอุทยานแห่งชาติทองผาภูมิประมาณ ๑๒๐ ตัว พืชผลที่ช้างป่าชื่นชอบส่วนมากจะเป็นกล้วยน้ำว้า มันสำปะหลัง ขนุน ปาล์ม มะพร้าว อ้อย ข้าวโพด มะละกอ จึงเกิดผลกระทบที่เกิดจากช้างป่า ทำให้ทรัพย์สินและพืชผลทางการเกษตรเกิดความเสียหาย เจ้าหน้าที่ได้รับบาดเจ็บจากช้างป่าทำร้าย

๒) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ นำเสนอการศึกษาประชากรช้างป่าด้วยวิธีการนับตัวจากลายพิมพ์รหัสพันธุกรรม DNA โดยใช้ไมโครแซทเทลไลท์ดีเอ็นเอ สำรวจเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๖ พบว่าช้างป่าสลักพระมีจำนวนอย่างน้อย ๒๐๐ ตัว ประกอบด้วยช้างป่าวัยก่อนเจริญพันธุ์ ๖๔ เปอร์เซ็นต์ และช้างป่าในวัยเจริญพันธุ์ ๓๖ เปอร์เซ็นต์ และจากการลาดตระเวนเชิงคุณภาพเก็บพิกัดการพบร่องรอยช้างป่าคาดว่าปัจจุบันจะมีช้างป่าไม่ต่ำกว่า ๒๕๐ ตัว จำแนกออกเป็นกลุ่มช้างป่าที่ออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ จะเป็นกลุ่มย่อย ๒ ถึง ๑๐ ตัว และตัวหากินเดี่ยวออกนอกพื้นที่เป็นประจำ บางตัวยึดพื้นที่แนวชายของป่าติดพื้นที่เกษตรกรเป็นถิ่นอาศัยประจำและไม่กลับเข้าป่าด้านใน และกลุ่มช้างป่าที่ไม่เคยออกนอกเขตป่า หรือออกแล้วมีวงรอบกลับเข้าป่าด้านใน ส่วนมากจะเป็นช้างฝูงและไม่เคยออกนอกพื้นที่ป่า

๓) ผู้แทนประชาชนตำบลช่องสะเดา อำเภอเมืองกาญจนบุรี กล่าวถึงสภาพปัญหาเรื่องที่ดิน ตำบลช่องสะเดา ติดกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ และอุทยานแห่งชาติเอราวัณ ทำให้ชาวบ้านตำบลช่องสะเดาได้รับความเดือดร้อนเรื่องที่ดินทำกินทับซ้อนกัน อยากให้หน่วยงานของรัฐเข้ามาดูแลแก้ไขปัญหาและทำแนวเขตให้ชัดเจน เพื่อลดความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่ป่าไม้ที่ดูแลพื้นที่ นอกจากนี้ปัญหาช้างป่า

ที่ลงมาทำลายทรัพย์สินและพืชผลทางการเกษตรของราษฎรมาเป็นระยะเวลา ๑๕ ปี ทำให้ชาวบ้านได้รับผลกระทบเป็นจำนวนมาก ซึ่งไม่เคยได้รับความช่วยเหลือหรือชดเชยค่าเสียหายจากหน่วยงานของรัฐ

(๒) ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุก

๑) อุทยานแห่งชาติไทรโยค นำเสนอถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุก ดังนี้

๑. โครงการสำหรับแก้ไขปัญหาช้างป่าออกนอกพื้นที่ ประกอบด้วย โครงการจัดทำแหล่งน้ำสำหรับช้างป่า เป็นโครงการแก้ปัญหาช้างป่าออกนอกพื้นที่ ทำการอนุรักษ์แบบบูรณาการในกลุ่มป่าตะวันตก โดยปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ ได้ดำเนินการในท้องที่บ้านแก่งจอ หมู่ที่ ๔ บ้านแม่น้ำน้อย หมู่ที่ ๕ ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี โครงการปลูกพืชอาหารสัตว์สำหรับช้างป่า และโครงการติดตั้งกล้อง Ncaps ปัจจุบันอุทยานแห่งชาติไทรโยคได้รับการสนับสนุนจากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ในเรื่องการติดตั้งกล้องเพื่อเฝ้าระวังช้างป่า

๒. จัดตั้งชุดเจ้าหน้าที่ร่วมกับชาวบ้านในชุมชน เพื่อเฝ้าระวังและผลักดันช้างป่าให้กลับสู่พื้นที่ป่าอนุรักษ์

๓. การปลูกไผ่หนามเป็นรั้วป้องกันช้างป่า ข้อดีของการปลูกไผ่หนาม ควรเลือกชนิดไผ่ป่าหรือไผ่สีสุก เมื่อไผ่ประสานกันแน่นขึ้นไปในอนาคตจะเกิดกำแพงของรั้วหนามตามธรรมชาติ ซึ่งเกิดจากการสังเกตตามธรรมชาติว่าช้างป่าจะไม่เดินผ่านเข้าไปในดงหนามของไผ่ป่า และควรเป็นต้นไผ่ที่เพาะด้วยเมล็ด และข้อดีของการปลูกด้วยเมล็ดคือ เมื่อนำไปปลูกจะมีลักษณะคล้ายหญ้าต้นเล็กช้างป่าจะไม่สนใจหรือดึงเล่นอัตราการรอดตายสูง แม้ปลูกภายใต้ร่มเงาของไม้ใหญ่ ตัวอย่างเช่น โครงการพระราชดำริที่จังหวัดสระแก้ว ได้งบประมาณการปลูกแค่ปีเดียวไม่มีงบประมาณบำรุงต่อเนื่องแต่อย่างใด และไม่ได้มีการกำจัดถางวัชพืช และไม่ได้ใส่ปุ๋ย แต่ต้นไผ่ก็ยังเติบโตและมีพัฒนาการของการแตกแขนงเป็นหนามได้ดี

๒) ผู้แทนประชาชนตำบลช่องสะเดา อำเภอเมืองกาญจนบุรี นำเสนอถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุก ดังนี้

๑. ปัญหาความเดือดร้อนเรื่องที่ดินทำกินทับซ้อนกันของแนวเขต เพราะแผนที่แต่ละหน่วยงานนำไปใช้คนละมาตราส่วน เป็นแผนที่ต่างคนต่างทำ ต่างใช้แล้วก็ยึดกฎหมายตัวเองเป็นหลัก ประชาชนจึงได้รับผลกระทบ เช่น แนวเขตป่าไม้กับ ส.ป.ก. จึงเสนอแนะให้หน่วยงานหลัก ๓ กระทรวง คือ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกระทรวงมหาดไทย ต้องร่วมมือหาทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน

๒. ปัญหาเรื่องการครอบครองที่ดินของราษฎร หากเป็นการครอบครองชอบด้วยกฎหมายต้องออกเอกสารสิทธิ์ให้ราษฎร หากเป็นการครอบครองไม่ชอบด้วยกฎหมาย ภาครัฐต้องกำหนดนโยบายการแก้ไขและต้องสอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์บ้านเมือง

๓. ปัญหาการทำประโยชน์จากที่ดินรกร้างว่างเปล่า รัฐต้องมีข้อมูลที่ชัดเจนใช้ประโยชน์อะไร แบบไหน เพียงใด พร้อมทั้งกำหนดนโยบายให้ชัดเจน เพื่อที่ราษฎรจะได้วางแผนการผลิตและใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้เสนอแนะให้สำนักนายกรัฐมนตรีเป็นหน่วยงานกลางในการประสานนำข้อมูลเหล่านี้มาเป็นฐานข้อมูลกลาง และกรมที่ดินเป็นหน่วยงานปฏิบัติ

๔. ปัญหาช้างป่าบุกรุก แนวทางการป้องกันช้างป่าที่ผ่านมาหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบไม่ได้เข้ามาแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง ทำให้ราษฎรกับช้างป่ามีการสูญเสียชีวิตกันทุกปี จึงขอให้รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาดูแลและแก้ไขปัญหาในส่วนนี้ด้วย เพื่อลดความขัดแย้งและผลกระทบระหว่างราษฎรกับช้างป่า รวมทั้งลดความสูญเสียทั้งราษฎรและช้างป่า

๓) แนวทางการแก้ไขปัญหาช้างป่าที่มีประสิทธิภาพมาก ณ ปัจจุบัน ควรดำเนินการเพิ่มการสร้างแหล่งน้ำและอาหารในพื้นที่ป่าลึกให้มากที่สุด จัดโซนเพื่อให้ช้างป่าอยู่ในพื้นที่แถบนั้น จัดทำแนวรั้วกันช้างอย่างถาวรแน่นหนาแบบในพื้นที่แก่งหางแมว จัดทำแนวรั้วผึ้งอย่างเป็นระบบ

๔) ควรมีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวกับปัญหาช้างป่า รวมทั้งควรปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติการใช้พื้นที่ป่าเพื่อให้ราษฎรสามารถเข้าไปฟื้นฟูและสร้างแหล่งน้ำ เช่น การทำฝายในพื้นที่ป่า

๕) การชดเชยเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่าให้ออกเป็นกฎหมายใช้ที่ชัดเจนโดยไม่มีข้อยกเว้นว่าจะต้องเป็นพื้นที่ทำการเกษตรที่มีเอกสารสิทธิ์เท่านั้น รวมทั้งเรื่องทรัพย์สินที่เสียหายก็ควรได้รับการชดเชยตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

๖) เสนอแนะให้รัฐดำเนินการและสนับสนุนโครงการต่างๆ ดังนี้

๑. จัดทำสิ่งกีดขวางระหว่างราษฎรกับช้างป่า เช่น รั้ว ขุดคู ทำสิ่งกีดขวาง หรือสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) เพราะราษฎรกับช้างป่าอยู่ร่วมกันไม่ได้ พร้อมทั้งสร้างแหล่งน้ำในพื้นที่ป่าให้มีปริมาณน้ำเพิ่มมากขึ้น เช่น การขุดบ่อบาดาลทุก ๕ กิโลเมตร และใช้พลังงานแสงอาทิตย์สูบน้ำ

๒. สร้างแหล่งอาหาร เนื่องจากแหล่งอาหารในป่าไม่เพียงพอต่อจำนวนช้างป่า ประเด็นสำคัญคือแหล่งอาหารเจริญเติบโตไม่ทันต่อความต้องการของช้างป่า โดยการสร้างแหล่งอาหารให้กับช้างป่านี้ควรให้ราษฎรหรือเกษตรกรที่อยู่บริเวณใกล้กับแนวป้องกันช้างป่า หรือผู้ที่ได้รับผลกระทบได้มีการดำเนินการปลูกพืชอาหารให้กับช้างป่า เพื่อให้ทางภาครัฐหรือนักท่องเที่ยวซื้ออาหารไปให้กับช้างป่าอยู่นอกแนวรั้วป้องกันช้างป่า

๓. สร้างแหล่งน้ำขนาดใหญ่ระดับ ๑๐๐ ไร่ ขึ้นไป บริเวณกลางป่าที่ช้างป่าอาศัยอยู่

๔. โครงการเก็บค่าสนับสนุนจากนักท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีเป็นรายบุคคลเช่น เก็บในอัตราบุคคลละ ๑๐ บาท และให้หน่วยงานของการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดกาญจนบุรี เป็นผู้รับผิดชอบรายได้ เพื่อนำมาซื้ออาหารช้างป่า โดยไม่มีการหักภาษีและหักเปอร์เซ็นต์

๕. ดำเนินการเคลื่อนย้ายช้างป่าออกนอกพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนโดยเร็ว เพื่อลดความเสียหายและการสูญเสียชีวิตของราษฎรและความปลอดภัย นอกจากนี้กรณีช้างป่ามีปริมาณมากเกินกำหนดจำนวนพื้นที่ป่า ขอให้ภาคเอกชนสามารถเคลื่อนย้ายจำนวนช้างป่าได้ โดยมีภาครัฐเป็นผู้ควบคุม

๖. การอบรมให้ความรู้กับชาวบ้านและอาสาสมัครในพื้นที่ที่มีช้างป่าลงมาในพื้นที่และมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการจ้างงานในชุมชม และดูแลเฝ้าระวังป้องกันช้างป่าที่เข้ามาในพื้นที่นั้น ๆ

๗. การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้หรือแปลงสาธิตด้านการเกษตรในทุกพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติ เพื่อให้ราษฎรได้เรียนรู้ นอกจากนี้ขอให้มีการช่วยสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ของจิตอาสาเฝ้าระวังช้างป่า เช่น ไฟฉาย ชุดปฏิบัติงานรถยนต์ในการปฏิบัติงาน พร้อมด้วยค่าน้ำมัน เป็นต้น

(๓) ข้อเสนอแนะของคณะกรรมาธิการวิสามัญ

๑) การร่วมปรึกษาหารือกับส่วนราชการและรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาช้างป่ากลุ่มป่าตะวันตก จังหวัดกาญจนบุรีเห็นได้ว่า ความเห็นส่วนมากของราษฎรสนับสนุนให้มีการจัดโซนนิ่งระหว่างช้างป่า กับราษฎร ให้อยู่ในเขตปลอดภัย และมีสิ่งกีดขวาง หรือแบริเออร์ (Barrier) ป้องกันช้างป่า เพราะราษฎรไม่สามารถอยู่ร่วมกับช้างป่าได้อย่างยั่งยืนและเป็นรูปธรรม และบริเวณรอยต่อระหว่างป่าอนุรักษ์ จึงควรมีการจัดทำเป็นเขตกันชน Buffer zone เพื่อป้องกันราษฎรในชุมชนที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงได้รับผลกระทบจากการใช้เส้นทางของช้างป่า

๒) ในกรณีที่ไม่สามารถป้องกันช้างป่าบุกรุกที่ทำกินได้เด็ดขาด ต้องมีมาตรการเยียวยาให้แก่ราษฎรผู้ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรม และสอดคล้องกับมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง

๓) การฟื้นฟูเพิ่มประสิทธิภาพกับเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ จำเป็นต้องมีการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ เพื่อสามารถนำงบประมาณมาใช้ในการเพิ่มแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุก

๔) ควรมีการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สามารถนำงบประมาณมาใช้แก้ไขปัญหาช้างป่า

๕) ควรมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย เพื่อให้สามารถควบคุมจำนวนช้างป่า ไม่ให้เกินศักยภาพของพื้นที่แต่ละกลุ่มป่า

๒.๓ สรุปผลการดำเนินการของคณะอนุกรรมาธิการ

ในคราวประชุมคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า ครั้งที่ ๓ วันอังคารที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๔ ที่ประชุมคณะกรรมาธิการวิสามัญได้มีมติตั้งคณะอนุกรรมาธิการ ๓ คณะ ประกอบด้วย (๑) คณะอนุกรรมาธิการศึกษาการส่งเสริมความสมดุลของระบบนิเวศในเขตป่าอนุรักษ์ เพื่อรองรับประชากรช้างป่าอย่างยั่งยืน (๒) คณะอนุกรรมาธิการศึกษาการป้องกันแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกที่ทำกิน และเยียวยาผลกระทบจากภัยช้างป่าอย่างเป็นธรรม และ (๓) คณะอนุกรรมาธิการศึกษาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขปัญหาช้างป่า และศึกษาผลงานวิจัย นวัตกรรมที่เกี่ยวข้อง

สืบเนื่องจากการเกิดสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID - 19) ทำให้คณะอนุกรรมาธิการไม่สามารถประชุมร่วมกันได้ แต่คณะอนุกรรมาธิการทั้ง ๓ คณะ ได้มีการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ Application Zoom Meeting นอกจากนี้ยังมีการประสานงานเพื่อแลกเปลี่ยนและรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และข้อมูลเพิ่มเติมกับผู้เชี่ยวชาญจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ผ่านโปรแกรม Application Zoom Meeting และทางโทรศัพท์ ซึ่งข้อมูล ข้อเสนอแนะ ที่ได้รับจากการประชุมดังกล่าวนี้จะมีการแลกเปลี่ยนและรับฟังความคิดเห็นกับบุคคลและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และได้นำมาวิเคราะห์ รวบรวม ประมวลผล เพื่อนำมาจัดทำรายงานผลการศึกษาของคณะกรรมาธิการวิสามัญ เพื่อให้รายงานผลการศึกษาของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า มีเนื้อหาครบถ้วนสมบูรณ์และเสร็จสิ้นโดยเร็ว ซึ่งผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของคณะอนุกรรมาธิการสรุปได้ ดังนี้

๒.๓.๑. คณะอนุกรรมาธิการศึกษาการส่งเสริมความสมดุลของระบบนิเวศในเขตป่าอนุรักษ์เพื่อรองรับประชากรช้างป่าอย่างยั่งยืน

คณะอนุกรรมาธิการมีหน้าที่ และอำนาจพร้อมทั้งได้ศึกษาในประเด็นต่างๆ ประกอบด้วย การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นสถานภาพประชากรช้างป่า ทั้งในและนอกเขตป่าอนุรักษ์ ปัญหากรณีช้างป่าบุกรุกที่ดินทำกินของเกษตรกร และสถิติความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน พืชผลการเกษตร ในรอบ ๑๐ ปี ที่ผ่านมา และสาเหตุปัญหาช้างป่าได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต ทั้งในและนอกเขตป่าอนุรักษ์ รวมทั้งสาเหตุที่ช้างป่าต้องออกหากินนอกเขตป่าอนุรักษ์ และวิธีการนำช้างป่ากลับคืนเขตป่าอนุรักษ์โดยเร็ว การศึกษาขีดความสามารถของพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในการรองรับประชากรช้างป่า ศึกษาการปรับเกลี่ยและเคลื่อนย้ายประชากรช้างป่าที่มากเกินความสามารถของพื้นที่ในการรองรับ ไปยังพื้นที่ป่าธรรมชาติที่มีศักยภาพรองรับแหล่งใหม่ แนวทางการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนที่อยู่อาศัย แหล่งน้ำ แหล่งอาหาร แหล่งเกลือแร่ และอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของช้างป่าภายในเขตป่าอนุรักษ์ เพื่อรองรับการรับการผลักดันช้างป่าทั้งหมดกลับสู่เขตป่าอนุรักษ์ พร้อมทั้งแนวทางการจัดทำแผนงาน โครงการเร่งด่วน ผลักดันช้างป่าทั้งหมดกลับคืนสู่เขตป่าอนุรักษ์ เพื่อความปลอดภัยของคนและช้างป่า ศึกษาสภาพปัญหาและผลกระทบของเขตป่ารอยต่อ แนวทางการควบคุมประชากรช้างป่า การบริหารจัดการช้างป่า และการใช้ประโยชน์จากช้างป่า เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตป่าอนุรักษ์ และการอนุรักษ์อย่างยั่งยืน ศึกษาการบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับช้างป่า เพื่อจัดตั้งหน่วยงานในการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาช้างป่าอย่างเป็นระบบ และการหามาตรการวิธีการป้องกันเฝ้าระวังและเตือนภัยจากช้างป่า

นอกจากนี้แล้วคณะอนุกรรมาธิการ โดยมีนายพรเทพ วิสุทธิ์วัฒนศักดิ์ ประธานคณะอนุกรรมาธิการได้เชิญผู้แทนหน่วยงานต่าง ๆ มาเพื่อรับฟังปัญหาจากประชาชน แล้วจัดทำความเห็นข้อเสนอแนะในประเด็นต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาช้างป่า ซึ่งมีการจัดกลุ่มกรอบการศึกษาเป็น ๑๒ หัวข้อ เพื่อให้การพิจารณาของคณะอนุกรรมาธิการมีความเกี่ยวข้องกันต่อเนื่อง และเชื่อมโยงกันไป โดยแบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ ๑ ช้างป่าและสถิติความเสียหาย ประกอบด้วย ศึกษาปัญหากรณีช้างป่าบุกรุกที่ดินทำกินของเกษตรกร และสถิติความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน พืชผลการเกษตรในรอบ ๑๐ ปี ที่ผ่านมา ศึกษาสาเหตุและปัญหาช้างป่าได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต ทั้งในและนอกเขตป่าอนุรักษ์ ศึกษาสาเหตุที่ช้างป่าต้องออกหากินนอกเขตป่าอนุรักษ์ และวิธีการนำช้างป่ากลับคืนเขตป่าอนุรักษ์โดยเร็ว และศึกษาสภาพปัญหาและผลกระทบของเขตป่ารอยต่อ

กลุ่มที่ ๒ การจัดการช้างป่า ประกอบด้วย ศึกษาสถานภาพประชากรช้างป่าทั้งในและนอกเขตป่าอนุรักษ์ ศึกษาขีดความสามารถของพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในการรองรับประชากรช้างป่า ศึกษาการปรับเกลี่ยและเคลื่อนย้ายประชากรช้างป่าที่มากเกินความสามารถของพื้นที่ในการรองรับไปยังพื้นที่ป่าธรรมชาติที่มีศักยภาพรองรับแหล่งใหม่ ศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนที่อยู่อาศัย แหล่งน้ำ แหล่งอาหาร แหล่งเกลือแร่ และอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของช้างป่าภายในเขตป่าอนุรักษ์ เพื่อรองรับการผลักดัน

ช้างป่าทั้งหมดกลับสู่เขตป่าอนุรักษ์ ศึกษาการควบคุมประชากรช้างป่า การบริหารจัดการช้างป่า และการใช้ประโยชน์จากช้างป่า เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตป่าอนุรักษ์และการอนุรักษ์อย่างยั่งยืน

กลุ่มที่ ๓ แผนการจัดการช้างป่าและการบูรณาการ ประกอบด้วย ศึกษาเพื่อจัดทำแผนงานโครงการเร่งด่วน ผลักดันช้างป่าทั้งหมดกลับคืนสู่เขตป่าอนุรักษ์ เพื่อความปลอดภัยของคนและช้างป่า ศึกษาการบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับช้างป่า เพื่อจัดตั้งหน่วยงานในการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาช้างป่าอย่างเป็นระบบ และ ศึกษามาตรการและวิธีการป้องกัน เฝ้าระวัง และเตือนภัยจากช้างป่า

คณะอนุกรรมาธิการศึกษาการส่งเสริมความสมดุลของระบบนิเวศในเขตป่าอนุรักษ์ เพื่อรองรับประชากรช้างป่าอย่างยั่งยืนได้มีการประชุมจำนวน ๘ ครั้ง โดยได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลสาเหตุของปัญหาที่ช้างป่าต้องออกหากินนอกเขตป่าอนุรักษ์ สถิติความเสียหายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนและช้างป่า รวมถึงการปรับเกลี่ยและเคลื่อนย้ายประชากรช้างป่าที่มากเกินความสามารถของพื้นที่ในการรองรับไปยังพื้นที่ป่าธรรมชาติที่มีศักยภาพรองรับแหล่งใหม่ และแผนการการเคลื่อนย้ายช้างป่าที่มีความเสี่ยงเผชิญหน้าและทำร้ายประชาชน โดยสรุปสาระสำคัญของเรื่องที่ทำการศึกษาได้ ดังนี้

(๑) สาเหตุที่ช้างป่าต้องออกหากินนอกเขตป่าอนุรักษ์ ประกอบด้วย ๓ ปัจจัยหลัก คือ ปัจจัยที่หนึ่ง พื้นที่ป่าอนุรักษ์ขาดแคลนน้ำและอาหาร หรือมีสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงไป ทำให้ช้างป่าเคลื่อนที่และขยายพื้นที่หากินออกจากเขตป่าอนุรักษ์ ปัจจัยที่ ๒ การตัดไม้ทำลายป่า การล่าสัตว์ เป็นการเปลี่ยนแปลงถิ่นที่อยู่อาศัยของช้างป่า ทำให้ช้างป่าเคลื่อนย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยออกมานอกเขตป่าอนุรักษ์ และปัจจัยที่ ๓การพัฒนาพื้นที่ทางการเกษตรและการพัฒนาแหล่งน้ำของประชาชน ทำให้เป็นปัจจัยดึงดูดให้ช้างป่าออกหากินนอกเขตป่าอนุรักษ์

(๒) ปัญหากรณีช้างป่าบุกรุกที่ดินทำกินของเกษตรกร และสถิติความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน พืชผลการเกษตร ในรอบ ๑๐ ปีที่ผ่านมา เนื่องจากในอดีตประเทศไทยมีนโยบายขอใช้พื้นที่ป่าไม้เพื่อจัดสรรเป็นที่ดินทำกินให้กับราษฎร พื้นที่ป่าไม้บางบริเวณจึงถูกตัดขาดกลายเป็นหย่อมป่าขนาดเล็กลง และอาณาเขตอาศัยของช้างป่าเปลี่ยนไป อย่างไรก็ตามในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๔๕ ช้างป่ามีประชากรเพิ่มขึ้น และเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยหากินบริเวณชายป่าใกล้พื้นที่การเกษตรนานขึ้น ปรากฏตัวนอกพื้นที่ป่ามากขึ้น จนนำไปสู่พฤติกรรมหากินในพื้นที่เปิดโล่งที่ติดกับพื้นที่การเกษตร และมีแนวโน้มออกหากินนอกเขตป่าอนุรักษ์เพิ่มขึ้นทุกปี เกิดความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน และพืชผลทางการเกษตร ซึ่งนับวันยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น

(๓) สาเหตุและปัญหาช้างป่าได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตทั้งในและนอกเขตป่าอนุรักษ์ มีทั้งสาเหตุจากการถูกล่าจากมนุษย์ การถูกล่าจากเสือโคร่ง ซึ่งเป็นการควบคุมประชากรตามธรรมชาติ การเสียชีวิตจากอุบัติเหตุ เช่น การตกเหว ตกหลุม ส่วนสาเหตุการเสียชีวิตหรือบาดเจ็บของช้างป่านอกเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์พบว่า เกิดจากช้างป่าตกบ่อน้ำที่เกษตรกรใช้สำหรับการเกษตร รวมถึงการเผชิญหน้าระหว่างช้างป่ากับประชาชนในพื้นที่ชุมชน

(๔) สภาพปัญหาและผลกระทบของเขตป่ารอยต่อ จากการศึกษาพบปัญหาที่สำคัญ ๓ ประการ

๑) ประชาชนได้รับอนุญาตให้เข้าไปใช้ประโยชน์ป่าสงวน ในรูปแบบของป่าชุมชน รวมทั้งมีมาตรการผ่อนปรนให้ประชาชนใช้ที่ดินทำกินในเขตป่าสงวนหรือป่าอนุรักษ์ตามมติคณะรัฐมนตรี ทำให้ช้างป่าสูญเสียถิ่นที่อยู่อาศัย แต่ประชาชนได้ที่ดินทำการเกษตร ทำให้พื้นที่นั้นกลายเป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์ด้วยแหล่งอาหารและแหล่งน้ำ ดึงดูดให้ช้างป่าเข้ามาหากินหรือทำลายพืชผลทางการเกษตร เพิ่มโอกาสการเผชิญหน้าระหว่างคนกับช้างป่ามากขึ้น และบางครั้งเกิดการบาดเจ็บหรือเสียชีวิตทั้งคนและช้างป่า

๒) การฟื้นฟูแหล่งที่อยู่อาศัย โดยการจัดทำหรือปรับปรุงแหล่งอาหาร ทุ่งหญ้า โป่งเทียม แหล่งน้ำ หลายครั้งพบว่า การดำเนินงานดังกล่าวอยู่ใกล้แนวขอบป่าอนุรักษ์ ซึ่งอยู่ติดกับที่ดินหรือแปลงเกษตร ทำให้ดึงดูดช้างป่าออกมาใกล้พื้นที่ชายขอบมากขึ้น จนกระทั่งออกมานอกป่าอนุรักษ์เข้าสู่พื้นที่เกษตรกรรม

(๕) สถานภาพของประชากรช้างป่าทั้งในและนอกเขตป่าอนุรักษ์ ขีดความสามารถของพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในการรองรับประชากรช้างป่า และการปรับเกลี่ยและเคลื่อนย้ายประชากรช้างป่าที่มากเกินความสามารถของพื้นที่ในการรองรับไปยังพื้นที่ป่าธรรมชาติที่มีศักยภาพรองรับแหล่งใหม่

ตารางที่ ๖ ความเหมาะสมของจำนวนช้างป่าต่อพื้นที่กลุ่มป่าที่จะรองรับประชากรช้างป่าได้ ข้อมูลจากการสำรวจในปี พ.ศ. ๒๕๕๙

กลุ่มป่า	จำนวนประชากรช้างป่าในพื้นที่ (ตัว)	ขนาดพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (ตร.กม.)	ประชากรช้างป่าที่รองรับได้ (ตัว) (ต่อความเหมาะสมในปัจจุบัน)
๑. ตะวันตก	๖๔๒ – ๗๓๔	๑๘,๒๘๒	๒,๔๖๓
๒. แก่งกระจาน	๔๘๗ – ๕๐๐	๔,๘๓๘	๖๐๑
๓. ดงพญาเย็น - เขาใหญ่	๕๓๓ - ๕๘๖	๖,๑๙๗	๘๘๕
๔. ภูเขียว - น้ำหนาว	๔๙๒ - ๔๙๓	๗,๖๗๕	๑,๑๑๙
๕. ตะวันออก	๔๒๓	๒,๔๕๓	๓๑๓
๖. ฮาลา - บาลา	๑๐๐ - ๑๔๐	๒,๒๓๖	๗๕
๗. เขาหลวง	๗๐ - ๑๐๐	๑,๘๕๔	๑๕๖
๘. ภูเมี่ยง - ภูทอง	๖๐ - ๑๐๐	๕,๐๒๒	-
๙. คลองแสง - เขาสก	๑๐๐	๕,๕๘๔	๖๓๘
๑๐. ลุ่มน้ำปาย - สาละวิน	๕๐	๑๐,๖๒๖	-
๑๑. แม่ปิง - อมก๋อย	๕๐	๔,๒๓๖	๓๕๓

กลุ่มป่า	จำนวนประชากรช้างป่าในพื้นที่ (ตัว)	ขนาดพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (ตร.กม.)	ประชากรช้างป่าที่รองรับได้ (ตัว) (ต่อความเหมาะสมในปัจจุบัน)
๑๒. ภูพาน	๕๕ - ๕๘	๒,๖๖๗	-
๑๓. ศรีลานนา - ขุนตาล	๓๖	๗,๑๕๖	-
๑๔. พนมดงรัก - ผาแต้ม	๓๐	๓,๐๑๐	-
๑๕. ดอยภูคา - แม่ยม	๒๐	๘,๒๘๘	-
๑๖. ชุมพร	๒๐	๒,๓๐๘	-
รวม	๓,๑๖๘ – ๓,๔๔๐	๙๒,๔๒๙	๖,๖๐๓

หมายเหตุ “ - ” หมายถึง ปริมาณข้อมูลยังไม่เพียงพอในการนำมาวิเคราะห์ เพื่อประเมินศักยภาพ เนื่องจากบางพื้นที่เข้าไปประเมินไม่ได้ เช่น แนวชายแดน แนวการปักปันเขต

(๖) แนวทางการแก้ไขปัญหา การขาดแคลนที่อยู่อาศัย แหล่งน้ำ แหล่งอาหาร แหล่งเกลือแร่ และอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของช้างป่าภายในเขตป่าอนุรักษ์ เพื่อรองรับการรับการผลักดันช้างป่าทั้งหมดกลับสู่เขตป่าอนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ดำเนินการฟื้นฟูและปรับปรุงแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร แหล่งโป่ง รวมถึงสภาพพื้นที่ป่าที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัย เพื่อเพิ่มศักยภาพในการรองรับประชากรช้างป่าที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปีให้เพียงพอ โดยเฉพาะพื้นที่ทุ่งหญ้าถือเป็นแหล่งอาหารสำคัญของช้างป่า จำเป็นต้องมีการจัดการและฟื้นฟูให้เพียงพอต่อประชากรช้างป่าที่เพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ – ๒๕๖๔ การดำเนินตามแผนแก้ไขปัญหาช้างป่าและสัตว์ป่าออกนอกพื้นที่รบกวนประชาชน ในกิจกรรมฟื้นฟูแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร ของช้างป่าในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ๖๙ แห่ง ทั่วประเทศได้รับการจัดสรรงบประมาณทั้งสิ้น ๒๗๘,๕๓๗,๕๐๐ บาท คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๓๗ ของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร และเฉพาะปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ ได้รับการจัดการจัดสรรงบประมาณสำหรับการฟื้นฟูถิ่นอาศัยของช้างป่า ในภาพรวมทั้งประเทศเพียง ๑๘,๔๗๓,๖๐๐ บาท คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๖ ของงบประมาณที่ได้รับทั้งหมด

(๗) การควบคุมประชากรช้างป่า การบริหารจัดการช้างป่า และการใช้ประโยชน์จากช้างป่า เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตป่าอนุรักษ์ และการอนุรักษ์ช้างป่าอย่างยั่งยืน

๑) ประเด็นการควบคุมประชากรช้างป่า ได้เชิญหัวหน้าศูนย์วิจัยช้างและสัตว์ป่า คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (รองศาสตราจารย์ นายสัตวแพทย์ฉัตรโชติ ทิตาราม) มาให้ข้อมูลเรื่องการทำวิจัยยาคุมกำเนิดช้างป่าเพศเมีย เมื่อฉีดยาคุมกำเนิดแล้วสามารถสร้างภูมิคุ้มกันได้นาน ๗ ปี โดยไม่ต้องมีการฉีดยาคุมกำเนิดซ้ำ ซึ่งได้รับการพิสูจน์ในต่างประเทศแล้วว่าใช้แล้วได้ผลดีไม่มีผลต่อพฤติกรรมทางสังคมของช้างป่า ปลอดภัยต่อสุขภาพของสัตว์ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยมีเป้าหมายให้การเพิ่มของประชากรช้างป่าลดลง

เหลือร้อยละ ๔ - ๕ ต่อปี จากเดิมที่อัตราการเพิ่มของประชากรช้างป่าเพิ่มขึ้นร้อยละ ๘.๒ ต่อปี ขณะนี้อยู่ในระหว่างรอการอนุญาตนำเข้ายาคุมกำเนิดเพื่องานวิจัยจากองค์การอาหารและยา (อย.) และรอการอนุมัติการทำวิจัยในช้างป่าจากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

๒) ประเด็นการใช้ประโยชน์จากช้างป่า เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตป่าอนุรักษ์ ได้มีการศึกษาความเป็นไปได้และการประเมินความเหมาะสมในพื้นที่ ๒ แห่ง ได้แก่ พื้นที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง จังหวัดอุทัยธานี ซึ่งลักษณะภูมิประเทศมีแนวกั้นตามธรรมชาติ มีความอุดมสมบูรณ์ด้านแหล่งอาหาร ตลอดจนชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการ จึงเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเป็นพื้นที่ท่องเที่ยว

(๘) แผนงานโครงการเร่งด่วนผลักดันช้างป่าทั้งหมดกลับคืนสู่เขตป่าอนุรักษ์ เพื่อความปลอดภัยของคนและช้างป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้จัดทำแผนการจัดการช้างป่าที่มีความเสี่ยงเผชิญหน้าและทำร้ายประชาชน พ.ศ. ๒๕๖๔ มีการดำเนินการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ จำนวน ๙ แห่ง ใน ๕ กลุ่มป่า ได้แก่ กลุ่มป่าตะวันออก กลุ่มป่าตะวันตก กลุ่มป่าแก่งกระจาน กลุ่มป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่ และกลุ่มป่าฮาลา – บาลา มีช้างกลุ่มเป้าหมายจำนวน ๓๔ ตัว ดำเนินการเคลื่อนย้ายช้างป่าไปแล้ว ๓ ตัว ได้แก่ พลายยันหว่าง สีดอแก้ว และพลายตี๋

(๙) การบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับช้างป่า เพื่อจัดตั้งหน่วยงานในการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาช้างป่าอย่างเป็นระบบ คณะอนุกรรมาธิการศึกษาการส่งเสริมความสมดุลของระบบนิเวศในเขตป่าอนุรักษ์ เพื่อรองรับประชากรช้างป่าอย่างยั่งยืน ได้พิจารณารูปแบบของคณะกรรมการดำเนินงานการจัดการปัญหาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่างคนและช้าง ซึ่งเกิดจากความร่วมมือระหว่างกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในการฟื้นฟูแหล่งอาหารช้างป่าพื้นที่ป่าตะวันออก โดยมีองค์ประกอบทั้งผู้แทนจากกองทัพบก กองทัพเรือ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมป่าไม้ กรมทางหลวงชนบท กรมชลประทาน กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรมการปกครอง กรมการพัฒนาชุมชน ผู้ว่าราชการจังหวัดทั้ง ๕ จังหวัด และผู้แทนจากภาคเอกชน ร่วมกันขับเคลื่อนโครงการฟื้นฟูแหล่งอาหารช้างป่าพื้นที่ป่าตะวันออก รวมทั้งประสานความร่วมมือและสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างภาคีภาครัฐ เอกชน ท้องถิ่น ชุมชน และประชาชน ซึ่งคณะอนุกรรมาธิการมีความเห็นว่า ควรตั้งคณะกรรมการจำแนกตามกลุ่มป่าทั้ง ๑๖ กลุ่มป่า โดยองค์ประกอบของผู้แทนจากภาคส่วนต่าง ๆ อาจปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ แต่ต้องครอบคลุมการทำงานทั้งในป่าอนุรักษ์และนอกป่าอนุรักษ์

(๑๐) มาตรการและวิธีการป้องกัน เฝ้าระวัง และเตือนภัยจากช้างป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีมาตรการการจัดการทั้งในพื้นที่ป่าอนุรักษ์และนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภายใต้แผนการจัดการช้างป่า ระดับกลุ่มป่า ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ – ๒๕๗๒ เช่น การจัดทำหรือสร้างสิ่งกีดขวางป้องกันช้างป่าออกนอกพื้นที่ การตั้งชุดเคลื่อนที่เร็วในการป้องกันและเฝ้าระวังช้างป่า การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการแก้ไขปัญหาช้างป่า เช่น ระบบเตือนภัยล่วงหน้า (Elephant Smart Early Warning)

เพื่อรายงานความเคลื่อนไหวของช้างป่าที่ออกมาหากินในพื้นที่ชุมชน การติดปลอกคอสัญญาณดาวเทียมให้กับช้างป่าในพื้นที่ประสบปัญหา (เร่งด่วน) ๕ กลุ่มป่า เป็นต้น

๒.๓.๒. คณะอนุกรรมาธิการศึกษาการป้องกันแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกที่ทำกินและเยียวยาผลกระทบจากภัยช้างป่าอย่างเป็นธรรม

คณะอนุกรรมาธิการมีหน้าที่ และอำนาจ พร้อมทั้งได้ศึกษาในประเด็นต่างๆ ประกอบด้วย ประเด็นข้อมูลช้างป่าบุกรุกที่ดินทำกินในรอบ ๑๐ ปีที่ผ่านมา และการแก้ปัญหาอุปสรรคในการเยียวยาแก้ปัญหาภัยช้างป่าให้มีความเป็นธรรม การแก้ปัญหาอุปสรรคการจัดโซนนิ่ง (Zoning) แยกโซนอนุรักษ์ออกจากโซนที่ดินทำกิน ประเด็นการออกแบบสิ่งกีดขวาง หรือสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) รูปแบบต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันช้างป่าบุกรุกที่ทำกิน ประเด็นอัตรากำลังเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครเฝ้าระวังและผลักดันช้างป่า ค่าป่วยการ ค่าสวัสดิการ และค่าประกันภัย ที่เหมาะสม รวมทั้งการหาแนวทางแก้ไขกฎหมายและระเบียบเพื่อส่งเสริมให้สร้างมูลค่าเพิ่มจากช้างป่า เช่น ส่งเสริมการท่องเที่ยว การสร้างรายได้ให้ชุมชนท้องถิ่น เป็นต้น

นอกจากนี้แล้วคณะอนุกรรมาธิการ โดยมีนายจารึก ศรีอ่อน ประธานคณะอนุกรรมาธิการได้เชิญผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมารับฟังปัญหาจากประชาชน แล้วจัดทำความเห็น ข้อเสนอแนะในประเด็นต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาช้างป่า

การศึกษาของคณะอนุกรรมาธิการได้มีการประชุมพิจารณาศึกษาเรื่องนี้ โดยแบ่งการพิจารณาออกเป็น ๒ ส่วน ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

(๑) คณะอนุกรรมาธิการได้ประชุมพิจารณาศึกษาการป้องกันแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกที่ทำกินและเยียวยาผลกระทบจากภัยช้างป่าอย่างเป็นธรรม และเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาร่วมประชุมเพื่อให้ข้อมูลข้อเท็จจริง ตลอดจนชี้แจงแสดงความคิดเห็นจำนวน ๖ ครั้ง

ครั้งที่ ๑ วันอังคารที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๔ ครั้งที่ ๒ วันอังคารที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๔
ครั้งที่ ๓ วันอังคารที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๔ ครั้งที่ ๔ วันอังคารที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๔
ครั้งที่ ๕ วันอังคารที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๖๔ ครั้งที่ ๖ วันอังคารที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๔

(๒) คณะอนุกรรมาธิการได้พิจารณาศึกษาข้อเท็จจริงและรายละเอียดข้อมูลเรื่องนี้จากเอกสารข้อมูล คำชี้แจงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งรายละเอียดจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ โดยนำมาประกอบการพิจารณาศึกษาข้อเท็จจริงของคณะอนุกรรมาธิการ และนำข้อมูลที่ได้มาสรุปและรวบรวมเอกสารเป็นรูปเล่ม พร้อมด้วยข้อเสนอแนะของคณะอนุกรรมาธิการที่มีความเห็นร่วมกันว่า ประเด็นที่ควรให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกให้กับราษฎร คือเรื่องเกี่ยวกับการเยียวยา การชดเชยความเสียหายที่เกิดจากปัญหาช้างป่าบุกรุกพื้นที่ทำกินของชาวเกษตรกร ซึ่งสามารถกล่าวสรุปได้ ดังนี้

๑) ควรใช้ บัญชีราคากลางต้นไม้และพืชผลของกรมชลประทานที่ชดเชยราคา ค่าทดแทนต้นไม้ในพื้นที่ที่ถูกเวนคืนในเขตชลประทานเป็นเกณฑ์ในการชดเชยความเสียหายของต้นไม้และพืชผลที่เกิดจากภัยช้างป่า

๒) เสนอให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จัดทำบัญชีราคากลางต้นไม้และพืชผล เพื่อชดเชยความเสียหายจากภัยช้างป่า ทั้งนี้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมา เพื่อจัดทำบัญชีราคากลางต้นไม้และพืชผล ในการเยียวยา ชดเชยความเสียหายจากภัยช้างป่า โดยอาจจะใช้บัญชีราคากลางต้นไม้และพืชผล ของกรมชลประทาน มาเป็นแหล่งข้อมูลอ้างอิงในการจัดทำบัญชีราคากลางต้นไม้และพืชผล ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ต่อไป

๓) ควรมีการปรับอัตราการช่วยเหลือ เพื่อเป็นการเยียวยาเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่า ให้สอดคล้องกับความเป็นจริง

๒.๓.๓. คณะอนุกรรมาธิการศึกษาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขปัญหาช้างป่า และศึกษาผลงานวิจัย นวัตกรรมที่เกี่ยวข้อง

คณะอนุกรรมาธิการมีหน้าที่ และอำนาจพร้อมทั้งได้ศึกษาในประเด็นต่างๆ ประกอบด้วย ประเด็นเกี่ยวกับหลักการเหตุผลในการยกร่างกฎหมายช้างป่าและช้างบ้านให้เป็นกฎหมายช้างไทยฉบับเดียว เพื่อป้องกันแก้ไขปัญหาช้างป่าอย่างยั่งยืน ประเด็นการปรับปรุงแก้ไขประกาศ กฎ และระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการป้องกันแก้ไขปัญหาช้างป่า ประเด็นการมอบอำนาจให้จังหวัดและท้องถิ่น ป้องกันแก้ไขปัญหาช้างป่า ปัญหาการสวมสิทธิ์ช้างบ้าน ปัญหาการปล่อยช้างบ้านเป็นช้างป่า ประเด็นผลงานวิจัยนวัตกรรมเกี่ยวกับการแก้ปัญหาช้างป่าทั้งในประเทศและต่างประเทศ พร้อมข้อเสนอให้หน่วยงานรัฐบาลศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเพื่อการแก้ปัญหาช้างป่าที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ประเด็นการจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบบริหารจัดการช้างป่าและช้างบ้านครบวงจร เช่น เป็นส่วนราชการชื่อ “กรมคชบาล” หรือเป็นองค์การมหาชนชื่อ “องค์การช้างไทย” เป็นต้น และประเด็นการจัดตั้งกองทุนเช่นกองทุนช้างไทย เพื่อส่งเสริม พัฒนา แก้ไขปัญหาช้างป่า

นอกจากนี้แล้วคณะอนุกรรมาธิการ โดยมีนายสุชาติ อุสาหะ ประธานคณะอนุกรรมาธิการ ได้เชิญหน่วยงานต่าง ๆ มาเพื่อรับฟังปัญหาจากประชาชน แล้วจัดทำความเห็น ข้อเสนอแนะในประเด็นต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาช้างป่า และการศึกษาของคณะอนุกรรมาธิการได้มีการประชุมพิจารณาศึกษา โดยแบ่งการพิจารณาออกเป็น ๒ ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ ๑ คณะอนุกรรมาธิการได้ประชุมศึกษาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขปัญหาช้างป่า และศึกษาผลงานวิจัย นวัตกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจากกรมบัญชีกลาง กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมป่าไม้ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น และสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยมาร่วมประชุมเพื่อให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง ตลอดจนชี้แจงแสดงความคิดเห็น จำนวน ๔ ครั้ง ประกอบด้วย ครั้งที่ ๑ วันอังคารที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๔ ครั้งที่ ๒ วันอังคารที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๔ ครั้งที่ ๓ วันอังคารที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๔ และครั้งที่ ๔ วันอังคารที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๔

ส่วนที่ ๒ คณะอนุกรรมาธิการได้พิจารณาศึกษาข้อเท็จจริงและรายละเอียดข้อมูลนี้ จากเอกสารข้อมูลคำชี้แจงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งรายละเอียดจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ รวมทั้งข้อมูลมาจากภาคประชาชนซึ่งจะเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาช้างป่า โดยนำมาประกอบการพิจารณาศึกษาข้อเท็จจริงของคณะอนุกรรมาธิการ

บทที่ ๓
สภาพปัญหาช้างป่าบุกรุก

จากการพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่าของคณะกรรมาธิการวิสามัญ พบสภาพปัญหาและอุปสรรค ดังนี้

๓.๑ สภาพปัญหาช้างป่าบุกรุกออกนอกเขตป่าอนุรักษ์

จากการสำรวจในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ พบว่า ช้างป่าอาศัยอยู่ตามธรรมชาติ ประมาณ ๓,๑๖๘ - ๓,๔๔๐ ตัว อาศัยอยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและอุทยานแห่งชาติจำนวน ๖๙ แห่ง มีผืนป่าที่เป็นแหล่งอาศัยของช้างป่าประมาณ ๕๒,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร พบช้างป่าได้ตั้งแต่น้อยกว่า ๑๐ ตัว ไปจนถึง ๒๐๐ – ๓๐๐ ตัว โดยกลุ่มป่าที่มีประชากรช้างป่ามากได้แก่ กลุ่มป่าตะวันออก กลุ่มป่าตะวันตก กลุ่มป่าดงพญาเย็น – เขาใหญ่ กลุ่มป่าภูเขียว – น้ำหนาว และกลุ่มป่าแก่งกระจาน จากข้อมูลกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้นำเสนอข้อมูลสถิติความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน พืชผลการเกษตรที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่าบุกรุกที่ดินทำกินของเกษตรกร พบว่า ในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๓ กลุ่มป่าตะวันออก มีช้างป่าออกหากินนอกเขตป่าอนุรักษ์จำนวนมากที่สุด รวมทั้งสิ้น ๘,๙๙๗ ครั้ง รองลงมา กลุ่มป่าแก่งกระจาน รวมทั้งสิ้น ๖,๔๘๐ ครั้ง กลุ่มป่าดงพญาเย็น – เขาใหญ่ รวมทั้งสิ้น ๒,๓๑๗ ครั้ง กลุ่มป่าตะวันตก รวมทั้งสิ้น ๔๖๔ ครั้ง และกลุ่มป่าภูเขียว - น้ำหนาว รวมทั้งสิ้น ๔๓๗ ครั้ง ตามลำดับ

จากข้อมูลสรุปได้ว่า จังหวัดจันทบุรีได้รับผลกระทบจากปัญหาช้างป่าบุกรุกที่ทำกินมากที่สุด จำนวน ๘๓ หมู่บ้าน รองลงมาได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน ๗๓ หมู่บ้าน ลำดับที่ ๓ จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน ๔๒ หมู่บ้าน ลำดับถัดไปคือ จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดเลย จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดตราด จังหวัดสระแก้ว จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดนครนายก จังหวัดอุทัยธานี จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่าบุกรุกที่ทำกินทั้งหมดมี ๑๖ จังหวัด ๔๗ อำเภอ ๑๐๐ ตำบล ๓๘๒ หมู่บ้าน กลุ่มป่าตะวันออก ถูกช้างป่าบุกรุกที่ทำกินมากที่สุด ๖ จังหวัด ๒๐ อำเภอ ๕๒ ตำบล ๒๕๓ หมู่บ้าน รองลงมาคือ กลุ่มป่าตะวันตก ๒ จังหวัด ๗ อำเภอ ๑๘ ตำบล ๔๕ หมู่บ้าน ลำดับที่ ๓ กลุ่มป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่ ๔ จังหวัด ๑๑ อำเภอ ๑๒ ตำบล ๓๖ หมู่บ้าน ลำดับที่ ๔ กลุ่มป่าภูเขียว - น้ำหนาว ๒ จังหวัด ๗ อำเภอ ๑๓ ตำบล ๓๒ หมู่บ้าน ลำดับที่ ๕ กลุ่มป่าแก่งกระจาน ๒ จังหวัด ๒ อำเภอ ๕ ตำบล ๑๒ หมู่บ้าน ซึ่งเป็นข้อมูลจากแผนจัดการช้างป่า แต่ละกลุ่มป่าของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยกลุ่มป่าตะวันออกเป็นกลุ่มป่าที่ได้รับผลกระทบจากภัยช้างป่าบุกรุกที่ทำกินมากที่สุด

สถิติการทำลายพืชผลทางการเกษตรจากช้างป่าดังกล่าว น่าจะน้อยกว่าความเป็นจริงหลายเท่า เนื่องจากภาครัฐมิได้จ่ายค่าเสียหายตามความเป็นจริง ทำให้ราษฎรรู้สึกไม่คุ้มค่ากับการเสียเวลาในการเดินทางไปเขียนคำร้องต่อทางราชการ อนึ่ง ภัยจากช้างป่ายังเป็นภัยที่มีความแตกต่างจากภัยอื่น ๆ เช่น อุทกภัย วาตภัย

กล่าวคือ เป็นภัยที่เกิดความเสียหายแบบเรื้อรัง ซ้ำซาก ต่อเนื่อง การประเมินความเสียหายค่อนข้างยุ่งยากกว่าภัยอื่นๆ

จากข้อมูลสภาพปัญหาช้างป่าบุกรุกออกนอกเขตป่าอนุรักษ์ดังกล่าวข้างต้นมานี้ สามารถจำแนกข้อมูลรายละเอียด เป็นแต่ละกลุ่มป่า ได้ดังนี้

๓.๑.๑ กลุ่มป่าตะวันตก

ปัญหาข้อพิพาทระหว่างคนกับช้างป่าพบว่า ในหลายพื้นที่แถบจังหวัดติดกับเทือกเขาและพื้นที่ป่ามักจะประสบปัญหาการรุกรานของช้างป่าที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตามป่า เทือกเขา พื้นที่ป่าอนุรักษ์ โดยมีรายงานสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่าเกิดขึ้นในพื้นที่อนุรักษ์อย่างน้อย ๒๐ แห่ง และมีแนวโน้มจะขยายตัวและความรุนแรงในอนาคต ปัจจุบันช้างป่าเหล่านี้เพิ่มจำนวนมากขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงทำให้มีความต้องการอาหารมากยิ่งขึ้น อีกทั้งสภาพภูมิประเทศและระบบนิเวศที่เปลี่ยนแปลงไปไม่เหมาะสมต่อการอยู่อาศัยของช้างป่า จึงทำให้ช้างป่าต้องออกมาหากินในพื้นที่การเกษตรของประชาชน ทั้งไร่อ้อย สวนทุเรียน มันสำปะหลัง สับปะรด และพืชเศรษฐกิจอื่น ๆ รวมทั้งที่อยู่อาศัยของประชาชน บางครั้งเกิดความรุนแรงขึ้น ทำให้เกิดการทำร้ายร่างกายประชาชนในพื้นที่จนถึงแก่ชีวิต และเกิดความเสียหายต่อพืชผลทางการเกษตร อีกทั้งยังส่งผลเสียต่อช้างป่าด้วย เช่น ช้างป่าถูกคุกคามจากสารเคมีและจากยาฆ่าแมลงตกค้าง นอกจากนี้ปัญหาข้อพิพาทระหว่างคนกับช้างป่าในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ และพื้นที่ใกล้เคียงเป็นปัญหาที่เรื้อรังมาเป็นเวลายาวนาน ช้างป่าออกนอกพื้นที่เข้ามากินพืชไร่ของชาวบ้านตลอดทั้งปี ทั้งฤดูแล้งและฤดูฝน แต่ระยะเวลาของการเข้ามาทำลายสัมพันธ์โดยตรงกับช่วงของการเก็บเกี่ยวผลผลิต โดยเฉพาะมะม่วงและอ้อย ซึ่งจะอยู่ในเดือนเมษายน – พฤษภาคม และพฤศจิกายน – มีนาคม ช่วงเวลากลางคืนตั้งแต่ ๒๐.๐๐ นาฬิกา ถึง ๐๒.๐๐ นาฬิกา เป็นช่วงที่ช้างป่าเข้ามาทำลายพืชผลทางการเกษตรมากที่สุด นอกจากนี้ระยะห่างจากแนวป่าที่ช้างป่าออกมานั้นพบว่า มากกว่าครึ่งหนึ่งของเหตุการณ์อยู่ในระยะไม่เกิน ๑ กิโลเมตรจากแนวป่าและโดยส่วนใหญ่แล้ว การออกมาทำลายพืชผลเช่นนี้ มากกว่าครึ่งหรือประมาณ ๒ ใน ๓ เป็นผลมาจากช้างเพศผู้ (ช้างโทน)

๓.๑.๑.๑ สภาพปัญหากลุ่มป่าตะวันตก

(๑) ปัญหารั้วกันช้าง

- ห้วงระยะเวลาที่ผ่านมา ประสบปัญหาขาดแคลนงบประมาณสนับสนุนในการก่อสร้างรั้วกันช้าง เนื่องจากแนวรั้วกันช้าง มีระยะทางค่อนข้างมาก

(๒) ปัญหาพืชผลการเกษตรเสียหายจากภัยช้างป่า

พืชผลทางการเกษตรที่ได้รับความเสียหายจากช้างป่า ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๗ – ๒๕๖๒ ชนิดพืชเกษตรที่มีมูลค่าความเสียหายมากที่สุด ได้แก่ มันสำปะหลัง (คิดเป็น ๒๓ เปอร์เซ็นต์ ของชนิดพืชผลทางการเกษตร) รองลงมาคือ มะนาว (๒๑ เปอร์เซ็นต์) สับปะรด (๑๘ เปอร์เซ็นต์) กล้วย (๑๐ เปอร์เซ็นต์) แฟง (๗ เปอร์เซ็นต์) มะม่วง (๕ เปอร์เซ็นต์) ขนุน (๔ เปอร์เซ็นต์) ทุเรียน (๔ เปอร์เซ็นต์) มะละกอ (๒ เปอร์เซ็นต์) ปาล์มน้ำมัน (๒ เปอร์เซ็นต์) มะพร้าว (๑ เปอร์เซ็นต์) ฝรั่ง (๑ เปอร์เซ็นต์) ข้าวโพด (๐.๕ เปอร์เซ็นต์) ตามลำดับ

ทั้งนี้ พื้นที่อุทยานแห่งชาติไทรโยค และอุทยานแห่งชาติทองผาภูมิ พบปัญหาช้างป่าออกมานอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ประมาณ ๑๒๐ ตัว พืชผลที่ช้างป่าชื่นชอบส่วนมากจะเป็นกล้วยน้ำว้า มันสำปะหลัง ขนุนปาล์ม มะพร้าว อ้อย ข้าวโพด มะละกอ จึงเกิดผลกระทบที่เกิดจากช้างป่า ทำให้ทรัพย์สินและพืชผลทางการเกษตรเกิดความเสียหาย เจ้าหน้าที่ได้รับบาดเจ็บจากช้างป่า สร้างความเสียหายให้กับเสารั้วคอนกรีต ท่อ PVC และถังน้ำ สร้างความหวาดกลัวแก่ราษฎรที่เข้าไปกรีดยางพาราในพื้นที่ เนื่องจากมีช้างป่าเข้ามายังพื้นที่ส่วนใหญ่ของราษฎร ทำให้เกิดความเกรงกลัว จนไม่กล้าจะเข้าสวนเพื่อกรีดยาง จึงขาดรายได้จากการประกอบอาชีพ และเกิดผลกระทบต่อราษฎร จากการที่ช้างป่าออกมานอกพื้นที่ทำกิน

(๓) ปัญหาช้างป่าเพิ่มจำนวนมากขึ้น

จากการศึกษาประชากรช้างป่าด้วยวิธีการนับตัวจากลายพิมพ์รหัสพันธุกรรม DNA โดยใช้ไมโครแซทเทลไลท์ดีเอ็นเอ สำรวจเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๖ พบว่าช้างป่าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ มีจำนวนอย่างน้อย ๒๐๐ ตัว ประกอบด้วยช้างวัยก่อนเจริญพันธุ์ ๖๔ เปอร์เซ็นต์ และช้างในวัยเจริญพันธุ์ ๓๖ เปอร์เซ็นต์

๓.๑.๑.๒ สถิติช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์และสถิติความเสียหายจากช้างป่าของกลุ่มป่าตะวันตก

จากข้อมูลกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๓ พบว่า สถิติช้างป่าออกหากินนอกเขตป่าอนุรักษ์ ๔๖๔ ครั้ง สร้างความเสียหายด้านทรัพย์สินแก่ประชาชน ๑๗ ราย ด้านผลผลิตทางการเกษตร ๑๗๙ ราย ราษฎรบาดเจ็บ ๑ ราย ราษฎรเสียชีวิต ๙ ราย ดังรายละเอียดที่ปรากฏ ตามตารางที่แสดงไว้ ดังนี้

ตารางที่ ๗ สถิติความเสียหายจากช้างป่ากลุ่มป่าตะวันตก ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๓

ปี พ.ศ.	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	รวม
สถิติช้างป่าออกหากินนอกเขตป่าอนุรักษ์ (ครั้ง)	๔๐	๒๒๔	๑๑๖	๘๔	๔๖๔
ทรัพย์สิน (ราย)	๑	๑๐	๓	๓	๑๗
พืชผล (ราย)	๓๑	๖๘	๒๓	๕๗	๑๗๙
ราษฎรบาดเจ็บ (ราย)	๐	๑	๐	๐	๑
ราษฎรเสียชีวิต (ราย)	๑	๒	๓	๓	๙
ช้างป่าบาดเจ็บ (ตัว)	๐	๐	๐	๐	๐
ช้างป่าเสียชีวิต (ตัว)	๑	๒	๒	๐	๕

๓.๑.๑.๓ พื้นที่ชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่า

ปัจจุบันมีชุมชนได้รับผลกระทบรวม ๔๕ หมู่บ้าน ประกอบด้วย

๑) จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน ๕ อำเภอ ๑๖ ตำบล ๔๒ หมู่บ้าน

๒) จังหวัดอุทัยธานี จำนวน ๒ อำเภอ ๒ ตำบล ๓ หมู่บ้าน

ตารางที่ ๘ หมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากภัยช้างป่า กลุ่มป่าตะวันตก

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล (จำนวนหมู่บ้าน)
กาญจนบุรี (๔๒ หมู่บ้าน)	เมือง	วังด้ง (๓) ช่องสะเดา (๓)
	ไทรโยค	ไทรโยค (๑) บ้องตี้น้อย (๑) วังกระแจะ (๑)
	ทองผาภูมิ	ท่าขนุน (๔) ลิ่นถิ่น (๓) สหกรณ์นิคม (๑) ห้วยเขย่ง (๗) หินดาด (๔) ท่าขุน (๓)
	บ่อพลอย	บ่อพลอย (๒) หลุมรัง (๑)
	ศรีสวัสดิ์	ด่านแม่แฉลบ (๒) ท่ากระดาน (๒) หนองเป็ด (๔)
อุทัยธานี (๓ หมู่บ้าน)	ลานสัก	ระบำ (๒)
	ห้วยคต	คอกควาย (๑)

ที่มา: แผนการจัดการช้างป่า ในพื้นที่กลุ่มป่าตะวันตก ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ – ๒๕๗๒ โดยสำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

ภาพที่ ๑๑ การกระจายของช้างป่าบริเวณพื้นที่กลุ่มป่าตะวันตก (ข้อมูลปี พ.ศ. ๒๕๖๒)

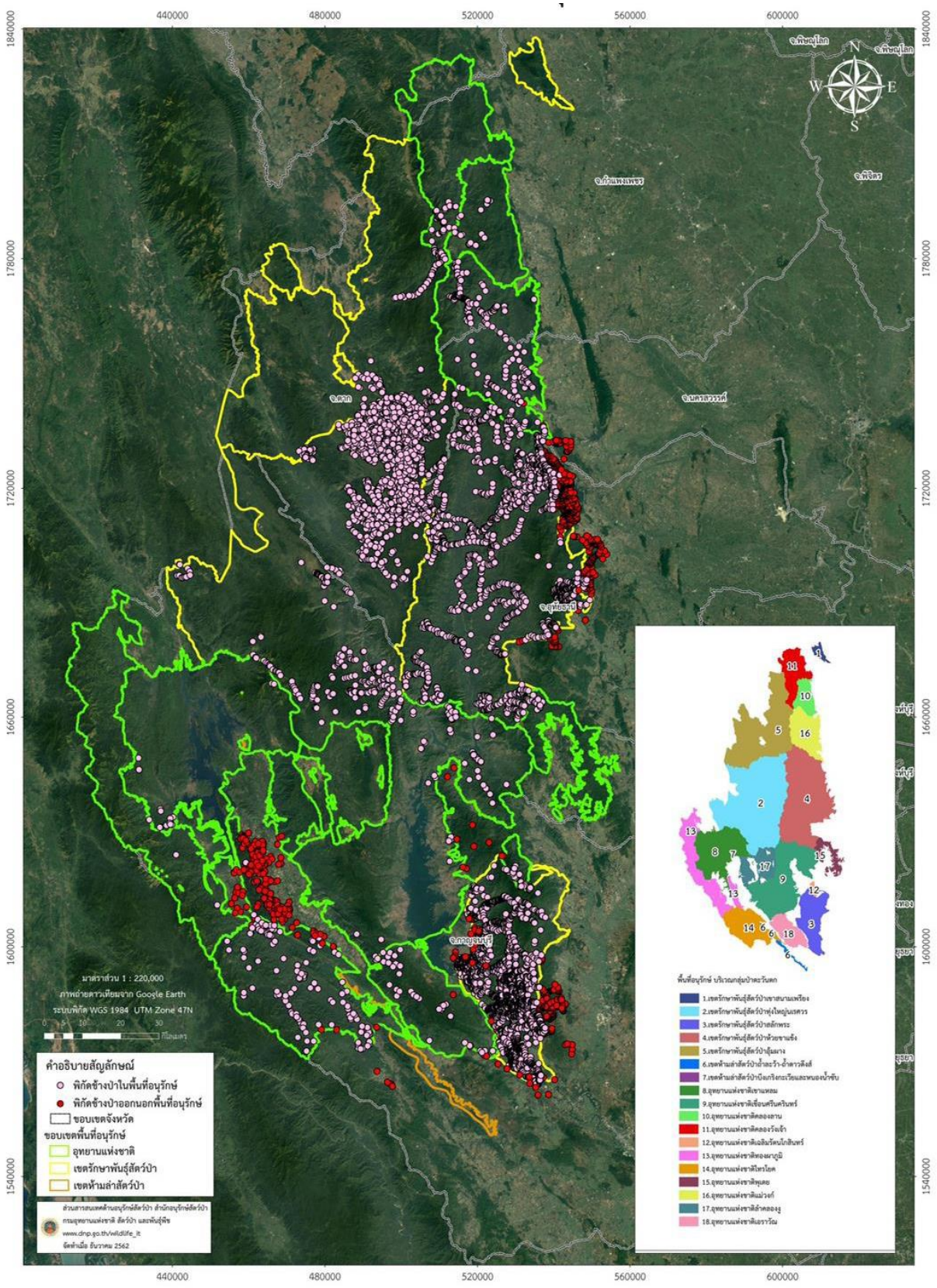

๓.๑.๒ กลุ่มป่าตะวันออก

๓.๑.๒.๑ สภาพปัญหา

สภาพปัญหาและสถานการณ์ช้างป่าที่ออกหากินนอกพื้นที่อนุรักษ์ ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ - ปัจจุบัน กลุ่มป่าตะวันออก (ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด และจังหวัดตราด)) เป็นพื้นที่ป่าราบต่ำขนาดใหญ่ผืนเดียวที่ยังคงสภาพเหลืออยู่บริเวณตอนกลางภาคตะวันออกของประเทศ มีอาณาเขตคลอบคลุมติดต่อกัน ๕ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดสระแก้ว จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง และจังหวัดจันทบุรี ตามแนวชายแดนประเทศไทยถูกทำลายสภาพความเป็นอยู่ ป่ามีพื้นที่ลดลงเรื่อย ๆ เหลือพื้นที่ประมาณ ๖๙๐,๐๐๐ ไร่ เนื่องจากถูกราษฎรบุกรุกครอบครองพื้นที่ ปัจจุบันมีการฟื้นฟูสภาพป่าทำให้มีพื้นที่เพิ่มมากขึ้น จำนวน ๑.๓ ล้านไร่ ปัจจุบันช้างป่าออกนอกป่า และมีการกระจายตัวตามเขตป่าอยู่ทั่วภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ ภาคตะวันออกพบช้างป่าเป็นจำนวนมาก จากการสำรวจของสำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ข้อมูลสำรวจจำนวนช้างป่าในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ พบว่า มีช้างป่าจำนวน ๔๒๓ ตัว กระจายตัวอยู่ทั่วพื้นที่ป่าภาคตะวันออก โดยเฉพาะเขตพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด มีจำนวนช้างป่า จำนวน ๔๐๔ ตัว ประกอบด้วย เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาไน จำนวน ๒๗๗ ตัว เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว จำนวน ๗๙ ตัว อุทยานแห่งชาติเขาสิบห้าชั้น จำนวน ๓๔ ตัว อุทยานแห่งชาติเขาชะเมา - เขาวง จำนวน ๑๒ ตัว อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ จำนวน ๒ ตัว โดยมีอัตราเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๘ ต่อปี กระจายอยู่ในป่าผืนเล็ก ป่าชุมชน แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นใหม่ตามขอบป่าอนุรักษ์ และพื้นที่เกษตรกรรมของชาวบ้านและพื้นที่ชุมชน จากข้อมูลพบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๑ จนมาถึงปัจจุบัน ชาวบ้านพบเจอช้างป่าบ่อยมากขึ้นและบางโขลงเข้ามาอยู่ประจำในพื้นที่เกษตรกรรม ที่ตั้งชุมชน และแหล่งน้ำนอกเขตป่า สร้างผลกระทบการดำรงวิถีชีวิตชุมชน และจากสถานการณ์ดังกล่าว ส่งผลให้อาหารในป่าไม่เพียงพอต่อความต้องการของช้างป่า จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น นำมาซึ่งความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่า ประกอบกับช้างป่าในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ส่วนใหญ่มีแนวโน้มเพิ่มจำนวนมากขึ้นตลอดระยะเวลา ๑๐ ปี ที่ผ่านมาประชากรช้างป่าในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาไน และเขตอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา– เขาวง ในจังหวัดระยองและจังหวัดในภาคตะวันออกได้เพิ่มจำนวนอย่างรวดเร็ว จำนวนของปริมาณช้างป่าที่แท้จริงในปัจจุบัน ที่มีการกระจายตัวอยู่ในเขตพื้นที่อนุรักษ์ พื้นที่ป่าไม้ และพื้นที่ชุมชน ยังขาดความชัดเจนด้านข้อมูล ขาดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของชาวบ้านและหน่วยงานระดับท้องถิ่น ส่งผลให้วงรอบการหากินของช้างป่าสร้างความเสียหายทางชุมชนพื้นที่เกษตรกรรม การสัญจรเดินทาง และความปลอดภัยของช้างป่า รวมทั้งในปัจจุบันระบบนิเวศ ภูมิอากาศ ที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงไป และปัจจุบันพื้นที่ป่าได้ถูกรุกล้ำทั้งบริเวณรอบชายป่า และการบุกรุกเข้าไปในพื้นที่ป่าเปลี่ยนแปลงเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ทำให้ถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติของช้างป่าลดลงเรื่อย ๆ และเป็นการบีบบังคับให้ช้างป่าออกหากินนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ และเข้ามาหากินในพื้นที่เกษตรกรรมที่อยู่ชิดเขตพื้นที่ป่า นอกจากนี้ยังมีปัจจัยสาเหตุจากการที่ชุมชนมีแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร เป็นอีกปัจจัยหนึ่งในการดึงดูดการเข้ามาใช้ประโยชน์ของช้างป่า และมีแนวโน้มที่ช้างป่าจะอยู่ประจำนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ต่อไป จึงกลายเป็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างราษฎรในพื้นที่กับช้างป่าที่นับวันยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นทุกปี ซึ่งมีทั้งการที่ช้างป่าเข้ามาทำลายพืชผลการเกษตร หรือทำร้ายราษฎรในพื้นที่ การตอบโต้ของราษฎรที่ทำร้ายช้างป่า ทำให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิตคนและช้างป่าและทรัพย์สิน

อื่นๆ อีกมากมาย นอกจากนี้แล้วช้างป่ายังต้องการกินโป่งดินเกลือโซเดียม ที่ปัจจุบันเกิดความขาดแคลน แม้ว่าปัจจุบันเจ้าหน้าที่ของทางราชการจะได้มีการดำเนินการจัดหาโป่งดินเทียมที่สร้างขึ้น ประกอบกับการใช้กำลังคนผลักดันช้างป่าเข้าสู่ป่าอย่างสม่ำเสมอ แต่ก็ปรากฏว่ายังเกิดปัญหาช้างป่าบุกรุกทำลายพืชผลการเกษตรและทรัพย์สิน ตลอดจนร่างกายและชีวิตของราษฎร นอกจากนี้ยังมีช้างป่าเกิดอุบัติเหตุจราจรบนทางหลวงบ่อย ๆ เป็นอันตรายต่อชีวิตของช้างและประชาชน ปัจจุบันทางราชการยังไม่มีมาตรการแก้ไขปัญหาการเพิ่มจำนวนช้างป่า และปัญหาการบุกรุกของช้างป่าอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม และยังไม่มีมาตรการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากปัญหาช้างป่า อีกทั้งยังไม่มีมาตรการควบคุมการเพิ่มจำนวนของประชากรช้างป่า และความปลอดภัย จึงเป็นอันตรายเป็นอันมาก ซึ่งความรุนแรงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชนและช้างป่าเริ่มมีมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ จนถึงขณะนี้รุนแรงจนเกิดการสูญเสียชีวิตคนและการสูญเสียชีวิตช้างป่า ทั้งชาวบ้านในชุมชน และช้างป่าพยายามปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อความอยู่รอด แต่การสูญเสียก็ยังคงอยู่ การแก้ไขผลกระทบที่เกิดจาก “ช้างป่า” ยังไม่มีผลทั้งคนและช้างป่า กล่าวสรุปได้ว่า สถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในระดับพื้นที่ต่างประสบผลกระทบปัญหาจากช้างป่าและชาวบ้าน โดยพื้นที่ของป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ภาคตะวันออก ที่พบปัญหาร่วมกันเกือบทุกสาเหตุที่กล่าวมา ซึ่งเป็นปัญหาอย่างรุนแรงในพื้นที่ที่เป็นพื้นที่หลักและมีการพบเห็นช้างป่ามากขึ้นในพื้นที่ชุมชนใหม่ ๆ ประกอบไปด้วย จังหวัดฉะเชิงเทรา อำเภอท่าตะเกียบ อำเภอสนามชัยเขต อำเภอพนมสารคาม และอำเภอแปลงยาว จังหวัดชลบุรี อำเภอบ่อทอง อำเภอเกาะจันทร์ และอำเภอหนองใหญ่ จังหวัดระยอง อำเภอแกลง อำเภอเขาชะเมา อำเภอวังจันทร์ อำเภอบ้านค่าย และอำเภอปลวกแดง จังหวัดจันทบุรี อำเภอแก่งหางแมว อำเภอเขาสอยดาว อำเภอโป่งน้ำร้อน อำเภอเขาคิชฌกูฏ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดสระแก้ว อำเภอเขาฉกรรจ์ อำเภอวังสมบูรณ์ อำเภอวังน้ำเย็น และอำเภอคลองหาด จังหวัดตราด อำเภอบ่อไร่ และอำเภอเขาสมิง

จากที่กล่าวมาเบื้องต้นความรุนแรงระหว่างคนกับช้างที่มีแนวโน้นผลกระทบที่รุนแรงมากขึ้น สามารถสรุปสภาพปัญหาได้ ดังนี้

(๑) ปัญหาความมั่นคงในที่ดินและสร้างมูลค่าเพิ่มเสียโอกาสทางเศรษฐกิจในที่ดินทำกิน ชาวบ้านชุมชนรอบป่าไม่สามารถใช้ประโยชน์ที่ดินทำเกษตรกรรมได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากช้างป่าทำลายและกินผลผลิตพืชเกษตรของชาวบ้าน บางพื้นที่ชาวบ้านยอมปล่อยให้เป็นพื้นที่รกร้างว่างเปล่าไม่สามารถทำประโยชน์สร้างรายได้ และบางคนประกาศขายที่ดินทำกินของตน เพื่อไปหาที่ดินทำกินแหล่งใหม่ สร้างภาวะหนี้สินแก่เกษตรกอปรกับพืชผลการเกษตรที่ตกต่ำอยู่แล้ว บางครอบครัวไม่สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างปกติสุข

(๒) ปัญหาการดำรงวิถีชีวิตของชาวบ้านเปลี่ยนไปจากการเข้าไปประกอบอาชีพเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร เช่น กรีดยาง ขาดแรงงานภาคการเกษตร ไม่สามารถเก็บเกี่ยวพืชผลทางการเกษตรที่ช้างป่ามายึดเป็นที่อยู่อาศัยหรือใช้เป็นเส้นทางผ่านการเดินทางสัญจรในเส้นทางช้างป่ามีความเสี่ยงต่อทรัพย์สินและชีวิต และการประกอบกิจกรรมของชุมชนเปลี่ยนไปในยามค่ำคืน

(๓) ปัญหาการผลักดันช้างป่าจากพื้นที่ชุมชนเข้าไปในป่าต้องผ่านพื้นที่ชุมชนสร้างความเสียหายแก่พื้นที่ชุมชนผลผลิตการเกษตร อาสาสมัครเกิดความเสี่ยงได้รับการบาดเจ็บ จากการขาด

ความรู้เรื่องช้างป่า และระบบการสนับสนุนทางสวัสดิการแก่ชาวบ้านทั่วไป และการมีคูกันช้างขวางทางเข้าป่าของช้างป่า ต้องใช้ระยะเวลาที่ยาวนานไม่สามารถต้อนเข้าป่าตามปกติได้

(๔) ปัญหาการได้รับความเสียหายจากช้างป่าทั้งผลผลิตทางการเกษตร บ้านเรือนที่อยู่อาศัย และการเสียชีวิตของชาวบ้าน ยังขาดความชัดเจนต่อการเข้าไปช่วยเหลือของส่วนราชการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(๕) ปัญหาการสูญเสียชีวิตของช้างป่า เช่น โดนทำร้าย โดนยิง โดนไฟช็อต ติดบ่วงแร้วในพื้นที่ทำการเกษตรและพื้นที่ชุมชนที่เกิดจากการป้องกันทรัพย์สินของชาวบ้าน และบาดเจ็บ เสียชีวิต จากการตกหลุม บ่อขุด บ่อน้ำ ได้รับสารเคมีทางการเกษตร และอุบัติเหตุจราจร การเสียชีวิตของคนที่เกิดจากการเข้าไปประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น กรีดยาง และการสัญจรไปมาหาสู่กัน

(๖) ปัญหาการได้รับผลกระทบความเสียหายจากช้างป่าและการบริหารจัดการกับช้างป่าทั้งในระดับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนและแผนการบริหารจัดการต่อปัญหาช้างป่าอย่างชัดเจน ทั้งระดับพื้นที่และภาคนโยบายขาดการประสานงานเชื่อมโยงกัน และเจ้าภาพหลักต่อการบังคับสั่งการดำเนินงาน

(๗) ปัญหาขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินงาน เพื่อการดูแลและแก้ไขปัญหาช้างป่า จึงนำไปสู่การขาดแผนแม่บทในการจัดการช้างป่าที่จะสามารถนำไปวิเคราะห์ในการร่างนโยบาย เพื่อให้เกิดการจัดการบริหารให้เกิดผลทันกับเหตุการณ์และเป็นรูปธรรมอย่างยั่งยืน ทำให้ไม่สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาช้างป่าออกนอกเขตอนุรักษ์ได้ รวมทั้งการขาดหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของคนกับช้างโดยตรง และขาดแคลนบุคลากร เช่น เจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า ทำให้การดูแลพื้นที่ป่าเป็นไปอย่างจำกัด ดังนั้นจึงก่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาช้างป่าได้แค่เพียงการแก้ไขเฉพาะหน้าเท่านั้น จึงมีผลทำให้ช้างป่ามีการขยายพื้นที่หากินออกเป็นวงกว้างทำลายพืชผลการเกษตรอย่างต่อเนื่อง สร้างความหวาดกลัวความเดือดร้อน ทำลายทรัพย์สิน และร่างกายประชาชนบาดเจ็บและเสียชีวิต จนสูญเสียรายได้ สูญเสียโอกาสในการสร้างรายได้ ชาวบ้านมีสุขภาพทางจิตที่แย่ลง เกิดการกลัวช้างป่า หวาดผวามีความระแวง โกรธเกลียดแค้นช้างป่า และขาดการใช้วิถีชีวิตแบบปกติทั่วไป ขาดแรงงานภาคเกษตรกรรม คนตกงานรายได้น้อย และชาวบ้านส่วนใหญ่มีภาวะหนี้สิน

(๘) ปัญหาการขนย้ายช้างป่าที่มีความเสี่ยงเผชิญหน้าและทำร้ายประชาชน (ช้างป่าเกเร) เพื่อนำไปกักกันที่ศูนย์กักกันช้างป่าเขาตะกรุบ เมื่อไม่มีการศึกษาถึงสภาพการรองรับปัจจัยอาหาร น้ำ ที่จะรองรับจำนวนช้างป่าว่าเพียงพอได้ในระดับไหน จึงเป็นปัญหาการจัดหาแหล่งอาหารให้ช้างป่ายังไม่มีความเหมาะสม และมีไม่เพียงพอกับช้างป่า ปัญหาก็จะย้อนกลับมาที่เดิมคือ เมื่ออาหารหมด ความอดอยากก็จะเกิดขึ้น ช้างป่าก็จะเดินออกนอกพื้นที่กลับไปสู่พื้นที่เกษตรและชุมชนเหมือนเดิม เป็นสภาพปัญหาที่เกิดวนเวียนไม่รู้จบ

๓.๑.๒.๒ สถิติช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์และสถิติความเสียหายจากช้างป่าของกลุ่มป่าตะวันออก ความเสียหายจากช้างป่าบุกรุกที่ถือได้ว่ารุนแรงที่สุดในประเทศ เพราะเกิดความสูญเสียต่อชีวิต ตลอดจนพืชผลทางการเกษตร เป็นจำนวนมาก จากข้อมูลกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ตั้งแต่ปี

พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๓ พบว่า สถิติช้างป่าออกหากินนอกเขตป่าอนุรักษ์ ๘,๙๙๗ ครั้ง สร้างความเสียหายด้านทรัพย์สินแก่ประชาชน ๕๖ ราย ด้านผลผลิตทางการเกษตร ๑,๓๖๔ ราย ราษฎรบาดเจ็บ ๗๑ ราย ราษฎรเสียชีวิต ๓๙ ราย ดังรายละเอียดที่ปรากฏ ตามตารางที่แสดงไว้ ดังนี้

ตารางที่ ๙ สถิติความเสียหายจากช้างป่า กลุ่มป่าตะวันออก ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๓

ปี พ.ศ.	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	รวม
สถิติช้างป่าออกหากินนอกเขตป่าอนุรักษ์ (ครั้ง)	๒,๓๖๑	๒,๔๖๓	๒,๓๑๑	๑,๘๖๒	๘,๙๙๗
ทรัพย์สิน (ราย)	๑๙	๑๔	๔	๑๙	๕๖
พืชผล (ราย)	๔๐๗	๖๘๗	๑๕๒	๑๑๘	๑,๓๖๔
ราษฎรบาดเจ็บ (ราย)	๒๖	๑๑	๒๒	๑๒	๗๑
ราษฎรเสียชีวิต (ราย)	๗	๔	๑๑	๑๗	๓๙
ช้างป่าบาดเจ็บ (ตัว)	๖	๒	๗	๓	๑๘
ช้างป่าเสียชีวิต (ตัว)	๓	๘	๑๒	๕	๒๘

ด้วยสาเหตุจากการที่ช้างป่าสูญเสียถิ่นที่อยู่อาศัย การใช้พื้นที่ทำการเกษตรมากขึ้น การถูกรบกวนความเป็นอยู่ของช้างป่าจากการลักลอบล่าสัตว์ ตัดไม้ และการลาดตระเวนของเจ้าหน้าที่ผู้พิทักษ์ป่า ประกอบกับการเกษตรโดยรอบพื้นที่อนุรักษ์มีความหลากหลายของรสชาติอาหาร และหมุนเวียนตลอดปี สาเหตุดังกล่าวนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของช้างป่าที่ออกจากป่า ชอบรื้อค้นของภายในบ้านเรือน เช่น ช้างป่าสีดอแก้ว ช้างป่าสีดอรถถัง พลายมะม่วง พลายเขียวหวาน และพลายยันหว่าง ปัจจุบันพบว่ามีช้างป่าจำนวน ๕ ฝูงหลัก รายละเอียดดังนี้

กลุ่ม A มีจำนวนช้างป่า ๑๐๐ – ๑๒๐ ตัว เมื่อรวมตัวกันโดยช้างป่าฝูงนี้ออกหากินในท้องที่อำเภอท่าตะเกียบ อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ฝูงนี้มีพฤติกรรมการออกหากินแยกออกเป็น ๒ กลุ่มใหญ่ๆ กลุ่มไม่น้อยกว่า ๔๐ – ๕๐ ตัว นานทีจะรวมฝูงในช่วงมีนาคม – เมษายน ไม่กลับเข้าเขตป่า หากไม่มีการผลักดันหรือการกดดันช้างป่าในกลุ่มนี้ ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๖๓ มีการเดินไปหากินและพักอาศัยอยู่ในสวนป่าลาดกระทิงในช่วงเวลาสั้น ๆ เป็นปีแรกจากที่ไม่เคยไปและไปทางฝั่งจังหวัดสระแก้ว หมู่บ้านที่ติดกับแนวเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาไน ในช่วงฤดูหนาวโดยในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ เป็นปีที่สามที่ช้างป่าฝูงดังกล่าวมา

กลุ่ม B มีจำนวนช้างป่า ๑๐ – ๒๐ ตัว อาศัยอยู่ในสวนป่าลาดกระทิงอำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ต้องมีการเฝ้าระวัง เนื่องจากฝูงช้างป่ากลุ่มดังกล่าว ข้ามทางถนนทางหลวงหมายเลข ๓๐๗๖ ไม่กลับเข้าเขตป่า เป็นช้างประจำถิ่นของสวนป่าลาดกระทิง

กลุ่ม C มีจำนวนช้างป่า ๓๐ – ๔๐ ตัว ออกหากินในท้องที่ตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา ยังคงมีการออกไปหากินแต่กลับมานอนในเขตป่า

กลุ่ม D มีจำนวนช้างป่า ๓๐ – ๔๐ ตัว เดิมออกหากินในท้องที่อำเภอบ่อทอง อำเภอบ้านบึง อำเภอหนองใหญ่ และอำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี อำเภอวังจันทร์ อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง และอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ไปมาระหว่างจังหวัดระยองและจังหวัดชลบุรี ปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ที่ผ่านมาช้างป่าฝูงนี้ออกหากินในจุดที่ไม่เคยไป อาจจะด้วยเจ้าหน้าที่นำชุดรั้วไฟฟ้าเคลื่อนที่ไปปิดกั้นเส้นทางที่ช้างป่าเคยใช้ออกหากิน และเนื่องจากมีช้างป่าฝูงที่แยกมาจากช้างป่าฝูง E ประมาณ ๓๐ – ๔๐ ตัว มาอยู่ที่จังหวัดระยอง จึงทำให้ช้างป่าฝูงดังกล่าวอยู่ในจังหวัดชลบุรีนานกว่าที่เคยและไปในจุดที่ชาวบ้านไม่เคยพบ ทำให้ราษฎรตื่นตกใจ แต่ช้างป่าฝูงนี้ยังคงมีพฤติกรรมออกหากินนอกเขตแต่กลับมาพักในป่า โดยช้างป่าที่ส่งผลกระทบส่วนใหญ่จะเป็นช้างป่าเจ้าถิ่นที่อาศัยอยู่กลุ่มป่าด้านนอกเขตมากกว่าช้างป่าฝูง ณ วันนี้ช้างป่าฝูงนี้ได้กลับไปหากินอยู่ในจังหวัดระยองตามเวลาที่เคยกลับแล้ว

กลุ่ม E มีจำนวนช้างป่า ๖๐ – ๗๐ ตัว ออกหากินในท้องที่อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี เดิมช้างป่าฝูงนี้ออกหากินระหว่างหมู่บ้านนอนพักนอกเขตไม่กลับเข้าป่า แต่สองปีที่ผ่านมาอ่างเก็บน้ำประแกตสร้างเสร็จแล้ว น้ำเต็มอ่างทำให้ช้างป่าฝูงดังกล่าวกลับเข้ามาอาศัยในเขตป่าเป็นส่วนใหญ่ มีบ้างที่ออกไปหากินนอกเขต โดยช้างป่าฝูงนี้ได้แยกฝูงออกหากินเป็น ๒ ฝูง ตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ คือ อ่างเก็บน้ำประแกต เริ่มเก็บน้ำ แต่ในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ช่วงเดือนตุลาคม – มกราคม คาดว่าช้างป่ากลุ่มหนึ่งเข้าป่าและไปหากินในจังหวัดระยอง แต่ช้างป่าฝูงใหญ่ยังคงหากินอยู่ในบริเวณเดิมและพักนอนบริเวณหน่วยพิทักษ์ป่าบ่อชะอม หน่วยจัดการต้นน้ำคลองครก และในเดือนกุมภาพันธ์ช้างป่าฝูงที่แยกไปหากินที่ระยองกลับมาที่จังหวัดจันทบุรี แต่ยังไม่มีการรวมฝูงและออกหากินนอกเขตบ่อยและนานอย่างที่เคยมา

๓.๑.๒.๓ พื้นที่ชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่า

ปัจจุบันมีชุมชนได้รับผลกระทบ รวม ๒๕๗ หมู่บ้าน ประกอบด้วย

๑) จังหวัดจันทบุรี จำนวน ๘ อำเภอ ๒๐ ตำบล ๘๓ หมู่บ้าน

๒) จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน ๓ อำเภอ ๗ ตำบล ๗๓ หมู่บ้าน

๓) จังหวัดชลบุรี จำนวน ๓ อำเภอ ๑๐ ตำบล ๓๐ หมู่บ้าน

๔) จังหวัดระยอง จำนวน ๑ อำเภอ ๔ ตำบล ๒๙ หมู่บ้าน

๕) จังหวัดสระแก้ว จำนวน ๓ อำเภอ ๔ ตำบล ๑๘ หมู่บ้าน

๖) จังหวัดตราด จำนวน ๒ อำเภอ ๗ ตำบล ๒๔ หมู่บ้าน

ตารางที่ ๑๐ หมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากภัยช้างป่า กลุ่มป่าตะวันออก

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล (จำนวนหมู่บ้าน)
จันทบุรี (๘๓ หมู่บ้าน)	แก่งหางแมว	แก่งหางแมว (๔) เขาวงกต (๓) ขุนซ่อง (๑๐) พวา (๑๒) สามพี่น้อง (๒)
	ขลุง	บ่อเวฬุ (๑) ตกพรม (๒)
	เขาคิชฌกูฏ	จันทเขลม (๔) คลองพลู (๔) ตะเคียนทอง (๔)
	ท่าใหม่	เขาแก้ว (๓) ทุ่งเบญจา (๓)
	นายายอาม	วังใหม่ (๕)
	โป่งน้ำร้อน	ทับไทร (๙) โป่งน้ำร้อน (๔)
	มะขาม	ฉมัน (๓) วังแซ้ม (๒) ปัถวี (๑)
	สอยดาว	ทรายขาว (๓) ทับช้าง (๔)
ฉะเชิงเทรา (๗๓ หมู่บ้าน)	ท่าตะเกียบ	ท่าตะเกียบ (๒๒) คลองตะเกรา (๒๒)
	แปลงยาว	หนองไม้แก่น (๖)
	สนามชัยเขต	ท่ากระดาน (๑๓) คู้ยายหมี (๒) ทุ่งพระยา (๕) ลาดกระทิง (๓)
ชลบุรี (๓๐ หมู่บ้าน)	เกาะจันทร์	เกาะจันทร์ (๕)
	บ่อทอง	พลวงทอง (๔) เกษตรสุวรรณ (๒) ธาตุทอง (๒) บ่อทอง (๓) เขาชก (๔) คลองพลู (๔)
	หนองใหญ่	หนองเสือช้าง (๑) หนองใหญ่ (๓) ห้างสูง (๒)
ระยอง (๒๙ หมู่บ้าน)	เขาชะเมา	ห้วยทับมอญ (๘) ชำฆ้อ (๙) น้ำเป็น (๗) เขาน้อย (๕)
สระแก้ว (๑๘ หมู่บ้าน)	เขาฉกรรจ์	พระเพลิง (๔)
	วังน้ำเย็น	ทุ่งมหาเจริญ (๘)
	วังสมบูรณ์	วังใหม่ (๒) วังทอง (๔)

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล (จำนวนหมู่บ้าน)
ตราด (๒๔ หมู่บ้าน)	เขาสมิง	สะตอ (๔)
	บ่อไร่	บ่อพลอย (๔) นนทรี (๒) ช้างทูน (๔) หนองบอน (๖) หมื่นด่าน (๑) ด่านชุมพล (๓)

ที่มา: แผนการจัดการช้างป่า ในพื้นที่กลุ่มป่าตะวันออก (ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด) ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ – ๒๕๗๒ โดยสำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

หมายเหตุ : ข้อมูลจังหวัดระยอง ขาดอำเภอวังจันทร์ แกลง บ้านค่าย ปลวกแดง

ภาพที่ ๑๒ การกระจายของช้างป่าบริเวณกลุ่มป่าตะวันออก (ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด)

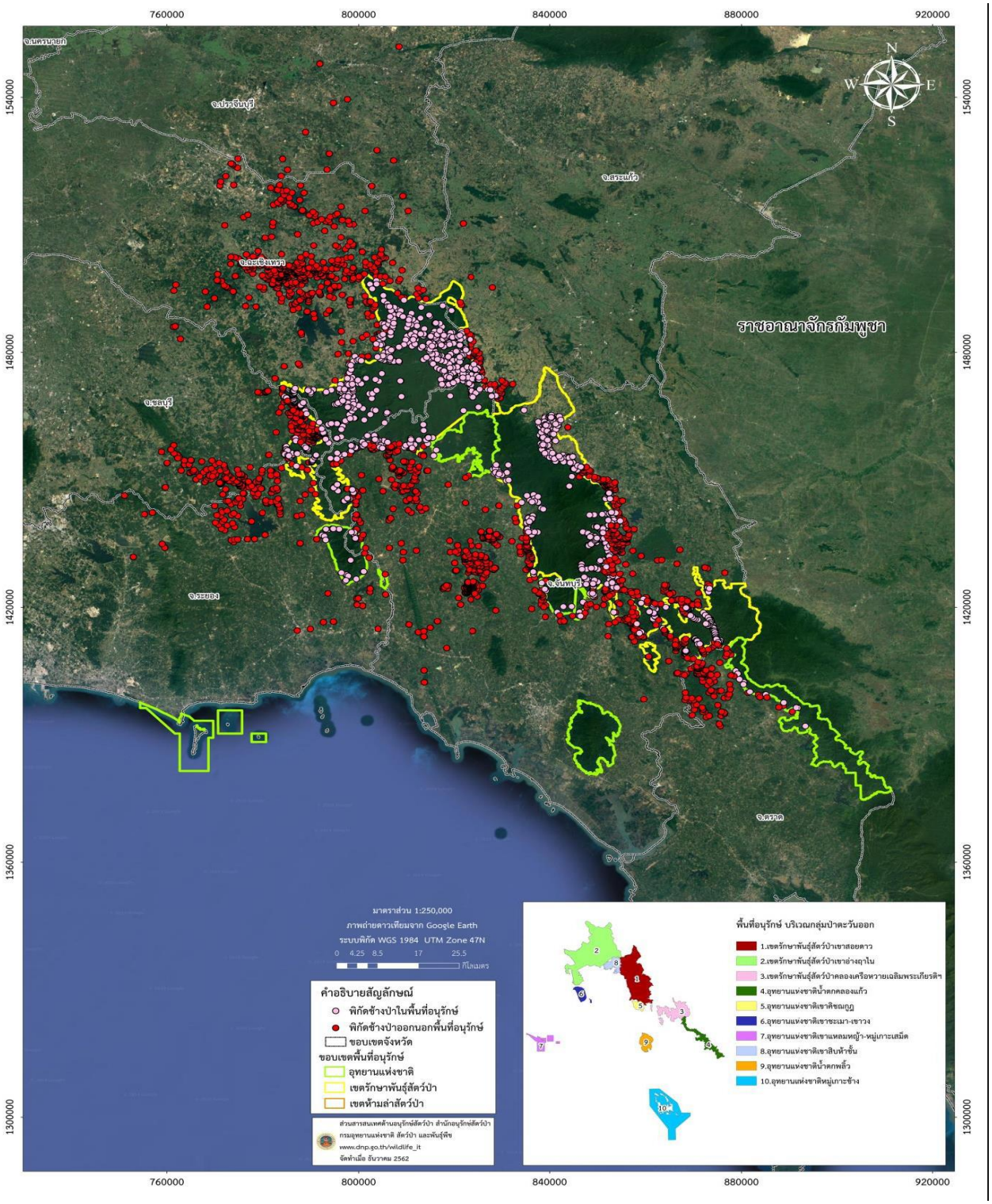

ภาพที่ ๑๓ พื้นที่และเส้นทางเดินของช้างป่าที่ออกหากินนอกพื้นที่ป่าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาไน

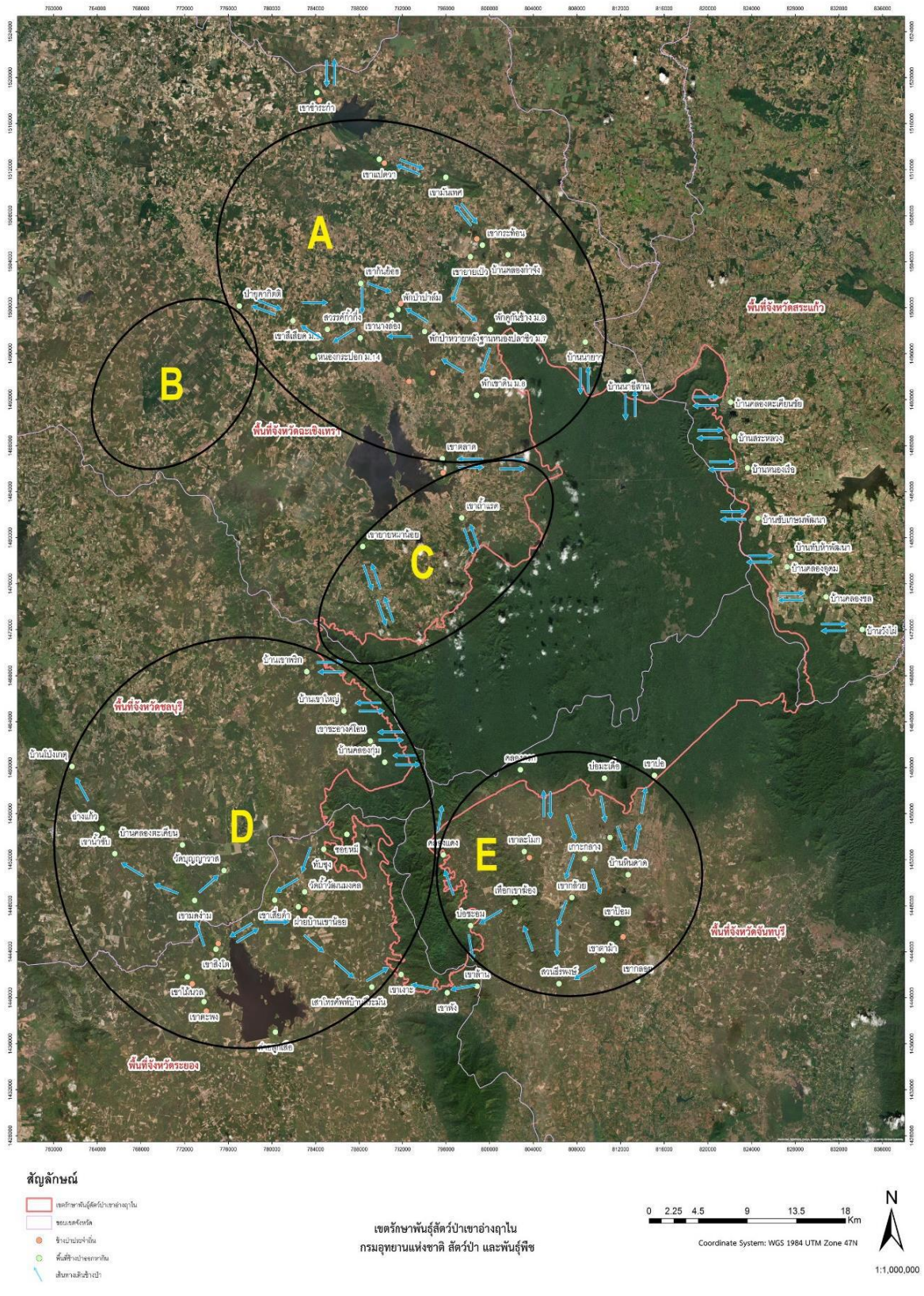

๓.๑.๓. กลุ่มป่าดงพญาเย็น – เขาใหญ่

ปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่าของพื้นที่กลุ่มป่าดงพญาเย็น – เขาใหญ่ โดยเฉพาะอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ได้รับการประกาศเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติด้วยคุณค่าทางด้านความหลากหลายทางชีวภาพของทั้งพืชและสัตว์ป่า เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่มีช้างป่าเป็นจำนวนมาก และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น มีปัญหาช้างป่าบริเวณแนวเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ออกไปหากินพืชไร่แหล่งน้ำ และแหล่งอาหารต่าง ๆ ทำให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของราษฎร

๓.๑.๓.๑ สถิติช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์และสถิติความเสียหายจากช้างป่าของกลุ่มป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่

จากข้อมูลกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๓ พบว่า สถิติช้างป่าออกหากินนอกเขตป่าอนุรักษ์ ๒,๓๑๗ ครั้ง สร้างความเสียหายด้านทรัพย์สินแก่ประชาชน ๖๘ ราย ด้านผลผลิตทางการเกษตร ๗๘๐ ราย ราษฎรบาดเจ็บ ๗ ราย ราษฎรเสียชีวิต ๑๓ ราย ดังรายละเอียดที่ปรากฏ ตามตารางที่แสดงไว้ ดังนี้

ตารางที่ ๑๑ สถิติความเสียหายจากช้างป่า กลุ่มป่าดงพญาเย็น – เขาใหญ่ ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๓

ปี พ.ศ.	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	รวม
สถิติช้างป่าออกหากินนอกเขตป่าอนุรักษ์ (ครั้ง)	๓๔๘	๑,๑๐๒	๕๑๗	๓๕๐	๒,๓๑๗
ทรัพย์สิน (ราย)	๑๗	๒๑	๑๘	๑๒	๖๘
พืชผล (ราย)	๑๖๐	๕๙	๓๙๕	๑๖๖	๗๘๐
ราษฎรบาดเจ็บ (ราย)	๗	๐	๐	๐	๗
ราษฎรเสียชีวิต (ราย)	๑๐	๐	๓	๐	๑๓
ช้างป่าบาดเจ็บ (ตัว)	๑	๑	๑	๑	๔
ช้างป่าเสียชีวิต (ตัว)	๐	๐	๑๒	๑	๑๓

ช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกันยายน ช้างป่าออกนอกพื้นที่มากกว่าเดือนอื่นๆ และในเดือนพฤษภาคมมีช้างป่าออกนอกพื้นที่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๒๐ รองลงมาคือช่วงเดือนสิงหาคม คิดเป็นร้อยละ ๑๓ ทั้งนี้พบว่าช้างป่าออกนอกพื้นที่น้อยในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ คิดเป็นร้อยละ ๒ ของจำนวนช้างป่าออกนอกพื้นที่ทั้งหมด (จำนวนครั้ง)

สถิติระยะทางที่ช้างป่าเคลื่อนที่ออกจากป่ามายังพื้นที่ชุมชนทำให้ได้รับความเสียหายก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่า พบว่าส่วนมากเกิดขึ้นในพื้นที่เกษตรกรรมที่อยู่ติดกับขอบป่าจนถึงแปลงที่อยู่ห่างจากขอบป่าประมาณ ๔,๐๐๐ เมตร จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า แปลงเกษตรที่อยู่ใกล้กับขอบป่า

มีแนวโน้มที่จะได้รับผลกระทบจากปัญหาความขัดแย้งมากกว่าแปลงที่อยู่ไกลออกไป ระยะห่างจากแปลงเกษตรที่มีระยะห่างจากขอบป่าไม่เกิน ๕๐๐ เมตร มีความเสี่ยงมากที่สุด

๓.๑.๓.๒ พื้นที่ชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่า

ปัจจุบันมีชุมชนได้รับผลกระทบรวม ๓๖ หมู่บ้าน ประกอบด้วย

๑) จังหวัดนครนายก จำนวน ๒ อำเภอ ๓ ตำบล ๓ หมู่บ้าน

๒) จังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๒ อำเภอ ๒ ตำบล ๔ หมู่บ้าน

๓) จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน ๒ อำเภอ ๒ ตำบล ๒ หมู่บ้าน

๔) จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน ๕ อำเภอ ๕ ตำบล ๒๗ หมู่บ้าน

ตารางที่ ๑๒ หมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากภัยช้างป่า กลุ่มป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล (จำนวนหมู่บ้าน)
นครนายก (๓ หมู่บ้าน)	เมือง	สาริกา (๑) หินตั้ง (๑)
	ปากหลี	หนองแสง (๑)
นครราชสีมา (๔ หมู่บ้าน)	ปากช่อง	หมูสี (๑)
	วังน้ำเขียว	วังหมี (๓)
ปราจีนบุรี (๒ หมู่บ้าน)	เมือง	เนินหอม (๑)
	กบินทร์บุรี	ย่านรี (๑)
บุรีรัมย์ (๒๗ หมู่บ้าน)	บ้านกรวด	หนองไม้ (๑)
	ละหานทราย	หนองแวง (๑)
	โนนดินแดง	ลำนางรอง (๑๗)
	โนนดินแดง	โนนดินแดง (๔)
	ปะคำ	โคกมะม่วง (๓) หูทำนบ (๑)

ที่มา: แผนการจัดการช้างป่า ในพื้นที่กลุ่มป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ – ๒๕๗๒ โดยสำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

ภาพที่ ๑๔ การกระจายของช้างป่าบริเวณกลุ่มป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่

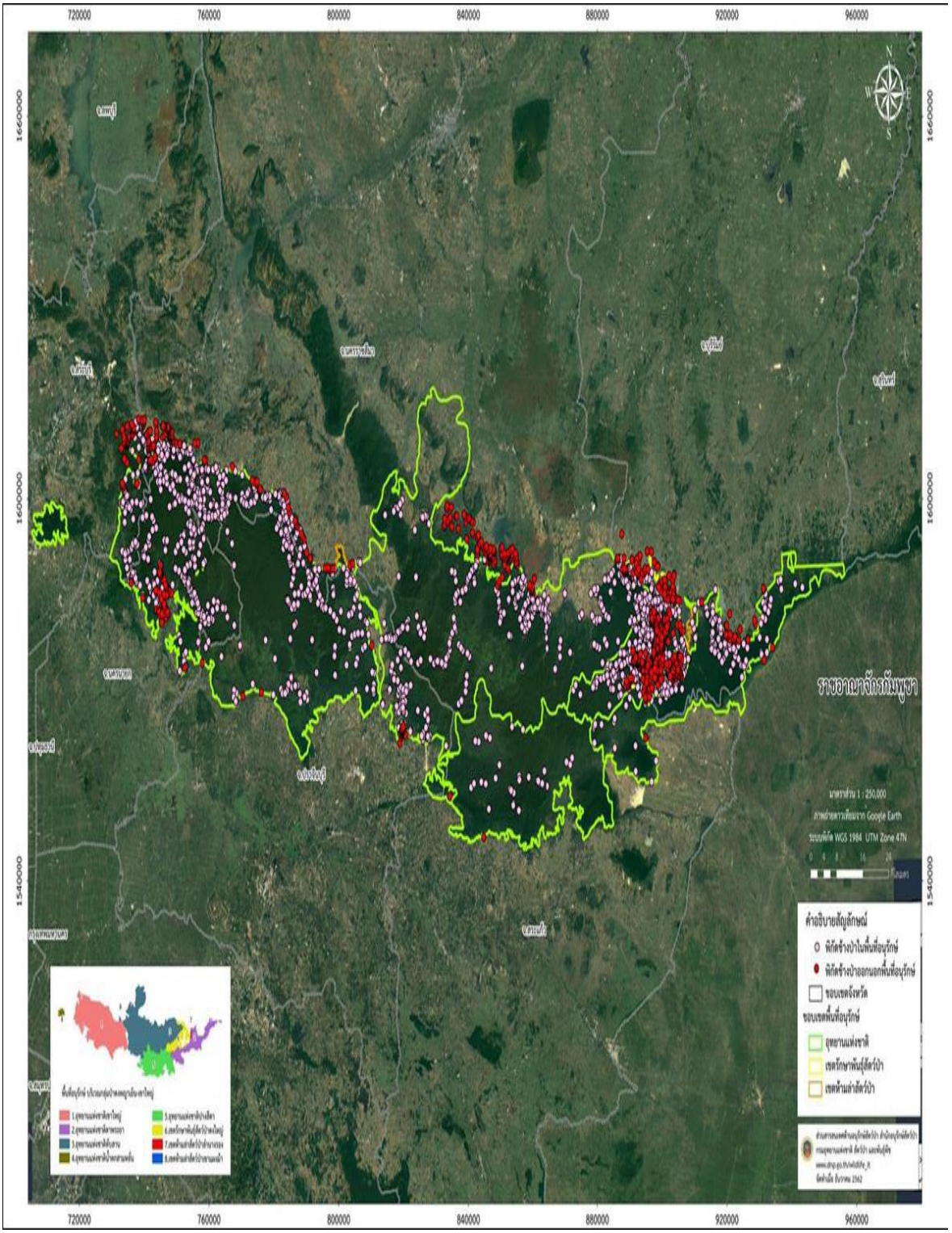

๓.๑.๔ พื้นที่กลุ่มป่าภูเขียว - น้ำหนาว

๓.๑.๔ ๑ สถิติช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์และสถิติความเสียหายจากช้างป่าของกลุ่มป่าภูเขียว - น้ำหนาว

จากข้อมูลกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๓ พบว่า สถิติช้างป่าออกหากินนอกเขตป่าอนุรักษ์ ๔๓๗ ครั้ง สร้างความเสียหายด้านทรัพย์สินแก่ประชาชน ๕๐ ราย ด้านผลผลิตทางการเกษตร ๓๒๒ ราย ราษฎรบาดเจ็บ ๓ ราย ราษฎรเสียชีวิต ๘ ราย ดังรายละเอียดที่ปรากฏ ตามตารางที่แสดงไว้ ดังนี้

ตารางที่ ๑๓ สถิติความเสียหายจากช้างป่า กลุ่มป่าภูเขียว - น้ำหนาว ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๓

ปี พ.ศ.	**๒๕๖๐**	**๒๕๖๑**	**๒๕๖๒**	**๒๕๖๓**	**รวม**
สถิติช้างป่าออกหากินนอกเขตป่าอนุรักษ์ (ครั้ง)	๒๑๕	๖๒	๑๐๑	๕๙	๔๓๗
ทรัพย์สิน (ราย)	๐	๔๘	๒	๐	๕๐
พืชผล (ราย)	๒๑๑	๕๙	๒๒	๓๐	๓๒๒
ราษฎรบาดเจ็บ (ราย)	๑	๐	๐	๒	๓
ราษฎรเสียชีวิต (ราย)	๓	๔	๐	๑	๘
ช้างป่าบาดเจ็บ (ตัว)	๐	๐	๐	๐	๐
ช้างป่าเสียชีวิต (ตัว)	๕	๑	๒	๒	๑๐

ช้างป่าออกนอกพื้นที่อนุรักษ์ตลอดทั้งปี ส่วนใหญ่ช้างป่าเริ่มออกนอกพื้นที่อนุรักษ์ในช่วงฤดูร้อนตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ ถึง เดือนพฤษภาคม และออกมากที่สุดในช่วงฤดูฝนในเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนตุลาคม และจะออกน้อยในช่วงฤดูหนาว ซึ่งอยู่ระหว่างเดือนตุลาคม ถึง กลางเดือนกุมภาพันธ์

๓.๑.๔ ๒ พื้นที่ชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่า

ปัจจุบันมีชุมชนได้รับผลกระทบรวม ๓๒ หมู่บ้าน ประกอบด้วย

๑) จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน ๒ อำเภอ ๒ ตำบล ๔ หมู่บ้าน

๒) จังหวัดเลย จำนวน ๕ อำเภอ ๑๑ ตำบล ๒๘ หมู่บ้าน

ตารางที่ ๑๔ หมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากภัยช้างป่า กลุ่มป่าภูเขียว - น้ำหนาว

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล (จำนวน)
เพชรบูรณ์ (๔ หมู่บ้าน)	เขาค้อ	หนองแม่นา (๒)
	น้ำหนาว	วังกวาง (๒)
เลย (๒๘ หมู่บ้าน)	ด่านซ้าย	วังยาว (๑)
	ศรีฐาน	ภูกระดึง (๒)
	ภูเรือ	ท่าศาลา (๗) สานตม (๑)
	ภูหลวง	เลยวังไสย์ (๓)
		แก่งศรีภูมิ (๑)
		ทรายขาว (๑)
		ภูหอ (๔)
		หนองคัน (๑)
	วังสะพุง	เขาหลวง (๕)
		ทรายขาว (๒)

ที่มา: แผนการจัดการช้างป่า ในพื้นที่กลุ่มป่ากลุ่มป่าภูเขียว-น้ำหนาว ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ – ๒๕๗๒ โดยสำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

ภาพที่ ๑๕ การกระจายของช้างป่าบริเวณกลุ่มป่าภูเขียว – น้ำหนาว

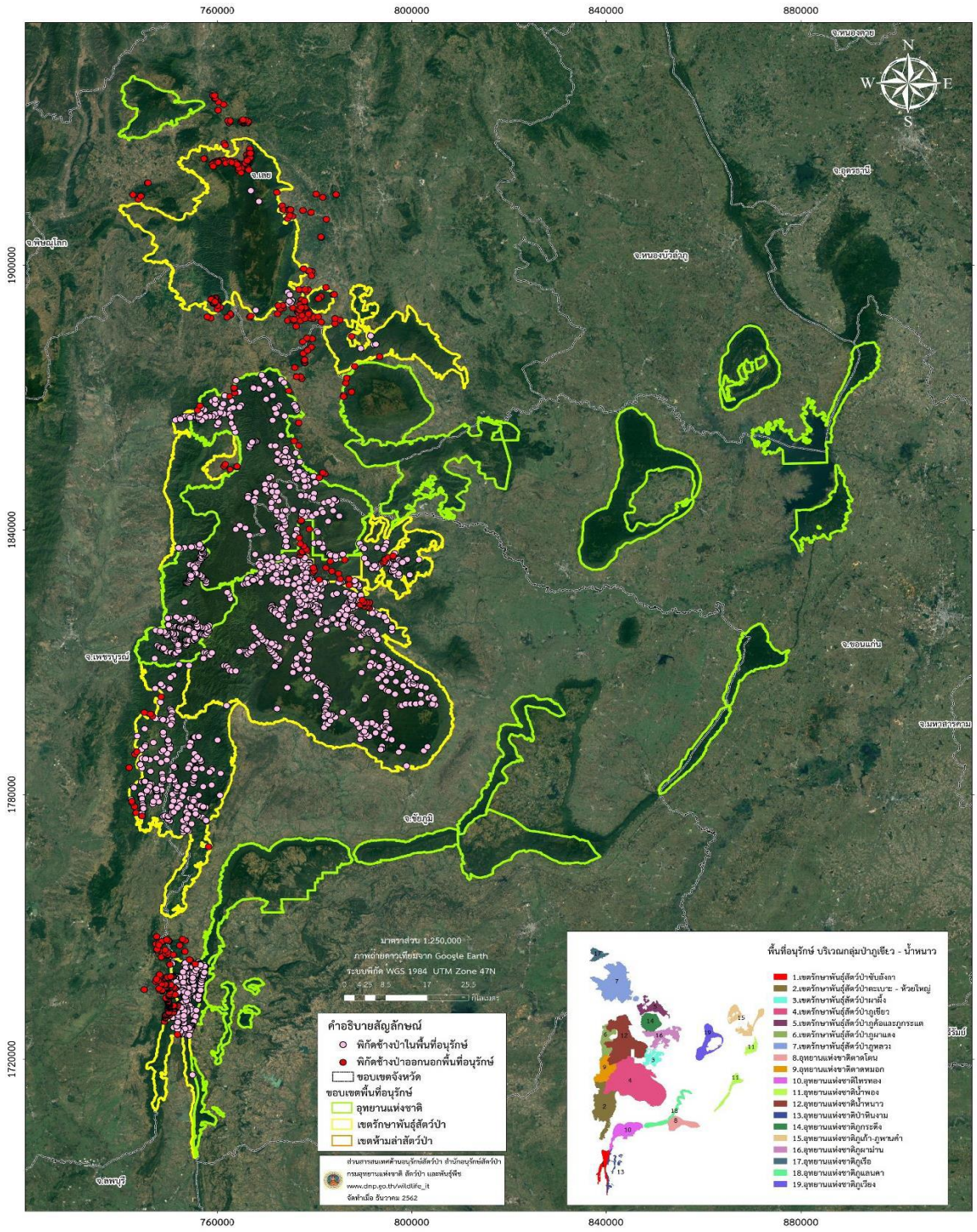

๓.๑.๕ พื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจาน

ปัจจุบันมีช้างป่าอาศัยอยู่ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี กว่า ๑๘๐ ตัว ส่งผลให้ช้างป่าต้องออกมาหากินนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์อยู่บ่อยครั้ง เกิดเหตุการณ์ช้างบุกรุกเข้ามาในพื้นที่เกษตรกรรมของประชาชนทำลายทรัพย์สินให้ได้รับความเสียหาย มีการทำร้ายประชาชนให้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตในบางครั้ง อีกทั้งส่งผลต่อความปลอดภัยของผู้ใช้เส้นทางสัญจรไปมา โดยเฉพาะช่วงเวลากลางคืน ซึ่งปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่าที่เกิดขึ้นบริเวณทางตอนใต้ของพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานได้เกิดขึ้นในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ จนถึงปัจจุบันมีรายงานว่ามีช้างป่าเสียชีวิตอันเนื่องมาจากความขัดแย้งนี้ไม่น้อยกว่า ๑๐ ตัว พบเหตุการณ์ความเสียหายของพืชเกษตรทั้งสิ้นเฉลี่ยประมาณ ๓๐ เหตุการณ์ต่อเดือน มีเกษตรกรจำนวน ๒๔๓ ราย ที่ได้รับผลกระทบจากความเสียหายครั้งนี้ อีกทั้งยังพบปัญหาความขัดแย้งระหว่างช้างป่าและคนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรีด้วยนั้น เป็นปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมาเป็นเวลาช้านานแล้ว นับตั้งแต่ยุคที่เริ่มมีการบุกเบิกที่ดินเพื่อการปลูกสับปะรดและทำการเกษตรอื่น ๆ โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้เช่าพื้นที่ป่าจากกรมป่าไม้ เพื่อจัดสรรเป็นที่ทำกินให้แก่ชาวบ้าน กระทั่งเมื่อมีการบุกรุกขยายพื้นที่เพื่อปลูกสับปะรดกันมากขึ้น และเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ช้างป่าเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างรวดเร็ว โดยใช้เวลาหากินบริเวณชายป่าใกล้ไร่สับปะรดนานขึ้น มีการปรากฏตัวนอกพื้นที่ป่ามากขึ้น จนนำไปสู่พฤติกรรมการหากินในพื้นที่โล่งติดกับไร่สับปะรดทุกวัน และในเวลากลางคืนจะลงมากินสับปะรดของชาวไร่ กลายเป็นการเผชิญหน้าระหว่างคนกับช้างป่าที่เป็นปัญหาความขัดแย้งถึงปัจจุบัน

๓.๑.๕ ๑ สถิติช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์และสถิติความเสียหายจากช้างป่าของกลุ่มป่าแก่งกระจาน

จากข้อมูลกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๓ พบว่า สถิติช้างป่าออกหากินนอกเขตป่าอนุรักษ์ ๖,๔๘๐ ครั้ง สร้างความเสียหายด้านทรัพย์สินแก่ประชาชน ๔๗ ราย ด้านผลผลิตทางการเกษตร ๔๕๐ ราย ราษฎรบาดเจ็บ ๔ ราย ราษฎรเสียชีวิต ๖ ราย ดังรายละเอียดที่ปรากฏ ตามตารางที่แสดงไว้ ดังนี้

ตารางที่ ๑๕ สถิติความเสียหายจากช้างป่า กลุ่มป่าแก่งกระจาน ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๓

ปี พ.ศ.	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	รวม
สถิติช้างป่าออกหากินนอกเขตป่าอนุรักษ์ (ครั้ง)	๘๗๑	๗๗๙	๒,๗๐๖	๒,๑๒๔	๖,๔๘๐
ทรัพย์สิน (ราย)	๑๑	๑	๑๕	๒๐	๔๗
พืชผล (ราย)	๕๑	๒๐๖	๑๑๘	๗๕	๔๕๐
ราษฎรบาดเจ็บ (ราย)	๒	๐	๑	๑	๔
ราษฎรเสียชีวิต (ราย)	๓	๐	๑	๒	๖
ช้างป่าบาดเจ็บ (ตัว)	๐	๐	๐	๐	๐
ช้างป่าเสียชีวิต (ตัว)	๐	๓	๓	๔	๑๐

ช้างป่าออกนอกพื้นที่อนุรักษ์ตลอดทั้งปี ส่วนใหญ่ช้างป่าออกนอกพื้นที่อนุรักษ์ในช่วงฤดูร้อนตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ ถึง เดือนพฤษภาคม และรองลงมาคือฤดูฝน ในเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนตุลาคม และจะออกน้อยในช่วงฤดูหนาว ซึ่งอยู่ระหว่างเดือนตุลาคม ถึง กลางเดือนกุมภาพันธ์

๓.๑.๕ ๒ พื้นที่ชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่า

ปัจจุบันมีชุมชนได้รับผลกระทบรวม ๑๒ หมู่บ้าน ประกอบด้วย

๑) จังหวัดเพชรบุรี จำนวน ๑ อำเภอ ๒ ตำบล ๘ หมู่บ้าน

๒) จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน ๑ อำเภอ ๓ ตำบล ๔ หมู่บ้าน

ตารางที่ ๑๖ หมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากภัยช้างป่า กลุ่มป่าแก่งกระจาน

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล (จำนวนหมู่บ้าน)
เพชรบุรี (๘ หมู่บ้าน)	แก่งกระจาน	ป่าเต็ง (๕) ห้วยแม่เพรียง (๑) ห้วยใหญ่ (๒)
ประจวบคีรีขันธ์ (๔ หมู่บ้าน)	หัวหิน	ห้วยสัตว์ใหญ่ (๓) บึงนคร (๑)

ที่มา: แผนการจัดการช้างป่า ในพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจาน ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ – ๒๕๗๒
โดยสำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

ภาพที่ ๑๖ การกระจายของช้างป่าบริเวณกลุ่มป่าแก่งกระจาน

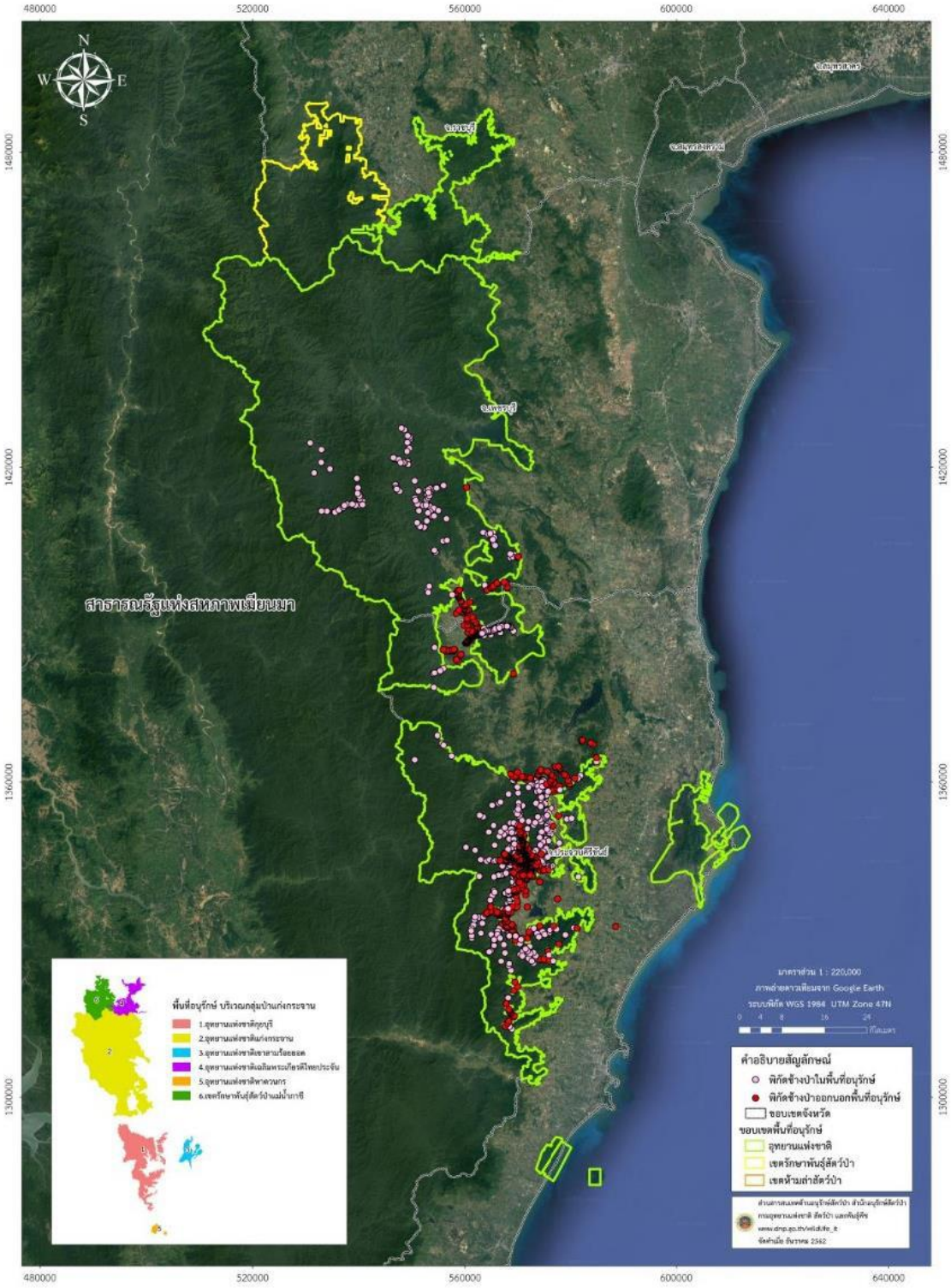

๓.๒ สรุปสถานการณ์ช้างป่าทั่วประเทศ (คณะทำงานพรรคเพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนอันเกิดจากช้างป่า, ๒๕๖๓)

ข้อมูลจากการประชุมเกี่ยวกับปัญหาช้างป่า การสัมภาษณ์ การลงพื้นที่ และทางสื่อออนไลน์ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๖๒ – พ.ศ. ๒๕๖๓ เน้นไปที่ปัญหาช้างป่าบุกรุกพื้นที่เกษตรกรรมทำลายพืชผลทางการเกษตร ทรัพย์สิน ร่างกาย และชีวิตของประชาชน การเกิดอุบัติเหตุรถชนช้างป่า ความขัดแย้งของคนและช้างป่า คนถูกช้างป่าฆ่าตาย ช้างป่าถูกคนฆ่าตาย จากข้อมูลที่รวบรวมนี้แสดงให้เห็นว่าปัญหาของประชาชนยังไม่ได้รับการแก้ไขและทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ที่อยู่อาศัยที่ทำกินของประชาชนได้รับความเสียหายจากช้างป่าบุกรุก ใช้ชีวิตอยู่อย่างหวาดผวาทุกวันทุกคืน “ไม่รู้ว่าวันนี้พี่ใหญ่จะมาเยี่ยมไหม” กลุ่มอาสาที่ช่วยผลักดันช้างป่าเพื่อบรรเทาความเดือนร้อนให้กับพี่น้องประชาชนทำงานกันไม่มีวันจบสิ้น อยู่กับความเสี่ยงภัยทุกคืน ภาครัฐควรมีการศึกษาหาวิธีการแก้ปัญหาที่สอดคล้องกับสถานการณ์จริง เพื่อให้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่าบรรเทาลดความรุนแรงลง และมีวิธีการแก้ปัญหาที่เป็นรูปธรรมและอย่างยั่งยืน คณะทำงานฯ ได้รวมรวมเป็นข้อมูลเบื้องต้นเท่านั้น โดยแสดงข้อมูลด้วยตารางเพื่อให้เห็นภาพรวมทั่วประเทศว่า ปัญหาช้างป่าเป็นปัญหาใหญ่ระดับชาติที่ต้องได้รับการแก้ปัญหาอย่างเร่งด่วน

ตารางที่ ๑๗ สรุปสถานการณ์ช้างป่าทั่วประเทศ

สถานที่	เริ่มประสบปัญหาช้างป่า	จำนวนช้างป่า (ตัว)	การแก้ปัญหาที่ไม่ประสบผลสำเร็จ	การแก้ปัญหาที่บรรเทาความเดือดร้อนได้	ปัญหาที่ยังคงอยู่
เขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่					
บ.สันกำแพง บ.คลองทราย อ.วังน้ำเขียว จ.นครราชสีมา	พ.ศ. ๒๕๕๙	๑๒ – ๑๓ ตัว	- รั้วการปลูกพริกไทย - รั้วไฟฟ้าใช้แบตเตอรี่	-รั้วการปลูกพริกไทย -รั้วไฟฟ้าใช้แบตเตอรี่	๑. ผลักดันแล้วไม่สามารถบังคับทิศทางได้เข้าไปอยู่ในพื้นที่อื่นทำให้เกิดความขัดแย้ง
หมู่๕ ต.หมูสี อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา	พ.ศ. ๒๕๖๒	๔ – ๕ ตัว	ยังไม่มีวิธีแก้ไขเพราะช้างป่าเพิ่งเข้าพื้นที่เกษตร		ช้างเดินเข้ามาในชุมชน
บ้านสาลิกา หมู่ ๓ ต.สาริกา อ.เมือง จ.นครนายก	มีมาตลอดปี พ.ศ. ๒๕๖๐ เข้าหมู่บ้านทุกวัน		- รั้วรังผึ้งพื้นที่ไม่เหมาะ ไม่มีอาหารให้ผึ้ง	ชุดอาสาฯ และชาวบ้านผลักดันช้างด้วยการ จุดพลุ เคาะไม้ ปรบมือ	เมื่อผลักดันช้างป่าออกจากพื้นที่ไปก็จะวนกลับมาเหมือนเดิม

สถานที่	เริ่มประสบปัญหาช้างป่า	จำนวนช้างป่า (ตัว)	การแก้ปัญหาที่ไม่ประสบผลสำเร็จ	การแก้ปัญหาที่บรรเทาความเดือดร้อนได้	ปัญหาที่ยังคงอยู่
			- รั้วลวดหนามไฟฟ้า ไม่มีงบซื้อแบตเตอรี่		เป็นปัญหาที่แก้ไม่ได้
เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่					
ภาพโดยรวม	พ.ศ. ๒๕๓๖	ประมาณ ๒๐๐ ตัว		เจ้าหน้าที่และอาสาฯ ออกลาดตระเวนทั้งกลางวันกลางคืนใช้ทีมอาสาฯ เฝ้าสวนป้องกันช้างป่าได้ ๑๐๐%	รอบปี พ.ศ.๒๕๖๒ มีชาวบ้านถูกช้างป่าทำร้ายเสียชีวิตรวม ๕ ราย สถิติตั้งแต่มีปัญหาคนตายจากช้างป่า ๑๕ คน ช้างป่าถูกคนฆ่า ๑๒ ตัว
ต.บ้านหล้า อ.เสิงสาง จ.นครราชสีมา	พ.ศ. ๒๕๔๗	ช้างป่ากลุ่มเดียวกับดงใหญ่	คูกันช้างยังไม่เสร็จช้างข้ามได้	ประชาชนรวมกลุ่มกันเป็นชมรมช่วยกันผลักดันช้าง	มนุษย์ไม่สามารถขวางทางไม่ให้ช้างป่าเข้าพื้นที่ทำกินของชาวบ้านได้ พืชผลทางการเกษตรถูกทำลาย
เขตอุทยานแห่งชาติทับลาน					
บ้านทับลาน ต.บุพรหมณ์ อ.นาดี จ.ปราจีนบุรี	พ.ศ. ๒๕๖๒	ชุดแรก ๑๓ ตัว จากนั้น ๖๐ ตัว	ห้ามจุดประทัด ห้ามยิงปืน ห้ามถืออาวุธไปหาช้างป่า		๑. พืชผลทางการเกษตรถูกทำลาย ๒.มีอ่างเก็บน้ำ มีแหล่งน้ำ น้ำตก

สถานที่	เริ่มประสบปัญหาช้างป่า	จำนวนช้างป่า (ตัว)	การแก้ปัญหาที่ไม่ประสบผลสำเร็จ	การแก้ปัญหาที่บรรเทาความเดือดร้อนได้	ปัญหาที่ยังคงอยู่
					อุดมสมบูรณ์ ช้างป่าลงมากินน้ำ
ต.บุพราหมณ์ อ.นาดี จ.ปราจีนบุรี	๔ – ๗ ม.ค. ๒๕๖๒	๓ ตัว			ให้ยืนดูช้างป่ากินพืชผลทางการเกษตรของชาวบ้านไม่รู้จะแก้ไขอย่างไร
ต.บ้านหอย อ.ประจันตคาม จ.ปราจีนบุรี	๔ มิ.ย. ๒๕๖๓	๓ ตัว			ประชาชนเพิ่งพบช้างป่าเดินในหมู่บ้านครั้งแรก
เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง					
ต.เลยวังไสย์ ต.ภูหอ อ.ภูหลวง จ.เลย		มากกว่า ๑๐๐ ตัว			ช้างป่าจะออกจากป่ามาช่วงหน้าแล้ง ชาวบ้านไม่กล้าออกไปกรีดยาง ใช้ชีวิตปกติไม่ได้ พืชผลทางการเกษตรถูกทำลาย
เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ มีจำนวนช้างป่า ๒๕๐ - ๓๐๐ตัว คิดเป็น ๑๐% ของช้างป่าทั่วประเทศ					
ต.ช่องสะเดา อ.เมือง จ.กาญจนบุรี	พ.ศ. ๒๕๔๖	>๑๐๐ ตัว		๑. มีชุดผลักดันช้างกลับคืนป่า ๒. รั้วรังผึ้งได้ผลดี มีน้ำผึ้งขาย มีรายได้ ๓. รั้วไฟฟ้า	๑. เวลากลางคืนช้างป่ากระจายไปทุกหมู่บ้าน ต้องระมัดระวังไม่ให้ช้างป่าออก

สถานที่	เริ่มประสบปัญหาช้างป่า	จำนวนช้างป่า (ตัว)	การแก้ปัญหาที่ไม่ประสบผลสำเร็จ	การแก้ปัญหาที่บรรเทาความเดือดร้อนได้	ปัญหาที่ยังคงอยู่
					ถนนสี่เลน ๒. เมื่อช้างป่าโตเต็มวัยจะแยกโขลงไม่สามารถหากินในพื้นที่เดิมได้ ๓. ช้างป่ายังคงบุกรุกทำลายพืชผลทางการเกษตรของชาวบ้าน
ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด					
บ้านวังกระแพร่ ต.ทับไทร อ.โป่งน้ำร้อน จ.จันทบุรี		>๓๐ ตัว		มีชุดเจ้าหน้าที่ผลักดันช้างป่า ชาวบ้านใช้รั้วไฟฟ้าในการปกป้องสวนผลไม้ของตน	ช้างป่าเพิ่มจำนวนขึ้นทุกปี เข้าไปหากินในสนามกอล์ฟ ช้างป่าตายเพราะโดนไฟฟ้าช๊อต
ต.พวา อ.แก่งหางแมว จ.จันทบุรี	พ.ศ. ๒๕๕๓	>๑๐๐ ตัว	๑. รั้วกั้นช้างป่าช้างทำบันไดดินมุดรั้วออกมาได้ฝนตกรั้วพังไม่ได้ผล ๒.รั้วถาวรต้องมีท่อน้ำเพื่อระบายน้ำเวลาฝนตก	๑.รั้วรังผึ้งได้ผล ๘๐% ต้องปฏิบัติตามหลักวิชาการ ๒.คูชะลอช้างได้ผลดี ไม่ให้ช้างเข้าถึงคนเร็วเกินไป ๓.รั้วกันช้างได้ผลแต่ต้องมีคนดูแลตลอด	ช้างป่าอยู่ในพื้นที่ตลอดพืชผลทางการเกษตรถูกทำลายทุกวัน

สถานที่	เริ่มประสบปัญหาช้างป่า	จำนวนช้างป่า (ตัว)	การแก้ปัญหาที่ไม่ประสบผลสำเร็จ	การแก้ปัญหาที่บรรเทาความเดือดร้อนได้	ปัญหาที่ยังคงอยู่
บ้านคลองโป่ง ต.ขุนซ่อง อ.แก่งหางแมว จ.จันทบุรี	พ.ศ. ๒๕๕๓	>๓๐ ตัว	คูกันช้างที่ทหารขุดและคูกันช้างที่อนุรักษ์ขุดไม่สามารถกันช้างเข้ามาในที่ทำกินได้	เลี้ยงสุนัขเพื่อให้เห่าส่งสัญญาณถ้ามีช้างป่าอยู่จะได้ไม่ออกนอกบ้านใช้ระเบิดปิงปองทำให้เกิดเสียงแต่ช้างป่าบางตัวดื้อไม่ไปชาวบ้านไล่กันเองไม่ได้แจ้งกลุ่มอาสาฯ	ถึงจะมีการขุดคูกันช้างป่าแต่ช้างป่าเข้ามาในที่ทำกินของชาวบ้านทุกวันต้องใช้ชีวิตอยู่อย่างหวาดผวาทำสวนปลูกพืชที่ช้างป่าชอบไม่ได้โดนทำลายหมดสิ้น เช่น มะพร้าว กล้วย เป็นต้น ต้องหาของป่าขายและกรีดยางอยู่กับความเสี่ยงทุกวันทุกคืน
หมู่ ๑๙ ต.แก่งหางแมว อ.แก่งหางแมว จ.จันทบุรี	พ.ศ. ๒๕๕๕	>๑๐๐ ตัว		มีกลุ่มอาสาผลักดันช้างป่า	ช้างป่าจากทั่วทุกสารทิศถูกผลักดันมาอยู่ที่ ม.๑๙ อ.แก่งหางแมว ช้างโขลงใหญ่จะมีลูกเล็กช้างเด็กช้างใหญ่พญาช้าง
ต.บ้านนา อ.แกลง จ.ระยอง	พ.ศ. ๒๕๕๒	เริ่มจาก ๑๘ ตัว		มีการรวมตัวกลุ่มอาสาฯจำนวน ๔๐ คน	ช้างป่ายังเข้ามาในพื้นที่ทำลายพืชผลทางการเกษตรและ

สถานที่	เริ่มประสบปัญหาช้างป่า	จำนวนช้างป่า (ตัว)	การแก้ปัญหาที่ไม่ประสบผลสำเร็จ	การแก้ปัญหาที่บรรเทาความเดือดร้อนได้	ปัญหาที่ยังคงอยู่
					ทรัพย์สินประชาชนอยู่อย่างหวาดผวา จึงรวมกลุ่มกันเพื่อหาทางแก้ปัญหา
อ.วังจันทร์ จ.ระยอง					ช้างป่าหากินในบ้าน ทำลายทรัพย์สิน กินพืชผลทางการเกษตรทุกวัน คนถูกช้างป่าฆ่า
ต.คลองพลู อ.หนองใหญ่ จ.ชลบุรี				ตำรวจ “มือปราบไล่ช้าง” ช่วยขับไล่ช้างกลับป่า	ช้างป่าเข้าบ้านรื้อของในตู้เย็นกินผลไม้ในสวนของชาวบ้าน
หมู่ ๘ ต.บ่อทอง อ.บ่อทอง จ.ชลบุรี					ประชาชนถูกช้างฆ่าตายขณะไปกรีดยาง
ต.หนองใหญ่ อ.หนองใหญ่ จ.ชลบุรี				ตำรวจช่วยผลักดันช้างกลับป่า	เป็นพื้นที่ช้างป่าออกหากินจนเป็นเรื่องปกติ ทรัพย์สินถูกช้างป่าทำลาย กังวลจะเกิดอุบัติเหตุรถชนช้าง ประชาชนต้องป้องกันตนเอง

สถานที่	เริ่มประสบปัญหาช้างป่า	จำนวนช้างป่า (ตัว)	การแก้ปัญหาที่ไม่ประสบผลสำเร็จ	การแก้ปัญหาที่บรรเทาความเดือดร้อนได้	ปัญหาที่ยังคงอยู่
บ้านเขาใหญ่ หมู่ ๔ ต.พลวงทอง อ.บ่อทอง จ.ชลบุรี				ชาวบ้านปล่อยให้กินพืชผลทางการเกษตรพออิ่มแล้วก็กลับขึ้นเขา ห้ามทำอะไรหลบอย่างเดียว	ช้างลงมาหากินกินเสร็จกลับขึ้นเขา พืชผลทางการเกษตรถูกทำลาย
อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ช้างป่าเริ่มเข้ามาในที่ทำกินของชาวบ้าน ปี ๒๕๓๙ มีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆจนถึงปัจจุบัน พ.ศ. ๒๕๖๓ มีจำนวนช้างป่าอาศัยอยู่โซนกลางประมาณ ๕๐ - ๘๐ตัว ไม่ได้สร้างปัญหาให้ชุมชน อีกกลุ่มโซนใต้จะสร้างปัญหาให้ชุมชนใน ต.ห้วยสัตว์ใหญ่ และ ต.ป่าเด็ง					
ต.ห้วยสัตว์ใหญ่ อ.หัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์	พ.ศ. ๒๕๓๕	๑๕๐-๑๘๐ ตัว	๑. รั้วสัญญาณไฟ ๒. คูกันช้างป่า	๑.ทำรั้วคูพร้อมถนนตรวจการณ์ทำไปแล้ว ๖ ก.ม. ขาดอีก ๑๑ ก.ม. ล้อมรั้วรอบที่ทำกินของคน แบ่งพื้นที่กันอยู่คนกับช้างอยู่กันได้	๑. ช้างป่าถูกไฟช๊อตตาย ๒. คนถูกช้างฆ่าตาย
ต.ป่าเด็ง อ.แก่งกระจาน จ.เพชรบุรี	พ.ศ. ๒๕๓๕	เป็นช้างป่ากลุ่มเดียวกับห้วยสัตว์ใหญ่	๑. มีรั้วกันช้างป่าที่ต้องดูแลรักษากันตลอดแนว	ทำรั้วกันช้างป่าแบบกึ่งถาวรพร้อมปลูกมะขามเสริมความแข็งแรงให้รั้ว	ยังต้องดูแลซ่อมแซมรั้วตลอด คนไม่สามารถอยู่บ้านเดียวกับช้างได้ ต้องแบ่งส่วนอยู่คนละรั้ว แต่เป็นเพื่อนบ้านกันได้
อุทยานแห่งชาติกุยบุรี					
ภาพรวม จ.ประจวบคีรีขันธ์	พ.ศ. ๒๕๒๕	>๒๓๐ คาดว่าในปี	ขาดงบประมาณในการสร้างรั้วกันช้าง	“กุยบุรีโมเดล”	ช้างป่าถูกฆ่าตาย ๔ ตัว

สถานที่	เริ่มประสบปัญหาช้างป่า	จำนวนช้างป่า (ตัว)	การแก้ปัญหาที่ไม่ประสบผลสำเร็จ	การแก้ปัญหาที่บรรเทาความเดือดร้อนได้	ปัญหาที่ยังคงอยู่
	ถึง พ.ศ. ๒๕๒๘	พ.ศ. ๒๕๗๐ จะมีช้างป่า ๖๐๐ ตัว	แบบถาวร และการเพิ่มเจ้าหน้าที่ชุดเคลื่อนที่เร็ว	มีชุดเจ้าหน้าที่เคลื่อนที่เร็วแก้ปัญหาช้างป่า	ในรอบ ๑ เดือน ปลายเดือน พ.ค.- ปลายเดือน มิ.ย. ๒๕๖๓

จากตารางแสดงให้เห็นว่า ปีที่พบช้างป่าบุกรุกที่ทำกินของชาวบ้านมีหลายช่วง

ช่วงแรก เริ่มจากปี พ.ศ. ๒๕๒๖ – ๒๕๒๘ ที่กุยบุรี ปัจจุบันปัญหายังมีอยู่

ช่วงที่สอง เริ่มจากปี พ.ศ. ๒๕๓๕ จนถึงปัจจุบัน จะเป็นพื้นที่ที่อยู่ใกล้กับเขตป่าอนุรักษ์

ช่วงที่สาม เริ่มจากปี พ.ศ. ๒๕๔๖ จนถึงปัจจุบัน

ช่วงที่สี่ เริ่มจากปี พ.ศ. ๒๕๕๓ จนถึงปัจจุบัน เป็นพื้นที่ประชาชนอยู่ทำกินมานานหลายสิบปีไม่เคยพบช้างป่ามาก่อน

ช่วงที่สี่ เริ่มจากปี พ.ศ. ๒๕๕๙ จนถึงปัจจุบัน เป็นพื้นที่ทำกินมาหลายสิบปีที่ไม่เคยพบช้างป่ามาก่อนมีกลุ่มอาสาช่วยกันผลักดันช้างป่าออกนอกพื้นที่แล้ว

ช่วงสุดท้าย เริ่มจากปี พ.ศ. ๒๕๖๒ จนถึงปัจจุบัน เป็นพื้นที่ที่ทำกินและเป็นพื้นที่อยู่อาศัยกลุ่มนี้ประชาชนเพิ่งจะรวมกลุ่มกัน เพื่อปกป้องพืชผลทางการเกษตรและทรัพย์สิน

จากข้อมูลการพบช้างป่าในที่ทำกินและที่อยู่อาศัยของประชาชนแต่ละช่วงปี ทำให้เห็นว่าเหตุผลที่กล่าวว่า “ช้างป่าออกจากป่าอนุรักษ์เพราะพื้นที่ป่าอนุรักษ์หลายแห่งที่เป็นถิ่นอาศัยของช้างป่าเริ่มขาดแคลนอาหารและแหล่งน้ำ พื้นที่เป็นภูเขามีความลาดชันสูงช้างป่าอาศัยอยู่ไม่ได้ การขยายตัวของชุมชน การขยายพื้นที่ทำการเกษตร การก่อสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น การก่อสร้างเส้นทางคมนาคมที่ผ่านป่าสมบูรณ์ การก่อสร้างเขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่” เวลานี้เหตุผลดังกล่าว อาจไม่ใช่สาเหตุที่แท้จริงที่ก่อให้เกิดปัญหาช้างป่าออกนอกเขตป่าอนุรักษ์บุกรุกเข้ามาทำลายพืชผลทางการเกษตรของประชาชนอีกต่อไป จึงเป็นความจำเป็นที่**ภาครัฐต้องศึกษาหาสาเหตุที่แท้จริง** เนื่องจากปัญหานี้ได้ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ต้องได้รับการแก้ปัญหาอย่างเร่งด่วน เช่น กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้นำเสนอข้อมูลต่อคณะกรรมาธิการวิสามัญพบว่า ในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ มีคนถูกช้างป่าทำร้ายเสียชีวิต ๒๓ ราย และช้างป่าตาย ๑๕ ตัว พืชผลทางการเกษตรและทรัพย์สินของประชาชนถูกช้างป่าทำลายทุกวัน เฉพาะเขตอุทยานแห่งชาติกุยบุรีได้คาดการณ์ว่า ปี ๒๕๗๐ จะมีช้างป่าเพิ่มจำนวนมากถึง ๖๐๐ ตัว ยังไม่รวมผืนป่าแห่งอื่น ๆ ทั่วประเทศ หากภาครัฐไม่มีแผนรองรับปัญหาของช้างป่าจะทวีความรุนแรงมากกว่านี้หลายเท่า

บทที่ ๔
ผลการพิจารณาศึกษาการแก้ไขปัญหาช้างป่า

จากการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมาธิการวิสามัญ พบว่าในพื้นที่อนุรักษ์ทั้งในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและเขตอุทยานแห่งชาติ จำนวน ๖๙ แห่ง รวมทั้งภายในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติบางแห่ง มีพื้นที่ที่เป็นแหล่งอาศัยของช้างป่าประมาณ ๕๒,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากรช้างป่าในพื้นที่ป่าอนุรักษ์หลายแห่งในประเทศไทยพบว่า ส่วนใหญ่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ประมาณร้อยละ ๘.๒ ต่อปี ปัจจุบันช้างป่าได้ออกมาจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นจำนวนมาก มาหากินอยู่นอกเขตป่าอนุรักษ์ **สาเหตุหลักเกิดจากมีประชากรช้างป่าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง** สร้างความเดือดร้อนแก่ประชาชน ก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ดังนั้น หากมีการให้ความช่วยเหลือประชาชนให้ทันท่วงที โดยมีการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน จะเป็นการแก้ปัญหาช้างป่าให้บรรเทาลง และหมดไปได้ในที่สุด

ปัจจุบันมีปัญหาช้างป่าออกนอกเขตป่าอนุรักษ์ บุกรุกที่ทำกินของเกษตรกร ที่ต้องดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วนจำนวน ๕ กลุ่มป่า ได้แก่ (๑) กลุ่มป่าตะวันออก (๒) กลุ่มป่าแก่งกระจาน (๓) กลุ่มป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่ (๔) กลุ่มป่าตะวันตก (๕) กลุ่มป่าภูเขียว – น้ำหนาว ซึ่งการแก้ปัญหาช้างป่าดังกล่าว ต้องแก้ไขที่ต้นเหตุกล่าวคือ รัฐบาลต้องควบคุมจำนวนประชากรช้างป่าให้เหมาะสมกับศักยภาพพื้นที่กลุ่มป่าที่จะสามารถรองรับได้ พัฒนาแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร แหล่งเกลือแร่ ให้เพียงพอต่อจำนวนประชากรช้างป่าในแต่ละกลุ่มป่า ต้องหยุดยั้งการบุกรุกของช้างป่าไปยังที่ทำกินของราษฎร และต้องหยุดยั้งราษฎรไม่ให้บุกรุกที่อยู่อาศัยของช้างป่าอีกต่อไป รัฐบาลจะต้องดำเนินการแบ่งเขตแดนหรือโซนนิ่ง (Zoning) ให้ชัดเจนไม่ให้ทับซ้อนระหว่างที่ดินทำกินกับที่อยู่อาศัยของช้างป่า เมื่อหลักการมีความชัดเจนเช่นนี้แล้ว เพื่อให้การบริหารจัดการการป้องกันการบุกรุกของทั้งช้างป่าและคน รัฐบาลจะต้องจัดทำแผนงานโครงการ จัดงบประมาณสร้างเครื่องกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์ เพื่อป้องกัน ตรวจตรา เฝ้าระวัง ป้องกันการบุกรุกที่ดินทำกิน และที่อยู่อาศัยของช้างป่า ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพและความคุ้มค่าในการใช้จ่ายงบประมาณแผ่นดิน กรณีเกิดเหตุสุดวิสัยช้างป่าเล็ดลอดจากแนวเครื่องกีดขวาง ออกมาทำร้ายชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน พืชผลทางการเกษตร รัฐบาลจะต้องมีมาตรการเยียวยาโดยเร่งด่วนทุกกรณีอย่างเป็นธรรม แต่เนื่องจากการเยียวยาและการจ่ายค่าชดเชยที่ผ่านมายังมีปัญหาอุปสรรคในเรื่องข้อกฎหมายและระเบียบต่างๆ ดังนั้นคณะกรรมาธิการวิสามัญจึงเสนอให้รัฐบาลพิจารณาปรับปรุงข้อกฎหมายให้เหมาะสมต่อไป

นอกจากนี้ คณะกรรมาธิการวิสามัญ ได้เชิญหน่วยงาน องค์กรและบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญมาให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง เพื่อประกอบการพิจารณา ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการวิสามัญ ซึ่งมีรายละเอียดพอสังเขป ดังนี้

๔.๑ การพิจารณาศึกษาการส่งเสริมความสมดุลของระบบนิเวศในเขตป่าอนุรักษ์ เพื่อรองรับประชากรช้างป่าอย่างยั่งยืน

คณะกรรมาธิการวิสามัญได้เชิญกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มาให้ข้อมูลต่อกรณี ช้างป่าและสถิติความเสียหาย การจัดการช้างป่า แผนการจัดการช้างป่าและการบูรณาการที่กรมได้ดำเนินการไปแล้ว ที่กำลังดำเนินการอยู่ และที่จะดำเนินการในอนาคต ซึ่งคณะกรรมาธิการวิสามัญได้นำข้อมูลดังกล่าว ในหัวข้อ ๔.๑.๑, ๔.๑.๒ และ ๔.๑.๓ ซึ่งคณะกรรมาธิการวิสามัญได้มีข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็น ข้อสังเกตแนบท้าย ดังนี้

๔.๑.๑ สาเหตุที่ช้างป่าต้องออกหากินนอกเขตป่าอนุรักษ์และสถิติความเสียหาย สาเหตุของช้างป่าที่ได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตทั้งในและนอกเขตป่าอนุรักษ์ สาเหตุและผลกระทบที่ได้รับจากปัญหาช้างป่านอกเขตป่าอนุรักษ์

๔.๑.๑.๑ สาเหตุที่ช้างป่าต้องออกหากินนอกเขตป่าอนุรักษ์ สาเหตุที่ช้างป่าออกนอกเขตป่าอนุรักษ์ สรุปได้ดังนี้

(๑) ช้างป่าเพิ่มจำนวนมากจนเกินศักยภาพพื้นที่ป่าที่จะสามารถรองรับได้ เนื่องจากประชากรช้างป่ามีอัตราการเพิ่มประมาณร้อยละ ๘.๒ ต่อปี ขณะเดียวกันห่วงโซ่อาหารระบบนิเวศช้างป่าขาดผู้ล่า เช่น ไม่มีเสือโคร่งล่าลูกช้างป่า มีการออกกฎหมายห้ามล่าช้างเพื่อเอางา การคล้องช้างป่าไปสวมสิทธิ์เป็นช้างบ้านกระทำได้ยากขึ้น ทำให้ช้างป่าล้นป่า เกิดภาวะขาดแคลนแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร แหล่งเกลือแร่

(๒) ลักษณะพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยพื้นที่ที่เป็นป่าไม้มีต้นไม้ใหญ่เติบโตขึ้นรกทึบ ทำให้พื้นที่ที่เป็นทุ่งหญ้าสำหรับเป็นแหล่งอาหารช้างป่าลดลง

(๓) การเปลี่ยนแปลงถิ่นที่อยู่อาศัยของช้างป่า อันเนื่องมาจากมีสิ่งรบกวนภายในเขตป่าอนุรักษ์ เช่น การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า การลักลอบล่าสัตว์

(๔) พื้นที่เกษตรกรรมโดยรอบป่าอนุรักษ์ มีแหล่งน้ำ แหล่งอาหารเป็นแรงดึงดูดทำให้ช้างป่าออกนอกป่าอนุรักษ์มากินอาหารพืชผลทางการเกษตร ช้างป่าติดใจในรสชาติอาหารมากกว่าอาหารในป่าอนุรักษ์

(๕) การสร้างแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร แหล่งเกลือแร่โป่งเทียม บริเวณขอบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ใกล้ที่ดินทำกินของราษฎร

๔.๑.๑.๒ สถิติความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน พืชผลการเกษตรที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่าบุกรุกที่ดินทำกินของเกษตรกร กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้นำเสนอสถิติและความเสียหายจากช้างป่าต่อคณะกรรมาธิการวิสามัญ ตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ ๑๘ สถิติความเสียหายจากช้างป่า พ.ศ. ๒๕๖๐

ลำดับ	กลุ่มป่า	พ.ศ. ๒๕๖๐						
		สถิติช้างป่าออกหากินนอกเขตป่าอนุรักษ์ (ครั้ง)	ทรัพย์สิน (ราย)	พืชผล (ราย)	ราษฎร		ช้างป่า	
					บาดเจ็บ (ราย)	เสียชีวิต (ราย)	บาดเจ็บ (ตัว)	เสียชีวิต (ตัว)
๑	ตะวันตก	๔๐	๑	๓๑	-	๑	-	๑
๒	แก่งกระจาน	๘๗๑	๑๑	๕๑	๒	๓	-	-
๓	ดงพญาเย็น - เขาใหญ่	๓๔๘	๑๗	๑๖๐	๗	๑๐	๑	-
๔	ภูเขียว - น้ำหนาว	๒๑๕	-	๒๑๑	๑	๓	-	๕
๕	ตะวันออก	๒,๓๖๑	๑๙	๔๐๗	๒๖	๗	๖	๓
๖	ฮาลา - บาลา	๒๕	๗	๒๒	-	๑	-	๑
๗	เขาหลวง - เขาบรรทัด	๖	๔	๕	-	-	-	-
๘	ภูเมี่ยง - ภูทอง	-	-	-	-	-	-	๑
๙	คลองแสง - เขาสก	๑๐	-	๘	-	-	-	-
๑๐	ลุ่มน้ำปาย - สาละวิน	-	-	-	-	-	-	-
๑๑	แม่ปิง - อมก๋อย	-	-	-	-	-	-	-
๑๒	ภูพาน	-	-	-	-	-	-	-
๑๓	ศรีลานนา - ขุนตาล	๖๔	๒๔	๕๖	-	-	-	-
๑๔	พนมดงรัก - ผาแต้ม	๖	-	-	-	-	-	-
๑๕	ดอยภูคา - แม่ยม	-	-	-	-	-	-	-
๑๖	ชุมพร	-	-	-	-	-	-	-
	รวม	๓,๙๔๖	๘๓	๙๕๑	๓๖	๒๕	๗	๑๑

ที่มา : เอกสารประกอบการประชุมคณะอนุกรรมาธิการศึกษาการส่งเสริมความสมดุลของระบบนิเวศ ในเขตป่าอนุรักษ์ เพื่อรองรับประชากรช้างป่าอย่างยั่งยืน ครั้งที่ ๔ วันพฤหัสบดีที่ ๑ เมษายน ๒๕๖๔
ข้อมูลจาก กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

ตารางที่ ๑๙ สถิติความเสียหายจากช้างป่า พ.ศ. ๒๕๖๑

ลำดับ	กลุ่มป่า	พ.ศ. ๒๕๖๑						
		สถิติช้างป่าออกหากินนอกเขตป่าอนุรักษ์ (ครั้ง)	ทรัพย์สิน (ราย)	พืชผล (ราย)	ราษฎร		ช้างป่า	
					บาดเจ็บ (คน)	เสียชีวิต (ราย)	บาดเจ็บ (ตัว)	เสียชีวิต (ตัว)
๑	ตะวันตก	๒๒๔	๑๐	๖๘	๑	๒	-	๒
๒	แก่งกระจาน	๗๗๙	๑	๒๐๖	-	-	-	๓
๓	ดงพญาเย็น - เขาใหญ่	๑,๑๐๒	๒๑	๕๙	-	-	๑	-
๔	ภูเขียว - น้ำหนาว	๖๒	๔๘	๕๙	-	๔	-	๑
๕	ตะวันออก	๒,๔๖๓	๑๔	๖๘๗	๑๑	๔	๒	๘
๖	ฮาลา - บาลา	๕๙	-	-	-	๒	-	๑
๗	เขาหลวง - เขาบรรทัด	๘๔	๑	๑	-	-	-	-
๘	ภูเมี่ยง - ภูทอง	-	-	-	-	-	-	-
๙	คลองแสง – เขาสก	๓๕	-	๑	-	-	๑	-
๑๐	ลุ่มน้ำปาย - สาละวิน	-	-	-	-	-	-	-
๑๑	แม่ปิง – อมก๋อย	-	-	-	-	-	-	-
๑๒	ภูพาน	๙	-	-	-	-	๒	๑
๑๓	ศรีลานนา - ขุนตาล	๔๑	๕	๕	-	-	-	-
๑๔	พนมดงรัก - ผาแต้ม	๔	๑๖	๗	๑	-	-	-
๑๕	ดอยภูคา - แม่ยม	-	-	-	-	-	-	-
๑๖	ชุมพร	-	-	-	-	-	-	-
	รวม	๔,๘๖๒	๑๑๖	๑๐๙๓	๑๓	๑๒	๖	๑๖

ที่มา : เอกสารประกอบการประชุมคณะอนุกรรมาธิการศึกษาการส่งเสริมความสมดุลของระบบนิเวศในเขตป่าอนุรักษ์ เพื่อรองรับประชากรช้างป่าอย่างยั่งยืน ครั้งที่ ๔ วันพฤหัสบดีที่ ๑ เมษายน ๒๕๖๔ ข้อมูลจากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

ตารางที่ ๒๐ สถิติความเสียหายจากช้างป่า พ.ศ. ๒๕๖๒

ลำดับ	กลุ่มป่า	พ.ศ. ๒๕๖๒						
		สถิติช้างป่าออกหากินนอกเขตป่าอนุรักษ์ (ครั้ง)	ทรัพย์สิน (ราย)	พืชผล (ราย)	ราษฎร		ช้างป่า	
					บาดเจ็บ (คน)	เสียชีวิต (ราย)	บาดเจ็บ (ตัว)	เสียชีวิต (ตัว)
๑	ตะวันตก	๑๑๖	๓	๒๓	-	๓	-	๒
๒	แก่งกระจาน	๒,๗๐๖	๑๕	๑๑๘	๑	๑	-	๓
๓	ดงพญาเย็น - เขาใหญ่	๕๑๗	๑๘	๓๙๕	-	๓	๑	๑๒
๔	ภูเขียว - น้ำหนาว	๑๐๑	๒	๒๒	-	-		๒
๕	ตะวันออก	๒,๓๑๑	๔	๑๕๒	๒๒	๑๑	๗	๑๒
๖	ฮาลา - บาลา	๔๖	๕	๑๙	๑	-	-	๒
๗	เขาหลวง – เขาบรรทัด	๙๕	๑๘	๔๙	๑	-	-	-
๘	ภูเมี่ยง - ภูทอง	-	-	-	-	-	-	-
๙	คลองแสง - เขาสก	๒๓	๒	๙	-	-	-	๑
๑๐	ลุ่มน้ำปาย - สาละวิน	-	-	-	-	-	-	-
๑๑	แม่ปิง - อมก๋อย	-	-	-	-	-	-	-
๑๒	ภูพาน	๒	-	-	-	๑	๑	-
๑๓	ศรีลานนา - ขุนตาล	๑๓	๓	๑๖	-	-	-	๑
๑๔	พนมดงรัก - ผาแต้ม	๑๕	-	๒	-	-	-	-
๑๕	ดอยภูคา - แม่ยม	-	-	-	-	-	-	-
๑๖	ชุมพร	๔๙	๑	๔๕	-	-	-	-
	รวม	๕,๙๙๔	๗๑	๘๕๐	๒๕	๑๙	๙	๓๕

ที่มา : เอกสารประกอบการประชุมคณะอนุกรรมาธิการศึกษาการส่งเสริมความสมดุลของระบบนิเวศในเขตป่าอนุรักษ์ เพื่อรองรับประชากรช้างป่าอย่างยั่งยืน ครั้งที่ ๔ วันพฤหัสบดีที่ ๑ เมษายน ๒๕๖๔ ข้อมูล จากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

ตารางที่ ๒๑ สถิติความเสียหายจากช้างป่า พ.ศ. ๒๕๖๓

ลำดับ	กลุ่มป่า	พ.ศ. ๒๕๖๓						
		สถิติช้างป่าออกหากินนอกเขตป่าอนุรักษ์ (ครั้ง)	ทรัพย์สิน (ราย)	พืชผล (ราย)	ราษฎร		ช้างป่า	
					บาดเจ็บ (คน)	เสียชีวิต (ราย)	บาดเจ็บ (ตัว)	เสียชีวิต (ตัว)
๑	ตะวันตก	๘๔	๓	๕๗	-	๓	-	-
๒	แก่งกระจาน	๒,๑๒๔	๒๐	๗๕	๑	๒	-	๔
๓	ดงพญาเย็น - เขาใหญ่	๓๕๐	๑๒	๑๖๖	-	-	๑	๑
๔	ภูเขียว - น้ำหนาว	๕๙	-	๓๐	๒	๑	-	๒
๕	ตะวันออก	๑,๘๖๒	๑๙	๑๑๘	๑๒	๑๗	๓	๕
๖	ฮาลา - บาลา	๒๒	๕	๕	-	-	-	๑
๗	เขาหลวง - เขาบรรทัด	๙๙	๑๐	๓๙	-	-	๑	๑
๘	ภูเมี่ยง - ภูทอง	-	-	-	-	-	-	-
๙	คลองแสง - เขาสก	๙๖	๑	๗๓	-	-	-	๑
๑๐	ลุ่มน้ำปาย - สาละวิน	-	-	-	-	-	-	-
๑๑	แม่ปิง - อมก๋อย	-	-	-	-	-	-	-
๑๒	ภูพาน	-	-	-	-	-	-	-
๑๓	ศรีลานนา - ขุนตาล	๒๑	๑๑	๑๒	-	-	-	-
๑๔	พนมดงรัก - ผาแต้ม	๑๓	๑๓	๕	-	-	-	-
๑๕	ดอยภูคา - แม่ยม	-	-	-	-	-	-	-
๑๖	ชุมพร	๕	-	๕	-	-	-	-
	รวม	๔,๗๓๕	๙๔	๕๘๕	๑๕	๒๓	๕	๑๕

ที่มา : เอกสารประกอบการประชุมคณะอนุกรรมาธิการศึกษาการส่งเสริมความสมดุลของระบบนิเวศในเขตป่าอนุรักษ์ เพื่อรองรับประชากรช้างป่าอย่างยั่งยืน ครั้งที่ ๔ วันพฤหัสบดีที่ ๑ เมษายน ๒๕๖๔ ข้อมูลจากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

๔.๑.๑.๓ สาเหตุของช้างป่าที่ได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตทั้งในและนอกเขตป่าอนุรักษ์

พบช้างป่าเสียชีวิตทั้งในและนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ นับแต่อดีตสาเหตุที่ช้างป่าได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้นำเสนอข้อมูลต่อคณะกรรมาธิการวิสามัญถึงสาเหตุมาจากการถูกล่าจากมนุษย์ รวมถึงการควบคุมประชากรตามธรรมชาติ เช่น การถูกล่าโดยเสือโคร่ง เช่น ในกลุ่มป่าตะวันตกซึ่งมีห่วงโซ่อาหารของระบบนิเวศที่มีความอุดมสมบูรณ์ นอกจากนี้ ยังมีกรณีการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุ เช่น การตกหลุม การตกจากเหว หรือการพลัดตกจากที่สูง เป็นต้น ส่วนสาเหตุการเสียชีวิตหรือบาดเจ็บของช้างป่านอกเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์พบว่า เกิดจากกรณีช้างตกบ่อน้ำที่เกษตรกรใช้สำหรับการเกษตร รวมถึงการเผชิญหน้าระหว่างช้างป่ากับประชาชนในพื้นที่ชุมชน จากการป้องกันตัวและการขับไล่ช้างป่าด้วยวิธีที่ไม่ถูกต้อง อย่างเช่น การใช้ปืนยิง สาเหตุของการบาดเจ็บและเสียชีวิตของช้างป่านอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์นั้น การขาดแคลนแหล่งน้ำ และแหล่งอาหาร ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ยังเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ช้างป่าออกมาหาอาหารในพื้นที่ชุมชนที่มีพืชผลทางการเกษตร และสวนผลไม้ดึงดูดให้ช้างป่าออกหากินนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ก่อให้เกิดการเผชิญหน้าระหว่างช้างป่ากับประชาชน และเป็นสาเหตุทำให้ช้างป่าได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตนอกเขตป่าอนุรักษ์

ตารางที่ ๒๒ สาเหตุการบาดเจ็บของช้างป่าในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ถึง พ.ศ. ๒๕๖๓

ปี	ถูกล่า (ตัว)	ป่วย (ตัว)	ต่อสู้ (ตัว)	ไฟฟ้าช็อต (ตัว)	หมดอายุขัย (ตัว)	รถชน (ตัว)	ตกหน้าผา (ตัว)	สาเหตุอื่น ๆ (ตัว)
๒๕๕๙	๑	-	-	-	-	-	-	๑
๒๕๖๐	๒	-	-	-	๑	๓	๑	๗
๒๕๖๑	๑	๑	๑	-	-	๑	-	๔
๒๕๖๒	๔	๕	๑	-	-	๒	๑	๑๓
๒๕๖๓	-	๑	๒	๑	-	๒	-	๖
รวม	๘	๗	๔	๑	๑	๘	๒	๓๑

หมายเหตุ : สาเหตุอื่น ๆ ได้แก่ ตกหลุม และตกท่อ

ที่มา : เอกสารประกอบการประชุมคณะอนุกรรมาธิการศึกษาการส่งเสริมความสมดุลของระบบนิเวศในเขตป่าอนุรักษ์ เพื่อรองรับประชากรช้างป่าอย่างยั่งยืน ครั้งที่ ๕ วันพฤหัสบดีที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๔

ตารางที่ ๒๓ สาเหตุการตายของช้างป่าในช่วง พ.ศ. ๒๕๕๙ ถึง พ.ศ. ๒๕๖๓

ปี	ถูกล่า (ตัว)	ป่วย (ตัว)	ต่อสู้ (ตัว)	ไฟฟ้าช็อต (ตัว)	หมดอายุขัย (ตัว)	รถชน (ตัว)	ตกหน้าผา (ตัว)	สาเหตุอื่น ๆ (ตัว)	ไม่ทราบสาเหตุแน่ชัด (ตัว)	รวม (ตัว)
๒๕๕๙	-	๒	๒	-	-	-	-	-	-	๔
๒๕๖๐	-	๑	๒	๓	๑	-	-	๓	-	๑๐
๒๕๖๑	๒	๖	๑	๓	๑	-	-	๑	๒	๑๖
๒๕๖๒	๒	๘	๑	๑	๑	๑	๑๑	๔	๔	๓๓
๒๕๖๓	๕	๒	๑	๓	-	-	-	๒	๒	๑๕
รวม	๙	๑๙	๗	๑๐	๓	๑	๑๑	๑๐	๘	๗๘

หมายเหตุ : สาเหตุอื่น ๆ ได้แก่ จมน้ำ ตกน้ำ แท้งลูก และได้รับสารเคมีจากเกษตรกรรม

ที่มา : เอกสารประกอบการประชุมคณะอนุกรรมาธิการศึกษาการส่งเสริมความสมดุลของระบบนิเวศในเขตป่าอนุรักษ์ เพื่อรองรับประชากรช้างป่าอย่างยั่งยืน ครั้งที่ ๕ วันพฤหัสบดีที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๔

๔.๑.๑.๔ สาเหตุและผลกระทบที่ได้รับจากปัญหาช้างป่านอกเขตป่าอนุรักษ์

(๑) เกิดความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่า ซึ่งมาจากการที่ประชาชนได้รับอนุญาตให้เข้าไปใช้ประโยชน์ป่าสงวนในรูปแบบของป่าชุมชน รวมทั้งมาตรการผ่อนปรนให้ประชาชนใช้ที่ดินเพื่อทำกินในเขตป่าสงวนหรือป่าอนุรักษ์ตามมติคณะรัฐมนตรี ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งของการแย่งชิงทรัพยากรระหว่างคนกับช้างป่า กลับกลายเป็นประชาชนได้ที่ดินทำกิน แต่ช้างป่าเสียถิ่นที่อยู่อาศัย เมื่อประชาชนนำที่ดินดังกล่าวมาทำการเกษตร เช่น ปลูกสับปะรด กล้วย ทุเรียน มังคุด เงาะ มันสำปะหลัง ยางพารา เป็นต้น พร้อมทั้งขุดบ่อน้ำเพื่อเตรียมน้ำไว้ใช้ในการเกษตร พื้นที่ดังกล่าวจึงกลายเป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยอาหารและแหล่งน้ำ ดึงดูดให้ช้างป่าเข้ามากินหรือทำลายพืชผลดังกล่าว ขณะที่ประชาชนเข้าไปปลูก ดูแล บำรุงรักษา หรือเก็บเกี่ยวผลผลิตก็เป็นการเพิ่มโอกาสในการเผชิญหน้ากันระหว่างคนกับช้างป่ามากขึ้น ในบางกรณีก็มีการป้องกันหรือทำร้ายซึ่งและกัน บางครั้งช้างป่าเป็นฝ่ายบาดเจ็บหรือล้มตาย และหลายครั้งประชาชนก็เป็นฝ่ายบาดเจ็บหรือเสียชีวิต โดยเฉพาะกรณีประชาชนได้รับผลกระทบจากช้างป่า ไม่มีสิทธิ์ที่จะได้รับการเยียวยาแต่อย่างใด เนื่องจากไม่มีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ มาตรการหรือแนวทางที่ชัดเจนที่ให้อำนาจกระทำได้ ปัจจุบันการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากช้างป่ามีทิศทางที่ชัดเจนขึ้น เมื่อพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ มีผลบังคับใช้ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช สามารถนำเงินตามมาตรา ๕๙ มาช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากสัตว์ป่าได้ ตามความในมาตรา ๖๐ (๘) และการใช้จ่ายเงินนี้ให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า ซึ่งระเบียบการใช้จ่ายเงินดังกล่าวอยู่ระหว่างดำเนินการ

๒) ช้างป่าและสัตว์ป่าอื่น ๆ ออกมาใช้ประโยชน์แหล่งอาหาร แหล่งน้ำในบริเวณพื้นที่ชายขอบมากขึ้น และก่อให้เกิดปัญหาช้างป่าออกมานอกป่าอนุรักษ์ สืบเนื่องมาจากการฟื้นฟูถิ่นที่อยู่อาศัย โดยการจัดทำหรือปรับปรุงแหล่งอาหาร ทุ่งหญ้า โป่งเทียม แหล่งน้ำ ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ให้เพียงพอต่อความต้องการของช้างป่า หลายครั้งพบว่าการดำเนินงานดังกล่าวอยู่ใกล้แนวขอบป่าอนุรักษ์ ซึ่งอยู่ติดต่อกับที่ดินหรือแปลงเกษตรของประชาชน เป็นสาเหตุดึงดูดให้ช้างป่าเหล่านี้บุกรุกเข้าสู่พื้นที่เกษตรกรเพื่อกินพืชผลทางการเกษตรเป็นอาหาร

๔.๑.๒. การจัดการช้างป่า

๔.๑.๒.๑ สถานภาพของประชากรช้างป่าทั้งในและนอกเขตป่าอนุรักษ์ ขีดความสามารถของพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในการรองรับประชากรช้างป่า และการปรับเกลี่ยและเคลื่อนย้ายประชากรช้างป่าที่มากเกินความสามารถของพื้นที่ในการรองรับไปยังพื้นที่ป่าธรรมชาติที่มีศักยภาพรองรับแหล่งใหม่ ข้อมูลจากการสำรวจในปี พ.ศ. ๒๕๕๙

ตารางที่ ๒๔ ขนาดพื้นที่ป่าอนุรักษ์ และศักยภาพในการรองรับประชากรช้างป่า

กลุ่มป่า	จำนวนประชากรช้างป่าในพื้นที่ (ตัว)	ขนาดพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (ตร.กม.)	จำนวนประชากรช้างป่าที่รองรับได้ (ตัว) (ต่อพื้นที่ทั้งหมด)	ประชากรช้างป่าที่รองรับได้ (ตัว) (ต่อความเหมาะสมในปัจจุบัน)
๑. ตะวันตก	๖๔๒ – ๗๓๔	๑๘,๒๘๒	๒,๗๔๒	๒,๔๖๓
๒. แก่งกระจาน	๔๘๗ – ๕๐๐	๔,๘๓๘	๗๒๖	๖๐๑
๓. ดงพญาเย็น-เขาใหญ่	๕๓๓ - ๕๘๖	๖,๑๙๗	๙๓๐	๘๘๕
๔. ภูเขียว - น้ำหนาว	๔๙๒ - ๔๙๓	๗,๖๗๕	๑,๑๕๑	๑,๑๑๙
๕. ตะวันออก	๔๒๓	๒,๔๕๓	๓๖๘	๓๑๓
๖. ฮาลา - บาลา	๑๐๐ - ๑๔๐	๒,๒๓๖	๓๓๕	๗๕
๗. เขาหลวง	๗๐ - ๑๐๐	๑,๘๕๔	๒๗๘	๑๕๖
๘. ภูเมี่ยง - ภูทอง	๖๐ - ๑๐๐	๕,๐๒๒	๗๕๓	-
๙. คลองแสง - เขาสก	๑๐๐	๕,๕๘๔	๘๓๘	๖๓๘
๑๐. ลุ่มน้ำปาย-สาละวิน	๕๐	๑๐,๖๒๖	๑,๕๙๔	-
๑๑. แม่ปิง - อมก๋อย	๕๐	๔,๒๓๖	๖๓๕	๓๕๓
๑๒. ภูพาน	๕๕- ๕๘	๒,๖๖๗	๔๐๐	-

กลุ่มป่า	จำนวนประชากรช้างป่าในพื้นที่ (ตัว)	ขนาดพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (ตร.กม.)	จำนวนประชากรช้างป่าที่รองรับได้ (ตัว) (ต่อพื้นที่ทั้งหมด)	ประชากรช้างป่าที่รองรับได้ (ตัว) (ต่อความเหมาะสมในปัจจุบัน)
๑๓. ศรีลานนา - ขุนตาล	๓๖	๗,๑๕๖	๑,๐๗๓	-
๑๔. พนมดงรัก - ผาแต้ม	๓๐	๓,๐๑๐	๔๕๑	-
๑๕. ดอยภูคา - แม่ยม	๒๐	๘,๒๘๘	๑,๒๔๓	-
๑๖. ชุมพร	๒๐	๒,๓๐๘	๓๔๖	-
รวม	๓,๑๖๘ – ๓,๔๔๐	๙๒,๔๒๙	๑๓,๘๖๔	๖,๖๐๓

หมายเหตุ “ - ” หมายถึง ปริมาณข้อมูลยังไม่เพียงพอในการนำมาวิเคราะห์ เพื่อประเมินศักยภาพ เนื่องจากบางพื้นที่เข้าไปประเมินไม่ได้ เช่น แนวชายแดน แนวการปักปันเขต

ที่มา : เอกสารประกอบการประชุมคณะอนุกรรมาธิการศึกษาการส่งเสริมความสมดุลของระบบนิเวศในเขตป่าอนุรักษ์ เพื่อรองรับประชากรช้างป่าอย่างยั่งยืน ครั้งที่ ๕ วันพฤหัสบดีที่ ๑๐มิถุนายน ๒๕๖๔และครั้งที่ ๖ วันพฤหัสบดีที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๖๔

๔.๑.๒.๒ แนวทางการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนที่อยู่อาศัย แหล่งน้ำ แหล่งอาหาร แหล่งเกลือแร่ และอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของช้างป่าภายในเขตป่าอนุรักษ์ เพื่อรองรับการรับการผลักดันช้างป่าทั้งหมดกลับสู่เขตป่าอนุรักษ์

ดำเนินการฟื้นฟูและปรับปรุงแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร แหล่งโป่ง รวมถึงสภาพพื้นที่ป่าที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัย เพื่อเพิ่มศักยภาพในการรองรับประชากรช้างป่าที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปีให้เพียงพอ ซึ่งกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้นำเสนอต่อคณะกรรมาธิการวิสามัญ ถึงแผนการดำเนินงานภายใต้กิจกรรมแก้ไขปัญหาช้างป่าและสัตว์ป่าที่สร้างผลกระทบต่อราษฎรนอกพื้นที่อนุรักษ์สัตว์ป่าโดยเฉพาะพื้นที่ทุ่งหญ้า ถือเป็นแหล่งอาหารสำคัญของช้างป่าจำเป็นต้องมีการจัดการและฟื้นฟูให้เพียงพอต่อประชากรช้างป่าที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งมีหลากหลายวิธีอย่าง เช่น การชิงเผาอย่างมีแบบแผน และการปลูกหญ้าหลากชนิด พร้อมทั้งติดตามและประเมินผลการเข้าใช้ประโยชน์พื้นที่แหล่งอาหารของสัตว์ป่า โดยการติดตั้งกล้องดักถ่ายภาพสัตว์ป่า

ตารางที่ ๒๕ ผลการดำเนินงานกิจกรรมการฟื้นฟูสภาพถิ่นอาศัยของช้างป่า ภายในเขตป่าอนุรักษ์ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๖๔ ที่ผ่านมา (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช)

โครงการ	รวม
ปรับปรุงทุ่งหญ้าสำหรับเป็นแหล่งอาหารสัตว์ป่า (การจัดการทุ่งหญ้า)	๔๑,๑๘๐ ไร่
ปลูกพืชอาหารช้างป่า	๑๖,๒๒๐ ไร่
ฟื้นฟูและปรับปรุงแหล่งโป่ง	๑,๘๘๙ แห่ง
จัดทำแหล่งน้ำ (ใหม่) ขนาด ๓,๐๐๐ ลบ.ม.	๙๘ แห่ง
จัดทำแหล่งน้ำ (ใหม่) ขนาด ๖,๐๐๐ ลบ.ม.	๑๖ แห่ง
จัดทำแหล่งน้ำ (ใหม่) ขนาด ๑๐,๐๐๐ ลบ.ม.	๑๘ แห่ง

ปัจจุบันการฟื้นฟูศักยภาพถิ่นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า ดำเนินงานภายใต้แผนการจัดการช้างป่าในระดับกลุ่มป่า (แผน ๑๐ ปี) ซึ่งกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ดำเนินการร่วมกับกรมทรัพยากรน้ำ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กรมปศุสัตว์ ในการเร่งดำเนินงานฟื้นฟูป่า พัฒนาแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร ทั้งพืชอาหารช้าง ทุ่งหญ้าอาหารช้าง และแหล่งโป่ง ให้มีความอุดมสมบูรณ์ เพื่อดึงช้างป่ากลับสู่ผืนป่าใหญ่ รวมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐและภาคประชาชน

ตารางที่ ๒๖ แผนการดำเนินงานกิจกรรมการฟื้นฟูสภาพถิ่นอาศัยของช้างป่าในพื้นที่ ๕ กลุ่มป่าเร่งด่วน ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ – ๒๕๖๗ (๓ ปี)

กลุ่มป่า	โครงการ	ปีที่ดำเนินการ			รวม (ไร่/แห่ง)	งบประมาณ (บาท)
		๒๕๖๕ (ไร่/แห่ง)	๒๕๖๖ (ไร่/แห่ง)	๒๕๖๗ (ไร่/แห่ง)		
ตะวันออก	ปรับปรุงทุ่งหญ้าสำหรับเป็นแหล่งอาหารสัตว์ป่า (การจัดการทุ่งหญ้า)	๒,๖๒๙/๑๒	๒,๖๐๘/๗	๒,๖๑๙/๗	๗,๘๕๖/๒๖	๙,๒๐๕,๖๖๐
	ปรับปรุงสภาพพื้นที่ป่าปลูกเพื่อเป็นแหล่งอาหารช้างป่า	๑,๗๐๐/๓	๑,๗๐๐/๓	๑,๗๐๐/๓	๕,๑๐๐/๙	๑๓,๘๕๑,๖๐๐
	ปลูกพืชอาหารช้างป่า	๑,๐๐๐/๕	๗๕๐/๔	๘๕๐/๔	๒,๖๐๐/๑๓	๑๒,๓๑๙,๓๒๐
	จัดทำแหล่งน้ำ (ใหม่) ขนาด ๓,๐๐๐ ลบ.ม.	๖	๓	๓	๑๒	๓,๙๖๐,๐๐๐
	ฟื้นฟูและปรับปรุงแหล่งโป่งดิน	๑๑๐	๑๐๙	๑๐๙	๓๒๘	๒,๖๒๔,๐๐๐

กลุ่มป่า	โครงการ	ปีที่ดำเนินการ			รวม (ไร่/แห่ง)	งบประมาณ (บาท)
		๒๕๖๕ (ไร่/แห่ง)	๒๕๖๖ (ไร่/แห่ง)	๒๕๖๗ (ไร่/แห่ง)		
รวมงบประมาณรายปี		๑๕,๒๙๖,๐๖๒	๑๓,๐๘๘,๙๐๔	๑๓,๕๗๕,๖๑๔		๔๑,๙๖๐,๕๘๐
แก่งกระจาน	ปรับปรุงทุ่งหญ้าสำหรับเป็นแหล่งอาหารสัตว์ป่า (การจัดการทุ่งหญ้า)	๓๐๐/๓	๓๘๐/๒	๓๐๐/๓	๙๘๐/๘	๑,๑๔๘,๓๖๔
	ปรับปรุงสภาพพื้นที่ป่าปลูกเพื่อเป็นแหล่งอาหารช้างป่า	๑๐๐/๑	๑๒๐/๑	๘๐/๓	๓๐๐/๕	๘๑๔,๘๐๐
	ปรับปรุงบ่อน้ำเก่า (ขยายบ่อเดิม) ขนาด ๑๐,๐๐๐ ลบ.ม.	๑	-	-	๑	๑,๑๐๐,๐๐๐
	ฟื้นฟูและปรับปรุงแหล่งโป่งดิน	๒๐	๒๐	๒๐	๖๐	๔๘๐,๐๐๐
รวมงบประมาณรายปี		๑,๘๘๓,๑๔๐	๙๓๑,๒๐๔	๗๒๘,๘๒๐		๓,๕๔๓,๑๖๔
ตะวันตก	ปรับปรุงทุ่งหญ้าสำหรับเป็นแหล่งอาหารสัตว์ป่า (การจัดการทุ่งหญ้า)	๕๐๐/๘	๕๐๐/๘	๕๐๐/๘	๑,๕๐๐/๒๔	๑,๗๕๗,๗๐๐
	ฟื้นฟูและปรับปรุงแหล่งโป่งดิน	๕๖	๕๖	๕๖	๑๖๘	๑,๓๔๔,๐๐๐
รวมงบประมาณรายปี		๑,๐๓๓,๙๐๐	๑,๐๓๓,๙๐๐	๑,๐๓๓,๙๐๐		๓,๑๐๑,๗๐๐
ดงพญาเย็น – เขาใหญ่	ปรับปรุงทุ่งหญ้าสำหรับเป็นแหล่งอาหารสัตว์ป่า (การจัดการทุ่งหญ้า)	๓,๓๖๓/๑๒	๒,๔๐๕/๑๓	๒,๔๒๓/๘		๙,๕๙๘,๒๑๔
	ปรับปรุงบ่อน้ำเก่า (ขยายบ่อเดิม) ขนาด ๑๐,๐๐๐ ลบ.ม.	๑	-	-	๒	๒,๒๐๐,๐๐๐
	จัดทำแหล่งน้ำ (ใหม่) ขนาด ๓,๐๐๐ ลบ.ม.	๗	๕	๕	๑๗	๕,๖๑๐,๐๐๐
	จัดทำแหล่งน้ำ (ใหม่) ขนาด ๑๐,๐๐๐ ลบ.ม.	๑	-	-	๑	๑,๑๐๐,๐๐๐
	ฟื้นฟูและปรับปรุงแหล่งโป่งดิน	๕๖	๕๑	๖๑	๑๖๘	๑,๓๔๔,๐๐๐
รวมงบประมาณรายปี		๑๑,๕๓๘,๗๖๓	๗,๑๘๖,๑๗๙	๗,๗๒๗,๒๗๑		๒๖,๔๕๒,๒๑๓
ภูเขียว – น้ำหนาว	ปรับปรุงทุ่งหญ้าสำหรับเป็นแหล่งอาหารสัตว์ป่า (การจัดการทุ่งหญ้า)	๒,๔๕๐/๖	๒,๘๕๐/๗	๒,๓๕๐/๕	๗,๖๕๐/๑๘	๘,๙๖๔,๒๗๐
	ปรับปรุงสภาพพื้นที่ป่าปลูกเพื่อเป็นแหล่งอาหารช้างป่า	๑๕๐/๑	๕๐/๑	๕๐/๑	๒๕๐/๓	๖๗๙,๐๐๐

กลุ่มป่า	โครงการ	ปีที่ดำเนินการ			รวม (ไร่/แห่ง)	งบประมาณ (บาท)
		๒๕๖๕ (ไร่/แห่ง)	๒๕๖๖ (ไร่/แห่ง)	๒๕๖๗ (ไร่/แห่ง)		
	ปลูกพืชอาหารช้างป่า	๓๕๐/๕	๒๕๐/๔	๒๕๐/๔	๘๕๐/๑๓	๔,๐๒๗,๔๗๐
	จัดทำแหล่งน้ำ (ใหม่) ขนาด ๓,๐๐๐ ลบ.ม.	๓	๓	๒	๘	๒,๖๔๐,๐๐๐
	จัดทำแหล่งน้ำ (ใหม่) ขนาด ๑๐,๐๐๐ ลบ.ม.	-	-	๑	๑	๑,๑๐๐,๐๐๐
	ฟื้นฟูและปรับปรุงแหล่งโป่งดิน	๑๔๙	๑๔๑	๑๔๑	๔๓๑	๓,๔๔๘,๐๐๐
รวมงบประมาณรายปี		๑,๑๙๒,๐๐๐	๑,๑๒๘,๐๐๐	๑,๑๒๘,๐๐๐		๔๐,๘๓๓,๖๗๔

ที่มา : เอกสารประกอบการประชุมคณะอนุกรรมาธิการศึกษาการส่งเสริมความสมดุลของระบบนิเวศในเขตป่าอนุรักษ์ เพื่อรองรับประชากรช้างป่าอย่างยั่งยืน ครั้งที่ ๕ วันพฤหัสบดีที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๔

๔.๑.๒.๓ การบริหารจัดการช้างป่า การควบคุมประชากรช้างป่า และการใช้ประโยชน์จากช้างป่า การส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตป่าอนุรักษ์ เพื่อการอนุรักษ์ช้างป่าอย่างยั่งยืน

(๑) การบริหารจัดการช้างป่าเพื่อการอนุรักษ์ช้างป่าอย่างยั่งยืน

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชนำเสนอถึงวิธีการ แบ่งการดำเนินงานออกเป็น ๒ ประการ ได้แก่ ประการที่หนึ่ง การป้องกันและเฝ้าระวังช้างป่า โดยการใช้อุปกรณ์ติดตามตัวช้างป่าติดปลอกคอสัญญาณดาวเทียม (GPS Collar) เพื่อติดตามพฤติกรรมและเฝ้าระวังภัยจากช้างป่าที่ทำร้ายและทำลายทรัพย์สินของประชาชน และประการที่สอง การเคลื่อนย้ายช้างป่ากลับไปยังพื้นที่ป่าธรรมชาติหรือพื้นที่กักกันชั่วคราว

(๒) การควบคุมประชากรช้างป่าเพื่อการอนุรักษ์ช้างป่าอย่างยั่งยืน

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช อยู่ในระหว่างการศึกษาการควบคุมประชากรช้างป่า โดยการทำหมันแบบใช้ฮอร์โมนในการควบคุม ทั้งนี้ มีการศึกษาและทดลองใช้แล้วกับช้างแอฟริกา แต่ยังไม่มีการศึกษาความเป็นไปได้หรือทดลองวิธีการดังกล่าวในช้างเอเชีย

๑. ศูนย์วิจัยช้างและสัตว์ป่า คณะสัตวแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ โดยรองศาสตราจารย์ นายสัตวแพทย์ฉัตรโชติ ทิตาราม หัวหน้าศูนย์วิจัยช้างและสัตว์ป่า กำลังศึกษาการให้ยาคุมกำเนิดช้างบ้าน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันสำหรับคุมกำเนิด หรือ Immuno-Contraception โดยการฉีดยาคุมกำเนิด Porcine Zona Pellucid (PZP) ที่ผลิตจากโปรตีนจากผิวไข่ของสุกร (Porcine) เรียกว่า Zona Pellucid (ZP) เมื่อฉีดยาคุมกำเนิดนี้แล้ว ภูมิคุ้มกันที่ถูกสร้างจะเคลือบฉาบผิวไข่ของช้างสามารถป้องกันการปฏิสนธิของอสุจิและไข่

๒. ข้อมูลของช้างป่าและช้างบ้าน ช้างเพศเมียสามารถมีลูกได้ตลอดชีวิต แม้จะมีอายุมากกว่า ๖๐ ปีแล้วก็ตาม งานวิจัยในศรีลังกาช้างบ้านอายุตั้งแต่ ๕ ปีขึ้นไป จะเริ่มเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์และสามารถมีลูกได้ แต่ช้างป่าอายุตั้งแต่ ๑๐ - ๑๒ ปีขึ้นไป จึงจะสามารถมีลูกได้เนื่องจากอาหารไม่อุดมสมบูรณ์เท่าช้างบ้าน และช้างสามารถมีลูกได้ทุก ๓ - ๕ ปี ถึงตลอดชีวิต ซึ่งข้อมูลช้างบ้านที่จังหวัดเชียงใหม่

แม้ช้างจะมีอายุเกิน ๖๐ ปีแล้วยังสามารถมีลูกได้ต่อไปอีก ๗ - ๘ ปี เพราะโดยทั่วไปช้างบ้านมีอายุยืนยาวกว่าช้างป่า แต่ช้างป่าเมื่ออายุ ๖๐ ปี จะมีความเชื่องช้ามากขึ้น ประกอบกับธรรมชาติของช้างป่าเพศเมียที่มีอาวุโสจะปรับตัวเป็นช้างแม่แปรก อย่างไรก็ตาม มีรายงานว่าช้างป่าเพศเมียอายุระหว่าง ๔๐ - ๖๐ ปี ยังสามารถมีลูกได้ ข้อมูลนี้สามารถนำไปใช้ประกอบในการศึกษาการควบคุมประชากรช้างป่าในอนาคต

(๓) การใช้ประโยชน์จากช้างป่า การส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตป่าอนุรักษ์เพื่อการอนุรักษ์ช้างป่าอย่างยั่งยืน

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ให้ข้อมูลต่อคณะกรรมาธิการวิสามัญ ว่าได้มีการศึกษาความเป็นไปได้และการประเมินความเหมาะสมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชมช้างป่าในพื้นที่อนุรักษ์ ๒ แห่งแล้ว ได้แก่ พื้นที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรี และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง ปัจจุบันพื้นที่ชุมชนบริเวณโดยรอบพื้นที่ป่าอนุรักษ์อีกหลายแห่ง ทั้งในอุทยานแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ได้มีการจัดสร้างสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) เช่น รั้วกันช้าง คูกันช้าง มีการปรับปรุงแหล่งอาหาร ลักษณะภูมิประเทศที่มีแนวกั้นตามธรรมชาติ มีความอุดมสมบูรณ์ด้านแหล่งอาหาร ตลอดจนชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ซึ่งเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชมช้างป่าที่มีความปลอดภัย เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน สร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ท้องถิ่น

คณะกรรมาธิการวิสามัญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า หากรัฐบาลลงทุนก่อสร้างสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) ประเภทคันกันช้างพร้อมถนนตรวจการณ์ ตามแบบที่คณะกรรมาธิการวิสามัญนำเสนอในรายงานฉบับนี้ ซึ่งได้วิเคราะห์แล้วมีความคุ้มค่า มีประสิทธิภาพ กลมกลืนกับสภาพภูมิประเทศมากกว่ารั้วกันช้าง คูกันช้างเดิม ไม่เป็นสิ่งก่อสร้างที่ก่อให้เกิดทัศนอุจาด (Visual Pollution) หากคันกันช้างพร้อมถนนตรวจการก่อสร้างในเขตอุทยาน อุทยานสามารถเก็บค่าเข้าชม และหากคันกันช้างพร้อมถนนตรวจการณ์ก่อสร้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นก็ย่อมสามารถเก็บค่าเข้าชมจากนักท่องเที่ยวเป็นรายได้ของท้องถิ่น ประเทศไทยก็จะมีรายได้จากนักท่องเที่ยวทั่วโลก เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ คล้ายกับที่ประเทศศรีลังกาที่เก็บค่าเข้าชมจากนักท่องเที่ยวประมาณคนละ ๓,๘๐๐ บาท ต่อชั่วโมง

คันกันช้างพร้อมถนนตรวจการณ์โดยรอบป่าอนุรักษ์ เป็นเครื่องมือเพื่อความปลอดภัยต่อประชาชน ต่อนักท่องเที่ยว และความปลอดภัยต่อช้างป่าแล้ว ย่อมสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชมช้างป่าแห่งใหม่ให้แก่ประเทศ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวทั่วโลกมาชมช้างป่าในประเทศไทย ท้องถิ่นสามารถสร้างโฮมสเตย์ บริการที่พัก บริการยานพาหนะ บริการนักท่องเที่ยว บริการร้านอาหาร ร้านกาแฟ ฯลฯ แก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ที่มีผลตอบแทนในระยะยาวมากกว่าการลงทุนหลายสิบเท่า นอกจากนั้นยังสร้างจิตสำนึกของการอนุรักษ์ช้างป่าให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น เพราะช้างป่าเป็นแม่เหล็กดึงดูดนักท่องเที่ยว สร้างงาน สร้างรายได้ ให้แก่ท้องถิ่นของตน ถนนตรวจการณ์ดังกล่าวนั้น หากจะขยายให้กว้างขึ้นก็จะสามารถพัฒนาเป็นถนนเพื่อการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์ ขนส่งพืชผลทางการเกษตร การเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวแต่ละชุมชนได้อีกด้วย หากรัฐบาลดำเนินการก่อสร้างคันกันช้างพร้อมถนนตรวจการณ์โดยรอบป่าอนุรักษ์ในพื้นที่กลุ่มป่าใดก็จะส่งผลให้พื้นที่โดยรอบกลุ่มป่านั้นมีความปลอดภัยต่อประชาชนและนักท่องเที่ยว สามารถพัฒนาเป็น

แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้นักท่องเที่ยวพากันมาชมช้างป่า สร้างผลตอบแทนเชิงเศรษฐกิจได้มากมายมหาศาล

๔.๑.๓ แผนการจัดการช้างป่าและการบูรณาการของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

๔.๑.๓.๑ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ชี้แจง เกี่ยวกับแผนงานโครงการเร่งด่วนผลักดันช้างป่าทั้งหมดกลับคืนสู่เขตป่าอนุรักษ์ เพื่อความปลอดภัยของคนและช้างป่า ต่อคณะกรรมาธิการวิสามัญ ดังนี้

(๑) แผนการจัดการช้างป่าที่มีความเสี่ยงเผชิญหน้าและทำร้ายประชาชน พ.ศ. ๒๕๖๔

๑) ขั้นตอน/กิจกรรม เพื่อให้การจัดการช้างป่าที่มีความเสี่ยงเผชิญหน้าและทำร้ายประชาชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ป้องกันและควบคุมไม่ให้เกิดความสูญเสียใด ๆ โดยเฉพาะการบาดเจ็บหรือเสียชีวิตของทั้งคนและช้างป่า การจัดการตัวช้างป่าจึงจำเป็นต้องมีการดำเนินการภายใต้ ๓ กิจกรรม ดังนี้

๑. กิจกรรมที่ ๑ การเคลื่อนย้ายช้างป่า เป็นการเคลื่อนย้ายที่มีความเสี่ยงเผชิญหน้าและทำร้ายประชาชนเป็นภารกิจการเคลื่อนย้ายตัวช้างป่าที่มีความเสี่ยงเผชิญหน้ากับประชาชน มีความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดการบาดเจ็บหรือเสียชีวิตของทั้งประชาชนและตัวช้างป่า และรวมถึงการลดปัญหาความเสียหายของพืชผลทางการเกษตรอันเนื่องมาจากช้างป่าด้วย

- ตัวชี้วัด ไม่มีการบาดเจ็บหรือสูญเสียชีวิตของราษฎร เจ้าหน้าที่และช้างป่า

- ผลที่คาดว่าจะได้รับ ลดการบาดเจ็บ สูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของราษฎร และคุ้มครองสวัสดิภาพของช้างป่า

๒. กิจกรรมที่ ๒ การจัดตั้งชุดเฉพาะกิจผลักดันและเฝ้าระวังช้างป่า เป็นการจัดตั้งชุดเจ้าหน้าที่เฉพาะกิจในการผลักดันและเฝ้าระวังช้างป่าที่ออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่มีความชัดเจนในการปฏิบัติงาน โดยเจ้าหน้าที่ชุดเฉพาะกิจมีหน้าที่โดยตรงในการป้องกัน เฝ้าระวังและประสานความร่วมมือกับชุมชนในการแก้ไขปัญหาและลดปัญหาที่เกิดขึ้นจากการที่ช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์

- ตัวชี้วัด มีชุดเฉพาะกิจในการเฝ้าระวังช้างป่าในพื้นที่เป้าหมายจำนวนไม่น้อยกว่า ๘ ชุด

- ผลที่คาดว่าจะได้รับ ในแต่ละพื้นที่เป้าหมายมีเจ้าหน้าที่ชุดเฉพาะกิจในการป้องกันและเฝ้าระวังช้างป่า และชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการป้องกัน เฝ้าระวัง และผลักดันช้างป่ากลับคืนสู่ป่าธรรมชาติ

๓. กิจกรรมที่ ๓ การจัดซื้อครุภัณฑ์ที่จำเป็นในการเคลื่อนย้ายช้างป่า เป็นการจัดหาอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ที่จำเป็นสำหรับภารกิจการเคลื่อนย้ายช้างป่า ประกอบไปด้วย ชุดยานพาหนะที่จะใช้ในการเคลื่อนย้ายช้างป่า ประจำกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

- ตัวชี้วัด มีครุภัณฑ์ที่จำเป็นในการเคลื่อนย้ายช้างป่าแบบครบวงจร จำนวน ๑ ชุด

- ผลที่คาดว่าจะได้รับ สามารถดำเนินการเคลื่อนย้ายช้างป่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทันเหตุการณ์ มีความพร้อมสมบูรณ์ในการดำเนินภารกิจการเคลื่อนย้ายช้างป่า

๒) กลุ่มเป้าหมาย ช้างป่าและประชาชนโดยรอบพื้นที่ที่มีปัญหาช้างป่าออกนอกพื้นที่อนุรักษ์ โดยช้างป่าเป้าหมายที่มีความเสี่ยงเผชิญหน้าและทำร้ายประชาชน ประกอบไปด้วย

ตารางที่ ๒๗ ช้างป่าที่มีความเสี่ยงเผชิญหน้าและทำร้ายประชาชน (ช้างป่าเกเร)

กลุ่มป่า	หน่วยงาน	ชื่อช้างป่า	บริเวณพื้นที่ออกหากิน	จำนวนรวม
ตะวันออก	๑. ขสป.เขาอ่างฤาไน ๒. ขสป.เขาสอยดาว ๓. ขสป.เขาชะเมา - เขาวง	ไม่ระบุ	อ.สนามชัยเขต อ.ท่าตะเกียบ จ.ฉะเชิงทรา อ.แก่งหางแมว จ.จันทบุรี	๒๗ ตัว
ตะวันตก	๑. ขสป.สลักพระ ๒. อช.ทองผาภูมิ ๓. อช.ไทรโยค	ไม่ระบุ	อ.ศรีสวัสดิ์ อ.บ่อพลอย อ. ทองผาภูมิ อ.ไทรโยค อ.เมือง จ.กาญจนบุรี	๓ ตัว
แก่งกระจาน	๑. อช. แก่งกระจาน	กร่างใหญ่ กร่างเล็ก	อ.หัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์ อ.แก่งกระจาน จ.เพชรบุรี	๒ ตัว
ดงพญาเย็น - เขาใหญ่	๑. ขสป.ดงใหญ่	ฮิปโป	อ.โดนดินแดง อ.ละหานทราย จ.บุรีรัมย์	๑ ตัว
ฮาลา - บาลา	๑. ขสป.ฮาลา - บาลา	ไม่ระบุ	อ.ศรีสาคร จ.นราธิวาส	๑ ตัว

หมายเหตุ อช. = อุทยานแห่งชาติ /ขสป. = เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

๓) พื้นที่ดำเนินการ ประกอบด้วย ๕ กลุ่มป่า ๙ พื้นที่ป่าอนุรักษ์

๑. กลุ่มป่าตะวันออก ประกอบด้วย เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาไน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว และอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา - เขาวง

๒.กลุ่มป่าตะวันตก ประกอบด้วย เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ อุทยานแห่งชาติทองผาภูมิ และอุทยานแห่งชาติไทรโยค

๓. กลุ่มป่าแก่งกระจาน ประกอบด้วย อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

๔. กลุ่มป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่ ประกอบด้วย เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่

๕. กลุ่มป่าฮาลา - บาลา ประกอบด้วย เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฮาลา - บาลา

๔) ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ประชาชนปลอดภัย ไม่ได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตจากกรณีช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์

๒. ช้างป่าออกไปนอกพื้นที่อนุรักษ์ไม่ถูกทำร้าย หรือได้รับอันตรายจนบาดเจ็บหรือเสียชีวิต หากออกไปนอกพื้นที่

๓. ลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับช้างป่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๕) ตัวชี้วัดเป้าหมายโครงการ/กิจกรรม ประกอบด้วย

ตารางที่ ๒๘ ตัวชี้วัดเป้าหมายโครงการ/กิจกรรม

ตัวชี้วัด		**ค่าเป้าหมาย**
เชิงปริมาณ	ช้างป่าออกนอกพื้นที่อนุรักษ์และมีความเสี่ยงที่จะก่ออันตรายต่อประชาชนทั้งชีวิตและทรัพย์สินได้รับการเคลื่อนย้ายไปยังพื้นที่รองรับที่เหมาะสม	พื้นที่ป่าอนุรักษ์ใน ๕ กลุ่มป่า
เชิงคุณภาพ	ราษฎรผู้ได้รับผลกระทบจากการที่ช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ลดลง	๑๐๐%

งบประมาณ รวมทั้งโครงการ ๒๔,๕๗๘,๖๐๐ บาท

๖) รายละเอียดงบประมาณในแต่ละกิจกรรม ประกอบด้วย

ตารางที่ ๒๙ รายละเอียดงบประมาณในแต่ละกิจกรรม

กิจกรรม	**รายละเอียดงบประมาณ**	
	รายการ	**งบประมาณ**
กิจกรรมที่ ๑ การเคลื่อนย้ายช้างป่า (จำนวน ๓๔ ครั้ง)	๑.๑ วัสดุเชื้อเพลิงและหล่อลื่น ๒๐,๐๐๐ x ๓๔ ครั้ง	๖๘๐,๐๐๐
	๑.๒ วัสดุเวชภัณฑ์ ๕๐,๐๐๐ x ๓๔ ครั้ง	๑,๗๐๐,๐๐๐
รวม		**๒,๔๖๐,๐๐๐**
กิจกรรมที่ ๒ การตั้งชุดผลักดันช้างป่า (จำนวน ๙ พื้นที่)	๒.๑ ค่าปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ ๖ คน x ๑๒๐ วัน x ๑๐๐ บาท เป็นเงิน ๗๒,๐๐๐ บาท x ๙ พื้นที่	๖๔๘,๐๐๐
	๒.๒ ค่าเบี้ยเลี้ยง ๒ คน x ๑๒๐ วัน x ๒๔๐ บาท เป็นเงิน ๕๗,๖๐๐ บาท x ๙ พื้นที่	๕๑๘,๔๐๐
	๒.๓ ค่าซ่อมแซมครุภัณฑ์ เป็นเงิน ๑๒,๐๐๐ บาท x ๙ พื้นที่	๑๐๘,๐๐๐
	๒.๔ ค่าซ่อมแซมยานพาหนะและขนส่ง เป็นเงิน ๒๐,๐๐๐ บาท x ๙ พื้นที่	๑๘๐,๐๐๐
	๒.๕ ค่าวัสดุสำนักงาน ๑๒ เดือน x ๔๐๐ บาท เป็นเงิน ๔,๘๐๐ บาท x ๙ พื้นที่	๔๓,๒๐๐
	๒.๖ วัสดุเชื้อเพลิงและหล่อลื่น เป็นเงิน ๕๔,๐๐๐ x ๙ พื้นที่	๔๘๖,๐๐๐
	๒.๗ วัสดุสนามและการฝึก เป็นเงิน ๒๐,๐๐๐ บาท x ๙ พื้นที่	๑๘๐,๐๐๐

กิจกรรม	รายละเอียดงบประมาณ	
	รายการ	**งบประมาณ**
	๒.๘ วัสดุเดชภัณฑ์ ๑๒ เดือน x ๓,๐๐๐ บาท เป็นเงิน ๓๖,๐๐๐ บาท x ๙ พื้นที่	๓๒๔,๐๐๐
	๒.๙ ค่าจ้างเอกชนดำเนินงานสำหรับตอบแทนบุคคลช่วยปฏิบัติงานป้องกันรักษาป่า อัตราละ ๙,๐๐๐ บาท x ๑๒ เดือน จำนวน ๖ อัตรา เป็นเงิน ๖๔๘,๐๐๐ x ๙ พื้นที่	๕,๘๓๒,๐๐๐
	๒.๑๐ กล้องถ่ายภาพนิ่งระบบดิจิตอลความละเอียด ๒๐ ล้านพิกเซล จำนวน ๑ ตัว เป็นเงิน ๑๔,๐๐๐ บาท x ๙ พื้นที่	๑๒๖,๐๐๐
	๒.๑๑ เครื่องรับส่งวิทยุระบบ WHF/FM ชนิดมือถือ ๕ วัตต์ จำนวน ๖ เครื่อง ๆ ละ ๑๒,๐๐๐ บาท เป็นเงิน ๗๒,๐๐๐ บาท x ๙ พื้นที่	๖๔๘,๐๐๐
	๒.๑๒ เครื่องหาพิกัดด้วยสัญญาณดาวเทียมแบบพกพา จำนวน ๑ เครื่อง เป็นเงิน ๒๕,๐๐๐ บาท x ๙ พื้นที่	๒๒๕,๐๐๐
รวม		**๙,๓๑๘,๖๐๐**
กิจกรรมที่ ๓ การจัดซื้อครุภัณฑ์ชุดเคลื่อนย้ายช้าง	๓.๑ รถยนต์บรรทุกช้างป่าแบบกระบะยาว คอกสูง ชนิด ๑๐ ล้อ	๙,๕๐๐,๐๐๐
	๓.๒ รถตักหน้าขุดหลัง ชนิดขับเคลื่อน ๔ ล้อ	๓,๓๐๐,๐๐๐
รวม		**๑๒,๘๐๐,๐๐๐**
งบประมาณ		**๒๔,๕๗๘,๖๐๐**

คณะกรรมาธิการวิสามัญมีความเห็นและสนับสนุนแผนงานโครงการเร่งด่วนผลักดันช้างป่าทั้งหมดกลับคืนสู่เขตป่าอนุรักษ์ เพื่อความปลอดภัยของคนและช้างป่าของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และเห็นว่ารัฐบาลควรให้การสนับสนุนงบประมาณให้แก่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช อย่างต่อเนื่องและเพียงพอ

แนวทางปฏิบัติในการจัดการช้างป่าที่มีความเสี่ยงเผชิญหน้าและทำร้ายประชาชน

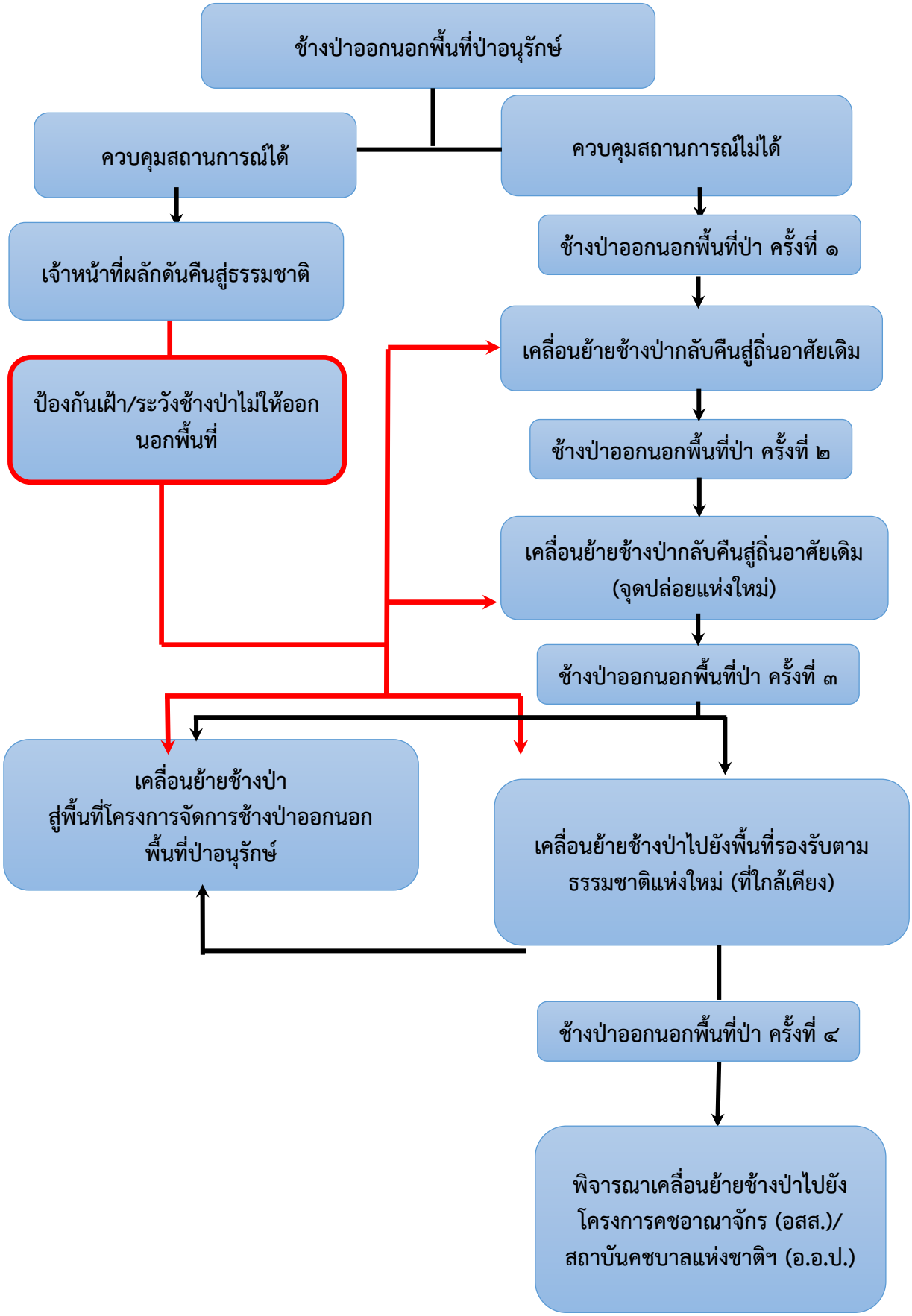

๔.๑.๓.๒ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ชี้แจง เกี่ยวกับการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับช้างป่าเพื่อจัดตั้งหน่วยงานในการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาช้างป่าอย่างเป็นระบบ ต่อคณะกรรมาธิการวิสามัญ ดังนี้

(๑) เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๑ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานการจัดการปัญหาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่างคนและช้าง และภายใต้การดำเนินงานของคณะกรรมการดังกล่าว ในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้มีการแต่งตั้งคณะทำงานดำเนินงานในด้านต่าง ๆ จำนวน ๕ คณะ เพื่อบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาช้างป่าในพื้นที่ป่าตะวันออก คณะทำงานระบบข้อมูลและระบบบริหารจัดการ คณะทำงานพัฒนาพื้นที่อ่างเก็บน้ำประแกต คณะทำงานฟื้นฟูพื้นที่ป่า คณะทำงานพัฒนาชุมชน และ คณะทำงานจัดทำแนวเชื่อมต่อระบบนิเวศและโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งเมื่อพิจารณาจากภาพรวมการบริหารจัดการช้างป่าพบว่า มีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาช้างป่า หากจะมีการบูรณาการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับช้างป่า นอกเหนือจากการมีคณะกรรมการจาก การแต่งตั้งของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแล้ว เพื่อให้เกิดความครอบคลุมถึงปัญหาช้างป่าในพื้นที่ป่าอื่น ๆ ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการจำแนกตามกลุ่มป่า เช่น คณะกรรมการกลุ่มป่าตะวันออก คณะกรรมการกลุ่มป่าตะวันตก คณะกรรมการกลุ่มป่าแก่งกระจาน และคณะกรรมการกลุ่มป่ากุยบุรี เป็นต้น ซึ่งจะมีความคล่องตัว สะดวกต่อการดำเนินงานและขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาช้างป่าตามกลุ่มป่าต่าง ๆ ซึ่งการดำเนินงานแก้ไขปัญหาช้างป่าที่ผ่านมา มีภารกิจหลักสองประการที่สำคัญ กล่าวคือ ประการแรก ภารกิจการฟื้นฟูสภาพพื้นที่ป่าโดยมีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมป่าไม้ กรมปศุสัตว์ ดำเนินงานตามภารกิจร่วมกัน ประการที่สอง ภารกิจการแก้ไขปัญหาช้างป่านอกเขตป่าอนุรักษ์ซึ่งเป็นภารกิจด้านการป้องกัน การเฝ้าระวังและการแจ้งเตือนภัยจากช้างป่าในเขตชุมชน รวมถึงการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากช้างป่า ตลอดจนภารกิจการแก้ไขปัญหาช้างป่ารอยต่อหรือแนวพื้นที่กันชน นอกจากนี้ การแก้ไขปัญหาช้างป่าออกมานอกเขตป่าอนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้จัดให้มีชุดปฏิบัติการหรือหน่วย เคลื่อนที่เร็วในการระวังป้องกันภัยในเขตชุมชนอีกด้วย โดยสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมกับชุมชนและหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล และผู้นำชุมชนต่าง ๆ เป็นต้น

สำหรับการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานการจัดการปัญหาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่างคนและช้าง ในปัจจุบันการแก้ไขปัญหาช้างป่านอกเขตป่าอนุรักษ์ และคณะทำงานจำนวน ๕ คณะ เดิมจะไม่ได้มีการแต่งตั้งผู้แทนมูลนิธิอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด เป็นคณะกรรมการหรือคณะทำงานดังกล่าว แต่ในปัจจุบันกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และมูลนิธิอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ได้มีการบูรณาการทำงานร่วมกันในลักษณะการฝึกอบรมสร้างความรู้เข้าใจเกี่ยวกับช้างป่า การสร้างแนวกั้นช้างให้แก่ชุมชน

ทั้งนี้ คณะกรรมการดำเนินงานการจัดการปัญหาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่างคนและช้างเกิดจากบันทึกข้อตกลงความร่วมมือโครงการฟื้นฟูแหล่งอาหารช้างป่าพื้นที่ป่าตะวันออก ระหว่างกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ร่วมมือในการดำเนินงานโครงการฟื้นฟูแหล่งอาหารช้างป่าพื้นที่ป่าตะวันออก “จัดการปัญหาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่างคนและช้าง” ภายใต้แผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหาช้างป่า (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕)

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงได้มีคำสั่งกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ ๓๖๘/๒๕๖๑ แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานการจัดการปัญหาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่างคนและช้าง โดยมีอำนาจหน้าที่ศึกษา ทบทวน กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำนโยบาย แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติงาน เพื่อการขับเคลื่อนโครงการฟื้นฟูแหล่งอาหารช้างป่าพื้นที่ป่าตะวันออก “จัดการปัญหาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่างคนและช้าง” ภายใต้แผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหาช้างป่า (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕) จัดทำนโยบาย แผนยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติงาน เพื่อการขับเคลื่อนโครงการฟื้นฟูแหล่งอาหารช้างป่าพื้นที่ป่าตะวันออก “จัดการปัญหาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่างคนและช้าง” ภายใต้แผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหาช้างป่า (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕) และมีอำนาจแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อดำเนินงานตามความเหมาะสม และให้คำปรึกษาแก่คณะทำงาน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามทิศทางที่กำหนดไว้รวมทั้งมีหน้าที่ประสานความร่วมมือและสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างภาคีภาครัฐ เอกชน ท้องถิ่น ชุมชน และประชาชน และติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ คณะกรรมการดำเนินงานการจัดการปัญหาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่างคนและช้าง ได้มีมติตั้งคณะทำงาน เพื่อจัดการปัญหาการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่างคนและช้างเป็นไปด้วยความรวดเร็ว จำนวน ๕ คณะทำงาน คือ คณะทำงานระบบข้อมูลและระบบบริหารจัดการ คณะทำงานพัฒนาพื้นที่อ่างเก็บน้ำประแกต คณะทำงานการฟื้นฟูพื้นที่ป่า คณะทำงานพัฒนาชุมชน และ คณะทำงานจัดทำแนวเชื่อมต่อระบบนิเวศและโครงสร้างพื้นฐาน

(๒) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีคำสั่งที่ ๗๘๕/๒๕๖๔ ลงวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๔ จัดตั้งศูนย์อำนวยการแก้ไขปัญหาช้างป่ารบกวนประชาชน เพื่อกำหนดแนวทางปฏิบัติและมาตรการแก้ไขปัญหาช้างป่ารบกวนประชาชน โดยให้ดำเนินการทั้งในและนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ประกอบด้วย ศูนย์อำนวยการแก้ไขปัญหาช้างป่ารบกวนประชาชน ประจำกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และศูนย์อำนวยการแก้ไขปัญหาช้างป่ารบกวนประชาชน ประจำสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์และประจำสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์สาขา โดยให้ศูนย์อำนวยการแก้ไขปัญหาช้างป่ารบกวนประชาชน ประจำกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีอำนาจหน้าที่ กำหนดนโยบาย วางแผน ควบคุม มาตรการดำเนินงาน รวมทั้งกำกับ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของศูนย์อำนวยการแก้ไขปัญหาช้างป่ารบกวนประชาชน ประจำสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ และสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์สาขาเป็นศูนย์กลางรับแจ้งเหตุของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช รวมถึงประสานการปฏิบัติงานกับศูนย์อำนวยการแก้ไขปัญหาช้างป่ารบกวนประชาชน ประจำสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์สาขา หรือหน่วยปฏิบัติในพื้นที่ ได้แก่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติ ในพื้นที่เกิดเหตุหรือใกล้เคียงไปดำเนินการ สนับสนุนการดำเนินการ รวมทั้งให้คำปรึกษา แนะนำแก่หน่วยปฏิบัติในพื้นที่ในการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยจากช้างป่าบูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วน รวมทั้งประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับช้างป่าแก่สื่อมวลชนและประชาชน เพื่อการป้องกันภัย และความเข้าใจที่ถูกต้องต่อช้างป่าและประสานงานเกี่ยวกับการช่วยเหลือเยียวยาผู้ประสบภัยจากช้างป่าองค์ประกอบประกอบด้วย งานควบคุมและจัดการช้างป่า งานสวัสดิภาพช้างป่า งานวิจัยและสารสนเทศช้างป่า งานส่งเสริมเครือข่าย

ความร่วมมือเฝ้าระวังและลดผลกระทบจากช้างป่า งานเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ ศูนย์อำนวยการแก้ไขปัญหาช้างป่ารบกวนประชาชน ประจำสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ และสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์สาขา จำนวน ๑๗ ศูนย์

คณะกรรมาธิการวิสามัญได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยค “จัดการปัญหาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่างคนและช้าง” โดยมีความกังวลอย่างยิ่งต่อการตีความในประโยคนี้ ที่สุ่มเสี่ยงต่อการกระทบกระทั่งกันระหว่างคนกับช้างป่า หากรัฐปล่อยให้ช้างป่าอยู่ร่วมกับคนในพื้นที่ทำกินของคน เนื่องจากคณะกรรมาธิการวิสามัญได้ลงพื้นที่รับฟังความคิดเห็นของราษฎรในบริเวณพื้นที่ประสบภัยจากช้างป่าอย่างกว้างขวาง ต่างกังวลว่ากรมอุทยานฯ พยายามยัดเยียดหลักคิดที่ให้คนอยู่ร่วมกันกับช้างป่าในพื้นที่เดียวกัน ซึ่งราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่า **“ไม่เห็นด้วยกับหลักคิดที่ยัดเยียดให้ช้างป่ากับคนอยู่ร่วมกันอย่างสมดุล”** เพราะจากปัญหาที่ราษฎรประสบในพื้นที่ที่ได้รับภัยจากช้างป่า พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่าเกิดการกระทบกระทั่งกันระหว่างคนกับช้างป่า ทำให้เกิดอันตรายทั้งต่อคนและช้างป่า ราษฎรมีความเชื่อว่า **“ช้างป่าควรอยู่แต่ในป่าอนุรักษ์ คนควรอยู่แต่ในที่ดินทำกินที่รัฐจัดให้”** หากช้างป่าเล็ดลอดออกนอกป่าบุกรุกที่ดินทำกินของคน รัฐต้องเร่งผลักดันช้างป่ากลับป่าโดยเร็ว ในขณะเดียวกัน หากพบว่าคนบุกรุกป่า รัฐต้องดำเนินการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ที่สำคัญคือ รัฐต้องจัดแบ่งพื้นที่หรือโซนนิ่ง (Zoning) ให้มีเส้นแบ่งเขตแดนระหว่างที่อยู่ของช้างป่าและที่ดินทำกินที่ชัดเจน ไม่ทับซ้อนกัน ขณะเดียวกันรัฐก็ต้องจัดสร้างสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) ป้องกันการบุกรุกจากช้างป่า เพื่อความปลอดภัยต่อคนและช้างป่า

ดังนั้น กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช สมควรไปแก้ถ้อยคำในประโยค “จัดการปัญหาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่างคนและช้าง” เป็น **“จัดการปัญหาเพื่อให้คนและช้างป่าแยกกันอยู่คนละพื้นที่ไม่บุกรุกซึ่งกันและกัน เพื่อความปลอดภัยของคนและช้างป่า”** ทั้งนี้เพื่อความสบายใจของราษฎรในพื้นที่ที่อยู่อาศัยทำกินโดยรอบป่าอนุรักษ์

๔.๑.๓.๓ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ชี้แจง มาตรการและวิธีการป้องกัน เฝ้าระวัง และเตือนภัยจากช้างป่า ต่อคณะกรรมาธิการวิสามัญ ดังนี้

ปัญหาช้างป่าออกนอกพื้นที่อนุรักษ์มีมาตรการและวิธีการป้องกัน เฝ้าระวัง และเตือนภัยช้างป่าออกนอกพื้นที่อนุรักษ์ ภายใต้แผนการจัดการช้างป่า ระดับกลุ่มป่า ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ – ๒๕๗๒ ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ดังนี้

(๑) การจัดการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์

๑) สร้างสิ่งกีดขวางป้องกันช้างป่าออกนอกพื้นที่ เช่น การสร้างรั้วกันช้าง การสร้างรั้วไฟฟ้า การสร้างรั้วไผ่หนาม และการสร้างคูกันช้าง เป็นต้น โดยดำเนินการสร้างรั้วกึ่งถาวรตามแผนการจัดการช้างป่าทั้งสิ้น ๑,๒๓๕.๕๘ กิโลเมตร ใน ๕ กลุ่มป่าเร่งด่วน ดำเนินการแล้วเสร็จ ระยะทาง ๙๐ กิโลเมตร (อยู่ระหว่างการดำเนินการอีก ระยะทาง ๑๒๑.๒๖ กิโลเมตร) เสนองบประมาณผ่านกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมปี พ.ศ. ๒๕๖๔ ระยะทาง ๒๒๒.๕๙ กิโลเมตร และคงเหลือระยะทางที่จะต้องทำรั้วกึ่งถาวรเพิ่มเติม ระยะทาง ๘๐๑.๗๓ กิโลเมตร แบ่งเป็น

๑. กลุ่มป่าตะวันออก ประกอบด้วย อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ได้แก่ อุทยานแห่งชาติเขาสิบห้าชั้น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาไน และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

เขาสอยดาว มีแผนฯ ดำเนินการทั้งสิ้น ๓๘๒ กิโลเมตร ดำเนินการแล้วเสร็จ เป็นระยะทาง ๖๕ กิโลเมตร (อยู่ระหว่างดำเนินการ ระยะทาง ๕๓ กิโลเมตร) เสนองบประมาณผ่านกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมปี พ.ศ. ๒๕๖๔ ระยะทาง ๖๐ กิโลเมตร และคงเหลือระยะทางที่จะต้องทำรั้วกึ่งถาวรเพิ่มเติม ระยะทาง ๒๐๔ กิโลเมตร

๒. กลุ่มป่าแก่งกระจาน ประกอบด้วย ๒ อุทยานแห่งชาติ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติกุยบุรี และอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน มีแผนฯ ดำเนินการทั้งสิ้น ๔๙๕.๘๖ กิโลเมตร ดำเนินการแล้วเสร็จเป็นระยะทาง ๒๕ กิโลเมตร (อยู่ระหว่างดำเนินการในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ระยะทาง ๔๓.๒๖ กิโลเมตร) เสนองบประมาณผ่านกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปี พ.ศ. ๒๕๖๔ ระยะทาง ๗๐ กิโลเมตร และคงเหลือระยะทางที่จะต้องทำรั้วกึ่งถาวรเพิ่มเติม ระยะทาง ๓๕๗.๖ กิโลเมตร

๓. กลุ่มป่าตะวันตก ประกอบด้วย ๒ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ได้แก่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ มีแผนฯ ดำเนินการทั้งสิ้น ๑๑๗.๕๙ กิโลเมตร ซึ่งอยู่ระหว่างดำเนินการ ๒๕ กิโลเมตร และเสนองบประมาณผ่านกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมปี พ.ศ.๒๕๖๔ ระยะทาง ๙๒.๕๙ กิโลเมตร

๔. กลุ่มป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่ ประกอบด้วย ๒ อุทยานแห่งชาติ ๑ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ได้แก่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อุทยานแห่งชาติตาพระยา และ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่ มีแผนฯ ดำเนินการทั้งสิ้น ๑๘๐.๑๓ กิโลเมตร (ยังไม่มีการดำเนินการ)

๕. กลุ่มป่าภูเขียว - น้ำหนาว ประกอบด้วย ๓ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ได้แก่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูค้อ - ภูกระแต และ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา มีแผนฯ ดำเนินการทั้งสิ้น ๖๐ กิโลเมตร (ยังไม่มีการดำเนินการ)

นอกจากนี้ ได้มีการดำเนินการก่อสร้างคูกันช้างในกลุ่มป่าตะวันออกแล้วเสร็จ ระยะทาง ๕๔๒ กิโลเมตร กลุ่มป่าดงพญาเย็น – เขาใหญ่ อยู่ในระหว่างดำเนินการ ระยะทาง ๑๐๕ กิโลเมตร และได้ดำเนินการก่อสร้างรั้วไฟฟ้าแล้วเสร็จทั้งในกลุ่มป่าตะวันตก กลุ่มป่าแก่งกระจาน และกลุ่มป่าภูเขียว - น้ำหนาว รายละเอียดปรากฏตามตารางการจัดทำสิ่งกีดขวางป้องกันช้างป่า ดังนี้

ตารางที่ ๓๐ การจัดทำสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) ป้องกันช้างป่าที่ดำเนินการแล้ว และรอพิจารณาดำเนินการ

พื้นที่อนุรักษ์	รั้วกึ่งถาวร (กม.)				คูกันช้าง(กม.)		รั้วไฟฟ้า (กม.)
	ดำเนินการแล้ว (กม.)	อยู่ระหว่างดำเนินการ (กม.)	แผนดำเนินการที่เหลือ (กม.)	แผนดำเนินการทั้งหมด (กม.)	ดำเนินการแล้ว (กม.)	อยู่ระหว่างดำเนินการ (กม.)	ดำเนินการแล้ว (กม.)
กลุ่มป่าตะวันออก	๖๕	๕๓	๒๖๔	๓๘๒	๕๔๒		
ขสป.เขาอ่างฤาไน	๒๐ (อส)	๔๑ (อส)			มูลนิธิป่ารอยต่อฯ, งบจังหวัด, โรงไฟฟ้า		
ขสป.เขาอ่างฤาไน และ อช. เขาสิบห้าชั้น	๒๐ (ทต)						
ขสป.เขาอ่างฤาไน	๒๕ (ป่ารอยต่อฯ)						
พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ จ.สระแก้ว		๑๒ (ปม)					
กลุ่มป่าตะวันตก	-	๒๕	๙๒.๕๙	๑๑๗.๕๙			๕๒
ขสป. สลักพระ		๑๓ (อส)					๕๒ (อส)
ขสป.ห้วยขาแข้ง		๑๒ (อส)					
กลุ่มป่าแก่งกระจาน	๒๖	๔๓.๒๖	๔๒๗.๖	๔๙๖.๘๖			๘
อช.แก่งกระจาน	๒๕ (WCS)	๔๓.๒๖ (อส)					
อช.กุยบุรี	๑ (ทต)						๘ (อบจ)
กลุ่มป่าดงพญาเย็น – เขาใหญ่	-	-	๑๘๐.๑๓	๑๘๐.๑๓		๑๐๕	
ขสป. ดงใหญ่						๑๐๕ (อส)	
อช. เขาใหญ่							

พื้นที่อนุรักษ์	รั้วกึ่งถาวร (กม.)				คูกันช้าง(กม.)		รั้วไฟฟ้า (กม.)
	ดำเนินการแล้ว (กม.)	อยู่ระหว่างดำเนินการ (กม.)	แผนดำเนินการที่เหลือ (กม.)	แผนดำเนินการทั้งหมด (กม.)	ดำเนินการแล้ว (กม.)	อยู่ระหว่างดำเนินการ (กม.)	ดำเนินการแล้ว (กม.)
อช. ตาพระยา							
กลุ่มป่าภูเขียว – น้ำหนาว	-	-	๖๐	๖๐			๒๑
ขสป.ภูหลวง							๒๑ (อส)
ขสป. ภูค้อ - ภูกระแต							

หมายเหตุ อส = กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช / ปม = กรมป่าไม้ /ทต = เทศบาลตำบล /อบจ = องค์การบริหารส่วนจังหวัด/ WCS = สมาคมอนุรักษ์สัตว์ป่า ประเทศไทย/มูลนิธิป่ารอยต่อฯ = มูลนิธิป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด/ โรงไฟฟ้า = กองทุนพัฒนาพื้นที่โดยรอบ/ โรงไฟฟ้าบางประกง จ.ฉะเชิงเทรา/ อช. = อุทยานแห่งชาติ/ ขสป. = เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

๒) ดำเนินการจัดตั้งชุดเคลื่อนที่เร็วในการป้องกันและเฝ้าระวังช้างป่าทั้งหมด ๔๑ ชุด ใน ๔๑ พื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่ประสบปัญหาช้างป่า พร้อมทั้งสนับสนุนชุดอุปกรณ์ในภารกิจงานเฝ้าระวังและป้องกันช้างป่า ได้แก่ กล้องดักถ่ายอัตโนมัติ (NCAPS) และกล้องส่องกลางคืน (Night Vision) รวมไปถึงการจัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ผลักดันช้างป่า เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเฝ้าระวัง และป้องกันช้างป่า

(๒) การจัดการนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์

๑) ดำเนินการจัดตั้งศูนย์อำนวยการแก้ไขปัญหาช้างป่ารบกวนประชาชน ประจำกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และศูนย์อำนวยการแก้ไขปัญหาช้างป่ารบกวนประชาชน ประจำสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์และประจำสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์สาขา เพื่อให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ประสบเหตุเป็นไปอย่างทันเหตุการณ์ ถูกต้องตามหลักวิชาการ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่ องค์กรเอกชน และชุมชนในพื้นที่ เพื่อเป็นการจัดการอย่างมีส่วนร่วมและบูรณาการทุกภาคส่วนในการจัดการช้างป่าในพื้นที่ที่มีปัญหาช้างป่าออกนอกพื้นที่อนุรักษ์รบกวนประชาชน

๒) นำเทคโนโลยีมาใช้ในการแก้ไขปัญหาช้างป่า

๑. ดำเนินการเฝ้าระวังช้างป่าด้วยระบบเตือนภัยล่วงหน้า (Elephant Smart Early Warning) เพื่อรายงานความเคลื่อนไหวของช้างป่าที่ออกมาหากินในพื้นที่ชุมชน ดำเนินงานติดตั้งกล้องดักถ่ายภาพอัตโนมัติไปแล้ว จำนวน ๔๘ ตัว ครอบคลุมพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ประกอบด้วย ชลบุรี สระแก้ว ระยอง จันทบุรี และฉะเชิงเทรา ตามจุดที่พบช้างออกเป็นประจำ ปัจจุบัน

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ดำเนินการจัดซื้ออุปกรณ์กล้องดักถ่ายภาพอัตโนมัติเพิ่มเติมอีกเป็นจำนวนทั้งสิ้น ๓๐๐ ชุด เพื่อใช้เฝ้าระวังช้างป่าใน ๒๕ พื้นที่ป่าอนุรักษ์ ใน ๕ กลุ่มป่าเร่งด่วนที่มีปัญหาช้างป่า ได้แก่ กลุ่มป่าตะวันออก กลุ่มป่าตะวันตก กลุ่มป่าแก่งกระจาน กลุ่มป่าภูเขียว - น้ำหนาว และกลุ่มป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่

๒. ดำเนินการติดตามพฤติกรรมและการเคลื่อนที่ของช้างป่าด้วยการติดปลอกคอสัญญาณดาวเทียมให้กับช้างป่า ในพื้นที่ประสบปัญหา (เร่งด่วน) ๕ กลุ่มป่า รวมทั้งสิ้น ๒๐ ตัว ปัจจุบันมีการรับ - ส่งข้อมูลการเคลื่อนที่ของช้างป่าทุกชั่วโมงตลอด ๒๔ ชั่วโมงในแต่ละวัน และมีการส่งผ่านตำแหน่งของช้างป่าให้กับเจ้าหน้าที่ชุดป้องกันและเฝ้าระวังในทุกวัน เพื่อติดตามและป้องกันเหตุร้ายจากช้างป่าและอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับตัวช้าง

ข้อคิดเห็นของคณะกรรมาธิการวิสามัญ

คณะกรรมาธิการวิสามัญแสดงความคิดเห็นสนับสนุนต่อมาตรการและวิธีการป้องกันเฝ้าระวังและเตือนภัยช้างป่าของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และเห็นว่ารัฐบาลควรสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอตามที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ร้องขอในการจัดสร้างสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) ให้ครอบคลุมทุกกลุ่มป่าที่มีปัญหาช้างป่าบุกรุกที่ทำกินของราษฎร และคณะกรรมาธิการวิสามัญ มีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ควรนำรูปแบบคันกันช้างพร้อมถนนตรวจการณ์ รอบป่าอนุรักษ์ไปใช้ในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูงที่ช้างป่าจะบุกรุกออกนอกเขตป่าอนุรักษ์ เนื่องจากเป็นสิ่งกีดขวางที่มีความคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพมากกว่าสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) รูปแบบดั้งเดิมที่เคยมีการก่อสร้างมาก่อน

คณะกรรมาธิการวิสามัญแสดงความคิดเห็นต่อกรณีการดำเนินการจัดตั้งชุดเคลื่อนที่เร็วในการป้องกันและเฝ้าระวังช้างป่า รัฐบาลต้องสนับสนุนชุดอุปกรณ์ในภารกิจงานเฝ้าระวังและป้องกันช้างป่า ค่าตอบแทน ค่าป่วยการ และสวัสดิการอย่างเพียงพอ เพื่อประสิทธิภาพในการเฝ้าระวังและป้องกันช้างป่าในระยะเร่งด่วนนี้ให้กระทรวงมหาดไทย สั่งการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการฝึกอบรมหลักสูตรอาสาสมัครป้องกันฝ่ายพลเรือน (อปพร.) แก่อาสาสมัครเฝ้าระวังและผลักดันช้างป่า เพื่อให้สามารถเบิกจ่ายค่าตอบแทน ค่าป่วยการ ค่าวัสดุอุปกรณ์ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานแก่อาสาสมัครตามระเบียบของทางราชการได้

คณะกรรมาธิการวิสามัญแสดงความคิดเห็นต่อการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการแก้ปัญหาช้างป่า ขอให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ยึดถือว่า เป็นมาตรการเสริมในการแก้ปัญหาช้างป่าเท่านั้น จำเป็นต้องมีมาตรการหลัก เช่น การจัดสร้างสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) โดยรอบป่าอนุรักษ์ การจัดตั้งชุดเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครเฝ้าระวังและผลักดันช้างป่าที่เพียงพอ การจัดแบ่งพื้นที่หรือโซนนิ่ง (Zoning) ที่ชัดเจนไม่ทับซ้อนกัน และมาตรการเยียวยาที่เหมาะสมทันท่วงทีด้วยความเป็นธรรมตลอดจนแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่ประสบภัยช้างป่า

๔.๒ การพิจารณาศึกษาการป้องกันแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกที่ทำกินและเยียวยาผลกระทบจากภัยช้างป่าอย่างเป็นธรรม คณะกรรมาธิการวิสามัญได้พิจารณาศึกษาการป้องกันแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกที่ทำกินและเยียวยาผลกระทบจากภัยช้างป่าอย่างเป็นธรรม ดังนี้

๔.๒.๑ ประเด็นการเยียวยาผู้ประสบภัยจากช้างป่า

๔.๒.๑.๑ กรณีของกรมธรรม์ประกันภัยจากช้างป่า สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย นำเสนอข้อมูลต่อคณะกรรมาธิการวิสามัญ สามารถดำเนินการได้

ตามรูปแบบที่ได้ยกร่างไว้ ทั้งนี้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ดำเนินการเรื่องเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสัตว์ป่าอยู่แล้ว และการทำประกันภัยเป็นเรื่องของสัญญา จึงไม่จำเป็นต้องมีผู้รับผิดตามกฎหมาย โดยมีองค์ประกอบการทำสัญญาประกันภัยครบทั้ง ๓ ฝ่าย คือ ผู้รับประกันภัย ผู้เอาประกันภัย และผู้รับผลประโยชน์ ดังนั้นจึงมีความเห็นว่า กรมธรรม์ประกันภัยจากช้างป่าสามารถทำได้ เนื่องจากมีองค์ประกอบของการทำประกันภัยจากช้างป่าครบถ้วน นอกจากนี้คณะกรรมการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่ามีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ การพิจารณาให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการออกกฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการออกระเบียบการจ่ายเงินเบี้ยประกันภัยช้างป่า และออกระเบียบการจ่ายเงินมารองรับเพื่อเป็นหลักฐานในการทำกรมธรรม์ประกันภัย โดยเขียนเทียบเคียงกับร่างกรมธรรม์ประกันภัยจากช้างป่าให้ชัดเจน และนำระเบียบดังกล่าวมาโยงกับกรมธรรม์ประกันภัยเพื่อให้ทางบริษัทประกันภัยเป็นผู้จ่ายเงิน ทั้งนี้การศึกษาการเยียวยาและชดเชยความเสียหายที่เกิดจากภัยช้างป่าได้ครอบคลุมทั้งความเสียหายต่อพืชผลการเกษตร และพิการ ทุพพลภาพ เสียชีวิตของประชาชน ส่วนจะครอบคลุมเจ้าหน้าที่และบุคลากรของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช หรือไม่ อย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับการออกระเบียบการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากภัยช้างป่าของ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เท่านั้น ไม่ครอบคลุมถึงทรัพย์สินที่เกิดความเสียหายจากภัยช้างป่า ได้แก่ อาคารบ้านเรือน หรือทรัพย์สินอื่น ๆ ซึ่งในส่วนนี้ผู้ประสบภัยจะได้รับเงินช่วยเหลือตามหลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๖๓ ของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๔.๒.๑.๒ การจัดโซนนิ่ง (Zoning) แยกโซนอนุรักษ์ออกจากโซนที่ดินทำกิน

โดยการนำช้างป่าออกจากที่ชุมชนไปสถานที่กักกันช้างป่าชั่วคราว เพื่อให้คนปลอดภัย ช้างป่าปลอดภัย ควรจัดสร้างสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์ โดยได้ออกแบบไว้ในพื้นที่จัดทำสถานที่กักกันช้างป่าชั่วคราวเร่งด่วน เพื่อจะได้เป็นการทดสอบสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์ดังกล่าวว่ามีประสิทธิภาพเพียงใด มีข้อบกพร่องอย่างไร เพื่อการปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นด้วย ส่วนการดำเนินการก่อสร้างจะดำเนินการในรูปแบบเพนียดคอนกรีตผสมผสานกับสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศและรูปแบบการใช้งานที่ให้ประโยชน์สูงสุดแก่สัตว์ชนิดอื่น ๆ ด้วย และให้มีการดูแลช้างป่า การจัดทำศูนย์กักกันช้างป่าบริเวณหน่วยพิทักษ์ป่าชั่วคราวคลองร้อย ควรพัฒนาเป็นสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อให้ประชาชนมีรายได้จากการนำอาหารปลอดสารพิษของช้างป่ามาขายนักท่องเที่ยว และเห็นควรให้จังหวัดจันทบุรีรับผิดชอบดูแลช้างป่าอีกทางหนึ่ง

๔.๒.๑.๓ การศึกษาออกแบบสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์

กรมทางหลวง และกรมชลประทาน ได้ศึกษาออกแบบรูปแบบสิ่งกีดขวางที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันช้างป่าบุกรุกที่ทำกิน คือ **“สิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์”** สลับกับเพนียดกั้นช้างของกรมอุทยานฯ เพื่อให้สัตว์ขนาดเล็ก เข้าออกได้ ตามความเหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศของแต่ละพื้นที่ และการทำสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์ จะเป็นการแก้ปัญหาช้างป่า

อย่างถาวร มีข้อดี คือ ไม่ต้องสูญเสียชีวิตมนุษย์ และชีวิตช้างป่า พืชเกษตร ป้องกันคนบุกรุกป่า สามารถต่อยอดพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่มีคุณภาพเพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชน ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้เสริม

๔.๒.๒ การดำเนินการเยียวยาผลกระทบจากช้างป่าในปัจจุบัน

๔.๒.๒.๑ การเยียวยาผลกระทบจากช้างป่า ตามหลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติฉุกเฉิน ภาครัฐ กรณีเสียชีวิตรัฐจ่ายให้ ๒๙,๗๐๐ บาท หากเป็นหัวหน้าครอบครัวรัฐจะจ่ายเพิ่มเป็น สองเท่า คือ ๕๙,๔๐๐ บาท ส่วนกรณีบาดเจ็บจะมีค่าปลอบขวัญ ๒,๓๐๐ บาท เข้ารับการรักษาเป็นผู้ป่วยใน ๓ วันขึ้นไป ๔,๐๐๐ บาท กรณีพิการ ๑๓,๓๐๐ บาท สำหรับการชดเชยกรณีที่อยู่อาศัย ได้รับความเสียหาย ให้เป็นค่าซ่อมแซมบ้าน หลังละไม่เกิน ๔๙,๕๐๐ บาท สำหรับการชดเชยกรณีพืชจะต้องเสียหายโดยสิ้นเชิง ข้าวไร่ละ ๑,๑๑๓ บาท / พืชไร่ ไร่ละ ๑,๑๔๘ บาท / พืชสวน ไร่ละ ๑,๖๙๐ บาท จะเห็นว่าเงินชดเชยทำให้ผู้ประสบภัยรู้สึกว่าไม่ได้รับความเป็นธรรม ซึ่งสิ่งที่รัฐชดเชยให้ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงสำหรับหน่วยงานเอกชน มูลนิธิ กองทุน สมาคมต่างๆ ที่มีการให้ความช่วยประชาชน ได้ยกกรณีตัวอย่าง ซึ่งเป็นกรณีศึกษาจังหวัดจันทบุรี ดังนี้

หน่วยงานเอกชน มูลนิธิ กองทุน สมาคมต่างๆ ที่มีการให้ความช่วยเหลือประชาชน
กรณีศึกษาจังหวัดจันทบุรี

๑. กองทุนเงินช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย สำนักนายกรัฐมนตรี

- ค่าจัดการศพ ๕๐,๐๐๐ บาท ค่าเงินกองทุนเลี้ยงชีพ ๓๐,๐๐๐ บาท (หากมีบุตรอายุไม่เกิน ๒๕ ปี ให้เพิ่มอีก ๕๐,๐๐๐ บาท)

๒. มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ฯ (พม.จังหวัด) กรณีเสียชีวิต ๑๐,๐๐๐ บาท

๓. กองทุนผู้ประสบภัยจากช้างป่า (กองทุนที่ประชาชนบางท้องถิ่นร่วมกันจัดตั้ง และหารายได้) เสียชีวิตประมาณ ๕๐,๐๐๐ บาท/บาดเจ็บหรือพิการประมาณ ๓๐,๐๐๐ บาท/ บาดเจ็บไม่สาหัส ไม่เกินประมาณ ๕,๐๐๐ บาท

๔. สมาคมการค้าและการท่องเที่ยวชายแดนไทย – กัมพูชา จังหวัดจันทบุรี เสียชีวิต ๕๐,๐๐๐บาท/ บาดเจ็บ ตามสภาพความบาดเจ็บ

๕. มูลนิธิป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด เสียชีวิต ไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท / บาดเจ็บ ไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท

๖. การยางแห่งประเทศไทย เสียชีวิต ไม่เกิน ๕๓๓,๐๐๐ บาท สิ่งสำคัญจะต้องเป็นที่ดินที่มีเอกสารสิทธิ์เท่านั้น เสียชีวิต ๕๐๐,๐๐๐ บาท (จากบริษัทประกันภัย) ๓,๐๐๐ บาท (จากการยางแห่งประเทศไทย) สำหรับการยางแห่งประเทศได้มีการทำประกันภัยไว้กับบริษัทประกันภัย

๗. สมาคมกำนันผู้ใหญ่บ้านจังหวัดจันทบุรี ร่วมกับ องค์การบริหารส่วนจังหวัดจันทบุรี เสียชีวิต ๑๐๐,๐๐๐ บาท / บาดเจ็บ ๑๑,๐๐๐ บาท

๔.๒.๒.๒ การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากช้างป่าบุกรุกเข้าทำลายพื้นที่ทางการเกษตรของราษฎรเสียหาย นอกจากจะได้รับการช่วยเหลือจากภาครัฐ ตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๖๒ เช่น จังหวัดจันทบุรี ได้มีหนังสือขออนุมัติให้ความช่วยเหลือนอกเหนือหลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยกรณีฉุกเฉิน ของกระทรวงการคลัง เฉพาะกรณีภัยช้างป่า ด้านการเกษตร (ด้านพืช) โดยการให้ความช่วยเหลือ

ผู้ประสบภัยจากช้างป่าบุกรุกเข้าทำลายพื้นที่ทางการเกษตรของราษฎรเสียหาย จังหวัดได้ให้ความช่วยเหลือตามหลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงินทดรองราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินของกระทรวงการคลัง และหลักเกณฑ์ปลีกย่อยของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยให้ความช่วยเหลือเฉพาะในกรณีที่พืชตายโดยสิ้นเชิง เป็นข้าว ไร่ละ ๑,๑๑๓ บาท พืชไร่ ไร่ละ ๑,๑๔๘ บาท และพืชสวน ไร่ละ ๑,๖๙๐ บาท ซึ่งเกษตรกรที่ได้รับความเดือนร้อน ต่างมีความรู้สึกว่าการช่วยเหลือดังกล่าว ไม่เป็นธรรมและไม่สอดคล้องกับความเสียหายที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นความเสียหายที่ช้างได้เข้าทำลายต้นพืช หรือกินพืชผลของเกษตรกร เนื่องจากพืชผลที่เสียหายล้วนแต่เป็นพืชผลที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง เช่น ทุเรียน มังคุด เงาะ ลองกอง ลำไย กล้วย เป็นต้น ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างเกษตรกรกับช้างป่า และนำไปสู่การทำร้ายช้างให้ได้รับบาดเจ็บหรือล้มตาย เพื่อเป็นการลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่าในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี จังหวัดจันทบุรีจึงได้พิจารณาอัตราการช่วยเหลือที่เหมาะสม เพื่อเป็นการเยียวยาเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบโดยนำข้อมูลจากสำนักงานเกษตรจังหวัดจันทบุรี เกี่ยวกับต้นทุนการผลิตเฉลี่ยของพืชที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่า และสำนักงานโครงการชลประทานจังหวัดจันทบุรี เกี่ยวกับการชดเชยค่าทดแทนต้นไม้ในพื้นที่ที่ถูกเวนคืนในเขตชลประทาน มาพิจารณากำหนดอัตราการให้ความช่วยเหลือ เพื่อเสนอขออนุมัติปฏิบัตินอกเหนือหลักเกณฑ์ ดังนี้

ตารางที่ ๓๑ ต้นทุนการผลิตที่จำเป็นของไม้ผลแต่ละชนิด
ประกอบคำขออนุมัติกรมบัญชีกลาง ของจังหวัดจันทบุรี เพื่อจ่ายค่าทดแทน กรณีถูกช้างป่าทำลาย

ลำดับ	ชนิดพืช	อัตราค่าทดแทน		หมายเหตุ
		พืชที่ยังไม่ให้ผลผลิตบาท/ต้น	ต้นพืชที่ให้ผลผลิต (บาท/ต้น)	
๑	ทุเรียน	๒๖๕	๑,๕๐๐	๒๐ต้น/ไร่ ให้ผลอายุ ๕ ปี
๒	มังคุด	๑๒๒	๖๗๖	๒๐ต้น/ไร่ ให้ผลอายุ ๗ ปี
๓	เงาะ	๑๕๗	๘๐๐	๒๕ต้น/ไร่ ให้ผลอายุ ๔ ปี
๔	ลองกอง	๘๓	๔๐๗	๔๕ต้น/ไร่ ให้ผลอายุ ๗ ปี
๕	ลำไย	๑๘๗	๑,๑๖๕	๒๕ต้น/ไร่ ให้ผลอายุ ๔ ปี

หมายเหตุ : ไม่ได้รับการอนุมัติจากกรมบัญชีกลาง

อัตราการให้ความช่วยเหลือดังกล่าว คิดเฉพาะส่วนของต้นทุนการผลิตที่จำเป็นของพืชแต่ละชนิด ซึ่งเป็นอัตราที่เหมาะสมและเป็นไปตามหลักการเยียวยาให้ความช่วยเหลือ ตามข้อ ๑๖ ของระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๖๒

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การให้ความช่วยเหลือตามหลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินของกระทรวงการคลัง และหลักเกณฑ์ปลีกย่อยของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยให้ความช่วยเหลือเฉพาะในกรณีที่พืชตายโดยสิ้นเชิง เท่านั้นถึงจะได้รับการเยียวยา

และพื้นที่นั้นต้องถูกประกาศเป็นเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ผู้ประสบภัยจึงจะได้รับความช่วยเหลือจากเงินทดรองราชการ

๔.๒.๓ แนวทางให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน

๔.๒.๓.๑ การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ผู้ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินในระยะแรกจะใช้จ่ายจากเงินงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เมื่อไม่เพียงพอหรือเกินขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดจะใช้จ่ายจากเงินทดรองราชการตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อช่วยเหลือหรือสนับสนุนการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ซึ่งจังหวัดทุกจังหวัดจะมีวงเงินทดรองราชการ ๒ ประเภท คือ

(๑) ประเภทที่ ๑ วงเงินทดรองราชการในเชิงป้องกันหรือยับยั้งภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน จำนวน ๑๐ ล้านบาท วงเงินนี้สามารถใช้จ่ายได้เมื่อคาดหมายว่าจะเกิดภัยขึ้นในเวลาอันใกล้และต้องรีบดำเนินการโดยฉับพลัน โดยไม่ต้องประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือ มีไว้ใช้จ่ายเพื่อลดผลกระทบจากภัยพิบัติที่จะเกิดขึ้น การใช้จ่ายเงินเป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด โดยผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นผู้มีอำนาจอนุมัติจ่ายเงินต้องถือปฏิบัติตามประกาศกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการใช้จ่ายเงินทดรองราชการในเชิงป้องกันหรือยับยั้งภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ลงวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓

(๒) ประเภทที่ ๒ วงเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน จำนวน ๒๐ ล้านบาท วงเงินนี้จังหวัดสามารถใช้จ่ายได้เมื่อมีภัยพิบัติเกิดขึ้นและได้มีการประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินแล้ว สำหรับใช้จ่ายในการช่วยเหลือเยียวยาเบื้องต้น การจ่ายเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนด

๔.๒.๓.๒ ขั้นตอนการใช้จ่ายเงินทดรองราชการ

(๑) ขั้นตอนการใช้จ่ายเงินทดรองราชการเพื่อป้องกันหรือยับยั้งภัยพิบัติ วงเงิน ๑๐ ล้านบาท

๑) เป็นการใช้จ่ายเงินกรณีคาดหมายว่าจะเกิดภัยขึ้นในเวลาอันใกล้และจำเป็นต้องรีบป้องกันหรือยับยั้งโดยฉับพลัน ดำเนินการได้โดยไม่ต้องประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน

๒) คณะกรรมการจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการป้องกันหรือยับยั้งภัยพิบัติจะประเมินสถานการณ์ ระดับความรุนแรงของภัย วิเคราะห์สถานการณ์ความเป็นไปได้ พฤติการณ์/ปัจจัยบ่งชี้ต่างๆว่ามีความจำเป็นต้องป้องกันหรือยับยั้ง และเสนอมาตรการแนวทางในการป้องกันหรือยับยั้งภัยพิบัติดังกล่าว ต่อผู้ว่าราชการจังหวัด

๓) รายการค่าใช้จ่ายที่สามารถเบิกจ่ายได้ ได้แก่ ค่าแรงงาน ค่าจ้างเหมา ค่าวัสดุอุปกรณ์ ค่าซ่อมแซมเครื่องมือ เครื่องจักรกล ยานพาหนะ ค่าจัดหาพลังงานเชื้อเพลิงและหล่อลื่น ค่าจัดหาพลังงานไฟฟ้า เป็นต้น

(๒) ขั้นตอนการใช้จ่ายเงินทดรองราชการเพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติในขณะเกิดภัยและหลังเกิดภัย วงเงิน ๒๐ ล้านบาท

๑) เมื่อเกิดภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินขึ้นในพื้นที่ นายอำเภอท้องที่จะรายงานเป็นเหตุด่วนให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทราบ ซึ่งเป็นอำนาจของจังหวัด โดยผู้ว่าราชการร่วมกับคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติระดับจังหวัด (ก.ช.ภ.จ) พิจารณาประกาศให้พื้นที่ที่ประสบภัยพิบัตินั้นเป็นเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน

๒) เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้ประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินแล้ว อำเภอจะดำเนินการประชุมคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติระดับอำเภอ (ก.ช.ภ.อ) เพื่อพิจารณาช่วยเหลือผู้ประสบภัยตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

๓) หากอำเภอมีความจำเป็นต้องช่วยเหลือผู้ประสบภัยมากกว่าวงเงินที่ได้รับการจัดสรรจากผู้ว่าราชการจังหวัด ก็ขอรับการสนับสนุนโดยตรงต่อจังหวัด

๔) หากวงเงินทดรองราชการของจังหวัดมีไม่เพียงพอ จังหวัดสามารถขอขยายวงเงินทดรองราชการต่อกระทรวงการคลังได้ตามความจำเป็นเหมาะสม

๕) การจ่ายเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนด ซึ่งแบ่งการช่วยเหลือออกเป็นด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการดำรงชีพ ด้านสังเคราะห์ ด้านการแพทย์และการสาธารณสุข ด้านการเกษตร ด้านบรรเทาสาธารณภัย และด้านการปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย

ทั้งนี้ การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินตามระเบียบกระทรวงการคลังต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๓ เดือน นับแต่วันที่เกิดภัย หากมีความจำเป็นต้องดำเนินการเกินกว่า ๓ เดือน จังหวัดต้องขอขยายระยะเวลาการให้ความช่วยเหลือต่อกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งอธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีอำนาจอนุมัติให้ขยายเวลาได้ตามความจำเป็นเหมาะสม

๔.๒.๓.๓ หลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๖๓

(๑) ด้านการดำรงชีพ เช่น ค่าอาหารจัดเลี้ยง ค่าถุงยังชีพ ค่าวัสดุซ่อมแซมที่อยู่อาศัยประจำ ค่าเครื่องนุ่งห่ม ค่าเครื่องครัวและอุปกรณ์ในการประกอบอาหาร ค่าเครื่องนอน ค่าช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ ค่าจัดการศพ ค่าเครื่องกันหนาว เป็นต้น

(๒) ด้านสังคมสงเคราะห์ เช่น การฝึกอบรมส่งเสริมอาชีพระยะสั้น เป็นต้น

(๓) ด้านการแพทย์และการสาธารณสุข เช่น ค่าวัสดุ เคมีภัณฑ์ อาหารและเวชภัณฑ์สำหรับแจกจ่ายประชาชน และจัดหาเคมีภัณฑ์ วัสดุวิทยาศาสตร์การแพทย์ สำหรับไปปฏิบัติงานช่วยเหลือประชาชน และค่ายาชุดประสบภัย ๘ รายการ เป็นต้น

(๔) ด้านการเกษตร ประกอบด้วย ด้านพืช เช่น ค่าพันธุ์ ค่าปุ๋ย ค่าจ้างเหมาขุดลอก ขนย้ายเศษซากวัสดุที่ทับถมพื้นที่แปลงเกษตรกรรม การจัดหาสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชทุกชนิด รวมทั้งอินทรียวัตถุ วัสดุอุปกรณ์ในการกำจัดศัตรูพืช ด้านประมง เช่น ค่าพันธุ์สัตว์น้ำ อาหารสัตว์น้ำ วัสดุ

ทางการประมง สารเคมี และยารักษาโรคที่จำเป็น ด้านปศุสัตว์ เช่น ค่าพันธุ์พืชอาหารสัตว์ ยา และเวชภัณฑ์รักษาสัตว์ เป็นต้น ด้านการเกษตรอื่น เช่น ค่าใช้จ่ายในการปรับเกลี่ยพื้นที่ ค่าซ่อมแซมอาคารชลประทานและระบบชลประทาน ค่าจ้างเหมายานพาหนะขนย้ายสัตว์เลี้ยง หรือขนส่งพืชหญ้าอาหารสัตว์ เป็นต้น

(๕) ด้านบรรเทาสาธารณภัย เช่น ซ่อมแซมสิ่งสาธารณประโยชน์ที่เสียหาย ค่าจ้างเหมากำจัดสิ่งกีดขวางทางน้ำ ค่าจัดหาวัสดุ ได้แก่ กระสอบทราย ดิน ลูกรัง เป็นต้น เพื่อนำไปแก้ไขเหตุการณ์เร่งด่วนฉุกเฉิน

(๖) ด้านการปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย เช่น ค่าซ่อมแซมครุภัณฑ์ ยานพาหนะ เครื่องจักรกล เครื่องสูบน้ำหรือผลักดันน้ำ เครื่องปั่นไฟ ตลอดจนเครื่องมืออุปกรณ์ด้านการกู้ชีพกู้ภัย ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น รวมทั้งค่ากระแสไฟฟ้าสำหรับยานพาหนะ เครื่องจักรกล เครื่องสูบน้ำ ค่าเช่าหรือจ้างเหมาเครื่องสูบน้ำหรือยานพาหนะค่าจ้างเหมาหรือจ้างแรงงาน ค่าอาหารจัดเลี้ยงเจ้าหน้าที่ของทางราชการและผู้มาให้ความช่วยเหลือต้องไม่ได้รับเงินอื่นจากทางราชการอีก เป็นต้น

ทั้งนี้ ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการ พ.ศ. ๒๕๖๒ คือเงินช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินเร่งด่วน เฉพาะหน้าก่อนที่ได้รับการชดเชยหรือบรรเทาความเดือนร้อนจากภาครัฐ และหากหมดความจำเป็นต้องใช้เงินทดรองราชการ ส่วนราชการเจ้าของงบประมาณต้องนำเงินทดรองราชการส่งคืนคลังภายใน ๑๕ วันทำการ นับแต่วันที่หมดความจำเป็นต้องใช้เงินทดรองราชการ

๔.๒.๓.๔ แนวทางในการจ่ายเงินทดแทนทรัพย์สินชดเชยค่าต้นไม้หรือพืชผลจากภัยช้างป่า

(๑) การเยียวยาการจ่ายเงินทดแทนทรัพย์สินชดเชยค่าต้นไม้หรือพืชผลตามหลักเกณฑ์วิธีปฏิบัติปลีกย่อยเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือด้านการเกษตรผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๖ ด้านพืช ให้ดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบพิบัติเป็นเงินในลำดับแรก หรือปัจจัยการผลิตดังนี้

กรณีพื้นที่ทำการเพาะปลูกมีพืชตายหรือเสียหายโดยสิ้นเชิง ให้ช่วยเหลือตามจำนวนพื้นที่เพาะปลูกที่เสียหายจริง ไม่เกินรายละ ๓๐ ไร่ กรณีพื้นที่ทำการเพาะปลูกได้ถูกหิน ดิน ทราย ไม้ โคลน รวมทั้งซากวัสดุทุกชนิดทับถมจนไม่สามารถใช้เพาะปลูกได้ และหน่วยงานของรัฐไม่สามารถเข้าไปช่วยเหลือได้ ให้ช่วยเหลือค่าใช้จ่ายเป็นค่าจ้างเหมาในการขุดลอก ขนย้ายหิน ดิน ทราย ไม้ โคลน รวมทั้งซากวัสดุที่ทับถมพื้นที่แปลงเกษตรกรรม เพื่อให้สามารถใช้พื้นที่ทำการเพาะปลูกพืชอายุสั้นได้ โดยมีขนาดพื้นที่ไม่เกิน ๕ ไร่ ราคาไม่เกินไร่ละ ๗,๐๐๐ บาท กรณีการให้ความช่วยเหลือเป็นปัจจัยการผลิต ให้ดำเนินการจัดหาปัจจัยการผลิตตามอัตราที่กำหนดในบัญชีราคากลางและอัตราการใช้ปัจจัยการผลิตทางการเกษตรตามประกาศที่กรมส่งเสริมการเกษตรกำหนด โดยความเห็นชอบของปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และให้ถือว่าประกาศดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของหลักเกณฑ์นี้ ในการเยียวยาการจ่ายเงินทดแทนทรัพย์สินชดเชยค่าต้นไม้หรือพืชผลจะต้องมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ขออนุมัติให้การช่วยเหลือต่อไป

ทั้งนี้เหตุผลที่ไม่ได้ตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อใช้จ่ายในการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาช้างป่า ซึ่งภัยช้างป่าไม่ได้เกิดขึ้นเป็นประจำ จึงไม่ได้มีการจัดสรรงบประมาณหรือตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน แต่มีการช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อน โดยจ่ายเงินจากเงินทดรองราชการตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าเงินทดรองราชการ

เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๖๒ เหมาะสมกว่าการตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปี ซึ่งการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน จะมีวงเงินทดรองราชการให้ผู้ว่าราชการจังหวัด มีอำนาจอนุมัติ วงเงิน ๒๐ ล้าน และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จะมีวงเงินทดรองราชการให้ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีอำนาจอนุมัติ ๕๐ ล้าน ในการช่วยเหลือประชาชน โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จะมีการขึ้นทะเบียนเกษตรกรเพื่อขอรับการช่วยเหลือเป็นกรณีไป

(๒) แนวทางในการดำเนินการที่ได้รับเงินเยียวยาสูงกว่าเดิม

๑) การที่จะได้รับเงินเยียวยาจากภัยช้างป่าต้องมีกฎหมายรองรับ ในการเพิ่มอัตราหรือบัญชีชดเชยจากภัยช้างป่า ซึ่งกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จะต้องเป็นหน่วยงานหลักในการเสนอแก้ไขหรือปรับปรุงกฎหมาย เพื่อช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนให้ประชาชน

๒) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีหนังสือเสนอกรมบัญชีกลาง ขอปรับปรุงหลักเกณฑ์วิธีปฏิบัติปลีกย่อยเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือด้านเกษตรผู้ประสบภัยพิบัติ กรณีฉุกเฉินตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๖๒ ตามหนังสือกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ด่วนที่สุด ที่ กษ ๐๒๑๒/๕๕๒๖ ลงวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๒ ด่วนที่สุด ที่ กษ ๐๒๑๒/๓๒๐๘ ลงวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ ด่วนที่สุด ที่ กษ ๐๒๑๒/๖๗๒๗ ลงวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ และด่วนที่สุด ที่ กษ ๐๒๑๒/๑๖๗๙ ลงวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๔ โดยด้านพืช ขอปรับปรุงอัตราการช่วยเหลือเป็น ข้าวไร่ละ ๑,๓๔๐ บาท พืชไร่และพืชผัก ไร่ละ ๑,๙๘๐ บาท ไม้ผล ไม้ยืนต้นและอื่น ๆ ไร่ละ ๔,๐๔๘ บาท ซึ่งอัตราการช่วยเหลือดังกล่าวมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ดังนั้น เมื่อกรมบัญชีกลางให้ความเห็นชอบร่างหลักเกณฑ์วิธีปฏิบัติปลีกย่อยฯ แล้ว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จะได้มีประกาศบังคับใช้ต่อไป

๓) การจ่ายเงินชดเชยทรัพย์สิน ต้นไม้ กรมชลประทานได้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ ส่วนการเยียวยาหรือจ่ายเงินชดเชยความเสียหายจะมีคณะกรรมการกำหนดราคาค่าทดแทนทรัพย์สินเพื่อการชลประทาน ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๓๒ เป็นผู้พิจารณาให้ความช่วยเหลือ และเยียวยาตามหลักเกณฑ์ของกรมชลประทาน

๔.๒.๔ การช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากช้างป่า ด้านความเสียหายต่อพืช

๔.๒.๔.๑ กรณีภัยจากช้างป่าเป็นภัยพิบัติ กรณีฉุกเฉิน สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ดำเนินการ ดังนี้

(๑) การช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๖๒ หลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๖๓ และหลักเกณฑ์วิธีปฏิบัติปลีกย่อยกับการให้ความช่วยเหลือด้านการเกษตรผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๖ มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือโดยเร่งด่วนตามความจำเป็นและเหมาะสม เมื่อเกิดภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินในท้องที่ใดท้องที่หนึ่ง โดยมุ่งหมายที่จะบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้าแก่ผู้ประสบภัยพิบัติ แต่มิได้มุ่งหมาย

ที่จะชดใช้ให้แก่ผู้ใด โดยการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการให้ความช่วยเหลือที่กระทรวงการคลังกำหนด ดังนั้น การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติจึงต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงการคลัง

(๒) การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากช้างป่า กรณีช้างป่าได้บุกรุกเข้าทำลายพื้นที่ทางการเกษตรของชาวบ้านเสียหาย และจังหวัดได้ให้ความช่วยเหลือตามหลักเกณฑ์ปลีกย่อยของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยให้ความช่วยเหลือเฉพาะในกรณีที่พืชตายโดยสิ้นเชิง เป็นข้าว ไร่ละ ๑,๑๑๓ บาท พืชไร่ ไร่ละ ๑,๑๔๘ บาท และพืชสวนและอื่น ๆ ไร่ละ ๑,๖๙๐ บาท รวมถึงไม้ผลทุกชนิดที่ทำการเกษตรจ่ายในอัตราเดียวกันเพื่อความเป็นธรรม เพราะว่าอัตราที่คิดจากพืชเศรษฐกิจเฉลี่ยทั้งหมดของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๖

(๓) การเยียวยาตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๖๒ ความเสียหายที่ได้รับผลกระทบจะต้องเกิดความเสียหายโดยสิ้นเชิง ก็จะได้รับการเยียวยาตามระเบียบ หากมีความเสียหายบางส่วนก็จะได้รับการเยียวยา โดยมีการเฉลี่ยความเสียหายที่เกิดขึ้น เพื่อได้รับเงินเยียวยา ซึ่งก็จะไม่ได้เต็มจำนวนเหมือนการเกิดความเสียหายโดยสิ้นเชิง สำหรับการใช้เงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๖๒ จะเป็นการบรรเทาหรือแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าอย่างเร่งด่วน เพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับผลกระทบ

(๔) หลักเกณฑ์ในการชดเชยตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๖๒ หากมีการปรับเปลี่ยนอัตราการชดเชยเป็นอำนาจหน้าที่ของกรมบัญชีกลางในการดำเนินการ ซึ่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ก็ได้ดำเนินการไปแล้วในอัตราการชดเชยใหม่ หากกรมบัญชีกลางอนุมัติปรับเปลี่ยนอัตราการชดเชยใหม่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จะได้ประกาศบังคับใช้ต่อไป

๔.๒.๔.๒ การชดเชยความเสียหายจากภัยช้างป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ดำเนินการชดเชยความเสียหายจากภัยช้างป่าตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๗๐ ในกรณีมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อประโยชน์ในการจัดการกับสัตว์ป่าที่อยู่นอกเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่าที่ก่อให้เกิดผลกระทบหรือสร้างความเดือดร้อนต่อประชาชน หรือเพื่อการอนุรักษ์สัตว์ป่าชนิดที่ใกล้สูญพันธุ์ หรือมีความสำคัญต่อระบบนิเวศเป็นอย่างยิ่ง ให้อธิบดีมีอำนาจกำหนดให้บริเวณดังกล่าวเป็นพื้นที่ควบคุมเพื่อการจัดการสัตว์ป่าชนิดหรือประเภทนั้นได้ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาและมีแผนที่แสดงแนวเขตแนบท้ายประกาศด้วย

(๑) ประกาศกำหนดพื้นที่ควบคุมเพื่อการจัดการสัตว์ป่าตามวรรคหนึ่ง ให้กำหนดระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดให้ชัดเจน โดยต้องไม่เกินสองปี และในกรณีมีความจำเป็น อธิบดีอาจประกาศขยายระยะเวลาการกำหนดพื้นที่ควบคุมเพื่อการจัดการสัตว์ป่าได้คราวละไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวัน โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาในพื้นที่ควบคุมเพื่อการจัดการสัตว์ป่า ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปดูแลรักษาพื้นที่ และกำหนดมาตรการควบคุมหรือออกคำสั่งห้ามกระทำกิจกรรมใด ๆ

(๒) ในพื้นที่ควบคุมเพื่อการจัดการสัตว์ป่านั้นได้ตามความจำเป็นและเหมาะสม และหากพื้นที่ดังกล่าวมีผู้มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองอยู่โดยชอบด้วยกฎหมาย ให้อธิบดี

ดำเนินการให้มีการจ่ายค่าเสียหายหรือค่าชดเชยแก่ผู้นั้นด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการจ่ายค่าเสียหายหรือค่าชดเชยตามวรรคสาม ให้เป็นไป ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ ทั้งนี้ การชดเชยความเสียหาย จะต้องเป็นไปตามเงื่อนไข ตามมาตรา ๗๐ คือจะต้องมีกรรมสิทธิ์และครอบครองตามกฎหมาย ซึ่งปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ เรื่องการแก้ไขปัญหาการอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ และคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ ๖๖/ ๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๗

๔.๒.๔.๓ การจ่ายเงินชดเชยความเสียหายตามบัญชีราคากลางต้นไม้และพืชผล

สำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน ได้นำงบประมาณของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ เช่น งบประมาณของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค งบประมาณของหน่วยงานด้านพลังงาน เป็นต้น มาเป็นงบประมาณในการชดเชยความเสียหายของต้นไม้และพืชผล ดำเนินการจ่ายเงินชดเชยความเสียหายตามประกาศสำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน เรื่อง บัญชีราคากลางต้นไม้และพืชผล พ.ศ. ๒๕๖๔ ส่วนกรมชลประทาน การจ่ายเงินชดเชยความเสียหายตามบัญชีราคากลางต้นไม้และพืชผล ได้นำเงินจากงบประมาณของกรมชลประทานมาจ่ายค่าชดเชย และถ้าเป็นกรณีพิเศษก็จะใช้งบประมาณกลาง เสนอต่อนายกรัฐมนตรีเพื่ออนุมัติต่อไป

๔.๒.๕ การช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากช้างป่า ด้านความเสียหายต่อชีวิต และร่างกายของราษฎร

เนื่องจากช้างป่า มีลักษณะเป็นสัตว์ป่า เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ จึงไม่สามารถระบุได้ว่าใครเป็นเจ้าของช้างป่าและต้องรับผิดตามกฎหมายในลักษณะละเมิดต่อผู้ประสบภัยได้ ดังความในพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๔ ให้ความหมายว่า “สัตว์ป่า” หมายความว่า สัตว์ทุกชนิดซึ่งโดยทั่วไปย่อมเกิดและดำรงชีวิตอยู่ในธรรมชาติอย่างเป็นอิสระ ซึ่งกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช เป็นเพียงผู้ดูแลและบังคับใช้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ เท่านั้น

การทำประกันภัยส่วนบุคคลนั้น สามารถทำเป็นกรมธรรม์แบบอุบัติเหตุได้ ความคุ้มครองประกันภัย ตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. ๒๕๓๕ (แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๕๑) กรณีเกิดอุบัติเหตุเสียชีวิต บริษัทจะชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ๕๐๐,๐๐๐ บาทต่อคน สำหรับการทำกรมธรรม์ประกันภัยกลุ่มนั้น จะมีหน่วยงานการยางแห่งประเทศไทย ที่เคยทำประกันภัยแบบกลุ่ม ซึ่งจะต้องมีการขึ้นทะเบียนเกษตรกร และการทำประกันจะเป็นการประกันพืชผลที่เสียหายจากภัยต่างๆ ทั้งนี้ การทำประกันภัยช้างป่า จะต้องมีข้อมูลที่ชัดเจน เช่น จำนวนช้างป่า จำนวนประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่า จำนวนความเสียที่คิดเป็นมูลค่าทรัพย์ เป็นต้น ส่วนอาสาสมัครผลักดันช้างป่า การทำประกันจะเป็นรูปแบบเฉพาะ เพื่อผู้เอาประกันมีความเสี่ยงในการปฏิบัติหน้าที่

๔.๒.๕.๑ การประกันภัยจากช้างป่า และการประกันภัยผู้ที่ถูกช้างป่าทำร้าย

(๑) สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) แสดงความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวว่า หากปรับจากประกันภัยให้กับคน เป็นการประกันภัยจากช้างป่าและผู้ที่ถูกช้างทำร้ายได้รับค่าสินไหมทดแทน จากบริษัทประกันหรือไม่ อย่างไรนั้น ได้หารือกับสมาคมประกันวินาศภัยไทยเกี่ยวกับความคุ้มครองกรณีที่ช้างป่าทำความเสียหายให้กับประชาชน ซึ่งเกิดความเสียหายต่อชีวิตและร่างกายนั้น ในส่วนของสมาคมประกันวินาศภัยไทยได้ขอข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ประกอบการคำนวณ

เบี้ยประกันภัย ซึ่งจำเป็นต้องมีข้อมูลสถิติของความเสียหายที่เกิดขึ้นจากช้างป่า ขอบเขตความคุ้มครอง จังหวัดอะไรบ้าง จำนวนของช้างป่าพื้นที่ของจังหวัดนั้น และจำนวนครั้งที่เกิดเหตุการณ์ขึ้นมีประชาชนเสียชีวิต ทุพลภาพ จำนวนเท่าไร บาดเจ็บเท่าไร จำนวนเงินที่เคยชดเชย ซึ่งกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ส่งข้อมูลย้อนหลัง ๕ ปี จำนวนประชากรช้างป่า สถิติผู้ประสบภัยจากช้างป่า การบาดเจ็บ ทุพพลภาพ และเสียชีวิต สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย จะดำเนินการออกแบบกรมธรรม์ประกันภัยจากช้างป่าให้มีความสมบูรณ์ มีบริษัทรับประกันภัย เป็นคู่สัญญาในการทำสัญญาประกันภัยช้างป่า

(๒) ผู้รับผิดตามกฎหมายในกรมธรรม์ประกันภัยช้างป่า ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้ “สัตว์ป่า” หมายความว่า สัตว์ทุกชนิดซึ่งโดยทั่วไปย่อมเกิดและดำรงชีวิตอยู่ในธรรมชาติอย่างเป็นอิสระ และให้หมายความรวมถึงไข่และตัวอ่อนของสัตว์เหล่านั้นด้วย แต่ไม่หมายความรวมถึงสัตว์พาหนะตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะ สัตว์ซึ่งได้รับการยอมรับในทางวิชาการว่าสายพันธุ์นั้นเป็นสัตว์บ้านไม่ใช่สัตว์ป่า และสัตว์ที่ได้มาจากการสืบพันธุ์ของสัตว์ดังกล่าว

จากข้อความดังกล่าว สรุปได้ว่า สัตว์ป่า หมายความถึงสัตว์ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและไม่มีผู้ใดเป็นเจ้าของ ดังนั้น กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีหน้าที่เพียงแต่เป็นผู้ดูแลและบังคับใช้ตามพระราชบัญญัตินี้ และถ้าประสงค์จะให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นเจ้าของช้างป่าต้องแก้ไขพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ กรณีที่สัตว์ที่มีคนเลี้ยงไปสร้างความเสียหาย หรือสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น เจ้าของ หรือผู้เลี้ยงเป็นผู้รับผิดชอบ แต่ถ้าเป็นสัตว์ที่ไม่มีคนเลี้ยงไปสร้างความเสียหาย หรือความเดือดร้อนให้กับผู้อื่นจะไม่มีผู้รับผิดชอบ แต่จะมีกฎหมายอีกฉบับหนึ่ง ซึ่งคุ้มครองสัตว์ชนิดนั้น เช่น พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรม และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๗ จึงมีความเห็นว่า ควรพิจารณาถึงปัญหาของช้างป่าเป็นสาธารณภัย กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้เสนอต่อกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ว่า ภัยจากช้างป่าเป็นสาธารณภัย เพราะฉะนั้น หลักเกณฑ์เยียวยาได้ใช้หลักเกณฑ์เดียวกับกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และเรื่องของจำนวนความเสียหายเห็นควรให้ปรับในเรื่องของการจ่ายเงินเยียวยาผู้เสียหาย

ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ ในหมวด ๒ มาตรา ๖๐ (๘) เงินตามมาตรา ๕๙ ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช นำไปใช้จ่ายเพื่อกิจการการช่วยเหลือเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสัตว์ป่า การใช้จ่ายเงินตามมาตรานี้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

จากพระราชบัญญัติดังกล่าว ในมาตรา ๖๐ (๘) ระบุไว้ว่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช นำไปใช้จ่ายเพื่อกิจการการช่วยเหลือเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสัตว์ป่า และในส่วนของกฎหมายลำดับรอง กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กำลังดำเนินการ ดังนั้น มาตราดังกล่าวเป็นการเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสัตว์ป่า มิใช่เป็นการชดเชยผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสัตว์ป่า และหลักเกณฑ์ในการเยียวยาที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ดำเนินการให้สอดคล้องมาจากกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

(๓) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช แสดงความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวว่า มีแนวทางในการใช้ช่องทางของอาสาสมัครจากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ซึ่งมีอาสาสมัครหลายกลุ่ม เช่น อาสาสมัครพิทักษ์กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช อาสาสมัครป้องกันไฟป่า และอาสาสมัครต่าง ๆ โดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้รวมอาสาสมัครทุกกลุ่มมาเป็นอาสาสมัครกลุ่มเดียว และมีอีกช่องทางหนึ่ง คือ มูลนิธิผู้พิทักษ์ป่า และรักษาสิ่งแวดล้อม เป็นมูลนิธิที่บริจาคการชดเชยเยียวยา ช่วยเหลือผู้ที่มาร่วมงานกับกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ดังนั้น กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ผลักดันเพื่อทำให้เกิดเครือข่ายต่าง ๆ ได้แก่ เครือข่ายราษฎรเฝ้าระวังช้างป่าเพื่อใช้ช่องทางนี้ในการเยียวยาราษฎรส่วนหนึ่งในกรณีบาดเจ็บ เสียชีวิตหรือมาช่วยงานที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้มีกองทุนในการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ แต่ถ้าพิจารณาจากเรื่องการชดเชยเยียวยาอัตราการชดเชยค่อนข้างสูง ทางกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ไม่สามารถดำเนินการรับภาระเป็นผู้รับผิดเป็นเจ้าของช้างป่าได้ตามพระราชบัญญัติดังกล่าว

(๔) อัยการพิเศษ ศาลสูง ๓ แสดงความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวว่า เรื่องของละเมิด กล่าวคือ กรณีของสัตว์ทำความเสียหายไม่ว่าชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินก็ดี กรณีนี้จำเป็นต้องหาเจ้าของเพื่อรับผิด เช่น ช้างป่าไปทำละเมิดจึงต้องหาเจ้าของเพื่อรับผิด แต่เรื่องของนิติกรรม กล่าวคือ การทำประกันภัยเป็นเรื่องของสัญญาจึงไม่จำเป็นต้องมีเจ้าของหรือไม่ และขั้นตอนของการทำประกันภัยมี ๓ ฝ่าย คือ ผู้รับประกันภัย ผู้เอาประกันภัย และผู้รับประโยชน์ ดังนั้น จึงมีคำถามว่าเมื่อเป็นนิติกรรมจะทำในลักษณะไหน จำเป็นหรือไม่ ที่ต้องมีเจ้าของเข้ามาในการเป็นเงื่อนไขว่าทำนิติกรรมได้

(๕) กลุ่มวางแผนและพัฒนากฎหมายด้านพฤติกรรมทางการตลาดสายกฎหมายและคดีแสดงความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวว่า สัญญาประกันภัยมีคู่สัญญา ได้แก่ ผู้เอาประกันภัย และผู้รับประกันภัย ซึ่งอาจจะมีการกำหนดให้ประโยชน์กับบุคคลภายนอกก็ได้ เช่น ผู้รับประโยชน์ในลักษณะเป็นสัญญาเพื่อประโยชน์กับบุคคลภายนอก ผู้ประกันภัยอาจเป็นผู้ที่มีการเสี่ยงภัย แต่คนที่ชำระเบี้ยอาจเป็นบุคคลอื่นก็ได้ที่มาชำระเบี้ยประกันภัยในนามของผู้ประกันภัย ในกรณีนี้เทียบเคียงกับกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ในกรณีของประกันภัยความรับผิดต้องพิจารณาความรับผิดของผู้เอาประกันภัยเป็นเงื่อนไขบังคับก่อน ทางกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ไม่ใช่เป็นผู้ที่มีความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากช้างป่า อาจจะดำเนินการในลักษณะเป็นกรมธรรม์ประกันภัยยอมรับผิดค่อนข้างยาก ถ้ากรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีการกำหนดค่าชดเชยให้บุคคลภายนอกว่า ถ้ามีความเสียหายจากช้างป่าเกิดขึ้นกับบุคคลภายนอก กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จะไปชดเชยค่าเสียหายเหล่านี้ ดังนั้น อาจนำจุดดังกล่าวมาเขียนผูกโยงกับกรมธรรม์ประกันภัยก็ได้

กรณีของกรมธรรม์ความรับผิดจะต้องมีการเริ่มต้นด้วยความรับผิดผู้เอาประกันภัยเป็นความสำคัญก่อน กรมธรรม์ประกันภัย คือ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และโดยหลักของสัตว์ป่าไม่มีใครเป็นเจ้าของที่ชัดเจน ฉะนั้น ถ้าผูกความรับผิดทางกฎหมาย บริษัทอาจจะโต้แย้งว่ากรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ไม่ใช่เจ้าของสัตว์ป่า แต่หากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีการกำหนดการจ่ายค่าชดเชยให้กับบุคคลภายนอกที่ได้รับความเดือดร้อนจากช้างป่า

จึงมีความเห็นว่าควรนำจุดเกี่ยวโยงกับกรมธรรม์ประกันภัยจากช้างป่าได้ โดยให้เขียนเกี่ยวโยงกันว่า เพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามประกาศการจ่ายค่าชดเชยดังกล่าว กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จะจ่ายค่าเบี้ยประกันภัยให้กับบริษัทเพื่อตอบแทนในการให้ความคุ้มครองการชดเชยในส่วนนั้นแทน

การออกแบบการประกันภัยช้างป่า สามารถสรุปอัตราเบี้ยประกันภัย และความคุ้มครอง ดังนี้

ตารางที่ ๓๒ อัตราเบี้ยประกันภัย แบ่งตามจำนวนเงินเอาประกัน

จำนวนเงินเอาประกันภัย กรณีเสียชีวิต (บาทต่อคน)	วงเงินคุ้มครองสูงสุดตลอดระยะเวลาเอาประกันภัย (บาท)	เบี้ยประกันภัย (บาทต่อปี)
๕๐๐,๐๐๐	๒๕,๐๐๐,๐๐๐	๑๖,๕๘๓,๔๔๙

ความคุ้มครองสามารถสรุปได้ดังนี้

- ๑๐๐ % ของจำนวนเงินเอาประกันภัย คุ้มครองสำหรับการเสียชีวิต
- ๑๐๐ % ของจำนวนเงินเอาประกันภัยคุ้มครองสำหรับการตกเป็นบุคคลทุพพลภาพถาวรสิ้นเชิง และการทุพพลภาพถาวรสิ้นเชิงนั้นได้เป็นไปติดต่อกันไม่น้อยกว่า ๑๒ เดือน นับแต่วันที่เกิดอุบัติเหตุ หรือมีข้อบ่งชี้ทางการแพทย์ชัดเจนว่าบุคคลภายนอกตกเป็นบุคคลทุพพลภาพถาวรสิ้นเชิง
- ๑๐๐ % ของจำนวนเงินเอาประกันภัย คุ้มครองสำหรับมือสองข้างตั้งแต่ข้อมือ หรือเท้าสองข้างตั้งแต่ข้อเท้า หรือสายตาสองข้าง
- ๑๐๐ % ของจำนวนเงินเอาประกันภัย คุ้มครองสำหรับมือหนึ่งข้างตั้งแต่ข้อมือ และเท้าหนึ่งข้างตั้งแต่ข้อเท้า
- ๑๐๐ % ของจำนวนเงินเอาประกันภัย คุ้มครองสำหรับมือหนึ่งข้างตั้งแต่ข้อมือ และสายตาหนึ่งข้าง
- ๑๐๐ % ของจำนวนเงินเอาประกันภัย คุ้มครองสำหรับเท้า หนึ่งข้างตั้งแต่ข้อเท้า และสายตาหนึ่งข้าง
- ๖๐ % ของจำนวนเงินเอาประกันภัย คุ้มครองสำหรับมือหนึ่งข้างตั้งแต่ข้อมือ
- ๖๐ % ของจำนวนเงินเอาประกันภัย คุ้มครองสำหรับเท้าหนึ่งข้างตั้งแต่ข้อเท้า
- ๖๐ % ของจำนวนเงินเอาประกันภัย คุ้มครองสำหรับสายตาหนึ่งข้าง

๔.๒.๖ การแก้ปัญหาอุปสรรคการจัดโซนนิ่ง (Zoning) แยกโซนอนุรักษ์ออกจากโซนที่ดินทำกิน

สถานการณ์ช้างป่าออกมาทำลายพืชผลทางการเกษตรและทำร้ายเกษตรกรที่ออกมาประกอบอาชีพบาดเจ็บและเสียชีวิตอย่างต่อเนื่อง สร้างความเดือดร้อนแก่ประชาชนเป็นอย่างมาก หากไม่รีบดำเนินการแก้ไขปัญหาช้างป่าออกมาหากินนอกเขตป่าอนุรักษ์ อาจจะเกิดความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่ารุนแรงมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยจากช้างป่า สามารถดำรงชีพได้ตามปกติ มีความปลอดภัยจากช้างป่า ลดความสูญเสียและชีวิตของคนและช้างป่า จึงมีความจำเป็นต้องดำเนินการจัดโซนนิ่ง (Zoning) แยกโซนอนุรักษ์ออกจากโซนที่ดินทำกิน โดยการจัดพื้นที่ให้ช้างอยู่ชั่วคราวในเขตป่าอนุรักษ์ และผลักดันช้างป่าออกจากชุมชน กลับสู่ป่าอนุรักษ์ โดยเร็วที่สุด จากการศึกษาที่กลุ่มป่าตะวันออก และจังหวัดจันทบุรี

เนื่องจากจันทบุรีเป็นจังหวัดที่มีหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาช้างป่ามากถึง ๘๓ หมู่บ้าน ซึ่งมากที่สุดในประเทศไทย

๔.๒.๗ การจัดสถานที่กักกันช้างป่า

พื้นที่ที่จะนำช้างป่าที่อยู่ในชุมชนไปอาศัยอยู่ชั่วคราวก่อนการแก้ปัญหาระยะยาวจะสำเร็จ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เสนอพื้นที่กักกันช้างป่า ๗ แห่ง มีพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการจัดทำสถานที่กักกันช้างป่าในช่วงเร่งด่วน มีสภาพพื้นที่ไม่ต้องปรับปรุงมาก มีแหล่งน้ำและแหล่งอาหารอยู่แล้ว ห่างไกลจากชุมชน เป็นพื้นที่ของเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า ซึ่งไม่ต้องทำประชาคมและไม่เสี่ยงต่อการต่อต้านคัดค้านของประชาชน จึงสามารถดำเนินการได้ทันที มี ๒ แห่ง คือพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาไนและหน่วยพิทักษ์ป่าชั่วคราวคลองร้อย ซึ่งเลือกเป็นพื้นที่ที่จะก่อสร้างเพื่อเคลื่อนย้ายช้างป่านำไปกักกันไว้ก่อน ส่วนเรื่องแบบแปลนและลักษณะที่จะก่อสร้าง แล้วแต่การพิจารณาว่าแต่ละพื้นที่จะทำแบบใดตามความเหมาะสม ส่วนในพื้นที่อื่น ๆ ค่อนข้างจะอยู่ใกล้กับชุมชน ซึ่งการดำเนินการอาจส่งผลกระทบต่อชุมชนได้ และอาจถูกต่อต้านจากชาวบ้านได้

การดำเนินงานของอุทยานในพื้นที่โครงการจัดการช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์เขาตะกรุบ ตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว โครงการนี้เริ่มดำเนินการ มาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๗ โดยใช้รั้วไฟฟ้าและคูกันช้างล้อมรอบพื้นที่ การดำเนินการได้ผลในระดับหนึ่งสามารถกักกันช้างที่เคลื่อนย้ายมาได้ แต่ต่อมาช้างป่าเริ่มรู้จักวิธีการแก้ปัญหาโดยการหักไม้มาพาดรั้วไฟฟ้าให้กระแสไฟไหลลงดิน เดินก้าวข้ามออกนอกพื้นที่ รั้วไฟฟ้ามีวัชพืชขึ้นปกคลุมทำให้รั้วไฟฟ้าชำรุด ไม่สามารถกักกันช้างป่า การเคลื่อนย้ายช้างป่าประสบปัญหาไม่มีสถานที่กักกันช้างต้องเคลื่อนย้ายช้างไปปล่อยไว้ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาไน ซึ่งเมื่อปล่อยแล้วช้างป่าก็จะเดินกลับไปที่เดิมในเวลาไม่นาน สร้างปัญหาให้กับราษฎรในพื้นที่อีกเหมือนเดิม อีกทั้งโครงการจัดการช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ เขาตะกรุบมีระยะทางไกลมากการเคลื่อนย้ายช้างป่าในระยะทางไกลมาก ๆ จะเป็นอันตรายแก่ช้างป่าจนถึงอาจทำให้ช้างป่าเสียชีวิตได้ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๒ ได้มีนโยบายสร้างสถานที่กักกันช้างป่ากระจายในจังหวัดรอบพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด จำนวน ๗ แห่ง โดยในขณะนี้มีสถานที่เร่งด่วนที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช เร่งดำเนินการเขียนแบบ และประเมินราคา จำนวน ๒ แห่ง ประกอบด้วย

๔.๒.๗.๑ บริเวณพื้นที่แห่งที่ ๑ ดำเนินการก่อสร้างแหล่งปรับพฤติกรรมช้างป่าหลังหน่วยพิทักษ์ป่าชั่วคราวคลองร้อย หมู่ที่ ๑๒ บ้านคลองแดง ตำบลพวา อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี พื้นที่ ๔๒๐ ไร่ ระยะทางโดยรอบ ๔.๕ กิโลเมตร งบประมาณในการดำเนินการก่อสร้าง เป็นเงินทั้งสิ้น ๒๓,๘๔๖,๐๐๐ บาท ประกอบด้วย การก่อสร้างเพนียดคอนกรีตถาวร จำนวน ๑ กิโลเมตร ราคากิโลเมตรละ ๔.๕ ล้านบาท เป็นเงิน ๔,๕๐๐,๐๐๐ บาท และก่อสร้างสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์ อีก ๓.๕ กิโลเมตร ราคากิโลเมตรละ ๒.๕ ล้านบาท ประตูเหล็กทางเข้า – ออก รวม ๒ แห่ง เป็นเงิน ๘๐๐,๐๐๐ บาท เพนียดคอนกรีตถาวรชั้นในแรกรับ ระยะทาง ๕๐๐ เมตร เป็นเงิน ๒,๒๕๐,๐๐๐ บาท แหล่งน้ำขนาด ๒๑,๐๑๒.๕ ลบ.ม. เป็นเงิน ๕๔๖,๐๐๐ บาท

๔.๒.๗.๒ บริเวณพื้นที่แห่งที่ ๒ บริเวณพื้นที่ดำเนินการก่อสร้างแหล่งปรับพฤติกรรมช้างป่า พื้นที่อ่างเก็บน้ำภูไทเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาไน ตำบลคลองตะเกรา อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา พื้นที่ ๑,๒๘๐ ไร่ งบประมาณในการดำเนินการก่อสร้าง เป็นเงินทั้งสิ้น ๓๐,๐๕๐,๐๐๐ บาท ประกอบด้วยการก่อสร้างเพนียดคอนกรีตถาวร จำนวน ๔ กิโลเมตร ราคากิโลเมตรละ ๔.๕ ล้านบาท เป็นเงิน ๑๘,๐๐๐,๐๐๐ บาท และก่อสร้างสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์ อีก ๘ กิโลเมตร ราคากิโลเมตรละ ๒.๕ ล้านบาท เป็นเงิน ๒๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ประตูเหล็กทางเข้า – ออก รวม ๒ แห่ง เป็นเงิน ๘๐๐,๐๐๐ บาท เพนียดคอนกรีตถาวรชั้นในแรกรับ ระยะทาง ๕๐๐ เมตร เป็นเงิน ๒,๒๕๐,๐๐๐ บาท

๔.๒.๘ การผลักดันช้างป่าออกจากชุมชนกลับสู่ป่าอนุรักษ์

ศึกษาจากโครงการพาช้างกลับป่า จังหวัดจันทบุรี ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อผลักดันช้างกลับสู่เขตป่าอนุรักษ์และเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยจากช้างป่า สามารถดำรงชีพได้เป็นปกติ มีความปลอดภัยจากการถูกช้างป่าทำลายทรัพย์สินและทำร้ายร่างกายบาดเจ็บและเสียชีวิต

ผลการดำเนินการโครงการพาช้างกลับป่า จังหวัดจันทบุรี คือ สามารถผลักดันช้างป่าออกจากพื้นที่ชุมชนในเขตอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ได้ทั้งหมด ๑๗ ตัว โดยผลักดันไปเขตป่าอนุรักษ์ในพื้นที่อำเภอแก่งหางแมว จำนวน ๒ ตัว เขตป่าอนุรักษ์ในพื้นที่อำเภอเขาคิชฌกูฏ จำนวน ๑๕ ตัว คงเหลือ ๔ ตัว ในพื้นที่อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ที่ไม่สามารถดำเนินการผลักดันให้กลับคืนสู่ป่าอนุรักษ์ได้ วิเคราะห์ผลจากการดำเนินโครงการพาช้างกลับป่า จังหวัดจันทบุรี ได้ดังนี้

๔.๒.๘.๑ ปัญหาและอุปสรรค

(๑) ขณะที่ดำเนินโครงการฯ ฝูงช้างป่ามีการแยกย้าย กระจายตัวกันออกหากินในพื้นที่ต่าง ๆ จึงต้องมีการวางแผนปรับเปลี่ยนการใช้กำลังเจ้าหน้าที่และระยะเวลาในการผลักดันใหม่ โดยผลักดันช้างป่าให้มารวมฝูงกันก่อน จึงทำการผลักดันเข้าป่าต่อไป ทั้งนี้เมื่อช้างป่าได้รวมฝูงกันทั้ง ๒ ฝูง ปรากฏว่าฝูงช้างที่อยู่ในพื้นที่ชุมชนในเขตอำเภอคิชฌกูฏ ไม่ยอมเดินทางตามเส้นทางที่วางแผนไว้ แต่ได้เลือกเดินเส้นทางใหม่มุ่งหน้าไปทางเขาตะเคียนทอง ตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ ซึ่งต้องผ่านชุมชนและหมู่บ้าน ในเขตพื้นที่ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ

(๒) เส้นทางที่ช้างป่าฝูงนี้เลือกเดินกลับสู่ป่าอนุรักษ์ มีทั้งอุปสรรคที่เป็นโครงสร้าง เช่น อ่างเก็บน้ำ ทางน้ำล้น และอุปสรรคทางธรรมชาติ เช่น ลำคลองขนาดใหญ่ พื้นที่สูงชันของแนวเขา ทำให้การผลักดันเป็นไปด้วยความยากลำบาก และเกิดความล่าช้ากว่าที่กำหนด

(๓) ฝูงช้างป่าที่รวมตัวกันในพื้นที่สวนสหมิตร ตำบลเขาแก้ว อำเภอท่าใหม่ มีพฤติกรรมเข้าไปหลบซ่อนเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครพิทักษ์ช้างป่า อยู่ในพื้นที่เสี่ยงที่เจ้าหน้าที่ และอาสาสมัครพิทักษ์ช้างป่าไม่สามารถดำเนินการผลักดันออกมาได้อย่างปลอดภัย จึงไม่สามารถใช้กำลังเข้าไปผลักดันให้ออกจากพื้นที่ได้ ต้องมีการใช้เครื่องจักรกลเข้าร่วมปฏิบัติงานในการผลักดันในช่วงเวลาที่เหมาะสม ต่อไป

จากโครงการพาช้างกลับป่า จังหวัดจันทบุรี สรุปได้ว่า เจ้าหน้าที่และอาสาสมัครพิทักษ์ช้างป่า สามารถใช้กำลังคนเดินเท้าผลักดันช้างป่ากลับป่าอนุรักษ์ได้ เมื่อผลักดันช้างป่ากลับป่าอนุรักษ์แล้ว จำเป็นต้องมีเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครพิทักษ์ช้างป่าเฝ้าระวังอยู่รอบชายป่าอนุรักษ์ เมื่อพบช้างป่าออกจากป่าอนุรักษ์ก็ผลักดันช้างป่ากลับเข้าป่าอนุรักษ์ทันที จึงจะทำให้โครงการนี้ประสบความสำเร็จ

๔.๒.๙ การออกแบบสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์ รูปแบบต่างๆ ที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันช้างป่าบุกรุกที่ทำกิน

๔.๒.๙.๑ สภาพของปัญหารูปแบบแนวกันช้างป่าปัจจุบัน กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้มีการดำเนินงานในรูปแบบต่าง ๆ ของแนวกันช้างป่า ได้แก่ การทำรั้วไฟฟ้า การทำรั้วกึ่งถาวร และมีคูกันช้าง และรูปแบบที่ใกล้เคียงกับสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์ คือ คูกันช้างเป็นการขุดลงไปประมาณ ๙๐ องศา และมีปัญหาดินเลื่อนไถลลงมาในช่วงฤดูฝน กรณีคูกันช้างป่าที่ทำแล้วไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากคูกันช้างป่ามีความลึกประมาณ ๓ เมตร แต่ได้ขุดดินจริงประมาณ ๑ เมตรครึ่ง ในส่วนที่เหลือเป็นดินที่ขุดขึ้นมาพอกเป็นสัน ดังนั้น เมื่อถึงฤดูฝน น้ำฝนจึงกัดเซาะทำให้คูกันช้างป่าพังทลายลงมา และคูกันช้างป่าหลายพื้นที่ได้ใช้เหล็กเป็นสลิง โดยเฉพาะเส้นล่างจะห้อยตัวได้ ทำให้ช้างป่าลอดเข้ามาได้ นอกจากนี้ บางแห่งทางกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้มีการทำรั้วไฟฟ้าด้านบนเพื่อป้องกันในระดับหนึ่ง และการดำเนินงานเจ้าหน้าที่ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช หัวหน้าในพื้นที่นั้น ๆ เป็นผู้ดำเนินงานในการจัดซื้อจัดจ้างที่ผ่านมากรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้มีการขุดคูความชัน ๙๐ องศา จึงมีความเห็นว่า ควรมีการหารือเกี่ยวกับรูปแบบของการก่อสร้างกำแพงดินกั้นช้างป่า กรณีของคูกันช้างใช้งบประมาณกิโลเมตร ๖๐๐,๐๐๐ บาท และรั้วไฟฟ้าใช้งบประมาณ ๑,๓๐๐,๐๐๐ – ๑,๖๐๐,๐๐๐ บาท ทั้งนี้ ได้มีแนวทางขุดกักเก็บน้ำในแหล่งต่าง ๆ และจากสภาพพื้นที่น้ำไหลจากที่สูงลงสู่ที่ต่ำ ซึ่งกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ไม่สามารถกันน้ำไหลในช่องใด ๆ ของสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์ ได้ ที่ผ่านมายังไม่ค่อยได้เจอกรณีช้างป่าออกนอกพื้นที่เหมือนปัจจุบัน แต่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้หาวิธีการต่าง ๆ และออกแบบวิธีในการแก้ไขปัญหาช้างป่า ตามงบประมาณที่ได้รับ และ ได้เรียนรู้กับช้างป่าเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

๔.๒.๙.๒ ข้อมูลวิธีป้องกันภัยจากช้างป่าด้วยตนเองของราษฎรที่ประสบภัยปัญหาจากช้างป่า และการแก้ปัญหาของภาครัฐ โดยราษฎรจัดทำสิ่งป้องกันช้างป่าเพื่อปกป้องชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง ด้วยวิธีการ ติดตั้งรั้วไฟฟ้ารอบที่ทำกินและที่อยู่อาศัย ทำรั้วเสาคอนกรีตรอบที่ทำกินและที่อยู่อาศัย ขุดคูกันช้างป่าล้อมรอบที่ทำกิน ปลูกสารพัดรั้ว เช่น ชะอม มะขาว ต้นยางพารา ไผ่หนาม พืชที่มีกลิ่นฉุนและพืชที่ช้างป่าไม่ชอบ ใช้ลวดทำรั้วกันช้างป่า โดยปล่อยกระแสไฟผ่านหม้อแปลง ติดกล้องวงจรปิด รอบที่อยู่อาศัย ที่ทำกิน เมื่อพบช้างป่าเข้าเขตมาก็ออกไปขับไล่ แจ้งทีมอาสาสมัครผลักดันช้างป่าของชุมชนมาผลักดันช้างป่าออกจากที่ทำกิน ผลลัพธ์ที่ได้พบว่า ราษฎรยังต้องเผชิญปัญหาช้างป่า ที่ยังหาทางออกไม่ได้และทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้นภาครัฐได้เข้ามาแก้ปัญหาช้างป่าให้กับราษฎร โดยการสร้างเครื่องกีดขวาง ดังนี้

(๑) จัดตั้งทีมอาสาผลักดันช้าง ในแต่ละพื้นที่ (เครื่องกีดขวางที่เป็นมนุษย์) มีการลาดตระเวนดูช้างป่าออกนอกป่าอนุรักษ์ จะผลักดันกลับเข้าป่าทันที ผลลัพธ์ที่ได้พบว่า ทีมอาสาผลักดันช้างป่า สามารถผลักดันช้างป่าออกจากพื้นที่ทำกินของประชาชนได้

- ปัญหาอุปสรรค ภาครัฐไม่มีงบประมาณในการดูแลทีมอาสาผลักดันช้างป่า ผลักดันช้างป่ากลับเข้าป่าไปแล้ว ช้างป่ากลับมาหากินในที่ชุมชนอีก ผลักดันช้างป่าออกนอกพื้นที่ของตนเท่านั้น ผลักดันช้างป่ากันไป-มา ทำให้เกิดความขัดแย้ง ราษฎรไม่ยินยอมให้ผลักดันช้างป่าผ่านพื้นที่

เพราะเกรงความเสียหายจะเกิดขึ้นในทีมอาสาผลักดันช้างต้องได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาและความยินยอมจากทุกภาคส่วนที่ได้รับผลกระทบจากการผลักดันช้างป่าถึงจะผลักดันได้

(๒) ส่งเสริมให้ทำรั้วรังผึ้งป้องกันช้างป่า การวิจัยในการแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกที่ทำกิน โดยใช้รั้วรังผึ้งเพื่อป้องกันพื้นที่เกษตรจากการทำลายของช้างป่า โดยนายจิรชัย อาคะจักร สังกัดกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ซึ่งมีกระบวนการทำรั้วรังผึ้ง คือ เตรียมพื้นที่แนวรั้วรังผึ้งโดยการตัดหญ้าเป็นแนว วัดระยะห่างของกล่องผึ้งและขุดหลุมเพื่อฝั่งเสา จากนั้น ติดตั้งรั้วรังผึ้งโดย ๑ ชุด ประกอบด้วย เสาไม้ไผ่จำนวน ๒ ต้น ติดตั้งคานไม้ไผ่ เพื่อเสริมความแข็งแรงในการรับน้ำหนักของกล่อง และเตรียมเชือกสำหรับแขวนกล่องผึ้ง โดย ๑ กล่อง จะใช้เชือก ๒ เส้น บริเวณปลายของเชือกทำบ่วงสำหรับเกี่ยวกับตะขอกล่องผึ้ง สำหรับวิธีนี้จะเกื้อกูลระบบนิเวศและสร้างรายได้จากผลผลิตจากผึ้ง ผลลัพธ์ที่ได้พบว่า สามารถป้องกันช้างป่าไม่ให้เข้าบ้านและพื้นที่ทางการเกษตรแปลงเล็กๆ ได้ดีในระยะแรก

- ปัญหาอุปสรรค รั้วรังผึ้งป้องกันช้างป่าได้เพียงทำให้ช้างป่าเปลี่ยนเส้นทางเดินเท่านั้น ผึ้งหนีและตายยกรัง หากมีพื้นที่การเกษตรที่มีการใช้สารเคมีในรัศมี ๕ กิโลเมตร พื้นที่ไม่มีดอกไม้ตลอดเวลา เพื่อเป็นอาหารผึ้ง จึงเลี้ยงผึ้งไม่ได้ การเลี้ยงผึ้งต้องดูแลใกล้ชิด วางแนวยาวหลายกิโลเมตรเป็นไปได้ยาก เลี้ยงผึ้งใช้เครื่องเสียงวางลำโพงไว้ทั่วพื้นที่การเกษตร แต่ช้างป่าไม่กลัวเอาไม้ตีรังผึ้งกินน้ำหวาน ราษฎรเข้าสวนโดนผึ้งต่อย ฉีดยาฆ่าแมลงไม่ได้ แมลงศัตรูพืชเกิดการระบาด

(๓) สร้างรั้วไฟฟ้า รั้วกันช้าง คูกันช้างไม่ให้ช้างป่าออกจากป่าอนุรักษ์ ผลลัพธ์ที่ได้พบว่า รั้วและคูกันช้างแบบผสมผสาน สามารถป้องกันช้างป่าไม่ออกจากป่าอนุรักษ์ได้ แต่ต้องดูแลซ่อมแซมอยู่เสมอ

- ปัญหาอุปสรรค รั้วชิดตลิ่งไม่แข็งแรงพอจะพยุงเสารั้วได้ ช้างป่าเข้าพังรั้ว เปิดทางข้ามคูและรั้ว เสาไม่ได้หล่อในดิน หน้าฝนดินหลวม ช้างป่าดัน เสารั้วล้ม ช้างป่าพังรั้วมุดแหวกรั้ว ต้านทานช้างป่าไม่ได้ ช้างป่าทำลายเสารั้วหัก ดึงรั้วพัง ขาดสะบั้น หักล้มระเนระนาด ขุดคูทำรั้ว ไม่ติดตั้งท่อระบายน้ำ ฝนตกลงมาทั้งคูทั้งรั้วพัง ช้างป่าออกจากป่าอนุรักษ์ได้ รั้วไฟฟ้าป้องกันช้างป่าออกจากป่าได้ แต่ต้องมีการบำรุงรักษาอยู่เสมอ

สรุปได้ว่า ราษฎรและภาครัฐได้พยายามทุกวิธีที่จะแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกที่ทำกินแล้ว แต่ช้างป่าเป็นสัตว์ที่ฉลาดมาก จึงเกิดแนวความคิดนอกกรอบว่า การสร้างเครื่องกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) ต้องแตกต่างจากเดิม ภัยจากช้างป่าน่ากลัวและสร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นอันมาก จึงต้องหาทางแยกช้างป่าออกจากคนให้ได้ โดยทำสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์

๔.๒.๑๐ การสร้างสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์

การออกแบบสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์ กรมทางหลวงและกรมชลประทานออกแบบร่วมกัน สรุปได้ ดังนี้

๔.๒.๑๐.๑ การประเมินเสถียรภาพเชิงลาด (Slope Stability) การประเมินเสถียรภาพเชิงลาด (Slope Stability) งานขุดเพื่อก่อสร้างแนวป้องกันช้าง และสมมุติฐานการวิเคราะห์ ได้แก่

พารามิเตอร์ในการวิเคราะห์ประเมินจากงานขุดดินพื้นที่ภูเขาโดยทั่วไป และระดับน้ำในการวิเคราะห์กำหนดในกรณีระดับน้ำปกติ โดยมีผลการวิเคราะห์ ดังนี้

(๑) ผลการวิเคราะห์

พิจารณากรณีที่ ๑ ความลาดชันงานขุด ๗๕ องศา (๔ V: ๑ H) อัตราส่วนความปลอดภัย F.S. เกณฑ์ที่กำหนด ๑.๕ ผลการวิเคราะห์ ๐.๘๙ (ไม่ผ่านเกณฑ์)

พิจารณากรณีที่ ๒ ความลาดชันงานขุด ๖๓ องศา (๒ V: ๑ H) อัตราส่วนความปลอดภัย F.S. เกณฑ์ที่กำหนด ๑.๕ ผลการวิเคราะห์ ๑.๐๘ (ไม่ผ่านเกณฑ์)

พิจารณากรณีที่ ๓ ความลาดชันงานขุด ๔๕ องศา (๑ V: ๑ H) อัตราส่วนความปลอดภัย F.S. เกณฑ์ที่กำหนด ๑.๕ ผลการวิเคราะห์ ๑.๕๑ (ผ่านเกณฑ์)

(๒) แบบแนะนำรูปแบบที่เลือกในการออกแบบคันดินกันช้าง มุมประมาณ ๖๓ องศา โดยขุดดินเดิมลึกประมาณ ๓ เมตร ปั้นคันสูงประมาณ ๑ เมตร ขุดดินประมาณ ๑๙ ลูกบาศก์เมตร ดาดหน้าลาดคันดินด้วยคอนกรีต (Concrete Lining) ประมาณ ๔.๘ ตารางเมตร/ความยาว ๑ เมตร

(๓) ราคาค่าก่อสร้างโดยประมาณต่อความยาว ๑ เมตร ได้แก่ ๑) งานดินขุด ปริมาณ ๑๙ ลูกบาศก์เมตร ราคา ๕๐ บาท/ลูกบาศก์เมตร ๒) งานดินถม (ใช้ดินขุด) ปริมาณ ๑๑.๕ ลูกบาศก์เมตร ค่าเครื่องจักรบดอัด ราคา ๖๕ บาท/ลูกบาศก์เมตร ๓) ดาดคอนกรีตปริมาณ ๔.๘๗ ตารางเมตร ราคา ๓๙๕ บาท/ตารางเมตร ๔) ผิวทางลาดยาง ๕ เซนติเมตร ปริมาณ ๖ ตารางเมตร ราคา ๓๐๐ บาท/ตารางมตร ๕) พื้นทางหินคลุก ปริมาณ ๑.๓๒๕ ลูกบาศก์เมตร ราคา ๘๐๐ บาท/ลูกบาศก์เมตร รวมทั้งสิ้น ๖,๔๘๑.๑๕ บาท ต่อความยาว ๑ เมตร

(๔) หน่วยงานต่าง ๆ ได้แสดงความเห็นการวิเคราะห์ ในเรื่องการออกแบบสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์ ตามที่กรมทางหลวง และกรมชลประทานออกแบบร่วมกัน

๑) กรมทางหลวง คำนวณมุมประมาณ ๖๓ องศาแล้ว มีความมั่นใจว่าดินมีความมั่นคง การพังทลายของดินจะเกิดน้อยมาก และได้มีการดาดคอนกรีตกันน้ำเซาะจะป้องกันได้เกือบ ๑๐๐ % ส่วนกรณีของพื้นที่ชุ่มน้ำควรจัดทำเป็นรูปแบบอื่น ซึ่งเป็นกรณีเฉพาะโดยต้องปรับปรุงดัดแปลงตามจุดต่าง ๆ แต่กรณีพื้นที่ชุ่มน้ำนั้นจะวางเข็มเพื่อกันการพังทลายของดินนั้น มีความเห็นว่า ไม่มีประโยชน์เกินความจำเป็น

๒) ผู้เชี่ยวชาญด้านวิศวกรรมโยธา (ด้านออกแบบและคำนวณ) สำนักออกแบบวิศวกรรมและสถาปัตยกรรม กรมชลประทาน มีความเห็นสอดคล้องกับแบบเบื้องต้นของกรมทางหลวง และมีความเหมาะสมและราคาถูกที่สุด อย่างไรก็ตามหากคันดินมีความสูงมากขึ้นและดินมีคุณภาพไม่ดี ไม่สามารถทำให้ลาดดินชันได้ ก็สามารถออกแบบเป็นกำแพงกันดินคอนกรีตเสริมเหล็กหรือใช้กำแพงกันดินแบบ Geogrid ซึ่งจะมีราคาที่สูงขึ้นด้วย ส่วนเรื่องของระบบระบายน้ำ ในส่วนของดินภูเขาจะมีความแข็งแรง ควรทำในลักษณะแบบคูดาน มีเหล็กตะแกรง โดยจัดระบบระบายน้ำ หรือทำความลาดเอียง หรือจัดสโลป (Slope) ที่ดีก็จะสามารถระบายน้ำได้

๓) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช พฤติกรรมช้างป่าตามธรรมชาติ ปรากฏว่าความลาด ๖๓ องศาขึ้นไป ช้างป่าไม่สามารถขึ้นได้ จึงเป็นที่มาของการออกแบบสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier)

๔.๒.๑๐.๒ ลาดคันดินดาดคอนกรีต (Concrete Lining) ใช้ความหนา ๘ เซนติเมตร

วิศวกรโยธาเชี่ยวชาญกรมทางหลวงได้นำเสนอความเห็นต่อที่ประชุมคณะกรรมาธิการวิสามัญ กรณีของดาดคอนกรีตใช้ความหนา ๘ เซนติเมตร เหล็กเสริมข้างใน RB ๖ คันดินค่อนข้างแน่น เนื่องจากเป็นดินตัดคันทาง ฉะนั้นการรับแรงอัดทั่วไปสามารถรับน้ำหนักช้างป่าได้ และควรนำหินผุ หินแข็ง ที่พบจากการทำงานมาเรียงที่ท้องร่องเพื่อป้องกันการแตกและการกัดเซาะของพื้นกำแพงดิน กันช้างป่าเมื่อช้างป่าปีนหรือเหยียบกำแพงกัน ช้างป่าจะไม่ทำให้ปูนแตกและพังได้ เนื่องจากกำแพงดังกล่าวมีความแข็งแรง ดังนั้น ช้างป่าไม่สามารถออกจากป่าได้

๔.๒.๑๐.๓ ความสูงของสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์ ๔ เมตร

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้นำเสนอความเห็นต่อที่ประชุมคณะกรรมาธิการวิสามัญ ลักษณะของช้างป่าที่พบในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่บุกรุกที่กินของชาวบ้าน พบว่าช้างป่าทั่วไปจะมีความสูงอยู่ประมาณ ๒ - ๓ เมตร และช้างป่ามีรูปร่างใหญ่ประมาณ ๓ เมตร และส่วนมากจะอาศัยอยู่ด้วยกันเป็นโขลงช้าง เมื่อพิจารณาจากรูปแบบที่คณะทำงานได้ออกแบบคูกันช้างเชิงอนุรักษ์เพื่อป้องกันช้างป่าบุกรุกที่ทำกิน ซึ่งผนังคูกันช้างที่ด้านบนเป็นถนน ในความสูง ๕ เมตร นั้น จะต้องมีความแข็งแรงในการรับรองน้ำหนักช้าง โดยผนังคูกันช้างที่มีความสูง ๕ เมตร นั้น สูงเกินไป หากปรับลดลงมาเหลือ ๔ เมตร ก็จะเหมาะสมและลดค่าใช้จ่ายในการก่อสร้าง เพราะช้างมีขนาดใหญ่สูง ๓ เมตร แต่ช้างไม่สามารถยกตัวเองขึ้นมาบนผนังกันช้างที่มีความสูง ๔ เมตรได้ มีเพียงใช้งวงช้างที่พาดมายังผนังคูกันช้างได้ แต่จะไม่สามารถข้ามหรือปีนขึ้นบนผนังกันช้างได้ ทั้งนี้หากต้องการลดต้นทุนในการก่อสร้างคูกันช้างเชิงอนุรักษ์สามารถขุดดินลึกลงไปแค่ ๓ เมตร แล้วนำดินที่ได้จากการขุดดินมาถมด้านบนของผนังกันช้างอีก ๑ เมตร รวมเป็นความสูง ๔ เมตร และด้านบนเป็นถนนตรวจการณ์ ความกว้าง ๖ เมตร แต่การก่อสร้างผนังคูกันช้างสิ่งที่ต้องคำนึกถึงคือสภาพดิน เพราะในแต่พื้นที่สภาพพื้นดินไม่เหมือนกัน บางพื้นที่เป็นดินทราย บางพื้นที่เป็นดินอ่อน จะต้องมีการบดอัดดินให้ดีเพื่อป้องกันการทรุดตัวของดิน ทั้งนี้ คณะกรรมาธิการวิสามัญได้พิจารณาเกี่ยวกับความสูง ๔ เมตร พื้นผิวดาดคอนกรีตกว่า ๘ เซนติเมตร เห็นว่าสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์ จะมีความแข็งแรง ด้านความชัน ทางวิศวกรของกรมทางหลวงได้พิจารณาถึงค่า Safety factor ได้ปรับความลาดชันที่เหมาะสม จึงเป็นความลาดชันที่ ๖๓ องศาและจากภาพในความลาดชันที่ ๑๘ องศา ควรปรับพื้นที่ด้วยการปลูกพืชต่าง ๆ ได้แก่ ปลูกหญ้าเพื่อเป็นอาหารช้างป่า ในส่วนของสันเนินเพื่อเป็นถนนตรวจการณ์เข้าถึงช้างป่าได้อย่างรวดเร็ว

๔.๒.๑๑ รูปแบบการสร้างเครื่องกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier)

๔.๒.๑๑.๑ แบบสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) คันกันช้าง พร้อมถนนตรวจการณ์ แบบในการสร้างสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์ ๔ รูปแบบ สำหรับพื้นที่ดินทั่วไป พื้นที่ดินอ่อน และการทำทางลาดให้สัตว์เดินขึ้นลงได้การคำนวณงบประมาณในการสร้างสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์ต่อกิโลเมตร โดยค่าทำแผ่นคอนกรีต กิโลเมตรละ

๑,๘๕๖,๘๐๐ บาท ค่าทำแผ่นคอนกรีต และค่าหินใหญ่ กิโลเมตรละ ๒,๐๒๔,๐๐๐ บาท ค่าทำแผ่นคอนกรีต ค่าหินใหญ่ ค่าขุด บดอัด กิโลเมตรละ ๒,๕๐๐,๐๐๐ บาท

(๑) รูปแบบที่ ๑ รูปแบบสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) คันกันช้าง พร้อมถนนตรวจการณ์บนพื้นที่ดินทั่วไป ในกรณีไม่ทำทางลาดสำหรับสัตว์ป่าขึ้นลง ขุดเข้าไปทางป่าอนุรักษ์ ๔๕ องศา ส่วนคันกันช้างเป็นผิวงานดาดคอนกรีต (Concrete Lining) หนา ๐.๐๘ เมตร เสริมเหล็กขนาด ๖ มิลลิเมตร กำลังคอนกรีต ๒๔๐ กิโลกรัม/ตารางเซนติเมตร ปลายทั้งสองข้างยื่นออกไปข้างละ ๐.๒๐ เมตร ความสูงของสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) เป็นดินตัด ๒.๕๘ เมตร ดินถม ๑.๐๐ เมตร รวม ๓.๕๘ เมตร ความสูงตามลาด ๖๓ องศา สูง ๔.๐๐ เมตร ความกว้างของสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) ด้านบน ๕.๐๐ เมตร ใช้ดินบดอัดแน่นเป็นผิวทาง ความกว้างของพื้นที่ทำสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) ๑๑.๕๗ เมตร เพื่อไม่ให้รบกวนพื้นที่ป่ามากไป มีช่องระบายน้ำตามมาตรฐานกรมทางหลวง และเป็นการประหยัดงบประมาณ

ภาพที่ ๑๗ รูปแบบที่ ๑ รูปแบบสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) คันกันช้าง พร้อมถนนตรวจการณ์ในกรณีไม่ทำทางลาด

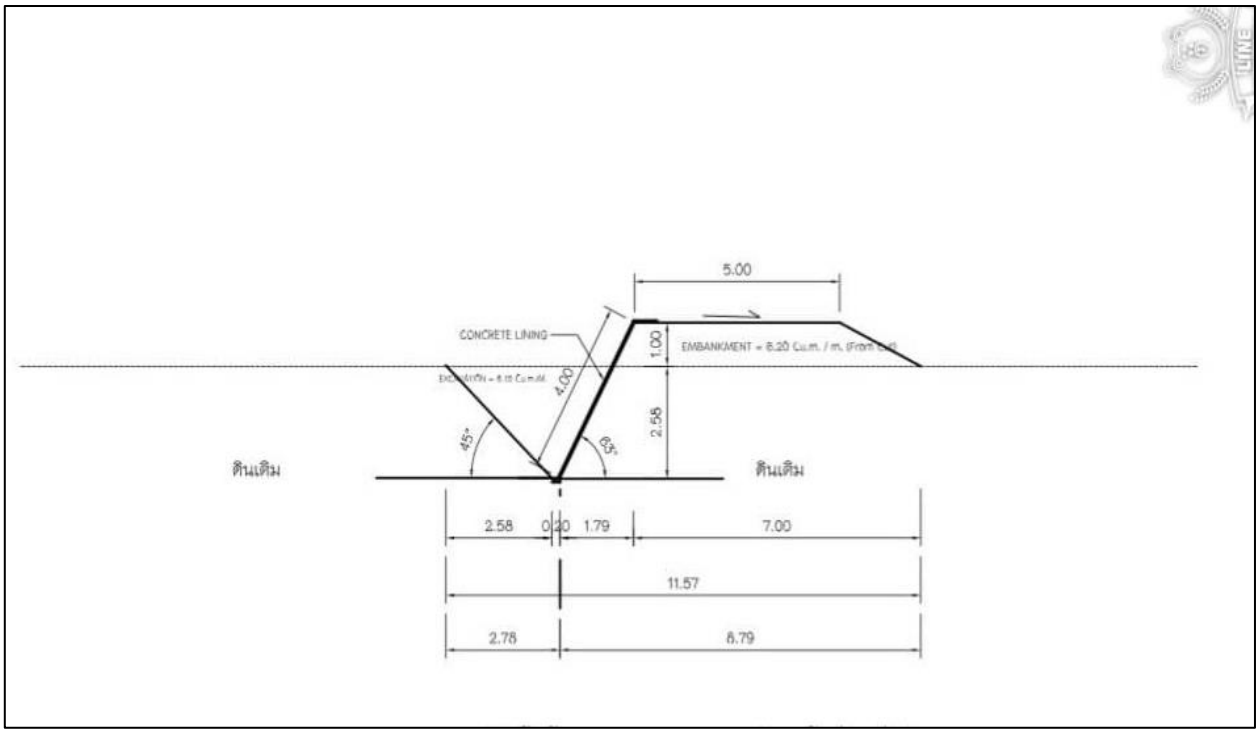

(๒) รูปแบบที่ ๒ รูปแบบสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) คันกันช้าง พร้อมถนนตรวจการณ์บนพื้นที่ดินทั่วไป สำหรับสัตว์ขึ้นลงที่ ๓๐๐ - ๕๐๐ เมตร ความกว้างยืดหยุ่นตามสภาพภูมิประเทศ (Varies)

ในกรณีทำที่ขึ้นลงให้สัตว์ทุกระยะ ๓๐๐ - ๕๐๐ เมตร ความลาดเข้าไปทางป่าอนุรักษ์ ๑๘ องศา ส่วนคันกันช้างเป็นผิวงานดาดคอนกรีต (Concrete Lining) หนา ๐.๐๘ เมตร

เสริมเหล็กขนาด ๖ มิลลิเมตร กำลังคอนกรีต ๒๔๐ กิโลกรัม/ตารางเซนติเมตร ปลายทั้งสองข้างยื่นออกไปข้างละ ๐.๒๐ เมตร ความสูงของสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) เป็นดินตัด ๒.๕๘ เมตร ดินถม ๑.๐๐ เมตร รวม ๓.๕๘ เมตร ความสูงตามลาด ๖๓ องศา สูง ๔.๐๐ เมตร ความกว้างของสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) ด้านบน ๕.๐๐ เมตร ใช้ดินบดอัดแน่นเป็นผิวทาง ความกว้างของพื้นที่ทำสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) ๑๖.๕๔ เมตร เพื่อไม่ให้รบกวนพื้นที่ป่ามากเกินไป มีช่องระบายน้ำตามมาตรฐานกรมทางหลวง และเป็นการประหยัดงบประมาณ ส่วนพื้นที่ลาดฝั่งป่าอนุรักษ์เมื่อทำสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) แล้ว สามารถปลูกหญ้าปลูกป่าคืนสภาพป่าได้

ภาพที่ ๑๘ รูปแบบที่ ๒ รูปแบบสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) คันกันช้าง พร้อมถนนตรวจการณ์บนพื้นที่ดินทั่วไป สำหรับสัตว์ขึ้นลงที่ ๓๐๐ - ๕๐๐ เมตร ความกว้างยืดหยุ่นตามสภาพภูมิประเทศ (Varies)

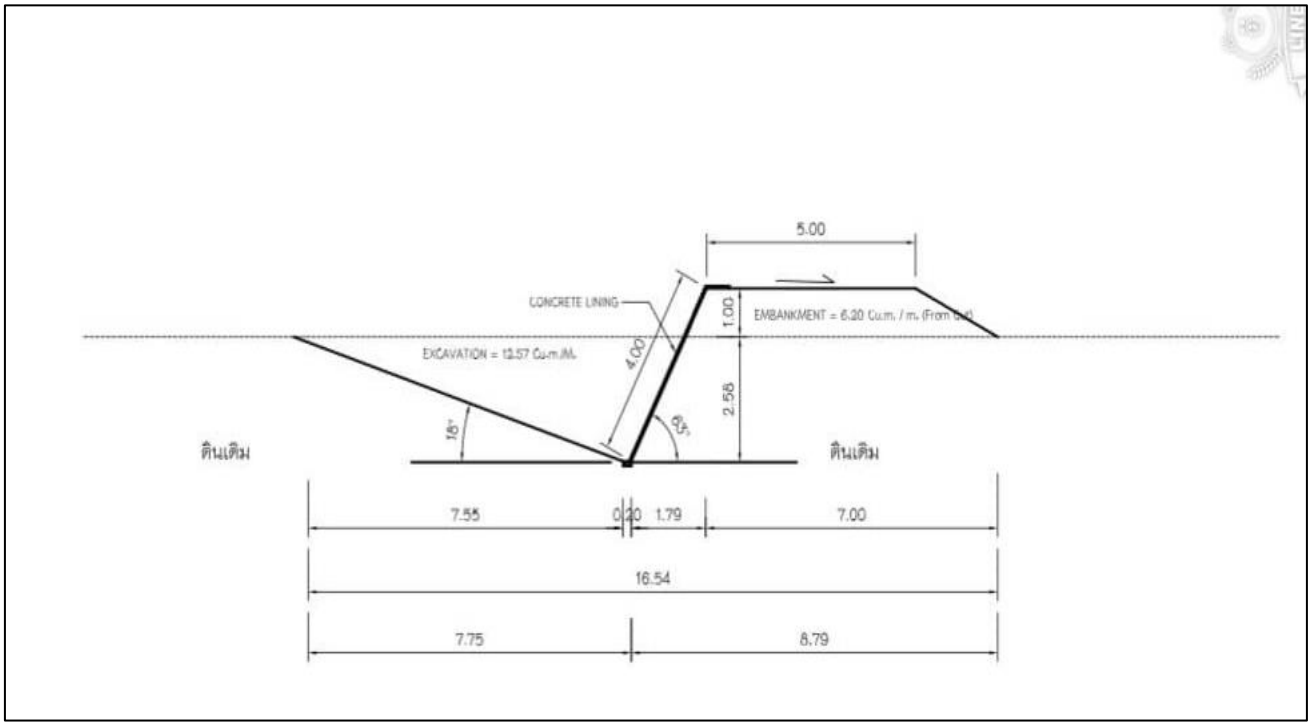

(๓) รูปแบบที่ ๓ รูปแบบสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) คันกันช้าง พร้อมถนนตรวจการณ์บนพื้นที่ดินอ่อน

ในกรณีไม่ทำทางลาด พื้นที่ดินอ่อน ขุดเข้าไปทางป่าอนุรักษ์ ๔๕ องศา ส่วนคันกันช้างเป็นผิวงานดาดคอนกรีต (Concrete Lining) หนา ๐.๐๘ เมตร เสริมเหล็กขนาด ๖ มิลลิเมตร กำลังคอนกรีต ๒๔๐ กิโลกรัม/ตารางเซนติเมตร ปลายทั้งสองข้างยื่นออกไปข้างละ ๐.๒๐ เมตร ความสูงของสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) เป็นดินตัด ๒.๕๘ เมตร ดินถม ๑.๐๐ เมตร รวม ๓.๕๘ เมตร ด้านล่างเรียงหินใหญ่ ๑ เมตร ความสูงตามลาด ๖๓ องศา สูง ๔.๐๐ เมตรความกว้างของสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) ด้านบน ๕.๐๐ เมตร ใช้ดินบดอัดแน่นเป็นผิวทาง ความกว้างของพื้นที่ทำสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์

(Barrier) ๑๒.๓๗ เมตร เพื่อไม่ให้รบกวนพื้นที่ป่ามากเกินไปมีช่องระบายน้ำตามมาตรฐานกรมทางหลวง และเป็นการประหยัดงบประมาณ

ภาพที่ ๑๙ รูปแบบที่ ๓ รูปแบบสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) คันกันช้าง พร้อมถนนตรวจการณ์บนพื้นที่ดินอ่อน

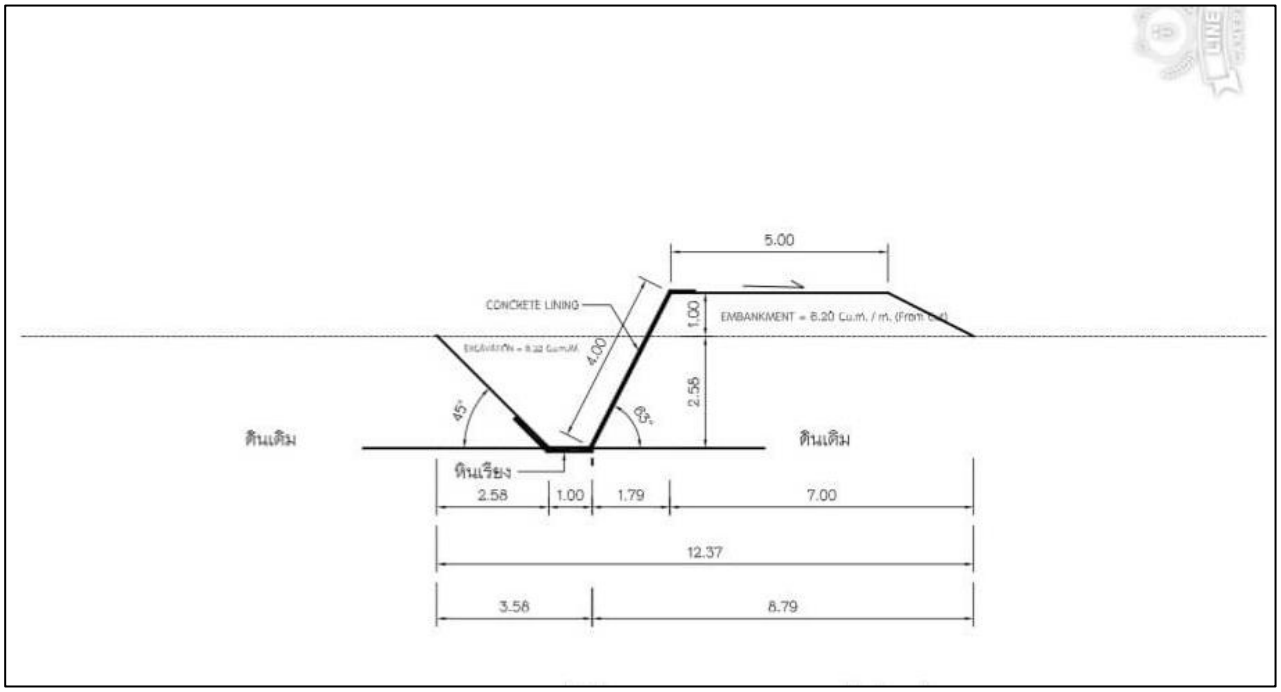

(๔) รูปแบบที่ ๔ รูปแบบสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) คันกันช้าง พร้อมถนนตรวจการณ์บนพื้นที่ดินอ่อน สำหรับสัตว์ขึ้นลงทุกระยะ ๓๐๐ - ๕๐๐ เมตร ความกว้างยืดหยุ่นตามสภาพภูมิประเทศ (Varies)

ในกรณีทำที่ขึ้นลงให้สัตว์ทุกระยะ ๓๐๐ - ๕๐๐ เมตร ความลาดเข้าไปทางป่าอนุรักษ์ ๑๘ องศา ส่วนคันกันช้างเป็นผิวงานดาดคอนกรีต (Concrete Lining) หนา ๐.๐๘ เมตร เสริมเหล็กขนาด ๖ มิลลิเมตร กำลังคอนกรีต ๒๔๐ กิโลกรัม/ตารางเซนติเมตร ปลายทั้งสองข้างยื่นออกไปข้างละ ๐.๒๐ เมตร ความสูงของสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) เป็นดินตัด ๒.๕๘ เมตร ดินถม ๑.๐๐ เมตร รวม ๓.๕๘ เมตร ด้านล่างหินเรียงหากจำเป็น ๑ เมตร ความสูงตามลาด ๖๓ องศา สูง ๔.๐๐ เมตร ความกว้างของสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) ด้านบน ๕.๐๐ เมตร ใช้ดินบดอัดแน่น เป็นผิวทาง ความกว้างของพื้นที่ทำสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) ๑๗.๕๔ เมตร เพื่อไม่ให้รบกวนพื้นที่ป่ามากเกินไป มีช่องระบายน้ำตามมาตรฐานกรมทางหลวง และเป็นการประหยัดงบประมาณ ส่วนพื้นที่ลาดฝั่งป่าอนุรักษ์เมื่อทำสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) แล้ว สามารถปลูกหญ้าปลูกป่าคืนสภาพป่าได้

ภาพที่ ๒๐ รูปแบบที่ ๔ รูปแบบสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) คันกันช้าง พร้อมถนนตรวจการณ์บนพื้นที่ดินอ่อน สำหรับสัตว์ขึ้นลงทุกระยะ ๓๐๐ - ๕๐๐ เมตร ความกว้างยืดหยุ่นตามสภาพภูมิประเทศ (Varies)

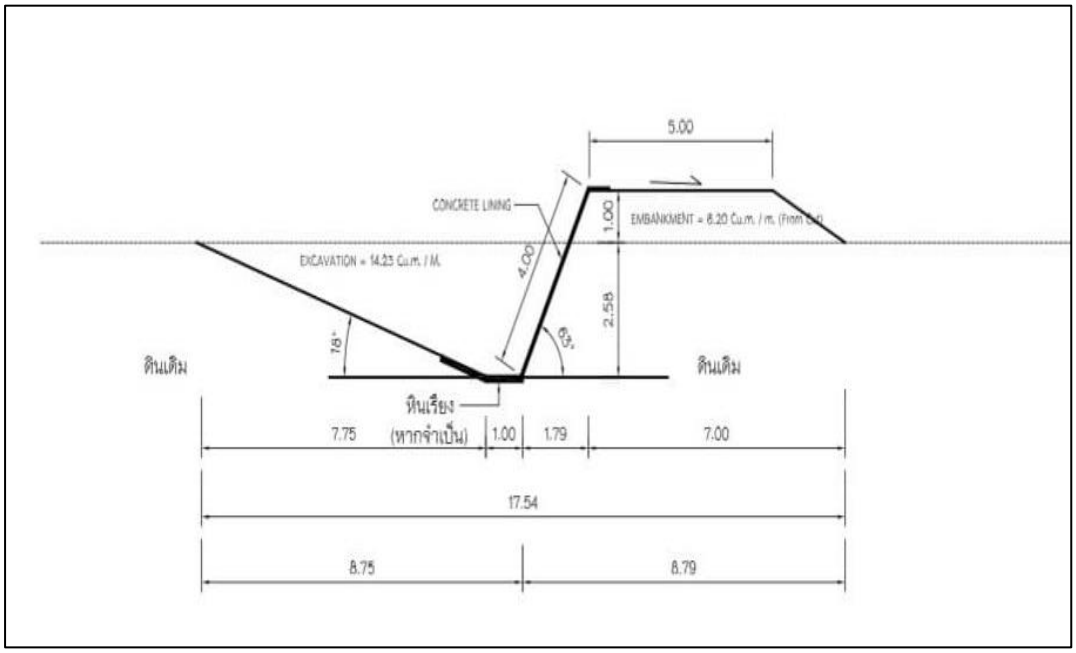

๔.๒.๑๑.๒ ขั้นตอนที่สำคัญในการจัดทำและบำรุงรักษาคันกันช้างพร้อมถนนตรวจการณ์ ประกอบด้วย การสำรวจ การออกแบบ การก่อสร้าง และการบำรุงรักษา

(๑) การสำรวจ มีหน่วยงานรับผิดชอบ โดยมี ผู้มีความรู้ ความชำนาญในการสำรวจเพื่อก่อสร้างถนน และ ชลประทานเพราะคันกันช้างพร้อมถนนตรวจการ องค์ประกอบต่าง ๆ จะอยู่ในหมวดของงานถนน และชลประทาน เป็นส่วนใหญ่

๑) กำหนดแนวฯใน แผนที่ ๑ : ๕๐,๐๐๐

๒) สำรวจวางแนวฯ ในสนาม Concept คำนึงถึง รถยนต์สามารถใช้งานได้อย่างปลอดภัย ตามมาตรฐานทางหลวงและ ก่อสร้างคันกั้นช้างตามแบบให้ได้มากที่สุด

๓) สำรวจทำระดับตามแนวทาง (Profile)

๔) ทำระดับรูปตัดขวาง (Cross Section)

๕) เก็บรายละเอียดต่างๆ ตามแนวฯ เช่น ทางน้ำต่าง ๆ

๖) สำรวจดิน บริเวณไหน ดินแข็ง ดินอ่อน ชนิดของดิน คุณภาพของดิน

๗) สำรวจน้ำใต้ดิน

๘) สำรวจแหล่งวัสดุ

(๒) การออกแบบ มีหน่วยงานรับผิดชอบ โดยมีผู้มีความรู้ ความชำนาญ ในการออกแบบถนน และ ชลประทาน Concept หลักคือช้างข้ามไม่ได้ในทุกกรณี รถยนต์ทั่วไปสามารถใช้ถนนตรวจการณ์ได้อย่างปลอดภัย ตามมาตรฐานทางหลวง สามารถระบายน้ำตามแนว และ ผ่านคันกั้นฯ ได้

๑) ใช้แบบคันกั้นช้างตามแบบที่สรุปไว้แล้วเป็นหลัก

๒) ปรับแบบให้เหมาะสมกับภูมิประเทศ สภาพดิน น้ำใต้ดิน และทางน้ำ

๓) ออกแบบ โค้งราบ (Horizontal Curve) โค้งดิ่ง (Vertical Curve) ความลาดชัน (Slope)

๔) ออกแบบอาคารระบายน้ำ (ท่อ สะพาน และฝายกั้นน้ำ)

๑. ในทางน้ำขนาดเล็ก ออกแบบเป็นท่อ กลม ค.ส.ล. ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๐.๖๐ - ๑.๐๐ เมตร

๒. ทางน้ำขนาดกลาง ออกแบบเป็นท่อเหลี่ยม (Box Culvert) ค.ส.ล. ขนาดออกแบบตามภูมิประเทศ

๓. ทางน้ำขนาดใหญ่ออกแบบเป็นสะพาน ค.ส.ล. ประกอบกับมีฝายกั้นน้ำด้วย ขนาด ออกแบบตามภูมิประเทศ

๕) ออกแบบ จุดเปิดทั้งชั่วคราวและถาวร

๖) คำนวณปริมาณงานต่างๆ

๗) ประมาณราคาค่าก่อสร้าง

(๓) การก่อสร้าง มีหน่วยงานรับผิดชอบ โดยมีผู้มีความรู้ความชำนาญในการก่อสร้างถนน และ ชลประทาน ควรเป็นงานจ้างเหมา เพราะมีรายละเอียดของงานที่หลากหลาย จำเป็นต้องมีบุคลากร เครื่องจักร เทคนิคต่าง ๆ มาก และมีความรวดเร็ว มีความพร้อมในการทำงานมากกว่างานดำเนินการเอง

๑) วางแผนการก่อสร้าง

๒) ตรวจสอบปริมาณงาน

๓) ตรวจสอบแบบก่อสร้าง ถ้ามีข้อผิดพลาด ประสานหน่วยงานออกแบบแก้ไขแบบ

๔) ทำการก่อสร้างตามแบบ ตามมาตรฐานต่าง ๆ อย่างถูกต้องและครบถ้วน

๕) สรุปผลการดำเนินงานตามช่วงเวลา

รายละเอียดเหล่านี้เป็นงานด้านเทคนิคเฉพาะทาง หน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้องจะมีความพร้อมด้านบุคลากรองค์ความรู้ เครื่องมืออุปกรณ์ ในการทำงาน

(๔) การบำรุงรักษา ประกอบด้วย

๑) หน่วยงานรับผิดชอบ

๒) งบประมาณ

๓) เจ้าหน้าที่สำหรับการดำเนินการตรวจการณ์ สำรวจความเสียหายและซ่อมแซมคืนสภาพ

ภาพที่ ๒๑ จำลองจากสภาพเท่าของจริง เพื่อแสดงให้เห็นว่า สิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์ มีความสูงพอที่จะกั้นช้างได้

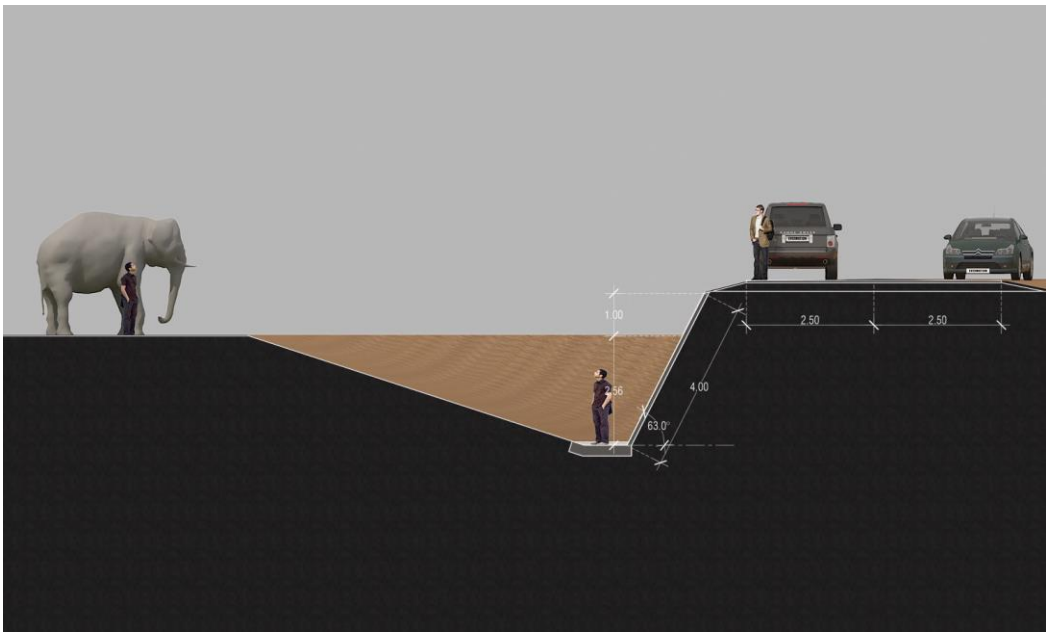

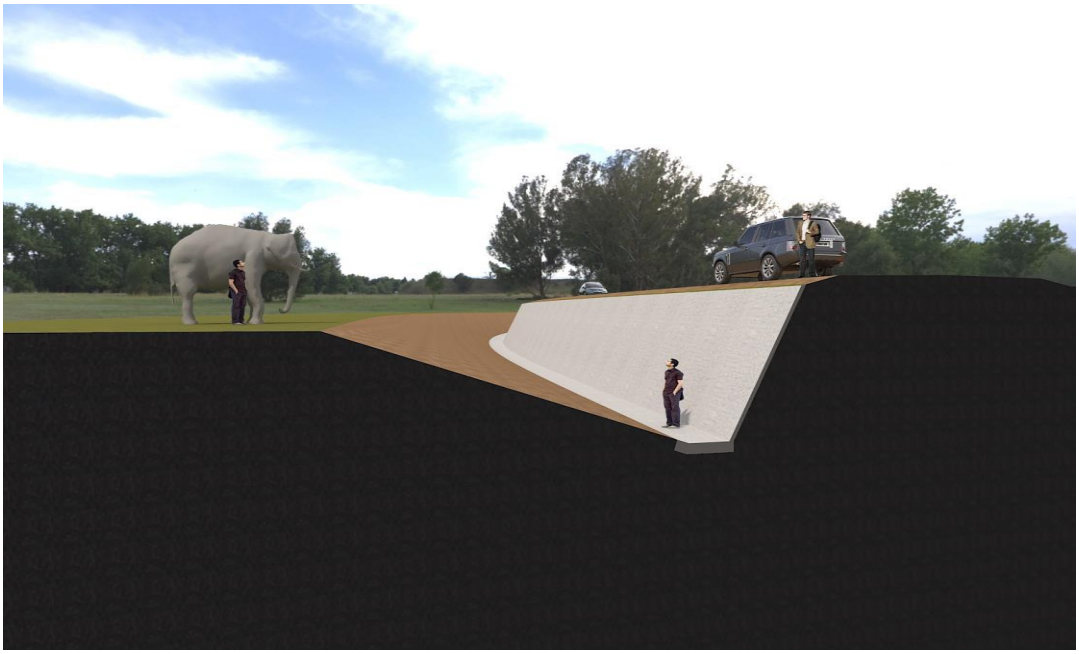

ภาพที่ ๒๑ จำลองจากสภาพเท่าของจริง เพื่อแสดงให้เห็นว่า สิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์ มีความสูงพอที่จะกั้นช้างได้ (ต่อ)

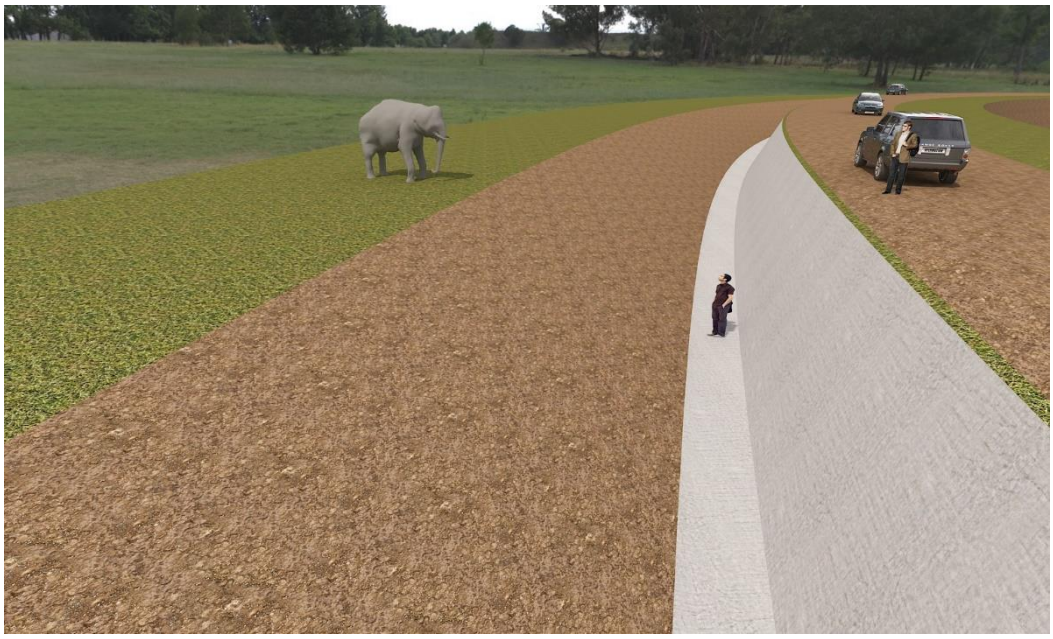

โดยหน่วยงานต่าง ๆ มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ สรุปได้ว่า

(๑) หัวหน้าอุทยานแห่งชาติกุยบุรี ช้างป่าออกทุกโซน เมื่อทำสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์ ประมาณ ๑๐ - ๒๐ กิโลเมตร ช้างป่าก็สามารถออกจากพื้นที่ป่าได้ เมื่อช้างป่าออกจากพื้นที่ป่า จึงมีข้อกังวลว่า ช้างป่าจะกลับเข้าพื้นที่ป่าได้อย่างไร จึงมีความเห็นว่า ควรสร้างกำแพงกั้นช้างให้แข็งแรงและครอบคลุมทุกบริเวณ แต่สภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี เป็นปัจจัยที่ไม่สามารถครอบคลุมได้ ดังนั้น ระยะเวลาการใช้งานของสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์ จึงไม่สามารถกำหนดได้

(๒) หัวหน้าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ปัญหาของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานเหมือนปัญหาของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี เนื่องจากอุทยานทั้ง ๒ แห่ง ได้เชื่อมต่อเนื่องกัน ดังนั้น ปัญหาอุทยานฯ ตอนล่างด้านป่าเด็ง ป่าละอู และห้วยสัตว์ใหญ่ ช้างมีแนวโน้มออกทั่วทุกพื้นที่เช่นกัน กรณีการสร้างแนวกันช้างควรมีความมั่นคงแข็งแรงสูง ถ้าบริเวณที่มีความกว้างมากของบริเวณท้องด้านล่าง ช้างป่าจะไม่ค่อยไปรบกวน ถ้าขุดแคบช้างป่าสามารถข้ามระหว่าง ๓ เมตรครึ่ง ถึง ๔ เมตรได้ เนื่องจากช้างป่ามีการเรียนรู้ในการหนุนหลังขึ้นไป ช้างป่าที่เป็นช้างโทนหรือช้างเดี่ยวจะข้ามเป็นประจำ อีกส่วนคือด้านลาดดินแรงสไลด์นำมากองเป็นภาระในการเสริมความสูงของท้องหรือไม่ แต่ถ้าสามารถเทสิ่งกีดขวางหรือสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์ ๒ ด้านให้มี ความกว้างเพิ่มเป็น ๓ เมตรทั้ง ๒ ด้าน และมีช่องทางเดินเป็นระยะเวลาทุก ๑ กิโลเมตร ช่วยบรรเทาในการลงของช้างป่าได้ และจะเป็นแหล่งน้ำที่ใช้ประโยชน์ได้เช่นกัน ในส่วนบนทำเพนียดช้างสามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้อีกด้วย

(๓) อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ ในประเด็นของการวางผังสำรวจแนวที่จะดำเนินการก่อสร้างควรมีความชัดเจน และมีความเห็นร่วมกัน ทั้งทางภาครัฐและภาคเอกชน ประเด็นของความเสียหายที่อาจทำให้เกิดขึ้นระหว่างการก่อสร้างในสภาพของทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งในเขตอุทยานแห่งชาติค่อนข้างมีความสลับซับซ้อน และมีระบบนิเวศที่มีความเฉพาะตัว ควรวางผัง วางแนวสำรวจให้ชัดเจน และในการวางแผนด้านงบประมาณได้มีการวางแผนด้านงบประมาณในการซ่อมบำรุงด้วย เนื่องจากระยะเวลาในการใช้งานเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน

(๔) หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองเครือหวายเฉลิมพระเกียรติ ตามแบบของคณะกรรมาธิการวิสามัญ สามารถสร้างในพื้นที่ที่มีความลาดเอียงได้หรือไม่ ซึ่งผู้แทนกรมทางหลวงได้ชี้แจงว่าแบบดังกล่าว สามารถสร้างในพื้นที่ที่มีความลาดเอียงได้ โดยมุมประมาณ ๖๓ องศา คงไว้ตลอดแนว และได้มีข้อเสนอให้พิจารณาในรูปแบบของกลุ่มป่าตะวันออก โดยเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองเครือหวายเฉลิมพระเกียรติมีช้างป่าประมาณ ๓๐ ตัว และขอให้มีการก่อสร้างสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์ ในพื้นที่หรือจุดที่มีปัญหาของแต่ละพื้นที่

(๕) หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว การสร้างสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์ เพื่อกันช้างควรประสานกับกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เนื่องจากพื้นที่แต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน

กล่าวโดยสรุป คณะกรรมาธิการวิสามัญมีความเห็นที่สอดคล้องกันต่อสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์ว่า รูปแบบสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์สูงเกินระดับสายตาช้างป่า จึงทำให้ช้างป่ามองไม่เห็นสวนผลไม้ของชาวบ้าน ดังนั้น จึงเชื่อว่าช้างป่าไม่มีสิ่งจูงใจให้ข้ามไปในพื้นที่ของชาวบ้านและกรณีของรูปแบบสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์ ถ้าอนาคตพบว่ามีข้อบกพร่องก็สามารถที่จะเพิ่มเติมต่อยอดให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นในภายหลังได้ โดยอายุการใช้งานของสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์ ขึ้นอยู่กับการดูแลรักษาของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีอายุการใช้งานประมาณ ๒๐ ปี ถึง ๓๐ ปี แต่บางครั้งอายุการใช้งานอาจเกิดเหตุการณ์ที่ไม่อาจควบคุมได้ ได้แก่ น้ำท่วม น้ำป่า เป็นต้น แต่โดยเฉลี่ยเมื่อมีการดูแลรักษาดีและไม่มีปัญหาอื่น ๆ อายุการใช้งานของสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์ ประมาณ ๒๐ ปี เมื่อทำคันดินผ่านทางน้ำต้องใส่ท่อระบายน้ำทางน้ำขนาดเล็กทำท่อขนาดที่ช้างลอดไม่ได้ ทางน้ำขนาดใหญ่ต้องทำสะพานแต่ต้องมีฝายกั้นน้ำ เพื่อป้องกันช้างออกตามทางน้ำและได้น้ำไว้ใช้ด้วย ซึ่งการทำคันดินกันช้างนี้ต้องอาศัยความรู้ในการออกแบบลาดคันดินและถนนจากกรมทางหลวง และการออกแบบอาคารระบายน้ำจากกรมชลประทาน บนคันดินทำให้ลาดออกจากผืนป่าเพื่อการระบายน้ำจะได้ไม่ไปรบกวนพื้นที่ป่าอนุรักษ์

ทั้งนี้ การจัดทำสิ่งกีดขวาง หรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์ ยังมีข้อจำกัดของถนน เช่น ความปลอดภัยบนท้องถนน ถนนเป็นทางโค้งราบ โค้งดิ่ง และความลาดชันของคันดินรวมทั้งคุณภาพดินในแต่ละพื้นที่ หรือการดำเนินการดังกล่าวยังมีความเกี่ยวข้องกับลำรางน้ำสาธารณะประโยชน์และศาสนสถาน ที่จะต้องได้รับผลกระทบจากการจัดทำสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์ ซึ่งจะต้องมีการศึกษาเป็นกรณี ตามสถานการณ์ในแต่ละพื้นที่ประกอบกับการจัดทำสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์ ต้องใช้งบประมาณมากแต่มีความคุ้มทุนในอนาคตและเป็นการแก้ปัญหาที่เบ็ดเสร็จ เพื่อป้องกันช้างป่าออกมารบกวนประชาชน ประชาชนได้ประโยชน์ ด้านคมนาคมขนส่งพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวสร้างรายได้ให้ประชาชน เพิ่มมูลค่าของที่ดิน แต่ลักษณะในการจัดทำสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์ในบางพื้นที่อาจจะไม่เหมาะสม จะต้องมีการพิจารณาว่าหากไม่เหมาะสมอาจจะใช้เป็นรั้วกั้นช้าง เพนียดกั้นช้าง ตามความเหมาะสมสภาพภูมิประเทศ โดยปัญหาสภาพดินในการสร้างสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์ หากสภาพดินแข็งก็ไม่มีปัญหา แต่ถ้าเป็นดินอ่อนจะต้องมีการบดอัดให้มีความแข็งแรง มีการดาดคอนกรีตหรือปูหินใหญ่รองรับความแข็งแรงและจะต้องมีการบำรุงรักษาแนวสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์ให้มีความสมบูรณ์ มีการซ่อมแซมหากมีการชำรุดของหน้าดินเพื่อป้องกันการพังของสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์ และต้องมีการจัดระบบการระบายน้ำที่ดี เพื่อไม่ให้เกิดน้ำขัง บริเวณสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์

เรื่องของถนนตรวจการณ์ และกำแพงกั้นช้าง กรณีเมื่อพิจารณาถึงความประหยัดอย่างเดียวก็อาจจะได้รูปแบบของป้องกันอันตรายที่ไม่เต็มที่ ตามหลักคิดของการออกแบบในการใช้งบประมาณต้องออกแบบงบประมาณอย่างประหยัด งบประมาณปานกลาง และงบประมาณจำนวนมาก โดยยึดแบบที่แข็งแรงที่สุด การเลือกแบบใดต้องคำนึงถึงงบประมาณ และควรออกแบบในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีการป้องกันอันตรายได้ โดยนำรูปแบบต่าง ๆ นั้นไปทดสอบ และเรื่องถนนตรวจการณ์ที่มีความลึกประมาณ ๔ เมตร

ในมิติของความอันตราย เช่น เด็กอาจตกลงไปได้รับอันตราย รถยนต์อาจเกิดอุบัติเหตุ เป็นต้น จึงควรพิจารณาถึงงบประมาณของการป้องกันอันตรายจากการตกขอบถนนดังกล่าว ดังนั้น จึงมีความเห็นว่า ควรมีคันกันตกลงไปด้วย นอกจากนี้โครงการดังกล่าวเป็นโครงการใหญ่ควรจัดทำเป็นเฟส ได้แก่ เฟสที่ ๑ ตอบโจทย์ของศูนย์กักกันช้างชั่วคราว ได้ใช้กำแพงกั้นช้าง เช่น จังหวัดจันทบุรี โดยได้จัดทำไว้ ๒ ศูนย์ ล้อมไปถึงป่าประมาณ ๒๐ กิโลเมตร จังหวัดระยอง มีจุดล้อมไปถึงป่า ประมาณ ๒๐ กิโลเมตร จังหวัดชลบุรี จังหวัดฉะเชิงเทรา และจังหวัดสระแก้ว และเฟสที่ ๒ เป็นการต่อเชื่อมเป็นจุด ๆ ออกไปที่มีประชากรช้างเป็นจำนวนมาก รวมทั้งเฟสที่ ๓ เป็นการต่อเชื่อมเป็นจุด ๆ ออกไปที่มีประชากรช้างเป็นจำนวนไม่มาก การจัดซื้อจัดจ้างของงบประมาณก็จะทำได้ง่ายขึ้น และจะบรรลุวัตถุประสงค์ของแผนระยะสั้นที่นำช้างเข้าสู่ศูนย์กักกันชั่วคราวก่อนการสร้างสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์ อย่างสมบูรณ์

๔.๒.๑๒ กลุ่มป่าที่สามารถนำแบบสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์ ไปใช้ได้

(๑) กลุ่มป่าตะวันออก แนวเขตที่ดินในพื้นที่โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ได้มีการสำรวจพื้นที่หรือมีแนวเขตที่ดิน เป็นพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จะเป็นหน่วยงานหลักในการอนุรักษ์ รักษา ปกป้องพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ส่วนพื้นที่รอบเขตพื้นที่อนุรักษ์ กรมป่าไม้จะเป็นหน่วยงานหลักในการบริหารจัดการพื้นที่

กรมที่ดินนำเสนอความคิดเห็นข้อเสนอแนะในประเด็นดังกล่าวว่า ดูแลรับผิดชอบในที่ดินที่เป็นของเอกชน มีการออกเอกสารสิทธิ์ในที่ดินและที่ดินที่เป็นลำรางสาธารณประโยชน์ กรมที่ดินยังไม่มีข้อมูลในแนวเขตของกรมที่ดินว่า มีช้างป่าบุกรุกที่ทำกิน เพราะในพื้นที่ที่ช้างบุกรุกส่วนใหญ่ชาวบ้านก็จะแจ้งให้ท้องถิ่นทราบ และท้องถิ่นก็หาวิธีการ และแนวทางในการช่วยเหลือชาวบ้าน กรณีเรื่องข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับจุดต่าง ๆ ที่กั้นช้างในเขต ๕ จังหวัดรอยต่อ รวมทั้งจังหวัดตราด โดยจะรวบรวมข้อมูลดังกล่าวเพื่อส่งผ่านไปที่อธิบดีกรมอุทยานฯ อีกครั้งหนึ่งและจะนำข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินการว่ามีคูจำนวนเท่าไร รั้วมีจำนวนเท่าไร สิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์จะทำตรงจุดใดที่เหมาะสม

(๒) กลุ่มป่าแก่งกระจาน อุทยานแห่งชาติกุยบุรี ได้มีการดำเนินงานและวางแผนการดำเนินการ โดยการจัดทำหรือก่อสร้างสิ่งกีดขวาง ป้องกันช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ อุทยานแห่งชาติกุยบุรี ระยะทางทั้งหมด ๓๖๗ กิโลเมตร โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็น ๓ โซน ได้แก่ โซนเหนือ เขตอำเภอปราณบุรี และอำเภอสามร้อยยอด ๔๗ กิโลเมตร โซนกลาง เขตอำเภอกุยบุรี ๑๒๙ กิโลเมตร โซนใต้ เขตอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ ๑๙๑ กิโลเมตร ดังนี้

๑) การดำเนินการจัดทำหรือสร้างสิ่งกีดขวาง ป้องกันช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ระยะที่ ๒ (ปี พ.ศ. ๒๕๖๕ –พ.ศ. ๒๕๖๗) ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรี

๒) การดำเนินการจัดทำหรือสร้างสิ่งกีดขวาง ป้องกันช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ระยะที่ ๓ (ปี พ.ศ. ๒๕๖๘ – พ.ศ. ๒๕๗๐) ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรี

กล่าวโดยสรุป การก่อสร้างคูกันช้างเชิงอนุรักษ์พร้อมถนนตรวจการณ์ พื้นที่โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าในพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕๘๔+๕ จังหวัด เพื่อป้องกันช้างป่าบุกรุก

ที่ทำกิน ควรให้มีการดำเนินงานก่อสร้างคูกันช้างเชิงอนุรักษ์พร้อมถนนตรวจการณ์ จังหวัดระยอง ในพื้นที่ตำบลซากพง ตำบลกองดิน ตำบลทุ่งควายกิน ตำบลห้วยทับมอญ และ กิ่งอำเภอเขาชะเมา จังหวัดฉะเชิงเทรา ในพื้นที่ ตำบลท่าตะเกียบ อำเภอท่าตะเกียบ และอำเภอสนามชัยเขต จังหวัดชลบุรี ในพื้นที่ อำเภอบ่อทอง จังหวัดจันทบุรี ในพื้นที่ อำเภอมะขาม ตำบลมะขาม ตำบลวังแซ้ม เป็นต้น รวมทั้งขอเสนอแผนในการบริหารจัดการช้างป่าบุกรุก จะต้องมีการกักกันช้างป่า มีสถานที่กักกันช้างป่าเพื่อควบคุมและจำกัดช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ โดยขอเสนอจัดตั้งเป็นศูนย์กักกันช้างป่า (ชั่วคราว) ในโครงการจัดการช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ โดยให้มีทุกจังหวัด มีสัตวแพทย์ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นผู้ดูแลช้างป่า

๔.๓ การพิจารณาศึกษาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขปัญหาช้างป่า และศึกษาผลงานวิจัย นวัตกรรมที่เกี่ยวข้อง

๔.๓.๑ การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขปัญหาช้างป่าและศึกษาผลงานวิจัย นวัตกรรมที่เกี่ยวข้อง

๔.๓.๑.๑ ประเด็นการเยียวยา มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือหรือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบช้างป่ามีดังนี้

(๑) การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีช้างป่าทำร้ายร่างกาย ชีวิต ทรัพย์สิน และพืชผลทางการเกษตรของประชาชน เป็นกรณีสาธารณภัยจากสัตว์ทำให้เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นช่วยเหลือการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติได้ดังนี้

๑) กรณีสาธารณภัยเกิดขึ้นในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ว่าจะมีการประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินหรือไม่ก็ตาม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการช่วยเหลือประชาชนในเบื้องต้น โดยฉับพลันทันที เพื่อการดำรงชีพ หรือบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้า หรือระงับสาธารณภัย หรือเพื่อคุ้มครองชีวิตและทรัพย์สิน หรือป้องกันภยันตรายที่จะเกิดแก่ประชาชนได้ตามความจำเป็น ภายใต้ขอบอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย โดยไม่ต้องเสนอคณะกรรมการพิจารณา โดยสามารถใช้จ่ายเงินงบประมาณจากงบกลาง ประเภทเงินสำรองจ่ายได้ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยค่าใช้จ่ายเพื่อช่วยเหลือประชาชนตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ข้อ ๖ วรรคหนึ่ง ข้อ ๑๑ วรรคหนึ่ง ข้อ ๑๖ (๑) และข้อ ๑๘

๒) กรณีหลังเกิดสาธารณภัยมีความจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือประชาชนเพื่อเยียวยาหรือฟื้นฟูหลังเกิดสาธารณภัย ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการ ดังนี้

๑. กรณีจังหวัดประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินในพื้นที่เกิดภัย จังหวัดสามารถจ่ายเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยโดยปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรายงานความเสียหายต่ออำเภอ หรือจังหวัดหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาจ่ายเงินทดรองราชการ กรณีนี้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยมีวงเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินดังกล่าว จำนวน ๒๐ ล้านบาท โดยวงเงินนี้จังหวัด

สามารถใช้จ่ายได้เมื่อมีภัยพิบัติเกิดขึ้น และได้มีการประกาศเขตให้มีความช่วยเหลือฯ แล้ว สำหรับใช้จ่ายในการช่วยเหลือเยียวยาเบื้องต้น

๒. กรณีจังหวัดมิได้ประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินในพื้นที่เกิดภัย ในการช่วยเหลือประชาชน ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๖๒ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำรายชื่อประชาชนที่ยื่นลงทะเบียนขอรับความช่วยเหลือต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เสนอคณะกรรมการเพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือ และนำรายชื่อผู้ได้รับความช่วยเหลือติดประกาศ ณ สำนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานที่กลางและที่ทำการหมู่บ้านหรือชุมชนให้ประชาชนทราบ เป็นเวลาไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน และรายงานผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการต่อไป โดยปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยค่าใช้จ่ายเพื่อช่วยเหลือประชาชนตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ข้อ ๗ (๒) ข้อ ๙ ข้อ ๑๖ (๑) และข้อ ๑๗ ซึ่งอัตราในการช่วยเหลือให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงินทดรองราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๖๓ โดยกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีวงเงินทดรองราชการในเชิงป้องกันหรือยังยั้งภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินดังกล่าวจำนวน ๑๐ ล้านบาท ซึ่งวงเงินนี้ สามารถใช้จ่ายได้ เมื่อคาดหมายว่าจะเกิดภัยขึ้นในเวลาอันใกล้และต้องรีบดำเนินการโดยฉับพลัน โดยไม่ต้องประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือ มีไว้ใช้จ่ายเพื่อลดผลกระทบจากภัยพิบัติที่จะเกิดขึ้น การใช้จ่ายเงินต้องถือปฏิบัติตามประกาศกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการใช้จ่ายเงินทดรองราชการในเชิงป้องกันหรือ ยังยั้งภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินลงวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ อย่างไรก็ตาม ระเบียบกระทรวงการคลังเปรียบเสมือนกฎหมายกลาง ที่ใช้กับภัยพิบัติทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นภัยพิบัติที่เกิดจากธรรมชาติ ที่เกิดจากมนุษย์ เกิดจากบุคคลหรือสัตว์ต่าง ๆ ใช้อัตราเดียวกันหมดตามเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังกำหนด และที่สำคัญที่สุดเงินทดรองราชการกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ชัดเจนว่า เป็นการบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้า ไม่ได้เป็นการชดใช้ความเสียหายให้กับผู้หนึ่งผู้ใด และเจตนารมณ์อีกประการหนึ่งที่กำหนดให้มีเงินทดรองราชการขึ้นมาเพื่อเป็นไปตามพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังภาครัฐ คือเป็นกฎหมายที่มีเงินทดรองเพื่อมาใช้จ่ายระหว่างที่ยังไม่ได้รับงบประมาณ เพราะฉะนั้นอัตราในการให้ความช่วยเหลือจึงไม่เพียงพอต่อความต้องการขอรับความช่วยเหลือของผู้ประสบภัยด้วยเหตุที่ว่าวัตถุประสงค์ของระเบียบได้กำหนดไว้ ดังนั้น ในการปรับปรุงหลักเกณฑ์อัตราการเยียวยาเบื้องต้นอาจต้องปรับปรุงในระเบียบที่เกี่ยวข้องโดยปรับปรุงอัตราให้สูงขึ้น ซึ่งรายละเอียดอัตราที่มีการปรับปรุงจะปรากฏตามการศึกษาการป้องกันแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกที่ทำกินและเยียวยาผลกระทบจากภัยช้างป่าอย่างเป็นธรรม

(๒) การเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากช้างป่า ตามมาตรา ๖๐ (๘) แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยมาตรา ๕๙ ระบุว่า “เงินที่เรียกเก็บได้ตามมาตรา ๕๘ และเงินที่มีผู้บริจาคไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน และให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช เก็บรักษาไว้เป็นเงินเพื่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และบำรุงรักษาเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า เพื่อการอนุรักษ์สัตว์ป่าและรักษาไว้ซึ่งแหล่งที่อยู่อาศัยหรือแหล่งหากินของสัตว์ป่า หรือเพื่อการช่วยเหลือเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสัตว์ป่า” และมาตรา ๖๐ ระบุว่า “เงินตามมาตรา ๕๙

ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช นำไปใช้จ่ายเพื่อกิจการ ดังต่อไปนี้ (๘) การช่วยเหลือเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสัตว์ป่า” ในส่วนของการชดเชยเพื่อการช่วยเหลือเยียวยา ตามมาตรา ๖๐ (๘) แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ นั้น ยังไม่สามารถกระทำได้ เนื่องจาก ปัจจุบันกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และ พันธุ์พืช อยู่ระหว่างการจัดทำร่างกฎหมายลำดับรองตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวว่าไม่มีแหล่งเงินทุนเพียงพอที่จะใช้ในการเยียวยาอย่างต่อเนื่อง และทำได้เพียงแค่เยียวยาเฉพาะหน้า เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่างประชาชนกับช้างป่าเท่านั้น ซึ่งนำไปสู่การพิจารณาประเด็นถัดไปเพื่อให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีแหล่งเงินทุน

๔.๓.๒ การบริหารจัดการภายในเรื่องรายได้จากการเก็บค่าเข้าชมอุทยานแห่งชาติ

ในแต่ละปีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีเงินรายได้โดยรวมที่ไม่ต้องจัดส่งคืนกระทรวงการคลังเป็นจำนวนหลายพันล้านบาท ซึ่งส่วนใหญ่มาจากพื้นที่อุทยานแห่งชาติ โดยเมื่อช้างป่าทำอันตรายแก่ชีวิตและทรัพย์สิน ชาวบ้านจะคาดหวังให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นผู้ดำเนินการ หรือกรณีของการจัดการสัตว์ป่าที่อยู่ในศูนย์เพาะพันธุ์สัตว์ป่าที่อยู่ในสภาพไม่เหมาะสมก็ควรใช้เงินดังกล่าว อย่างไรก็ตาม กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ปฏิเสธว่าไม่อาจจ่ายได้เว้นแต่มีการแก้ไขกฎหมาย

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวว่า เงินนอกงบประมาณดังกล่าวเกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติ ๒ ฉบับ คือ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งแต่ละฉบับมีวัตถุประสงค์ของการใช้เงินตามพระราชบัญญัติที่แตกต่างกัน ไม่สามารถนำมาใช้ร่วมกันได้ อย่างไรก็ตาม ตามมาตรา ๖๐ ของพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ จะเป็นการบัญญัติเพิ่มเติมเข้ามาเพื่อรองรับในเรื่องการเยียวยาผู้ได้รับความเสียหาย ส่วนมาตรา ๗๐ ได้เพิ่มการกำหนดพื้นที่เขตควบคุม จึงควรมุ่งประเด็นไปในเรื่องการออกกฎหมายลำดับรอง ซึ่งมีความยืดหยุ่นกว่าการแก้ไขพระราชบัญญัติ

๔.๓.๒.๑ ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการภายในเรื่องรายได้จากการเก็บค่าเข้าชมอุทยานแห่งชาติ

(๑) พัฒนา แก้ไขระเบียบ และข้อกฎหมาย เพื่อเปิดช่องให้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช สามารถเคลื่อนย้ายจัดการงบประมาณภายในได้ เพื่อการจัดสรรเงินในการจ่ายค่าเสียหายตลอดจนเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากช้างป่าโดยตรง โดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ควรเป็นหลักในการจ่ายค่าเสียหายเพื่อการละเมิดที่สัตว์ป่าได้กระทำขึ้น

(๒) ควรมุ่งประเด็นไปในเรื่องการออกกฎหมายลำดับรอง ซึ่งมีความยืดหยุ่นกว่าการแก้ไขพระราชบัญญัติ โดยเฉพาะกฎหมายลำดับรองภายใต้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๖๐ (๘) ซึ่งอยู่ระหว่างการจัดทำกฎหมายลำดับรองที่ระบุถึงการใช้เงิน ในการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากสัตว์ อย่างไรก็ตาม ในกฎหมายลำดับรองดังกล่าวควรระบุว่าการเยียวยาดังกล่าว

ให้หมายรวมถึงค่าเสียหายด้วย โดยต้องคำนึงถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงจากการกระทำของสัตว์ป่าแก่บุคคลและทรัพย์สิน เพื่อการชดเชยค่าเสียหายให้อย่างเป็นธรรม เหมาะสม และได้สัดส่วน

๔.๓.๓ ปัญหาการสนับสนุนจากภาคเอกชนและการจัดตั้งกองทุน

ปัจจุบัน มีอุปสรรคในการบริจาคให้แก่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ซึ่งติดขัดในเรื่องของกฎระเบียบ ที่ไม่มีความคล่องตัวในการรับบริจาค ในขณะที่ ในต่างประเทศได้มีการดำเนินการเพื่อเปิดโอกาสให้องค์กรเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของประเทศตนเอง คณะกรรมาธิการวิสามัญ จึงมีความเห็นว่า ควรให้มีการจัดตั้งกองทุนในการเยียวยาผู้ประสบภัยจากช้างป่า โดยแหล่งเงินของกองทุนอาจมาจากงบประมาณของรัฐ จากการบริจาค จากหน่วยงานรัฐ หรือจากช่องทางอื่น ๆ เพื่อสำรองไว้ใช้ในการเยียวยาได้อย่างทันท่วงที

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา มีความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวว่า ตามพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๑ กำหนดว่าการจะมีกองทุนได้ต้องมีการบัญญัติไว้ในกฎหมายเฉพาะเท่านั้น ดังนั้นจึงไม่มีทางที่จะเกิดกองทุนได้ เว้นแต่กระทรวงการคลังจะให้ความเห็นชอบ มิฉะนั้นจะผิดพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๑ ดังกล่าว

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวว่า เรื่องการบริจาค “กองทุนช่วยเหลืออาหารช้างป่าแห่งประเทศไทย” ได้ดำเนินการตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๕ ถึง พ.ศ. ๒๕๕๘ โดยได้ให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ประสบเหตุช้างป่าทำลายพืชผลทางการเกษตรแล้ว จำนวน ๔๒๒ ราย เป็นเงิน ๓,๙๙๘,๕๔๕.๙๐ บาท และตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๙ ถึงปัจจุบัน ไม่มีการเยียวยาผ่านกองทุนฯ ดังกล่าว เนื่องจากงบประมาณไม่เพียงพอ ซึ่งตามระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ว่าด้วยการรับ การเก็บรักษาและการจ่ายเงินกองทุนช่วยเหลืออาหารช้างป่าแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๕ (ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๖) และหลักเกณฑ์การช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการที่ช้างป่าเข้าทำลายพืชผลทางการเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๗ ได้กำหนดหลักเกณฑ์การช่วยเหลือเฉพาะกรณีความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อพืชผลการเกษตรและต้องเป็นพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิ์ตามกฎหมายเท่านั้น ทั้งนี้ การเยียวยาประชาชน กรณีบาดเจ็บเสียชีวิต อยู่ในระหว่างการพิจารณาปรับเพิ่มหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเยียวยาของกองทุนช่วยเหลืออาหารช้างป่าแห่งประเทศไทย และให้สอดคล้องตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ อย่างไรก็ตาม จะผลักดันกองทุนช่วยเหลืออาหารช้างป่าแห่งประเทศไทยเข้าสู่มาตรา ๖๐ (๘) เพื่อเป็นรายได้ในการเยียวยาช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากสัตว์ป่า เพื่อให้สามารถดำเนินการถ่ายโอนเงินจากกองทุนเข้ามาในมาตรา ๖๐ (๘) ได้ต่อไป โดยในส่วนของการบริจาคเงินให้แก่หน่วยงานรัฐนั้นมีระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการรับเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้ทางราชการ พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนดไว้

๔.๓.๓.๑ ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการสนับสนุนจากภาคเอกชนและการจัดตั้งกองทุน ให้พิจารณาเรื่องการให้องค์กรเอกชนเข้ามาสนับสนุน โดยการให้องค์กรเอกชนเข้ามามีส่วนร่วม และรัฐสามารถให้การช่วยเหลือโดยการลดหย่อนภาษีเพื่อให้องค์กรเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการผลักดันแก้ไขปัญหาช้างป่าในประเทศไทยและต้องการให้หน่วยงานรัฐพิจารณาในเรื่องการรับบริจาค

๔.๓.๔ การกำหนดเจ้าภาพหลัก

ปัจจุบันในการเยียวยา มีปัญหาสำคัญคือประชาชนส่วนใหญ่ไม่ทราบกระบวนการดำเนินงาน ไม่ทราบว่าควรติดต่อหน่วยงานใดก่อนเมื่อเกิดเหตุ ดังนั้น คณะกรรมาธิการวิสามัญจึงได้มีการศึกษาในประเด็นการกำหนดเจ้าภาพหลัก โดยในเบื้องต้นมีความเห็นเป็น ๒ แนวทาง ดังนี้

๔.๓.๔.๑ แนวทางที่หนึ่ง สนับสนุนให้มีเจ้าภาพหลัก โดยอาจเป็นกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นเจ้าภาพหลักร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากช้างป่าเบื้องต้น เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความใกล้ชิดกับประชาชน สามารถดำเนินการช่วยเหลือประชาชนในเบื้องต้น โดยฉับพลันทันที หรืออาจเป็นกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ซึ่งดูแลพื้นที่ที่มีช้างป่า

๔.๓.๔ ๒ แนวทางที่สอง ควรเป็นการทำงานแบบบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยใช้อำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานตามที่กฎหมายกำหนด มากกว่าการมีเจ้าภาพหลักเพียงหน่วยงานเดียว

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวว่า เรื่องของการเยียวยาและการแก้ปัญหา กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ไม่สามารถเป็นเจ้าภาพหลักในเรื่องของการเยียวยา เนื่องจากการไม่มีแหล่งเงินทุนเพียงพอที่จะใช้ในการเยียวยาอย่างต่อเนื่อง และทำได้เพียงแค่เยียวยาเฉพาะหน้า เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่างประชาชนกับช้างป่า นอกจากนั้นยังชี้แจงว่าช้างป่าเป็นทรัพยากรของประเทศชาติ โดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นเพียงผู้ดูแลเท่านั้น หากช้างป่ามีการสร้างความเดือดร้อน ออกมาทำร้ายประชาชนในเขตอุทยานแห่งชาติ ทางกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ต้องรับผิดชอบให้การดูแลชดเชยผู้ได้รับผลกระทบอยู่แล้ว แต่ถ้าหากช้างป่าออกไปสร้างความเสียหายนอกเขตอุทยาน ให้ถือเป็นการประสบสาธารณภัยจากสัตว์ป่าโดยมีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ ดังนั้น จึงเป็นการทำงานแบบบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย หรือองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้อำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานตามที่กฎหมายกำหนด มากกว่าการมีเจ้าภาพหลักเพียงหน่วยงานเดียว

คณะกรรมาธิการวิสามัญมีความเห็นว่า ต้องมีความชัดเจนในประเด็นดังกล่าว โดยอาจกำหนดให้มี Single Point of Contact ให้ประชาชนติดต่อ และมีการพิจารณากำหนดเขตพื้นที่ควบคุมตามมาตรา ๗๐ รวมถึง มีเจ้าภาพในการจ่ายเงินเยียวยาให้แก่ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่า นอกจากนั้น ควรมีการจัดทำแผนผังเพื่อแสดงกระบวนการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจนและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ และที่สำคัญ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จะต้องมีการเร่งรัดการออกระเบียบตามมาตรา ๖๐ (๘) แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช สามารถนำเงินเพื่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และบำรุงรักษาเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่าตามมาตรา ๕๙ มาใช้จ่ายเพื่อช่วยเหลือเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่าหรือสัตว์ป่าอื่น ๆ ได้ โดยจะต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเยียวยาให้ชัดเจน ครอบคลุมกรณีความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของประชาชน และกำหนดขั้นตอนและระยะเวลาการพิจารณา

ที่ชัดเจน เพื่อให้ผู้เสียหายได้รับการช่วยเหลือและเยียวยาจากภาครัฐ โดยไม่ชักช้า และให้นำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๓๓ มาบังคับใช้กับกรณีสัตว์ป่าก่อให้เกิดความเสียหายโดยอนุโลม

๔.๓.๕ การประกันภัยจากช้างป่า

เนื่องจากช้างป่า อยู่ในธรรมชาติไม่มีผู้หนึ่งผู้ใดให้การเลี้ยงดู และไม่สามารถระบุผู้เป็นเจ้าของช้างป่าได้ ในขณะที่ ภัยจากช้างป่ามีมูลค่ามหาศาลทั้งต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน การประกันภัยจึงเป็นแนวความคิดเพื่อกระจายความเสี่ยงและลดภาระของหน่วยงานภาครัฐในการชดเชยให้แก่ประชาชน ซึ่งผู้แทนจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย ได้ให้ข้อมูลต่อที่ประชุมว่าในส่วนของการประกันภัยกรมธรรม์ที่ออกมาให้ความคุ้มครองในเรื่องของชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน ซึ่งการมีประกันภัยถือเป็นการแก้ไขปัญหาปลายน้ำแต่ผู้เอาประกันภัยสามารถนำเงินที่ได้จากการเกิดความสูญเสียหรือเสียหายไปเยียวยาเป็นการช่วยบรรเทาภาระทางการเงินของผู้เอาประกันภัยในทุกกรณี รวมถึงการประกันภัยอุบัติเหตุจากการโดนช้างป่าทำร้าย ทำให้การเสียชีวิตหรือบาดเจ็บก็ได้รับความคุ้มครอง รวมถึงหากเกิดความเสียหายกับบ้านพักอาศัยหากมีประกันภัยก็ได้รับความคุ้มครองเช่นเดียวกัน ทั้งนี้มีกรมธรรม์ภาคสมัครใจที่ประชาชนสามารถซื้อเองได้ ตัวอย่างเช่น กรมธรรม์ประกันภัยสวนทุเรียน และพื้นที่ที่มีการขายกรมธรรม์ประเภทนี้คือ จังหวัดจันทบุรี ในส่วนของกรมธรรม์ประกันภัยที่มีภาครัฐจ่ายให้คือการทำประกันภัยข้าว และข้าวโพด ซึ่งให้ความคุ้มครองจากภัยธรรมชาติต่าง ๆ เป็นความคุ้มครองในลักษณะต้องมีการประกาศภัยพิบัติถึงจะมีการจ่ายเงินประกันภัย รวมถึงภัยพิบัติจากช้างป่าเข้าทำลายด้วย ทั้งนี้ หากให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นเจ้าภาพในการซื้อประกันภัยนั้น อาจติดปัญหาว่าต้องพิจารณาเงื่อนไขในการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากสัตว์ป่าตามมาตรา ๖๐ (๘) ด้วยว่าสามารถทำได้หรือไม่ แต่หากทำได้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช สามารถหารือร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัยร่วมกันกับสมาคมป้องกันวินาศภัยไทย เพื่อร่างเงื่อนไขและความคุ้มครองที่แตกต่างออกไป รวมถึงเรื่องการสำรวจภัยอาจจะต้องขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ในชุมชนให้เข้าไปช่วยสำรวจภัย อย่างไรก็ตาม คณะกรรมาธิการวิสามัญได้ทำการศึกษาในรายละเอียดในเรื่องดังกล่าวไว้แล้ว

๔.๓.๖ การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับช้างและการจัดทำกฎหมายลำดับรอง

การจัดทำระเบียบกฎหมายลำดับรองของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการพิจารณาของคณะอนุกรรมการพิจารณากฎหมายของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช แล้ว ซึ่งร่างระเบียบได้แล้วเสร็จและอยู่ในขั้นตอนต่อไปคือ การรับฟังความคิดเห็น นอกจากนั้นจากการรับฟังข้อชี้แจงของหน่วยงานอื่นที่มาให้ข้อมูลแต่ละหน่วยงานมีหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานค่อนข้างชัดเจน คณะกรรมาธิการวิสามัญจึงมีความเห็นว่า ควรจะมีข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเพื่อเสนอให้แต่ละหน่วยงานนำไปดำเนินการแก้ไขต่อไป อย่างไรก็ตาม การจัดทำระเบียบกฎหมายเรื่องช้างโดยเฉพาะอาจจะต้องพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบ เพราะอาจส่งผลกระทบต่อสัตว์ป่าประเภทอื่นอาจมีการเรียกร้องให้มีกฎหมายเฉพาะเกิดขึ้นตามมาเช่นเดียวกับกฎหมายช้าง

บทที่ ๕
บทสรุป ข้อเสนอแนะ และข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการวิสามัญ

๕.๑ บทสรุป

การพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่าของคณะกรรมาธิการวิสามัญพบว่า ในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ประเทศไทยมีจำนวนประชากรช้างป่า ประมาณ ๓,๑๖๘ – ๓,๔๔๐ ตัว ในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ คาดว่าจะมีจำนวนช้างป่าประมาณ ๔,๖๙๘ - ๕,๑๐๑ ตัว กระจายอยู่ในพื้นที่ป่า ๖๙ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๓๐ ของพื้นที่ป่าในประเทศไทย และในอนาคตจะมีจำนวนประชากรช้างป่าเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้พื้นที่อนุรักษ์ที่มีปัญหาช้างป่ามาก มีจำนวน ๕ กลุ่มป่าตามลำดับ ได้แก่ กลุ่มป่าตะวันออก กลุ่มป่าตะวันตก กลุ่มป่าแก่งกระจาน กลุ่มป่าดงพญาเย็น – เขาใหญ่ และ กลุ่มป่าภูเขียว - น้ำหนาว ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะขยายตัวและมีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นในเวลาอันใกล้นี้ หลายครั้งเกิดความรุนแรงถึงขั้นทำร้ายร่างกายได้รับบาดเจ็บพิการ ทุพพลภาพ เสียชีวิต และเกิดความเสียหายต่อพืชผลทางการเกษตร ตลอดจนวิถีการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ อีกทั้งยังส่งผลเสียต่อช้างป่าด้วย เช่น ช้างป่าอาจได้รับอันตรายจากสารเคมี หรือกระแสไฟฟ้าที่ใช้ในการเกษตร ได้รับบาดเจ็บและล้มตาย

คณะกรรมาธิการวิสามัญ ได้ลงพื้นที่รับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาภัยจากช้างป่าของแต่ละกลุ่มป่าแล้วพบว่า ราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากภัยช้างป่า **"ไม่เห็นด้วยกับหลักคิดที่ยัดเยียดให้ช้างป่ากับคนอยู่ร่วมกันอย่างสมดุล"** เพราะจากปัญหาที่เกิดขึ้นตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น พิสูจน์ให้เห็นว่าเกิดการกระทบกระทั่งกัน ทำให้เกิดอันตรายทั้งต่อคนและช้างป่า ดังนั้น **"ช้างป่าควรอยู่แต่ในป่าอนุรักษ์ คนควรอยู่แต่ในที่ดินทำกินของตัวเองหรือที่ดินที่รัฐจัดให้"** หากช้างป่าเล็ดลอดออกนอกป่าบุกรุกที่ทำกินของคน รัฐต้องเร่งผลักดันช้างป่ากลับป่าโดยเร็ว ในขณะเดียวกัน หากพบว่าคนบุกรุกป่า รัฐต้องดำเนินการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ที่สำคัญคือ รัฐต้องจัดแบ่งเขตการจัดการที่ดินหรือโซนนิ่ง (Zoning) ให้มีเส้นแบ่งเขตแดนระหว่างที่อยู่ของช้างป่าและที่ดินทำกินที่ชัดเจนไม่ทับซ้อนกัน เพื่อความปลอดภัยทั้งต่อคนและช้างป่า

การแก้ปัญหาช้างป่าจะสำเร็จได้ ภาครัฐ ภาคประชาสังคมต้องบูรณาการร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหานี้อย่างจริงจัง มิฉะนั้นปัญหาภัยจากช้างป่าจะไม่ได้รับการแก้ไข อันจะส่งผลเสียต่อการดำรงชีวิต กระทบต่อสิทธิการอยู่อย่างปลอดภัยของประชาชน ซึ่งรับรองสิทธินี้ไว้ตามมาตรา ๕๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ อีกทั้งส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของช้างป่า ช้างป่าก็จะได้รับอันตราย ทั้งที่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตามกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ สำหรับเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ หากไม่ดำเนินการก็จะเข้าข่ายละเว้นการปฏิบัติหน้าที่หรือเข้าข่ายปล่อยปละละเลย ให้ประชาชนได้รับความเสียหาย โดยรัฐควรพิจารณาให้มีแผนในการแก้ไขปัญหาภัยจากช้างป่าอย่างชัดเจน ปัญหาใดที่มีความรุนแรงกระทบต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน และพืชผลการเกษตร ต้องดำเนินการระยะเร่งด่วน ปัญหาใด

ที่ยังไม่สามารถหาข้อสรุปได้ จำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัยและพัฒนาในระยะยาว ควรจัดให้อยู่ในแผนการแก้ปัญหาระยะปานกลางหรือระยะยาว

คณะกรรมาธิการวิสามัญ ได้ศึกษาความเสียหายที่เกิดจากภัยจากช้างป่า ในระยะเวลากว่า ๑๐ ปีที่ผ่านมา พบว่าช้างป่าที่ออกหากินนอกป่าอนุรักษ์บุกรุกที่ทำกินของราษฎร ได้สร้างความเสียหายทั้งต่อร่างกาย เกิดการบาดเจ็บ พิการ ทุพพลภาพ ถึงเสียชีวิต ทำลายทรัพย์สินและพืชผลทางการเกษตรอย่างต่อเนื่องและทวีความรุนแรงมากขึ้น

นอกจากเกิดความเสียหายทางตรงแล้ว ยังมีผลกระทบทางอ้อมอีกด้วย เช่น การสูญเสียโอกาสในการสร้างรายได้จากการประกอบอาชีพ และความเสียหายทางด้านจิตใจ และพบว่าราษฎรไม่ได้รับการชดเชยเยียวยาที่เป็นธรรม อัตราการเยียวยาไม่สอดคล้องกับความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง และไม่ทั่วถึง ไม่ครอบคลุมในทุกกรณี เช่น กรณีที่ราษฎรถูกช้างป่าทำร้ายถึงแก่ชีวิต ได้รับการเยียวยาเพียงรายละ ๒๙,๕๐๐ บาท หรือหากผู้เสียชีวิตเป็นผู้นำครอบครัว จะได้รับเป็นสองเท่า คือ ๕๙,๐๐๐ บาทเท่านั้น ดังนั้นรัฐบาลจะต้องเร่งดำเนินการจ่ายค่าชดเชย เยียวยา ความเสียหายจากภัยช้างป่าด้วยความเป็นธรรม และพิจารณาออกระเบียบการชดเชยเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบภัยจากช้างป่าขึ้นมาโดยเฉพาะที่แตกต่างจากภัยอื่น ๆ เพื่อให้สามารถช่วยเหลือได้อย่างทั่วถึงทุกกรณี เป็นการลดการอาฆาตพยาบาทต่อช้างป่าด้วย

ทั้งนี้ คณะกรรมาธิการวิสามัญ มีข้อเสนอแนะ และข้อสังเกต ดังนี้

๕.๒ ข้อเสนอแนะของคณะกรรมาธิการวิสามัญ

(๑) รัฐบาลควรวางแนวทางการแก้ไขปัญหาช้างป่าอย่างยั่งยืน โดยสร้างแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร แหล่งเกลือแร่ โป่งเทียม ทั่วทั้งพื้นที่ป่า เพื่อให้มีความอุดมสมบูรณ์ และเพียงพอต่อการดำรงชีวิตของช้างป่า

(๒) รัฐบาลควรเร่งแก้ปัญหาช้างป่า การติดตาม และเฝ้าระวังช้างป่าเกเร (ช้างป่าที่มีความเสี่ยงเผชิญหน้าและทำร้ายประชาชน) ที่ออกมาบุกรุกที่ดินทำกินของเกษตรกร โดยการติดปลอกคอช้าง (GPS Collar) เพื่อสะดวกต่อการติดตามความเคลื่อนไหวของช้างป่าทั้งระบบ

(๓) รัฐบาลควรจัดตั้งองค์กรดูแลช้างป่าขึ้นมาโดยเฉพาะ เช่น กรมคชสาร หรือองค์การช้างป่าแห่งชาติ เพื่อดูแลสวัสดิภาพช้างป่าทั่วประเทศครบวงจร ลดความขัดแย้งระหว่างช้างป่ากับคนอย่างยั่งยืนต่อไป

(๔) รัฐบาลควรมีการสำรวจ จัดทำข้อมูลสารสนเทศ จัดการถ่ายทอดองค์ความรู้ การแก้ไขปัญหาพื้นที่เสี่ยงต่อการได้รับผลกระทบจากช้างป่า และจัดให้มีมาตรการป้องกันและควบคุมความเสียหาย เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการเฝ้าระวัง สร้างแนวการตรวจการณ์ช้างป่าในพื้นที่วิกฤติเพื่อลดภัยคุกคามจากช้างป่า

(๕) เพื่อไม่ให้มีความซ้ำซ้อนการทำงานด้านการแก้ไขปัญหาช้างป่า และเกิดความเป็นเอกภาพ รัฐบาลควรมีการพิจารณาแก้ไขระเบียบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถนำเงินงบประมาณสะสมของท้องถิ่นมาใช้ในการดูแลป้องกันเยียวยาและชดเชยผู้ได้รับผลกระทบจากช้างป่าในระยะเร่งด่วนได้ โดยไม่ต้องรอการประกาศเป็นเขตภัยพิบัติ อีกทั้งในการจ่ายเงินเยียวยา ขณะนี้ติดขัดข้อกฎระเบียบของราชการ เสนอให้มีคณะกรรมการ ๑ ชุด เพื่อร่างระเบียบ ข้อกฎหมาย โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นกรรมการ เพื่อให้สอดคล้องตามกฎหมายเดิมที่ใช้อยู่ปัจจุบัน

(๖) รัฐบาลควรเร่งดำเนินการผลักดันช้างป่าเข้าสู่ป่าที่มีความเหมาะสม และสนับสนุนให้มีการสร้างเศรษฐกิจในชุมชน เช่น เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวหรือประชาชนทั่วไป ซื้อพืชผลการเกษตรจากเกษตรกรนำมาวางอาหารให้ช้างป่ากินได้ เป็นการสร้างรายได้ให้เกษตรกร เป็นช่องทางหนึ่งของการเยียวยาผู้ประสบภัยจากช้างป่าด้วย

(๗) รัฐบาลควรเป็นเจ้าภาพในการนำทุกภาคส่วนร่วมกันพิจารณาหาแนวทางแก้ไขปัญหาช้างป่าแบบบูรณาการและยั่งยืน

(๘) เสนอให้หน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ที่มีหน้าที่และอำนาจในการดำเนินงานและเกี่ยวข้องกับเรื่องการปรับเกลี่ยและเคลื่อนย้ายประชากรช้างป่าที่มากเกินความสามารถของพื้นที่ในการรองรับไปยังพื้นที่ป่าธรรมชาติที่มีศักยภาพรองรับแหล่งใหม่ โดยพิจารณาความเหมาะสม จากขนาดของพื้นที่รองรับ สภาพพื้นที่ของชุมชน ความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ ความเชื่อมต่อของพื้นที่เป้าหมายหรือแต่ละกลุ่มป่า จำนวนประชากรและพื้นที่ใช้ประโยชน์ของช้างป่าในพื้นที่เป้าหมาย ทั้งนี้เมื่อพิจารณาข้อมูลจำนวนประชากรช้างป่าของพื้นที่กลุ่มป่าตะวันออก ซึ่งมีประชากรช้างป่าอาศัยอยู่ ๔๒๓ ตัว (ข้อมูลปี พ.ศ. ๒๕๕๙) ในขณะที่ศักยภาพของพื้นที่สามารถรองรับประชากรช้างป่าได้เพียง ๓๑๓ ตัว จึงทำให้เกิดปัญหาช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าและรบกวนประชาชนบ่อยครั้ง จึงเป็นการสมควรที่หน่วยงานภาครัฐ จะได้เร่งดำเนินการอย่างเร่งด่วนต่อไป ปัจจุบันกลุ่มป่าที่มีศักยภาพในการรองรับการเคลื่อนย้ายช้างป่า ประกอบด้วย

๑) กลุ่มป่าตะวันตก ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ บริเวณเขาช่องเย็น มีสภาพป่าเป็นแนวเชื่อมต่อผืนป่าขนาดใหญ่ จึงเหมาะสมต่อการเคลื่อนย้ายกระจายพันธุ์ของช้างป่า ให้ได้มีโอกาสในการแลกเปลี่ยนพันธุกรรมเพื่อคงความสมดุลแห่งระบบนิเวศ อีกทั้งพื้นที่นี้ยังมีจำนวนประชากรช้างป่าน้อยอยู่

๒) กลุ่มป่าภูเขียว – น้ำหนาว ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว มีสภาพป่าที่อุดมสมบูรณ์ มีภูเขาล้อมรอบพื้นที่ราบสูงตอนกลาง ทำให้เกิดรั้วกั้นช้างป่าธรรมชาติ อีกทั้งพื้นที่นี้ยังมีจำนวนประชากรช้างป่าน้อยมาก เมื่อเทียบกับพื้นที่ป่าที่มีขนาดกว้างใหญ่มาก

(๙) เสนอให้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตป่าและการอนุรักษ์อย่างยั่งยืน โดยการใช้ประโยชน์จากช้างป่า เสนอให้ภาครัฐนำรูปแบบการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในเขตป่าของอุทยานแห่งชาติกุยบุรี และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง มาเป็นต้นแบบในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในเขตป่าแห่งอื่น ๆ ทั้งนี้พื้นที่ชุมชนโดยรอบอุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดังกล่าว ได้มีการทำรั้วกันช้าง มีการปรับปรุงแหล่งอาหารประกอบกับชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการ จึงทำให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว และสามารถนำรายได้ที่ได้รับจากแหล่งท่องเที่ยวมาพัฒนาแหล่งน้ำ แหล่งอาหารในเขตป่า หรือสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาด้านอื่น ๆ ได้อีกทางหนึ่งด้วย

(๑๐) เสนอให้มีการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มาดำเนินการบริหารจัดการช้างป่าอย่างเป็นระบบ จำแนกตามกลุ่มป่า จำนวน ๑๖ กลุ่มป่า โดยจัดตั้งคณะกรรมการ ซึ่งมีองค์ประกอบของคณะกรรมการ ประกอบด้วย ผู้แทนจากส่วนราชการระดับจังหวัด หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาล) กรณีกลุ่มป่าตะวันออก ควรมีผู้แทนมูลนิธิอนุรักษ์ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด ร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย โดยให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นหน่วยงาน

รับผิดชอบหลัก และนอกเขตป่าหรือพื้นที่ชุมชน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและส่วนราชการระดับจังหวัด เป็นหน่วยงานปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อแก้ไขปัญหาช้างป่าครอบคลุมทั้งในเขตป่าและนอกเขตป่าหรือในพื้นที่ชุมชน ทั้งนี้การดำเนินงานของคณะกรรมการให้เน้นเรื่องการเยียวยาด้านต่าง ๆ ของผู้ได้รับผลกระทบจากภัยช้างป่า การบริหารจัดการช้างป่า และการสร้างและดูแลซ่อมแซมแนวกันช้าง เป็นสำคัญ

(๑๑) เสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการติดตามงาน และการลงพื้นที่เพื่อจัดการปัญหาช้างป่า ให้เกิดความคุ้มค่าในการใช้งบประมาณ มีการร่วมหารือในแต่ละจังหวัด ให้ได้ทราบถึงข้อมูลในแต่ละพื้นที่อย่างแท้จริง

(๑๒) เสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาช้างป่า มีการประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจและสร้างความร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เน้นเสริมสร้างให้ความรู้ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาช้างป่า เพื่อให้เกิดความเข้าใจและความร่วมมือในกระบวนการจัดการกับปัญหาช้างป่า ตามแผนงานและลดความขัดแย้งของชุมชนด้วย

(๑๓) เสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาช้างป่า ดำเนินการแบ่งเขตการจัดการที่ดินหรือโซนนิ่ง (Zoning) ของระบบนิเวศบก (Terrestrial Ecosystem) เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ในที่ดิน (Land Use) ให้เกิดความยั่งยืน (Sustainable) โดยแบ่งเขตการจัดการที่ดินหรือโซนนิ่ง (Zoning) ออกเป็น ๓ โซน โดยใช้หลัก A B C คือ

โซน A = Animal Zone เป็นที่อยู่อาศัยของช้างป่าและสัตว์ป่าต่าง ๆ จะอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของสองหน่วยงาน ได้แก่ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกรมป่าไม้ ซึ่งเป็น เขตสงวน (Preservation Zone) และเขตอนุรักษ์ (Conservation Zone) พื้นที่ต่อเนื่องกันตามลำดับ เป็นสภาพป่าดิบเขา ป่าดิบชื้น ป่าดิบแล้ง ป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง รวมทั้งทุ่งหญ้าที่เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าต่าง ๆ อาจเปรียบดังเช่น ไข่แดงและไข่ขาวของไข่ต้มที่ผ่าซีกวางบนจาน

โซน B = Buffer Zone หรือ Barrier Zone เป็นพื้นที่กันชนระหว่างโซน A (Animal Zone และเขต C (Community Zone) มีลักษณะเป็นสิ่งกีดขวาง ขนาดความกว้างยาวไปตามลักษณะของภูมิประเทศ อาจเป็นเนินเขาชัน ร่องน้ำ แม่น้ำลำคลอง ทำหน้าที่เป็นสิ่งกีดขวางช้างป่า ซึ่งอาจเกิดโดยธรรมชาติหรือเป็นสิ่งกีดขวางที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น คูกันช้าง รั้วกันช้าง ถนนตรวจการณ์ เป็นต้น เปรียบดังเช่นเปลือกไข่ของไข่ต้มที่ผ่าซีกวางบนจาน

โซน C = Community Zone เป็นเขตชุมชน เป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ มีลักษณะเป็นเขตชนบท (Rural) หรือเขตเมือง (Urban) มีพื้นที่ถัดออกมาจากโซน B เปรียบดังเช่นจานใส่ไข่ต้มที่ผ่าซีกวางบนจาน ซึ่งเป็นที่ที่มนุษย์ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ (Utilization) เพื่อเป็นที่อยู่อาศัยหรือเพื่อการทำเกษตรกรรม

กล่าวโดยสรุป หากรัฐบาลมีการแบ่งเขตการจัดการที่ดินหรือโซนนิ่ง (Zoning) ออกเป็น ๓ โซน ดังกล่าว ในการวางแผนจัดการพื้นที่ทางกายภาพ (Physical Planning) โดยให้ช้างป่าอยู่ในโซน A คนอยู่ในโซน C จัดสร้างเครื่องกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) ที่โซน B ก็จะสามารถบริหารจัดการแก้ไขปัญหาช้างป่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ทั้งคนและช้างป่ามีความปลอดภัย เนื่องจากจะไม่เกิดการกระทบกระทั่งกัน

(๑๔) เสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการเก็บรวบรวมฐานข้อมูลสถิติความเสียหายของราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากภัยช้างป่า ให้ฐานข้อมูลมีความเป็นปัจจุบันมากที่สุด และให้ข้อมูลดังกล่าวมีความชัดเจนในรายละเอียดของเนื้อหา ที่ผ่านมาข้อมูลไม่สะท้อนความเป็นจริง เนื่องจากผู้ประสบภัยจากช้างป่าส่วนใหญ่ไม่ได้แจ้งข้อมูลความเสียหายต่อภาครัฐ และไม่ได้รับค่าชดเชยเยียวยาที่สอดคล้องกับความเสียหายจริง ทำให้ขาดแรงจูงใจในการเดินทางไปแจ้งความเสียหายต่อหน่วยงานของรัฐ

(๑๕) กรณีศึกษาตัวอย่าง “โครงการพาช้างกลับป่า จังหวัดจันทบุรี” หลังจากดำเนินการผลักดันช้างป่าจำนวน ๒๗ ตัวไปถึงขอบป่า ปรากฏว่ามีช้างป่าจำนวน ๑๕ ตัว เดินทางกลับมาในชุมชนเช่นเดิม แสดงให้เห็นว่าการไม่มีเจ้าหน้าที่อุทยานและอาสาสมัครผลักดันช้างป่าคอยตรึงกำลังบริเวณขอบป่า ทำให้การผลักดันช้างป่าไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องจัดอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ อาสาสมัครผลักดันช้างป่า วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณให้เพียงพอ ต่อการปฏิบัติงานตลอด ๒๔ ชั่วโมง จนกว่าจะมีการก่อสร้างสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์ โดยรอบป่าเสร็จสมบูรณ์ นอกจากนี้จังหวัดจันทบุรีต้องจัดโครงสร้างอาสาสมัครผลักดันช้าง ให้เป็นโครงสร้างเดียวกันทั้งจังหวัด เพื่อความเป็นเอกภาพในการทำงานและเป็นระบบเดียวกัน ทำให้การทำงาน มีประสิทธิภาพและลดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มอาสาสมัครผลักดันช้างป่าด้วยกัน โดยเสนอให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช นำกรณีศึกษานี้ไปดำเนินการในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีปัญหาภัยจากช้างป่า ต่อไป

(๑๖) เสนอให้รัฐบาลสนับสนุนงบประมาณและผลักดันให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องมีการดำเนินการขุดสระน้ำ หรือขยายสระน้ำ ในเขตและนอกเขตอุทยานแห่งชาติ เพื่อให้เกษตรกรได้ใช้ประโยชน์

(๑๗) รัฐควรพิจารณาในการเข้าร่วมระดับนานาชาติในอนุสัญญาว่าด้วยชนิดพันธุ์ที่มีการเคลื่อนย้ายถิ่น พ.ศ. ๒๕๒๒ (Convention on Migratory Species of Wild Animals : CMS) เนื่องจากช้างเอเชียเป็นสัตว์ที่อพยพเคลื่อนย้ายถิ่นฐานไปมาระหว่างประเทศ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศ อีกทั้งตามอนุสัญญาดังกล่าว ช้างเอเชียได้ถูกขึ้นทะเบียนในบัญชีที่ ๒ เพื่อที่จะมีการทำข้อตกลงระหว่างประเทศ (Agreement) ในการอนุรักษ์ช้างต่อไป อีกทั้งยังสามารถขอความร่วมมือไปยังองค์กรนานาชาติดังกล่าว ในการส่งเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญมาช่วยทำโครงการระหว่างประเทศเพื่อขับเคลื่อนการจัดการช้างทั้งในประเทศไทยและอาเซียนได้อย่างเป็นระบบ

(๑๘) รัฐควรพิจารณาผลักดันการเสริมสร้างรายได้จากการขายคาร์บอนเครดิต โดยให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนนั้น จากทรัพยากรที่มีอยู่ในปัจจุบัน คือ ป่าอนุรักษ์ และ ช้างป่า นอกเหนือจากการร่วมโครงการ REDD PLUS ที่องค์กรบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์กรมหาชน) ทำอยู่ในปัจจุบัน เช่น กรณีของสถาบันฝึกอบรมของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (The IMF’s Institute for Capacity Development) ซึ่งประกอบด้วย นักวิทยาศาสตร์และนักคณิตศาสตร์ชั้นนำของโลก ได้ทำการวิจัยและคำนวณมูลค่าของช้างที่ส่งผลต่อระบบนิเวศป่าไม้ออกมาเป็นมูลค่าทางการเงินในรูปแบบของคาร์บอนเครดิตได้สำเร็จเป็นครั้งแรกในโลก โดยทำการศึกษาช้างแอฟริกาที่สาธารณรัฐกาบองพบว่า ช้าง ๑ ตัว สามารถกระตุ้นให้ต้นไม้ในป่าแอฟริกากลาง สามารถดูดซับคาร์บอนไดออกไซด์ (Increase carbon capture) เพิ่มขึ้นถึง ๙๐๐๐ เมตริกตัน ต่อพื้นที่ ๑ ตารางกิโลเมตร หากประเทศไทยสามารถร่วมกับคณะทำงานฯ ของสถาบัน

ฝึกอบรมของกองทุนการเงินระหว่างประเทศดังกล่าว เพื่อกำหนดมูลค่าของช้างไทยที่มีผลต่อคาร์บอนเครดิต ระบบนิเวศป่าไม้ไทยได้ ย่อมจะก่อให้เกิดรายได้อย่างเป็นรูปธรรม และก่อให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่งในการอนุรักษ์ช้างและป่าอย่างยั่งยืน และสามารถนำเงินกองทุนนั้นมาบริหารจัดการในการแก้ปัญหาเรื่องช้างป่าได้

(๑๙) รัฐควรแก้ไขปรับปรุงข้อกฎหมาย หรือระเบียบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ เช่น

๑) การออกประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดสัตว์ที่อาศัยอยู่ในธรรมชาติ (เพิ่มเติม) ตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๗ ให้ครอบคลุมถึงช้างป่า และเสนอแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพิ่มเติม ตามมาตราดังกล่าว ในส่วนของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ในการดูแลเฉพาะสัตว์ป่า

๒) เร่งผลักดัน (ร่าง) พระราชบัญญัติช้าง พ.ศ. .... ให้ครอบคลุมถึงช้างป่า ในการป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพ การลักลอบค้าช้างป่า การค้างาช้าง การค้าซากและผลิตภัณฑ์อื่นที่ทำมาจากชิ้นส่วนต่าง ๆ ของช้างป่า รวมทั้งการป้องกันมิให้มีการนำช้างป่ามาสวมสิทธิเป็นช้างบ้านโดยมิชอบ

๓) ควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ หรือกำหนดแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสม เกี่ยวกับพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยเฉพาะในมาตรา ๑๒ และ มาตรา ๑๓ สำหรับในส่วนของการกระทำ ด้วยความจำเป็นและเหตุสุดวิสัยจากการบุกรุกของช้างป่าภายใต้เงื่อนไข เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นพ้นจากอันตราย หรือเพื่อสงวนหรือรักษาไว้ซึ่งทรัพย์สินของตนเองและผู้อื่นนั้น ควรดำเนินการตามแนวทางสันติวิธี มีมาตรการแนวทางที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทแต่ละพื้นที่และเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยควรใช้มาตรการแนวทางที่ต่ำสุดเท่าที่จำเป็นในการกระทำเพื่อให้พ้นภัย หรือควรพิจารณาทางเลือกอื่นที่เหมาะสมและได้สัดส่วนของการกระทำต่อช้างป่า ไม่เกินความเสียหายที่ได้รับ โดยการกระทำต่อช้างป่านั้นต้องเป็นการกระทำที่พอสมควรแก่เหตุอย่างแท้จริง ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ในการสงวนอนุรักษ์และการคุ้มครองสัตว์ป่านั้น ต่อไป

(๒๐) รัฐบาลควรสนับสนุนให้มีระบบเตือนภัยล่วงหน้า (Elephant Smart Early Warning) รวมถึงการเพิ่มการติดปลอกคอสัญญาณดาวเทียม (GPS Collar) ให้กับช้างป่าในพื้นที่ที่ประสบปัญหา ตลอดจนสนับสนุนให้มีการเพิ่มอัตรากำลังของบุคลากรชุดเฝ้าระวังช้างป่า และจัดให้ชุดอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทสม.) ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประสานการทำงานร่วมกันกับส่วนราชการระดับจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน เพื่อติดตามแจ้งข้อมูลข่าวสารและการเตือนภัยจากช้างป่าให้ครอบคลุมพื้นที่ของชุมชน

(๒๑) รัฐบาลควรแก้ปัญหาระยะเร่งด่วน ดังนี้

๑) เพิ่มการเฝ้าระวังและสร้างระบบแจ้งเตือนภัยช้างป่าที่มีประสิทธิภาพให้แก่ราษฎรในกรณีที่ยังไม่สามารถผลักดันช้างป่าเข้าสู่ป่าได้ทั้งหมด

๒) สร้างสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) คันกันช้าง พร้อมถนนตรวจการณ์ ที่มีประสิทธิภาพสามารถป้องกันช้างป่าออกนอกเขตป่าได้

๓) เร่งฟื้นฟูป่าพัฒนาแหล่งน้ำ แหล่งอาหารในป่า ให้เพียงพอ

๔) แก้ไขระเบียบข้อกฎหมายให้ผู้ได้รับภัยพิบัติจากช้างป่าได้รับการเยียวยาความเสียหายได้อย่างเหมาะสมและเป็นธรรม

(๒๒) รัฐบาลควรแก้ปัญหาช้างป่าให้ถาวรยั่งยืน ดังนี้

๑) ควบคุมจำนวนประชากรของช้างป่าให้สอดคล้องกับพื้นที่ป่าที่มีอยู่ หรือเพิ่มพื้นที่ป่าให้เหมาะสมกับจำนวนประชากรของช้างป่าที่เพิ่มมากขึ้น

๒) กำหนดแนวเขตพื้นที่ป่าให้ชัดเจน ป้องกันการบุกรุกพื้นที่แนวรอยต่อที่ช้างป่าเป็นเส้นทางเดินตามธรรมชาติในการหมุนเวียนหาแหล่งอาหาร หากแนวพื้นที่ป่ายังไม่มีความชัดเจนและพื้นที่ของราษฎรรอบป่ายังไม่ได้รับเอกสารสิทธิ์การแก้ปัญหาคนกับช้างป่าอาจไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร จึงควรใช้โอกาสนี้สำรวจและดำเนินการออกเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกินของราษฎร เพื่อสร้างความมั่นใจและนำไปสู่การแก้ปัญหาร่วมกันอย่างยั่งยืน ต่อไป

๓) พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเรียนรู้เรื่องช้างกับป่า

๔) จัดหาพาหนะวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นแก่ชุดเฝ้าระวังและผลักดันช้างป่า พร้อมสนับสนุนองค์ความรู้ในการทำงานที่ถูกต้องให้กับผู้ปฏิบัติหน้าที่ ในพื้นที่เป้าหมายอย่างเหมาะสม

๕.๓ ข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการวิสามัญ

(๑) รัฐบาลต้องปรับเปลี่ยนหลักคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ จาก “หลักคิดที่ยัดเยียดให้คนและช้างป่าอยู่ร่วมกันอย่างสมดุล” เป็น **"ช้างป่าควรอยู่แต่ในป่าอนุรักษ์ คนควรอยู่แต่ในที่ดินทำกินของตัวเองหรือที่ดินที่รัฐจัดให้"** “รัฐต้องเร่งผลักดันช้างป่ากลับป่าโดยเร็ว ในขณะเดียวกันหากพบว่าคนบุกรุกป่า รัฐต้องดำเนินการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ที่สำคัญคือ รัฐต้องแบ่งเขตการจัดการที่ดินหรือโซนนิ่ง (Zoning) ให้มีเส้นแบ่งเขตแดน ระหว่างเขตอนุรักษ์ซึ่งเป็นที่อยู่ของช้างป่าและที่ดินทำกินให้ชัดเจนไม่ทับซ้อนกัน เพื่อความปลอดภัยต่อทั้งคนและช้างป่า

(๒) รัฐบาลต้องแต่งตั้งคณะกรรมการในระดับต่าง ๆ เพื่อบูรณาการการบริหารจัดการและแก้ปัญหาช้างป่าอย่างมีส่วนร่วมเป็นระบบและยั่งยืน ดังนี้

๑) คณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการช้างป่าระดับชาติ ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา ปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ปลัดกระทรวงคมนาคม ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ปลัดกระทรวงกลาโหม อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช อธิบดีกรมป่าไม้ อธิบดีกรมที่ดิน เลขาธิการคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ สำนักงบประมาณ และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นกรรมการ

๒) คณะกรรมการบริหารจัดการช้างป่าระดับจังหวัด ในจังหวัดที่มีปัญหาช้างป่า ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด เกษตรและสหกรณ์จังหวัด ปลัดจังหวัด นายอำเภอที่มีปัญหาช้างป่า หัวหน้าอุทยานแห่งชาติ หัวหน้า

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าที่มีปัญหาช้างป่า ผู้อำนวยการแขวงทางหลวงจังหวัด และนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีปัญหาช้างป่า เป็นกรรมการ

(๓) รัฐบาลต้องเร่งปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ยกร่างระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การแก้ไขปัญหาช้างป่าสามารถดำเนินการได้อย่างครบวงจร ด้วยความเป็นธรรม และเกิดความยั่งยืน

๑) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ต้องตั้งคณะกรรมการขึ้นมาเพื่อจัดทำบัญชีการชดเชยความเสียหายพืชผลทางการเกษตรจากภัยช้างป่า โดยอิงอัตรา “รายละเอียดค่าทดแทนต้นไม้และไม้ผลที่ถูกเขตชลประทาน” กรณีสร้างเขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำของกรมชลประทานเพื่อจ่ายเป็นค่าชดเชยความเสียหายให้แก่เกษตรกรต่อไป

๒) ปรับปรุงแก้ไขระเบียบของกระทรวงการคลังว่าด้วยการจ่ายเงินทดรองราชการ โดยให้มีอัตราการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบที่เหมาะสม เป็นธรรม สอดคล้องกับความเป็นจริงตาม ๑)

๓) ต้องเร่งถ่ายโอนภารกิจการแก้ปัญหาช้างป่า ไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการนำงบประมาณมาแก้ปัญหาช้างป่าในท้องถิ่นของตนเอง โดยกระทรวงมหาดไทยต้องออกระเบียบให้สามารถใช้จ่ายเงินสะสมของท้องถิ่นมาใช้ในการป้องกัน แก้ไขปัญหาช้างป่า เช่น เยียวยาผู้ประสบภัยช้างป่า ชดเชยความเสียหายทรัพย์สินพืชผลการเกษตร ก่อสร้าง ซ่อมบำรุงสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ รวมทั้งค่าตอบแทน ค่าป่วยการเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครเฝ้าระวังติดตามช้างป่า ค่าใช้จ่ายในการขนย้ายช้างป่าไปสถานกักกันช้างป่าที่มีความเสี่ยงเผชิญหน้าและทำร้ายประชาชน (ช้างป่าเกเร) ผลักดันช้างประจำถิ่นกลับเข้าสู่ป่าอนุรักษ์ ชำระค่าเบี้ยประกันภัยช้างป่า และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๔) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ต้องเร่งออกระเบียบการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากภัยช้างป่า ซึ่งระเบียบนี้จำเป็นต้องนำไปอ้างอิงเพื่อออกกรมธรรม์ประกันภัยจากช้างป่า และต้องเร่งออกกฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศที่พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนดให้ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการออกระเบียบการจ่ายเงินเบี้ยประกันภัยช้างป่า

๕) อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ควรมอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจในการดำเนินการเคลื่อนย้ายหรือผลักดันช้างป่า โดยให้ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์

๖) ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้มีการจัดตั้งกองทุนช้างไทย เพื่อนำเงินกองทุน มาเพื่อการศึกษาวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการแก้ปัญหาช้างป่า ฟื้นฟูป่าอนุรักษ์ให้สมบูรณ์ โดยการสร้างแหล่งอาหาร แหล่งน้ำ แหล่งเกลือแร่ โป่งเทียม ซื้ออาหารให้ช้าง นำเงินมาเยียวยาผู้ประสบภัยช้างป่า ชดเชยความเสียหายทรัพย์สินพืชผลการเกษตร ใช้ในการก่อสร้าง ซ่อมบำรุงสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ ค่าใช้จ่ายในการขนย้ายช้างป่าไปสถานกักกันช้างป่าที่มีความเสี่ยงเผชิญหน้าและทำร้ายประชาชน (ช้างป่าเกเร) ผลักดันช้างประจำถิ่นกลับเข้าสู่ป่าอนุรักษ์ ชำระค่าเบี้ยประกันภัยช้างป่า รวมทั้งค่าตอบแทน ค่าป่วยการเจ้าหน้าที่ อาสาสมัครเฝ้าระวังติดตามช้างป่า และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๗) ปรับปรุงกฎหมายให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ในตัวช้างป่าหรือเป็นเจ้าของช้างป่า และเป็นผู้รับผิดชอบทางละเมิดของช้างป่าต่อประชาชน ทั้งนี้เพื่อให้ตัวบทกฎหมายมีความชัดเจน กรณีช้างป่าทำละเมิดต่อประชาชน ประชาชนสามารถฟ้องร้องทางแพ่งเพื่อเรียกค่าเสียหายได้

๘) เร่งรัดการออกเอกสารสิทธิ์หรือสิทธิในที่ดินทำกิน ในการครอบครองที่ดินให้ถูกต้องตามระเบียบและกฎหมาย เพื่อให้ได้รับการเยียวยาชดเชยความเสียหายตามระเบียบของทางราชการ

(๔) รัฐบาลต้องเร่งจัดสรรงบประมาณเพื่อชำระเบี้ยประกันภัยในการทำประกันภัยจากช้างป่าตามที่คณะกรรมาธิการวิสามัญนำเสนอ

(๕) รัฐบาลต้องเร่งก่อสร้างศูนย์กักกันช้างป่าที่ออกนอกป่าอนุรักษ์ เพื่อรองรับช้างป่าที่มีความเสี่ยงเผชิญหน้าและทำร้ายประชาชน (ช้างป่าเกเร) ที่อยู่นอกป่ากระจายตามจังหวัดต่าง ๆ ที่มีปัญหาช้างป่า เพื่อเป็นการแก้ปัญหาชั่วคราว ก่อนที่จะฟื้นฟูป่าให้สมบูรณ์และการสร้างสิ่งกีดขวางที่มีความแข็งแรงสามารถป้องกันไม่ให้ช้างป่าออกมาได้แล้วเสร็จ

(๖) รัฐบาลต้องเร่งผลักดันหรือขนย้ายช้างป่าประจำถิ่น ที่อยู่นอกป่า เช่น ตามหย่อมป่าในชุมชน กลับคืนสู่ป่าโดยเร็ว

(๗) รัฐบาลต้องจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอแก่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ อาสาสมัครผลักดันช้างป่า วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนค่าจ้าง ค่าตอบแทน ค่าป่วยการ สวัสดิการและการประกันภัยที่เหมาะสมต่อภาระงานในการเฝ้าระวังป้องกันช้างป่าไม่ให้ออกจากป่า ผลักดันช้างป่ากลับสู่ป่า และพัฒนาเครือข่ายอาสาสมัครป้องกันเฝ้าระวังช้างป่ารวมไปถึงการจัดตั้งชุดเฉพาะกิจในการผลักดันช้างป่า เนื่องจากเป็นภารกิจเร่งด่วนที่จะช่วยสนับสนุนให้การผลักดันช้างป่าเข้าสู่ป่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในระยะเร่งด่วนนี้ให้กระทรวงมหาดไทย สั่งการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการฝึกอบรมหลักสูตรอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) แก่อาสาสมัครเฝ้าระวังและผลักดันช้างป่า เพื่อให้สามารถเบิกจ่ายค่าตอบแทน ค่าป่วยการ สวัสดิการ ค่าวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานแก่อาสาสมัคร ตามระเบียบของทางราชการได้

(๘) รัฐบาลต้องเร่งหามาตรการควบคุมประชากรช้างป่าโดยเร่งด่วน ดังนี้

๑) เร่งศึกษาวิธีการต่างๆ ที่จะคุมกำเนิดช้างป่า เช่น การฉีดยาคุมกำเนิดช้างป่า เป็นต้น

๒) ฝึกควาญช้างอาสาให้เป็นผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ เพื่อสามารถนำช้างป่าเข้ารับการคุมกำเนิดได้โดยสะดวก หรือเพื่อใช้ในการปรับพฤติกรรมช้างป่าที่มีความเสี่ยงเผชิญหน้าและทำร้ายประชาชน (ช้างป่าเกเร)

(๙) รัฐบาลต้องเร่งจัดงบประมาณก่อสร้างสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) พร้อมถนนตรวจการณ์ เช่น คันกันช้าง รั้วกันช้าง คูกันช้าง เพนียดคอนกรีตกันช้าง เพื่อป้องกันไม่ใช้ช้างป่าออกนอกป่าได้โดยง่าย โดยจัดลำดับความสำคัญตามระดับปัญหาของแต่ละกลุ่มป่า

๑) กลุ่มป่าตะวันออก คงเหลือระยะทางที่จะต้องจัดทำก่อสร้างสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) ๒๖๔ กิโลเมตร

๒) กลุ่มป่าตะวันตก คงเหลือระยะทางที่จะต้องจัดทำสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) ๙๒.๕๙ กิโลเมตร

๓) กลุ่มป่าแก่งกระจาน คงเหลือระยะทางที่จะต้องจัดทำสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) ๔๒๗.๖ กิโลเมตร

๔) กลุ่มป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่ คงเหลือระยะทางที่จะต้องจัดทำสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) ๑๘๐ กิโลเมตร

๕) กลุ่มป่าภูเขียว - น้ำหนาว คงเหลือระยะทางที่จะต้องจัดทำสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) ๖๐ กิโลเมตร

คณะกรรมาธิการวิสามัญชุดนี้ ได้ทำการศึกษารูปแบบคันกันช้างพร้อมถนนตรวจการณ์รอบป่าไว้ เพื่อแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกที่ทำกิน ซึ่งรายละเอียดปรากฏอยู่ในรายงานฉบับนี้ การออกแบบได้คำนึงถึงความแข็งแรง มีประสิทธิภาพและความคุ้มค่าสูงกว่าสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) ทุกรูปแบบที่เคยใช้มาก่อนหน้านี้ มีความทนทานต่อแรงปะทะของช้างป่า เนื่องจากผนังคันกันช้างก่อสร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็กขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๖ มิลลิเมตร (Concrete Lining) ความหนาของคอนกรีต ๐.๐๘ เมตร มีความเอียงลาดชัน ๖๓ องศา ผิวคอนกรีตกว้าง ๔ เมตร มีความสูงในแนวดิ่ง ๓.๕๘ เมตร ซึ่งช้างป่าไม่สามารถปีนขึ้นได้ หากคอนกรีตไม่ชำรุด ดินโคลนไม่ไหลมาทับถมจนตื้นเขิน ซึ่งจะต้องมีการบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องมีการตรวจการณ์อย่างสม่ำเสมอ รูปแบบคันกันช้างนี้ยังสามารถพัฒนาต่อยอดให้มีความสูงมากขึ้น สามารถติดตั้งราวกันตก (Guard Rail) เพื่อความปลอดภัยแก่คนผู้สัญจรและสัตว์ป่าไม่ให้พลัดตก จนเกิดการบาดเจ็บได้อีกด้วย ถนนตรวจการณ์สามารถขยายให้กว้างขึ้นเพื่อเป็นเส้นทางสัญจรของเจ้าหน้าที่ อาสาสมัคร นักท่องเที่ยว เกษตรกร และประชาชนทั่วไป

อนึ่ง คันกันช้างที่คณะกรรมาธิการวิสามัญออกแบบไม่บดบังภูมิสถาปัตย์ ไม่ทำให้เกิดมลภาวะทางสายตาที่เรียกว่า ทัศนะอุจาด (Visual Pollution) เนื่องจากคันกันช้างจะสูงขึ้นมาเหนือผิวดินเดิมเพียงประมาณ ๑ เมตร และจะลึกลงไปเพียง ๓ เมตร ตามความเหมาะสมของภูมิประเทศ การออกแบบยังได้คำนึงถึงผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในพื้นที่ที่ก่อสร้าง โดยสามารถยืดหยุ่นความกว้างของถนนตรวจการณ์และความลาดเอียงได้ตามความเหมาะสม อย่างไรก็ตามจะต้องคำนึงถึงระบบชลประทานไม่ให้น้ำท่วมขังคันกันช้างได้ เนื่องจากจะทำให้เกิดการทรุดตัวสูญเสียความแข็งแรง ประสิทธิภาพในการกันช้างป่าลดลงได้

รัฐบาลควรหยิบยกรูปแบบคันกันช้างพร้อมถนนตรวจการณ์โดยรอบป่าดังกล่าวมาดำเนินการก่อสร้างเป็นลำดับแรก เว้นแต่ภูมิประเทศใดไม่มีความเหมาะสม จึงพิจารณาใช้สิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) รูปแบบอื่นที่มีความเหมาะสมกว่า นอกจากนี้การก่อสร้างสิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ (Barrier) ควรสร้างในพื้นที่ของรัฐบาลอาจจะเป็นที่ดินของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช หรือกรมป่าไม้ ฯลฯ แต่หากมีความจำเป็นต้องก่อสร้างในที่ดินของเอกชน จะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ครอบครองที่ดินดังกล่าว และรัฐต้องจ่ายค่าชดเชยที่เหมาะสมด้วย ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคประชาสังคม และทุกภาคส่วนที่มีส่วนได้เสีย โดยที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช รับเป็นผู้ประสานขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากแหล่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นงบประมาณรายจ่ายประจำปี รายได้ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช งบบูรณาการกลุ่มจังหวัด งบกลาง งบเงินกู้ งบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น งบจังหวัด หรืองบประมาณจากแหล่งอื่นๆ

ขอให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีการสำรวจออกแบบ และสำรวจความคิดเห็นของประชาชน ในจังหวัดที่ประสบภัยช้างป่า โดยรอบป่าอนุรักษ์

(๑๐) รัฐบาลต้องเร่งวิจัยและพัฒนาแก้ปัญหาช้างป่าทั้งระบบ เพื่อให้ได้องค์ความรู้ในการควบคุมประชากรช้างป่า พัฒนาแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร แหล่งเกลือแร่ โป่งเทียม และองค์ความรู้อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับช้างป่า เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ช้างป่าและการพัฒนาบ้านเมืองและสังคม

ทั้งนี้เห็นสมควรที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม จะได้ทำข้อตกลงร่วมกัน เพื่อให้เกิดการศึกษาวิจัยและนำไปสู่การบริหารจัดการแก้ไขปัญหาช้างป่าอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน ตลอดจนแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย ที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการแก้ปัญหาช้างป่าในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง คือ

๑) ศึกษาวิจัยและพัฒนาต่อยอดคันกันช้างพร้อมถนนตรวจการณ์ ตามแบบของคณะกรรมาธิการวิสามัญ เพื่อให้มีความคงทนถาวร เพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันช้างป่าการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวสามารถนำมาเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ การใช้ถนนตรวจการณ์เพื่อขนส่งพืชผลทางการเกษตร การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

๒) ศึกษาและพัฒนาเพื่อเพิ่มความสมบูรณ์พื้นที่ป่าให้สามารถรองรับช้างป่าได้มากกว่าที่มีอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งปัจจุบันนี้ช้างป่าเกิดในหย่อมป่าชุมชน ดำรงชีวิตรอบชายป่า โดยศึกษาวิธีและกระบวนการนำช้างป่ากลับไปดำรงชีวิตในป่าอนุรักษ์

๓) ภัยช้างป่าทำให้สูญเสียโอกาสในการสร้างรายได้ ให้ศึกษาการประเมินมูลค่าความสูญเสียโอกาสในการสร้างรายได้ของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาช้างป่า

๔) ศึกษาวิจัยอัตราการเพิ่มของจำนวนช้างป่า แนวทางการคำนวณหาจำนวนช้างป่า ณ ปัจจุบัน เพื่อประโยชน์ต่อการนำไปหาวิธีการควบคุมประชากรช้างป่า

๕) ศึกษาหาค่าชดเชยที่เหมาะสม โดยหาแนวทางการคำนวณหาค่าชดเชยที่เหมาะสม เป็นธรรมและสอดคล้องกับความเป็นจริงต่อผู้ประสบภัยจากช้างป่า

๖) ศึกษาแนวทางการจัดการแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร แหล่งเกลือแร่ โป่งเทียม ทั้งการพัฒนาแหล่งเดิมและสร้างแหล่งใหม่ ให้เพียงพอต่อการดำรงชีวิตของช้างป่า โดยให้มีกระบวนการที่จะนำไปสู่ความสำเร็จด้วย

๗) ศึกษาความเป็นไปได้ในการแก้กฎหมายเพื่อให้เกิดการฟื้นฟูภูมิปัญญาช้างไทย ให้มีควาญช้างสามารถคล้องช้างป่า มาเลี้ยงดู และดูแล ให้คนกับช้างสามารถอยู่ร่วมกันแบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันได้ อีกทั้งสามารถฉีดยาคุมกำเนิดเพื่อการควบคุมประชากรช้างป่าได้อีกด้วย

(๑๑) รัฐบาลต้องเร่งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ช้างป่า โดยรอบป่าที่มีประชากรช้างป่าในป่าชุกชุม ดังนี้

๑) ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกพืชอาหารช้างป่าขายแก่นักท่องเที่ยวเพื่อนำไปเลี้ยงช้างป่า เพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ นำรายได้เข้าสู่ชุมชนและประเทศ รัฐบาลต้องสนับสนุนงบประมาณในการฟื้นฟูแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร แหล่งเกลือแร่ของช้างป่า

๒) จัดงบประมาณในการฟื้นฟูแหล่งน้ำ แหล่งอาหารของช้างป่า เนื่องจากในปัจจุบันพื้นที่ป่าหลายแห่งที่เป็นถิ่นอาศัยของช้างป่า เริ่มขาดแคลนพืชอาหาร แหล่งน้ำ รวมถึงสภาพภูมิประเทศในพื้นที่ป่าที่มีลักษณะพื้นที่เป็นภูเขา มีความลาดชันสูง ทำให้สภาพถิ่นอาศัยที่เหมาะสมของช้างป่ามีขนาดลดลงจากเดิม การจัดทำหรือการปรับปรุงแหล่งอาหาร ทุ่งหญ้า แหล่งเกลือแร่โป่งเทียม แหล่งน้ำ ในพื้นที่ ไม่ควรดำเนินการใกล้แนว

ขอบป่าที่อยู่ติดกับที่ดินหรือแปลงเกษตรของประชาชน เพราะเป็นการดึงดูดให้ช้างป่าออกมาบริเวณพื้นที่ชายขอบมากยิ่งขึ้น และออกหากินนอกเขตในที่สุด

(๑๒) รัฐบาลต้องสร้างระบบตรวจสอบถ่วงดุลการทำงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบแก้ปัญหาช้างป่า

๑) รัฐบาลควรตั้งคณะกรรมการที่มีตัวแทนภาคประชาสังคมติดตามประเมินผลการดำเนินงานของส่วนราชการอย่างใกล้ชิด และเพื่อให้แผนการแก้ปัญหาภัยจากช้างป่ามีความต่อเนื่องและประสบความสำเร็จ ไม่ถูกปล่อยปละละเลยจนปัญหาบานปลาย

๒) สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ควรมีส่วนร่วมติดตามผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบแก้ปัญหาช้างป่า

๓) สำนักงบประมาณ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ เข้ามามีบทบาทเพิ่มเติมจากหน่วยงานที่รับผิดชอบอยู่ในปัจจุบัน ให้มีหน้าที่ร่วมกันพิจารณาศึกษาติดตามการแก้ปัญหาภัยจากช้างป่าให้มีความต่อเนื่อง สร้างตัวชี้วัดประสิทธิภาพการใช้สิ่งกีดขวางหรือแบริเออร์ชนิดต่าง ๆ ติดตามตรวจสอบความจริงจังการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐ ส่งเสริมให้มีการใช้เงินงบประมาณแผ่นดินอย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างการมีส่วนร่วมอย่างสมดุลและยั่งยืน

(๑๓) เสนอให้เร่งรัดการจัดทำร่างกฎหมายลำดับรอง เนื่องจากพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๕๙ ระบุว่า “เงินที่เรียกเก็บได้ตามมาตรา ๕๘ และเงินที่มีผู้บริจาคไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน และให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เก็บรักษาไว้เป็นเงินเพื่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และบำรุงรักษาเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า เพื่อการอนุรักษ์สัตว์ป่าและรักษาไว้ซึ่งแหล่งที่อยู่อาศัยหรือแหล่งหากินของสัตว์ป่า หรือเพื่อการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากสัตว์ป่า” และมาตรา ๖๐ (๘) ระบุว่า “เงินตามมาตรา ๕๙ ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช นำไปใช้จ่ายเพื่อช่วยเหลือเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสัตว์ป่า” ทั้งนี้ การใช้จ่ายเพื่อการช่วยเหลือเยียวยา ตามมาตรา ๖๐ (๘) แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ นั้น ยังไม่สามารถกระทำได้ จนกว่าจะมีระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ว่าด้วยการนั้น เป็นกฎหมายบังคับใช้เสียก่อน ดังนั้นเห็นควรเร่งรัดการจัดทำร่างกฎหมายลำดับรองตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว

(๑๔) ขอให้กรมบัญชีกลางทบทวนหลักเกณฑ์ วิธีปฏิบัติปลีกย่อยเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือด้านเกษตรผู้ประสบภัยพิบัติ กรณีฉุกเฉิน ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีหนังสือเสนอกรมบัญชีกลาง ขอปรับปรุงหลักเกณฑ์วิธีปฏิบัติปลีกย่อยเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือด้านเกษตรผู้ประสบภัยพิบัติ กรณีฉุกเฉินตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ กรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๖๒ ตามหนังสือกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ด่วนที่สุด ที่ กษ ๐๒๑๒/๕๕๒๖ ลงวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๒ ด่วนที่สุด ที่ กษ ๐๒๑๒/๓๒๐๘ ลงวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ ด่วนที่สุด ที่ กษ ๐๒๑๒/๖๗๒๗ ลงวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ และด่วนที่สุด ที่ กษ ๐๒๑๒/๑๖๗๙ ลงวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๔ โดยด้านพืชขอปรับปรุงอัตราการช่วยเหลือเป็น ข้าวไร่ละ ๑,๓๔๐ บาท พืชไร่และพืชผัก ไร่ละ ๑,๙๘๐ บาท ไม้ผลไม้ยืนต้นและอื่น ๆ ไร่ละ ๔,๐๔๘ บาท เนื่องจากอัตราการช่วยเหลือดังกล่าวมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

คณะกรรมาธิการวิสามัญจึงขอเสนอรายงานผลการพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า และข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการวิสามัญ มาเพื่อได้โปรดพิจารณาและนำเสนอต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร พิจารณาต่อไป

(นายบัญญัติ เจตนจันทร์)
เลขานุการคณะกรรมาธิการวิสามัญ
พิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า
สภาผู้แทนราษฎร

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
คำสั่งแต่งตั้ง

กองการบริหารทั่วไป
สำนักกรรมาธิการ ๓
รับที่ ๓๗๘ / ๒๕๖๔
วันที่ ๕ / ก.พ. / ๖๔
เรื่องงาน อ้างอิง ดำเนินการ

ด่วนที่สุด
ที่ สผ ๐๐๑๔/ว ๓๙๑

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ถนนสามเสน เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

เรื่อง ตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย ญัตติที่เกี่ยวข้อง รวม ๘ เรื่อง

ด้วยในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๒ ครั้งที่ ๒๐ (สมัยสามัญประจำปี ครั้งที่สอง) เป็นพิเศษ วันศุกร์ที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ที่ประชุมได้พิจารณา ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาแก้ปัญหาช้างป่าเพิ่มจำนวนบุกรุกที่ทำกินของเกษตรกรและเยียวยาผลกระทบอย่างยั่งยืน (นายบัญญัติ เจตนจันทร์ เป็นผู้เสนอ) ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกพื้นที่ทำกินของประชาชน (นายพรเทพ วิสุทธิ์วัฒนศักดิ์ เป็นผู้เสนอ) ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกพื้นที่ทำกินและสร้างความเสียหายให้แก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน (นายจาตุรงค์ เพ็งนรพัฒน์ และนายอุบลศักดิ์ บัวหลวงงาม เป็นผู้เสนอ) ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหากรณีช้างป่าออกนอกเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าเข้าทำลายทรัพย์สินและพืชผลทางการเกษตรของประชาชน และทำร้ายประชาชนถึงแก่ชีวิต (นางสาวเพชรชมพู กิจบูรณะ เป็นผู้เสนอ) ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกพื้นที่ทำกินและทำร้ายประชาชนในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี (นายจารึก ศรีอ่อน เป็นผู้เสนอ) ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาหาแนวทางแก้ไขปัญหาช้างป่าอย่างยั่งยืน (นายนิติพล ผิวเหมาะ เป็นผู้เสนอ) ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาแก้ปัญหาช้างป่าบุกรุกรบกวนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ที่ดินทำกินของเกษตรกรและเยียวยาผลกระทบอย่างยั่งยืน (นายสรวุฒิ เนื่องจำนงค์ เป็นผู้เสนอ) และญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกเข้าทำลายทรัพย์สิน พืชผลการเกษตร และทำร้ายประชาชน (นายสุชาติ อุสาหะ เป็นผู้เสนอ) และมีมติตั้งกรรมาธิการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๔๙ ประกอบด้วย

๑. นายกรรณ ศิริภัทสร์
๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์กฤษณรักษ์ ธีรรัฐ
๓. นายกิตติกร โล่ห์สุนทร
๔. นายคุณากร ปรีชาชนะชัย
๕. นายจักรัตน์ พั้วช่วย
๖. นายจาตุรงค์ เพ็งนรพัฒน์
๗. นายจารึก ศรีอ่อน
๘. นางสาวญาณธิชา บัวเผื่อน
๙. พันตำรวจโท ฐนภัทร กิตติวงศา
๑๐. นายดำรงค์ พิเดช

๑๑. นายเดชา คงคา
๑๒. นายธัญญา เนติธรรมกุล
๑๓. นายบัญญัติ เจตนจันทร์
๑๔. นายพรเทพ วิสุทธิ์วัฒนศักดิ์
๑๕. นายไพรินทร์ หนูมาก
๑๖. นายวศิน สิริเกียรติกุล
๑๗. นางศรีสมร รัศมีฤกษ์เศรษฐ์
๑๘. นายศิรสิทธิ์ เลิศด้วยลาภ
๑๙. นายศิริศักดิ์ ร่วมพัฒนา
๒๐. นายสมศักดิ์ สุนทรนวภัทร
๒๑. นายสรวุฒิ เนื่องจำนงค์
๒๒. นายสุชาติ อุสาหะ
๒๓. นายสุวิชาณ สุวรรณาคะ
๒๔. นางสาวแสงเดือน ชัยเลิศ
๒๕. นายอัฏฐพล โพธิพิพิธ

ที่ประชุมได้กำหนดระยะเวลาการพิจารณาศึกษาไว้ ๙๐ วัน และจะได้มีการประชุมคณะกรรมาธิการ ในวันอังคารที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ เวลา ๑๓.๓๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมคณะกรรมาธิการ (สผ.) ๔๑๔ ชั้น ๔ อาคารรัฐสภา

จึงเรียนยืนยันมาเพื่อทราบ และขอเชิญท่านไปประชุมตามกำหนดวัน เวลา และสถานที่ดังกล่าวข้างต้น

ขอแสดงความนับถือ

(นางพรพิศ เพชรเจริญ)
เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สำนักการประชุม
โทร. ๐ ๒๒๔๒ ๕๙๐๐ ต่อ ๗๕๒๑

ภาคผนวก ข
ญัตติที่เกี่ยวข้อง

(สำเนา)
เลขรับ ๑๒๗/๒๕๖๒ วันที่ ๒๑ ส.ค. ๒๕๖๒
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สภาผู้แทนราษฎร
ถนนประดิพัทธ์ กทม. ๑๐๔๐๐

๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเสนอญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาแก้ปัญหาช้างป่าเพิ่มจำนวนบุกรุกที่ทำกินของเกษตรกรและเยียวยาผลกระทบอย่างยั่งยืน

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

ตลอดระยะเวลาประมาณ ๑๐ ปีที่ผ่านมา ประชากรช้างป่าในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาไนและเขตอุทยานแห่งชาติเขาชะเมา-เขาวง ในจังหวัดระยองและจังหวัดในภาคตะวันออก ตลอดจนภาคอื่น ๆ ของประเทศไทยได้เพิ่มจำนวนอย่างรวดเร็ว เนื่องจากในระบบนิเวศน์ของช้างไม่มีผู้ล่า ประกอบกับช้างป่าได้ลิ้มรสพืชผลไม้ทำให้ชอบลงมาหาอาหารในพื้นที่เพาะปลูกของเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง และรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ แม้ว่าเจ้าหน้าที่ของทางราชการจะใช้กำลังคนผลักดันช้างเข้าสู่ป่าอย่างสม่ำเสมอ แต่ก็ปรากฏว่ายังมีช้างป่าจำนวนมากเล็ดลอดบุกรุกทำลายพืชผลการเกษตร ทำลายทรัพย์สิน ตลอดจนร่างกายและชีวิตของราษฎรอยู่เนือง ๆ นอกจากนี้ ยังมีช้างป่าอีกจำนวนหนึ่งเดินทางข้ามถนนหลวงทำให้เกิดอุบัติเหตุจราจรบ่อย ๆ เป็นอันตรายต่อร่างกาย ชีวิต ทั้งของประชาชนและช้างป่าอีกด้วย ปัจจุบันทางราชการยังไม่มีมาตรการแก้ไขปัญหาการเพิ่มจำนวนช้างป่าและแก้ไขปัญหาการบุกรุกของช้างป่าอย่างจริงจัง อย่างเป็นรูปธรรม และยั่งยืน และยังไม่มีมาตรการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากปัญหาช้างป่าและยังไม่มีมาตรการควบคุมการเพิ่มจำนวนของประชากรช้างป่าอีกด้วย

ดังนั้น จึงขอเสนอญัตติด่วนดังกล่าวมาเพื่อให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาแก้ปัญหาช้างป่าเพิ่มจำนวนบุกรุกที่ทำกินของเกษตรกรและเยียวยาผลกระทบอย่างยั่งยืน ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๔๑ และข้อ ๔๒ ส่วนเหตุผลและรายละเอียดจะได้ชี้แจงในที่ประชุมสภาฯ ต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง
(ลงชื่อ) บัญญัติ เจตนจันทร์ ผู้เสนอ
(นายบัญญัติ เจตนจันทร์)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

(โปรดพลิก)

ผู้รับรอง (ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาแก้ปัญหาช้างป่าเพิ่มจำนวนบุกรุกที่ทำกินของเกษตรกรและเยียวยาผลกระทบอย่างยั่งยืน)

๑. นายมนตรี ปาน้อยนนท์
๒. นางศรีสมร รัศมีฤกษ์เศรษฐ์
๓. นายประกอบ รัตนพันธ์
๔. นายบัญญัติ บรรทัดฐาน
๕. นายเทอดพงษ์ ไชยนันทน์
๖. นายอิสสระ สมชัย
๗. นายอัครเดช วงษ์พิทักษ์โรจน์
๘. นายนริศ ชำนุรักษ์
๙. นายวีระชัย วีระเมธีกุล
๑๐. นายสินิตย์ เลิศไกร
๑๑. นายชุมพล จุลใส
๑๒. นายประมวล พงศ์ถาวราเดช
๑๓. นางกันตวรรณ ตันเถียร
๑๔. นายวุฒิพงษ์ นามบุตร
๑๕. นางสาวรังสิมา รอดรัศมี
๑๖. ศาสตราจารย์กนก วงษ์ตระหง่าน
๑๗. นางสาวพิมพ์ภัทรา วิชัยกุล
๑๘. นางสาวแนน บุณย์ธิดา สมชัย
๑๙. นายพนิต วิกิตเศรษฐ์
๒๐. นายชัยขนะ เดชเดโช

สำเนาถูกต้อง

(นายศุภฤกษ์ ศรีพรหม)
นิติกรชำนาญการพิเศษ
กลุ่มงานระเบียบวาระ สำนักการประชุม

มนชัย พิมพ์
สุรัตน์/ทาน
ตรวจ

(สำเนา)
เลขรับ ๓๗/๒๕๖๓ วันที่ ๒๓ ม.ค. ๒๕๖๓
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สภาผู้แทนราษฎร
ถนนประดิพัทธ์ กทม. ๑๐๔๐๐

๒๓ มกราคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอเสนอญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกพื้นที่ทำกินของประชาชน

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

เนื่องจากในหลายพื้นที่แถบจังหวัดที่ติดกับเทือกเขาและพื้นที่ป่าทั่วประเทศมักจะประสบปัญหาการรุกรานของช้างป่าที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตามป่าเทือกเขาพื้นที่ป่าอนุรักษ์ โดยเมื่อไม่กี่ปีที่ผ่านมามีรายงานสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่าเกิดขึ้นในพื้นที่อนุรักษ์อย่างน้อย ๒๐ แห่ง และมีแนวโน้มว่าจะขยายตัวและมีความรุนแรงขึ้นในอนาคต โดยปัจจุบันช้างป่าเหล่านี้เพิ่มจำนวนมากขึ้นอย่างรวดเร็วและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งการมีช้างป่าจำนวนมากทำให้มีความต้องการอาหารมากยิ่งขึ้น อีกทั้ง สภาพภูมิประเทศและระบบนิเวศที่เปลี่ยนแปลงไปไม่เหมาะสมต่อการอยู่อาศัยของช้างป่า ทำให้ช้างป่าต้องออกมาหากินในพื้นที่ทางการเกษตรของประชาชน ทั้งไร่อ้อย สวนทุเรียน ไร่มันสำปะหลัง ไร่สับปะรดและพืชเศรษฐกิจอื่น ๆ รวมทั้งที่อยู่อาศัยของประชาชน บางครั้งถึงขั้นรุนแรงจนทำให้เกิดการทำร้ายประชาชนในพื้นที่จนถึงแก่ชีวิต และทำความเสียหายต่อพืชผลทางการเกษตร และยังส่งผลเสียต่อช้างป่า เช่น ช้างป่าถูกคุกคามจากสารเคมี สารเคมีจากยาฆ่าแมลงตกค้าง

ดังนั้น จึงขอเสนอญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกพื้นที่ทำกินของประชาชนตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๔๙ ส่วนเหตุผลและรายละเอียดจะได้ชี้แจงในที่ประชุมสภาฯ ต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง
(ลงชื่อ) พรเทพ วิสุทธิ์วัฒนศักดิ์ ผู้เสนอ
(นายพรเทพ วิสุทธิ์วัฒนศักดิ์)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย

(โปรดพลิก)

ผู้รับรอง (ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกพื้นที่ทำกินของประชาชน)

๑. นายประเสริฐ บุญเรือง
๒. นายวิวัฒน์ชัย โหตระไวศยะ
๓. นายศรัณย์ ทิมสุวรรณ
๔. นางสาวธีรรัตน์ สำเร็จวาณิชย์
๕. นางสาวชนก จันทาทอง
๖. นางสาวสกุณา สาระนันท์
๗. นายเลิศศักดิ์ พัฒนชัยกุล
๘. นางอนุรักษ์ บุญศล
๙. นายซูการ์โน มะทา
๑๐. นายจิรพงษ์ ทรงวัชราภรณ์
๑๑. นางจุฑาพัตธน์ เมนะสวัสดิ์
๑๒. นางอาภรณ์ สาราคำ
๑๓. นายประเดิมชัย บุญช่วยเหลือ
๑๔. นายวิสาร เตชะธีราวัฒน์
๑๕. นายสมบัติ ศรีสุรินทร์
๑๖. นายศิรสิทธิ์ เลิศด้วยลาภ
๑๗. นางสุภาภรณ์ คงวุฒิปัญญา
๑๘. นายธนกร ไชยกุล
๑๙. นางสมหญิง บัวบุตร
๒๐. นางสาวจิราพร สินธุไพร

สำเนาถูกต้อง

(นายศุภฤกษ์ ศรีพรหม)
นิติกรชำนาญการพิเศษ
กลุ่มงานระเบียบวาระ สำนักการประชุม

มนชัย พิมพ์
สัมพร ทาน
ตรวจ

(สำเนา)
เลขรับ ๒๑๗/๒๕๖๓ วันที่ ๑๘ พ.ย. ๒๕๖๓
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สภาผู้แทนราษฎร
ถนนสามเสน เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอเสนอญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกพื้นที่ทำกินและสร้างความเสียหายให้แก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

ปัจจุบันในเขตพื้นที่ป่าไม้และอุทยานแห่งชาติโดยเฉพาะในเขตภาคตะวันออกของประเทศไทยประสบปัญหาช้างป่าบุกรุกพื้นที่ทำกิน พื้นที่ทำการเกษตรและที่อยู่อาศัยของประชาชนที่ตั้งรกรากอยู่ในบริเวณใกล้เคียง นำมาซึ่งความเสียหายแก่ทรัพย์สินและเป็นอันตรายต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน โดยพื้นที่ที่เกิดความเสียหายส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดระยอง ซึ่งประชาชนได้รับความเสียหายจากการที่มีช้างป่าบุกรุกไร่สับปะรด สวนทุเรียน รวมทั้งพืชผลอื่น ๆ และโดนช้างป่าทำร้ายจนได้รับบาดเจ็บหลายราย หรือในกรณีของจังหวัดระยองที่ประชาชนถูกช้างป่าเข้าทำร้ายจนเสียชีวิตในขณะกรีดยาง โดยสาเหตุของปัญหาช้างป่าบุกรุกนั้นส่วนใหญ่เกิดจากภาวะภัยแล้ง ผลจากการที่พื้นที่อาศัยเดิมของสัตว์ป่าถูกรบกวน ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การท่องเที่ยว การล่าสัตว์ หรือการบุกรุกพื้นที่ป่าของราษฎร เพื่อต้องการพื้นที่เกษตรกรรม ส่งผลให้สัตว์ป่าโดยเฉพาะช้างป่า ต้องถอยร่นไปในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ปริมาณช้างป่าเองก็มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งการปลูกพืชผลทางการเกษตรรอบแนวเขตป่าอนุรักษ์ จึงเป็นสิ่งเร้าและดึงดูดให้สัตว์ป่าออกไปกินพืชผลจนได้รับความเสียหายกับประชาชน ทำให้ต้องออกจากป่าและบุกรุกที่ทำกินและพื้นที่เพาะปลูกทางการเกษตรของประชาชนในบริเวณโดยรอบ รวมทั้งการขยายพันธุ์ของช้าง ในปัจจุบันประเทศไทยมีประชากรช้างป่าอาศัยอยู่ตามธรรมชาติประมาณ ๓,๑๖๘ - ๓,๔๔๐ ตัว อาศัยอยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและอุทยานแห่งชาติ ๖๙ แห่ง และได้รับการบรรจุรายชื่อเอาไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยชนิดพันธุ์ที่มีการเคลื่อนย้ายถิ่น พ.ศ. ๒๕๒๒ เมื่อต้นปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ที่ผ่านมา อย่างไรก็ตามแม้ว่าหลายหน่วยงานจะช่วยกันแก้ไขปัญหาและหาทางออก เช่น การสร้างแหล่งอาหารให้กับช้าง และการสร้างรั้วกั้น แต่ก็ยังไม่สามารถผลักดันให้ช้างกลับคืนสู่ป่าได้ เนื่องจากปัญหาอาจเกิดจากการประสานงานเพราะมีหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องนี้หลายหน่วยงาน เช่น ฝ่ายปกครององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมปศุสัตว์ กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชและกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงเห็นควรให้มีการนำเรื่องนี้เข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการทั้งประเทศ เพื่อช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนที่ได้รับผลกระทบ และเป็นการดูแลช้างซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของชาติไทยให้ดำรงไว้สืบไป

(โปรดพลิก)

ดังนั้น จึงขอเสนอญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกพื้นที่ทำกินและสร้างความเสียหายให้แก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๔๙ และข้อ ๕๐ ส่วนเหตุผลและรายละเอียดจะได้ชี้แจงในที่ประชุมสภาฯ ต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) จาตุรงค์ เพ็งนรพัฒน์ ผู้เสนอ

(นายจาตุรงค์ เพ็งนรพัฒน์)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย

(ลงชื่อ) อุบลศักดิ์ บัวหลวงงาม ผู้เสนอ

(นายอุบลศักดิ์ บัวหลวงงาม)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย

ผู้รับรอง (ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกพื้นที่ทำกินและสร้างความเสียหายให้แก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน)

๑. นางเทียบจุฑา ขาวขำ
๒. นางสาวทัศนีย์ บูรณุปกรณ์
๓. นางอาภรณ์ สาราคำ
๔. นางจุฑาพัตธน์ เมนะสวัสดิ์
๕. นางอนุรักษ์ บุญศล
๖. นางบุญรื่น ศรีธเรศ
๗. นางมุกดา พงษ์สมบัติ
๘. นางสาวละออง ติยะไพรัช
๙. นางสาวสกุณา สาระนันท์
๑๐. นายภณณัฏฐ์ ศรีอินทร์สุทธิ์
๑๑. นายประเสริฐ บุญเรือง
๑๒. นายสมบัติ ศรีสุรินทร์
๑๓. นายจตุพร เจริญเชื้อ
๑๔. นายสุชาติ ภิญโญ
๑๕. นายวีระพล จิตสัมฤทธิ์
๑๖. นายดะนัย มะหิพันธ์
๑๗. นายบุญฐิณ ประทุมลี
๑๘. นายสิงหภณ ดีนาง
๑๙. นายพิเชษฐ์ เชื้อเมืองพาน
๒๐. นายศรัณย์ ทิมสุวรรณ
๒๑. นายจักรพล ตั้งสุทธิธรรม
๒๒. นายกิตติศักดิ์ คณาสวัสดิ์
๒๓. นายวันนิวัติ สมบูรณ์

สำเนาถูกต้อง

(นายศุภฤกษ์ ศรีพรหม)
นิติกรชำนาญการพิเศษ
กลุ่มงานระเบียบวาระ สำนักการประชุม

มนชัย พิมพ์
ทาน
ธีชนนท์ ตรวจ

(สำเนา)
เลขรับ ๒๒๑/๒๕๖๓ วันที่ ๑๖ ธ.ค. ๒๕๖๓
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สภาผู้แทนราษฎร
ถนนสามเสน เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๑๖ ธันวาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอเสนอญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหากรณีช้างป่าออกนอกเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าเข้าทำลายทรัพย์สินและพืชผลทางการเกษตรของประชาชน และทำร้ายประชาชนถึงแก่ชีวิต

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

ด้วยมีช้างป่าออกนอกเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าเข้ามาในพื้นที่เกษตรกรรมทำลายพืชผลการเกษตรและทำลายทรัพย์สินของประชาชนได้รับความเสียหายทำร้ายประชาชนได้รับบาดเจ็บและถึงแก่ความตายในหลายพื้นที่ที่ติดกับพื้นที่เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่ามานานมากกว่า ๑๕ ปี เหตุการณ์ลักษณะนี้เกิดเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ เป็นลำดับทุกปี ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนเป็นวงกว้าง ต้องดำรงชีวิตและประกอบอาชีพด้วยความหวาดวิตก ไม่มีหลักประกันความปลอดภัย ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเช่นนี้แสดงให้เห็นว่ามาตรการแก้ไขปัญหาของรัฐที่ใช้อยู่ในปัจจุบันไม่ได้ผล จำเป็นต้องหาทางแก้ไข ซึ่งกรณีดังกล่าวเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน หรือมีความจำเป็นรีบด่วนในอันที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือความมั่นคงของประเทศไม่ว่าในทางเศรษฐกิจ หรือในทางใด ๆ ก็ตาม หรือในอันที่จะขจัดเหตุใด ๆ ที่กระทบกระเทือนต่อเสรีภาพของประชาชนอย่างร้ายแรง (เหตุผลแล้วแต่กรณี)

จากสถิติตัวเลขของคณะทำงานพรรครวมพลังประชาชาติไทย เพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ที่เกิดจากช้างป่า พบว่า ใน ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ มีช้างป่าออกนอกเขตอนุรักษ์ฯ รวม ๖ ครั้ง ทำลายทรัพย์สินและพืชผลการเกษตร ทำร้ายเกษตรกรขณะออกไปกรีดยาง และชาวบ้านที่ออกไปทำมาหากินถึงแก่ความตาย รวม ๒ ราย ใน ปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ช้างป่าออกจากเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า รวม ๒๒ ครั้ง ทำลายพืชผลการเกษตรและทรัพย์สินของประชาชน รวมตลอดถึงทำร้ายเกษตรกรเสียชีวิต จำนวน ๔ ราย และพระภิกษุขณะออกบิณฑบาต จำนวน ๑ รูป จากสถิติตัวเลขเปรียบเทียบ ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ และ ปี พ.ศ. ๒๕๖๓ จะเห็นว่าช้างป่าได้ออกจากเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าเพิ่มมากขึ้นอย่างน่าวิตกเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือ ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ มีช้างป่าออกนอกเขตอนุรักษ์ฯ จำนวน ๖ ครั้ง ทำร้ายเกษตรกรและประชาชนถึงแก่ชีวิต ๒ ราย ส่วนปี ๒๕๖๓ ช้างป่าออกนอกเขตอนุรักษ์ฯ จำนวน ๒๒ ครั้ง ทำร้ายเกษตรกรเสียชีวิต ๔ ราย และพระภิกษุอีก ๑ รูป คิดจำนวนครั้งที่ช้างป่าออกนอกเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าใน ปี ๒๕๖๓ มีจำนวนเพิ่มขึ้นจาก ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ คิดเป็นร้อยละ ๒๖๖ และจำนวนตัวเลขที่ประชาชนถูกช้างป่าทำร้ายถึงแก่ชีวิตในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ มีจำนวนเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. ๒๕๖๒ คิดเป็นร้อยละ ๑๕๐ เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นล่าสุดเมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๓ หนังสือพิมพ์เดลินิวส์พาดหัวข่าวหน้า ๑ ว่า **"ช้างป่าบ่อทองคลั่ง ตื๊บคนตายศพที่ ๓ ในรอบ ๒๐ วัน ขณะกรีดยาง เหตุเกิดเช้าวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ หมู่ที่ ๗ ต.ธาตุทอง อ.บ่อทอง จ.ชลบุรี สภาพร่างกายแหลกเหลว ชิ้นส่วนอวัยวะภายในรวมทั้งแขนขากระจัดกระจายไปทั่วบริเวณ กลิ่นเลือดคละคลุ้ง สร้างความสลดใจแก่ชาวบ้านผู้พบเห็น"** เมื่อเกิดเหตุที่สร้างความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินกับประชาชนเช่นนี้ การนิ่งเฉยไม่ให้ความสนใจที่จะแก้ปัญหากรณีช้างป่าออกนอกเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า ย่อมสร้างความ

(โปรดพลิก)

เสียหายที่มีแนวโน้มจะเพิ่มสูงขึ้นในทุกปีขณะเดียวกันประชาชนก็จะต้องปกป้องชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง ถึงขั้นทำอันตรายต่อชีวิตช้างป่าที่ออกมานอกเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าได้ รายละเอียดช้างป่าที่ออกนอกเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า มาสร้างความเสียหายให้กับทรัพย์สินและพืชผลของเกษตรกร ทำร้ายประชาชนถึงแก่ชีวิต ดังปรากฏตามข่าวหนังสือพิมพ์เดลินิวส์และตามรายงานสภาพปัญหาช้างป่าออกนอกเขตอนุรักษ์ บุกรุกพื้นที่เกษตรกรรม ทำลายทรัพย์สินและพืชผลการเกษตร ทำร้ายเกษตรกรถึงขั้นเสียชีวิต ฯ ของคณะทำงานพรรครวมพลังประชาชาติไทย แล้ว เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน ประชาชนให้ความสนใจเป็นเรื่องเกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติ

ดังนั้น จึงขอเสนอญัตติด่วนดังกล่าวมาเพื่อให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาในเรื่องช้างป่าออกนอกเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าเข้าทำลายทรัพย์สินและพืชผลทางการเกษตรของประชาชน และทำร้ายประชาชนถึงแก่ชีวิต ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๔๙ และข้อ ๕๐ ส่วนเหตุผลและรายละเอียดจะได้ชี้แจงในที่ประชุมสภาฯ ต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง
(ลงชื่อ) เพชรชมพู กิจบูรณะ ผู้เสนอ
(นางสาวเพชรชมพู กิจบูรณะ)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรครวมพลังประชาชาติไทย

ผู้รับรอง (ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหากรณีช้างป่าออกนอกเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าเข้าทำลายทรัพย์สินและพืชผลทางการเกษตรของประชาชน และทำร้ายประชาชนถึงแก่ชีวิต)

๑. นางสาวศิลัมพา เลิศนุวัฒน์
๒. นายจักรพันธ์ พรนิมิตร
๓. นางสาวกานต์กนิษฐ์ แห้วสันตติ
๔. นายทวิรัฐ รัตนเศรษฐ
๕. นางสาวพัชรินทร์ ซำศิริพงษ์
๖. ร้อยตำรวจเอก อรุณ สวัสดี
๗. นายศาสตรา ศรีปาน
๘. นายพยม พรหมเพชร
๙. นางสาวไพลิน เทียนสุวรรณ
๑๐. นายสะถิระ เผือกประพันธุ์
๑๑. นายสมเกียรติ วอนเพียร
๑๒. นายอัฏฐพล โพธิพิพิธ
๑๓. นายปฐมพงศ์ สูญจันทร์
๑๔. นางสาวอนุสรี ทับสุวรรณ
๑๕. นางสาวศรีนวล บุญลือ
๑๖. นายสฤษดิ์ บุตรเนียร
๑๗. นายศุภชัย ใจสมุทร
๑๘. นางมารศรี ขจรเรืองโรจน์
๑๙. นายเขตรัฐ เหล่าธรรมทัศน์
๒๐. นางสาวจุฑาทัตต เหล่าธรรมทัศน์

สำเนาถูกต้อง

(นายศุภฤกษ์ ศรีพรหม)
นิติกรชำนาญการพิเศษ
กลุ่มงานระเบียบวาระ สำนักการประชุม

วันนา พิมพ์
ทาน
ตรวจ

(สำเนา)
เลขรับ ๘/๒๕๖๔ วันที่ ๒๒ ม.ค. ๒๕๖๔
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สภาผู้แทนราษฎร
ถนนสามเสน เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๒๒ มกราคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอเสนอญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกพื้นที่ทำกินและทำร้ายประชาชนในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

เนื่องด้วยมีกรณีช้างป่าบุกรุกพื้นที่ทำกิน พื้นที่ทำการเกษตร ที่อยู่อาศัยและทำร้ายประชาชนในเขตจังหวัดจันทบุรี โดยในเดือนมกราคม ๒๕๖๔ มีข่าวผู้เสียชีวิตจากการถูกช้างป่าทำร้ายไปแล้ว ๒ ราย เป็นพระภิกษุสงฆ์ ๑ รายและประชาชน ๑ ราย ซึ่งในขณะนี้ช้างป่าตัวนี้กำลังอาละวาดสร้างความเสียหายในพื้นที่อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี โดยทุกวันจะมีช้างป่าออกมาทำลายพื้นที่ทำกิน พื้นที่ทำการเกษตร ที่อยู่อาศัย และทำร้ายประชาชน สร้างความหวาดผวาให้แก่ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จนไม่กล้าประกอบอาชีพหรือใช้ชีวิตตามปกติ อย่างไรก็ตามได้มีการวางแนวทางในการแก้ไขปัญหาช้างป่าไว้เบื้องต้นโดยดำเนินการขุดคูสร้างรั้วกั้นช้างตลอดแนวเขตตั้งแต่อำเภอแก่งหางแมวจนถึงอำเภอเขาสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ซึ่งได้มีการก่อสร้างไปแล้วบางส่วน และจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จโดยเร็วเพื่อแก้ไขปัญหานี้ รวมทั้งการหาแนวทางในการจ่ายค่าชดเชยให้แก่ประชาชนผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการถูกช้างป่าบุกรุกพื้นที่ทำการเกษตร เรือกสวนไร่นารวมไปถึงกรณีที่มีผู้เสียชีวิตจากการถูกช้างป่าทำร้าย จึงเห็นควรให้มีการนำเรื่องนี้เข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรเพื่อช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนที่ได้รับผลกระทบต่อไป

ดังนั้น จึงขอเสนอญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกพื้นที่ทำกินและทำร้ายประชาชนในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๔๙ และข้อ ๕๐ ส่วนเหตุผลและรายละเอียดจะได้ชี้แจงในที่ประชุมสภาฯ ต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง
(ลงชื่อ) จารึก ศรีอ่อน ผู้เสนอ
(นายจารึก ศรีอ่อน)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคพลังท้องถิ่นไท

(โปรดพลิก)

ผู้รับรอง (ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกพื้นที่ทำกินและทำร้ายประชาชนในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี)

๑. นายสุรทิน พิจารณ์
๒. นายเกียรติ เหลืองขจรวิทย์
๓. นายวัชรพล โตมรศักดิ์
๔. พันตำรวจโท ฐนภัทร กิตติวงศา
๕. นายปัญญา จีนาคำ
๖. นายอัครวัฒน์ อัศวเหม
๗. นายยรรยงก์ ถนอมพิชัยธำรง
๘. นายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ
๙. นายอารี ไกรนรา
๑๐. นายระวี มาศฉมาดล
๑๑. นายชัชวาลล์ คงอุดม
๑๒. นายกมลศักดิ์ ลีวาเมาะ
๑๓. พลตำรวจเอก ยงยุทธ เทพจำนงค์
๑๔. นายพรชัย อำนวยทรัพย์
๑๕. นายศิรสิทธิ์ เลิศด้วยลาภ
๑๖. นายวิสิทธิ์ พิทยาภรณ์
๑๗. นายอาดิลัน อาลีอิสเฮาะ
๑๘. นายวัชระ ยาวอหะซัน
๑๙. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรชัย อินทร์สุข
๒๐. นายดล เหตระกูล

สำเนาถูกต้อง

(นายศุภฤกษ์ ศรีพรหม)
นิติกรชำนาญการพิเศษ
กลุ่มงานระเบียบวาระ สำนักการประชุม

วันนา พิมพ์
ทาน
ตรวจ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
เลขที่รับ ๑๓/๒๕๖๔
วันที่ ๒๘ ม.ค. ๖๔
เวลา ๑๐.๐๐๔

สภาผู้แทนราษฎร
ถนนสามเสน เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๒๔ มกราคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอเสนอญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาหาแนวทางแก้ไขปัญหาช้างป่าอย่างยั่งยืน

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

เนื่องด้วยปัญหาช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าบุกรุกทำลายทรัพย์สิน ทำร้ายร่างกายประชาชนรวมถึงนักท่องเที่ยวบาดเจ็บและถึงแก่ชีวิต เกิดขึ้นทุกๆ ปี ต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน และทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากพื้นที่โดยรอบของผืนป่าเป็นแปลงเกษตรที่เกิดจากการเพาะปลูก และมีแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรอยู่รอบเขต รวมถึงช้างป่าบางส่วนไม่ยอมกลับเข้าผืนป่า และสถานการณ์ช้างป่าบุกรุกพื้นที่ทำกินของประชาชนส่งผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านในพื้นที่ถูกช้างป่าบุกรุก ซึ่งการแก้ไขปัญหาเรื่องนี้ เช่น การสร้างแหล่งอาหารให้กับช้าง การสร้างรั้วกั้น แต่ก็ยังไม่สามารถผลักดันให้ช้างกลับคืนสู่ป่าได้ อาจเนื่องจากการประสานงานเพราะมีหน่วยงานที่รับผิดชอบหลายหน่วยงาน เช่น ฝ่ายปกครอง องค์กรปกครองท้องถิ่น กรมปศุสัตว์ กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม การฟื้นฟูแหล่งอาศัยและอาหารของช้าง การสร้างความเข้าใจและความร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดการช้างป่าและความร่วมมือจากประชาชนทั้งภายในพื้นที่และภายนอกพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า รวมถึงการเฝ้าระวังและผลักดันช้างป่าร่วมกับชุมชน การผลักดันช้างป่าเข้าพื้นที่อันเหมาะสมปลอดภัยทั้งต่อช้างป่าและผู้ปฏิบัติงาน โดยไม่ส่งผลต่อสุขภาพและพฤติกรรมของช้างป่า ไม่สร้างความเสียหายต่อทรัพย์สิน ผลผลิตทางการเกษตร และชีวิตของมนุษย์อย่างยั่งยืน จึงเป็นเรื่องสำคัญเพื่อประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน เป็นเรื่องเกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติ และเป็นเรื่องที่ประชาชนให้ความสนใจ

ดังนั้น จึงขอเสนอญัตติด่วนดังกล่าวมาเพื่อให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาหาแนวทางแก้ไขปัญหาช้างป่าอย่างยั่งยืน ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๔๙ และข้อ ๕๐ ส่วนเหตุผลและรายละเอียดจะได้ชี้แจงในที่ประชุมสภาฯ ต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

ผู้เสนอ

(นายนิติพล ผิวเหมาะ)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคก้าวไกล
หมายเลขประจำตัวสมาชิก ๑๘๐

กลุ่มงานระเบียบวาระ
รับที่ ๔๗ /๒๕๖๔
วันที่ ๒๕/ม.ค./๖๔ เวลา ๑๑.๐๐ น.

กลุ่มงานบริหารทั่วไป สำนักการประชุม
รับที่ ๑๓ /๒๕๖๔
วันที่ ๒๘/ม.ค./๖๔ เวลา ๑๐.๑๓ น.

กลุ่มงานพระราชบัญญัติและญัตติ ๒
รับที่ ๕ /๒๕๖๔
วันที่ ๒๘/ม.ค./๖๔

ผู้รับรอง ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาหาแนวทางแก้ไขปัญหาช้างป่าอย่างยั่งยืน

๑. (.....)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค.....
หมายเลขประจำตัวสมาชิก .....

๒. (.....)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค.....
หมายเลขประจำตัวสมาชิก .....

๓. (.....)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค.....
หมายเลขประจำตัวสมาชิก .....

๔. (.....)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค.....
หมายเลขประจำตัวสมาชิก .....

๕. (.....)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค.....
หมายเลขประจำตัวสมาชิก .....

๖. (.....)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค.....
หมายเลขประจำตัวสมาชิก .....

๗. (.....)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค.....
หมายเลขประจำตัวสมาชิก .....

๘. (.....)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค.....
หมายเลขประจำตัวสมาชิก .....

๙. (.....)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค.....
หมายเลขประจำตัวสมาชิก .....

๑๐. (.....)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค.....
หมายเลขประจำตัวสมาชิก .....

ผู้รับรอง ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาหาแนวทางแก้ไขปัญหาช้างป่าอย่างยั่งยืน

๑๑. (.....) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค.....
หมายเลขประจำตัวสมาชิก .....

๑๒. (.....) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค.....
หมายเลขประจำตัวสมาชิก .....

๑๓. (.....) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค.....
หมายเลขประจำตัวสมาชิก .....

๑๔. (.....) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค.....
หมายเลขประจำตัวสมาชิก .....

๑๕. (.....) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค.....
หมายเลขประจำตัวสมาชิก .....

๑๖. (.....) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค.....
หมายเลขประจำตัวสมาชิก .....

๑๗. (.....) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค.....
หมายเลขประจำตัวสมาชิก .....

๑๘. (.....) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค.....
หมายเลขประจำตัวสมาชิก .....

๑๙. (.....) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค.....
หมายเลขประจำตัวสมาชิก .....

๒๐. (.....) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค.....
หมายเลขประจำตัวสมาชิก .....

๒๑ (.....)

ขอรับรองลายมือชื่อถูกต้อง

(.....)

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
เลขที่รับ ๑๖/๒๕๖๔
วันที่ ๒๙ ม.ค ๖๔
เวลา ๑๐.๔๐ น.

สภาผู้แทนราษฎร
ถนนสามเสน กทม. ๑๐๓๐๐

๒๙ มกราคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอเสนอญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาแก้ปัญหาช้างป่าบุกรุก รบกวนวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ที่ดินทำกินของเกษตรกรและเยียวยาผลกระทบอย่างยั่งยืน

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

ตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา ประชากรช้างป่าในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าพื้นที่ป่ารอยต่อ ๕ จังหวัด(ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ฉะเชิงเทรา สระแก้ว) ตลอดจนภาคอื่นๆของประเทศไทยได้เพิ่มจำนวนอย่างรวดเร็ว เนื่องจากในระบบนิเวศน์ของช้างไม่มีผู้ล่า ประกอบกับช้างป่าได้ลิ้มรสพืชผลไม้ทำให้ชอบลงมาหาอาหารพื้นที่เพาะปลูกของเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง และรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ แม้ว่าเจ้าหน้าที่ของทางราชการจะใช้กำลังคนผลักดันช้างเข้าสู่ป่าอย่างสม่ำเสมอ แต่ก็ปรากฏว่ายังมีช้างป่าจำนวนมากเล็ดลอดบุกรุกทำลายพืชผลการเกษตร ทำลายทรัพย์สิน ตลอดจนร่างกายและชีวิตของราษฎรอยู่เนืองๆ นอกจากนี้ ยังมีช้างป่าอีกจำนวนหนึ่งเดินทางข้ามถนนหลวงทำให้เกิดอุบัติเหตุจราจรบ่อยๆ เป็นอันตรายต่อร่างกาย ชีวิต ทั้งของประชาชนและช้างป่าอีกด้วย ปัจจุบันทางราชการยังไม่มีมาตรการแก้ไขปัญหาการเพิ่มจำนวนช้างป่าและแก้ไขปัญหาการบุกรุกของช้างป่าอย่างจริงจัง อย่างเป็นรูปธรรม และยั่งยืน และยังไม่มีมาตรการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากปัญหาช้างป่าและยังไม่มีมาตรการควบคุมการเพิ่มจำนวนของประชากรช้างป่าอีกด้วย

ดังนั้น จึงขอเสนอญัตติด่วนดังกล่าวมาเพื่อให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาแก้ปัญหาช้างป่าเพิ่มจำนวนบุกรุกที่ทำกินของเกษตรกรและเยียวยาผลกระทบอย่างยั่งยืน ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๓ ข้อ ๔๑ และข้อ ๔๒ ส่วนเหตุผลและรายละเอียดจะได้ชี้แจงในที่ประชุมสภาฯ ต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

ผู้เสนอ
(นายสรวุฒิ เนื่องจำนงค์)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคพลังประชารัฐ

กลุ่มงานระเบียบวาระ
๒๙ / ๒๕๖๔
๒๙ ม.ค. ๖๔ เวลา ๑๓.๐๐ น.

กลุ่มงานพระราชบัญญัติและญัตติ ๒
รับที่ ๙ / ๒๕๖๔
วันที่ ๒๙ / ม.ค. / ๖๔

กลุ่มงานบริหารทั่วไป สำนักการประชุม
รับที่ ๑๖ / ๒๕๖๔
วันที่ ๒๙ / ม.ค. / ๖๔ เวลา ๑๑.๐๐

ผู้รับรอง ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาแก้ปัญหาช้างป่าบุกรุก รบกวนวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ที่ดินทำกินของเกษตรกรและเยียวยาผลกระทบอย่างยั่งยืน

๑. (.....)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค.....
หมายเลขประจำตัวสมาชิก .....

๒. (.....)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค.....
หมายเลขประจำตัวสมาชิก .....

๓. (.....)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค.....
หมายเลขประจำตัวสมาชิก .....

๔. (.....)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค.....
หมายเลขประจำตัวสมาชิก .....

๕. (.....)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค.....
หมายเลขประจำตัวสมาชิก .....

๖. (.....)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค.....
หมายเลขประจำตัวสมาชิก .....

๗. (.....)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค.....
หมายเลขประจำตัวสมาชิก .....

๘. (.....)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค.....
หมายเลขประจำตัวสมาชิก .....

๙. (.....)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค.....
หมายเลขประจำตัวสมาชิก .....

๑๐. (.....)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค.....
หมายเลขประจำตัวสมาชิก .....

ผู้รับรอง ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาแก้ปัญหาช้างป่าบุกรุก รบกวนวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ที่ดินทำกินของเกษตรกรและเยียวยาผลกระทบอย่างยั่งยืน

๑๑. (.....)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค พปชร.
หมายเลขประจำตัวสมาชิก ๖๙ ✓

๑๒. (.....)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค พปชร.
หมายเลขประจำตัวสมาชิก ๑๕๕ ✓

๑๓. (.....)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค พปชร
หมายเลขประจำตัวสมาชิก ๔๑๑ ✓

๑๔. (.....)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค พปชร
หมายเลขประจำตัวสมาชิก ๒๐๔ ✓

๑๕. (.....)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค พปชร
หมายเลขประจำตัวสมาชิก ๑๑๐ ✓

๑๖. (.....)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค พปชร
หมายเลขประจำตัวสมาชิก ๐๘๐ 50 ✓

๑๗. (.....)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค พปชร
หมายเลขประจำตัวสมาชิก ๓๒๔ ✓

๑๘. (.....)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค พปชร
หมายเลขประจำตัวสมาชิก ๑๑๗ ✓

๑๙. (.....)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค พปชร.
หมายเลขประจำตัวสมาชิก ๔๙๙ ✓

๒๐. (.....)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค พปชร
หมายเลขประจำตัวสมาชิก ๔๖๐ ✓

รับรองลายมือชื่อถูกต้อง

(น.ส. ชุณณิตา โกอภิเทพย์)

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
เลขรับ ๒๙ / ๒๕๖๔
วันที่ ๒๙ ม.ค. ๖๔
เวลา ๑๖.๔๓ น.

สภาผู้แทนราษฎร
ถนนสามเสน เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

29 มกราคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอเสนอญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกเข้าทำลายทรัพย์สิน พืชผลการเกษตร และทำร้ายประชาชน

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

ปัจจุบันมีช้างป่าอาศัยอยู่ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี กว่า ๑๘๐ ตัว ส่งผลให้ช้างป่าต้องออกมาหากินนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์อยู่บ่อยครั้ง และเกิดเหตุการณ์มีช้างป่าจากอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ได้บุกรุกเข้ามาในพื้นที่เกษตรกรรมของประชาชน ทำลายพืชผลการเกษตร ตลอดจนทำลายทรัพย์สินของประชาชนให้ได้รับความเสียหาย ในบางครั้งมีการทำร้ายประชาชนให้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิต ทั้งนี้ เหตุการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นในหลาย ๆ พื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีเขตติดต่อกับเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า หรืออุทยานแห่งชาติ นอกจากจะทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนและพืชผลทางการเกษตรได้รับความเสียหายแล้ว ยังต้องมีชีวิตและประกอบอาชีพด้วยความหวาดกลัว อีกทั้งส่งผลต่อความปลอดภัยของผู้ที่ใช้เส้นทางสัญจรไปมาโดยเฉพาะช่วงเวลากลางคืนอีกด้วย จึงควรแก้ปัญหาช้างป่าบุกรุกพื้นที่เกษตรกรรมของประชาชนเพื่อจัดการแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่าอย่างเป็นระบบ โดยให้มีการแก้ไขปัญหาทั้งระยะสั้นและระยะยาวต่อไป

ดังนั้น จึงขอเสนอญัตติดังกล่าวมาเพื่อให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกเข้าทำลายทรัพย์สิน พืชผลการเกษตร และทำร้ายประชาชน พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๔๙ ส่วนเหตุผลและรายละเอียดจะได้ชี้แจงในที่ประชุมสภาฯ ต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

ผู้เสนอ

(นายสุชาติ อุสาหะ)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคพลังประชารัฐ
หมายเลขประจำตัวสมาชิก ๔๒๓

กลุ่มงานพระราชบัญญัติและญัตติ ๒
รับที่ ๒๐ / ๒๕๖๔
วันที่ ๒๙ / ม.ค. / ๖๔ เวลา ๑๗.๑๐ น.

กลุ่มงานระเบียบวาระ
รับที่ ๕๖ / ๒๕๖๔
วันที่ ๒๙ / ม.ค. / ๖๔ เวลา ๑๗.๒๐ น.

กลุ่มงานบริหารทั่วไป สำนักการประชุม
รับที่ ๑๙ / ๒๕๖๔
วันที่ ๒๙ / ม.ค. / ๖๔ เวลา ๑๗.๐๕ น.

ผู้รับรอง ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกเข้าทำลายทรัพย์สิน พืชผลการเกษตร และทำร้ายประชาชน

๑. (.....)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค.....
หมายเลขประจำตัวสมาชิก.....

๒. (.....)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค.....
หมายเลขประจำตัวสมาชิก.....

๓. (.....)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค.....
หมายเลขประจำตัวสมาชิก.....

๔. (.....)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค.....
หมายเลขประจำตัวสมาชิก.....

๕. (.....)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค.....
หมายเลขประจำตัวสมาชิก.....

๖. (.....)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค.....
หมายเลขประจำตัวสมาชิก.....

๗. (.....)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค.....
หมายเลขประจำตัวสมาชิก.....

๘. (.....)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค.....
หมายเลขประจำตัวสมาชิก.....

๙. (.....)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค.....
หมายเลขประจำตัวสมาชิก.....

๑๐. (.....)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค.....
หมายเลขประจำตัวสมาชิก.....

ผู้รับรอง ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกเข้าทำลายทรัพย์สิน พืชผลการเกษตร และทำร้ายประชาชน

๑๑. (นายเท่าภพ ใจเยือง)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค พปชร
หมายเลขประจำตัวสมาชิก 270

๑๒. (นายวิสุทธิ์ รัตน์ฯ)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค พปชร
หมายเลขประจำตัวสมาชิก 327

๑๓. (ชัชชาติ ศิริบุตร)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค พปชร
หมายเลขประจำตัวสมาชิก 091

๑๔. (นายสันติ สีระมันตกุล)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค พปชร.
หมายเลขประจำตัวสมาชิก 404

๑๕. (นายพรชัย ฐานมงคล)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค ภูมิใจไทย 229
หมายเลขประจำตัวสมาชิก 229

๑๖. (นายสุรินทร์ ปิยวัฒนวรรณ์)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค พปชร.
หมายเลขประจำตัวสมาชิก 445

๑๗. (นายธนกฤษณ์ ไกรฤกษ์)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค ภูมิใจไทย
หมายเลขประจำตัวสมาชิก 399

๑๘. (นางสาวศรีนวล บุญลือ)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค ภท
หมายเลขประจำตัวสมาชิก 353

๑๙. (เสาวรส ไชยรัง)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค ภูมิใจไทย
หมายเลขประจำตัวสมาชิก 256

๒๐. (วิสุทธิ์ ตันสุขานนท์)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรค ภูมิใจไทย
หมายเลขประจำตัวสมาชิก 330

รับรองลายมือชื่อถูกต้อง

ภาคผนวก ค
หนังสือขอขยายระยะเวลาการพิจารณาศึกษา
ของคณะกรรมาธิการวิสามัญ

ส่วนที่สุด
ที่ สผ ๐๐๑๙.๑๒/ ๒๐๒๔

คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า
สภาผู้แทนราษฎร
ถนนสามเสน เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๑ เมษายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอขยายระยะเวลาการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

ตามที่ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๒ ครั้งที่ ๒๐ (สมัยสามัญประจำปี ครั้งที่สอง) เป็นพิเศษ วันศุกร์ที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ได้พิจารณา ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาแก้ปัญหาช้างป่าเพิ่มจำนวนบุกรุกที่ทำกินของเกษตรกรและเยียวยาผลกระทบอย่างยั่งยืน (นายบัญญัติ เจตนจันทร์ เป็นผู้เสนอ) ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกพื้นที่ทำกินของประชาชน (นายพรเทพ วิสุทธิ์วัฒนศักดิ์ เป็นผู้เสนอ) ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกพื้นที่ทำกินและสร้างความเสียหายให้แก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน (นายจาตุรงค์ เพ็งนรพัฒน์ และนายอุบลศักดิ์ บัวหลวงงาม เป็นผู้เสนอ) ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหากรณีช้างป่าออกนอกเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าเข้าทำลายทรัพย์สินและพืชผลทางการเกษตรของประชาชน และทำร้ายประชาชนถึงแก่ชีวิต (นางสาวเพชรชมพู กิจบูรณะ เป็นผู้เสนอ) ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกพื้นที่ทำกินและทำร้ายประชาชนในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี (นายจารึก ศรีอ่อน เป็นผู้เสนอ) ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาหาแนวทางแก้ไขปัญหาช้างป่าอย่างยั่งยืน (นายนิติพล ผิวเหมาะ เป็นผู้เสนอ) ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาแก้ปัญหาช้างป่าบุกรุกรบกวนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดินทำกินของเกษตรกรและเยียวยาผลกระทบอย่างยั่งยืน (นายสรวุฒิ เนื่องจำนงค์ เป็นผู้เสนอ) และญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกเข้าทำลายทรัพย์สิน พืชผลการเกษตร และทำร้ายประชาชน (นายสุชาติ อุสาหะ เป็นผู้เสนอ) และมีมติตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า โดยกำหนดระยะเวลาในการพิจารณาศึกษาไว้ ๙๐ วัน ซึ่งจะครบกำหนดในวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๖๔ นั้น

เนื่องจากคณะกรรมาธิการพิจารณาแล้วเห็นว่า ตั้งแต่วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๔ เป็นต้นไป เป็นวันปิดสมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่สอง ประกอบกับข้อมูลเกี่ยวกับการพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่ามีจำนวนมาก รวมทั้งต้องรับฟังข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาและผลกระทบที่เกิดกับประชาชนในหลายพื้นที่ ดังนั้น เพื่อให้การพิจารณาศึกษามีความรอบคอบ และเกิดประโยชน์สูงสุด

ในการพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า คณะกรรมาธิการจึงได้มีมติขอขยายระยะเวลาการพิจารณาศึกษาออกไปอีก ๙๐ วัน ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๑๐๖

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นายสรวุฒิ เนื่องจำนงค์)
ประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ
พิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า

สำนักกรรมาธิการ ๓
กลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง
โทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๒ ๕๙๐๐ ต่อ ๗๑๑๑
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ reference3@hotmail.co.th

กลุ่มงานบริหารทั่วไป
สำนักกรรมาธิการ ๓
รับที่ ๙๖๓ / ๒๕๖๔
วันที่ ๙ / เม.ย. / ๖๔
กลุ่มงาน ประสาน ... นิการ

ที่ สผ ๐๐๑๔/๕๖๕๗

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ถนนสามเสน เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๙ เมษายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอขยายระยะเวลาการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า

เรียน ประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า

อ้างถึง หนังสือคณะกรรมาธิการวิสามัญฯ ด่วนที่สุด ที่ สผ ๐๐๑๙.๑๒/๓๐๒๘ ลงวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๖๔

ตามหนังสือที่อ้างถึง คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า ได้ขอขยายระยะเวลาการพิจารณาศึกษาออกไปอีก ๙๐ วัน นั้น

ประธานสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาแล้วอนุญาตให้ขยายเวลาพิจารณาศึกษาได้ตามที่ร้องขอ ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๑๐๖ วรรคสอง

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

ว่าที่ ร.ต.ต.
(อาพัทธ์ สุขะนันท์)
รองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ปฏิบัติราชการแทน
เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สำนักการประชุม
โทร. ๐ ๒๒๔๒ ๕๙๐๐ ต่อ ๗๕๒๑

ด่วนที่สุด

ที่ สผ ๐๐๑๙.๑๒/ ๕๓๗๐

คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า
สภาผู้แทนราษฎร
ถนนสามเสน เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอขยายระยะเวลาการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

ตามที่ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๒ ครั้งที่ ๒๐ (สมัยสามัญประจำปี ครั้งที่สอง) เป็นพิเศษ วันศุกร์ที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ได้พิจารณา ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาแก้ปัญหาช้างป่าเพิ่มจำนวนบุกรุกที่ทำกินของเกษตรกรและเยียวยาผลกระทบอย่างยั่งยืน (นายบัญญัติ เจตนจันทร์ เป็นผู้เสนอ) ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกพื้นที่ทำกินของประชาชน (นายพรเทพ วิสุทธิ์วัฒนศักดิ์ เป็นผู้เสนอ) ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกพื้นที่ทำกินและสร้างความเสียหายให้แก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน (นายจาตุรงค์ เพ็งนรพัฒน์ และนายอุบลศักดิ์ บัวหลวงงาม เป็นผู้เสนอ) ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหากรณีช้างป่าออกนอกเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าเข้าทำลายทรัพย์สินและพืชผลทางการเกษตรของประชาชน และทำร้ายประชาชนถึงแก่ชีวิต (นางสาวเพชรชมพู กิจบูรณะ เป็นผู้เสนอ) ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกพื้นที่ทำกินและทำร้ายประชาชนในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี (นายจารึก ศรีอ่อน เป็นผู้เสนอ) ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาหาแนวทางแก้ไขปัญหาช้างป่าอย่างยั่งยืน (นายนิติพล ผิวเหมาะ เป็นผู้เสนอ) ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาแก้ปัญหาช้างป่าบุกรุกรบกวนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดินทำกินของเกษตรกรและเยียวยาผลกระทบอย่างยั่งยืน (นายสรวุฒิ เนื่องจำนงค์ เป็นผู้เสนอ) และญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกเข้าทำลายทรัพย์สิน พืชผลการเกษตร และทำร้ายประชาชน (นายสุชาติ อุสาหะ เป็นผู้เสนอ) และมีมติตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า โดยกำหนดระยะเวลาในการพิจารณาศึกษาไว้ ๙๐ วัน ซึ่งครบกำหนดในวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๖๔ ต่อมาคณะกรรมาธิการได้ขอขยายระยะเวลาในการพิจารณาศึกษาออกไปอีก ๙๐ วัน ซึ่งประธานสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาอนุญาตให้ขยายเวลาพิจารณาศึกษาได้ตามที่ร้องขอตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๑๐๖ วรรคสอง (ขยายครั้งที่ ๑) และจะครบกำหนดในวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๖๔ นั้น

เนื่องจากคณะกรรมาธิการพิจารณาแล้วพบว่า ข้อมูลเกี่ยวกับการพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่ามีจำนวนมาก และต้องรับฟังข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาและผลกระทบที่เกิดกับประชาชนที่ประสบภัยปัญหาช้างป่าจากพื้นที่ต่าง ๆ อีกทั้ง สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) ส่งผลให้การเดินทางไปศึกษาดูงานยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ ดังนั้น เพื่อให้การพิจารณาศึกษามีความรอบคอบ และเกิดประโยชน์สูงสุดในการแก้ไขปัญหาช้างป่า คณะกรรมาธิการจึงได้มีมติขอขยายระยะเวลาการพิจารณาศึกษาออกไปอีก ๙๐ วัน (ขยายครั้งที่ ๒) ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๑๐๖

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณานำเสนอที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร พิจารณาขยายระยะเวลาให้แก่คณะกรรมาธิการต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นายสรวุฒิ เนื่องจำนงค์)
ประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ
พิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า

สำนักกรรมาธิการ ๓
กลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง
โทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๒ ๕๙๐๐ ต่อ ๗๑๑๑
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ reference3@hotmail.co.th

กลุ่มงานบริหารทั่วไป
สำนักกรรมาธิการ ๓
รับที่ 1425 / 2564
วันที่ 16 / ก.ค. / 64
งานกลุ่มงาน อำนวย ดำเนินการ

ที่ สผ ๐๐๑๔/๔๔๐๖

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ถนนสามเสน เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

กลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง
สำนักกรรมาธิการ ๓
รับที่ 52[illegible] / 2564
วันที่ 19 / ก.ค. / 2564

๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอขยายระยะเวลาการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า

เรียน ประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า

อ้างถึง หนังสือคณะกรรมาธิการวิสามัญฯ ด่วนที่สุด ที่ สผ ๐๐๑๙.๑๒/๕๓๗๐ ลงวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๔

ตามหนังสือที่อ้างถึง คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า ได้ขอขยายระยะเวลาการพิจารณาศึกษาออกไปอีก ๙๐ วัน นั้น

เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) ได้ทวีความรุนแรงและสภาผู้แทนราษฎรได้งดการประชุม ดังนั้น เพื่อประโยชน์ต่อการดำเนินงานของคณะกรรมาธิการ ประธานสภาผู้แทนราษฎรจึงเห็นชอบอนุญาตให้คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า ดำเนินการพิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าวได้ตามที่ร้องขอไปพลางก่อน ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๙ (๒) ทั้งนี้ จะได้ขออนุญาตต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

ว่าที่ ร.ต.ต.
(อาพัทธ์ สุขะนันท์)
รองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ปฏิบัติราชการแทน
เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สำนักการประชุม
โทร. ๐ ๒๒๔๒ ๕๙๐๐ ต่อ ๗๕๒๑

ภาคผนวก ง
ประมวลภาพการประชุม
ของคณะกรรมาธิการวิสามัญ

ประมวลภาพการประชุมคณะกรรมาธิการ

ภาคผนวก จ
ประมวลภาพการประชุม
ของคณะอนุกรรมาธิการ

ประมวลภาพการประชุมคณะอนุกรรมาธิการศึกษาการส่งเสริมความสมดุลของระบบนิเวศในเขตป่าอนุรักษ์เพื่อรองรับประชากรช้างป่าอย่างยั่งยืน

ประมวลภาพการประชุม คณะอนุกรรมาธิการศึกษาการป้องกันแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกที่ทำกินและเยียวยา

ประมวลภาพการประชุมคณะอนุกรรมาธิการศึกษาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขปัญหาช้างป่า และศึกษาผลงานวิจัย นวัตกรรมที่เกี่ยวข้อง

ภาคผนวก ฉ
สรุปประเด็นความคิดเห็น
ของพี่น้องประชาชนผู้ประสบภัยช้างป่า

๙๗/๙ หมู่ ๔ ต.วังใหม่
อ.นายายอาม จ.จันทบุรี ๒๒๑๗๐

๑๔ กันยายน ๒๕๖๔

เรื่อง รายงานผลการรวบรวมความคิดเห็นของผู้ประสบภัยจากช้างป่า

เรียน ประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า สภาผู้แทนราษฎร

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เอกสารสรุปประเด็นความคิดเห็นฯ จำนวน ๑ ชุด
๒. รายชื่อผู้ร่วมแสดงความคิดเห็นฯ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยกรรมาธิการฯ ได้จัดตั้งกลุ่มผ่านแอปพิเคชั่นไลน์ ชื่อ "แก้ปัญหาช้างป่ากับกมธ." เพื่อเป็นช่องทางในการระดมความเห็นของผู้ได้รับผลกระทบจากปัญหาช้างป่านั้น ดิฉัน นางณิชชา สุวรรณาคะ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการฯ ได้รับมอบหมายจาก สส.นพ.บัญญัติ เจตนจันทร์ ผู้ดูแลกลุ่มไลน์(Admin)ดังกล่าว มีสมาชิก ๓๗๒ คน เป็นผู้ประสบภัยช้างป่าที่อยู่ในกลุ่มป่าตะวันออก กลุ่มป่าแก่งกระจาน และกลุ่มป่าตะวันตก ผลจากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ประสบภัยช้างป่า สภาพปัญหาการแก้ปัญหาของราษฎรและภาครัฐ สิ่งที่ต้องการให้ภาครัฐแก้ปัญหาช้างป่า ระยะเวลาในการสำรวจความคิดเห็นเดือนกุมภาพันธ์ - ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๔ ผลการสำรวจความคิดเห็นดังเอกสารที่แนบมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อทราบและโปรดนำข้อมูลดังกล่าวมาพิจารณาเพื่อประโยชน์ต่อการทำงานของกรรมาธิการฯ ด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นางณิชชา สุวรรณาคะ)
ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
พิจารณาศึกษาและแก้ปัญหาช้างป่า สภาผู้แทนราษฎร

โทร. ๐๘๔๕ ๐๕๒ ๖๒๕๖

สรุปประเด็นความคิดเห็นของพี่น้องประชาชนผู้ประสบภัยช้างป่า

๑. ช้างป่าเริ่มบุกรุกเข้ามาในพื้นที่ทำกิน ปี พ.ศ. ๒๕๕๓ – ปัจจุบันช้างป่าบุกรุกที่ทำกินที่มีโฉนดที่ดิน นส.๓ สปก. ๔-๐๑ และอื่นๆ

๒. ผลกระทบที่ราษฎรได้รับจากภัยช้างป่า

๑. ช้างป่าบุกรุก ที่อยู่อาศัย ที่ทำกิน

๒. คนในครอบครัวบาดเจ็บ หรือเสียชีวิตจากการถูกช้างป่าทำร้าย (ไม่รวมกรณีที่ถูกช้างป่าทำร้ายในเขตป่าอนุรักษ์

๓. พืชผลทางการเกษตรถูกช้างป่าทำลายได้แก่ ดังนี้ มะละกอ มะม่วง ปาล์มน้ำมัน มะพร้าว ทุเรียน กล้วย ขนุน ลองกอง ไผ่ มันสำปะหลัง ปาล์มฟอกเทล สับปะรด ข้าว มะขาม มะนาว และอื่นๆ

๔. ต้องเสียเวลาเก็บของในครัวให้มิดชิดไม่ให้ช้างได้กลิ่น เพราะช้างกินของในครัว ดังนี้ ข้าวสาร ผงชูรส น้ำปลา เกลือ กาแฟ แป้ง น้ำตาล และอื่นๆ

๕. ทรัพย์สิน ที่อยู่อาศัย ถูกช้างป่าทำลาย ดังนี้ สิ่งปลูกสร้างที่อยู่อาศัย,เครื่องมือทางการเกษตร, เครื่องสูบน้ำ, เสาไฟฟ้า, ท่อน้ำ, รถยนต์, ของใช้ส่วนบุคคล และอื่นๆ

๖. เกิดความหวาดวิตกกังวลถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ไม่รู้ช้างป่าจะเข้ามาในพื้นที่ทำกินวันไหน

๗. เกิดความหวาดระแวงไม่กล้าออกไปทำงานในเวลากลางคืน สูญเสียโอกาสในการสร้างรายได้เลี้ยงครอบครัว

๘. กู้เงินมาลงทุนทำการเกษตร ถึงเวลาที่จะขายได้เงิน ช้างป่ามาทำลาย ขาดทุน เป็นหนี้

๙. หมดทางทำมาหากินขายที่ดินย้ายที่อยู่

๑๐. สูญเสียเงินในการหาวิธีป้องกันช้างป่าเข้าทำลายทรัพย์สิน และพืชผลทางการเกษตรจำนวนมาก

๑๑. ชาวบ้านไม่มีแรงงานช่วยทำงานสวน เพราะกลัวช้างป่าเหยียบตาย

๑๒. ต้องโค่นพืชผลทางการเกษตรที่ช้างป่าชอบกินทิ้ง เช่น ขนุน มะละกอ อื่นๆ เพราะจะเป็นตัวดึงดูดให้ช้างป่าเข้าพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัยอีก

๑๓. ในพื้นที่ชุมชนเกิดกลุ่มคนรักช้างให้อาหารช้าง และต่อต้านกลุ่มจิตอาสาผลักดันช้างป่า ทำให้ช้างไม่ไปไหน วนเวียนหากินอยู่ในชุมชน

๑๔. ช้างป่ามีจำนวนเพิ่มขึ้นในชุมชนสร้างความหวาดวิตกให้กับประชาชน

๑๕. ถูกกล่าวหาว่า “ไปบุกรุกที่หากินของช้างป่า” ทั้งที่ช้างป่าพึ่งปรากฏในพื้นที่ชุมชน ๑๐ ปีที่ผ่านมา

๑๖. คนในครอบครัวต้องไปเป็นจิตอาสาผลักดันช้างป่า มีผลกระทบ ๑. พักผ่อนไม่เพียงพอ เพราะต้องทำอาชีพหลักของตนด้วย ๒. มีความเสี่ยงต่อการบาดเจ็บและเสียชีวิต ๓. ใช้เงินส่วนตัว จัดหาเครื่องมืออุปกรณ์ ทุกอย่างในปฏิบัติงาน ๔. ไม่มีค่าตอบแทน และสวัสดิการใดๆ

๓. ปัญหาการติดต่อกับภาครัฐ เมื่อประสบภัยจากช้างป่า

๑. แจ้งเจ้าหน้าที่เข้ามาดูความเสียหาย แล้วก็กลับไป แก้ปัญหาไม่ได้ ไม่มีงบ ไม่รู้จะนำช้างป่าไปที่ไหน
๒. แจ้งเจ้าหน้าที่แล้ว ไม่ได้รับการตอบสนองไม่มีการดำเนินการใดๆ
๓. ไม่แจ้งเจ้าหน้าที่ เพราะเสียเวลาดำเนินการ เงินค่าเยียวยาไม่คุ้มค่า
๔. ไม่เคยได้รับการเยียวยาและชดเชยจากภาครัฐเพราะทำกินในพื้นที่ที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์
๕. เข้าถึงเงินเยียวยายาก ไม่ครอบคลุม ขั้นตอนเยอะ ใช้เวลานานกว่าจะได้เงิน
๖. เงินเยียวยาไม่สอดคล้องกับความเสียหายที่ได้รับ
๗. ความเสียหายไม่เข้าหลักเกณฑ์การประกาศเขตภัยพิบัติช้างป่าที่จะได้รับเงินเยียวยา

๔. ราษฎรมีวิธีแก้ปัญหา การปกป้องชีวิต ทรัพย์สินและพืชผลทางการเกษตรของตนเองดังนี้

๑. ใช้วิธีการสังเกตและเฝ้าระวังโดยไม่จำเป็นต้องดำเนินการใดๆ เป็นพิเศษ
๒. ติดตั้งรั้วไฟฟ้า รั้ว คูกันช้าง ล้อมรอบที่ทำกิน
๓. ผูกถุงพลาสติก ห้อยขวดน้ำพลาสติก ไว้หน้าบ้าน
๔. ติดกล้องวงจรปิด รอบบ้านหรือสวน/ไร่ พอช้างป่าเข้ามาก็ออกไปผลักดันออกนอกพื้นที่
๕. ทำหุ่นไล่ช้างป่า หลอกช้างไว้นอกเขตรั้ว เปิดไฟให้สว่าง
๖. ปลูกสารพัดรั้ว เช่น ชะอม มะขาม ต้นยางพารา ไผ่หนาม พืชที่มีกลิ่นฉุน ที่ช้างป่าไม่ชอบ
๗. นำแอมโมเนียชุบผ้าไปวางไว้
๘. ติดตั้งเสาไฟแสงสว่างใช้แบบโซล่าร์เซลล์ เพื่อให้มีแสงสว่าง
๙. ใช้ลวดทำรั้วกันช้างป่า โดยปล่อยกระแสไฟผ่านหม้อแปลง
๑๐. เปลี่ยนชนิดพืชการเพาะปลูกที่ไม่เป็นอาหารของช้างป่า
๑๑. เฝ้าช้างป่าปล่อยให้กินพืชผลทางการเกษตร พออิ่ม จะกลับไปเอง
๑๒. แจ้งทีมอาสาผลักดันช้างของชุมชนมาผลักดันช้างป่าออกจากสวนและบ้าน
๑๓. ชาวบ้านทุกหมู่บ้านรวมตัวกัน เป็นจิตอาสา ช่วยกันแจ้งเมื่อช้างป่าเข้าหมู่บ้านแล้วช่วยกันผลักดันออกนอกหมู่บ้าน
๑๔. ใช้วิธีตะโกน เคาะถาด หม้อ ถังน้ำมันให้เกิดเสียงดัง
๑๕. ใช้ระเบิดปิงปอง ปืน ผลักดันช้างป่าออกจากบ้านและที่ทำกิน

๕. ภาครัฐได้เข้ามาแก้ปัญหา ดังนี้

๑. จัดการอบรมความรู้เรื่องช้างผลที่ได้ ลดความสูญเสียชีวิต ทราบวิธีเอาตัวรอดจากช้างป่าแต่ไม่สามารถลดความสูญเสียจากช้างป่าได้ชาวบ้านยังคงต้องเผชิญหน้ากับปัญหาช้างป่า
๒. ปัญหาที่พบการจัดตั้งทีมอาสาผลักดันช้างป่าในแต่ละพื้นที่
๓. ภาครัฐไม่มีงบประมาณในการดูแลทีมอาสาผลักดันช้างป่า
๔. ผลักดันช้างป่ากลับเข้าป่าไปแล้ว ช้างป่ากลับมาหากินในที่ชุมชนอีก

๕. ผลักดันช้างป่าออกนอกพื้นที่ของตนเท่านั้น ผลักดันช้างป่ากันไป-มา ทำให้เกิดความขัดแย้งแก้ปัญหาไม่ได้

๖. ชาวบ้านไม่ยินยอมให้ผลักดันช้างป่าผ่านพื้นที่เพราะความเสียหายจะเกิดขึ้นในทิศทางที่ผลักดัน

๗. ทีมอาสาผลักดันช้างต้องได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาและความยินยอมจากทุกภาคส่วนที่ได้รับผลกระทบจากการผลักดันช้างป่าถึงจะผลักดันได้

๘. ปัญหาที่พบจากการทำรั้วรังผึ้งป้องกันช้างป่า

(๑) รั้วรังผึ้งป้องกันช้างป่าได้เพียงเปลี่ยนเส้นทางเดินของช้างป่า

(๒) ผึ้งหนีและตายยกรัง ถ้าสวนข้างเคียงรัศมี ๕ กิโลเมตร ใช้สารเคมี

(๓) พื้นที่ไม่มีดอกไม้ที่เป็นอาหารของผึ้ง เลี้ยงผึ้งไม่ได้

(๔) การเลี้ยงผึ้งต้องดูแลใกล้ชิด วางแนวยาวหลายกิโลเมตรเป็นไปได้ยาก

(๕) เลี้ยงผึ้ง ใช้เครื่องเสียง ใช้ลำโพงวางไว้ทั่วสวน พอเข้าสวนผึ้งต่อย ไม่ฉีดยาฆ่าแมลง เพี้ยลงทั้งสวน

(๖) คลื่นสัญญาณการกระพือปีกของผึ้ง ป้องกันช้างไม่ได้ ช้างไม่กลัว ไม่มีอันตรายบุกรุกสวนเหมือนเดิม

๙. ปัญหาที่พบสร้างรั้วไฟฟ้าแรงดันสูง รั้ว คูกั้นช้าง ไม่ให้ช้างป่าออกจากป่าอนุรักษ์

(๑) รั้วและคูกั้นช้าง ไม่สามารถป้องกันช้างป่าไม่ให้ออกจากป่าอนุรักษ์ได้

(๒) ทำรั้วชิดตลิ่ง เสาไม่ได้หล่อในดิน ช้างป่าเข้า ดึง ดัน มุด แหวก พังรั้ว ล้มระเนระนาด ช้างออกจากป่า

(๓) ขุดคู ทำรั้ว ไม่ติดตั้งท่อระบายน้ำ ฝนตกลงมา ทั้งคูทั้งรั้วพัง ช้างออกจากป่า

(๔) รั้วและคูกันช้างแบบผสมผสาน สามารถป้องกันช้างป่าไม่ออกจากป่าอนุรักษ์ได้ แต่ต้องดูแลซ่อมแซมอยู่เสมอ

๖. สิ่งที่ต้องการให้ภาครัฐแก้ปัญหาช้างป่า

(๑) ยกเลิกแนวคิด "คนกับช้างป่าอยู่ด้วยกันอย่างสมดุล" เพราะคนกับช้างป่าอยู่ร่วมกันในพื้นที่เดียวกันไม่ได้

(๒) แยกช้างป่าไปอยู่ในที่ปลอดภัย ช้างป่าตัวไหนเกเร หาควาญช้างมาปรับพฤติกรรม ระหว่างรอแนวกันช้างป่าที่แข็งแรงถาวรสร้างเสร็จ

(๓) มีแนวกันช้างป่าที่แข็งแรงถาวร สามารถกันช้างป่าไม่ให้ออกจากป่าอนุรักษ์ได้จริง แต่สัตว์เล็กๆ เข้าออกได้

(๔) จัดพื้นที่ให้ช้างป่าอยู่ในเขตป่าอนุรักษ์ และคนอยู่ในพื้นที่ชุมชนอย่างปลอดภัย

(๕) ควบคุมประชากรช้างป่า ที่เพิ่มขึ้นทุกปี

(๖) แก้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับช้างป่า เพื่อให้มีการแก้ปัญหาช้างอย่างเป็นรูปธรรม

(๗) ส่งเสริมให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวมาดูช้างป่า เกษตรกรปลูกพืชที่ช้างกินขายนักท่องเที่ยว

(๘) ปรับปรุงหลักเกณฑ์การเยียวยาและการชดเชย แก่ผู้ประสบภัยจากช้างป่าอย่างเป็นธรรม

รายชื่อผู้ร่วมแสดงความคิดเห็น และสนับสนุนความคิดเห็นเรื่องการแก้ปัญหาช้างป่า มีดังนี้

๑. นางณิชชา สุวรรณาคะ ๙๗/๙หมู่ ๔ต.วังใหม่ อ.นายายอาม จ.จันทบุรี โทร.๐๘๕๐๕๒๖๒๕๖ เป็นเกษตรสวนไผ่ และกล้วย

๒. นางสาวเนตรนิล ศิริภัทร ๔๒/๕ หมู่ ๔ ซ.โชคดี บ้านใหม่ ต.โป่งน้ำร้อน อ.โป่งน้ำร้อน จ.จันทบุรี เป็นเกษตรกรทำสวนผลไม้ และไร่สับปะรดภูชวา

๓. นางสาวศุลี ชัยกฤษ ๒หมู่๒ต.เขาวงกต อ.แก่งหางแมว จ.จันทบุรี ๒๒๑๖๐ โทร.๐๘๙๘๓๒๒๗๙๘

๔. นาย นภัสกรณ์ ตาดม่วง พนักงานราชการ (พิทักษ์ป่า)..

๕. นาย ทนงศักดิ์ จรจัด อยู่บ้านเลขที่ ๔๗ ม.๑๒ ต.แก่งหางแมว อ.แก่งหางแมว จ.จันทบุรี ๒๒๑๖๐ โทรศัพท์ ๐๖๒-๒๕๙๙๖๙๓

๖. คุณทองใบ เจริญดง ศูนย์ข้อมูลอนุรักษ์ช้างป่าแก่งกระจาน ณ ป่าละอู หมู่ที่๑ ตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ๗๗๑๑๐ โทร ๐๙๒๓๓๘๖๓๙๕

๗. นายเผด็จ ลายทอง ผอ.สนง.ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดปราจีนบุรี

๘. นายประจวบ มะลิแย้ม บ้านเลขที่ ๒๙/๒.ม.๓ .ต.ชำฆ้อ.อ.เขาชะเมา.จ.ระยอง อาชีพเกษตรกร

๙. นายอำนาจ ย่องใย ๑๒๖/๓ หมู่ ๔ ต.กองดิน อ.แกลง จ.ระยอง ๒๒๑๖๐

๑๐. นายวุฒิ ปะสิ่งชอบ ๑๐๗ ม.๑ ต.น้ำเป็น อ.เขาชะเมา จ.ระยอง โทร. ๐๙๔๙๔๙๙๒๑๕

๑๑. นายสกุล แสงดาว๔๘/๖ ม.๖ ต.ชุมแสง อ.วังจันทร์ จ.ระยอง.. ๒๑๒๑๐ โทร. ๐๘๗๑๔๓๖๒๘๕

๑๒. นายวสันต์ สุจิรัตน์ กำนัน ต.ช่องสะเดา อ.เมือง จ.กาญจนบุรี โทร.๐๘๑๗๗๓๓๘๕๗

๑๓. นายดำรงค์ อ่อนน้อม ๘๐ ม.๑ ต.วังจันทร์ อ.วังจันทร์ จ.ระยอง โทร.๐๙๔๓๖๙๑๖๙๖

๑๔. นายสมพงษ์ จันทรุทัย ๖/๑๖ หมู่๘ ต.พวา อ.แก่งหางแมว จ.จันทบุรี

๑๕. นายพิเชษฐ กลัดเจริญ ๒๘๐ ม.๖ ต.ธาตุทอง อ.บ่อทอง จ.ชลบุรี โทร.๐๘๗๖๐๖๓๘๐๓

๑๖. นางสาวโสภา ปล้องทองคำ ๑๘๐ ม.๖ ต.ธาตุทอง อ.บ่อทอง จ.ชลบุรี โทร.๐๘๓๖๘๖๔๗๐๙

๑๗. นางสาวพิชภ์ณิชา กวางทอง ๔๐/๘ ม.๘ ต.ทับไทร อ.โป่งน้ำร้อน จ.จันทบุรี ๒๒๑๔๐ โทร.๐๙๙๐๘๐๕๕๕

๑๘. นางมาลัย พนากุล ๘๕ หมู่ ๖ ต.ห้อยทับมอญ อ.เขาชะเมา จ.ระยอง ๒๑๑๑๐ โทร.๐๘๕๒๘๗๗๔๐๘

๑๙. วินัย ทวีกัลป์ ๕๙ ม.๖ ต.ชุมแสง อ.วังจันทร์ จ.ระยอง

๒๐. มาลี ทวีสุข ๔๙ ม.๖ ต.ชุมแสง อ.วังจันทร์ จ.ระยอง

๒๑. นพรัตน์ ชิดย้อยแสง ๔๙/๑ ม.๖ ต.ชุมแสง อ.วังจันทร์ จ.ระยอง

๒๒. บัวทอง ปลื้มหอม ๔๙/๑ ม.๖ ต.ชุมแสง อ.วังจันทร์ จ.ระยอง

๒๓. ศักดิ์ดา ลีจ้อย ๔๙/๑ ม.๖ ต.ชุมแสง อ.วังจันทร์ จ.ระยอง

๒๔.สมประสงค์ ชัยมี ๕๙ ม.๖ ต.ชุมแสง อ.วังจันทร์ จ.ระยอง
๒๕.สมพร ชิดย้อยแสง ๔๙/๑ ม.๖ ต.ชุมแสง อ.วังจันทร์ จ.ระยอง
๒๖.ช่อทิพย์ ชิดย้อยแสง ๔๙/๑ ม.๖ ต.ชุมแสง อ.วังจันทร์ จ.ระยอง
๒๗.วารินท์ ชิดย้อยแสง ๔๙/๑ ม.๖ ต.ชุมแสง อ.วังจันทร์ จ.ระยอง
๒๘.เคี๊ยบ พรมวิชัย ๕๙ ม.๖ ต.ชุมแสง อ.วังจันทร์ จ.ระยอง
๒๙.ดนุพร นามโคตร ๕๙ ม.๖ ต.ชุมแสง อ.วังจันทร์ จ.ระยอง
๓๐.วราพร พรมวิชัย ๕๙/๗ ม.๖ ต.ชุมแสง อ.วังจันทร์ จ.ระยอง
๓๑.สุพรรณ พรมวิชัย ๕๙/๕ ม.๖ ต.ชุมแสง อ.วังจันทร์ จ.ระยอง
๓๒.สุวรรณ สงวนนาม๒๐๐ ม๔ ต.ชุมแสง อ.วังจันทร์ จ.ระยอง
๓๓.นิตะวัน วงค์พงค์ ๒๐๐ ม.๔ ต.ชุมแสง อ.วังจันทร์ จ.ระยอง
๓๔.สมประสงค์ ชัยมี ๕๙/๙ ม.๖ ต.ชุมแสง อ.วังจันทร์ จ.ระยอง
๓๕.มวลตา ชัยมี ๕๙/๒ม.๖ ต.ชุมแสง อ.วังจันทร์ จ.ระยอง
๓๖.สุพจ ชิดย้อยแสง ๔๙/๒ ม.๖ ต.ชุมแสง อ.วังจันทร์ จ.ระยอง
๓๗.สายสมร มณีสุข ๔๙/๓ ม.๖ ต.ชุมแสง อ.วังจันทร์ จ.ระยอง
๓๘.มาลี มณีสุข ๔๙/๒ ม.๖ ต.ชุมแสง อ.วังจันทร์ จ.ระยอง
๓๙.วัลณา สินพร ๔๘/๖ ม.๖ ต.ชุมแสง อ.วังจันทร์ จ.ระยอง
๔๐.ไกรศร สินพร ๔๘/๖ ม.๖ ต.ชุมแสง อ.วังจันทร์ จ.ระยอง
๔๑.ชุติมา โทมี ๔๘/๖ ม.๖ ต.ชุมแสง อ.วังจันทร์ จ.ระยอง
๔๒.แจ่มจันทร์ สินพร ๔๘/๖ ม.๖ ต.ชุมแสง อ.วังจันทร์ จ.ระยอง
๔๓.สมหมาย อริยะสัจ ๔๘/๖ ม.๖ ต.ชุมแสง อ.วังจันทร์ จ.ระยอง
๔๔.ทศพล ช่างสกุล ๔๘/๖ ม.๖ ต.ชุมแสง อ.วังจันทร์ จ.ระยอง
๔๕.อำพล ช่างสกุล ๔๘/๖ ม.๖ ต.ชุมแสง อ.วังจันทร์ จ.ระยอง
๔๖.นิตยา สุนทรพจน์ ๔๘/๖ ม.๖ ต.ชุมแสง อ.วังจันทร์ จ.ระยอง
๔๗.ซิม แต้มพงษ์ ๔๘/๖ ม.๖ ต.ชุมแสง อ.วังจันทร์ จ.ระยอง
๔๘.ปรารภ แสงดาว ๔๘/๖ ม.๖ ต.ชุมแสง อ.วังจันทร์ จ.ระยอง
๔๙.ประกิต แสงดาว ๔๘/๖ ม.๖ ต.ชุมแสง อ.วังจันทร์ จ.ระยอง
๕๐.จำลอง ศรีบุตร ๔๘/๖ ม.๖ ต.ชุมแสง อ.วังจันทร์ จ.ระยอง
๕๑.พัสกรณ์ อนุศร ๔๘/๖ ม.๖ ต.ชุมแสง อ.วังจันทร์ จ.ระยอง
๕๒.กชกรณ์ อนุศร ๔๘/๖ ม.๖ ต.ชุมแสง อ.วังจันทร์ จ.ระยอง
๕๓.บุญรัตน์ อ่อนมา ๔๘/๖ ม.๖ ต.ชุมแสง อ.วังจันทร์ จ.ระยอง
๕๔.กันทิมา แสงดาว ๔๘/๖ ม.๖ ต.ชุมแสง อ.วังจันทร์ จ.ระยอง
๕๕.นายประนัย คชเดช ๓๐/๔๑ ม.๘ ต.พวา อ.แก่งหางแมว จ.จันทบุรี
๕๖.นางสาวจุฑามาศ วรรณพิทักษ์ สวนเกษตร หมู่ ๖ ต.น้ำเป็น อ.เขาชะเมา จ.ระยอง

๕๗.นายสวาท ยาตรี ๖๙ หมู่ ๗ ต.สามพี่น้อง อ.แก่งหางแมว จ.จันทบุรี

๕๘.นายอมรชัย ปิ่นเจริญ ๑๐ หมู่ ๓ ต.ก้อนแก้ว อ.คลองเขื่อน จ.ฉะเชิงเทรา ๒๔๐๐๐
โทร.๐๖๓๘๙๓๖๙๒๔

๕๙.นายประภาศน์ เจียมศิริ ๑/๖๗ หมู่ ๑ ต.ชุมแสง อ.วังจันทร์ จ.ระยอง ๒๑๒๑๐

๖๐.นายประทุม นิลบ่อ ๓๑/๘๖ หมู่ ๕ ต.พวา อ.แก่งหางแมว จ.จันทบุรี

๖๑.นางสาลี่ ชัยกฤษ ๘๗/๖ หมู่ ๒ ต.เขาวงกต อ.แก่งหางแมว จ.จันทบุรี ๒๒๑๖๐
โทร. ๐๙๐๓๙๕๙๖๔๑

๖๒.นายกิตติศักดิ์ ภัทรกิจลือชัย ๘๗/๑๑ หมู่ ๒ ต.เขาวงกต อ.แก่งหางแมว จ.จันทบุรี
โทร. ๐๘๓๑๗๘๗๙๒๙

๖๓.นภัสนันท์ ภัทรกิจลือชัย ๓/๓ หมู่ ๒ ต.เขาวงกต อ.แก่งหางแมว จ.จันทบุรี
โทร.๐๙๙๔๒๑๙๖๖๔

๖๔.บรรเจิด ทรัพย์อรัญ เลขที่ ๑ ซ.ชลบุรี-บ้านบึง ๑๓ ต.บ้านบึง อ.บ้านบึง จ.ชลบุรี

๖๕.นายจักรพงษ์ ภัทรกิจลือชัย ๘๗/๙ หมู่ ๒ ต.เขาวงกต อ.แก่งหางแมว จ.จันทบุรี
โทร.๐๙๒๔๖๓๘๘๒๑

๖๖.ภัทรพล บุญนำ ๕๙/๒ หมู่ ๑ ต.ทรายขาว อ.สอยดาว จ.จันทบุรี ๒๒๑๘๐

๖๗.นายจีรพล บุญตั้งแต่ง ๑๒/๓ หมู่ ๒ ต.เขาวงกต อ.แก่งหางแมว จ.จันทบุรี
โทร.๐๙๒๕๙๘๑๔๘๘

ภาคผนวก ช
ข้อมูลเพิ่มเติมของคณะกรรมาธิการวิสามัญ

ตัวเลขคาดการณ์จำนวนประชากรช้างป่าที่ได้จากการคำนวณคิดจากอัตราการเพิ่มประชากรช้างป่า ๘.๒ เปอร์เซ็นต์ต่อปี ของกลุ่มป่าต่างๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๗๒
โดยคำนวณจากข้อมูลของกรมอุทยานฯ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๙

กลุ่มป่า	ขนาดพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (ตร.กม)*	ประชากรช้างป่าที่รองรับได้ (ต่อความเหมาะสมในปัจจุบัน)*	จำนวนประชากรช้างป่าที่ได้จากการสำรวจและได้จากการคำนวณ					
			๒๕๕๙*	๒๕๖๔**	๒๕๖๖**	๒๕๖๘**	๒๕๗๐**	๒๕๗๒**
๑.ตะวันตก	๑๘,๒๘๒	๒,๔๖๓	๖๔๒-๗๓๔	๙๕๒-๑,๐๘๙	๑,๑๑๕-๑,๒๗๔	๑,๓๐๕-๑,๔๙๒	๑,๕๒๘-๑,๗๔๗	๑,๗๘๙-๒,๐๔๕
๒.แก่งกระจาน	๔,๘๓๘	๖๐๑	๔๘๗-๕๐๐	๗๒๒-๗๔๑	๘๔๖-๘๖๘	๙๙๐-๑,๐๑๖	๑,๑๕๙-๑,๑๙๐	๑,๓๕๗-๑,๓๙๓
๓.ดงพญาเย็น-เขาใหญ่	๖,๑๙๗	๘๘๕	๕๓๓-๕๘๖	๗๙๐-๘๖๙	๙๒๕-๑,๐๑๗	๑,๐๘๓-๑,๑๙๑	๑,๒๖๘-๑,๓๙๔	๑,๔๘๕-๑,๖๓๒
๔.ภูเขียว-น้ำหนาว	๗,๖๗๕	๑,๑๑๙	๔๙๒-๔๙๓	๗๓๐-๗๓๑	๘๕๔-๘๕๖	๑,๐๐๐-๑,๐๐๒	๑,๑๗๑-๑,๑๗๓	๑,๓๗๑-๑,๓๗๓
๕.ตะวันออก	๒,๔๕๓	๓๑๓	๔๒๓	๖๒๗	๗๓๔	๘๖๐	๑,๐๐๗	๑,๑๗๘
๖.ฮาลา-บาลา	๒,๒๓๖	๗๕	๑๐๐-๑๔๐	๑๔๘-๒๐๘	๑๗๔-๒๔๓	๒๐๓-๒๘๕	๒๓๘-๓๓๓	๒๗๙-๓๙๐
๗.เขาหลวง	๑,๘๕๔	๑๕๖	๗๐-๑๐๐	๑๐๔-๑๔๘	๑๒๒-๑๗๔	๑๔๒-๒๐๓	๑๖๗-๒๓๘	๑๙๕-๒๗๙
๘.ภูเมี่ยง-ภูทอง	๕,๐๒๒	-	๖๐-๑๐๐	๘๙-๑๔๘	๑๐๔-๑๗๔	๑๒๒-๒๐๓	๑๔๓-๒๓๘	๑๖๗-๒๗๙
๙.คลองแสง-เขาสก	๕,๕๘๔	๖๓๘	๑๐๐	๑๔๘	๑๗๔	๒๐๓	๒๓๘	๒๗๙
๑๐.ลุ่มน้ำปาย-สาละวิน	๑๐,๖๒๖	-	๕๐	๗๔	๘๗	๑๐๒	๑๑๙	๑๓๙
๑๑.แม่ปิง-อมก๋อย	๔,๒๓๖	๓๕๓	๕๐	๗๔	๘๗	๑๐๒	๑๑๙	๑๓๙
๑๒.ภูพาน	๒,๖๖๗	-	๕๕-๕๘	๘๒-๘๖	๙๕-๑๐๑	๑๑๒-๑๑๘	๑๓๑-๑๓๘	๑๕๓-๑๖๒
๑๓.ศรีลานนา-ขุนตาล	๗,๑๕๖	-	๓๖	๕๓	๖๓	๗๓	๘๖	๑๐๐
๑๔.พนมดงรัก-ผาแต้ม	๓,๐๑๐	-	๓๐	๔๔	๕๒	๖๑	๗๑	๘๔
๑๕.ดอยภูคา-แม่ยม	๘,๒๘๘	-	๒๐	๓๐	๓๕	๔๑	๔๘	๕๖
๑๖.ชุมพร	๒,๓๐๘	-	๒๐	๓๐	๓๕	๔๑	๔๘	๕๖
รวม	๙๒,๔๓๒	๖,๖๐๓	๓,๑๖๘-๓,๔๔๐	๔,๖๙๘-๕,๑๐๑	๕,๕๐๐-๕,๙๗๒	๖,๔๓๙-๖,๙๙๒	๗,๕๓๙-๘,๑๘๖	๘,๘๒๖-๙,๕๘๓

หมายเหตุ : *อ้างอิงจากข้อมูลคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่าฯ บทที่๔ **ตัวเลขคาดการณ์จำนวนประชากรช้างป่าที่ได้จากการคำนวณคิดจากอัตราการเพิ่มประชากรช้างป่า ๘.๒ เปอร์เซ็นต์ต่อปี

(ร่าง) บัญชีรายละเอียดค่าทดแทนต้นไม้และไม้ผลที่ถูกช้างป่าทำลาย

ลำดับ	รายการต้นไม้	บัญชีมาตรฐานกรมชลประทาน			จำนวนต้นต่อไร่ (โดยประมาณ)	หมายเหตุ
		ขนาดใหญ่หรือมีผล (บาท/ต้น)	ขนาดกลางหรือไม่มีผล (บาท/ต้น)	อื่นๆ		
๑.	กล้วย	๑๕๐	๗๕			
๒.	ขนุนพันธุ์ดี	๓,๐๐๐	๒,๐๐๐		๒๕	
๓.	ขนุนพันธุ์พื้นเมือง	๘๘๐	๔๔๐		๒๕	
๔	ข้าวเจ้า (ข้าวนาปี) (ไร่ละ)			๑๒,๗๓๕		
๕	ข้าวโพด (ไร่ละ)			๗,๘๓๓	๑๒,๐๐๐	
๖	ข้าวโพดหวาน (ไร่ละ)			๘,๑๐๐	๑๑,๐๐๐	
๗	ข้าวเหนียว (ไร่ละ)			๘,๔๐๐		
๘	เงาะพันธุ์ดี	๓,๕๐๐	๒,๐๐๐		๒๕	
๙	เงาะพันธุ์พื้นเมือง	๑,๖๔๐	๑,๑๓๔		๒๕	
๑๐	ทุเรียนพันธุ์ดี	๘,๐๐๐	๔,๐๐๐		๒๕	
๑๑	ทุเรียนพันธุ์พื้นเมือง	๒,๐๒๐	๑,๓๘๖		๒๕	
๑๒	ปาล์ม ปาล์มน้ำมัน ก.ขนาดเล็ก อายุไม่ถึง ๑ ปี			๒,๐๐๐		
	ข.ขนาดกลาง อายุตั้งแต่ ๑ ปี ขึ้นไป แต่ไม่ถึง ๓ ปี			๓,๐๐๐		
	ค.ขนาดใหญ่ อายุตั้งแต่ ๓ ปี ขึ้นไป			๕,๐๐๐		
๑๓	ปาล์มแดง					
	ก.ขนาดเล็ก (อายุ ๑ - ๒ ปี)			๓๐๐		
	ข.ขนาดกลาง (อายุ ๒ - ๓ปี)			๕๐๐		
	ค.ขนาดใหญ่(อายุ ๓ ปี)			๑,๐๐๐		
๑๔	ปาล์มฟอกซ์เทล ก.ลำต้นมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางไม่ถึง ๔ นิ้ว			๓๐๐		
	ข.ลำต้นมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๔ นิ้ว ขึ้นไป			๖๐๐		
๑๕	ปาล์มแว๊กอ้วน			๔๐๐		

ลำดับ	รายการต้นไม้	บัญชีมาตรฐานกรมชลประทาน			จำนวนต้นต่อไร่ (โดยประมาณ)	หมายเหตุ
		ขนาดใหญ่หรือมีผล (บาท/ต้น)	ขนาดกลางหรือไม่มีผล (บาท/ต้น)	อื่นๆ		
	ก.ลำต้นมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางไม่ถึง ๔ นิ้ว					
	ข.ลำต้นมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๔ นิ้ว ขึ้นไป			๘๐๐		
๑๖	ไผ่ตง ไผ่บง ไผ่สีสุก (กอละ) ก.ความสูงเฉลี่ยไม่ถึง ๓ ม.			๖๐๐		<u>ไผ่ต่างๆ</u> คิดเป็นกอ ถ้ากอใดเกินกว่า ๑๒ ลำ ให้คิดเป็น ๑ กอ เศษของ ๑๒ ลำถ้าถึง ๖ ลำ ให้คิดเป็น ๑ กอ
	ข.ความสูงเฉลี่ยตั้งแต่ ๓ ม.ขึ้นไป			๑,๒๐๐		
๑๗	ไผ่ป่า ไผ่ทั่วไป ก.ความสูงเฉลี่ยไม่ถึง ๑.๕๐ ม.			๑๒๕		
	ข.ความสูงเฉลี่ยตั้งแต่๑.๕๐ ม. ขึ้นไป			๒๕๐		
๑๘	ไผ่เป๋าะ (กอละ)	๑,๖๕๗	๗๓๔			
๑๙	ไผ่รวก ไผ่ลำมะลอก (กอละ) ก.ความสูงเฉลี่ยไม่ถึง ๑.๕๐ ม.			๓๐๐		
	ข.ความสูงเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๕๐ ม. ขึ้นไป			๖๐๐		
๒๐	ไผ่เลี้ยง (กอละ) ก.ความสูงเฉลี่ยไม่ถึง ๑.๕๐ ม.			๒๕๐		
	ข.ความสูงเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๕๐ม.ขึ้นไป			๕๐๐		
๒๑	ไผ่สีทอง (กอละ) ก.ความสูงเฉลี่ยไม่ถึง ๑ ม.			๑๐๐		
	ข.ความสูงเฉลี่ยตั้งแต่ ๑ ม. ขึ้นไป			๒๐๐		
๒๒	ฝรั่งพันธุ์ดี	๑,๕๗๐	๖๑๐		๑๕๐	
๒๓	ฝรั่งพันธุ์พื้นเมือง	๔๐๐	๒๐๐		๑๕๐	
๒๔	มะนาว	๑,๒๐๐	๗๕๐	๔๕๐	๖๐	
๒๕	มะพร้าว	๒,๐๐๐	๑,๐๐๐		๒๕	
๒๖	มะพร้าวตัดยอด	๑๕๐	๗๕			
๒๗	มะพร้าวน้ำหอม	๑,๒๐๐	๘๐๐		๔๕	
๒๘	มะพร้าวหนัก	๗๕๖	๓๗๘		๒๕	
๒๙	มะม่วงป่า	๕๐๐	๒๕๐		๔๕	
๓๐	มะม่วงพันธุ์ดี	๔,๔๔๐	๑,๖๓๘		๔๕	

ลำดับ	รายการต้นไม้	บัญชีมาตรฐานกรมชลประทาน			จำนวนต้นต่อไร่ (โดยประมาณ)	หมายเหตุ
		ขนาดใหญ่หรือมีผล (บาท/ต้น)	ขนาดกลางหรือไม่มีผล (บาท/ต้น)	อื่นๆ		
๓๑	มะม่วงพันธุ์พื้นเมือง	๑,๐๐๘	๗๕๖		๔๕	
๓๒	มะม่วงละมุด	๖๐๐	๓๐๐		๔๕	
๓๓	มะม่วงหิมพานต์	๒,๐๐๐	๑,๐๐๐			
๓๔	มะละกอ	๒๐๐	๑๐๑			
๓๕	มันสำปะหลัง (ไร่ละ)			๘,๘๕๐		
๓๖	ยางพาราพันธุ์ดีหรือพันธุ์ต่างประเทศ	๒,๕๒๐	๒,๒๙๐	๑,๑๒๐	๙๐	
๓๗	ยางพาราพันธุ์พื้นเมือง	๒,๐๐๐	๑,๐๐๐			
๓๘	ลองกอง	๕,๐๐๐	๒,๔๐๐		๖๐	
๓๙	ลางสาด	๓,๑๗๐	๒,๕๔๐		๖๐	
๔๐	ลำไย	๒,๒๐๐	๑,๒๖๐		๒๕	
๔๑	ลำไยพันธุ์ดี	๓,๕๒๘	๒,๐๑๖		๒๕	
๔๒	สับปะรด (ต้นละ)	๖	๔			
๔๓	สับปะรด(บรรจุกระป๋อง) (ไร่ละ)			๘,๘๒๐	๗,๒๐๐	
๔๔	อ้อยกิน(๕ ลำต่อ ๑ กอ) (กอละ)			๔๕		
๔๕	อ้อยพันธุ์น้ำตาล (ไร่ละ)				๑๐,๐๐๐	
	ก.ปีแรก (ไร่ละ)			๑๐,๘๘๐		
	ข.ปีสอง (ไร่ละ)			๗,๖๑๖		
	ค.ปีสาม (ไร่ละ)			๓,๕๓๖		

หมายเหตุ : ข้อเสนอคณะกรรมาธิการวิสามัญ อ้างอิงอัตราในบัญชีรายละเอียดค่าทดแทนต้นไม้และไม้ผล ที่ถูกเขตชลประทาน ของกรมชลประทาน ฉบับพิมพ์เดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๐

ความเห็นของเครือข่ายเสียงคนเสียงช้าง
(ภายใต้การสนับสนุนของ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.))
ต่อข้อหารือของกรรมาธิการ ฯ
วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๔ ณ ห้องประชุม YT-๑๐๗ ชั้น ๑ อาคาร สวทช. (โยธี)
กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

---

๘ ข้อหารือจากคณะกรรมาธิการวิสามัญ พิจารณาศึกษาและแก้ปัญหาช้างป่า

๑. รูปแบบการอยู่ร่วมกันของคนและช้างป่าที่เหมาะสม และมีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด

ทางเครือข่ายเสียงคนเสียงช้าง ด้วยการสนับสนุนจาก สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (อว.) ได้นำเสนอว่า มีความเป็นไปได้ แต่ต้องใช้เครื่องมือในการบริหารจัดการ ซึ่งแนวโน้มในการจัดการระดับนานาชาติ ต่างมีแนวโน้มการจัดการเพื่อการอยู่ร่วม (Human-Elephant Coexistence) โดยงานวิจัยของเครือข่ายเสียงคนเสียงช้าง อยู่ในขั้นตอนการวิจัยและพัฒนาระบบการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับช้าง โดยมีเครื่องมือการบริหารเพื่อการอยู่ร่วม ๖ แนวทาง ได้แก่

๑.๑ การบริหารจัดการความปลอดภัย (Safety Management)

เหตุผล จากงานวิจัย พิเชฐ นุ่นโต และคณะ (๒๕๖๑) ประชาชนต้องการความปลอดภัยเป็นอันดับแรก และความต้องการสูงสุดคือการป้องกันพืชผล ทรัพย์สิน และชีวิตของชุมชน

- ✓ วิจัยและพัฒนาระบบเฝ้าระวังและป้องกันช้างป่า ที่ปลอดภัยทั้งคนและช้างป่า และไม่ใช้ความรุนแรง
- ✓ พัฒนาเป็นขั้นตอนปฏิบัติที่มีมาตรฐาน มีเช็คลิสต์อุปกรณ์ วิธีการ องค์ความรู้และการวัดผลความสำเร็จ โดยขณะนี้กำลังวิจัยและพัฒนาในพื้นที่อุทยานแห่งชาติใต้ร่มเย็น และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง
- ✓ การป้องกันโดยรั้ว คู หรือโครงสร้างแข็ง ควรมีการประเมินติดตาม และการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วม ร่วมกับท้องถิ่น

๑.๒ วิถีปรับตัวอยู่ร่วม (Adaptive Livelihood)

เหตุผล ประชาชนบางกลุ่มต้องการปรับเปลี่ยน หรือหาแนวทางเสริมในการบริหารจัดการช้าง ในแนวทางการใช้ประโยชน์สัตว์ป่า หรือปรับตัวเพื่อลดผลกระทบ มากกว่าการใช้วิธีการเชิงป้องกันเฝ้าระวัง พิเชฐ นุ่นโต และคณะ (In progress)

- ✓ พัฒนาการท่องเที่ยวดูสัตว์ป่าบนฐานชุมชน กำลังมีการดำเนินการภายใต้งานวิจัยในพื้นที่ตำบลวังหมี อ.ภูเขียว จ.นครราชสีมา ซึ่งแนวทางนี้ต้องมีการประเมินทรัพยากรการท่องเที่ยวและความพร้อมชุมชน
- ✓ การปรับเปลี่ยนวิถีเกษตร เกตรกรในเครือข่ายวิจัย กำลังพัฒนาผลิตภัณฑ์จากพืชที่ทนต่อการทำลายช้างป่า เช่น พืชสมุนไพร พืชหัวใต้ดิน ซึ่งจะสามารถสร้างตลาดผลิตภัณฑ์มิตร

ช้างป่า หรือผลิตภัณฑ์มิตรสัตว์ป่าได้ หากทำงานร่วมกันเป็นเครือข่าย ซึ่งจะส่งมอบตลาดสินค้าให้ชุมชน เพื่อเป็นต้นทุนในการปรับตัวให้กับชุมชนได้อีกทาง

- ✓ งานวิจัยหรือนโยบายที่หนุนเสริมการปรับเปลี่ยนวิถี ควรมีการสนับสนุน เพื่อให้ทางออกจากความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างมีแนวทางที่หลากหลาย รับมือการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมช้างป่า

๑.๓ การทำความเข้าใจและพัฒนาศักยภาพ (Understanding and Empower)

เหตุผล “ช้างที่ออกมารบกวนเป็นช้างปล่อย” “คนจะอยู่ร่วมกับช้างได้อย่างไร” “คนรุกที่ช้าง ช้างรุกที่คน”

โดยคุณสุวิชาณ สุวรรณนาคะ ได้เสนอว่าควรค้นหาจะอยู่ร่วมกันอย่างไร และอยากให้พิจารณาถึงคำว่า “อยู่ร่วมกันอย่างเพื่อนบ้าน” ซึ่งก็คือ การแยกกันอยู่บ้านใครบ้านมัน เพียงแต่ว่าในช่วงของการแยกนั้น การสร้างความเข้าใจให้กับชุมชนถึงการที่ต้องดำรงชีวิตอยู่ในระบบนิเวศคนกับช้างป่าก็มีความจำเป็นเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ใช่ว่าทุกพื้นที่จะสามารถแบ่งแยกหรืออยู่แบบเพื่อนบ้านกันอย่างนั้นได้ ดังนั้น การสร้างความรู้ความเข้าใจและพัฒนาศักยภาพของชุมชนต่อการอยู่ร่วมกันอย่างเพื่อนบ้านจะทำให้ชุมชนสามารถอยู่ร่วมกับช้างป่าได้ดีขึ้นในช่วงเปลี่ยนผ่าน โดยชุมชนสามารถเรียนรู้ผ่านกระบวนการส่งต่อองค์ความรู้ของระบบเครือข่ายเพื่อการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับช้างป่าที่กำลังทดลองอยู่ระหว่างพื้นที่ภูหลวงไปสู่พื้นที่ภูเรือ จังหวัดเลย ยกตัวอย่างกิจกรรมที่ใช้คือเพื่อนเก่าพบเพื่อนใหม่ ที่เป็นการส่งต่อแนวทางการเฝ้าระวังช้างป่าของชุดอาสาเฝ้าระวังช้างป่าภูหลวงสู่พื้นที่ภูเรือ โดยส่งต่อองค์ความรู้ด้านการเรียนรู้พฤติกรรมช้างป่าที่สำคัญต่อการเฝ้าระวังช้างป่า และการจัดการภายในกลุ่มเฝ้าระวัง เช่น แนวทางการจัดหาทุน การปรับเปลี่ยนพืชเกษตรและการแปรรูปผลิตภัณฑ์

๑.๔ นโยบายและการจัดการร่วม (Co-management & Policy)

เหตุผล จากงานวิจัย พิเชฐ นุ่นโต และคณะ (๒๕๖๑) ที่ระบุว่า ข้อเสนอใหม่ของชุมชนเพื่อการแก้ปัญหาช้างป่าคือรองลงมาจากการป้องกันคือ “การเพิ่มการมีส่วนร่วม” ซึ่งเป็นที่มาของการจัดการร่วมระหว่างชุมชนกับภาครัฐและรวมไปถึงหน่วยงานเอกชนหรือสถาบันทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องในการจัดการปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างในพื้นที่

งานวิจัยการจัดการร่วมของเครือข่ายเสียงคนเสียงช้างที่กำลังดำเนินการอยู่ ณ ขณะนี้คือ การสร้างความเข้าใจและปรับปรุงระบบการเยียวยาความเสียหายทางเกษตรกรรมจากช้างป่าในอำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี และการจัดการและประเมินประสิทธิภาพรั้วอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี งานวิจัยทั้ง ๒ กิจกรรมยังอยู่ในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำเสนอการจัดการเชิงนโยบายของพื้นที่อนุรักษ์ถัดไป

๑.๕ การจัดการเชิงนิเวศ และพื้นที่ (Ecological & Spatial Management)

เหตุผล การปรับปรุงแหล่งน้ำ แหล่งอาหารหรือการปลูกพืชอาหารช้างป่าที่ผ่านมาในหลายพื้นที่ของประเทศไทยยังไม่มีรายงานความเปลี่ยนแปลงของผลกระทบที่เกิดขึ้นหลังการทดลอง ดังนั้น ในงานวิจัยนี้นอกจากที่จะส่งเสริมให้ชุมชนได้ทดลองเปลี่ยนชนิดพืชจากพืชที่เป็นอาหารของช้างป่าเป็นพืชที่ไม่ดึงดูดช้างแล้ว ยังเสริมกระบวนการติดตามและประเมินผลกระทบของการเปลี่ยนพืชต่อการเคลื่อนที่และการกระจายของช้างป่าในระดับหมู่บ้านหรือท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้เห็นว่ากระบวนการปรับปรุงพื้นที่ในระดับจุลภาคหรือชุมชนจะส่งผลต่อการเคลื่อนที่ของช้างป่าอย่างไรบ้าง และหากขยายพื้นที่การจัดการเชิงนิเวศให้ใหญ่ขึ้นไปอีกในอนาคต จะสามารถนำข้อมูลที่มีอยู่จากงานวิจัย ณ ปัจจุบัน ไปทำนายการกระจายตัวของช้างป่าต่อการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ในอนาคต

๑.๖ การติดตามและประเมินผล (Monitoring and Evaluation)

เหตุผล นอกจากกระบวนการติดตั้งองค์ความรู้และพัฒนาศักยภาพของชุมชนทั้งการปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมในพื้นที่คนกับช้างป่าและการเฝ้าระวังป้องกันทรัพย์สินนั้นก็จำเป็นที่จะต้องมีการประเมินและติดตามผลอย่างเป็นระบบ เพื่อประเมินทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินการจัดการต่าง ๆ ในแต่ละพื้นที่ว่าเป็นอย่างไร ทางเครือข่ายเสียงคนเสียงช้างกำลังสร้างระบบติดตามและประเมินผลในพื้นที่วิจัยตามศักยภาพของแต่ละพื้นที่ เพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับช้างป่า ตรวจสอบและประเมินผลของวิธีการจัดการช้างป่าในรูปแบบต่าง ๆ ของแต่ละพื้นที่ผ่านการแบบจำลองทางคณิตศาสตร์และสังเคราะห์ผลวิจัยออกมาเป็นภูมิทัศน์มิตรช้างป่า หรือรูปแบบพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับช้างป่าที่จะไม่มีคนหรือช้างป่าบาดเจ็บและเสียชีวิต

๒. ประสิทธิภาพของคันกั้นช้างพร้อมถนนตรวจการณ์ ตามแบบของกรรมาธิการฯ โดยประเมินประสิทธิภาพ ความพึงพอใจของประชาชน และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

เครือข่ายเสียงคนเสียงช้างขอเสนอมีการพิจารณา ๓ แนวทางก่อน หากมีความประสงค์ที่จะสร้าง คือ

๑) ให้มีการประชาพิจารณ์ รับฟังความเห็นจากประชาชน

๒) จัดทำรายงานการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม (EHIA) ของโครงการในพื้นที่ทดลองก่อนการดำเนินการสร้างคันกั้นช้าง เพื่อตรวจสอบถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นทั้งในด้านของสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศ เศรษฐศาสตร์ และความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่

๓) สร้างระบบติดตามและประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของคันกั้นช้างดังกล่าวผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้มีส่วนในการรับรู้และศึกษาความสามารถในการลดผลกระทบจากความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างของคันกั้นช้างอย่างมีส่วนร่วม และได้เห็นผลความสามารถในการลดปัญหาคนกับช้างเชิงประจักษ์จากกระบวนการดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม หากผ่าน ๓ ขั้นตอนดังกล่าวแล้ว ก็ควรมีการทดลองสร้างพื้นที่ทดลองขนาดเล็ก (pilot study area) ของคันกั้นช้างพร้อมถนนตรวจการณ์ตามแบบของกรรมาธิการฯ นำเสนอ โดยพื้นที่ทดลองสร้างควรเป็นจุดที่มีชุมชนหนาแน่น และเป็นจุดเสี่ยง เช่น มีโรงเรียน โรงพยาบาล ฯ

๓. จำนวนพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตของช้างป่า ๑ ตัว

ทางเครือข่ายเสียงคนเสียงช้างยังไม่มีงานวิจัยเพื่อหาคำตอบนี้ แต่หากพิจารณาถึงงานวิจัยของนักวิจัยช้างเอเชียในประเทศพบว่า พื้นที่อาศัย (Home range) ของช้างเอเชียจะขึ้นอยู่กับฤดูกาล เพศ ช่วงอายุ และพืชพรรณในพื้นที่นั้น ๆ ยกตัวอย่างการศึกษาพื้นที่อาศัยของช้างเอเชียเพศผู้ในประเทศมาเลเซียอยู่ที่ ๒๑๑-๓๗๕ ตารางกิโลเมตร ส่วนช้างโขลงจะมีขนาดพื้นที่อาศัย ๖๕๐ ตารางกิโลเมตร (Baskaran, Kanakasabai & Desai, ๒๐๑๘) ทางด้านประเทศอินเดีย (Sukumar, ๑๙๙๓) มีการศึกษาที่ระบุว่าช้างเพศผู้ใช้พื้นที่หากิน ๑๙๐-๓๒๐ ตารางกิโลเมตร ในขณะที่ช้างโขลงจะอยู่ที่ ๑๐๕-๑๑๕ ตารางกิโลเมตร อย่างไรก็ตาม ขนาดพื้นที่อาศัย (home range) นั้นยังไม่ใช่ขนาดพื้นที่หากิน (foraging range) หรือพื้นที่อาณาเขต (territory) ซึ่งน่าจะมีขนาดเล็กกว่าตามที่ระบุมา ดังนั้น ควรมีการศึกษาวิจัยในช้างไทย เพื่อให้ได้ค่าประมาณการของพื้นที่เหมาะสมในช้างไทย

๔. ภัยช้างป่า ทำให้สูญเสียโอกาสในการสร้างรายได้ ประเมินความสูญเสียโอกาสในการสร้างรายได้ของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาช้างป่า

ความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่าส่งผลไม่เพียงแต่ทางด้านของทรัพย์สินและสุขภาพเท่านั้น ผลกระทบทางอ้อมที่เกิดขึ้นต่อชุมชนหรือบุคคลที่ต้องอาศัยอยู่ในพื้นที่ระบบนิเวศคนกับช้างป่ายังรวมไปถึงผลกระทบต่อสุขภาพกาย สุขภาพใจ สถานะทางสังคมและผลกระทบต่อรายได้ด้วยเช่นกัน ยกตัวอย่างงานวิจัยของประเทศอินเดียที่พบว่า ปัญหาคนกับช้างและช้างป่าทำลายพืชไร่นั้นทำให้ชุมชนมีป่วยทางจิตเวชมากขึ้น และยิ่งทำให้คนที่มีปัญหาทางด้านจิตใจอยู่แล้วมีปัญหาหนักกว่าเดิม (Jadhav & Barua, ๒๐๑๒) หรือแม้กระทั่งทำให้ขาดรายได้ มีสภาพความเป็นอยู่ที่แย่ลง หรือยากจนอย่างรุนแรงได้เช่นกัน (Barua, Bhagwat & Jadhav, ๒๐๑๓ และ Ogra, ๒๐๑๘) และยิ่งไปกว่านั้น งานวิจัยในพื้นที่บริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรีได้ระบุอีกด้วยว่า ผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อมนี้ก็จะยิ่งส่งผลให้การอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับช้างได้รับการสนับสนุนน้อยลงไปอีกในกลุ่มที่เคยมีประสบการณ์ด้านลบกับช้างป่า (Water & Matteson, ๒๐๑๘) ดังนั้น จึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งที่ควรจะเพิ่มระดับการยอมรับปัญหาได้ (tolerance level toward human-elephant conflict) หรือสร้างแนวทางการเยียวยาที่กระชับและสมเหตุสมผลเพื่อช่วยให้ชุมชนมีมุมมองทัศนคติที่ดีต่อการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับช้างป่ามากขึ้น และมีระดับการยอมรับได้ต่อปัญหาช้างป่าที่สูงยิ่งขึ้น

ขณะนี้ ทางเครือข่ายเสียงคนเสียงช้าง ได้มีการเก็บข้อมูลผลกระทบทางอ้อมเบื้องต้น แต่ควรมีการสนับสนุนให้เกิดการวิจัยในเรื่องผลกระทบทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้เกิดการออกมาตรการช่วยเหลือเยียวยาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

๕. อัตราการเพิ่มของจำนวนช้างป่า แนวทางการคำนวณหาจำนวนช้างป่า ณ ปัจจุบัน

ในภาพรวมของประเทศไทย ประชากรช้างป่ามีแนวโน้มว่าจะมีจำนวนเพิ่มขึ้น แต่หากอ้างจากการศึกษาของคุณไสว และคณะ (๒๕๕๐) ที่สำรวจประชากรช้างป่าในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาไนจากกองมูล พบว่า ช้างป่าเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๔๔ จนถึงปี ๒๕๕๐ ร้อยละ ๑๔.๒๘ หรือเพิ่มขึ้นปีละร้อยละ ๒.๓๘ แต่การเพิ่มขึ้นของช้างป่ายังมีข้อถกเถียงในเชิงวิชาการ เนื่องจากวิธีการสำรวจต่างกันในช่วงที่ผ่านมา ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการประเมินประชากรช้างป่า ที่ต้องมีการสนับสนุนและอาจให้หน่วยงานวิจัยอื่นๆได้เข้ามาช่วยกรมอุทยานแห่งชาติ ฯ เนื่องจากเป็นงานที่ต้องใช้ทรัพยากรบุคคลมาก ใช้งบประมาณสูง และต้องการการติดตามประชากรช้างป่าอย่างต่อเนื่อง อาจทำทุก ๓ หรือ ๕ ปี ในกลุ่มป่าที่มีความสำคัญ

๖. ค่าชดเชยที่เหมาะสมที่ผู้ประสบภัยช้างป่าควรได้รับ แนวทางการหาค่าชดเชยที่เหมาะสมและเป็นธรรม สอดคล้องกับความเป็นจริงต่อผู้ประสบภัยจากช้างป่า

จากข้อมูลแนวทางการเยียวยาผู้ประสบภัยช้างป่าที่ทางเครือข่ายเสียงคนเสียงช้างร่วมกับมูลนิธิสืบนาคะเสถียร ได้รวบรวมมาในพื้นที่ทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี พบข้อสังเกตที่ทำให้เกิดปัญหาในด้านการเยียวยาคือ การระบุความเสียหายอย่างสิ้นเชิง ซึ่งทำให้ผู้ได้รับผลกระทบไม่เข้าเกณฑ์ได้รับการเยียวยาผู้ประสบภัยจากช้างป่า เกณฑ์ราคาเยียวยาพืชเกษตรที่ได้รับผลกระทบก็ต่ำกว่าราคาตลาดจริง และนอกจากนี้ กระบวนการตรวจสอบความเสียหายก็ใช้เวลานาน ซึ่งไม่ทันต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น ดังนั้นการปรับทั้งกระบวนการเยียวยาผู้ประสบภัยให้เหมาะสมกับราคาตลาด และทำให้การดำเนินการรวดเร็วเท่าทันปัญหาช้าง อย่างไรก็ตาม เบื้องต้นทาง คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่าได้นำเสนอการประกันภัยให้ประชาชนโดยการอุดหนุนผ่านกรมอุทยานแห่งชาติ ฯ

๗. ประเมินผลกระทบของการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองวังโตนดต่อวิถีการดำรงชีวิตของช้างป่า และแนวทางการแก้ปัญหาเพื่อให้เกิดสมดุลระหว่างคนและช้างป่า

เครือข่ายเสียงคนเสียงช้างยังไม่มีข้อมูลการกระจายของช้างป่าในบริเวณพื้นที่สร้างอ่างเก็บน้ำคลองวังโตนด แต่ได้หารือและรับฟังข้อสังเกตจากคุณธรรมนูญ เต็มไชย หัวหน้าศูนย์ศึกษาและวิจัยอุทยานแห่งชาติจังหวัดเพชรบุรีถึงเรื่องการกระจายตัวของช้างป่าในอุทยานแห่งชาติเขาสิบห้าชั้นและพื้นที่ซ้อนทับกับการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองวังโตนด และเครือข่ายเสียงคนเสียงช้างก็ได้เข้าร่วมในเวที “เสนอผลพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของอ่างเก็บน้ำคลองวังโตนด” โดยกรมชลประทานทาง Zoom Application ในวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๔ ซึ่งได้ให้ความเห็นว่า “ไม่เห็นด้วยกับ**รายงานผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม** การสร้างอ่างเก็บน้ำ” และ “ขอให้ทบทวนรายงานผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอีกครั้งหนึ่งโดยเฉพาะเส้นทางการสำรวจสัตว์ป่า และผลกระทบต่อสัตว์ป่าในพื้นที่ รวมทั้งแนวทางการจัดการผลกระทบจากปัญหาคนกับช้างป่า” ซึ่งทางคุณพิเชฐ ไม่ได้คัดค้านการสร้างอ่างเก็บน้ำ แต่อยากให้พิจารณาทางเลือกการจัดการรูปแบบอื่น หรือลดขนาดพื้นที่ที่สร้างในป่าอนุรักษ์ เพื่อลดผลกระทบต่อสัตว์ป่า รวมถึงไม่

ก่อให้เกิดปัญหาที่อ่างเก็บน้ำทับที่ช้าง ซึ่งจากข้อมูลงานวิจัยของ คุณธรรมนูญ เต็มไชย ชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มเมื่อช้างสูญเสียถิ่นที่อยู่อาศัย จะทำให้ช้างป่าออกมาที่ชุมชนมากขึ้น เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างตามมา

๘. แนวทางการจัดการแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร โป่งเทียม ทั้งการพัฒนาแหล่งเดิมและสร้างใหม่ให้เพียงพอต่อการดำรงชีวิตของช้างป่า รวมทั้งกระบวนการที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ

เช่นเดียวกันกับการจัดการช้างป่าในระดับพื้นที่ การจัดการแหล่งน้ำ แหล่งอาหารและโป่งเทียมนั้น ควรมีการศึกษาผลกระทบและติดตามประเมินผลของการดำเนินอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้หลักฐานเชิงประจักษ์ของการเปลี่ยนแปลงความถี่การใช้ประโยชน์ของช้างป่า และผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยรอบพื้นที่ดังกล่าว โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีการปรับปรุงแหล่งน้ำแหล่งอาหารใกล้กับพื้นที่เกษตรกรรมที่เคยได้รับผลกระทบจากการบุกรุกของช้างป่า ซึ่งข้อมูลตรงนี้ในรูปแบบของงานวิจัยก็ยังเป็นช่องว่างสำหรับทำการศึกษาได้อีกต่อไปเช่นกัน ซึ่งทางคุณพิเชฐ ได้แลกเปลี่ยนกับนักวิจัยจากทางมาเลเซีย และอินเดีย พบว่างานวิจัยเรื่องการจัดการแหล่งน้ำแหล่งอาหารให้ช้างป่า ยังมีช่องว่างขององค์ความรู้แม้กระทั่งในระดับสากล ดังนั้นประเด็นการสร้างแหล่งอาหารเพื่อลดผลกระทบจากช้างป่า ยังคงต้องการงานวิจัยมาสนับสนุนและหารูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการถิ่นอาศัยสัตว์ป่า เพื่อความยั่งยืนของคนและช้าง

ความเห็นและข้อมูลที่ได้จากการหารือในวันนี้ จะนำไปบันทึกเป็นบันทึกข้อสังเกต ในรายงานของคณะกรรมาธิการวิสามัญ พิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่าสภาผู้แทนราษฎร ให้กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช และกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ไดทำขอตกลงรวมกัน เพื่อให้เกิดการศึกษาวิจัยในประเด็นดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

ภาคผนวก ซ
รายงานคณะทำงานศึกษาการผลักดันช้างป่าออกจากชุมชนสู่ป่า

คณะทำงานศึกษาการผลักดันช้างป่าออกจากชุมชนสู่ป่าอนุรักษ์
ข้อหารือจากคณะกรรมาธิการวิสามัญ พิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า

(๑) คณะกรรมาธิการได้ตั้งคณะทำงานศึกษาการผลักดันช้างป่าออกจากชุมชนสู่ป่าอนุรักษ์ โดยมีรายชื่อ ดังนี้

(๑) นายบัญญัติ เจตนจันทร์	ประธานคณะทำงาน
(๒) รองศาสตราจารย์รัตนวัฒน์ ไชยรัตน์	รองประธานคณะทำงาน ฝ่ายวิชาการ
(๓) ผู้ช่วยศาสตราจารย์กฤษณรักษ์ ธีรรัฐ	รองประธานคณะทำงาน ฝ่ายบริหารแผน
(๔) นายพิทักษ์ ยิ่งยง	รองประธานคณะทำงาน ฝ่ายปฏิบัติการ
(๕) นายมานะ ชนะสิทธิ์	รองประธานคณะทำงาน จังหวัดจันทบุรี
(๖) นายโนชญ์ ชาญด้วยกิจ	รองประธานคณะทำงาน จังหวัดระยอง
(๗) นายสมศักดิ์ เดชอุดมไพศาล	รองประธานคณะทำงาน จังหวัดชลบุรี
(๘) นายอมรชัย ปิ่นเจริญ	รองประธานคณะทำงาน จังหวัดฉะเชิงเทรา
(๙) นายละลวย วันดี	รองประธานคณะทำงาน จังหวัดสระแก้ว
(๑๐) นายกิตติธัช ไชยอรรถ	รองประธานคณะทำงาน จังหวัดตราด
(๑๑) นายดิเรก จอมทอง	รองประธานคณะทำงาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
(๑๒) นายจารึก ศรีอ่อน	ที่ปรึกษาคณะทำงาน
(๑๓) พันตำรวจโท ฐนภัทร กิตติวงศา	ที่ปรึกษาคณะทำงาน
(๑๔) นางสาวญาณธิชา บัวเผื่อน	ที่ปรึกษาคณะทำงาน
(๑๕) นายไพรินทร์ หนูมาก	ที่ปรึกษาคณะทำงาน
(๑๖) นายศิริศักดิ์ ร่วมพัฒนา	คณะทำงาน
(๑๗) นายสุวิชาณ สุวรรณาคะ	คณะทำงาน
(๑๘) นายสมศักดิ์ สุนทรนวภัทร	คณะทำงาน
(๑๙) นายวุฒิ ปะสิ่งชอบ	คณะทำงาน
(๒๐) นายศุภกิจ วินิตพรสวรรค์	คณะทำงาน
(๒๑) นายทิวัฒน์ รัตนเกตุ	คณะทำงาน
(๒๒) นายวันเผด็จ เตชะนันทวณิช	คณะทำงาน
(๒๓) นายภัทรพล มณีอ่อน	คณะทำงาน
(๒๔) นายปราโมทย์ วงษ์เจริญสมบัติ	คณะทำงาน
(๒๕) นายสุรินทร์ สินรัตน์	คณะทำงาน
(๒๖) นางสมหญิง ทัฬหิกรณ์	คณะทำงาน
(๒๗) ดาบตำรวจ วิเชียรยุต จันทร์เขียว	คณะทำงาน
(๒๘) นายสมพงษ์ คูทรัพย์ทวี	คณะทำงาน
(๒๙) นายประจวบ มะลิแย้ม	คณะทำงาน

(๓๐) นายดำรงค์ อ่อนน้อม คณะทำงาน

(๓๑) นางณิชชา สุวรรณาคะ คณะทำงาน

(๓๒) นายนพพล ศรีทา คณะทำงาน

(๓๓) นายบุญสิน จันทะสอน คณะทำงาน

(๓๔) นางนภาภรณ์ แพทย์พันธุ์ คณะทำงาน

(๓๕) นายกวีพัฒน์ พิจารณ์ คณะทำงาน

(๓๖) นางสาววัลทนา จำปาทอง คณะทำงาน

(๓๗) ผู้ช่วยศาสตราจารย์สัมพันธ์ จันทร์ดำ เลขานุการคณะทำงาน

(๒) ความเป็นมาของคณะทำงานศึกษาการผลักดันช้างป่าออกจากชุมชนสู่ป่าอนุรักษ์

เนื่องจากมีช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์เข้ามาทำร้ายประชาชนจนทำให้เกิดการเสียชีวิต จึงนำไปสู่แนวความคิดทำอย่างไรที่จะนำช้างป่าไปไว้ในที่ควบคุมเพื่อความปลอดภัยทั้งช้างป่าและคน เพื่อรอเวลาการจัดการที่เหมาะสม ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญและเร่งด่วนที่จะต้องเคลื่อนย้ายช้างป่าที่มีพฤติกรรมเกเรออกจากพื้นที่โดยเร่งด่วน ซึ่งคณะทำงาน ฯ ประกอบด้วย บุคลากรด้านวิชาการ และผู้มีประสบการณ์ในการเคลื่อนย้ายช้างป่ามาเป็นคณะทำงาน การทำงานของคณะทำงาน ฯ จึงเป็นเรื่องเฉพาะกิจ กรณีเกิดช้างป่าเข้ามาในชุมชนและมีพฤติกรรมเกเรหรือพฤติกรรมทำร้าย จะต้องเคลื่อนย้ายโดยเร่งด่วน ดังนั้นกรอบการทำงานของคณะทำงาน ฯ จึงไม่ไปกระทบต่อการดำเนินงานของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ซึ่งดูแลช้างป่าทั้งประเทศ

(๓) กรอบแนวทางการดำเนินงาน

ศึกษาแนวทางการเคลื่อนย้ายช้างป่าเข้ามาในชุมชนและมีพฤติกรรมเกเรหรือพฤติกรรมทำร้ายประชาชน ต้องเคลื่อนย้ายโดยเร่งด่วน

(๔) รายงานผลการปฏิบัติการของโครงการพาช้างกลับป่า จังหวัดจันทบุรี

๑) ผู้รับผิดชอบโครงการ

- สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดจันทบุรี

๒) วัตถุประสงค์

- เพื่อผลักดันช้างกลับเข้าสู่เขตป่าอนุรักษ์จำนวน ๒ ฝูง ประมาณ ๒๗ ตัว ในพื้นที่อำเภอท่าใหม่และพื้นที่อำเภอเขาคิชฌกูฏ ออกจากเหตุชุมชนกลับคืนสู่ป่าอนุรักษ์ และเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยจากช้างป่าสามารถดำรงชีพได้ตามปกติ มีความปลอดภัยจากการถูกช้างป่าทำลายทรัพย์สินและทำร้ายบาดเจ็บเสียชีวิต

๓) ระยะเวลาดำเนินโครงการ

- ระหว่างวันที่ ๑๑ ถึง ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔

๔) งบประมาณ

- รายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ. ศ. ๒๕๖๔ จำนวน ๑๒๘,๑๐๐ บาท งบประมาณคงเหลือ ๑๗,๕๐๐ บาท ผู้เข้าร่วมโครงการเป็นเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครพิทักษ์ช้างป่าจำนวน ๑๘๕ คน ใช้ยานพาหนะสำหรับในการปฏิบัติงานจำนวน ๒๒ คัน

๕) ปัญหาและอุปสรรค

๑. ขณะที่ดำเนินโครงการฝูงช้างมีการแยกย้ายกระจายตัวออกหาพื้นที่ต่างๆ จึงต้องมีการวางแผนเปลี่ยนการใช้กำลังเจ้าหน้าที่

๒. เส้นทางที่ช้างป่าฝูงนี้เลือกเดินกลับสู่ป่าอนุรักษ์มีทางที่มีอุปสรรคโครงสร้าง เช่น อ่างเก็บน้ำ ทางน้ำล้น เป็นต้น

๓. ฝูงช้างป่าที่รวมตัวกันในพื้นที่สวนสหมิตร ตำบลเขาแก้ว อำเภอท่าใหม่ มีพฤติกรรมหลบซ่อนเจ้าหน้าที่

๖) ข้อเสนอแนะ

๑. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเข้าไปบริหารจัดการพื้นที่ป่าอนุรักษ์ให้พร้อมสำหรับให้ช้างป่าแต่ละโขลงอยู่อาศัย

๒ ปัญหาที่เกิดขึ้นหลังจากช้างป่าเข้าสู่ป่าแล้ว ช้างป่าที่อยู่ในเขตป่าอนุรักษ์ติดต่อกับเขตชุมชนยังมีโอกาสออกรบกวนชาวบ้านในพื้นที่ได้เช่นเดิม ดังนั้นจึงเสนอให้สร้างแนวกั้นช้างรอบพื้นที่ป่าอนุรักษ์

๗) ข้อสังเกต

หลังจากดำเนินโครงการแล้วเสร็จปรากฏว่ายังมีโขลงช้างป่าบริเวณพื้นที่ข้างเคียงวนเวียนออกมาหากินอยู่ในพื้นที่สวนสหมิตร ตำบลเขาแก้ว อำเภอท่าใหม่ และพื้นที่อื่นติดต่อกัน ณ วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๔ เจ้าหน้าที่ของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๒ (ศรีราชา) ยังคงพบช้างป่าจำนวน ๓ ฝูง โดยฝูงที่ ๑ วนเวียนหากินอยู่ในพื้นที่เขาป้อม เขากลอย ตำบลขุนซ่อง อำเภอแก่งหางแมว ติดกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาไน จำนวน ๔ ตัว ฝูงที่ ๒ อยู่ในพื้นที่สวนจิตตะภาวัน อำเภอคลองขลุง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จำนวน ๔ ตัวและฝูงที่ ๓ อยู่ในสวนสหมิตร ตำบลเขาแก้ว อำเภอท่าใหม่จำนวน ๔ ตัว จึงมีความจำเป็นที่เจ้าหน้าที่ต้องเฝ้าระวังสำหรับฝูงช้างป่าที่ถูกผลักดันตามโครงการไปที่เขาตะเคียนทอง ตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว จำนวน ๑๕ ตัว ปัจจุบันเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการป้องกันรักษาป่า สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๒ (ศรีราชา) ร่วมกับฝ่ายปกครองอำเภอเขาคิชฌกูฏ ผู้นำท้องที่และอาสาสมัครพิทักษ์ช้างป่าในพื้นที่ร่วมกันผลักดันช้างป่าเข้าไปในหน่วยพิทักษ์ป่าคลองตาริ้ว หมู่ที่ ๒ ตำบลจันทเขลม อำเภอเขาคิชฌกูฏ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีแหล่งน้ำ และแหล่งอาหาร ดังนั้นพฤติกรรมของช้างป่าไม่ว่าอยู่ในป่าอนุรักษ์หรืออยู่ในพื้นที่ชุมชนก็สร้างปัญหาและผลกระทบที่ใกล้เคียงกันโดยเฉพาะช้างป่าที่เปลี่ยนพื้นที่หากินไปเรื่อยๆ เมื่อพื้นที่เดิมเริ่มเสื่อมสภาพ จึงเห็นได้ว่า .โครงการพาช้างกลับป่า จังหวัดจันทบุรี เป็นไปได้จริงและใช้งบประมาณน้อย แต่การแก้ไขปัญหายังไม่เบ็ดเสร็จเนื่องจากกำลังคนที่ผลักดันช้างหมดแรงก่อน ไม่มีการตรึงกำลังที่ขอบป่า และหากมีแบริเออร์กั้นช้างป่า จะทำให้ช้างป่าไม่สามารถออกจากป่าได้ การสร้างแบริเออร์จึงเป็นเรื่องที่สำคัญที่จะแก้ไขปัญหาช้างออกจากป่าได้

(๕) ข้อเสนอแนะและข้อสังเกตของคณะทำงาน

๑) กรณีปัญหาช้างป่าออกจากป่าอนุรักษ์ หากจะเปรียบเทียบกับปัญหาอุทกภัย ภาครัฐพยายามให้ประชาชนเข้าใจถึงพฤติกรรมของช้างป่าและเสนอให้ปรับเปลี่ยนการประกอบอาชีพ ถ้าเปรียบเทียบแล้วจะให้ประชาชนเรียนรู้การเกิดอุทกภัย ที่ผ่านมาภาครัฐไม่ได้ดำเนินการเช่นนั้น แต่มีการแก้ปัญหาอุทกภัยโดยการระบายน้ำออกจากชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการสูบ ขุดลอกคูคลอง เปรียบเทียบการก็คือ เป็นการนำช้างป่าออกจากชุมชน สำหรับการกักเก็บน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง ก็มีการสร้างเขื่อนเก็บกักน้ำ เช่นเดียวกัน ควรจะต้องมีการสร้างคันกั้นช้างเพื่อไม่ให้ช้างป่าออกจากป่าอนุรักษ์ เป็นการเปรียบเทียบการแก้ไขปัญหาให้เห็นอย่างชัดเจน

๒) กรอบการทำงานแบบเร่งด่วน คือ เคลื่อนย้ายช้างที่มีพฤติกรรมเกเรออกจากชุมชนก่อน ไม่ว่าจะเป็นการเคลื่อนย้ายโดยใช้ยานพาหนะ และยิงยาสลบ ต้องได้รับอนุมัติจากอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช ซึ่งระยะเวลาในการขออนุญาต อาจไม่ทันต่อความเสียหาย ดังนั้น จึงควรแก้ไขให้เป็น

อำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัดในการอนุญาตการเคลื่อนย้ายช้างป่าได้ เพื่อแก้ไขปัญหาช้างป่าเข้าสู่ชุมชนได้อย่างรวดเร็ว

๓) การเคลื่อนย้ายช้างป่าด้วยภาคพื้นดิน โดยการเดินเท้า ต้องใช้กำลังคน และได้รับความร่วมมือจากฝ่ายปกครองของภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เพราะการต้อนช้างป่ากลับป่าต้องผ่านหลายหมู่บ้าน และต้องมีคณะกรรมการประสานงาน ซึ่งวิธีนี้สามารถทำได้จริง เช่น โครงการพาช้างกลับป่าอนุรักษ์ที่จังหวัดจันทบุรี ซึ่งที่ผ่านมาเจ้าหน้าที่ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เฝ้าระวังช้างป่าไม่ให้ข้ามถนน ไม่ให้เข้าไปในชุมชน แต่ไม่ได้ผลักดันช้างป่ากลับสู่ป่าอนุรักษ์ เนื่องจากอัตราจำนวนเจ้าหน้าที่ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีจำนวนน้อย จากกรณีตัวอย่าง การเคลื่อนย้ายช้างป่าที่จังหวัดระยอง ซึ่งผ่านไปช่วงระยะเวลาเพียง ๑๐ วัน ช้างป่าก็กลับมายังที่เดิมได้อีก

๔) กรณีมีผู้เสียชีวิตจากช้างป่าทำร้าย ต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน สำหรับกรณีช้างป่าทำลายพืชผลทางการเกษตรเสียหายแม้จะไม่ใช้กรณีฉุกเฉิน แต่ก็ต้องได้รับการแก้ไขเช่นกัน ดังนั้น การผลักดันช้างป่ากลับสู่ป่าอนุรักษ์ต้องผลักดันโดยใช้กำลังคน

๕) โครงการพาช้างกลับป่าอนุรักษ์จะสำเร็จได้นั้น จะต้องผลักดันไปที่ป่าอุดมสมบูรณ์อย่างแท้จริง เนื่องจาก ช้างป่ากินอาหารจำนวนตัวละ ๙ ตันต่อเดือน ดังนั้น การผลักดันช้างกลับสู่ป่าจึงต้องมีเจ้าหน้าที่ตรึงกำลังไว้ เพื่อไม่ให้ช้างป่าออกนอกป่าอนุรักษ์อีก รวมทั้งมีแบริเออร์ที่แข็งแรงป้องกันช้างป่าออก

๖) การเคลื่อนย้ายช้างป่า อาศัยอำนาจตามกฎหมายในการดำเนินการประกอบด้วย พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ **มาตรา ๖๘** กำหนดให้เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครอง บำรุง ดูแล และรักษาเขตห้ามล่าสัตว์ป่าให้หัวหน้าเขตห้ามล่าสัตว์ป่าจัดให้มีแผนการอนุรักษ์และคุ้มครองพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่า **มาตรา ๖๙** เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์และคุ้มครองสัตว์ป่าในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่ ดังต่อไปนี้ (๑) ดูแลรักษาฟื้นฟูสัตว์ป่า แหล่งที่อยู่อาศัย และแหล่งหากินของสัตว์ป่าให้เกิดความยั่งยืน (๒) ติดตามและเฝ้าระวังเพื่อกำหนดมาตรการในการป้องกันหรือแก้ไขผลกระทบที่เกิดจากสัตว์ป่า (๓) ให้ความรู้แก่ประชาชนในการอนุรักษ์และคุ้มครองสัตว์ป่า และ **มาตรา ๗๐** กำหนดให้ในกรณีมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อประโยชน์ในการจัดการกับสัตว์ป่าที่อยู่นอกเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่าที่ก่อให้เกิดผลกระทบหรือสร้างความเดือดร้อนต่อประชาชนหรือเพื่อการอนุรักษ์สัตว์ป่าชนิดที่ใกล้สูญพันธุ์หรือมีความสำคัญต่อระบบนิเวศเป็นอย่างยิ่ง ให้อธิบดีมีอำนาจกำหนดให้บริเวณดังกล่าวเป็นพื้นที่ควบคุมเพื่อการจัดการสัตว์ป่าชนิดหรือประเภทนั้นได้ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาและมีแผนที่แสดงแนวเขตแนบท้ายประกาศด้วย และในวรรคท้ายกำหนดว่าในพื้นที่ควบคุมเพื่อการจัดการสัตว์ป่าให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปดูแลรักษาพื้นที่ และกำหนดมาตรการควบคุมหรือออกคำสั่งห้ามกระทำกิจกรรมใด ๆ ในพื้นที่ควบคุมเพื่อการจัดการสัตว์ป่านั้นได้ตามความจำเป็นและเหมาะสม และหากพื้นที่ดังกล่าวมีผู้มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองอยู่โดยชอบด้วยกฎหมาย ให้อธิบดีดำเนินการให้มีการจ่ายค่าเสียหายหรือค่าชดเชยแก่ผู้นั้นด้วย

จากกฎหมายฉบับดังกล่าวไม่มีบทลงโทษเจ้าหน้าที่ที่ปล่อยปละละเลยการปฏิบัติหน้าที่ ในกรณีไม่ดำเนินการเคลื่อนย้ายช้างป่าออกจากชุมชนโดยเร็ว สร้างความเสียหายและเดือดร้อนให้กับประชาชน จึงเสนอให้พิจารณาประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๕๗ ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และเมื่อได้รับแจ้งเรื่องช้างป่าออกนอกป่าอนุรักษ์ เจ้าหน้าที่จะต้องมีการจัดทำบันทึกข้อความการรับแจ้งเรื่องดังกล่าว เป็นไปตาม พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘. มาตรา ๗ ในกรณีที่มีกฎหมายกำหนดให้การกระทำใดจะต้องได้รับอนุญาต ผู้อนุญาตจะต้อง

จัดทำคู่มือสำหรับประชาชน และมาตรา ๘ ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ในการรับคำขอจะต้องตรวจสอบคำขอและรายการเอกสารหรือหลักฐานที่ยื่นพร้อมคำขอให้ถูกต้องครบถ้วน

๗) แผนเร่งด่วน ควรเร่งดำเนินการเคลื่อนย้ายช้างป่าที่สร้างความเดือดร้อนต่อชุมชน เนื่องจากในปัจจุบันจากข้อมูลกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จำนวนประชากรช้างป่าประมาณ ๓,๐๐๐ - ๓,๕๐๐ ตัว และพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในประเทศไทย จำนวนร้อยละ ๔๐ จะสามารถรองรับจำนวนประชากรช้างป่าจำนวน ๑,๗๐๐ ตัวเศษ ช้างเพิ่มมากขึ้นจึงได้วิเคราะห์ปัญหาว่า ปัจจัยป่าตะวันออกมีการเปลี่ยนแปลงไปมาก ทำให้พื้นที่ด้านนอกที่ไม่เหมาะสมต่อการอยู่อาศัยของช้างป่า มีความเหมาะสมมากขึ้น และจากการสอบถามประชาชนในพื้นที่ ช้างป่าในป่าตะวันออกในห้วงระยะเวลา ๕ – ๑๐ ปีที่ผ่านมา แนวโน้มช้างป่าออกจากป่ามากขึ้นทำให้ทรัพย์สินประชาชนเสียหาย แนวโน้มดังกล่าวนั้น แม้ว่าจะมีมาตรการในการย้ายช้างป่าแบบเร่งด่วน ช้างจะกลับออกมาอีก เพราะไม่มีแบริเออร์ และป่าตะวันออกเป็นที่ราบต่อเนื่อง ทำอย่างไรถึงจะจำกัดความเหมาะสมให้น้อยลง และผลักดันช้างเข้าป่า ลดโอกาสที่ช้างออกนอกป่า ส่วนใหญ่ช้างจะออกมาตามแหล่งพืชอาหาร สำหรับป่าตะวันออก แหล่งน้ำไม่ใช่ปัญหาของสัตว์ป่า ปัญหาหลักคือ แหล่งอาหาร

๘) จากการคาดการณ์จำนวนประชากรช้างป่าที่เพิ่มขึ้นอัตราร้อยละ ๘.๒ ในปี ๒๕๖๔ มีช้างป่าจำนวน ๔,๖๙๘ -๕,๑๐๑ ตัว เกินพื้นที่รองรับจำนวน ๑๐ กลุ่ม ดังนี้ ๑.กลุ่มป่าฮาลา - บาลา ๒.กลุ่มป่าตะวันนออก ๓.กลุ่มป่าภูเมี่ยง - ภูทอง ๔.กลุ่มป่าลุ่มน้ำปาย – สาละวิน ๕. กลุ่มป่าภูพาน ๖.กลุ่มป่าศรีลานนา – ขุนตาล ๗.กลุ่มป่าพนมดงรัก – ผาแต้ม ๘.กลุ่มป่าดอยภูคา – แม่ยม ๙.กลุ่มป่าชุมพร และ ๑๐. กลุ่มป่าแก่งกระจาน จากกลุ่มป่าทั้งหมด ๑๖ กลุ่มป่า และจากการคาดการณ์จำนวนประชากรช้างป่าที่เพิ่มขึ้นอัตราร้อยละ ๘.๒ ในปี ๒๕๗๒ จะมีจำนวนประชากรช้างป่าจำนวน ๘,๘๒๖ - ๙,๑๓๘ ตัว จะเกินพื้นที่รองรับจำนวน ๑๓ กลุ่มป่า และกลุ่มป่าจำนวน ๓ กลุ่มป่า ที่มีจำนวนประชากรช้างป่าไม่เกินพื้นที่ป่าอนุรักษ์ดังนี้ ๑. กลุ่มป่าตะวันตก ๒.กลุ่มป่าคลองแสง – เขาสก และ ๓. กลุ่มป่าแม่งปิง – อมก๋อย

๙) เสนอให้มีการจัดตั้งคณะทำงานศึกษาการผลักดันช้างป่าออกจากชุมชนสู่ป่าอนุรักษ์ หากจะมีการดำเนินการในอนาคต เพิ่มเติมว่า ควรมีจำนวน ๒ คณะ คือ ๑. คณะที่ผลักดันช้างป่ากลับเข้าป่าโดยใช้ยาสลบ เป็นการย้ายที่ถาวร และ ๒. คณะทำงานที่ผลักดันโดยนำช้างบ้านไปผลักดันช้างป่า ช้างบ้านจะค่อย ๆ ประคองช้างป่ากลับมา

๑๐) การเคลื่อนย้ายช้างป่า เมื่อผลักดันช้างป่ากลับสู่ป่าอนุรักษ์แต่ไม่มีการจัดโซนพื้นที่ให้ช้างอยู่ เช่น ที่ตำบลน้ำเป็น จังหวัดระยอง ช้างป่าเมื่อเคลื่อนย้ายกลับสู่ป่าอนุรักษ์แล้วก็ยังกลับมาที่เดิม จึงเสนอให้เร่งการสร้างศูนย์กักกันช้างป่าชั่วคราวในแต่ละจังหวัด เพื่อนำช้างป่าไปไว้ในศูนย์ สำหรับช้างป่าตัวที่ดุร้ายเสนอให้นำไปไว้ที่ศูนย์กักกันช้างป่าเขาตะกรุบ จังหวัดสระแก้ว

แผนเร่งด่วนเพื่อทำการเคลื่อนย้ายช้างป่าที่สร้างความเดือดร้อนต่อชุมชน

เมื่อพิจารณาถึงสภาพปัญหาช้างป่าในห้วงระยะเวลา ๑๐ ปีที่ผ่านมาแล้ว ช้างป่ามีจำนวนมากขึ้นเกินกว่าจำนวนพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่รองรับได้ ช้างป่าที่ออกนอกป่ากลายเป็นช้างประจำถิ่นและขยายพันธุ์ไปเรื่อย ๆ คณะทำงานศึกษาการผลักดันช้างป่าออกจากชุมชนสู่ป่าอนุรักษ์ ขอเสนอแผนเร่งด่วนเพื่อทำการเคลื่อนย้ายช้างป่าที่สร้างความเดือดร้อนต่อชุมชน ดังนี้

๑. สภาพปัญหาและข้อเสนอของประชาชน

จากปัญหาความเดือดร้อนจากช้างป่าทั้งต่อทรัพย์สินและชีวิตของประชาชน เพื่อให้ปัญหาเหล่านี้ได้รับการแก้ไขอย่างทันท่วงทีและยั่งยืน ทางคณะกรรมธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า สภาผู้แทนราษฎร จึงได้เดินทางศึกษาดูงาน เรื่อง “การพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า กลุ่มป่าภาคตะวันออก” และได้รับฟังการสะท้องปัญหาจากประชาชน และจัดกลุ่มปัญหา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดมาตรการในการแก้ปัญหา ดังนี้

๑.๑ มาตรการเร่งด่วน

๑.๑.๑ จัดจำแนกช้างที่มีปัญหารายตัวเพื่อให้ง่ายต่อการจัดการ

๑.๑.๒ ให้พื้นที่มีอำนาจในการตัดสินในเคลื่อนย้ายช้าง

๑.๑.๓ จัดสร้างพื้นที่กักกันช้างชั่วคราว โดยการคัดเลือกพื้นที่ที่เหมาะสม เช่น เขาตะกลุบ เขาวง หน่วยพิทักษ์ป่าคลองร้อย โป่งน้ำร้อง คลองตาซัน เป็นต้น

๑.๑.๔ จับติดอุปกรณ์ติดตามตัวพร้อมเคลื่อนย้ายช้างออกจากชุมชนไปอยู่ในพื้นที่ที่ปลอดภัย

๑.๒ มาตรการระยะกลาง

๑.๒.๑ มีการจัดสวัสดิการให้กับชุดผลักดันช้างที่เหมาะสม เช่น บุคลากร อุปกรณ์ งบประมาณ และระยะเวลา

๑.๒.๒ แก้ไขระเบียบให้ท้องถิ่นสามารถดำเนินการจ่ายสวัสดิการให้กับชุดเฝ้าระวังช้าง และค่าชดเชยให้ประชาชนที่เดือนร้อน

๑.๒.๓ จัดตั้งกองทุนและผู้มีหน้าที่ในการจัดการปัญหาช้างป่าในชุมชนที่ชัดเจน

๑.๒.๔ สำรวจประชากรของช้างให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบันมากที่สุด

๑.๓. มาตรการระยะยาว

๑.๓.๑ ออกกฎหมายคุ้มครองประชาชนจากปัญหาช้าง

๑.๓.๒ ส่งเสริมให้พื้นที่รองรับช้างเป็นแหล่งท่องเที่ยว

๑.๓.๓ ขยายพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเพื่อรองรับช้างป่าในจังหวัดตราด

๑.๓.๔ ปรุงกฎหมายลูกใน พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๖๒ ให้สอดคล้องกับแนวทางการแก้ไขปัญหาช้างป่า

๒. การจัดทำแผนการเคลื่อนย้ายและการจัดเตรียมพื้นที่รองรับช้าง

จากสภาพปัญหาช้างต้นจึงควรมีการจัดทำแผนการเคลื่อนย้ายช้างป่าและการจัดการพื้นที่เพื่อรองรับช้างเพื่อลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างช้างและชุมชนที่เป็นมาตรการเร่งด่วนให้สอดคล้องกับข้อเสนอของประชาชน ดังนี้

๒.๑. การดำเนินการเคลื่อนย้ายช้าง

๒.๑.๑ สำรวจและจัดทำประวัติช้างที่สร้างความเดือดร้อนต่อชุมชน

๒.๑.๒ จัดตั้งชุดปฏิบัติการจับและขนย้ายช้าง พร้อมอุปกรณ์

๒.๑.๓ การจัดสร้างอุปกรณ์ป้องกันการหลบหนีออกจากพื้นที่รองรับมารบกวนประชาชน

๒.๒ การจัดเตรียมพื้นที่รองรับช้าง

๒.๒.๑ สำรวจพื้นที่เหมาะสมในการรองรับช้าง

๒.๒.๒ ปรับปรุงแหล่งที่อยู่อาศัย แหล่งอาหาร แหล่งน้ำ เพื่อรองปรับช้าง

๒.๓ การดูแลหลังการนำช้างเข้าพื้นที่รองรับช้าง

๒.๓.๑ การจัดเตรียมอุปกรณ์และเวชภัณฑ์ในการดูแลรักษาช้าง

๒.๓.๒ จัดชุดดูแลช้างภายหลังเข้ามาในพื้นที่รองรับช้าง

๒.๓.๓ การจัดหาแหล่งอาหารเพื่อรองรับช้างในพื้นที่

๒.๓.๔ การฝึกและปรับพฤติกรรมก่อนปล่อยเข้าสู่พื้นที่รองรับช้าง

สรุปแนวทางการเคลื่อนย้ายและดูแลช้างเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างชุมชนและช้าง

๓. วิธีการดำเนินการตามแผนเร่งด่วนเพื่อทำการเคลื่อนย้ายช้างป่าที่สร้างความเดือดร้อนต่อชุมชน

๑. ประชุมซักซ้อมแผนการเคลื่อนย้ายช้าง

๒. คัดเลือกพื้นที่รองรับช้าง

๓. ค้นหาและสำรวจเส้นทางเดินของช้าง

๔. ทำการวางยาซึมเพื่อเตรียมการเคลื่อนย้าย

๕. ทำการเคลื่อนย้ายช้างขึ้นรถ

๖. เคลื่อนย้ายช้างไปพื้นที่รองรับ

๗. ติดตามอาการของช้างและแผนปฐมพยาบาลหากเกิดปัญหาขณะเคลื่อนย้าย

๘. ขนย้ายช้างลงจากรถเพื่อนำเข้าพื้นที่รองรับ

๙. การติดตามอาการและแผนปฐมพยาบาลหากเกิดปัญหาหลังการเคลื่อนย้าย

๑๐. การให้อาหารและสังเกตพฤติกรรมขณะกักตัวในพื้นที่รองรับ

๔. ระยะเวลาดำเนินการ ๒ เดือน

กิจกรรม	เดือนที่							
	๑				๒			
	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔
๑. ประชุมซักซ้อมแผนการเคลื่อนย้ายช้าง								
๒. คัดเลือกพื้นที่รองรับช้าง								
๓. ค้นหาและสำรวจเส้นทางเดินของช้าง								
๔. ทำการวางยาซึมเพื่อเตรียมการเคลื่อนย้าย								
๕. ทำการเคลื่อนย้ายช้างขึ้นรถ								
๖. เคลื่อนย้ายช้างไปพื้นที่รองรับขณะเคลื่อนย้าย								
๗. ติดตามอาการของช้างและแผนปฐมพยาบาลหากเกิดปัญหา								
๘. ขนย้ายช้างลงจากรถเพื่อนำเข้าพื้นที่รองรับ								
๙. การติดตามอาการและแผนปฐมพยาบาลหากเกิดปัญหาหลังการเคลื่อนย้าย								
๑๐. การให้อาหารและสังเกตพฤติกรรมขณะกักตัวในพื้นที่รองรับ								

๕. งบประมาณ

รายการ	ราคา (บาท)
๑. ค่าเบี้ยเลี้ยงเพื่อประชุมซักซ้อมแผนการเคลื่อนย้ายช้าง	๑,๐๐๐
๒. การเตรียมพื้นที่รองรับช้าง	๑๐,๐๐๐
๓. เบี้ยเลี้ยงในการสำรวจเส้นทางเดินของช้าง	๑๐,๐๐๐
๔. อุปกรณ์และสารเคมีในการวางยาซึม	๑๐,๐๐๐
๕. อุปกรณ์และสารเคมีในการปฐมพยาบาล	๒,๐๐๐
๖. ค่าน้ำมันรถในการติดตามช้าง	๑๐,๐๐๐
๗. ค่าเบี้ยเลี้ยงชุดวางยาและเคลื่อนย้ายช้าง	๑๐,๐๐๐
๘. ค่าน้ำมันรถในการขนย้ายช้างจากโรงพยาบาลช้าง จ.นครปฐม	๑๐,๐๐๐
๙. ค่าเบี้ยเลี้ยงและค่าที่พักคนขับรถเคลื่อนย้ายช้าง	๕,๐๐๐
๑๐. ค่าอาหารช้าง	๒๐,๐๐๐
๑๑. ค่าเบี้ยเลี้ยงเจ้าหน้าที่ติดตามช้างหลังการปล่อย	๑๒,๐๐๐
รวม	๑๐๐,๐๐๐

ภาคผนวก ฌ
การเดินทางศึกษาดูงาน
ของคณะกรรมาธิการวิสามัญ

ภาพกิจกรรม
การเดินทางไปศึกษาดูงาน
เกี่ยวกับ การพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า
กลุ่มป่าตะวันออก
ระหว่างวันศุกร์ที่ ๑๙ ถึง วันเสาร์ที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๔
ณ จังหวัดระยอง และจังหวัดจันทบุรี

ประมวลภาพการลงพื้นที่ศึกษาดูงานเกี่ยวกับ การพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า กลุ่มป่าตะวันออก ระหว่างวันศุกร์ที่ ๑๙ ถึง วันเสาร์ที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๔ ณ จังหวัดระยอง

ประมวลภาพการลงพื้นที่ศึกษาดูงาน รับฟังสถานการณ์สภาพปัญหาช้างป่าบุกรุก ณ ศูนย์เฝ้าระวังและผลักดันช้างป่าบ้านทุ่งกร่าง หมู่ที่ ๔ ตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี

ประมวลภาพการลงพื้นที่ศึกษาดูงาน รับฟังสถานการณ์สภาพปัญหาช้างป่าบุกรุก ณ ศูนย์เฝ้าระวังและผลักดันช้างป่าบ้านทุ่งกร่าง หมู่ที่ ๔ ตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี(ต่อ)

ประมวลภาพการลงพื้นที่ศึกษาดูงาน รับฟังสถานการณ์สภาพปัญหาช้างป่าบุกรุก ณ ศูนย์เฝ้าระวังและผลักดันช้างป่าบ้านทุ่งกร่าง หมู่ที่ ๔ ตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี (ต่อ)

ประมวลภาพการลงพื้นที่ศึกษาดูงานรับฟังสภาพปัญหาช้างป่าบุก จังหวัดจันทบุรี

ประมวลภาพศึกษาดูงานรั้วกันช้าง
ณ หมู่บ้านคลองครก หมู่ ๑๐ ตำบลพวา อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี

ประมวลภาพศึกษาดูงานรั้วกันช้าง
ณ หมู่บ้านคลองครก หมู่ ๑๐ ตำบลพวา อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี (ต่อ)

ประมวลภาพการเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ การพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า กลุ่มป่าตะวันตก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ประมวลภาพการเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ การพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า กลุ่มป่าตะวันตก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (ต่อ)

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ การพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า
กลุ่มป่าตะวันตก จังหวัดกาญจนบุรี

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ การพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า
กลุ่มป่าตะวันตก จังหวัดกาญจนบุรี (ต่อ)

การเดินทางไปศึกษาดูงานของ
คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า สภาผู้แทนราษฎร
ร่วมกับคณะอนุกรรมาธิการศึกษาการส่งเสริมความสมดุลของระบบนิเวศในเขตป่าอนุรักษ์
เพื่อรองรับประชากรช้างป่าอย่างยั่งยืน
ระหว่างวันศุกร์ที่ ๘ ถึงวันเสาร์ที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๔
ณ จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

วันศุกร์ที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๔ ณ อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

คณะกรรมาธิการ ร่วมกับคณะอนุกรรมาธิการได้รับฟังสภาพปัญหาในการบริหารจัดการช้างป่า การขาดแคลนที่อยู่อาศัย แหล่งน้ำ แหล่งอาหาร การจัดทำหรือก่อสร้างรั้วกั้นถาวร และการควบคุมประชากรช้างป่า รวมทั้งแนวทางในการแก้ไขปัญหา และข้อเสนอแก้ไขปัญหาช้างป่า ร่วมกับรองผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี นายอำเภอแก่งกระจาน ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๓ สาขาเพชรบุรี ผู้แทนผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้แทนผู้อำนวยการ

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
จังหวัดเพชรบุรี หัวหน้าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และผู้แทนหัวหน้าอุทยานแห่งชาติกุยบุรี

ข้อมูลถิ่นที่อยู่อาศัยของช้างป่าในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานและสมาคมอนุรักษ์สัตว์ป่า (WCS) ประเทศไทย สำรวจติดตามการกระจายของประชากรช้างป่าในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานทั่งทั้งบริเวณพื้นที่ที่เหมาะสม ตั้งแต่ปี ๒๕๔๙ – ๒๕๖๒ ช้างป่าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานโดยรวมแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่มใหญ่ รวมประมาณ ๒๓๐ – ๒๕๐ ตัว

กลุ่มที่ ๑ อาศัยอยู่บริเวณพื้นที่โซนกลาง ต้นแม่น้ำเพชรบุรี ห้วยแม่เสลียง บ้านกร่าง ห้วยคมกฤต และกระจายขึ้นไปทางด้านทิศเหนือบางกลอยบน รวมประมาณ ๕๐ – ๗๐ ตัว

กลุ่มที่ ๒ อาศัยบริเวณพื้นที่โซนใต้ ท้องที่ตำบลป่าเด็ง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ ตำบลหนองพลับ ตำบลบึงนคร อำเภอหัวหิน รวมประมาณ ๑๕๐ – ๑๘๐ ตัว และเกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่า

การแก้ไขปัญหาช้างป่าในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

๑. แนวรั้วป้องกันช้างป่า

๑) แนวรั้วป้องกันช้างป่าที่ดำเนินการแล้ว ตั้งแต่ปี ๒๕๕๖ – ๒๕๖๒ มีความยาวทั้งสิ้นประมาณ ๒๕ กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ด้านตะวันออก

๒) แนวรั้วป้องกันช้างป่าแบบผสมผสานที่อยู่ระหว่างดำเนินการ คือ ด้านทิศตะวันตกของตำบลป่าเด็ง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี และทางด้านทิศตะวันออกและทิศตะวันตกของตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ระยะทาง ๔๓.๒๖ กิโลเมตร

๓) แนวรั้วป้องกันช้างป่าแบบผสมผสานยังไม่ได้ดำเนินการ ระยะทางทั้งหมด ๑๔๒.๔ กิโลเมตร บริเวณพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่าในตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ ตำบลหนองพลับ ตำบลบึงนคร อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตำบลป่าเด็ง ตำบลห้วยแม่เพรียง อำเภอแก่งกระจาน และตำบลเขากะปุก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี โดยใช้งบประมาณในการสร้างรั้วป้องกันช้าง (กิโลเมตรละประมาณ ๒.๑๐ ล้านบาท) แบ่งเป็น

<u>ระยะเร่งด่วน</u> ระยะทาง ๗๕.๒๖ กิโลเมตร เป็นเงิน ๑๕๘,๐๔๖,๐๐๐ บาท

<u>ระยะปกติ</u> ระยะทาง ๖๗.๑๔ กิโลเมตร เป็นเงิน ๑๔๐,๙๙๔,๐๐๐ บาท

๒. การสร้างแหล่งน้ำ แหล่งอาหารให้สัตว์ป่า

๑) แปลงหญ้าอาหารช้าง จำนวน ๖๐๐ ไร่

๒) ฝายต้นน้ำแบบผสมผสาน จำนวน ๓๕๒ ฝาย

๓) โป่งเทียม จำนวน ๔๒๘ โป่ง

๔) ขุดลอกปรับปรุงแหล่งน้ำธรรมชาติ (เดิม) จำนวน ๗๑ แห่ง

สภาพปัญหาอุทยานแห่งชาติกุยบุรี

อุทยานแห่งชาติกุยบุรี ปัจจุบัน (๒๕๖๔) มีประชากรช้างป่าประมาณ ๓๕๐ ตัว (ในปี ๒๕๕๙ มีช้างป่าจำนวน ๒๓๗ ตัว) จากการสำรวจจำนวนประชากรช้างป่าด้วยการตรวจตัวอย่าง DNA จากมูลช้างป่า จำนวน ๔๐๐ ตัวอย่าง เป็นช้างป่าเพศเมียโตเต็มวัย จำนวน ๑๐๙ ตัว ในระยะ ๕ ปี อัตราการเพิ่มประชากรช้างป่าในอุทยานแห่งชาติกุยบุรีคิดเป็นร้อยละ ๑.๓ ช้างป่าอาศัยและกระจายตัวโดยรอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรี โดยจะมีช้างป่าทั้งฝูงขนาดใหญ่และขนาดเล็กอาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่หน่วยพิทักษ์ฯ ที่ กร.๑ (ป่ายาง) และพื้นที่โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าบริเวณป่าสงวนแห่งชาติกุยบุรีอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรีได้ดำเนินการจัดสร้างแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร และมีช้างป่าบางส่วนออกหากินนอกพื้นที่อนุรักษ์ประมาณ ๕๐ ตัว

การแก้ไขปัญหา

๑. การจัดการแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร ปัจจุบันอุทยานแห่งชาติกุยบุรี (๒๕๖๔) ดำเนินการจัดทำแปลงหญ้า บ่อน้ำและกระทะน้ำ โป่งเทียมไปแล้ว ดังนี้

๑) <u>แปลงหญ้า</u> ดำเนินการจัดทำไปแล้ว จำนวน ๑๒ แปลง รวมพื้นที่ ๑,๗๓๐ ไร่ มีเป้าหมายจำนวน ๓,๐๐๐ ไร่ โดยมีการแบ่งการจัดทำปีละ ๒๐๐ ไร่ ซึ่งจะจัดทำในพื้นที่ที่มีระยะห่างจากพื้นที่เกษตรของราษฎรประมาณ ๓ กิโลเมตร

๒) <u>บ่อน้ำและกระทะน้ำ</u> ดำเนินการจัดทำไปแล้วจำนวน ๑๖ บ่อ และกระทะน้ำ จำนวน ๔๓ กระทะ ซึ่งมีจำนวนเพียงพอสำหรับการรองรับการใช้ประโยชน์จากสัตว์ป่า แต่จำเป็นต้องมีการดูแลบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อคงประสิทธิภาพ

๓) <u>โป่งเทียม</u> ดำเนินการจัดทำไปแล้ว จำนวน ๗๓ โป่ง โดยจะมีการจัดทำอย่างน้อย ๑ โป่ง/แปลงหญ้า ๕๐ ไร่ ดังนั้น จึงมีความต้องการเพิ่มอีกประมาณ ๓๐ โป่ง ซึ่งจำเป็นต้องมีการดูแล บำรุงรักษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อคงประสิทธิภาพ

๒. การป้องกันช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่า

๑) <u>การสร้างรั้วกันช้าง</u> ในปี ๒๕๕๙ มีการสร้างแนวรั้วกึ่งถาวร (Semi-PermanentFence) ด้วยงบประมาณของกลุ่มราษฎร บริเวณด้านหน้าที่ทำการอุทยานแห่งชาติกุยบุรี ระยะทาง ๒๐๐ เมตร เพื่อป้องกันไม่ให้ช้างป่าเข้ามาในเขตชุมชน และพื้นที่เกษตรกรรม โดยเสารั้วทำจากท่อใยหินขนาด ๑๓ นิ้ว

ต่อกันจำนวน ๓ ท่อ สูงประมาณ ๑๘๐ เซนติเมตร และใช้เหล็กเส้นเชื่อมต่อกันระหว่างเสา (ต้นแบบจากบ้านป่าเด็ง)

๒) <u>คูกันช้าง</u> ในปี ๒๕๖๐ มีการขุดคูกันช้างขนาดกว้าง ๒ เมตร ตั้งแต่หน่วยพิทักษ์ ที่ กร. ๕ (ห้วยลึก) – หน้าโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่า บริเวณป่าสงวนแห่งชาติกุยบุรี อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กุญชร)

วันเสาร์ที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๔ ณ ศูนย์บริการการท่องเที่ยวและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ (ศูนย์ OTOP)

คณะกรรมาธิการ ร่วมกับคณะอนุกรรมาธิการ ร่วมเสวนาเวทีชาวบ้านรับฟังปัญหาและข้อเสนอจากชาวบ้านผู้ได้รับผลกระทบจากภัยช้างป่า สรุปได้ ดังนี้

๑. งบประมาณในการเยียวยาผู้ประสบภัยจากช้างป่ามีอยู่อย่างจำกัด ไม่เพียงพอ เช่น งบซ่อมบำรุงบ้านเรือนประชาชน

๒. ขาดแคลนงบประมาณในการซ่อมบำรุงรั้วกันช้างที่ชำรุดทรุดโทรม และงบประมาณในการสร้างแหล่งน้ำ แหล่งอาหารให้แก่ช้างป่า

๓. ควรสนับสนุนงบประมาณในการเยียวยาและการสร้างรั้วกันช้าง

๔. จัดตั้งกองทุนเยียวยาระดับตำบล เพื่อเยียวยาประชาชนเบื้องต้นด้วยความรวดเร็ว

๕. ควรปลูกต้นมะขามตามแนวรั้วกันช้าง เพื่อสร้างความแข็งแรงแก่รั้วกันช้าง แต่ยังขาดหน่วยงานดูแลรับผิดชอบ

๖. การเยียวยากรณีพืชผลทางการเกษตรเสียหายจากกรณีช้างป่าออกหากินนอกเขตป่าอนุรักษ์ยังไม่เพียงพอ ไม่ครอบคลุมความเสียหายที่แท้จริง

๗. ควรสนับสนุนงบประมาณแก่ชุดเฝ้าระวังช้างป่า

๘. ขาดแคลนงบประมาณในการดูแลรักษาแปลงหญ้า เพราะเมื่อเวลาผ่านไปจะมีหญ้าอื่นขึ้นมาแซมทำให้แปลงหญ้าที่จัดทำไว้เดิมหายไปและช้างป่าไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ จึงขอให้มีงบประมาณในการดูแลรักษาแปลงหญ้าอย่างน้อยทุก ๒ ปี

๙. ขาดแคลนงบประมาณสำหรับเพิ่มแร่ธาตุที่จำเป็นแก่สัตว์ป่าในโป่งเทียมซึ่งต้องมีการบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่อง โดยมีค่าใช้จ่ายประมาณ ๘,๐๐๐ บาท/๑ โป่ง สำหรับโป่งเทียม ๔๕๐ ลูกบาศก์เมตร ซึ่งค่าใช้จ่ายประกอบด้วยค่าวัสดุ ค่าแร่ธาตุต่าง ๆ ๖,๐๐๐ บาท และค่าแรงงาน ๒,๐๐๐ บาท

๑๐. แนวรั้วกันช้างระหว่างหมู่ ๕ และหมู่ ๑๑ ไม่ต่อกัน โดยขาดไปประมาณ ๕๐๐ เมตร ซึ่งทำให้ช้างป่าเข้ามาในบ้านหมู่ ๑๑

๑๑. ควรสร้างรั้วกันช้างบริเวณหมู่ ๕ และหมู่ ๘ ตำบลหนองพลับ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๑๒. ควรสร้างรั้วกันช้าง ความยาว ๒๔ กิโลเมตร ด้านทิศเหนือ ตั้งแต่ค่าย ๗๑๒ ถึงสำนักสงฆ์เขาถ้ำ ด้านทิศใต้ ตั้งแต่ค่าย ๗๑๒ จรดลำห้วย เนื่องจากมีช้างป่าอาศัยอยู่รอบบริเวณหมู่ ๓ ตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ โดยใช้เสาขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๑ เมตร และใช้เหล็กรางรถไฟคาด ๔ ชั้น นอกจากนี้ ควรสนับสนุนงบประมาณในการปรับภูมิทัศน์เพื่อให้ผู้สัญจรสามารถมองเห็นช้างป่าได้จากระยะไกล

๑๓. ควรปรับปรุงแหล่งน้ำสำหรับสัตว์ป่าทุก ๕ ปี เนื่องจากเกิดการตื้นเขิน ทำให้ปริมาณความจุของแหล่งน้ำลดลง

๑๔. ควรปรับปรุงภูมิทัศน์ บริเวณเส้นทางเขาตายายถึงตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ โดยการถางวัชพืชห่างจากถนนออกไปประมาณ ๔๐ - ๕๐ เมตร เพื่อให้ผู้ใช้รถใช้ถนนสามารถมองเห็นช้างป่าได้ชัดเจนจากระยะไกล รวมทั้งสร้างแนวรั้วกันช้างและสะพานเชื่อมต่อเพื่อให้ช้างสามารถเดินทางไปมาระหว่างด้านทิศใต้และทิศเหนือ

ช่วงบ่าย คณะกรรมาธิการ ร่วมกับคณะอนุกรรมาธิการ ลงพื้นที่ศึกษาดูงานการทำโป่งเทียม และการเติมแร่ธาตุลงในโป่งเทียม ตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ศึกษาดูงานแนวก่อสร้างรั้วกันช้างแบบผสมผสาน บริเวณอ่างเก็บน้ำกร่าง ๓
ตำบลป่าเด็ง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

รายงานผลการเดินทางศึกษาดูงาน
ของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า สภาผู้แทนราษฎร
ร่วมกับคณะอนุกรรมาธิการศึกษาการส่งเสริมความสมดุลของระบบนิเวศ ในเขตป่าอนุรักษ์
เพื่อรองรับประชากรช้างป่าอย่างยั่งยืน
ระหว่างวันอังคารที่ ๒๖ ถึงวันพุธที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๔
ณ จังหวัดนครราชสีมา

วันอังคารที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๔ ณ วัดหมูสี

คณะกรรมาธิการ และคณะอนุกรรมาธิการเดินทางถึงวัดหมูสี อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อรับฟังปัญหาจากผู้แทนประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาช้างป่าออกนอกป่าอนุรักษ์และบุกรุกที่ดินทำกินของราษฎร สรุปได้ ดังนี้

๑. ควรมีการติดปลอกคอ GPS ช้างป่าที่มีพฤติกรรมชอบออกหากินนอกเขตป่าอนุรักษ์ โดยเฉพาะช้างป่าที่บุกรุกที่ดินทำกินทำให้พืชผลทางการเกษตรของประชาชนในพื้นที่เสียหาย

๒. ควรเพิ่มแหล่งน้ำ แหล่งอาหารให้เพียงพอแก่ช้างป่าภายในเขตป่า เพื่อไม่ให้ช้างป่าออกหากินพืชผลทางการเกษตรของประชาชน

๓. ควรมีการเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากช้างป่าที่เหมาะสม รวมถึงพื้นที่ที่ไม่มีเอกสารสิทธิ

๔. ควรมีเจ้าภาพดูแลความเดือดร้อนของประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากช้างป่า

๕. ควรมีการดูแลและสนับสนุนอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลักดันช้างป่าให้แก่ทีมอาสาเฝ้าระวังและผลักดันช้างป่า

๖. ปัจจุบันมีช้างป่า ๕ ตัว (เบี่ยงเล็ก เบี่ยงใหญ่ พลายน้องใหม่ และยอดชาย) ออกหากินบริเวณบ้านเขาวง ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง โดยพลายแคระเป็นช้างป่าที่นำช้างป่าทั้ง ๔ ตัว เข้ามาในพื้นที่

๗. อำเภอวังน้ำเขียวมีการจัดตั้งกลุ่มทั้งในระดับตำบลและระดับอำเภอเป็นทีมอาสาเฝ้าระวังและผลักดันช้างป่าประมาณ ๔๐ คน ควรเพิ่มจำนวนอาสาสมัคร เพื่อให้มีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนทำหน้าที่

๘. ควรจัดอบรมอาสาสมัครในการเฝ้าระวัง ป้องกัน และผลักดันช้างป่าอย่างถูกวิธีและปลอดภัยแก่อาสาสมัครและช้างป่า

๙. ควรมีหอดูช้างเพื่อสังเกตการณ์และเตือนภัยหากมีช้างป่าเข้ามาในพื้นที่

๑๐. ควรปลูกต้นไม้ริมขอบอุทยานแห่งชาติรอบเขตตั้งแต่เขาใหญ่ถึงวังน้ำเขียว โดยเป็นพันธุ์ไม้ขนาดใหญ่มีหนาม ปลูกถี่ และสลับฟันปลา

๑๑. ควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอตามแผนการจัดการช้างป่าของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช

๑๒. ควรจัดให้มีแสงสว่างที่เพียงพอ รวมทั้งจัดทำป้ายระวังช้างป่าตามเส้นทางที่ประชาชนใช้สัญจรเพื่อใช้ในการสังเกตและระวังช้างป่า

หลังจากนั้น นายอดิศักดิ์ ภูสิทธิ์วงศานุยุต หัวหน้าอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ได้ให้ข้อสังเกตถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาช้างป่าออกนอกป่าอนุรักษ์และบุกรุกที่ดินทำกินของราษฎรว่า ควรทำสถานที่กักกันช้างป่าที่ออกนอกป่าอนุรักษ์ (ปัจจุบันมีประมาณไม่เกิน ๒๐ ตัว) โดยย้ายช้างป่าที่รบกวนประชาชนเข้าไปอยู่ในสถานที่กักกัน เพราะหากใช้วิธีการเคลื่อนย้ายช้างป่าไปไว้พื้นที่อื่นช้างป่าจะสามารถกลับสู่ถิ่นที่อยู่อาศัยเดิมได้ ทั้งนี้ พื้นที่เหมาะสมสำหรับเป็นสถานที่กักกัน คือ ๑) พื้นที่ป่าเสื่อมโทรม ๒) พื้นที่ ส.ป.ก. ๓) พื้นที่ป่าไม้ ๔) พื้นที่อื่น ๆ ที่มีความเหมาะสม โดยสร้างแหล่งน้ำ แหล่งอาหารธรรมชาติ เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมช้างป่าให้ลืมรสชาติอาหารที่เป็นพืชผลทางการเกษตร โดยลดจำนวนพืชผลทางการเกษตรลงเรื่อย ๆ หลังจากนั้นจึงพิจารณานำช้างป่ากลับคืนสู่ป่าอนุรักษ์

หลังจากนั้น คณะกรรมาธิการและคณะอนุกรรมาธิการ ได้เดินทางไปดูพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่าบุกรุกที่ดินทำกิน และสร้างความเสียหายแก่ทรัพย์สินและพืชผลทางการเกษตร ณ บ้านเขาวง ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

วันพุธที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๔ ณ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

คณะกรรมาธิการ และคณะอนุกรรมาธิการปรึกษาหารือร่วมกับรองผู้ราชการจังหวัดนครราชสีมา ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๗ (นครราชสีมา) หัวหน้าอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ หัวหน้าอุทยานแห่งชาติทับลาน ปลัดอำเภอปากช่อง ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรหมูสี กำนันผู้ใหญ่บ้านตำบลหมูสี ตำบลหนองน้ำแดง และตำบลโป่งตาลอง ณ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ สรุปได้ ดังนี้

๑. หัวหน้าอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เสนอให้มีสถานที่กักกันช้างป่าที่มีพฤติกรรมสร้างความเสียหายแก่ทรัพย์สินและพืชผลทางการเกษตรในระยะเร่งด่วนชั่วคราว เช่น เช่นพื้นที่ขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ หรือองค์การสวนสัตว์ เป็นต้น

๒. ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๗ แสดงความเห็นว่า ควรมีกฎหมายที่ครอบคลุมสัตว์ป่าทุกชนิดที่มีพฤติกรรมสร้างความเสียหายแก่ทรัพย์สินและพืชผลทางการเกษตร ไม่ควรเน้นเฉพาะช้างป่า

๓. หัวหน้าอุทยานแห่งชาติทับลานแสดงความเห็นว่า ปัจจุบันปัจจัยที่ทำให้ช้างป่าออกนอกป่าอนุรักษ์คือ การเปลี่ยนสภาพของป่า แหล่งน้ำในป่าไม่ขาดแคลน แต่ขาดแคลนแหล่งอาหาร เพราะเมื่อป่าได้รับความชุ่มชื่นป่าเปลี่ยนสภาพจากเดิมที่เป็นป่าเต็งรัง ป่าเบญจพรรณซึ่งมีต้นไผ่มากและเป็นอาหารของช้างป่า เมื่อป่าเปลี่ยนสภาพจากป่าเบญจพรรณเป็นป่าดงดิบทำให้ต้นไผ่ถูกเถาวัลย์ล้อมและไม่ได้รับแสงแดดจึงล้มตายลง จึงควรให้ความสำคัญกับการสร้างแหล่งอาหารให้แก่ช้างป่า

๔. ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรหมูสี แสดงความเห็นว่า ควรตรวจสอบกฎหมาย หรือระเบียบที่เกี่ยวข้องกับมาตรการในการคุ้มครองดูแลช้างเลี้ยง เพราะหลายครั้งพบว่า เจ้าของช้างที่เขาใหญ่ปล่อยปละละเลยไม่มีการใช้ความระมัดระวังดูแลช้างอย่างเพียงพอตามมาตรฐาน เพื่อป้องกันมิให้ช้างออกไปทำร้ายประชาชน นอกจากนี้ ยังมีประเด็นข้อห่วงกังวล

คือ การปล่อยให้ช้างป่าที่อาจเข้ามาผสมพันธุ์กับช้างเลี้ยง อีกทั้ง ควรมีระเบียบการเยียวยาผู้ประสบภัยจากช้างป่าโดยตรง เพื่อไม่ให้เกิดการตีความความเสียหายโดยสิ้นเชิง โดยให้เป็นการเยียวยาตามความเสียหายที่แท้จริง

๕. ควรมีการจัดอบรมอาสาเฝ้าระวังและผลักดันช้างป่า และควรแบ่งเขตความรับผิดชอบในแต่ละตำบล เพราะแต่ละเขตแต่ละตำบลมีวิธีการทำงานที่แตกต่างกัน และควรทำประกันชีวิตแก่อาสาทุกคน นอกจากนี้ ควรจัดทำป้ายระวังช้างป่าและจัดให้มีแสงสว่างที่เพียงพอตามถนนที่ประชาชนใช้สัญจร

หลังจากนั้น คณะกรรมาธิการและคณะอนุกรรมาธิการแสดงความเห็น สรุปได้ ดังนี้

๑. การจัดสรรงบประมาณในปีงบประมาณถัดไปต้องให้ความสำคัญกับการสร้างแหล่งอาหารให้แก่ช้างป่า โดยการสร้างแหล่งอาหารต้องค่อย ๆ ถอยร่นเข้าไปในป่าทุก ๆ ปี เพื่อให้ช้างป่าทยอยกลับคืนสู่ป่าอนุรักษ์

๒. การเคลื่อนย้ายช้างเกเร ๔ – ๕ ตัว ควรหาพื้นที่ที่เหมาะสม (ถ้ามี) ในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

ถ้าไม่สามารถดำเนินการได้ให้หัวหน้าอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เสนอวิธีการที่เป็นไปได้และเหมาะสมไปยังกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

๓. การนำช้างป่าผสมพันธุ์กับช้างบ้านจะทำให้เกิดความผูกพันระหว่างพ่อแม่ลูกช้างทำให้ช้างป่าเพศผู้พาโขลงลงมาหาช้างบ้านเพศเมียและลูก และเกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา

๔. การประกาศเขตการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินเพื่อชดเชยเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากปัญหาช้างป่าออกหากินและทำลายพืชผลทางการเกษตร ควรกำหนดให้มีการชดเชยเยียวยาทุกพื้นที่ที่ประสบภัยโดยไม่จำเป็นต้องเป็นพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ การชดเชยเยียวยาควรรวมถึงการทำให้ทรัพย์สินที่อยู่อาศัยเสียหายด้วย

ช่วงบ่าย คณะกรรมาธิการ และคณะอนุกรรมาธิการลงพื้นที่ศึกษาดูงานวิธีการทำโป่งเทียม และการเพิ่มแร่ธาตุในโป่งเทียมเพื่อเป็นอาหารให้แก่ช้างป่า บริเวณหนองผักชี อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

การศึกษาดูงาน
คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า สภาผู้แทนราษฎร ร่วมกับ
คณะอนุกรรมาธิการศึกษาการป้องกันแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกที่ทำกินและเยียวยา
ในคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า สภาผู้แทนราษฎร
ระหว่างวันอาทิตย์ที่ ๓ ตุลาคม ถึงวันจันทร์ที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๖๔
ณ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การเดินทางไปศึกษาดูงานของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาช้างป่า สภาผู้แทนราษฎร ร่วมกับคณะอนุกรรมาธิการศึกษาการป้องกันแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกที่ทำกินและเยียวยาผลกระทบจากภัยช้างป่าอย่างเป็นธรรม เกี่ยวกับการพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า ระหว่างวันอาทิตย์ที่ ๓ – วันจันทร์ที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๖๔ ณ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สรุปได้ดังนี้

วันอาทิตย์ที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๖๔ เดินทางศึกษาดูงาน ณ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวบริเวณจุดตรวจห้วยลึก บ้านรวมไทย รับฟังรายงานการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรี สรุปได้ว่า เมื่อปี ๒๕๖๔ อุทยานแห่งชาติกุยบุรี มีประชากรช้างป่าประมาณ ๓๕๐ ตัว (การสำรวจ DNA ๒๕๕๙ มีช้างป่า ๒๓๗ ตัว) พบว่า ช้างป่ารวมฝูงทั้งฝูงขนาดใหญ่และขนาดเล็ก ปัจจุบันคาดว่าในพื้นที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรีมีช้างป่าไม่น้อยกว่า ๓๐๐ ตัว และมีช้างป่าออกหากินนอกพื้นที่ประมาณ ๕๐ ตัว ซึ่งอุทยานแห่งชาติกุยบุรี ได้มีการแก้ปัญหาช้างป่าดังนี้

(๑) การจัดการแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร โดยจัดทำแปลงหญ้า จำนวน ๑๒ แปลง รวมเป็นพื้นที่ ๑,๗๓๐ ไร่ จัดทำแหล่งน้ำ จำนวน ๑๖ บ่อ จัดทำกระทะน้ำ จำนวน ๔๓ จุด จัดทำโป่งเทียม จำนวน ๗๓ แห่ง

(๒) จัดสร้างจุดเฝ้าระวังช้างป่า โดยจัดสร้างจุดเฝ้าระวัง จำนวน ๔ จุด ครอบคลุมพื้นที่ในหมู่ที่ ๗ บ้านรวมไทย และหมู่ที่ ๙ บ้านย่านซื่อ ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

(๓) จัดตั้งศูนย์เฝ้าระวังช้างป่า ด้วยระบบเตือนภัยล่วงหน้าในพื้นที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรี (Kuiburi SMART Early Warning System)

(๔) จัดทำเส้นทางตรวจการณ์ ระยะทาง ๕ กิโลเมตร ตั้งแต่บริเวณ โค้งอ่างหิน –ท้ายซอย ๖ ท้องที่หมู่ ๗ บ้านรวมไทย ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

(๕) การติดปลอกคอสัญญาณดาวเทียม (GPS Collar) ช้างป่าที่ได้ทำการติดปลอกคอสัญญาดาวเทียม จำนวน ๑ เส้น เป็นช้างเพศผู้

อุทยานแห่งชาติกุยบุรี มีแผนการจัดการช้างป่า ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ – ๒๕๖๗ คือ

(๑) เพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันและการจัดการช้างป่า โดยสำรวจจัดทำฐานข้อมูลเพื่อดำรงความหลากหลายทางพันธุกรรม และพัฒนาศักยภาพถิ่นที่อยู่อาศัย

(๒) การควบคุมความเสียหายและความสูญเสีย โดยเพิ่มประสิทธิภาพการเฝ้าระวังป้องกันด้วยการจัดทำหรือสร้างสิ่งกีดขวาง ป้องกันช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์

(๓) การใช้มาตรการเครือข่ายความร่วมมือ โดยการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาช้างป่า ทำการประชาสัมพันธ์และให้ความรู้แก่ชุมชนในการป้องกันเฝ้าระวังช้างป่า

(๔) การบังคับใช้ระเบียบ กฎหมายและข้อบังคับ โดยมีการกำกับดูแล ติดตามและตรวจสอบการบังคับใช้กฎหมายให้มีผลทั่วถึงและเท่าเทียม

(๕) การส่งเสริมอาชีพและความเป็นอยู่ของชุมชน โดยการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาช้างป่า

(๖) การประยุกต์ใช้เทคนิคและนวัตกรรมป้องกันช้างป่า โดยการใช้กล้อง Real time camera trap

นอกจากนี้ อุทยานแห่งชาติกุยบุรียังมีการดำเนินสำรวจเพื่อการจัดทำหรือสร้างสิ่งกีดขวางป้องกันช้างป่าออกนอกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรี ระยะทางสำรวจ ๑๙๑ กิโลเมตร บริเวณตำบลกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การดำเนินงานในการปฏิบัติงานเฝ้าระวังช้างป่า พบปัญหาและอุปสรรค คือ

(๑) เจ้าหน้าที่มีไม่เพียงพอในการเฝ้าระวังช้างป่า เพราะว่าต้องปฏิบัติงานลาดตระเวนควบคู่กันทั้งกลางวัน – กลางคืน

(๒) สัญญาณโทรศัพท์ ไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่

(๓) ไม่มีเส้นทางการตรวจการณ์ เพื่อเข้าดำเนินการผลักดันช้างป่าเข้าสู่ป่า

วันจันทร์ที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๖๔ ลงพื้นที่พบชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่า ณ ที่ทำการอุทยานแห่งชาติกุยบุรี หมู่ ๙ ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่าจำนวนหลายหมู่บ้านเข้าร่วมให้ข้อมูล โดยคณะกรรมาธิการได้แจ้งกับชาวบ้านว่าคณะกรรมาธิการได้ศึกษาแนวกันช้างที่เชื่อว่ากันช้างได้ ๑๐๐% คือคันกันช้างพร้อมถนนตรวจการณ์มีการดาดคอนกรีตหนา ๘ เซนติเมตร ที่คันกันช้าง ด้านบนจะทำเป็นถนนที่มีการบดอัด ๙๕% ใช้เป็นถนนตรวจการณ์ หากการก่อสร้างกระทบที่ดินทำกินของประชาชน จะมีการชดใช้ค่าเสียหายตามลักษณะของพืชที่ปลูก โดยจะใช้หลักการชดใช้ค่าเสียหายตามแบบของกรมชลประทาน ซึ่งจะจ่ายในราคาที่เป็นธรรมกับชาวบ้านที่สุด ซึ่งได้เปิดให้ชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ โดย ด.ต.ประเจียด ปานทอง หนึ่งในชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบ กล่าวว่าถึงเวลานี้ชาวบ้านต้องการให้ภาครัฐลงมาช่วยเหลืออย่างจริงจัง จะใช้วิธีสร้างแบริเออร์หรือรั้วถาวรก็ตาม แค่อยากให้มีการลงมือทำ ไม่หายไปเหมือนกับอดีตที่ผ่านมา

นอกจากนี้ นายจารึก ศรีอ่อน ประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง มีความเห็นว่า ควรนำสรุปผลการศึกษาดูงานเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเสนอต่อคณะกรรมาธิการ เพื่อนำมาใช้ประกอบการพิจารณาในการจัดทำรายงานคณะกรรมาธิการ และขอความอนุเคราะห์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนงบประมาณในการช่วยเหลือประชาชนต่อไป เนื่องจากชาวบ้านได้รับความเดือดร้อนจากช้างป่าเพิ่มขึ้นทุกวัน อีกทั้งยังไม่มีการช่วยเหลืออย่างจริงจัง จึงคาดว่าชาวบ้านจะต้องได้รับความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วนและเป็นธรรม ต่อไป

ประมวลภาพในการเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า
ระหว่างวันอาทิตย์ที่ ๓ ตุลาคม ถึงวันจันทร์ที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๖๔
ณ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ประมวลภาพในการเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า
ระหว่างวันอาทิตย์ที่ ๓ ตุลาคม ถึงวันจันทร์ที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๖๔
ณ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (ต่อ)

การศึกษาดูงานของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาช้างป่า สภาผู้แทนราษฎร
ร่วมกับคณะอนุกรรมาธิการศึกษาการป้องกันแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกที่ทำกิน
และเยียวยาผลกระทบจากภัยช้างป่าอย่างเป็นธรรม
เรื่อง “การพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า”
ณ จังหวัดสระแก้ว
ระหว่างวันอังคารที่ ๒๖ - วันพุธที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๔

จากการเดินทางไปศึกษาดูงานของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า สภาผู้แทนราษฎร ร่วมกับคณะอนุกรรมาธิการศึกษาการป้องกันแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกที่ทำกินและเยียวยาผลกระทบจากภัยช้างป่าอย่างเป็นธรรม เกี่ยวกับการพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า ระหว่างวันอังคารที่ ๒๖ ถึงวันพุธที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๔ ณ จังหวัดสระแก้ว สรุปผลการศึกษาดูงานได้ ดังนี้

วันอังคารที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๔ เดินทางศึกษาดูงาน ณ โครงการจัดการช้างป่าออกนอกพื้นที่อนุรักษ์ ภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาไน ตำบลทุ่งมหาเจริญ อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว รับฟังรายงานการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤาไน ตรวจสภาพภูมิประเทศและการก่อสร้างเพนียดคอนกรีตเสริมเหล็กในโครงการจัดการช้างป่าออกนอกพื้นที่อนุรักษ์ สรุปได้ว่า โครงการจัดการช้างป่าออกนอกพื้นที่อนุรักษ์ มีพื้นที่ประมาณ ๒,๔๐๐ ไร่ มีระยะทางแนวการสร้างเครื่องกีดขวางแนวกันช้างป่าประมาณ ๑๒ กิโลเมตร ซึ่งกำลังดำเนินการสร้างแนวกันช้างป่าเพนียดคอนกรีตเสริมเหล็ก กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชได้ออกแบบไว้เมื่อปี ๒๕๕๘ มีลักษณะเป็นแท่งคอนกรีตอัดแรง ยาว ๕ เมตร กว้างด้านละ ๐.๔๐ เมตร ปักลงในดินโดยการตอกด้วยปั้นจั่น ลึกลงไปในดิน ๒ เมตร พ้นผิวดินขึ้นมา ๓ เมตร แท่งคอนกรีตแต่ละต้นปักห่างกัน ๐.๕๐ เมตร ในระยะ ๑ กิโลเมตร ใช้แท่งคอนกรีตจำนวน ๑,๐๐๐ ต้น ใช้งบประมาณในการก่อสร้าง กิโลเมตรละ ๔.๕ ล้านบาท ดำเนินการก่อสร้างในช่วงแรก ๓ กิโลเมตร แบ่งเป็นโซนย่อยๆ ๓ โซน ใช้งบประมาณจากสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๒ (ศรีราชา) จำนวน ๔๘,๘๒๒,๘๐๐ บาท พบว่า ขณะที่กำลังก่อสร้างนี้มีแท่งคอนกรีตบางส่วนเอียงเอน พื้นดินแตกร้าว มีช่องว่างบริเวณระหว่างแท่งคอนกรีตกับพื้นดิน มีความสูงต่ำไม่เท่ากัน มีแนวโน้มที่แท่งคอนกรีตจะเอียงเอนและอาจจะล้มเพิ่มอีก เนื่องจากสภาพดินมีความแข็ง - อ่อนแตกต่างกัน ซึ่งจะทำให้ไม่สามารถกันช้างป่าได้ จึงแนะนำให้ก่อสร้างคันกั้นช้างพร้อมถนนตรวจการณ์ (แบบของคณะกรรมาธิการ) ผสมผสานลงไปในบริเวณที่เป็นดินอ่อนขุดคูตามแนวเพนียดคอนกรีตด้านในป่า เพื่อช้างป่าที่จะดันแท่งคอนกรีตมีระดับสูงต่ำของขาหน้าและขาหลังไม่เท่ากัน ทำให้แรงผลักของช้างป่าลดลง ซึ่งแนวการก่อสร้างที่ยังเหลืออีกประมาณ ๙ กิโลเมตร ให้นำคันกั้นช้างพร้อมถนนตรวจการณ์ไปดำเนินการก่อสร้างต่อจากเพนียดคอนกรีต คาดว่าจะแล้วเสร็จก่อนฤดูเก็บเกี่ยวผลไม้ในปีต่อไป และพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติดูช้างป่าต่อไป โดยช่วยสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจชุมชนถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากภัยช้างป่าได้ด้วย

วันพุธที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๔ เดินทางไปยังห้องประชุมบูรพา ชั้น ๔ ศาลากลางจังหวัดสระแก้ว เพื่อรับทราบสภาพปัญหา การแก้ปัญหาช้างป่าของจังหวัดสระแก้ว รวมทั้งรับฟังความเห็นของส่วนราชการที่มีต่อผลการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมาธิการด้วย สรุปได้ว่า จังหวัดสระแก้วมีสถิติช้างป่าตายในปี ๒๕๖๔ จำนวน ๒ ตัว เกิดขึ้นที่บ้านท่าเต้น ตำบลพระเพลิง อำเภอเขาฉกรรจ์ จำนวน ๑ ตัว และมีช้างป่าที่เคลื่อนย้ายมาจากอำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี เข้าในพื้นที่โครงการจัดการช้างป่าออกนอกพื้นที่อนุรักษ์ (เขาตะกรุบ) เสียชีวิตอีก ๑ ตัว โดยไม่มีข้อมูลการเสียชีวิตจากช้างป่าของประชาชนในจังหวัดสระแก้ว มีความเสียหายที่เกิดกับพืชผลทางการเกษตร ตั้งแต่ ปี ๒๕๖๒ - ๒๕๖๔ ดังนี้

ปี ๒๕๖๒

ที่	อำเภอ	หมู่บ้าน /(จำนวน)	ตำบล / (จำนวน)	นาข้าว (ไร่)	ไร่มัน (ไร่)	ไร่ข้าวโพด	พืชสวน (ไร่)	อื่นๆ
๑.	เขาฉกรรจ์	๑	พระเพลิง	๕๐	๔	๒๙	-	-
	รวม ๑ อำเภอ	๑	๑	๕๐	๔	๒๙	-	-

ปี ๒๕๖๓

ที่	อำเภอ	หมู่บ้าน /(จำนวน)	ตำบล /(จำนวน)	นาข้าว (ไร่)	ไร่มัน (ไร่)	ไร่ข้าวโพด	พืชสวน (ไร่)	อื่นๆ
๑.	เขาฉกรรจ์	๒	พระเพลิง	๗๕	๓๒	-	-	-
๒.	วังสมบูรณ์	๑	วังทอง	๒	๑๔	๑๐	-	-
๓	วังน้ำเย็น	๑	ทุ่งมหาเจริญ	-	-	๑	๑	-
	รวม ๓ อำเภอ	๔	๓	๗๗	๔๖	๑๑	๑	-

ปี ๒๕๖๔

ที่	อำเภอ	หมู่บ้าน /(จำนวน)	ตำบล /(จำนวน)	นาข้าว (ไร่)	ไร่มัน (ไร่)	ไร่ข้าวโพด	พืชสวน (ไร่)	อื่นๆ
๑.	วังสมบูรณ์	๒	วังทอง	-	-	-	๑	กระท่อม
		๑	วังใหม่	-	-	-	๑	บ้านพัก
๒.	อ.วังน้ำเย็น	๑๒	หุ่งมหาเจริญ	-	๔	-	๔๐	ยุ้งฉาง
๓.	เขาฉกรรจ์	๑	หนองหว้า	๑	๒	๒	-	
		๑	พระเพลิง	๑/๔	๑/๔	-	-	
๔.	เมืองสระแก้ว	๑	ท่าแยก	-	-	-	-	ยุ้งฉาง
	รวม ๔ อำเภอ	๑๘	๖	๑ ๑/๒	๖ ๑/๔	๒	๔๒	๔
								ข้าวเปลือก ๒ กระสอบ

ข้อมูล ตามประกาศพื้นที่ประสบสาธารณภัยจังหวัดสระแก้ว

จังหวัดสระแก้ว เป็นพื้นที่ดำเนินโครงการพัชรสุธาคชานุรักษ์ ดำเนินการฟื้นฟูป่า สร้างแหล่งน้ำ แหล่งอาหารและโป่งเทียม สร้างจุดพักช้าง เพื่อนำช้างป่ากลับเข้าสู่ป่า สร้างแนวเขตกันชนบริเวณรอยต่อป่ากับพื้นที่ชุมชน จัดระบบติดตามเฝ้าระวังช้างและชุดเคลื่อนที่เร็ว สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนปรับเปลี่ยนและพัฒนาอาชีพและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากกองทุนในพื้นที่ (จากรายได้จากการขายยางพารา กิโลกรัมละ ๐.๕ บาท) จังหวัดสระแก้ว จัดสรรงบประมาณจากงบจังหวัด ประจำปี ๒๕๖๔ จำนวน ๑๙,๒๐๐,๐๐๐ บาท เพื่อปรับปรุงคูกั้นช้างที่เป็นแนวเดิมและสร้างแนวรั้วใหม่ ระยะทาง ๑๒ กิโลเมตร โดยที่ประชุมเห็นด้วยกับผลการศึกษาการแก้ปัญหาช้างป่าของคณะกรรมาธิการ ทั้งรูปแบบคันกันช้างพร้อมถนนตรวจการณ์ การเยียวยาผู้ประสบภัยที่ได้รับบาดเจ็บพิการ ทุพพลภาพ เสียชีวิตได้รับความคุ้มครองจากกรมธรรม์ประกันภัยจากช้างป่า รายละ ๕๐๐,๐๐๐ บาท และการชดเชยความเสียหายที่เกิดกับพืชผลทางการเกษตรที่อิงตัวเลขการชดเชยจาก “บัญชีรายละเอียดค่าทดแทนต้นไม้และไม้ผลที่ถูกเขตชลประทาน”

ช่วงบ่าย เดินทางไปพบประชาชนที่บ้านท่าเต้น หมู่ที่ ๙ ตำบลพระเพลิง อำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว เพื่อรับฟังสภาพปัญหา ข้อเสนอการแก้ปัญหาและความเห็นที่มีต่อผลการศึกษาการแก้ปัญหาช้างป่าของคณะกรรมาธิการ สรุปได้ว่า ประสบปัญหาการรบกวนจากช้างป่า แต่ไม่มีผลกระทบที่รุนแรง มีการตั้งกองทุนโดยเก็บจากรายได้ที่ขายยางพารา บริจาคเข้ากองทุน กิโลกรัมละ ๐.๕๐ บาท และรวมกลุ่มเพื่อเฝ้าระวัง ผลักดันช้างป่า ปัญหาที่พบคือ กลุ่มอาสาสมัครเฝ้าระวังช้างป่า ขาดแคลนงบประมาณสนับสนุน

ทั้งในด้านค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงาน อุปกรณ์ที่จำเป็น เช่น ไฟฉายแรงสูง และสวัสดิการอื่นๆ แม้ว่ากรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จะได้มีหนังสือสั่งการแล้ว ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการฝึกอบรมหลักสูตรอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อป.พร.) ให้แก่อาสาสมัครเฝ้าระวังผลักดันช้าง เพื่อให้สามารถออกคำสั่งใช้และเบิกค่าตอบแทนและสวัสดิการตามระเบียบแล้วก็ตาม พบว่า ยังมีปัญหาในเรื่องงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อีกทั้งประสบปัญหาภาวะการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด - ๑๙ ทำให้ไม่สามารถดำเนินการได้

ส่วนความเห็นต่อผลการศึกษาของคณะกรรมาธิการ สรุปได้ว่า ประชาชนเห็นด้วยทุกประการ หากแต่กังวลในเรื่องระยะเวลาที่จะมีการดำเนินการตามผลการศึกษาจะยาวนานมากเกินไป จึงขอให้คณะกรรมาธิการควรช่วยเร่งรัดให้รัฐบาลดำเนินการโดยด่วนด้วย

ประมวลภาพในการเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า
ระหว่างวันอังคารที่ ๒๖ ตุลาคม ถึงวันพุธที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๔ ณ จังหวัดสระแก้ว

ประมวลภาพในการเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า
ระหว่างวันอังคารที่ ๒๖ ตุลาคม ถึงวันพุธที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๔ ณ จังหวัดสระแก้ว

ประมวลภาพในการเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า
ระหว่างวันอังคารที่ ๒๖ ตุลาคม ถึงวันพุธที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๔ ณ จังหวัดสระแก้ว

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
เลขที่รับ ๙๖๒๕๐/๒๕๖๔
วันที่ ๙ พ.ย. ๖๔
เวลา ๑๖.๒๔ น.

ด่วนที่สุด
ที่ สผ ๐๐๑๙.๑๒/ ๘๖๒๘

สภาผู้แทนราษฎร
ถนนสามเสน เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๔

เรื่อง รายงานผลการพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๒ ครั้งที่ ๒๐ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) เป็นพิเศษ วันศุกร์ที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ได้พิจารณา ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาแก้ปัญหาช้างป่าเพิ่มจำนวนบุกรุกที่ทำกินของเกษตรกรและเยียวยาผลกระทบอย่างยั่งยืน (นายบัญญัติ เจตนจันทร์ เป็นผู้เสนอ) ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกพื้นที่ทำกินของประชาชน (นายพรเทพ วิสุทธิ์วัฒนศักดิ์ เป็นผู้เสนอ) ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกพื้นที่ทำกินและสร้างความเสียหายให้แก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน (นายจาตุรงค์ เพ็งนรพัฒน์ และนายอุบลศักดิ์ บัวหลวงงาม เป็นผู้เสนอ) ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหากรณีช้างป่าออกนอกเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าเข้าทำลายทรัพย์สินและพืชผลทางการเกษตรของประชาชนและทำร้ายประชาชนถึงแก่ชีวิต (นางสาวเพชรชมพู กิจบูรณะ เป็นผู้เสนอ) ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกพื้นที่ทำกินและทำร้ายประชาชนในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี (นายจารึก ศรีอ่อน เป็นผู้เสนอ) ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาหาแนวทางแก้ไขปัญหาช้างป่าอย่างยั่งยืน (นายนิติพล ผิวเหมาะ เป็นผู้เสนอ) ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาแก้ปัญหาช้างป่าบุกรุกรบกวนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ที่ดินทำกินของเกษตรกรและเยียวยาผลกระทบอย่างยั่งยืน (นายสรวุฒิ เนื่องจำนงค์ เป็นผู้เสนอ) และญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่าบุกรุกเข้าทำลายทรัพย์สิน พืชผลการเกษตร และทำร้ายประชาชน (นายสุชาติ อุสาหะ เป็นผู้เสนอ) และมีมติตั้งกรรมาธิการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่ง เพื่อพิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๔๙ ซึ่งกรรมาธิการวิสามัญคณะนี้ ประกอบด้วย

๑. นายกรรณ ศิริภัทสร์
๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์กฤษณรักษ์ ธีรรัฐ
๓. นายกิตติกร โล่ห์สุนทร
๔. นายคุณากร ปรีชาชนะชัย
๕. นายจักรัตน์ พั้วช่วย
๖. นายจาตุรงค์ เพ็งนรพัฒน์
๗. นายจารึก ศรีอ่อน
๘. นางสาวญาณธิชา บัวเผื่อน
๙. พันตำรวจโท ฐนภัทร กิตติวงศา
๑๐. นายดำรงค์ พิเดช
๑๑. นายเดชา คงคา
๑๒. นายธัญญา เนติธรรมกุล
๑๓. นายบัญญัติ เจตนจันทร์
๑๔. นายพรเทพ วิสุทธิ์วัฒนศักดิ์
๑๕. นายไพรินทร์ หนูมาก
๑๖. นายวศิน สิริเกียรติกุล
๑๗. นางศรีสมร รัศมีฤกษ์เศรษฐ์
๑๘. นายศิรสิทธิ์ เลิศด้วยลาภ
๑๙. นายศิริศักดิ์ ร่วมพัฒนา
๒๐. นายสมศักดิ์ สุนทรนวภัทร
๒๑. นายสรวุฒิ เนื่องจำนงค์
๒๒. นายสุชาติ อุสาหะ
๒๓. นายสุวิชาณ สุวรรณาคะ
๒๔. นางสาวแสงเดือน ชัยเลิศ
๒๕. นายอัฏฐพล โพธิพิพิธ

โดยกำหนดระยะเวลาพิจารณาศึกษาไว้ ๙๐ วัน ตั้งแต่วันเสาร์ที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ถึงวันพฤหัสบดีที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๖๔ ต่อมาคณะกรรมาธิการวิสามัญได้ขอขยายระยะเวลาการพิจารณาศึกษา จำนวน ๒ ครั้ง ครั้งที่ ๑ จำนวน ๙๐ วัน ตั้งแต่วันศุกร์ที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๖๔ ถึงวันพุธที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๖๔ ซึ่งประธานสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาอนุญาตให้ขยายเวลาพิจารณาศึกษาตามที่ร้องขอ ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๑๐๖ วรรคสอง และครั้งที่ ๒ จำนวน ๙๐ วัน ตั้งแต่วันพฤหัสบดีที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๔ ถึงวันอังคารที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๔ ซึ่งประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบอนุญาตให้ดำเนินการพิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าวได้ตามที่ร้องขอไปพลางก่อน ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๙ (๒) ต่อมาที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๓ ครั้งที่ ๑๕ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพฤหัสบดีที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๔ ได้รับทราบกรณีประธานสภาผู้แทนราษฎรได้อนุญาตให้คณะกรรมาธิการวิสามัญขยายเวลาพิจารณาศึกษาตามที่ร้องขอ ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๑๐๖ วรรคสอง รวมระยะเวลาการพิจารณาศึกษา จำนวน ๒๗๐ วัน

บัดนี้ คณะกรรมาธิการวิสามัญได้ดำเนินการพิจารณาญัตติดังกล่าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดนำเสนอที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร เพื่อพิจารณารายงานและข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการวิสามัญต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นายสรวุฒิ เนื่องจำนงค์)
ประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ
พิจารณาศึกษาและแก้ไขปัญหาช้างป่า

สำนักกรรมาธิการ ๓
กลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง
โทร. ๐ ๒๒๔๒ ๕๙๐๐ ต่อ ๗๑๑๑
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ reference3@hotmail.co.th

กลุ่มงานพระราชบัญญัติและญัตติ ๒
รับที่ ๒๗๖ / ๒๕๖๔
วันที่ ๑ / พ.ย. / ๖๔ เวลา ๑๖.๑๖ น.

กลุ่มงานระเบียบวาระ
รับที่ ๔๕๗ / ๒๕๖๔
วันที่ ๑ / พ.ย. / ๖๔ เวลา ๑๖.๔๐ น.

กลุ่มงานบริหารทั่วไป สำนักการประชุม
รับที่ ๑๐๐๗ / ๒๕๖๔
วันที่ ๑ / พ.ย. / ๖๔ เวลา ๑๖.๒๐ น.
ส่งกลุ่มงาน พร.๑ ดำเนินการ